

ТАЄМНА ДОКТРИНА

СИНТЕЗ

НАУКИ, РЕЛІГІЇ, І ФІЛОСОФІЇ

О.П. БЛАВАТСЬКОЇ

АВТОРКИ «ВИКРИТОЇ ІСДИ»

SATYÂT NÂSTI PARO DHARMAH

«НЕМАЄ РЕЛІГІЇ ВИЩЕ ІСТИНИ»

ТОМ I

КОСМОГЕНЕЗА

ЦЮ ПРАЦЮ

Я ПРИСВЯЧУЮ ВСІМ ІСТИННИМ ТЕОСОФАМ

КОЖНОЇ КРАЇНИ

І КОЖНОЇ РАСИ,

БО ВОНИ ПОКЛИКАЛИ ЇЇ І ДЛЯ НИХ ВОНА НАПИСАНА.

Знання найвище за все. Кожен, хто приніс частку знання, уже є благодійником людства. Кожен, хто зібрав іскри знання, буде дарувальником Світла.

Навчимося оберігати кожен крок наукового пізнання. Зневага до науки є зануренням у пільму. Кожен має право отримати доступ до Вчення.

Прочитайте працю, насичену прагненням до Істини. Невігласи сіють упередження, самі не обтяжуючи себе навіть прочитати книгу. Найбільш стверджувальну працю називають запереченням. Визнання Вищих Принципів вважається найжахливішим блюзнірством. Істинно, забобон – поганий радник!

Але не можна обійти всі зібрані пізнання. Не забудемо принести вдячність тим, хто життям своїм назнаменували Знання.

ВІД ПЕРЕКЛАДАЧА

Беручись до перекладу Таємної Доктрини, ми поставили собі завдання дотримуватися зі всією точністю оригінального тексту й тим зберегти характер викладу. Також було збережено й більшість прописних букв, що зустрічаються в тексті.

Іноземні слова, що входять у цю працю, передані, по можливості, в існуючій зараз транскрипції їх у літературі.

Олена Реріх

ЗМІСТ

Введення.....	6
Потреба в такій Праці	
Стародавність Документів і Манускриптів	
Мета цієї Книги	

Пролог (Проем)	18
Найдавніший Манускрипт у Світі та його Символізм	
Єдине Життя	
Таємна Доктрина – Пантеїзм – Атеїзм	
«Простір» у всіх Релігіях та в Окультизмі	
Сім космічних Елементів – Сім Рас Людства	
Три Тези Таємної Доктрини	
Опис Станц із Книги Дзіан	

ЧАСТИНА I КОСМІЧНА ЕВОЛЮЦІЯ

СТАНЦА I

Сім Станц із Книги Дзіан.....	29
Час і Всесвітній Розум	
Причини Буття	
Сім Превисніх Володарів	
Причини Існування	
Єдина форма Існування	
Алайя, Всесвітня Душа	
Чи може Минуще досягнути Нескінченне?	

СТАНЦА II

Будівельники.....	30
Абсолют не знає Себе	
Зародок Життя	
Астральне Світло не є Аніма Мунді	
Божественна Думка	

СТАНЦА III

Пробудження Космосу.....	30
Всесвіт – Тінь Минуша	
Символи Природи	
Збивання Океану	
Темрява та Світло	
Андрогінні (двостатеві) Божества	
Символ Змія	
Посередник Магії	
Я єсьмь Те, що Я єсьмь	
Первинна Диференціація	

СТАНЦА IV

Семерикові Ієрархії.....	31
Сім Містичних Почуттів	
Провідник Всесвіту	
Непорочне Зачаття	
Міць Мови та Звуку	
Сім Почуттів	
Безмежне Коло	
Вогонь, Великий Символ Божества	
Зоряні Сини Світла	
Божественні Літописці	

СТАНЦА V

Фохат – Дитя Семерикових Ієрархій.....	32
Небесні Будди	
Теогонія Творців	
Дух-Субстанція, Протею-подібна	
Співвідношення Богів	
Сім Світів	
Стародавність Фізичних Наук	
Єдине Полум'я	
Крилаті Колеса	
Монізм і Матеріалізм	
Чотири Небесні Істоти	
Ліпіка	
Кільце – «Не переступи»	
Бог Людини і Бог Мурахи	
День – «Будь з Нами»	

СТАНЦА VI

Наш Світ, його Зростання і Розвиток.....	32
Таємниця Жіночного Логосу	
Від Не-числа до Числа Сім	
Чи були Древні обізнані на Фізичних Науках?	
Сон Матері Вічної	
Космічний План – Ілюзія	
Споконвічна Матерія – Реальність	
Помилка Лапласа	
Відбій	
Кілька раних оман щодо Планет, Кіл і Людини	
Спадні та Висхідні Стани	
Обмін Життєвих Принципів	
Думки відрізняються і, проте, узгоджуються	
Трансміграції Его	
Виправлення Фактів	
Які Питання, такі й Відповіді	
Авторитетний Лист	
Число 777	
Еволюції Монад	
Додаткові Факти й Пояснення щодо Сфер-світів і Монад	
Передача Елементів Життя	
Монадична Безліч	
Царство Елементалів	
Монади й Атоми	
Місячні Предки	
Четверта Сфера	

Людина або Мавпа, хто був першим?
Помилкова Думка
Лист Магатми
Попереднє Створення Людини
Першопричина Гріха
Codex Nazaraeus повторює Алегорію
Ільда-Баоф-Ісгова
Сім Планів
Війна у Небі
Народження Світів
Сім Ступенів Присвяти
Загублений Канон Пропорцій
Походження Шанування
Творчі Потенції

СТАНЦА VII

Прабатьки Людини на Землі.....33
Єдиний Прабатько Пломінь, Незліченні Пломіні
Протилежність Вчень
Ієрархії Духів
Духи Природи або Елементали
Таємниця Буття
Предки Людини
«Сім Душ» в Єгиптології
Місячний Бог
Єгова – Жіноча Сефіра
Походження Людини
Dii sunt Demones Inversi
Безсмертний Корінь
Метафізика Халдеїв
Істинна та помилкова Кабала
Окульти та Кабалістичні Доктрини
Розбіжність Окультистів з Кабалістами
Один Дух безпомічний на Землі
«Пожирачі»
Чотири Виміри Простору
Океани Вугільної Кислоти
Великий Посередник Магії
Акаша не Ефір
Атоми – Невидимі Життя
Окультна Хімія
Вогняні Життя
Людина – Тінь свого Прообразу
Земля населена з Неба
«Друге Пришестя»
Підсумок
Упанішади
Повторення
Напрямний Розум Всесвіту
Єдність Усього в Природі
Три Світи
Матерія – Тінь Духу
Іліастр Парацельса
Гермес християнізований
Лише Вічне є Реальність
Кілька Окультних Афоризмів
Витяги з одного Східного Приватного Коментарю, дотепер таємного
Сили Йоги
Акаша
Немає нічого нового під Сонцем

ПЕРЕДМОВА ДО ПЕРШОГО ВИДАННЯ

Авторка – вірніше письменниця – вважає за потрібне вибачитися за довгу затримку у виході цієї праці. Затримка ця відбулася через недугу та розлогість початого. Навіть два томи, що вийшли зараз, не завершують завдання й не трактують вичерпно про теми, викладені в них. Уже зібрана велика кількість матеріалу стосовно історії Окультизму, що міститься в життях великих Адептів Арійської Раси і доводить зв'язок Окультної Філософії з подвигом життя, як це є і як повинно бути.

Якщо ці томи зустрінуть прихильне ставлення, то всі зусилля будуть використані, щоб виконати завдання цієї праці в усій її цілності.

Варто додати, що подібне завдання не передбачалося, коли вперше було оголошено про написання цієї праці. За первісним планом *Таємна Доктрина* повинна була постати виправленим і розширеним виданням «*Викритої Ісиди*». Однак, незабаром стало зрозуміло, що пояснення, які могли би бути додані до вже оприлюдненого у вищезгаданій праці та в інших, дотичних до Езотеричної Науки, такі, що вимагають іншого методу викладу, і в результаті, ці томи містять не більше двадцяти сторінок, запозичених з «*Викритої Ісиди*».

Автор не вважає за потрібне просити полегкості у читачів і критиків за недосконалість англійської мови й за багато недоліків літературного стилю, які можуть зустрітися на цих сторінках. Будучи іноземкою, знання цієї мови було придбано нею в пізні роки життя; англійська мова вжита тут тому що вона є найпоширенішим посередником для передачі істин, оприлюднити які стало її обов'язком.

Істини ці, у жодному разі не видаються за одкровення, також автор не претендує на положення викривача містичного знання, уперше оприлюдненого в історії світу. Адже те, що міститься в цій праці, можна знайти розкиданим у тисячах томів, які вміщують Писання великих Азіатських та ранніх Європейських релігій, прихованих у гліфах та символах і, внаслідок цього покриву, дотепер залишених без уваги. Тепер робиться спроба зібрати разом найдавніші основи й зробити з них одне гармонійне та нерозривне ціле. Єдина перевага, якою володіє письменниця перед її попередниками, полягає в тім, що їй не потрібно вдаватися до особистих спекуляцій і теорій. Адже ця праця є частковий виклад того, що сама вона довідалася від більш Обізнаних, і додано в деяких деталях результатами її особистого вивчення та спостереження. Опублікування багатьох фактів, тут наведених, стало необхідним, внаслідок появи диких і химерних теорій, яким віддавалися за останні кілька років теософи й учні Містицизму у своїх намаганнях, як вони уявляли, створити цілісну систему мислення з декількох фактів, раніше їм повідомлених.

Зайво пояснювати, що ця книга не є *Таємна Доктрина* у всій її цілності, але лише вибрана кількість фрагментів її основних положень. Особлива увага звернута на деякі факти, вихоплені різними письменниками й перекручені поза всякою подобою Істини.

Але, можливо буде корисно підтвердити з усією ясністю, що вчення, викладені в цих томах, хоча й уривчасті та неповні, не належать якійсь одній релігії, чи то індусів, Зороастра, халдеїв і єгиптян, чи Буддизму, Ісламу, Іудаїзму або Християнству, винятково. *Таємна Доктрина* є сутністю їх усіх. Породжені від неї у своїх початках, різні релігійні системи вертаються тепер до свого первісного елемента, з якого постала, розвинулася й матеріалізувалася кожна таємниця та догма.

Більш ніж імовірно, що книга ця буде розглядатися більшістю, як найдикіша небилиця, бо хто коли чув про Книгу Дзіан?

Тому, авторка цих рядків цілком готова прийняти всю відповідальність за зміст цієї праці й навіть не страшиться обвинувачення в тому, що все є лише її вигадництвом. Що праця ця має багато недоліків, вона цілком усвідомлює. І вона лише претендує на те, що яким би химерним не здавався багатьом зміст цієї праці, але її логічна зв'язність і послідовність, надають право цій новій Генезі стояти, в усякому разі, на рівні з «працюючими гіпотезами», так відкрито прийнятими сучасною наукою. Далі, ця праця вимагає уваги не внаслідок якого-небудь заклик до догматичної авторитетності, але тому, що вона тісно примикає до Природи і слідує законам єдності та аналогії.

Мета цієї праці може бути визначена так: довести, що Природа не є «випадкове сполучення атомів» і вказати людині її законне місце в схемі Всесвіту; урятувати від перекручення архаїчні істини, що є основою всіх релігій; відкрити певною мірою основну єдність, звідки всі вони постали; нарешті, показати, що окультна сторона Природи ніколи ще не була доступна науці сучасної цивілізації.

Якщо це певною мірою виконано, письменниця задоволена. Праця ця написана для служіння людству, і людством же й майбутніми поколіннями повинна судитися. Автор її не визнає менш апеляційного суду. До образ вона звикла, з лихослів'ям вона зустрічається щодня; наклепу вона посміхається в мовчазному презирстві.

De minimis non curat lex.

О.П. Б.

Лондон, Жовтень, 1888.

ПЕРЕДМОВА ДО ТРЕТЬОГО ТА ПЕРЕГЛЯНУТОГО ВИДАННЯ

Готовлячи це видання до друку, ми прагнули виправити незначні деталі літературного стилю, не торкаючись більш важливих питань. Якби О.П. Блаватська дожила до нового видання, безсумнівно вона виправила і значно розширила би цю працю. Та обставина, що це не було зроблено, є однією з багатьох менших втрат, заподіяних цією великою втратою.

Невдалі вислови через недосконале знання англійської мови були виправлені; більшість виписок із інших творів перевірені й наведені точні посилання – праця, що зажадала великої роботи, бо посилання в попередніх виданнях часто були неточні; також була прийнята одна система для транскрипції санскритських слів. Ми відмовилися від транскрипції прийнятої західними сходознавцями, як від такої, що вводить ув оману звичайного читача, і передали приголосні, які не зустрічаються в англійській абетці, комбінаціями, які приблизно відповідають звуковому значенню, і ретельно поставили знаки довготи голосних. У декількох випадках ми вставили примітки в сам текст, але це було зроблено дуже не часто й тільки тоді, коли примітки становили частину тексту.

Ми додали об'ємний Показчик на допомогу вивчаючим і переплели його окремо для полегшення довідок. За цю велику працю ми та усі вивчаючі складаємо подяку А.Дж. Фолдінгу.

Анні Безант
Г.Р.С. Мїд

Лондон, 1893.

ВВЕДЕННЯ

«Легідно слухати, добром судити»
Шекспір

З появою в Англії Теософічної літератури стало звичайним називати це вчення «Езотеричним Буддизмом». І ставши звичкою, – підтвердило старе прислів'я, засноване на щоденному досвіді – «омана котиться по похилій площині, тоді як істина повинна з труднощами прокладати свій шлях угору».

Старі трюїзми часто найбільш мудрі. Людський розум навряд чи може залишатися цілком вільним від упереджень, і вирішальні, сталі думки, часто створюються перш ніж було зроблено ґрунтовне дослідження предмету в усіх його аспектах. Сказане стосується до панівної омани, що, з одного боку, обмежує Теософію Буддизмом; а з іншого, змішує положення релігійної філософії, проповідані Готамою Буддою, з доктринами, широко накиданими в «Езотеричному Буддизмі» пана Сіннетта. Важко уявити собі щось більш помилкове, ніж це. Це дало можливість нашим ворогам знайти сильну зброю проти Теософії, бо, як один відомий учений дуже гостро висловився, – у згаданому томі не було «ні Езотеризму, ні Буддизму». Езотеричні істини, представлені в праці пана Сіннетта, перестали бути езотеричними з миті їхнього опублікування; також книга не містить релігії Будди, але просто лише кілька положень дотепер таємного вчення, які в цих томах пояснюються і доповнюються багатьма іншими. Але навіть останні, хоча й видають багато основних тез ТАЄМНОЇ ДОКТРИНИ Сходу, однак, лише злегка підіймають край щільного покриву. Бо ніхто, ні навіть найбільший з живих Адептів, не міг – якби навіть він цього хотів – видати без розбору, на огуду невірющого світу те, що так дбайливо ховалося від нього протягом довгих еонів і століть.

«Езотеричний Буддизм» з'явився прекрасною працею з дуже невдалим заголовком, хоча заголовок цей означав те ж, що й зміст цієї праці – «ТАЄМНА ДОКТРИНА». Він виявився невдалим, бо люди мають звичку завжди судити речі скоріше за зовнішність, ніж за їхнім значенням і тому, що помилка ця настільки зробилася загальною, що навіть члени Теософічного Товариства стали жертвами того ж помилкового уявлення. Однак, із самого початку брахмани й багато інших протестували проти подібного сенсу. І заради справедливості, я повинна додати, що «Езотеричний Буддизм» був представлений мені в закінченому вигляді і я була у повному невіданні, яким чином автор мав намір писати слово «Будх'їзм».

Відповідальність за цю помилку падає на тих, хто першими привернули суспільну увагу на ці теми й не подбали вказати різницю між «Буддизмом» – релігійною системою етики, проповіданою Володарем Готамою і названою за його титулом Buddha – Осяяний – та «Будизмом» від Budha – Мудрість або Знання (Vidyā) здатність пізнання, від санскритського кореня budh – знати. Ми самі, теософи Індії, є істинними винуватцями, хоча опісля ми й докладали всіх зусиль, щоб виправити помилку.¹ Уникнути цього сумного непорозуміння було легко: потрібно було, з обоюсторонньої згоди, лише змінити правопис слова й писати «Будизм» замість «Буддизм». Але й цей термін неправильний, бо англійською мовою варто було би писати та вимовляти «Буддаїзм», а послідовників його називати «Буддаїстами».

Пояснення це цілком необхідне при початку такої праці, як ця. Релігія Мудрості є спадщиною народів усього світу, незважаючи на зроблене в «Езотеричному Буддизмі»², твердження, що «два роки тому (в 1883 р.) не тільки я, але й жоден із живих європейців, не знали навіть абетки науки, уперше тут викладеної в науковій формі» ... і т.д. Ця омана повинна була вкрастися помилково. Письменниця сьогодення знала все, що «оприлюднене» в «Езотеричному Буддизмі» і набагато більше, на багато років раніше, ніж це стало її обов'язком передати малу частину Таємної Доктрини двом європейцям, одним із яких був автор

1 Див. *Theosophist*. – Червень, 1883.

2 Передмова до першого видання.

«Езотеричного Буддизму»; і звичайно, авторка цих рядків має незаперечну, хоча для неї самої досить двозначну перевагу, бути європейського походження і освіти. Крім того, значна частина філософії, викладеної Сіннеттом, була надана в Америці навіть до опублікування «Викритої Ісиди», двом європейцям і моєму колезі, полковникові Г.С. Олькотту. Із Трьох Учителів, яких мав Г.С. Олькотт, перший був угорський Присвячений, другий Єгиптянин, третій Індус. За особливим дозволом полковник Олькотт різними способами передав деякі вчення. Якщо ж двоє інших не зробили того ж, то просто тому, що їм це не було дозволено, бо їхній час для громадської роботи ще не настав. Але для інших він настав і доказом тому є цікаві праці пана Сіннетта. Крім того, потрібно мати на увазі найголовніше, що жодна теософічна книга не здобуває найменшої додаткової цінності пред'явленням авторитету.

Аді або Адхі Будха, Єдина або Первинна й Найвища Мудрість, є термін, використаний Арьясангою в його таємних писаннях, тепер же всіма містиками Північного Буддизму. Це санскритський термін і найменування, дане найранішими аріями Непізнаваному Божеству. Слово «Брахма» не зустрічається ні у *Ведах*, ні в інших ранніх працях, він означає Абсолютну Мудрість, і Адібгута перекладено Фітцедуардом-Холл'ом, як «Споконвічна, Нестворена Причина всього». Еони невимовного часу повинні були минути, перш ніж епітет Будда став настільки, так би мовити, олюдненим, що цей термін міг бути допущений до застосування смертними, і нарешті, бути даним Тому, незрівнянній чесноті й знання якого здобули Йому титул «Будда Непохитної Мудрості». «Бодха» означає вроджене володіння божественним розумом або розумінням; *Будда* – це оволодіння цим особистими зусиллями й заслугами, тоді як *Будхі* є здатність пізнання, канал, через який божественне знання досягає Его, розпізнавання добра і зла, також божественна совість і Духовна Душа, що є провідником для Атма. «Коли Буддхі поглинає наш Еготизм (знищує його) з усіма його Вікара, Авалокітешвара стає уявною для нас, і Нірвана або Мукті досягнута». Мукті те ж, що й Нірвана, звільнення від тенет Майї або Ілюзії. *Бодхі* є також найменування особливого стану трансу, названого Самадхі, під час якого суб'єкт досягає вищого ступеню духовного знання.

Божевільні ті, хто у своїй сліпій і в несвоєчасній у нашу епоху ненависті до Буддизму і за реакцією до Будизму, заперечують його езотеричні вчення, що є також і вченнями брахманів, тільки тому, що найменування це асоціюється ними із принципами, які вони, будучи монотеїстами, розглядають, як зловливі доктрини. *Божевільні*, у цьому випадку, є правильним терміном. Адже в нашу епоху грубого та антилогічного матеріалізму, одна лише Езотерична Філософія здатна протистояти повторним нападам на все те, що людина вважає найдорожчим і таємним у своєму внутрішньому духовному житті. Істинний філософ, який вивчає Езотеричну Мудрість, цілком звільняється від особистостей, догматичних вірувань і особливих релігій. Крім того, Езотерична Філософія примирює всі релігії та знімаючи з кожної її зовнішню оболонку, людську, вказує на тотожність кореня кожної з основою всякої іншої великої релігії. Вона доводить необхідність Божественного і Абсолютного Принципу в Природі. Вона також не заперечує Божество, як і Сонце. Езотерична Філософія ніколи не відкидала «Бога в Природі», так само, як і Божество, як абсолютну і абстрактну *Сутність*. Вона тільки відмовляється визнати богів так званих монотеїстичних релігій, створених людиною за образом та подобою своєю, святотатських і сумних карикатур Вічно-Непізнаваного. Крім того, записи, які ми припускаємо надати читачеві, обіймають езотеричні доктрини всього світу з самого початку походження людства, і Окультизм Буддизму займає в них лише своє законне місце, але не більше.

Істинно, таємні частини *Дан* або *Джанна (Дхіана)*³, Метафізики Готами – якими б високими не здавалися вони необізаному з доктринами древньої Релігії Мудрості – є лише малою часткою цілого. Індуський Реформатор обмежив свої загальні Вчення чисто моральним і фізіологічним аспектом Релігії-Мудрості, етикою і людиною. Речі ж «невидимі й нематеріальні», таємниці Буття за межами нашої земної сфери, Великий Вчитель залишив цілком не розкритими у своїх зверненнях до мас, зберігаючи Таємні Істини для обраного кола своїх Архатів. Останні одержували присвяту в знаменитій печері Саптапарна (Саптапанні Магаванси), поблизу Гори Байбхар (Вебхара в Палійських Манускриптах). Ця печера перебувала в Раджагрісі, древній столиці Магадхи, і була та сама печера Чета, що згадується китайським прочанином Фа-сянем, як це правильно передбачається деякими археологами⁴.

Час і людська уява швидко спотворили чистоту й філософію цього вчення, після того як воно було перенесено з таємного і священного кола Архатів протягом їх прозелітичної діяльності на менш підготовлений ґрунт, ніж Індія, для метафізичних уявлень, як Китай, Японія, Сіам та Бірма. Як було вчинено з первинною чистотою цих великих одкровень, можна бачити вивчаючи так звані «езотеричні» буддійські школи стародавності в їхньому сучасному одязі не тільки в Китаї та інших буддійських країнах взагалі, але навіть у багатьох школах Тибету, залишених піклуванню непосвячених лам і монгольських новаторів.

Тому читач повинен мати на увазі дуже важливе розходження, що існує між *ортодоксальним* Буддизмом, тобто загальним вченням Готами Будди і Його Езотеричним Будизмом. Проте, Таємна Доктрина Його ні чим не відрізнялася від Доктрини присвячених брахманів Його днів. Будда був уродженцем Землі Аріїв, Індусом за народженням і кшатрієм за кастою, та учнем «двічінароджених» (присвячених брахманів) або Двіжа. Вчення

3 «Дан», за сучасною китайською (і тибетською) фонетикою – *Чань* є загальним терміном для езотеричних шкіл і їх літератури. В старих книгах слово *Джанна* означає – «того хто перетворює себе шляхом медитації та знання», друге *внутрішнє* народження. Звідси *Дзан*, фонетично *Діан*; *Книга Дзіан*. Див. «*Китайський Буддизм*», Едкінса, стор. 129. – примітка. Примітка перекладача. – *Чань* китайською, але не тибетською.

4 Пан Беглор, головний інженер в Бодхгая і видатний археолог, був задається першим хто відкрив це.

Його, відтак, не могло відрізнятись від їхніх доктрин, що вся буддійська реформа складалася лише у видачі частини того, що збереглося в таємниці від усіх, за винятком зачарованого кола пустельників і Присвячених Храму. Не будучи, через свою обітницю, у змозі передати *все*, що було повідомлено Йому, Будда, хоча й учив філософії, побудованій на основі істинного Езотеричного Знання, проте, дав світу лише її зовнішній матеріальний вигляд і зберіг душу її для своїх обраних. Багато китайських учених серед сходознавців чули про «Доктрину-Душі», але ніхто не зрозумів її істинного змісту та значення.

Доктрина ця охоронялася – можливо, занадто втаємничено – у святилищах. Таємниця, що огортала її головну догму і прагнення – Нірвана – так спокушала та збуджувала цікавість вчених, які вивчали її, що, будучи не в змозі вирішити це логічно і задовільно, розв'язавши її Гордіїв вузол, вони розрубали його, оголосивши, що Нірвана означає *абсолютне знищення*.

До кінця першої чверті цього сторіччя з'явився особливий вид літератури, що з кожним роком стає більш певним у своїй тенденції. Будучи заснованою, *так би мовити*, на наукових дослідженнях санскритологів і сходознавців узагалі, ця література вважалася науковою. Індуська, єгипетська та інші древні релігії, міфи та емблеми, видавали лише те, що символісти бажали бачити в них і, таким чином, замість *внутрішнього* змісту, часто давалася лише груба *зовнішня* форма. Найчудовіші праці за своїми винахідливими висновками і теоріями *circulus vitiosus* – упереджені висновки зазвичай займали місце посилань у силогізмах багатьох учених Санскриту та Палі – швидко з'явилися і послідовно наповнили бібліотеки суперечливими дисертаціями, більше про фалічне та статеве поклоніння, ніж про істинний символізм.

Можливо це і є істинною причиною, чому, після довгого, найглибшого мовчання і таємниці тисячоріч, нині видаються натяки на деякі основні істини з Таємного Вчення Архаїчних Часів. Говорю навмисно «*деякі істини*», бо те, що повинно залишитися неказаним, не може бути вміщено в сотню подібних томів, також воно не може бути довірено нинішньому поколінню садукеев. Але навіть те мале, що дається зараз, краще, ніж повне мовчання про ці життєві істини. Світ теперішніх днів, у його знятому прагненні до невідомого – яке фізики занадто поспішно готові змішати з Непізнаваним щоразу, коли проблема виходить за межі їхнього розуміння – швидко просувається на протилежному плані до плану духовності. Зараз перед нами велике поле, справжня долина розбіжності та нескінченної боротьби; цілий Некрополь, де лежать похованими найвищі й найсвітліші прагнення нашої Духо-Душі. З кожним новим поколінням Душа ця стає більш паралізованою та атрофованою. «Милі світські язичники та закоснілі розпусники», про яких говорить *Грілей*, мало переймаються відродженням *померлих* наук минулого; але існує чудова меншина серйозних учнів, які мають право дізнатися деякі істини, які можуть бути дані їм тепер. І *зараз* це набагато потрібніше, ніж десять років тому, коли з'явилася «*Викрита Ісіда*» або навіть коли були опубліковані пізніші спроби пояснити таємниці езотеричної науки.

Одним із найбільших і, можливо, найсерйознішим запереченням проти достеменності цієї праці й довіри до неї, послужать попередні Станци. Як можуть бути перевірені твердження, вкладені в них? Правда, що більша частина санскритських, китайських і монгольських праць, згаданих у цих томах, відома деяким сходознавцям, проте, головної праці, звідки взяті Станци, немає в європейських бібліотеках. КНИГА ДЗІАН (або ДЗАН) цілковито не відома нашим філологам або, в усякому разі, вони ніколи не чули про неї під даним найменуванням. Це, звичайно, великий збиток для них, які слідує у своїх пошуках запропонованим методам офіційної науки, але для учнів Окультизму і для всіх істинних окультистів це не має великого значення. Головна основа даної Доктрини перебуває в сотнях і тисячах санскритських манускриптів, з яких деякі вже перекладені і, як зазвичай, перекручені тлумаченнями, інші ж, усе ще очікують своєї черги. Тому, кожен учень має можливість переконатися в запропонованих тут твердженнях так само, як і перевірити більшість наведених виписок. Лише кілька нових фактів, нових лише для непосвяченого сходознавця, і місць, узятих з Коментарю, буде важко простежити до їхнього джерела. Крім того, деякі вчення ще й дотепер викладаються усно, але, проте, натяки на них зустрічаються, принаймні, майже в усіх незліченних томах храмової літератури брахманів, Китаю і Тибету.

В усякому разі, що б не було призначено в майбутньому авторові цієї праці недоброзичливою критикою, один факт цілком достеменний. Члени декількох езотеричних шкіл – місцезнаходження яких за Гімалаями і розгалуження яких можуть бути знайдені в Китаї, Японії, Індії, Тибеті й навіть у Сирії, не рахуючи Південної Америки – претендують на володіння всіма таємними й філософськими працями у манускриптах і друку, одним словом, всіма працями, які колись написані були на мовах і в накресленнях із самого початку виникнення мистецтва письма, від ієрогліфів до алфавіту Кадмуса та Деванагарі.

Постійно стверджувалося, що з самого часу знищення⁵ бібліотеки Олександрії, кожна праця, що могла своїм змістом привести непосвяченого до кінцевого відкриття і розуміння деяких таємниць Потаємної Науки, була ретельно відшукана об'єднаними зусиллями членів цього Братства. Крім того, тими хто знає додається, що всі подібні праці, позаяк вони були знайдені, знищувалися за винятком трьох копій кожної, які були збережені й приховані в безпеці. В Індії останні із цих дорогоцінних Манускриптів були добуті й приховані під час царювання Імператора Акбара.

Професор Макс Мюллер зазначає, що жодні підкупи та погрози Акбара не могли витягти оригінальний текст *Вед* від брахманів, і, проте, похваляється, що європейські сходознавці володіють ним!⁶ Доволі сумнівно,

5 Див. «*Викриту Ісіду*», том. 2-ий, стор. 27.

6 *Introduction to the Science of Religion*, – стор. 23.

щоб Європа мала *повний текст*, і майбутнє може мати про запас досить неприємні сюрпризи для сходознавців.

Крім того, стверджується, що кожна священна книга подібного змісту, текст якої був недостатньо прихований у символах, або ж мала яке-небудь безпосереднє відношення до древніх містерій, була спочатку переписана таємним письмом, що може протистояти мистецтву кращих і найвправніших палеографів, і потім знищена до останньої копії. Під час царювання Акбара, декілька фанатичних придворних, незадоволених гріховною допитливістю Імператора до релігій нечестивих, самі допомагали брахманам приховувати їхні Манускрипти. Таким був Бадаоні, який мав *неприхований жах* перед манією Акбара до поганських релігій. Цей Бадаоні у своєму: *Muntakhab 't Tawurikh*, пише:

«Позаяк вони (шрамани й брахмани) перевершують інших учених людей у своїх трактатах про мораль і фізичні, та релігійні науки й досягають високого ступеня у своєму *знанні майбутнього*, у духовній силі та людській досконалості, то вони навели докази, засновані на розумі й свідченні ... і запам'ятали свої доктрини так міцно ... що жодна людина ... не змогла б тепер викликати сумнів у Його Величності, якби навіть гори розсипалися на пісок, або ж розкрилися небеса... Його Величність насолоджується пізнаннями цих нечестивих сект, які не піддаються лічбі, такі вони численні; і їхнім *книгам «Одкровень»* немає кінця⁷.

Праця ця «зберігалася в таємниці й не була надрукована до царювання Джехангіра». Крім того, в усіх великих і багатих монастирях є підземні храми і печерні бібліотеки, висічені у скелі, якщо *Гонра* (монастир) або *Lhakang* побудовані на горі. За межами західного Цайдама, в одиничних проходах Гунь-луня, є кілька подібних прихованих сховищ. Уздовж хребта Алтин-таг, де ще не ступала нога європейця, існує якесь селище, загублене у глибокому гірському проході: невелике скупчення будинків, скоріше хутірець, ніж монастир, з бідним храмом і старим ламою, пустельником, який живе поблизу для його охорони. Подорожні прочани говорять, що підземні галереї та приміщення під ними містять колекцію книг, число яких, за даними звітами, занадто велике, щоб поміститися навіть у Британському Музеї.

Згідно того ж переказу, нині безлюдні області в безводній країні Таріма – справжня пустеля в серці Туркестану – за давніх часів були вкриті квітучими й багатими містами. У цей час кілька зеленіючих оазисів пожвавлюють її страшну самотність. Один з таких оазисів покриває могилу великого міста, похованого під піщаним ґрунтом пустелі, й нікому не належить, але часто відвідується монголами та буддистами. Переказ також говорить про просторі підземні приміщення, про широкі проходи наповнені табличками й циліндрами. Можливо це марні балачки, але може виявитися й справжнім фактом.

Все це, більш ніж імовірно, викличе усмішку сумніву. Але перш, ніж читач відкине вірогідність чуток, нехай він зупиниться й поміркує над наступними, добре відомими фактами. Спільні розшуки сходознавців і в останні роки особливо роботи дослідників з порівняльної філології та науки релігій, дали їм можливість підтвердити, що незліченна кількість манускриптів і навіть друківаних праць, *відомих, як існуючі, більше не знаходяться*. Вони зникли, не залишивши найменшого сліду. Якби ці праці не мали значення, вони могли б, за умовами часу, загинути, і назви їх були б викреслені з людської пам'яті. Але це не так, бо, як тепер доведено, більшість цих праць містили істинні ключі до творів, ще розповсюджених, але зараз *цілком незрозумілих* для більшості їхніх читачів *без цих додаткових томів коментарів і пояснень*.

Такі, наприклад, праці Лао-цзи, попередника Конфуція. Кажуть, що він написав дев'ятсот тридцять книг про етику та релігії, і сімдесят по магії, загалом – *тисячу*. Проте, його велика праця *«Дао-де-цзин»*, *серце* його доктрини і священне писання *«Дао-си»* мають, як указує Станіслав Жюльєн, лише «близько 5 000 слів»⁸, заледве дванадцять сторінок. Проте, проф. Макс Мюллер зазначає, що текст незрозумілий без коментарів, тож, пан Жюльєн повинен був користуватися довідками в більш ніж шістдесяті коментарях для свого перекладу, і найдревніший з них доходив до 163 року до Р.Хр., але *не раніше*, як ми бачимо. Протягом чотирьох з половиною століть, що передували цьому «ранньому» з коментарів, досить було часу, щоб приховати істинну доктрину Лао-цзи від усіх, за винятком його присвячених священнослужителів. Японці, серед яких зараз можна знайти найбільш учених священиків і послідовників Лао-цзи, просто сміються над помилками та гіпотезами європейських та китайських вчених. І переказ стверджує, що коментарі, доступні нашим західним синологам, не є справжніми *окультними* записами, але лише навмисно замаскованими і, що справжні коментарі так само, як і всі тексти, давно *зникли* від ока профанів.

Про праці Конфуція ми читаємо наступне:

«Якщо ми поглянемо на Китай, ми побачимо, що релігія Конфуція заснована на П'яти книгах *«Цзин»* і Чотирьох книгах *«Шу»* – самі по собі книги ці значних розмірів і оточені об'ємними коментарями, без яких навіть найобізнаніші вчені не наважаться проникнути в *глибину* їхнього таємного канону»⁹.

Але вони не проникли в нього; і це викликає нарікання конфуціаністів, як стверджував у 1881 році в Парижі один із дуже обізнаних членів цього Товариства.

Якщо наші вчені звернуться до древньої літератури семітичних релігій, до халдейських писань, старшої сестри і наставниці, якщо не головному джерелу *Біблії* Мойсея, основі та відправній точці християнства, що ж

⁷ *«Ain i Akbari»*, наведене д-ром Блохманн, дається Максом Мюллером в *op. cit.*

⁸ *«Tao-te-King»* – стор. XXVII.

⁹ Макс Мюллер – *op. cit.*, стор. 114.

знайдуть вони? Для увічнення пам'яті древніх релігій Вавилону, для запису величезного циклу астрономічних спостережень Магів Халдеї, для виправдання переказів про їхню чудову й особливо окультну літературу, що ж залишається тепер? Лише кілька фрагментів, *приписуваних* Берозу.

Але вони майже позбавлені всякої цінності, навіть як ключа до характеристики того, що зникло, бо вони пройшли через руки єпископа Цесареї – цього самозатвердженого цензора й видавця священних анналів далеких йому релігій – і вони, без сумніву, понині несуть печатку його «високо-правдивої, гідної довіри» руки. Бо, яка історія цього трактату про колись велику релігію Вавилону?

Він був написаний грецькою для Олександра Великого Берозом, священнослужителем Храму Бел'а на підставі астрономічних і хронологічних записів, що зберігаються служителями цього Храму – записів, що покривали період у 200 000 років – нині він загублений. У першому столітті до Р.Хр. Олександр Полігістор зробив серію виписок із цього трактату, *які теж загублені*. Євсевій (270-340 після Р.Хр.) користувався цими виписками при написанні свого «Хронікону». Подібність пунктів – майже тотожність – у європейських і халдейських Писаннях¹⁰, постала великою небезпекою для Євсевія в його ролі захисника та поборника нової релігії, що сприйняла єврейські писання й разом із ними безглузду хронологію.

Тепер майже засвідчено, що Євсевій так не помилював єгипетські синхронічні таблиці Манефона, що Бунзен¹¹ обвинувачує його в найбільш несумлінному перекручуванні історії, а Сократ, історик п'ятого сторіччя, і Синселлій, віце-патріарх Константинополя на початку восьмого, викривають його, як найбільш зухвалого й відчайдушного підроблювача. Чи правдоподібно тоді, щоб він поводився з більшою обережністю з халдейськими записами, які вже тоді загрозували новій, так поспішно сприйнятій релігії?

Таким чином, за винятком цих, більше ніж сумнівних, фрагментів, уся халдейська таємна література зникла з очей невігласів так само безвісти, як і загибла Атлантида. Кілька фактів, зазначених в історії Бероза, наведені надалі й можуть яскраво освітити походження Занепалях Янголів, уособлених в образах Бел'а і Дракона.

Звертаючись тепер до найдавнішого зразка арійської літератури, до *Rig-Vedi*, дослідник, якщо тільки він точно простежить дані, повідомлені самими сходознавцями, знайде, що хоча *Rig-Veda* містить лише близько 10580 віршів або 1028 гімнів, проте, незважаючи на «*Брахмани*» і масу пояснень та коментарів, вона незрозуміла правильно й досі. Чому ж це так? Очевидно тому, що «*Брахмани*», схоластичні й найдавніші трактати на примітивні гімни», *самі вимагають ключа*, яким сходознавці не змогли забезпечити себе.

Що ж говорять вчені про Буддійську літературу? Чи володіють вони нею в її повноті? Звичайно ні. Незважаючи на 325 томів *Канджура* і *Танджура* північних буддистів, причому, кожний том, як говорять, «важить від чотирьох до п'яти фунтів», насправді нічого невідомо про істинний Ламаїзм. Однак, у *Саддхармаланкарі*¹² говориться, що таємний канон містить 29 368 000 букв, або, виключивши трактати та коментарі, у п'ять або шість разів перевищує кількістю матеріал, що міститься в *Біблії*, яка, як стверджує проф. Макс Мюллер, має лише 3 567 180 букв. Отже, незважаючи на ці 325 томів (насправді їх 333, *Канджур* уміщає 108, а *Танджур* 225 томів), «перекладачі, замість того, щоб забезпечити нас правильними викладами, переплели їх зі своїми коментарями з метою виправдання догм своїх різних шкіл»¹³. Більше того, «за переказом, збереженим буддійськими школами Півночі та Півдня, Таємний Буддійський Канон містив спочатку 80 000 або 84 000 трактатів, але більшість була загублена, тож, залишилося лише 6 000», – так говорить професор своїм слухачам. Загублено, як зазвичай, для європейців. Але хто може бути цілком упевнений, що вони так само загублені й для буддистів та брахманів?

Беручи до уваги шанування буддистами кожного рядка, написаного про Будду і Благий Закон, втрата близько 76 000 трактатів повинна здаватися дивом. В *іншому випадку* кожний, ознайомлений із природним ходом подій, підписав би твердження, що 5 000 або 6 000 із цих 76 000 трактатів *могли бути знищені* під час переслідування буддистів в Індії і переселення з неї. Але, позаяк точно засвідчено, що буддійські Архати почали свої релігійні виходи, з метою поширення нової віри за межі Кашміру та Гімалаїв, ще за 300 років до нашої ери¹⁴ і досягли Китаю у 61-му році після Р. Хр.¹⁵, коли Кашьяпа, за запрошенням Імператора Мін-ді, відправився туди, – для ознайомлення «Сина Неба» з догмами Буддизму, то дивно чути твердження сходознавців про подібну втрату, немов дійсно це було можливо! Вони ні на хвилину не припускають можливості, що тексти можуть бути загубленими тільки для Заходу і для них самих, або що азіатські народи можуть мати безприкладну відвагу зберігати свої найпотемніші записи поза досяжності для чужоземців, відмовляючись, таким чином, видати їх на опоганення і зловживання навіть «настільки набагато переважаючим їх» расам.

Судячи з висловлених жалів і численних визнань майже кожним сходознавцем¹⁶, суспільство може бути доволі переконане, що (а) ті хто вивчає древні релігії, дійсно мають мало даних, з яких можна було би зробити

10 Знайдених і доведених нині, завдяки відкриттям, зробленим Георг. Смітом, (Див. в його *Chaldean Account of Genesis*), і котрі, завдяки армянському підроблювачу, тримали в омані всі «цивілізовані нації» протягом 1500 років і змусили прийняти єврейські запозичення за *безпосереднє* Божественне Одкровення.

11 *Egypt's Place in History* I. – 200.

12 *Spence Hardy, The Legends and Theories of the Buddhists.* – p. 66.

13 *E. Schlagintweit – «Buddhismus in Tibet»* – стор. 77.

14 Лассен (*Ind Althertum, Kunde*, II. 1072) вказує на буддійський монастир, споруджений у Гірському Ланцюзі Кайласа в 137 р. до Р. Хр., а генерал Куннінгам згадує ще один, більш древній, ніж цей.

15 *Rev. J. Edkins – «Chinese Buddhism»* – стор. 87.

16 Див. «*Лекції*», Макса Мюллера.

ті остаточні висновки, які зазвичай робляться ними про старі вірування і (б), що такий брак даних, у жодному разі, не перешкоджає їхнім авторитетним твердженням. Можна було би припустити, що, завдяки численним записам, які стосуються єгипетської Теогонії та Містерій, що збереглися серед класиків і декількох древніх письменників, принаймні, ритуали й догми Єгипту часів Фараонів, повинні були би бути добре зрозумілі; в усякому разі, краще, ніж занадто відсторонені філософії та Пантеїзм Індії, про релігію й мову якої Європа навряд чи мала уявлення до початку цього сторіччя. Уздовж Нілу, по всій країні, стоять до цього часу, щорічно й щодня відкопані, завжди нові реліквії, котрі красномовно оповідають свою історію. Проте, це не так. Вчений, оксфордський філолог, сам зізнається в цій істині, говорячи:

«Ми все ще бачимо збудовані піраміди, руїни храмів і лабіринти з їхніми стінами, поцяткованими ієрогліфічними написами й дивними зображеннями богів і богинь. На сувоях папірусів, які не бояться знищення часом, ми навіть маємо фрагменти того, що може бути названо священними книгами єгиптян. Проте, хоча й багато було розшифровано в древніх записах таємничої раси, але головне джерело релігії Єгипту і справжнє значення її обрядного богослужіння, далеко ще не відкриті нам»¹⁷.

Тут знову залишилися таємничі ієрогліфічні документи, але ключі, лише завдяки яким вони стають зрозумілими, зникли.

Насправді, наші найбільші єгиптологи так мало інформовані про похоронні обряди єгиптян і зовнішні знаки на муміях для відрізнєння статі, що це привело до найбільш забавних помилок. Лише рік або два тому подібні помилки були виявлені в Булаці, у Каїрі. Мумія, що вважалася приналежній дружині незначного фараона, завдяки напису, знайденому на амулеті, який висів навколо її ший, виявилася мумією Сезостриса – найбільшого Фараона Єгипту!!!

Проте, знайшовши, «що існує природний зв'язок між мовою та релігією», і «що існувала загальна арійська релігія до поділу арійської раси»; загальна семітична релігія до поділу семітської раси та загальна туранська релігія до поділу китайців та інших племен, що належали до туранського виду; але, насправді, знайшовши тільки «три древніх центри релігій» і «три центри мови»; і хоча будучі настільки ж необізнаним щодо цих первісних релігій і мов, як і про їхнє походження – професор не коливається оголосити, що «достовірна, історична основа для наукового дослідження найголовніших релігій світу знайдена!».

«Наукове дослідження» предмету не є запорукою його «історичної основи», і з подібними убогими даними в руках, жоден філолог, навіть серед найвидатніших, не може бути виправданий, видаючи свої висновки за історичні факти. Безсумнівно, знаменитий сходознавець довів, вичерпно й на цілковите вдоволення суспільства, що, за фонетичними законами Грімма, Один і Будда є двома різними особистостями, зовсім відмінними один від одного, і довів це науково. Коли ж він користується нагодою сказати при цьому, що Один «був вшанований, як найвище Божество, у період, що набагато передував століттю *Вед* і Гомера»¹⁸, то він не має для цього жодної «історичної підстави», але творить історію і факт, підлеглі його власним висновкам, які можуть бути надзвичайно «науковими» в очах учених сходознавців, але, проте, досить далекими від істини. Ці спірні погляди серед різних і видатних філологів і сходознавців, від Мартіна Гауга до самого професора Макса Мюллера, щодо хронології, як на прикладі *Вед*, є очевидним доказом, що твердження не має ніякої «історичної підстави» і, як часто буває, «внутрішнє переконання» є лише ходінням за блукаючим вогником, замість рятівного маяка. Так само й наука сучасної, порівняльної міфології, не має кращого заперечення для спростування думок учених письменників, котрі наполягали в останнім сторіччі на існуванні «фрагментів Первісного Одкровення, даного предкам усієї раси людства..., що зберігалися в храмах Греції та Італії». Бо, саме це, те, про що всі східні присвячені та Пандити, час від часу, сповіщали світ. І в той час, як одна відома духовна особа із сингалезців запевняла автора цих рядків у вірогідності факту, що найважливіші трактати, які належать буддійському Таємному Канону, були сховані в країнах і місцях, недоступних європейським вченим, недавно померлий Свами Дайананд Сарасваті, найбільший санскритолог наших днів в Індії, підтвердив деяким членам Теософічного Товариства той же факт стосовно древніх брахманських праць. І коли йому було сказано, що проф. Макс Мюллер заявив аудиторії своїх лекцій, що теорія про те, ніби «існувало первісне й надприродне одкровення, дане предкам людської раси, знаходить зараз мало прихильників», – то свята і вчена людина лише розсміялася. Його відповідь була досить показова: «Якби пан Мокш Муллер (так вимовляв він його ім'я) був брахманом і пішов зі мною, я провів би його до печери *Гупта* (сховане святилище), поблизу Окхи Матх у Гімалаях, де він незабаром би відкрив, що те, що проникнуло через Калапані (чорні води океану) з Індії в Європу, було лише уривками відкинутих копій деяких місць із наших священних книг». «Первісне Одкровення» мало місце, і воно існує й досі; також воно ніколи не буде загублено для світу і з'явиться знову; хоча *Mlechchha*'m, звичайно, доведеться почекати». Притиснутий подальшими питаннями на цю тему, він не побажав більше відповідати. Це було в Меруті у 1880 році.

Поза всяким сумнівом містифікація, розіграна брахманами в минулому сторіччі у Калькутті, жертвою якої став полковник Вілфорд і сер Вільям Джон, була жорстокою, але вона була цілком заслуженою, і ніхто не заслуговує більшого осуду в цій справі, ніж місіонери й сам полковник Вілфорд. Перші, за свідченням самого сера Вільяма Джонса¹⁹, були настільки необережні, що стверджували, ніби «індуси майже християни, бо їх

17 *Op. cit.*, стор. 118.

18 *Op. cit.*, стор. 318.

19 «*Asiatic Researches*». I – 272.

Брахма, Вішну та Магеша ніщо інше, як Християнська Трійця»²⁰. Це було гарним уроком. І вчені сходознавці стали подвійно обережними, але, можливо, саме, це зробило деяких із них занадто боязкими, і за реакцією змусило маятник минулих висновків занадто гойднутися в протилежний бік. Бо «це перше приношення з базару брахманів» у відповідь на прохання полковника Вілфорда породило тепер серед сходознавців явну необхідність і бажання оголошувати кожен архаїчний, санскритський манускрипт настільки сучасним, що це дає місіонерам повне виправдання скористатися таким зручним випадком. І вони так і чинять повною мірою своїх розумових здібностей, свідченням чому є недавня, безглузда спроба довести, що вся історія про Крішну в *Пуранах* була запозичена брахманами з *Біблії*! Але факти, наведені оксфордським професором у його *Лекціях* із приводу знаменитих вставок зроблених на користь, а пізніше на лихо полковника Вілфорда, зовсім не перешкоджають висновкам до яких неминуче повинен прийти кожен, хто вивчає Таємне Вчення. Бо, якщо результати доводять, що ні *Новий*, ні навіть *Старий Завіт* нічого не запозичили з більш древніх релігій брахманів і буддистів, то з цього ще не слідує наче євреї не запозичили усе, що вони знали, з халдейських записів, перекручених згодом Євсевієм. Що ж стосується халдеїв, то вони, цілком імовірно, отримали своє первісне знання від брахманів, бо Роулінсон вказує на безсумнівний ведичний вплив на ранню міфологію Вавилону. І полковник Ване Кеннеді давно справедливо зауважив, що Вавилон, із самого свого заснування, був місцезнаходженням санскритської та брахманської вченості. Але всі подібні докази повинні втратити своє значення при наявності пізнішої теорії, створеної проф. Максом Мюллером. Теорія ця всім відома. Код фонетичних законів став зараз всесвітнім вирішенням для кожного ототожнення і встановлення «зв'язку» між богами численних народів. Так, хоча Мати Меркурія (Будха, Тот-Гермес тощо) була Майя, і Мати Готами Будди теж Майя, як і Мати Ісуса – Майя (Ілюзія, бо Марія є *Mare*, Море, що символічно означає велику Ілюзію), проте, ці три особистості не мають зв'язку між собою і не можуть мати його, позаяк «*Бопп*» встановив свій код фонетичних законів».

У своїх зусиллях зібрати разом багато клубків ненаписаної історії, наші сходознавці наважилися на сміливий крок, заперечувати *a priori* все те, що не збігається з їхніми особливими висновками. Таким чином, у той час як щодня робляться нові відкриття великих мистецтв і наук, котрі існували у сиву давнину, у п'ятій століть, незважаючи на все це, навіть знання письма заперечується у деяких найдавніших народів і, замість культури, їм приписують варварство. Проте, сліди найрозлогішої цивілізації, навіть у Центральній Азії, підлягають ще виявленню. Ця цивілізація є, безсумнівно, *передісторичною*. А яка ж цивілізація можлива без літератури в якій-небудь формі, без літописів або хронік? Простий здоровий глузд повинен був би підказати розбиті ланки до історії зниклих племен. Гігантська й незламна стіна гір, що облямовує плоскогір'я Тибету, від верхнього пліну ріки Хуан-хе униз до пагорбів Каракоруму, була свідком цивілізації протягом тисячоріч і могла би повідати людству дивні таємниці. Східна й центральна частина цих областей – Нань-шань і Алтай-таг – у далекі часи були покриті містами, які могли прекрасно змагатися з Вавилоном. Цілий геологічний період пронісся над країною з тих пір як ці міста закінчили своє існування, як це свідчать рухомі бархани пісків, і безплідний та нині мертвий ґрунт розлогих, центральних рівнин басейну Тариму. Лише прикордонні землі поверхово відомі мандрівникам. Усередині цих піщаних плоскогір'їв є вода, й свіжі оазиси квітнуть там, куди нога європейця ще ніколи не ступала, або ж ступала на нині підступний ґрунт. Серед цих зеленіючих оазисів є небагато цілком недоступних, навіть для неосвіченого тубільного подорожанина. Урагани можуть «розкрити піски і змести цілі рівнини», але вони неспроможні знищити те, що перебуває поза їхнім впливом. Побудовані глибоко у надрах землі, підземні сховища в безпеці й, позаяк входи їх приховані, то мало побоювань, що хто-небудь відкриє їх, навіть якби кілька армій вторглися б у піщані пустища, –

Де ні куща, ні озера, ні дома не примітно;
І де зубчастою стіною ланцюг гірський стоїть
Рівнин навколо, пустель піщаних що були зсохли.

Але немає потреби посилати читача через пустелю, коли ті ж докази найдавнішої цивілізації зустрічаються навіть у порівняно населених областях цієї країни. Оаза Черчен, наприклад, розташована на 4000 футах вище рівня ріки Черчен-Дар'я, оточена в усіх напрямках руїнами архаїчних міст і поселень. Там десь 3000 людських істот, що є залишками близько сотні вимерлих народів і рас, самі найменування яких зараз невідомі нашим етнологам. Антрополог був би більше, ніж спантелечений класифікацією, розподілом і підрозділом їх, тим більше, що відповідні нащадки всіх цих допотопних рас і племен, самі так само мало знають про своїх предків, як наче вони впали з місяця. Коли їх розпитують про їхнє походження, вони відповідають, що вони не знають, звідки прийшли їхні батьки, але чули, що їхні перші або ранні предки управлялися великими Духами цих пустель. Свідчення це може бути віднесено на рахунок неуцтва або марновірства, але, беручи до уваги Вчення Таємної Доктрини, відповідь може бути заснована на первісній традиції. Лише плем'я з Хорассана стверджує своє походження з місцевості, відомої зараз, як Афганістан, задовго до днів Олександра Великого, і наводить з цією метою, як доказ, народні перекази. Російський мандрівник Пржевальський знайшов поблизу оази Черчен руїни двох грандіозних міст, найдавніше з яких, за місцевими традиціями, було знищено 3000 років тому героєм і гігантом, інше ж монголами у десятому столітті нашої ери.

²⁰ Див. Макс Мюллер, *op. cit.*, стор. 288 і далі. Це стосується вправної підробки листів, вставлених у древні Пуранічні Манускрипти, на котрих було написано, на правильному та архаїчному Санскриті все те, що Пандити чули від полковника Вілфорда про Адама й Авраама, Ноя та його трьох синів тощо.

«Місце розташування цих двох міст нині покрито, завдяки рухомим піскам і вітрам пустелі, цікавими й різномірними останками: розбитими черепками порцеляни, кухонним начинням та людськими кістками. Тубільці часто знаходять мідні й золоті монети, оплавлені злитки срібла, алмази, бірюзу й, що найчудовіше, розбите скло... Труни з якогось негниючого дерева або матеріалу, усередині яких перебувають прекрасно збережені бальзамовані тіла... Чоловічі мумії всі належать надзвичайно високим і могутньо складеним людям з довгим хвилястими волоссям... Знайдено було склеп із сидячими в ньому дванадцятьма померлими чоловіками. Іншого разу нами була знайдена молода дівчина в окремії труні. Очі її були закриті золотими дисками, а щелепи міцно стиснуті золотим обручем, що проходить під підборіддям і поверх тімені. Вона була обгорнута вузьким вовняним вбранням, груди її були покриті золотими зірками, ноги залишені оголеними»²¹.

Відразу знаменитий мандрівник додає, що протягом усього шляху, уздовж річки Черчен, він чув легенди про двадцять три міста, засипані століття тому рухомими пісками пустелі. Той же переказ живе в Лоб-норі, в оазі Керья. Сліди такої цивілізації і збережені перекази дають нам право довіряти й іншим легендарним традиціям, засвідченим найученішими та найосвіченішими уродженцями Індії та Монголії, які говорять про просторі бібліотеки, повернуті пісками разом із різними реліквіями древнього магічного знання, які всі були приховані в безпеці.

Повторимо коротенько. Таємна Доктрина була загально-розповсюдженою релігією древнього та передісторичного світу. Докази її поширеності, достеменні записи її історії, повний ланцюг документів, що уявляють її характер і наявність її в кожній країні, разом із вченнями всіх її великих Адептів, існують донині в таємних святилищах, бібліотеках, що належать Окультному Братству.

Твердження це стає більш імовірним, прийнявши до уваги наступні факти: перекази про тисячі найдавніших папірусів, урятованих, коли бібліотека Олександрії була знищена; тисячі санскритських праць, що зникли в Індії під час царювання Акбара; загальна традиція в Китаї і Японії, що справжні древні тексти з коментарями, лише завдяки яким вони стають зрозумілими, і які налічують багато тисяч томів, давно стали недоступні рукам невігласів; зникнення великої, священної і окультної літератури Вавилону; втрата ключів, які одні лише могли вирішити тисячі загадок єгипетських ієрогліфічних записів; перекази Індії, що справжні, таємні коментарі, які лише роблять *Веди* зрозумілими, хоча й не доступні для очей непосвячених, проте, зберігаються прихованими у печерах і святилищах для Присвячених; і тотожне вірування серед буддистів щодо їхніх священних книг.

Окультисти стверджують, що всі ці документи існують у цілковитій безпеці від забруднених рук Заходу, щоб знову з'явитися в більш освічений час, час, який, за словами покійного Свами Дайананда Сарасваті, *Mlechchha'm* (відкинутим і дикунам поза Арійською цивілізацією) доведеться почекати».

Адже, не провина Присвячених, що документи ці нині «загублені» для непосвячених; подібна міра не була продиктована егоїзмом або бажанням монополізувати Таємне Знання, що дає життя. Існували такі частини Таємного Знання, які протягом незліченних століть повинні були залишатися схованими від очей невігласів. Але це було тому, що передача непідготовленим масам таємниць такого величезного значення, була би рівнозначна врученню дитині запаленої свічки в пороховому льосі.

Відповідь на питання, яке часто поставало в розумах учнів, котрі зустрічалися з подібними твердженнями, тут може бути дана.

Ми розуміємо, говорять вони, необхідність приховання від мас подібних таємниць, як *Vril*, або ж сили, що руйнує скелі, відкритої Дж. Кілі з Філадельфії, але не можемо зрозуміти, яка могла би постати небезпека у видачі такої чисто філософської доктрини, як наприклад, еволюція Планетних Ланцюгів?

Небезпека була б у тім, що такі доктрини, як доктрина про Планетний Ланцюг або про Сім Рас, негайно ж дає ключ до семерикової природи людини, бо кожний принцип відповідає відомому плану, планеті й расі, і людські принципи на кожному плані відповідають семериковим окультним силам, які на вищих планах мають жахливу міць. Таким чином, семериковий розподіл дає ключ до найстрашніших окультних сил, зловживання якими заподіяло би незчисленне зло людству. Ключ, який, можливо, і не є ключем для нинішнього покоління – особливо для Заходу, будучи захищеному своєю сліпотою й неосвіченим, матеріалістичним невір'ям у окультне – але, однак, ключ, що виявився би досить дієвим у ранні століття християнства в руках людей, цілком переконаних у реальності Окультизму і, які вже вступили у цикл падіння, що зробив їх дозрілими для зловживання окультними силами і чаклунством гіршого виду.

Документи були сховані, це правда, але саме знання і його дійсне існування ніколи не ховалося Ієрофантами Храмів, де МІСТЕРІЇ завжди були дисципліною та стимулом до вдосконалювання. Це дуже старі відомості, і вони постійно сповіщалися великими Адептами, починаючи від Піфагора і Платона, аж до неоплатоніків. Нова релігія назарейан внесла зміну на гірше в тактику століть.

Крім того, існує добре відомий і досить цікавий факт, підтверджений автором однією поважною особою, який роками був в одному з російських посольств, а саме, що в Імператорських Бібліотеках у Санкт-Петербурзі є кілька документів, як доказ, що навіть у пізніші дні, коли масонство й таємні товариства містиків процвітали безперешкодно в Росії, саме наприкінці останнього й на початку цього сторіччя, не один російський містик проходив у Тибет через Уральські гори в пошуках знання і присвяти в невідомих святилищах Центральної Азії. І не один вертався пізніше з таким великим запасом відомостей, подібний якому він ніде в Європі не міг одержати. Кілька випадків могли би бути наведені, і добре відомі імена названі, але

21 Із лекції М.М. Пржевальського.

подібна гласність могла би бути неприємна родичам згаданих присвячених, які ще живі. Нехай хто-небудь перегляне аннали та історію масонства в архівах столиці Росії, і він сам переконається у вищевикладеному факті.

Це є підтвердженням того, що багато разів стверджувалося раніше, на жаль, занадто необережно. Замість того, щоб облагодіяти людство, злісні обвинувачення у навмисних вигадках і в навмисному обмані, кинуті тим, хто стверджували правильний, хоча й маловідомий факт, тільки породили тяжку карму наклепникам. Але зло вже вчинене й істина не може бути більше заперечена, які б не були наслідки.

Чи не є Теософія новою релігією, запитують нас? У жодному разі; це не «релігія», також не «нова» її філософія, бо, як уже сказано, вчення це так само старе, як мисляча людина. Положення її опубліковані зараз уперше, але не раз уже обережно видавалися й були навіть не один раз викладені європейськими присвяченими – особливо покійним Рагоном.

Не мало великих учених, які підтверджують факт, що ніколи не було релігійного засновника, чи то арія, семіта або туранця, який *винайшов* би нову релігію або відкрив би нову Істину. Всі ці засновники були *передавачами*, але не самобутніми вчителями. Вони були авторами нових форм і тлумачень, але істини на яких їхні вчення ґрунтувалися, були старі, як саме людство. Таким чином, з багатьох істин, усно переданих людству на самому початку, через присвяту під час Містерій і особисту передачу, та збережених і ввічнених у *Aadyta* храмів, вони обирали одну або декілька з таких великих істин – дійсностей, видимих тільки оку істинного Мудреця і ясновидця, і відкривали їх масам. У такий спосіб кожен народ отримав, у свою чергу, кілька зазначених істин, під образом його місцевого або особливого символізму, які розвинулися з часом у більш-менш філософські культури – Пантеон у містичному перевдяганні. Тому Конфуцій, дуже древній законодавець в історичній хронології, хоча й дуже сучасний мудрець у світовій історії, виявлений д-ром Легге²², звісно, як *передавач*, але не творець. Як він сам казав: «Я лише передаю, я не можу створювати нових речей. Я вірю у Древніх і тому я люблю їх»²³.

Авторка цих рядків теж любить їх і тому вірить у цих древніх і в сучасних спадкоємців їхньої Мудрості. І вірячи в тих та інших, вона зараз передає те, що отримала й чому сама навчилася, усім тим, хто може сприйняти. Що ж стосується тих, хто відкине її свідчення – тобто, більшість, – вона не буде відчувати до них неприязні, адже вони будуть так само праві зі своєї сторони заперечувати, як і вона стверджувати, бо вони розглядають Істину з двох цілком різних точок відправлення. Відповідно до правил наукової критики, схождознавець повинен відкидати *a priori* кожную очевидність, яку він не може сам цілком перевірити. Як же може західний вчений прийняти, на підставі чуток, те про що він нічого не знає? Істинно, те, що дано в цих томах, обрано з усних, так само як і з записаних вчень. Перша частина езотеричних доктрин заснована на Станцах, що є записами народу, невідомого етнології. Станци написані, як це стверджується, мовою, відсутньою в номенклатурі мов і діалектів знайомих філології, і походять із джерела відкинутого наукою – а саме, Окультизму. І нарешті, вони пропонуються за посередництва постійно дискредитованого в очах усього світу всіма, хто ненавидить незручні істини або ж має свого спеціального коника, що потребує захисту. Тому, варто заздалегідь очікувати й приготуватися до заперечення цих вчень. Ніхто, хто називає себе вченим у якій-небудь області точної науки, не дозволить собі серйозно розглядати ці вчення. Вони будуть осміяні й відкинуті *a priori* у цьому сторіччі, але тільки в цьому. Адже у двадцятому сторіччі нашої ери, вчені почнуть визнавати, що Таємна Доктрина не була вигадана, або перебільшена, але, навпаки, лише просто окреслена й, нарешті, що вчення ці передують *Ведам*. Це не посягання на пророцтво, але просте твердження, засноване на знанні фактів. Кожного сторіччя робиться спроба показати світу, що Окультизм не є пусте марновірство. Якщо двері залишилися прочиненими, то вони будуть розкриватися ширше з кожним новим сторіччям. Час назрів для більш серйозного ознайомлення, ніж це було дозволено дотепер, хоча, однак, навіть зараз дуже обмеженого.

Адже, хіба не були навіть *Веди* осміяні, відкинуті й названі «сучасною підробкою» не більше, як п'ятдесят років тому? Хіба не був Санскрит оголошений деякий час діалектом, похідним від грецької мови, згідно *Лемпрієру* та іншим ученим? Близько 1820 року, як говорить нам проф. Макс Мюллер, священні книги брахманів, магів і буддистів «були не тільки невідомі, але саме існування їх було під сумнівом, і не було жодного вченого, котрий міг би перекласти хоча б один рядок *Вед...* із *Зенд Авести* або з буддійської *Трипітаки*, а тепер доведено, що *Веди*, праця найбільшої давнини, «збереження якої майже межує з дивом».

Те ж саме буде сказано і про Таємну Архаїчну Доктрину, коли будуть надані незаперечні докази існування її записів. Але століття минуть, перш ніж більше буде видано з неї. Говорячи про ключі до таємниць Зодіаку, ніби майже загублених для світу, авторка близько десяти років тому відзначила у «*Викритій Ісіді*», що: «Зазначений ключ мають повернути сім разів, перш ніж уся система буде розкрита. Ми зробимо лише один поворот і тим дозволимо оку непосвяченого заглянути в таємницю. Щасливий той, хто зрозуміє все!».

Те ж може бути сказано і про всю Езотеричну Систему. Лише один поворот ключа був даний у «*Викритій Ісіді*». Набагато більше пояснено в цих томах. В ті дні авторка ледве знала мову на якій праця ця була написана, і оприлюднення багатьох речей, про які зараз вільно говорять, було заборонено. У двадцятому сторіччі вчень, більш обізнаний і набагато краще пристосований, може бути посланий Учителями Мудрості дати кінцеві й незаперечні докази, що існує наука, названа Гупта Відья й, що, подібно колись таємничим

22 *Lün Yü* (§ I a); Schott, «*Chinesische Literatur*» стор. 7, згадується Максом Мюллером.

23 «*Життя та Вчення Конфуція*», стор. 96.

джерелам Нілу, джерело всіх релігій і філософій, що повідане нині світу, було забуте й загублене протягом століть, але, нарешті, воно знайдене.

Введення до подібної праці повинне було би бути не простою передмовою, а скоріше цілим томом, що дав би факти, а не лише прості міркування, бо ТАЄМНА ДОКТРИНА не є трактатом або ж рядом туманних теорій, але містить усе те, що може бути дано світу у це сторіччя.

Було би більш ніж марно оприлюднити на цих сторінках навіть ті частини езотеричних вчень, які уникли приховання, поки не буде встановлена справжність і вірогідність або, в усякому разі, ймовірність існування подібних вчень. Твердження, подібні робленим тепер, повинні бути виявлені, як засвідчені різними авторитетами, древніми філософами, класичними письменниками й навіть декількома вченими Батьками Церкви; бо деякі з них знали ці доктрини, вивчали їх, бачили й читали праці написані про них, і були навіть присвячені в древні Містерії, під час яких таємні доктрини були алегорично представлені. Авторка повинна буде назвати історичні й гідні довіри імена, та навести слова відомих авторів, древніх і сучасних, незаперечного гатунку, справедливого судження й випробуваної правдивості; так само назвати деяких із відомих учнів і знавців таємних мистецтв і науки, в міру того, як таємниці останньої будуть розкриватися або ж скоріше частково будуть виявлені світу в їх дивному архаїчному одязі.

Як же виконати це? Де кращий спосіб для виконання такого завдання? Таке було питання, яке постійно ставало перед автором. Пояснити наш план можна шляхом прикладу. Коли турист на своєму шляху з добре дослідженої країни, раптово досягає межі *terra incognita*, оперезаної і схованої з виду грандіозною стіною непрохідних скель, він, однак, може відмовитися визнати себе розчарованим у своїх планах дослідження. Вхід за межі заборонений. Але якщо він не може відвідати таємничу область особисто, він, проте, може знайти способи досліджувати її з найкоротшої відстані доступної йому. За допомогою знання місцевостей, залишених позаду, він може скласти загальне й досить правильне уявлення вигляду за стіною, якщо тільки він підніметься на найвищу вершину серед висот, які піднімаються перед ним. А там, він зможе розглядати, собі на втіху, порівнюючи те, що він туманно бачить, із тим, що він шойно залишив унизу, тепер, коли він, завдяки своїм особистим зусиллям, перебуває за межами смуги туманів і схованих хмарами скель.

Подібний пункт попереднього спостереження не може бути запропонований у цих томах тим, хто хотів би мати більш точне розуміння таємниць до-архаїчних часів, даних у текстах. Але якщо читач має терпіння і гляне на нинішній стан вірувань і релігій у Європі, порівняє та перевірить із тим, що відомо історії про століття, які безпосередньо передують і слідуєть за християнською ерою, то він знайде всі необхідні відомості в наступному томі цієї праці.

У наступному томі буде зроблено короткий перелік усіх найголовніших Адептів, відомих історії, і буде описано падіння Містерій, після яких почалося зникнення й систематичне та остаточне знищення з пам'яті людей істинного значення Присвяти і Таємної Науки. З цього часу вчення її стали окультними і магія почала з'являтися лише занадто часто під шанованим, але, занадто часто оманливим найменуванням Герметичної Філософії. Як істинний Окультизм був переважним вченням серед містиків протягом століть, що передували нашій Ері, так Магія або, вірніше, чаклунство, з його окультними мистецтвами, пішло за початком Християнства.

Незважаючи на енергійні й люті зусилля фанатиків, виявлені протягом цих ранніх століть для викорінювання кожного сліду інтелектуальної, розумової праці поган, усі вони закінчилися невдачею. Але з тих пір той же дух темного демона святенництва й нетерпимості постійно та систематично спотворював кожную світлу сторінку, написану в дохристиянські періоди. Навіть історія в її непевних записах зберегла достатньо матеріалу, що пережив усі негоди, щоб кинути безсторонне світло на все в цілому. Нехай читач трохи затримається з нами на обраному пункті спостереження. Його просять звернути всю його увагу на тисячоріччя, що відокремило роком Народження дохристиянський період від після-християнського періоду. Ця подія – чи точна вона історично, чи ні – послужила, проте, першим знаком для спорудження численних твердинь проти будь-якої можливості повернення або навіть проблиску до ненависних релігій минулого; ненависних і страхітливих, бо вони кидають таке яскраве світло на нове й навмисно затуманене тлумачення того, що в наші дні відомо, як «Новий Завіт».

Незважаючи на надлюдські зусилля ранніх Християнських Отців викреслити Таємну Доктрину з пам'яті людства, вони зазнали невдачі. Істина не може бути убита; звідси й неуспішність повного стирання з поверхні Землі всякого сліду Древньої Мудрості, так само як ув'язнення й закриття рота кожному свідкові, який присягає їй. Нехай читач подумає про тисячі, можливо, мільйони манускриптів, відданих спаленню, про монументи, з їх занадто необережними написами й написаними символами, перетвореними на пил; про банди ранніх пустельників і аскетів, що бродили серед зруйнованих міст Верхнього і Нижнього Єгипту, у пустелях і горах, долинах і нагір'ях, які шукали й жадали знищити кожен обеліск, колону, сувій і папірус, на які вони могли б накласти руки, якщо тільки вони носили символ Тау або який-небудь інший знак, запозичений і привласнений новою релігією – і тоді він чітко побачить, чому так мало залишилося від записів минулого. Істинно, ворожий дух фанатизму, раннього та середньовічного Християнства та Ісламу, волів перебувати в п'їтї та неучтві, й обидві релігії: ...

І Сонце кров'ю багрянило; в могилу Землю,

І на пекло могилу перетворили; й саме пекло темніше мороку стало.

Обидві релігії здобули своїх прихильників на кінчику меча; обидві збудували свої церкви на сягаючих неба гекатомбах людських жертв. На Брамах першого сторіччя нашої Ери згубно палили лиховісні слова – «КАРМА ІЗРАЇЛЮ». Над нашими Брамами ясновидець майбутнього розрізнить інші слова, що вказують на Карму бузуврів за перекручування історії, за події, навмисно перекручені, й за великі Образи, обмовлені пізнішими поколіннями, покалічені до невпізнанності між двома возами Джаганната – святенництвом і матеріалізмом: одне, що приймає занадто багато, інше, все заперечує. Мудрий той, хто дотримується золотой середини, хто вірить у споконвічну справедливість сущого. Говорить Файзі-Діван, «Свідок чудових промов одного вільнодумного, який належав тисячам сект»:

«У день великого Воскресіння, коли минулі діяння будуть прощені, гріхи Ка'бах будуть пробачені заради пилу зруйнованих ними християнських храмів».

На це проф. Макс Мюллер заперечує:

«Гріхи Ісламу так само мало мають значення, як і пил Християнства. У день Воскресіння, Магометани й Християни побачать усю марність своїх релігійних доктрин. Люди борються за релігію на Землі; на небі вони побачать, що існує лише одна істинна релігія – шанування Божественного ДУХУ»²⁴.

Іншими словами – «НЕМАЄ РЕЛІГІЇ (АБО ЗАКОНУ) ВИЩЕ ІСТИНИ» – (*Satyât Nâsti Paro Dharmah*) – девіз Магараджі Бенареса, прийнятий Теософічним Товариством.

Як уже було сказано в *Передмові*, ТАЄМНА ДОКТРИНА не є нове видання «*Викритої Ісиди*», згідно первісного наміру. Це скоріше том, що пояснює її, і хоча цілком незалежний від неї, але необхідний, як доповнення. Багато чого, що ввійшло у першу працю, навряд чи могло бути зрозуміле в ті дні теософами. ТАЄМНА ДОКТРИНА кине світло на багато проблем залишених не вирішеними у першій праці, особливо на вступні сторінки, які ніколи не були зрозумілі.

Адже праця та стосувалася лише філософії у межах історичних часів і відповідного символізму занепадних народностей, то лише поспішний погляд міг бути кинутий на панораму Окультизму в тих двох томах. У цій праці дається докладна Космогонія та еволюція Чотирьох Рас, що передували нашому людству П'ятої Раси; і тепер два великих томи пояснюють те, що було лише намічено на першій сторінці «*Викритої Ісиди*» і в декількох розкиданих тут і там натяках. Так само не може бути почата в цих томах велика каталогізація Архаїчних Наук перш, ніж ми не встановимо такі грандіозні проблеми, як космогонічна й планетна еволюція, та поступовий розвиток таємничого людства і рас, що передували нашому Адамічному людству. Тому, ця спроба роз'яснити деякі таємниці Езотеричної Філософії не має, насправді, нічого спільного з попередньою працею. Авторці має бути дозволено ілюструвати сказане прикладом:

«Перший том «*Ісиди*» починається посиланням на древню книгу, таку древню, що наші сучасні антиквари могли би нескінченний час досліджувати її сторінки й, однак, не дійти згоди щодо складу речовини на якій вона написана. Це єдина оригінальна копія, що нині існує. Найдревніший єврейський документ окультного знання – *Сіфра ді-Ценіута* – був складений на цій підставі в ті часи, коли вона вже розглядалася у світлі буквальної реліквії. Одна з її ілюстрацій представляє Божественну Сутність, що виходить із АДАМА²⁵ на взірць світної дуги, спрямованої до завершення кола; причому, досягнувши найвищої точки своєї окружності, неказанна Слава знову схиляється і вертається на Землю, приносячи у своєму спіральному вихорі вищий тип людства. У міру наближення до нашої планети, Еманція усе більше й більше затемнюється і, коли досягає нашої Землі, стає чорною мов ніч».

Ця древня книга є первісна праця з якої були складені багато томів *Кіу-мі*. Не тільки останні та *Сіфра ді-Ценіута*, але навіть *Сефер Іецира*²⁶, праця приписувана єврейськими кабалістами їхньому Патріархові Авраамові(!); *Шу-цзин*, китайська первісна Біблія, священні томи єгипетського Тот-Гермеса, *Пурани* Індії, халдейська «*Книга Чисел*» і саме «*П'ятикнижжя*», всі вони походять від одного основного маленького тому. Перекази говорять, що книга ця була записана на *Сензарській* мові – таємній священній мові – зі слів Божественних Істот, які продиктували її Синам Світла в Центральній Азії, при самому початку нашої П'ятої Раси; бо були часи, коли мова (Сензар) була відома Присвяченим кожного народу, коли праатьки Тольтеків так само легко розуміли її, як і жителі загиблої Атлантиди, які, у свою чергу, успадковували її від мудреців Третьої Раси, Мануши, які вивчали її безпосередньо від Девів Другої і Першої Раси. Ілюстрація, згадана в «*Ісиди*», стосується до еволюції цих рас і до нашого Людства четвертої та п'ятої Раси, у Манвантарі або Колі Вайвасвати. Кожне Коло складається з Юг, семи періодів людства. З яких чотири вже минули у *нашій* Циклі Життя. Середня точка П'ятої вже майже досягнута. Ця ілюстрація символічна, як це зрозуміло кожному, й покриває все, від самого початку. Древня книга, описавши космічну еволюцію і пояснивши початок усього на Землі, включаючи фізичну людину й давши істинну історію рас від першої до нашої П'ятої, не йде далі; вона

²⁴ *Op.cit.*, стор. 257.

²⁵ Найменування, використовуване в сенсі грецького слова ἀνθρώπος.

²⁶ Рабин *Jehoshua Ben Chananea*, який помер близько 72 року після Р. Хр., відкрито заявляв, що він творив дива способами описаними в книзі *Сефер Іецира*, кидаючи цим виклик кожному скептику. Франк, наводячи виписки з Вавилонського Талмуду, називає двох інших великих магів Рабинів *Chanina ma Oshoi* (див. «*Jerusalem, Talmud Sanhedrin*» с. 7 і т.д.; і «*Die Kabbalah*» стор. 55, 56, Франка). Багато серед середньовічних окультистів робили ту ж заяву, і навіть нещодавно померлий, сучасний маг, Еліфас Леві відкрито стверджував це в своїх книгах про Магію.

зупиняється на початку Калі-Юги, а саме, 4989 років тому, зі смертю Крішні, Світлого Бога Сонця, Героя та Оновника, який жив колись.

Але існує інша книга. Ніхто з її власників не вважає її дуже древньою, бо вона з'явилася й сучасна початку Чорного Століття, а саме близько 5000 років тому. Отже, майже через дев'ять років закінчиться перший цикл перших п'яти тисячоріч, що почався з великим циклом Калі-Юги. І тоді останнє пророцтво, що міститься в цій книзі – першому томі запису пророцтв про Чорне Століття – здійсниться. Чекає нам не довго і багато хто з нас будуть свідками зорі Нового Циклу, при закінченні якого немало рахунків буде ліквідовано й підсумків підведено між расами. Другий том пророцтв, створений з часів Шанкарачар'ї, великого спадкоємця Будди, майже закінчений.

Ще один важливий пункт слід відзначити, що стоїть у перших лавах доказів, даних про існування єдиної первісної, всесвітньої Мудрості, – пункт, у всякому разі дуже важливий для вивчаючих християнську кабалу. Вчення були частково відомі, принаймні, декільком Батькам Церкви. На чисто історичній підставі стверджується, що Оріген, Синезій і навіть Климент Олександрійський були присвячені в Містерії до приєднання їх до Нео-Платонізму Олександрійської Школи Гностиків під маскою Християнства. Більше того, деякі з доктрин таємних шкіл, хоча в жодному разі не всі, були збережені у Ватикані й з тих пір зробилися невід'ємною частиною Містерій у Латинській Церкві у формі перекручених додавань до первісної програми Християнства. Така нині матеріалізована догма Непорочного Зачаття. Цим пояснюються жорстокі переслідування, початі Римо-католицькою Церквою проти Окультизму, Масонства і взагалі всякого іновірського Містицизму.

Дні Костянтина були останнім поворотним пунктом в історії, періодом надзвичайної боротьби, що закінчилася в Західному Світі придушенням древніх релігій на славу нової, створеної на їхніх трупах. З тих пір почалося насильницьке і неухильне, всіма правдивими і неправдивими мірами проведене, приховання від цікавості потомків, перспектив у давню давнину, за межі Потопу і Саду Едему. Кожний вхід був забитий, кожний запис, на який можна було накласти руки, був знищений. Однак, навіть серед таких покалічених записів, залишилося достатньо, щоб дати можливість нам сказати, що в них є вся необхідна очевидність справжнього існування Головної Доктрини. Фрагменти пережили геологічні та політичні катаклізми, щоб розповісти свою історію; і кожен пережиток свідчить, що Мудрість, нині Таємна, була колись головним джерелом, вічно-поточним джерелом, що наситило всі струмки – пізніші релігії усіх народів – від першого до останнього. Період, що починається з Будди та Піфагора на одному кінці, і закінчується Нео-Платоніками та Гностиками на іншому, є єдиним фокусом, залишеним в історії, де з'єднуються востаннє, яскраві промені світла, які ллються від основ минулих часів і незатемнені рукою святенництва та фанатизму.

Цим пояснюється необхідність, в силу якої письменниця повинна була працювати постійно пояснюючи факти наведені із сивої давнини, свідченнями, показами, зібраними з історичного періоду, ризикуючи навіть бути ще раз обвинуваченою у недоліку методу та системи. Інших засобів не було під рукою. Світ повинен бути ознайомлений із зусиллями, що робляться в кожному сторіччі багатьма адептами в світі, присвяченими поетами, класичними письменниками, для збереження в записах людства хоча б знання про існування подібної філософії, якщо і не її догм. Присвячені 1888 р. залишилися б, воістину, незрозумілими й навіть здавалися б неможливим міфом, якби не було доведено, що подібні ж Присвячені жили в усіх століттях історії. І зробити це можна було лише назвавши розділ та вірш, де могло бути знайдене згадування про ці великі Особистості, яким передували і за якими ішов довгий і нескінченний ряд інших великих, як допотопних, так і післяпотопних Учителів великих Наук. Тільки, таким чином, на напівлегендарному і напів-історичному авторитеті, могло бути виявлено, що окультне знання й ті сили, які даються людині присвятою, не є цілковитими вигадками, але старі, як сам світ.

Тому, моїм суддям минулого і майбутнього, чи будуть вони серйозними критиками-літераторами або ж тими виючими дервішами в літературі, які судять книгу на підставі популярності або ж непопулярності імені автора і, хто, глянувши на зміст книги, чіпляються до неї, як згубні *бацили* до слабких місць тіла – мені нема чого сказати. Також я не принижую помітити тих, схиблених ганьбителів – на щастя, нечисленних, – які, сподіваючись привернути суспільну увагу шляхом опоганення кожного письменника, чиє ім'я більш відоме, ніж їх власне, бризкають піною, гавкаючи на свою власну тіль. Упродовж багатьох літ вони стверджували, що доктрини, викладені в «*Theosophist'i*» і завершені «*Езотеричним Буддизмом*», були вигадані автором цієї праці, тепер же вони повернули фронт і оголосили «*Викрити Ісиду*» і все інше, плагіатом із праць Еліфаса Леві (!), Парацельса (!!) і *mirabile dictu* Буддизму та Брахманізму (!!!). Це дорівнює обвинуваченню Ренана в запозиченні ним його «*Життя Христа*» з Євангелія або Макса Мюллера в тім, що його «*Священні Книги Сходу*» або «*Фрагменти*» узяті ним із філософії брахманів і Готами Будди. Широкий публіці й читачам ТАЄМНОЇ ДОКТРИНИ я можу повторити, що вже давно було сказано мною і, що зараз я одягаю у слова *Montaigne*:

«Милостиві панове, тут я дала лише букет вибраних квітів і не внесла нічого свого, крім сполучної їхньої нитки».

Розірвіть «нитку» на шматки або розщепіть її, якщо бажаєте. Що ж стосується букету *фактів*, то ви ніколи не зможете знищити їх. Ви можете лише не визнати їх, і це все.

Ми можемо закінчити прощальними словами, що стосуються першого тому. У введенні, що передує розділам, які стосуються, головним чином, космогонії, деякі порушені питання можуть здатися не до ладу, але ще одне міркування змусило мене торкнутися їх. Кожен читач неминуче буде судити зроблені твердження з погляду свого знання, свого досвіду та свідомості, засновуючи своє судження на тому, що вже відомо йому. Факт цей доводилося постійно мати на увазі, звідси часті посилання в першому томі на теми, що належать, власне кажучи, до пізнішої частини праці, але які не можна було обійти мовчанням без ризику, що читач прийме все це за казку – фантазію, породжену сучасним мозком.

Таким чином, Минуле допоможе усвідомити Сьогодні, а Сьогодні допоможе краще оцінити Минуле. Омани часу повинні бути пояснені й вилучені, але, проте, більш ніж імовірно – ні, у цьому випадку, вірогідно – що ще раз свідчення довгих століть та історії буде успішно відбито лише в розумах декількох інтуїтивних особистостей, інакше кажучи, досить малого числа. Але в цьому, як і в усіх подібних випадках, щирі й віддані учні можуть утішитися, презентувавши скептичному сучасному садукею математичний доказ і пам'ятник його завзятої впертості та святенництва. Ще існує десь в архівах Французької Академії знаменитий закон імовірностей, створений відомими математиками шляхом алгебраїчного процесу, на користь скептикам. Він говорить так: Якщо дві особи дають своє свідчення про факт і, таким чином, кожен передає йому 5/6 вірогідності; цей факт буде тоді мати 35/36 вірогідності; тобто, його ймовірність буде ставитися до його неймовірності у пропорції 35 до 1. Якщо три узгоджених свідчення будуть з'єднані разом, імовірність дасть 215/216. Свідчення десяти осіб, кожне рівне 1/2 імовірності, дасть 1023/1024 і т.д., і т.д. Окультист може задовольнятися подібною вірогідністю, не піклуючись про більшу.

ПРОЛОГ

(PROEM)

СТОРІНКИ З ДОІСТОРИЧНОГО ЗАПISУ

Архаїчний манускрипт – колекція пальмових листків, приведених особливим, невідомим науці способом у стан непроникності для води, вогню й повітря – лежить перед очима авторки цих рядків. На першій сторінці зображений чистий, білий Диск на чорному тлі. На наступній сторінці той же Диск, але з Цяткою в центрі. Перший, як це відомо вивчаючому окультну науку, представляє Космос у Вічності перед новим пробудженням ще дримаючої Енергії, еманції Всесвіту в наступних системах. Цятка, у дотепер незаплямованому колі, – Простір і Вічність у стані Пралаїї – вказує на зорю диференціації. Ця Цятка у Світовому Яйці є Зародок усередині його, що розів'ється у Всесвіт, в усе Суцце, у безмежний, періодичний Космос; Зародок, що є, періодично й по черзі, то схованим, то діючим. Єдине Коло є Божественна Єдність, звідки все виходить і куди все вертається; його окружність – вимушено відносний символ, внаслідок обмеженості людського розуму – посилає відвернуту, вічно-непізнану ПРИСУТНІСТЬ, а його площа Всесвітню Душу, хоча обоє вони єдині. Тим, що лише площа Діску біла, вся ж навколишня площина чорна, ясно вказується, що цей план, яким би не був він ще тьмяним і туманним, є єдиним доступним людині знанням. На цьому плані починаються прояви Манвантари, бо в цій ДУШІ дримає, під час Пралаїї, Божественна Думка²⁷, в якій прихований план кожної прийдешньої Космогонії і Теогонії.

Це є ЄДИНЕ ЖИТТЯ, вічне, невидиме й, у той же час, всюдисуцце, без початку і кінця, але періодичне у своїх регулярних проявах, між якими царює морок тасмниці Не-Буття; несвідома, разом із тим Абсолютна Свідомість, незбагненна, проте, єдина самосуцца Реальність; істинно, «Хаос для почуттів, Космос для розуму». На езотеричній мові її єдина абсолютна властивість, вічно безперервний Рух, називається «Великим Подихом»²⁸, і є безперестанним рухом Всесвіту в сенсі безмежного, вічносуццого Простору. Те, що позбавлено руху, не може бути Божественним. Але фактично і насправді, немає нічого абсолютно нерухомого у Всесвітній Душі.

27 Навряд чи треба нагадувати читачеві, що термін Божественна Думка, так само як і термін Світовий Розум, не повинен розглядатися, навіть хоч і частково, як відображений процес, подібний з процесом, що виявляється людиною. «Несвідоме», згідно фон Гартману, досягло великого творчого або, вірніше, еволюційного плану, «за допомогою мудрості ясновидіння, що перевищує всяку свідомість», що на мові Веданти означало б Абсолютну Мудрість. Лише ті, хто усвідомлюють, наскільки політ інтуїції вище і швидше повільних процесів раціональної думки, можуть скласти собі білде уявлення цієї Абсолютної Мудрості, що перевищує всі поняття Часу й Простору. Розум, як ми його розуміємо, може бути розкладений на стани свідомості різної тривалості, напруженості, складності і т.д.; і, на закінчення, всі вони будуть спиратися на відчуття, що є знову-таки Майєю. Крім того, відчуття неминуче передбачає обмеження. Особистий Бог ортодоксального Теїзму думає і відчуває; він кається і відчуває «шалений гнів». Але уявлення подібних розумових станів ясно залучає до немислимого припущення про входження збудливих стимулів ззовні, не кажучи вже про неможливість приписувати незмінюваність істоті, почуття якої коливаються з подіями у світах, над якими вона головує. Таким чином, уявлення Особистого Бога, як незмінного і нескінченного, є антипсихологічним і, що ще гірше, антифілософським.

28 Платон проявляє себе, істинно, Присвяченим, кажучи в «*Cratylus*», що «θεός» походить від «θέειν» рухатися, бігати, бо перші астрономи, котрі споглядали рух небесних тіл, називали планети «θεοί» – богами. Пізніше це слово породило інший термін «ἀλήθεια» – Подих Бога.

Майже за п'ять століть до Р.Хр. Левкіпп, учитель Демокрита, стверджував, що Простір від Вічності наповнений атомами, спонукуваними безперестанним рухом, котрий після закінчення відповідного часу, у міру їхнього скупчення, породжував обертовий рух, роблячи, внаслідок взаємних зіткнень, бічні рухи. Епікур та Лукрецій навчали тій же доктрині, додаючи до бічного руху атомів ідею спорідненості, що є окультним вченням.

З початку людської спадщини, з найпершої появи будівельників планети, на якій живе людина, приховане Божество визнавалося і розглядалося лише у його філософському аспекті Всесвітнього Руху, трепету творчого Подиху в Природі. Окультизм підсумовує Єдине Сущє так: «*Божество є таємний, живий (або рухомий) Вогонь, і вічні свідки цієї невидимій Присутності – Світло, Тепло й Волога; ця трійця вміщає в собі все і є причиною всіх феноменів у Природі*²⁹». Інтра-космічний рух вічний та безупинний; космічний рух, видимий або те, що підлягає пізнаванню, минує і безперервне. Як вічна абстрактність, воно є Вічно-Сущє; як прояв, воно – минує, як у прийдешньому напрямку, так і в минулому, будучи Альфою і Омегою послідовних перебудовань. Космос-Нумен не має стосунку до причинних співвідношень феноменального Світу. Тільки по відношенню до інтра-космічної Душі, до ідеального Космосу в непорушній Божественній Думці, можемо ми сказати: «Не мало початку і не матиме кінця». Що ж стосується його тіла або космічної організації, хоча не можна сказати, що воно мало перше або ж буде колись мати останню побудову, все ж, при кожній новій Манвантарі, його побудова може бути розглянута, як перше й останнє у своєму роді, бо щоразу його еволюція відбувається на більш високому плані.

Лише кілька років тому було встановлено, що:

Езотерична доктрина, подібно Буддизму і Брахманізму, й навіть Кабалі, учить, що єдина, нескінченна і непізнана Сутність існує від Вічності, будучи пасивною, або активною в регулярній і гармонійній послідовності. У поетичній фразеології Ману ці стани називаються Днями й Ночами Брахми. Останній «не спить», або «спить». Свабгавікі або ж філософи найдавнішої школи Буддизму (ще існуючої в Непалі) допускають умогляд лише діяльного стану цього «Єства», що вони називають Свабгавата, і вважають безрозсудним обговорювати відсторонену і «непізнану» Міць у її пасивному стані. Звідси й прізвисько атеїсти, дане їм християнськими богословами та сучасними вченими, бо ніхто з них не може зрозуміти глибини логіки їхньої філософії. Перші не допускають іншого Бога, крім уособлення другорядних сил, що створили видимий Всесвіт, і які в їхніх очах стають антропоморфічним Богом християн – Іеговою, чоловічого початку, який погрожує серед блискавок і грому. У свою чергу, раціональна наука вітає буддистів і свабгавіків, як «позитивістів» архаїчних часів. Якщо ми дотримаємося однобічного погляду на філософію останніх, то наші матеріалісти можуть виявитися правими, зі своєї точки зору. Буддисти стверджують, що немає Творця, але лише нескінченність творчих сил, які творять у сукупності своїй єдину вічну Сутність, єство якої невідоме, тому не може бути предметом умоглядних спекуляцій для істинного філософа. Сократ незмінно відмовлявся обговорювати таємницю Світової Сутності, проте, ніхто ніколи не подумав обвинуватити його в атеїзмі, за винятком тих, хто жадали його загибелі.

На початку періоду діяльності, говорить Таємна Доктрина, внаслідок покори вічному і непорушному закону, відбувається поширення цієї Божественної Сутності ззовні всередину і зсередини назовні; і феноменальний або видимий світ є кінцевим результатом довгого ланцюга космічних сил, послідовно приведених у рух. Так само, коли настає повернення до пасивного стану, відбувається скорочення Божественної Сутності, і попереднє творення поступово й послідовно розчиняється. Видимий Світ розкладається, його матеріали розсіюються, і єдина «Пітьма», знову самотня, лежить над ликом «Бездні». Наводимо метафору з таємних книг, що ще ясніше передає цю думку: «Видихання «Непізнаної Сутності» народжує світ, а вдихання змушує його зникати. Цей процес триває споконвіку, і наш Всесвіт є лише одна з нескінченних серій, що не мають ні початку, ні кінця»³⁰.

Це місце буде пояснено, наскільки можливо, в цій праці. Хоча в цій формі воно й не містить нічого нового для сходознавця, але езотеричне тлумачення його може містити багато чого, дотепер зовсім незнайомого дослідникам Заходу.

Перша символічна фігура дає простий диск . Друга, у цьому архаїчному символі, виявляє диск із цяткою в ньому , вказуючи на першу диференціацію в періодичних проявах споконвічної Природи, безстатевої і нескінченної – «Адіті в ТОМУ»³¹ або потенційний Простір усередині абстрактного Простору. У третій фазі

29 Номіналісти, заперечуючи Берклею, що «неможливо уявити собі абстрактну ідею руху окрему від рухомого тіла («*Principles of Human Knowledge*» введення, пар. 10), можуть поставити питання: «Яке це тіло, що виконує цей рух? Чи є це сутність? Тоді ви вірите в особистого Бога? і т.д. На це відповідь буде дана в подальшій частині цієї праці. Поки ж ми претендуємо на наші права концептуалістів, як супротивників матеріалістичних поглядів Росселіні, стосовно Реалізму та Номіналізму. «Чи відкрила наука», говорить один із її найбільш талановитих захисників, Едуард Клодд, «щось, що послаблює або протиставляється древнім словам, в котрих дана сутність усіх минулих, теперішніх та майбутніх релігій: «чинити справедливо, любити милосердя і стояти смиренно перед своїм Богом?». І ми погоджуємося з ним, за умови, що під словом Бог, ми зрозуміємо не грубий антропоморфізм, який усе ще є підґрунтям нашої теперішньої теології, але символічне уявлення того, що є Життя і Рух Всесвіту; знати це в фізичному порядку, значить знати час минулий, теперішній і прийдешній в існуванні послідовності феноменів; знати це в порядку моральному, значить пізнати, що було, є і буде в межах людської свідомості. (Див. «*Science and the Emotions*», промова, виголошена (*South-Place*) Лондон – *Finsbury*, Груд. 27. – 1885 р.).

30 «*Вукріта Ісїда*». II. 264-5.

31 *Pit-Beda*.

цятка перетворюється на діаметр , символізуючи цим божественну, незайману Мати-Природу, усередині всевісної, абсолютної Безмежності. Коли горизонтальний діаметр перетинається вертикальним , він стає хрестом світу. Людство досягло стану Третьої Корінної Раси; це знак зародження людського Життя. Коли ж окружність зникає, залишаючи лише хрест , це означає, що падіння людини в матерію відбулося, і Четверта Раса почалася. Хрест усередині кола є символ чистого Пантеїзму. Коли ж окружність зникає, хрест стає фалічним; те ж значення, крім ще інших, він мав, як Тау вписаний у коло , або як Молот Тора, так званий Хрест Джайна, або ж Свастика в колі .

Третій символ – коло, розділений навпіл горизонтальним діаметром, означав перший прояв творчої Природи, ще пасивної, бо жіночого початку. Перше тьмяне уявлення людини, стосовно процесу народження, є пов'язаним із жіночим початком, бо людина знає свою матір більше, ніж батька, тому жіночі божества були більш священними, ніж чоловічі. Тому Природа жіночого початку і до деякого ступеня об'єктивна й відчутна, а Принцип Духу, що запліднює її, прихований³². Додаванням перпендикуляру до горизонтальної лінії в колі виходив Тау – **T**, найдавніша форма букви. Це був гліф Третьої Раси аж до її символічного падіння, тобто, коли відбувся поділ статей шляхом природної еволюції; тоді фігура стала двояким гліфом або символом, означаючи, що безстатеве життя змінилося або роз'єдналося. Серед суб-рас нашої П'ятої Раси знак цей у символіці першостворених рас³³ зробився *Sacr'*, і в єврействі *Ncabvah*; потім він став єгипетською емблемою життя , і ще пізніше знаком Венери . Потім з'явилася Свастика (Молот Тора, нині Герметичний Хрест), цілком відділена від її кола, що стала, таким чином, чисто фалічним символом. Езотеричним символом Калі-

Югі є перекинута долілиць п'ятикутна зірка з її двома вістрями, зверненими вгору , знак людського чаклунства – положення, визнане кожним окултистом, як знак «Лівої Руки», і використовуваний у церемоніальній магії.

Треба сподіватися, що прочитанням цієї праці, існуючі у суспільстві помилкові уявлення про Пантеїзм значно зміняться. Облудно і несправедливо розглядати буддистів і адвайта-окултистів, як атеїстів. Якщо й не всі серед них філософи, то, в усякому разі, всі вони прихильники логіки, і заперечення та докази їхні засновані на точному міркуванні. Істинно, якщо Парабрахмо індусів може бути розглянуте, як представник прихованих і безіменних божеств інших народів, то цей абсолютний Принцип буде виявлений, як прообраз, з якого були взяті всі інші наслідування. Парабрахмо не «Бог» – бо Він не є особистий Бог – Він є ТЕ, що є найвище і ненайвище (*Парапара*)³⁴. Він найвищий, як причина, але не як наслідок. Парабрахмо просто Реальність, Яка Не Має собі Другої, Всеосяжний Космос, або, скоріше, безмежний космічний Простір, звичайно, узятий у вищому духовному розумінні. Брахмо (невиявлений), будучи незмінним, чистим, вільним, нерушимим, найвищим Коренем, «Єдиним Істинним Існуванням, Парамартхіка й абсолютним Чит та Чайтанья (Розум і Свідомість), не може бути пізнавцем, «бо ТЕ не може мати об'єкту для пізнання». Чи може полум'я бути названо Єством Вогню? Це Єство є «Життя і Світло Всесвіту, видимий же вогонь і полум'я суть руйнування, смерть і зло». «Вогонь і полум'я руйнують тіло Архата, їхнє ж єство робить його безсмертним»³⁵. «Знання абсолютного Духу, подібно променистості сонця або жару у вогні і є ніщо інше, як сама абсолютна Сутність», говорить Шанкарачарья. Це є «Дух Вогню», але не сам Вогонь; тому «властивості останнього, Жар або Полум'я, не є властивості Духу, але того, чому Дух цей є несвідомою причиною». Чи не є вищенаведені слова основною нотою пізнішої філософії розенкрейцерів? Парабрахмо, коротенько, є колективна сукупність Космосу у своїй Безмежності й Вічності, «ТЕ» і «ЦЕ», до якого не можуть бути застосовні розподільчі агрегати³⁶. «На початку ЦЕ було Самим Собою, Єдине»³⁷, і великий Шанкарачарья пояснює, що «ЦЕ» відноситься до Всесвіту (*Jogat*). Слово «спочатку» означає перед новим проявом феноменального Всесвіту.

Тому, коли пантеїсти повторюють *Упанішади*, які стверджують, як і «*Таємна Доктрина*», що «ЦЕ» не може створювати, вони не заперечують Творця або, вірніше, колективну сукупність творців; вони просто відмовляються, і дуже логічно приписати «створення» та особливо утворення – щось закінчене – Нескінченному Принципу. Для них Парабрахмо пасивне, будучи абсолютною Причиною, безумовним Мукта.

32 Математики Заходу і деякі кабалістики Америки стверджують, що і в *Кабалі* («значення імені Ієгови, є значенням діаметру в Колі»). Додайте до цього той факт, що Ієгова є третім серед Сефіротів, Бінах – слово жіночого початку, і ви маєте ключ до таємниці. За допомогою деяких кабалістичних перетворень це ім'я, яке є двостатевим у перших розділах книги «Буття», стає в своїх перетвореннях абсолютно чоловічим, каїнічним і фалічним. Обрання божества з язичницьких богів і прийняття його, як національного Бога, і покликання його, як «Єдиного Живого Бога», «Бога Богів», а потім проголошення цього поклоніння монотейстичним, не перетворює його на Єдиний Принцип, «Єдність якого не допускає множення, зміни або форми», особливо в аспекті пріапічного божества, яким тепер виставлений Ієгова.

33 Див. чудову працю «*The Source of Measures*», в котрій автор пояснює істинне значення слова *Sacr'*, від якого походять: «*sacred*», «*sacrament*» слова, що стали тепер синонімами святості, хоча вони чисто фалічні!

34 «*Мандукья Упанішад*», І. 28.

35 «*Bodhimür*». Книга II.

36 Див. «*Vedānta Sāra*» пер. майором G.A. Jacob, також «*The Aphorisms of Shandilya*», перекладені Cowell, див. стор. 42.

37 «*Аїтерея Упанішад*».

Лише обмежене всевідання і всемогутність відкидаються в ньому, бо вони є ще властивостями, відбитими в людському розумінні; і тому Парабрахмо, будучи Найвищим УСІМ, вічно невидимим Духом і Душею Природи, незмінним та вічним, не може мати атрибутів. Термін Абсолюту, природно виключає всяку можливість думки про кінець та умовність у зв'язку з ним. І якщо ведантисти припускають, що властивості ці належать просто його еманції, називаючи це Ішварою *плюс* Майя та Авідья (скоріше, агностицизм і невідання, ніж неуттво), то важко знайти ознаку атеїзму в цьому понятті³⁸. Позаяк не можуть бути ні дві Нескінченності, ні два Абсолюти у Всесвіті, який передбачається безмежним, то ця Само-Сутність навряд чи може бути зрозуміла, як та, що особисто творить. Для почуттів і розуміння минутих істот «ТЕ» є *небуття* в тому розумінні, що воно є ЄДИНИМ БУТТЯМ; бо в цьому ВСЬОМУ прихована споконвічна і властива йому еманція або властива йому променевмісність, котра, стаючи періодично Брахмою (Двостатевою Силою), розгортається у виявленій Всесвіт. «Нараяна, рухаючись над (абстрактними) Водами Простору», перетворюється на Води конкретної субстанції, спонукуваної ним, і стає тепер виявленим Словом Логосу.

Правовірні брахмани, ті, хто найбільше повстають проти пантеїстів і адвайтистів, називаючи їх атеїстами, змушені припустити смерть Брахми-Творця, після закінчення строку кожного Століття цього Божества – 100 божественних років – періоду, що вимагає п'ятнадцяти чисел для вираження його в нашому розрахунку. Проте, жоден із філософів не буде розглядати цю «смерть» в іншому сенсі, ніж, як тимчасове зникнення з виявленого плану існування або, як тимчасовий спокій.

Тому окултисти згодні з філософами Адвайта-Веданти, що стосується вищенаведеного положення. Вони доводять на філософській основі неможливість прийняття ідеї Абсолютного Всього, що творить або навіть розвиває «Золоте Яйце», у яке воно ніби входить для перетворення на Брахму-Творця, що згодом розгортається у Богів і весь видимий Всесвіт. Вони говорять, що абсолютна Єдність не може перейти в Нескінченність, бо Нескінченність припускає безмежний протяг «чогось» і тривалість цього «чогось». Але Єдине – Усе – подібно Простору, що є його єдиним умоглядним і фізичним уявленням на нашій Землі або нашому плані існування – не може бути ні об'єктом, ні суб'єктом для пізнання. Якби можливо було припустити, що вічне, нескінченне Все, всюдисуща Єдність, замість буття й Вічності, може стати, внаслідок періодичних проявів, різноманітним Всесвітом або ж різноманітною Істотою, то ця Єдність перестала би бути такою. Ідея Локка, що «чистий Простір не здатний ні на опір, ні до руху», неправильна. Простір не є «безмежна порожнеча», ні «умовна повнота», але вміщає в собі обидва поняття. будучі – на плані абсолютної абстрагованості – вічно-непізнаваним Божеством, що є пустотою лише для обмежених розумів³⁹ на плані ілюзорного умогляду, або ж Пленумом, абсолютним Вмістищем усього Суцього, виявленого або ж невиявленого, воно є тому ось АБСОЛЮТНЕ ВСЕ. Немає розходження між твердженнями християнських апостолів – «у Ньому ми живемо й рухаємося та маємо наше буття» і твердженнями індуських Ріши – «Всесвіт живе, виходить і вертається до Брахми»; бо Брахма (невиявленого) є цей Всесвіт *in abscondito*, а Брахма-Виявлений є Логос, що став двостатевим⁴⁰ у символічних ортодоксальних догмах; і, таким чином, Богом, присвяченого Апостола та індуського Ріши є Простір, як Невидимий, так і Видимий. Простір, в езотеричному символізмі, називається «Семикратно одягнена Вічна Матір-Батько», бо від недиференційованої до його диференційованої поверхні, воно складається із семи шарів.

«Що є те, що було, є, і буде, незважаючи на те чи існує Всесвіт, або ні, чи будуть боги або ні?» – запитує езотеричний Катехізіс Сензара.

Відповідь дається – «Простір».

Не Єдиний, невідомий, вічно-сущий Бог у Природі або ж Природа *in abscondito*, відкинуті, але лише «Бог» людської догми і його олюднене «Слово». Людина, у своїй нескінченній зарозумілості та за вродженою гордістю й марнославством, виліпила Його своєю святотатською рукою з матеріалу, який вона знайшла у своєму обмеженому мозку і нав'язала його своїм побратимам як безпосереднє одкровення з єдиного прихованого ПРОСТОРУ⁴¹. Окултист приймає одкровення, як ті, що виходять від божественних, але, проте,

38 Тим не менше, упереджені та фанатичні сходинці хотіли би довести, що це є чистий атеїзм. На доказ цього порівняйте *Vedānta Sāra* майора *Jacob'a*, однак, уся древність відкликається на думку, висловлену Лукрецієм і, яка передає чисто ведантичне уявлення:

Omnis enim per se divom natura necesse est
Immortali aevo summa cum pace fruatur.

39 Самі імена двох головних божеств – Брахма та Вішну, давно повинні були би підказати своє езотеричне значення. Брахм або Брам виводиться деякими від кореня *brih* – зростати або розповсюджуватися (див. *Calcutta Review*, том XVI, стор. 14) і Вішну від кореня «*vish*». «проникати», входити в природу сутності. Брахма-Вішну, таким чином, є нескінченний Простір в якому Боги, Ріши, Ману й усе, що існує в цьому Всесвіті, є лише Силами (*Vibhūtayah*).

40 Див. виклад Ману про Брахму, який розділив своє тіло на чоловіче та жіноче; останнє і є жіночий початок – Вак, у якому він створює Вірадж, і порівняйте це з езотеризмом другого, третього і четвертого розділу в *Книзі Буття*.

41 Окултизм, воістину, носить «у повітрі» наприкінці нашого XIX століття. Серед багатьох книжок, нещодавно виданих, ми особливо рекомендуємо вивчаючим теоретичний Окултизм, тим, хто не відважився за межі нашого визначеного людського плану, *New Aspects of Life and Religion* – Генріха Пратта, д-ра мед. Ця книга сповнена езотеричних догм та філософії, остання, проте, у заключних розділах доволі обмежена духом так званого умовного позитивізму. Тим не менше, сказане про Простір, як про «Невідому Першопричину», заслуговує згадки.

«Це невідоме дещо», визнане таким і ототожнене з первинним втіленням Простої Єдності, невидиме й невідчутне (як абстрактний простір, ми згодні) і, будучі невидимим і невідчутним, воно незбагненне. І ця незбагненність ввела в оману,

минутих Істот, проявлених Життів, але ніколи не від Невиявленого ЄДИНОГО ЖИТТЯ; від Сутностей, названих – первородною людиною, Дх'іан-Буддами, або Дх'іан-Коганами, Ріши-Праджапаті у індусів, Елохімами або Синами Божими у євреїв. Планетарними Духами всіх народів, які стали Богами для людей. Також окультист розглядає Аді-Шакті – безпосередню еманацию Мулапракриті, вічного Кореня «ТОГО» і жіночий аспект Творчої Причини – Брахми, в її образі Акаші-Всесвітньої Душі – як Майю, з філософської точки зору, і як причину людської Майї. Але цей погляд не перешкоджає йому вірити в її існування на весь час її прояву, а саме, на всю Манвантару; також і у застосування Акаші, випромінювання Мулапракриті⁴², до практичних цілей, бо ця Світова Душа пов'язана з усіма природними феноменами, відомими й невідомими нашій науці.

Найдавнішими релігіями світу – езотеричними, бо езотеричний корінь або основа одна – є релігії індусів, маздейців і єгиптян. Далі йде релігія халдеїв, як нащадка попередніх і цілком тепер загублена для світу, крім слідів її у перекрученому Сабейзмі, як це нині тлумачиться археологами. Потім, минаючи деякі релігії, які будуть згадані пізніше, йде єврейська, езотерично впливаючи по лінії вавилонської магії, як, наприклад, *Кабала*; і екзотерично будучи збірником алегоричних легенд, як *книга Буття* та *П'ятикнижжя*. Прочитані у світлі *Зохара*, чотири початкові розділи *Буття* є фрагментом високо-філософської сторінки у світовій космогонії; залишені у їхньому символічному вбранні, вони дитяча казка, виродливий терен ув очах науки та логіки, очевидний результат Карми. Надати їм служити прологом до християнства було жорстокою помстою з боку рабинів, котрі знали зміст свого *П'ятикнижжя*. Це був мовчазний протест проти їхнього пограбування, і євреї зараз, звичайно, мають перевагу перед їхніми традиційними переслідувачами. Вищевказані езотеричні вірування будуть надалі пояснені у світлі Всесвітньої Доктрини.

В Окультному Катехізисі лежать наступні питання й відповіді:

«Що є те, що вічно існує?» – Простір, вічне Анупадака (що не має батьків). Що є те, що вічно існувало? – Зародок у Корені. Що є те, що вічно йде й приходить? – Великий Подих. Тоді існують троє Вічних? – Ні, Троє єдині. Те, що завжди є, єдине, те, що завжди було, єдине, те, що споконвіку існує і розкривається, також єдине; і це є Простір.

Поясни, о Лану (учень), – Єдине є нерушиме Коло (кільце) без окружності, бо воно ніде й усюди; Єдине – безмежний план Кола, проявляючи діаметр лише в Манвантаричні періоди. Єдине – неподільна Точка, яку ніде не знайти і всюди видима під час цих періодів. Воно – Вертикальна й Горизонтальна лінія. Батько й Мати, вершина і основа Батька, два кінці Матері, які, насправді, нікуди не сягають, бо Єдине є Кільце й також кільця, які перебувають усередині цього Кільця. Світло у П'тьмі й П'тьма у Світлі; «Подих, що вічний». Він виходить ззовні всередину, коли він скрізь; і зсередини назовні, коли він ніде, – (тобто, Майя⁴³), один із Центрів⁴⁴. Він поширюється і скорочується (видихання і вдихання). Коли він поширюється, Матір виливає і

змусивши припустити, що воно є просто Пустотою, лише здатністю до сприйняття. Але, будучи розглянутий навіть як абсолютна пустота, Простір повинен бути визнаний або самосущим, нескінченним і вічним, або ж таким, що мав причину ззовні, за собою і за межами себе.

«І, проте, якби подібна причина була знайдена і визначена, це призвело б лише до передачі їй атрибутів, які інакше прикладаються до простору, і таким чином, відкинуло би труднощі початку ще на крок назад, не вигравши додаткового світла, що стосується до першопричинності». (*Op. cit.*, стор. 5).

Що й було зроблено тими хто вірить у людиноподібного творця; а саме, був явлений поза-космічний Бог замість інтра-космічного. Багато тем д-ра Пратта, можемо сказати, більшість із них – є старими кабалістичними ідеями та теоріями, котрі він пропонує у цілком новому вбранні у своїй праці – *«Нові Аспекти»* Окультного у Природі. Тим не менше, Простір, розглянутий як Субстанціальна Єдність – живе Джерело Життя – було як і «Невідома Безпричинна Причина», найдревнішою догмою в Окультизмі, тисячоріччями раніше грецького і латинського *«Pater Aether»*. Також і «Сила та Матерія, як Потенціал Простору, невід'ємні та є невідомими викривачами Незнаного». Всі вони зустрічаються в арійській філософії втіленими як Вішвакарман, Індра, Вішну тощо... Тим не менше, вони виражені у вищезазначеній праці дуже філософськи й під багатьма незвичайними аспектами.

42 Як протилежність до виявленого матеріального Всесвіту, термін Мулапракриті (від мула – корінь і пракриті – матерія) або невиявлена передвічна Матерія – звана західними алхіміками Землею Адама, – застосовується ведантистами до Парабрахмо. Матерія двопочаткова у релігійній метафізиці, а в езотеричних вченнях вона семерикова, як і все інше у Всесвіті. Як Мулапракриті, вона недиференційована й вічна; як Віакта, вона стає диференційованою і умовною, згідно *Shvetâshvâra Upanishad*, I. 8 і *Devi Bhâgavata Purâna*. Автор чотирьох лекцій про Бгагават Гіту, кажучи про Мулапракриті, заявляє: «З його (Логосу) об'єктивної, основної точки, Парабрахмо з'являється йому під виглядом Мулапракриті... Звичайно, ця Мулапракриті так само матеріальна для нього, як і будь-який матеріальний предмет матеріальний для нас... Парабрахмо є безумовна і абсолютна реальність, а Мулапракриті, наче покрив, накинутий на Нього (*Theosophist* – III – 304).

43 Езотерична Філософія, розглядаючи кожну минущу річ як Майю (або ілюзію невідання), невідворотно мусить розглядати в тому ж світлі й кожну інтра-космічну планету й тіло, бо вони є організованими, відповідно, минущими. Тому, вислів – «Воно виходить ззовні всередину» і т.д., стосується, по-перше, до зорі Манвантари або до великої нової еволюції, після одного з повних періодичних розчинень усякої складеної форми у Природі, від планети до молекули, в її ультимативну сутність або елемент; і, по-друге, до часткової або місцевої Манвантари, котра може бути сонячною, чи навіть планетною.

44 Під Центром мається на увазі тут центр енергії, або ж космічний фокус. Коли так зване «творіння» чи утворення планети закінчено тією силою, котра визначається окультистами, як Життя, а Наукою енергією, то процес відбувається зсередини назовні, адже кожен атом, як сказано, включає в себе творчу енергію Божественного Подиху. І тоді, як після абсолютної Пралаї, коли попередній матеріал полягає лише в Єдиному Елементі, а Подих знаходиться «всюди», останнє

розкидає; коли він скорочується, Матір втягує і збирає. Це створює періоди Еволюції і Розкладання, Манвантари і Пралаїї. Зародок невидимий і вогняний; Корінь (площа кола) прохолодний; але під час Еволюції і Манвантари її вбрання холодне й сяюче. Жаркий Подих є Батько, котрий пожирає потомство багатогранного Елементу (різнорідні) і, який залишає одногранних (однорідні). Холодний Подих є Матір, котра зароджує, формує, народжує і знову приймає їх у лоно своє, щоб перетворити їх до нового Світанку (День Брахми або Манвантари).

Для більш чіткого розуміння читача, варто вказати, що Окултна Наука визнає сім Космічних Елементів – чотири цілком фізичних і п'ятий (ефір) напів-матеріальний, котрий буде видимий у повітрі до кінця нашого Четвертого Кола, щоб головувати над іншими у продовженні всього П'ятого. Інші два, поки абсолютно поза людським пізнанням. Проте, вони з'являться, як натяки, у шостій і сьомій расі цього Кола, й будуть відповідно цілком відомі у Шостому і Сьомому Колі⁴⁵. Ці сім Елементів, з їх незліченними суб-елементами, набагато більш численними ніж це відомо науці, є просто умовними змінами й аспектами Єдиного Елементу. Останній – не Ефір⁴⁶, навіть не Акаша, але Джерело їхнє. П'ятий Елемент, що нині відкрито захищається наукою, не є гіпотетичний Ефір Ісаака Ньютона, хоча він і називає його цим ім'ям, асоціювавши його, ймовірно, у своєму розумі з *Aether* – «Батьком-Матір'ю» древніх. Як інтуїтивно говорить Ньютон:

«Природа – трудівниця в безперестанному кругообертанні, яка породжує рідини із твердих тіл, нерухомі тіла з летучих, летучі з нерухомих; найтонші із грубих і грубі з найтонших... Таким чином, можливо, всі речі можуть зароджуватися в Ефірі»⁴⁷.

Читач повинен мати на увазі, що Станци трактують тільки про космогонію нашої планетної системи і про видиме навколо неї після Сонячної Пралаїї. Таємні Вчення, які стосуються еволюції усього Космосу, не можуть бути видані, бо вони не будуть зрозумілі навіть найбільшим розумам цього століття; і лише деяким Присвяченим, навіть серед найвищих, дозволяються міркування з цього предмету. Більше того, Вчителі відкрито говорять, що навіть найвищі Дхіані-Когани ніколи не проникали в таємниці за межами тих кордонів, які відокремлюють мільярди сонячних систем від так званого Центрального Сонця. Тому, дане стосується лише нашого видимого Космосу після Ночі Брахми.

Перш ніж читач перейде до обговорення Станц із *Книги Дзіан*, складових основи цієї праці, цілком необхідно, щоб він ознайомився з декількома фундаментальними поняттями, які лежать в основі та охоплюють усю систему думки, запропоновану його увазі. Ці основні ідеї нечисленні, але від їхнього чіткого засвоєння залежить розуміння всього наступного; тому, не потрібно вибачень за прохання до читача освоїтися спочатку із цими поняттями, перш ніж він візьметься за читання цієї праці.

Отже, Таємна Доктрина встановлює три фундаментальні, основні положення:

I. Всюдисущий, Вічний, Безмежний і Непорушний ПРИНЦИП, про який ніякі міркування неможливі, бо він перевищує міць людського пізнання і може бути лише применшений людськими висловлюваннями та уподібненнями. Він поза межею і досягненням думки та згідно слів *Māndūkyā* – «Немислимий і Невимовний».

Щоб ясніше уявити читачеві ці ідеї, нехай він почне із припущення, що існує лише Єдина, Абсолютна Дійсність, яка передує всьому виявленому і умовному Суццю. Ця Нескінченна й Вічна Причина, туманно сформульована в «Несвідомому» і в «Непізнаваному» сучасної європейської філософії, є «Безкореневим Коренем» усього, що було, є, або колись буде». Вона, звичайно, позбавлена всяких атрибутів і по суті не має ніякого відношення до виявленого минушого Суццю. Це скоріше Бутність, ніж Буття – Сат на санскриті й перевищує мислення та міркування.

Це Буття символізоване в Таємній Доктрині під двома аспектами. З одного боку – Абсолютний, Абстрактний Простір, що представляє чисту суб'єктивність, те єдине, що ніякий людський розум не може не

діє ззовні всередину. Після Малої Пралаїї, коли все залишається *in status quo* – в охоложеному стані, так би мовити, подібно місяцю – тоді при першому тріпотінні Манвантари, планета або планети починають воскресати до життя зсереддини назовні.

45 Серед еволюційних циклів ідей цікаво відзначити, як давня думка відбивається в сучасних теоріях. Чи не читав Герберт Спенсер древніх індуських філософів, коли він писав деякі сторінки у своїх *«Перші Принципи»*, (стор. 82)? Або ж це самостійний проблиск внутрішнього осяяння, який змусив його наполовину правильно і наполовину неправильно сказати: «рух, так само як і матерія, будучі визначеними у кількості (?), то здавалося б, що зміна і розподіл матерії під впливом руху, досягаючи межі в будь-якому напрямку(?), внаслідок непорушного руху, вимагає потім зворотного розподілу. Очевидно, всесвітньо існуючі сили тяжіння і відштовхування, що вимагають, як ми це бачили, ритму в усіх малих змінах протягом усього Всесвіту, так само як і ритму всієї сукупності її змін, створюють, по черзі, або невимірний період, протягом якого сили тяжіння, будучі переважаючими, створюють всесвітнє концентрування, або, потім невимірний період, протягом якого переважають сили відштовхування, які чинять всесвітнє розчинення, тобто, змінні ери еволюції і розчинення».

46 Хоч би якими були погляди фізичної науки на цю тему, але Окултна Наука вчила протягом століть, що Акаша (грубим аспектом якої є Ефір), П'ятий Всесвітній Космічний Принцип – якому відповідає і від якого походить людський Манас – космічно є світна, холодна, прозора пластична матерія, творча в своїй фізичній природі, співвідносна у її грубих аспектах і частинах, і незмінна у своїх вищих принципах. В творчих умовах вона називається Суб-Коренем; у поєднанні з променистим теплом, вона викликає «мертві світи до життя». В її вищих аспектах вона є Всесвітня Душа, у своїх нижчих – вона є Руйнівником.

47 *Hypoth.*, 1675.

вилучити зі свого світорозуміння, ні уявити його як саме по собі; з іншого боку – Абсолютний, Абстрактний Рух, що представляє Безумовну Свідомість. Навіть наші західні мислителі прийшли до висновку, що свідомість немислима для нас окремо від зміни, і тому рух є кращим символом цього процесу зміни і його найголовнішою ознакою. Цей останній аспект Єдиної Реальності також символізується терміном Великий Подих; символом, досить образотворчим і який не потребує подальшого роз'яснення. Таким чином, перша основна аксіома Таємної Доктрини є це метафізичне Єдине Абсолютне БУТТЯ, символізоване минушим розумом, як теологічна Трійця.

Можливо, для учня буде деяким полегшенням, якщо ми дамо тут кілька подальших пояснень. Герберт Спенсер недавно значно пом'якшив свій агностицизм, а саме, до твердження, що природа «Першопричини»⁴⁸, яку окультисти більш логічно виводять від «Безпричинної Причини», від «Вічного» і «Непізанованого», може бути, по суті те саме що й природа свідомості, яка наповнює нас. Коротше кажучи, безособова Реальність, що всенасичує Космос, є чистий нумен думки. Це зрушення з його боку, дуже наближає його до Веданти і до езотеричних основ⁴⁹.

Парабрахмо, Єдина Реальність, Абсолют, є область Абсолютної Свідомості, тобто, та Сутність, що поза всяким відношенням до умовного існування; умовним символом якої є свідоме існування. Але щойно ми подумки відходимо від цього (для нас) Абсолютного Заперечення, виходить подвійність у протилежності Духу (або Свідомості) і Матерії, Суб'єкта та Об'єкта.

Дух (або Свідомість) і Матерія, тим не менше, повинні бути розглянуті не як незалежні реальності, але як два символи або аспекти Абсолюту, Парабрахмо, що складає основу обумовленого Буття, суб'єктивного або об'єктивного.

Розглядаючи цю метафізичну тріаду, як Корінь, з якого виходить весь прояв, Великий Подих приймає характер Перед-Космічної Думко-основи. Це є *fons et origo* Сили, так само як і всієї індивідуальної Свідомості, і забезпечує керівним розумом у розлозі завданні космічної Еволюції. З іншого боку, Перед-Космічна Корінь-Субстанція (Мулапракріті) є тим аспектом Абсолюту, що лежить в основі всіх об'єктивних планів Природи.

Як Перед-Космічна Думка-Основа є корінь кожної індивідуальної свідомості, так Перед-Космічна Субстанція є субстратом Матерії в різних стадіях її диференціації.

Звідси очевидно, що протилежність цих двох аспектів Абсолюту необхідна для існування Виявленого Всесвіту. Незалежно від Космічної Субстанції Космічна Думко-основа не могла би виявитися, як індивідуальна свідомість, адже свідомість розвивається, як «Я есмь Я», тільки через провідник (*упадхі*) матерії; фізична основа, будучи необхідною для зосередження Променю Космічного Розуму при досягненні відомої складності. У свою чергу, відділена від Космічної Думко-Основи, Космічна Субстанція залишилася би пустою абстрагованістю і ніяке виникнення Свідомості не могло би відбутися.

Тому, Виявлений Всесвіт сповнений подвійності, що є ніби самою суттю його Виявленого Існування. Але саме як протилежні полюси Суб'єкту і Об'єкту, Духу та Матерії, є тільки аспектами Єдності, в якому вони синтезовані, так і у Виявленому Всесвіті є «те», що зв'язує Дух з Матерією, Суб'єкта з Об'єктом.

Це дещо, невідоме поки умогляду Заходу, називається окультистами Фохатом. Це є «міст», за допомогою якого Ідеї, які існують в Божественній Думці, відбиваються на Космічній Субстанції, як Закони Природи. Фохат, таким чином, є динамічною енергією Космічної Думко-Основи. Розглядаючи ж його з іншого боку, він – розумний посередник, керівна сила всіх проявів. Божественна Думка, передана і виявлена Дх'іан-Коганами⁵⁰, Будівельниками видимого Світу. Так від Духу або Космічної Думко-Основи походить наша свідомість, від Космічної Субстанції ті декілька провідників, у яких свідомість ця індивідуалізується і досягає самоусвідомлення – або свідомості, яка міркує. Тим часом як Фохат, у його різних проявах, є таємничою ланкою між Розумом і Матерією, животворним принципом, що електризує кожний атом до життя.

Наступний перелік дасть читачеві більш чітке уявлення:

1) **АБСОЛЮТНІСТЬ**: Парабрахмо ведантистів або Єдина Реальність, «Сат», що є, за словами Гегеля, Абсолютним Буттям і Не-Буттям одночасно.

2) *Перший* Логос: Безособовий, і в філософії – Логос Невиявлений, предтеча Виявленого. Це є «Першопричина», «Несвідоме» європейських пантеїстів.

3) *Другий* Логос: Дух-Матерія, Життя; «Всесвітній Дух», Пуруша і Пракриті.

4) *Третій* Логос: Космічна Думко-Основа, Магат або Розум, Космічна Всесвітня Душа; Космічний Нумен Матерії, основа розумних проявів Природи і в Природі, також названий Мага-Буддхі.

ЄДИНА РЕАЛЬНІСТЬ; її *двоїстий* аспект в обумовленому Всесвіті.

Далі Таємна Доктрина стверджує:

II. Вічність Всесвіту в цілому, як безмежний план (проекція); періодично – «арена незліченних Світів, що безупинно проявляються і зникають», названих «Проявленими Зірками» та «Іскрами Вічності». «Вічність

48 «Перше» невідворотно припускає дещо, що є «першовиявлене», «перше в часі, просторі і за ступенем», і тому, минуше й умовне. «Перше» не може бути Абсолютом, бо воно є прояв. Тому, Східний Окультизм називає Абсолютне Все-Єдиною Безпричинною Причиною, Безкореневим Коренем і обмежує «Першопричину» Логосом в сенсі даному цьому терміну Великим Платоном.

49 Див. в «*Theosophist's*», Лютий 1887 р., чотири талановиті лекції на *Бгагават Гіту*, прочитані Т. Субба Роу.

50 В християнській теології названі Архангелами, Серафимами тощо.

Мандрівника⁵¹ подібна до миті Ока Само-Існування, так говорить Книга Дзіан. «Поява і зникнення Світів, подібна правильному поверненню припливу і відливу».

Це друге твердження Таємної Доктрини стосується абсолютної всесвітності цього закону періодичності, припливу і відпливу, наростання і спаду, зауваженого і записаного фізичною наукою в усіх відділах Природи. Чергування Дня та Ночі, Життя й Смерті, Сну та Пильнування є таким загальновідомим, таким абсолютно всесвітнім і без винятку, фактом, який легко зрозуміти, що в ньому ми бачимо один із найбільш абсолютних Законів Всесвіту.

Крім того, Таємна Доктрина учить:

III. Основної тотожності всіх душ із Всесвітньою Вищою-Душею, остання сама є аспектом Невідомого Кореня; і обов'язковим мандрам для кожної душі – іскри Вищої Душі – через Цикл Втілень або Необхідності, відповідно до Закону Циклів і Карми, протягом усього строку. Інакше кажучи, жодна чисто духовна, божественна душа (Буддхі) не може мати незалежного, свідомого існування, перш ніж іскра, що відлетіла від чистої Сутності Всесвітнього Шостого Принципу – або ВИЩОЇ ДУШІ – (a) не пройде через кожну початкову форму феноменального Світу цієї Манвантари, і (b) не отримає індивідуальності; спочатку внаслідок вродженого імпульсу, а потім за допомогою особистих мимовільних зусиль, контрольованих її Кармою, піднімаючись, у такий спосіб, через усі ступені розуму, від нижчого до вищого Манасу, від мінералу і рослини до вищого Архангела (Дхіані-Будда). Основна доктрина Езотеричної Філософії не допускає ні переваг, ні особливих дарувань в людині, за винятком завойованих самим «Его» особистими зусиллями і досягненнями протягом довгого ряду метампсихозису та втілень. Ось чому індуси говорять, що Всесвіт є Брахмо і Брахма, бо Брахмо перебуває в кожному атомі Всесвіту; бо Шість Принципів у Природі виходять – як різні диференційовані аспекти – із Сьомого і Єдиного, Єдиної Реальності у Всесвіті, як космічної, так і мікрокосмічної. Чому також усі зміни – психічні, духовні та фізичні, – на плані прояву та форм Шостого Принципу (тому що Брахма – носій Брахмо), розглядаються метафізичним антифразисом, як ілюзорні й майявічні. Адже, хоча корінь кожного атома, індивідуально і кожної форми колективно, є цим Сьомим Принципом або Єдиною Реальністю, проте, у своєму виявленому і тимчасовому вигляді, це не більше, ніж скороминуща ілюзія наших почуттів.

У своїй абсолютності Єдиний Принцип, у його двох аспектах Парабрахмо і Мулапракріті, не має статі, безумовний і вічний. Його періодичне манвантарне виявлення або первинне випромінювання також Єдине, двостатеве і граничне. Коли це випромінювання починає, у свою чергу, випромінювати, то всі його випромінювання також двопочаткові, стаючи у своїх нижчих аспектах чоловічим і жіночим початками. Після Пралаїї, як Великої, так і Малої – остання залишає усі світи в «*status quo*»⁵² – першою до активного життя прокидається пластична Акаша, Батько-Матір, Дух і Душа Ефіру, або ж Площа Кола. Простір називається Матір'ю до його космічної діяльності та Батьком-Матір'ю при першій стадії пробудження. В *Кабалі* це теж Батько-Мати-Син. Але тоді як у Східній Доктрині вони є Сьомим Принципом Виявленого Всесвіту або ж її Атма-Буддхі-Манас (Дух-Душа-Розум), Тріадою, що розгалужується і розділяється на сім космічних і сім людських Принципів, у Західній *Кабалі* християнських містиків вона є Тріадою або Трійцею, а серед їхніх окультистів двостатевим Іеговою *Jah-Navah*. У цьому й полягає все розходження між езотеричною і християнською Трійцями. Містики та філософи, східні й західні пантеїсти, синтезують свою передпочаткову Тріаду в чисту божественну абстракцію.

Ортодоксальні олюднують її. Хіранья-Гарбха, Харі та Шанкара – Три Іпостасі виявленого «Духа Вищого Духу», титул, яким Прітхіві-Земля вітає Вішну в особі його першого Аватара – є чисто метафізичними, абстрактними властивостями Утворення, Збереження і Руйнування, також божественними *Avasthâ* (Іпостасі) того, що «не руйнується разом зі створеними речами», *Achyuta*, ім'я Вішну, тоді як ортодоксальний християнин роз'єднує своє Особисте Творче Божество на Три Лики Трійці і не визнає іншого вищого Божества. Останнє в Окультизмі є абстрактним Трикутником; у ортодоксальних сучасним кубом. Бог, який творить або ж сукупність богів, які творять, розглядається східним філософом, як *Bhrântidarshanath*, «помилкові видимості», щось, «представлене внаслідок помилкових видимостей, як матеріальна форма», і пояснюється ними, як таке, що виникає через ілюзорне поняття егоїстичної, особистої і людської Душі (нижчого П'ятого Принципу). Це прекрасно висловлено у примітці Фітцедуарда Холла до переглянутого ним перекладу Вільсона «*Вішну Пурані*». «Брахма, у своїй сукупності має, насамперед, аспект Пракріті, що, як еволюціонує, так і не еволюціонує (Мулапракріті), і також аспект Духу та аспект Часу. Дух, о двічінароджений, є головний аспект Найвищого Брахмо⁵³. Наступний аспект двоякий – Пракріті, що

51 «Мандрівник» є найменування дане нашій Монаді (Двоє в одному) протягом її циклу втілень. Вона є єдиний вічний Принцип в нас, неподільна частка всього цілого – Всесвітнього Духу, від котрого вона виходить і котрим поглинається наприкінці циклу. Коли говориться, що вона виходить від Єдиного Духу, то доводиться використовувати цей незграбний і неточний вислів через недолік відповідних слів в англійській мові. Ведантисти називають її Сутратма (Душа-Нитка), але їхнє пояснення трохи відрізняється від пояснень окультистів. Але пояснення цієї різниці надається самим ведантистам.

52 Не фізичні організми, ще менше їхні психічні принципи, залишаються в *status quo* протягом великої Космічної або навіть Сонячної Пралаїї, але лише їх «акашні чи астральні «фотографії». Але протягом малих Пралаї, захоплені «Ніччо», планети залишаються незачепленими, хоча й мертвими, а саме, подібно велетенській тварині, захопленій та вряній у полярних льодах і внаслідок цього залишених без змін протягом століть.

53 Таким чином Герберт Спенсер, котрий подібно Шопенгауеру і фон Гартману відображає лише один аспект древніх езотеричних філософів і внаслідок цього висаджує своїх читачів на відкритий, похмурий берег агностичного відчаю –

еволюціонує і не еволюціонує, і останнім є Час». В орфічній теогонії Кронос так само представлений, як народжений бог або посередник.

В цій стадії пробудження Всесвіту, таємний символізм представляє його, як довершене Коло з Цяткою (Коренем) у Центрі. Цей знак був всесвітнім, тому ми знаходимо його також у *Кабалі*. Проте, Західна *Кабала*, перебуваючи тепер у руках християнських містиків, зовсім не визнає його, хоча він дуже ясно зазначений у *Зохарі*. Ці сектанти починають із кінця й дають, як символ передгенетичного Космосу \oplus , називаючи його «Союзом Рози і Хреста», великою таємницею окультного зародження, звідки й ім'я розенкрейцер (Хрест Рози)! Це можна бачити на одному із їхніх найбільш значних і відомих символів, котрий ще ніколи не був зрозумілий, навіть сучасними містиками. Саме символ Пелікана, який розриває свої груди, щоб нагодувати своїх сімох пташенят – символізує істинне вірування Братів Розенкрейцерів, яке є прямим нащадком Східного Таємного Вчення.

Брахмо (невиявлене), так само як і Браhma-Творець, називається Калахамса, що означає, як це пояснено західними сходознавцями, Вічний Лебідь (або Гусак). Таким чином розкривається велика помилка. Браhмо (невиявлене) мусить бути розглянуте, як Хамса-вахана (той, хто користується Лебедем, як своїм Носієм), а не Браhma-Творець, який є істинним Калахамса. Тоді, як Браhмо (невиявлене) є Хамса і А-хамса, як це буде пояснено в Коментарях. Слід зрозуміти, що терміни Браhma і Парабраhma уживаються тут не тому що вони належать нашій езотеричній номенклатурі, але просто тому що вони більш знайомі західним дослідникам. Обидва цілком відповідають нашим термінам – одноголосному, триголосному і семиголосному, що позначає ВСЕЄДИНЕ і Єдине – «Все в Усьому».

Такі основні поняття, на які опирається Таємна Доктрина.

Недоречно буде почати тут захищати або доводити властиву їм розумність, також не можемо ми зупинитися, щоб довести, як вони фактично включені – хоча занадто часто під оманливою маскою, – у кожную систему мислення або філософію, гідну цього імені.

Позаяк читач отримав чітке розуміння про них і засвоїв світло кинуте ними на кожную проблему життя, вони не будуть мати потребу в подальших доказах у його очах, бо істина їх буде йому очевидна, як сонце в небі. Тому, ми переходимо до матеріалу Станц даних у цьому томі, додаючи до них кістяк пояснення, в надії полегшити завдання читачеві, давши кількома словами загальну концепцію викладеного в них.

Історія Космічної Еволюції, як вона намічена в Станцах, є, так би мовити, абстрактною, алгебраїчною формулою цієї еволюції. Отже, учень не повинен очікувати знайти в них звіт усіх стадій і трансформацій, що входять між першими початками Всесвітньої Еволюції і нашою теперішньою стадією. Дати такий виклад було б настільки ж неможливо, як і незрозуміло людям, які не можуть навіть зрозуміти природу плану існування найближчого до того, яким обмежена зараз їхня свідомість.

Станци тому й дають абстрактну формулу, що може бути застосовна «*mutatis mutandis*» до всієї еволюції; до еволюції нашої малюсінької Землі, до ланцюга Планет в який входить наша Земля, до Сонячного Світу, до якого належить цей ланцюг і так далі у висхідному вимірі, поки розум не почне коливатися і не виснажиться в цьому зусиллі.

Сім Станц, даних у цьому томі, представляють сім термінів цієї абстрактної формули. Вони відносяться і описують сім великих стадій еволюційного процесу, про які говориться у «*Пуранах*», як про «Сім Творінь» і в *Біблії*, як про «Дні Утвору».

Станца I описує стан ВСЕ-ЄДНОСТІ під час Пралайї, перед першим тремтінням Прояву, що пробуджується.

Коротке міркування покаже, що подібний стан може бути тільки символізований, але описати його неможливо. Але й символізувати його можливо лише запереченнями; бо, якщо він є станом Абсолютності «*per se*», то він не може володіти жодним із (специфічних) атрибутів, якими ми користуємося для опису предметів у позитивних термінах. Отже, цей стан може бути представлений лише запереченнями всіх тих найвідстороненіших атрибутів, які людина скоріше відчуває, ніж осягає, як найбільш віддалені межі, доступні її силі пізнання.

Станца II описує стадію, яка для західного розуму така близька у своїй тотожності до стадії згаданої в першій Станці, що потрібен був би цілий трактат для передачі ідеї цього розходження. Тому, це мусить бути надано інтуїції і вищим здібностям читача, зрозуміти, наскільки він може, зміст ужитих алегоричних висловів. Звичайно варто пам'ятати, що всі ці Станци закликають більше до внутрішніх властивостей, ніж до звичайного розуміння фізичним мозком.

Станца III викладає Пробудження Всесвіту до життя після Пралайї. Вона описує виявлення Монад із їхнього стану поглинання усередині Єдності, найбільш ранню і найвищу стадію в процесі утворення Світів. Термін Монада може бути однаково застосований, як до найширшої Сонячної Системи, так і до найменшого атома.

Станца IV оповідає про диференціацію «Зародка» Всесвіту в семикратну Ієрархію свідомих, Божественних Сил, які є діяльними проявами Єдиної Найвищої Енергії. Вони будівельники, скульптори й у підсумку –

благочинно формулює велику таємницю: «Те, що перебуває незмінним у кількості, але вічне у змінній формі, в цих відчутних видимостях, які Всесвіт являє нам, є невідоме і незбагненне. Міць, яку ми змушені визнати такою, що не має меж у Просторі та без початку і кінця в Часі». Це є лише смілива Теологія, – ні в якому разі не наука чи філософія, – котра шукає як виміряти Нескінченність і викрити Незмірне та Невідоме.

творці всього виявленого Всесвіту в єдиному сенсі, у якому найменування «Творець» доступне розумінню; вони надихають і скеровують його; вони є розумними Істотами, які узгоджують і контролюють еволюцію, втілюючи в собі ті прояви Єдиного Закону, які відомі нам, як «Закони Природи».

У родовому відношенні вони відомі, як Дх'яні-Когани, хоча кожна з різних груп має своє призначення в Таємній Доктрині.

Про цю стадію еволюції в міфології індусів говориться, як про «Творіння Богами».

Станца V описує процес світоутворення. Спочатку, розвіяна Космічна Матерія, потім «Вогняний Вихор», перша стадія при формуванні туманності. Ця туманність згущується і пройшовши різні стадії трансформації, творить згідно випадку або Сонячний Світ, Планетарний Ланцюг або ж одну Планету.

Станца VI вказує наступні стадії в утворенні одного зі «Світів» і доводить опис еволюції такого Світу аж до його четвертого великого періоду, що відповідає епосі в якій ми живемо у цей час.

Станца VII продовжує оповідь на всьому протязі від виникнення життя до самої появи Людини: цим закінчується Перша Книга Таємної Доктрини.

Розвиток «Людини» з моменту її першої появи на цій Землі в даному Колі та до стану в якому ми маємо її тепер, складе тему другого тому.

Станци, що складають тезу кожного відділу, дано в їхній сучасній версії, бо було би більш ніж марно ускладнювати предмет введенням архаїчної фразеології оригіналу з її головоломним стилем і словами.

Виписки наведені з китайських, тибетських і санскритських перекладів, оригінальних сензарських коментарів і тлумачень із *Книги Дзіан*, яка дається вперше європейською мовою. Майже зайве стверджувати, що тут дано лише частину Семи Станц. Якби вони були надруковані повністю, вони залишилися б незрозумілими для всіх, крім декількох високих окультистів. Також зайве запевняти читача, що авторка або вірніше скромний записувач, розуміє краще ці заборонені сторінки, ніж більшість із непосвячених. Щоб полегшити читання і уникнути занадто частих посилань на примітки, було вирішено з'єднати разом текст і тлумачення, віддаючи перевагу вживанню санскритських і тибетських власних імен, щораз, де їх неможливо було уникнути, ніж давати терміни оригіналу. Тим більше що зазначені терміни є прийнятими синонімами, причому останні вживаються тільки між Учителем і його учнями.

Так, якби ми перекладали користуючись тільки іменниками та технічними термінами ужитими в одному з тибетських і сензарських викладів, то перший вірш читався б так:

Tho-og в Zhi-gya спало сім Khorlo. Zodmanas-zhiba. Все Nyug лоно; Konch-hog немає; Thyap-Kam немає; Lha-Chohan немає; Tenbrel Chugnyi немає; Dharmakâya припинилася; Tgen-chagn не стало; Barnang і Ssa в Ngobonyidj; лише єдиний Tho-og Yinsin в ночі Sun-chan і Yons-Grub (Паранішпанна) і т.д., і т.д.

Це звучало б як найчистіша *Абракадабра*.

Позаяк же ця праця написана для повідомлення вивчаючим Окультизм, а не для філологів, то ми можемо прекрасно уникнути подібних далеких нам термінів, де тільки можливо. Залишені лише неперекладні терміни, незрозумілі, якщо зміст їх не пояснений, але всі подібні означальні передані в їхній санскритській формі. Зайве нагадувати читачеві, що ці терміни у кожному випадку є пізнішим розвитком цієї мови і належать П'ятій Корінній Расі. Санскрит таким, як він відомий тепер, не був мовою Атлантів і більшість філософських термінів, що вживалися в системах Індії в період Магабгарати, не найти у «*Ведах*», так само як вони не зустрічаються і в оригінальних Станцах, але лише їхні еквіваленти. Читач, не теософ, запрошується ще раз прийняти все наступне, як чарівну казку, якщо він бажає або, у найкращому випадку, як ще недоведені мрії мрійника; у гіршому ж, як додаткову гіпотезу до всіх численних наукових гіпотез минулого, сьогодення і майбутнього, з яких деякі вже підірвані, інші ж перебувають чекаючи того ж. Це ніяким чином не менш науково, ніж багато так званих, наукових теорій і, в усякому разі, більш філософічні й ближчі до істини.

Через необхідність безлічі коментарів і пояснень посилання на примітки відзначені звичайним способом, тоді як фрази, що потребують тлумачення, позначені буквами. Додатковий матеріал буде знайдений у розділах про Символізм, які часто багатші відомостями, ніж Коментарі.

ЧАСТИНА I КОСМІЧНА ЕВОЛЮЦІЯ

СІМ СТАНЦІ ІЗ «КНИГИ ДЗІАН» ТА КОМЕНТАРІ

Ніщо не існувало: ні ясне Небо,
Ні величі склепіння над Землею простягнене.
– Що ж покривало все? Що обгороджувало? Що приховувало?
Чи були то бездонні глибини вод?
Не було смерті й безсмертя не було.
Не було меж між днем і ніччю.
Лише Єдиний у своєму диханні без подиху,
І ніщо інше не мало буття.
Панував Морок і все було приховано споконвічно.
У глибинах Мороку – Океану безбарвного.
Зародок, схований у шкаралупі,
Під жаром полум'я у природу він розгорнувся.

.....
Хто таємницю пізнав? Хто її сповістив?
Звідки, звідки цей утвір різноманітний?
Самі Боги були породжені пізніше –
Хто знає, звідки велич творіння?
ТЕ, звідки велич творіння виникла?
Чи Його то Воля створила, чи ж була безмовна?
Великий Ясновидець у вершинах Неба,
Він знає, але, можливо, і він того не знає?

.....
Занурюючи погляд у Вічність,
За межі еонів заснування Землі,

.....
Ти був. І ось, коли підземний вогонь
Проб'є свою темницю, грані знищуючи,
Ти, однак, будеш тим, чим із початку був,
Поза часом. Незмінним,
О, думко нескінченна, Божественна Вічність!

Ріг-веда (з англ. перекладу Кольбрука).

КОСМІЧНА ЕВОЛЮЦІЯ

СТАНЦИ ДЗІАН

Станца I.

1. Передвічна Мати-Рождениця, прихована у своїх Покривах, Вічно-Невидимих, ще раз дрімала протягом Семи Вічностей.
2. Часу не було, він спочивав у Нескінченних Надрах Тривалості.
3. Всесвітнього Розуму не було; бо не було Ах-хі, щоб умістити Його.
4. Семи Шляхів до Блаженства не було. Не було й Великих Причин Страждання, бо не було нікого для породження їх і зваби ними.
5. Єдина Питьма наповнювала Безмежне Все, бо Батько-Матір і Син ще раз були єдині, і Син не пробудився ще для Нового Колеса та Мандрівок на ньому.

6. Сім Превисніх Володарів і Сім Істин припинили існувати, і Всесвіт – Необхідності Син – був занурений у Паранішпанна, щоб бути видихнутим тим, що є і в той же час немає. Не було нічого.

7. Причини Існування зникли; колишні Видиме й Суще Невидиме спочивали у Вічному Небутті – Єдиному Бутті.

8. Лише Єдина Форма Існування, безмежна, нескінченна, безпричинна, простягалася, спочиваючи уві Сні позбавленому Сновидінь; Життя несвідоме тріпотіло у Просторі Всесвітнім у Всесутності тій, що відчувається відкритим Оком Дангма.

9. Але де була Дангма, коли Алая Всесвіту була в Парамартха, і Велике Колесо було Анупадака?

Станца II.

1. ... Де були Будівельники, Променисті Сини Зорі Манвантари?... У Непізнаваній Пітьмі, у їхній Ах-хі Паранішпанна. Творці Форм із Не-Форми – Коріння Світу – Деваматрі та Свабгават спочивали у Блаженстві Не-Буття.

2. ... Де була Безмовність ? Де слух, щоб відчутти її? Ні, не було ні Безмовності, ні Звуку; нічого крім Непорушного Вічного Подиху, що не знає себе.

3. Час ще не настав; Промінь ще не проникнув у Зародок; Матріпадма ще не набрякла.

4. Серце Її ще не розкрилося для входження Єдиного Променя, щоб потім скинути його, як Три в Чотири, у надра Майї.

5. Семеро ще не народилися із Тканини Світла. Єдина Пітьма була Батьком-Матір'ю, Свабгават; і Свабгават була у Пітьмі.

6. Ці Двоє і є Зародок, і Зародок Єдиний. Всесвіт був ще прихований у Божественній Думці й Лоні Божественному.

Станца III.

1. ... Останнє Тріпотіння Сьомої Вічності тремтить у Нескінченності. Матір набрякає, поширюючись зсередини назовні, подібно бруньці Лотосу.

2. Тріпотіння поширюється, торкаючись своїм стрімким Крилом усього Всесвіту й Зародка, що перебуває у Пітьмі, Темряві, що дихає над дримаючими Водами Життя.

3. Пітьма випромінює Світло, і Світло ронить самотній Промінь у Води, у Глибину Лона Матері. Промінь пронизує Незаймане Яйце, Промінь будить тремтіння у Вічному Яйці й ронить Зародок, невічний, і він згущається в Світове Яйце.

4. Троє впадають у Чотири. Промененосне Єство семериться; Сім усередині, Сім назовні. Сяюче Яйце, у собі Троїсте, згортається, поширюючись молочно-білими Згустками у Глибинах Матері, Корені, що росте в Надрах Океану Життя.

5. Корінь залишається, Світло залишається, Згустки залишаються і, проте, Оеаоһоо Єдиний.

6. Корінь Життя був у кожній Краплі Океану Безсмертя, і Океан був Світлом Променистим, котрий був Вогонь і Тепло, і Рух. Пітьма зникла й більше не існувала; вона зникла у своєму Єстві, у Тілі Вогню та Води, Батька й Матері.

7. Узрій, о Лану, Дитя Променисте тих Двох, незрівнянну, блискучу Велич – Простір Світла, Сина Простору Пітьми, що виникає із Глибин Великих Темних Вод. Це Оеаоһоо Молодший***. Він сяє мов Сонце, Він Полум'яніючий, Божественний Дракон

Мудрості; Ека є Чатур, і Чатур бере собі Три, і Союз породжує Сапта (сім), в ньому Семеро, які стають Тридаша, Сонми й Безлічі.

Узри його, який підіймає трохи Покрив і розгортає його зі Сходу на Захід. Він приховує Вишне і залишає Підніжжя, виявлене, як Велика Ілюзія. Він намічає місця для Блискучих і розвертає Вишне в безкрає Море Вогню і Єдине Виявлене у Великі Води.

8. Де був Зародок? І де нині була Питьма? Де Дух Полум'я, що горить у твоєму Світільнику, о Лану? Зародок є ТЕ, і ТЕ є Світло, Біле, Блискучий Син Батька, у Питьмі Прихованого.

9. Світло – холодний Пломінь, і Пломінь – Вогонь, і Вогонь народжує Тепло, що Воду творить, – Воду Життя в Матері Великій.

10. Батько-Матір пряде Тканину, верхній край її прикріплений до Духу, Світла Єдиної Питьми, а нижній до Тіньового краю, до Матерії; і Тканина ця є Всесвіт, витканий із Двох Сутностей, воєдино злитих, що є Свабгават.

11. Він поширюється, коли Подих Вогню над ним; він скорочується, коли Подих Матері торкається його. Тоді Сини роз'єднуються і розсипаються, щоб повернутися в Лоно Матері до кінця Великого Дня, щоб знову з'єднатися з нею. Коли вона охолоджується, вона стає сяючою. Сини її розвертаються і скорочуються Самі собою та своїми Серцями; вони вміщують Безмежність.

12. Тоді Свабгават посилає Фохат, щоб ущільнити Атоми. Кожен є частина Тканини. Відбиваючи, подібно дзеркалу, «Самосушого Владика», кожен, у свою чергу, стає Світом.

Станца ІV.

1. ... Слухайте, ви, Сини Землі, Ваших Наставників – Синів Вогню! Пізнайте, немає ні першого, ні останнього; бо все є Єдине Число, що вийшло з Не-Числа.

2. Пізнайте те, що ми, які вийшли від Первозданних Семи, ми, породжені Передвічним Полум'ям, довідалися від наших Батьків...

3. З Променистості Світла – Променя Вічної Питьми – полинули в Просторі Енергії, знову пробуджені; Єдиний із Яйця, Шість і П'ять. Потім Три, Один, Чотири, Один, П'ять – Двічі Сім, Сума Усього. І ці, суть Єства, Пломіні, Початки, Будівельники, Числа, Арупа, Рупа й Сила або ж Божественна Людина – Сума Усього. І від Божественної Людини відбулися Форми, Іскри, Священні Тварини й Вісники Таємних Батьків, укладених у Пресвятій Четвірці.

4. То було Воїнство Голосу, Божественної Матері Сімох. Іскри Сімох підвладні й слуги Першому, Другому, Третьому, Четвертому, П'ятому, Шостому й Сьомому із Семи. Вони іменуються Сферами, Трикутниками, Кубами, Лініями та Формувальниками; бо так тримається Вічна Нідана – Оі-На-Ноу.

5. Оі-На-Ноу є Питьма, Безмежність, або ж Не-Число, Аді-Нідана, Свабгават – ○.

1. Аді-Санат, Число, бо він Один.

2. Голос Слова, Свабгават Числа, бо він Один і Дев'ять.

3. «Квадрат без Форми».

І ці Три, укладені усередині ○, суть Таємна Четвірка; і Десять суть Арупа Всесвіт. Потім ідуть Сини, Сім Воїнів, Один – Восьмий залишений осторонь, і Подих його є Світло-Давець.

6. ... Потім Другі Семеро, які є Ліпіки, породжені Трьома. Відкинутий Син Один. «Сини-Сонця» незліченні.

Станца V.

1. Первозданні Сім, споконвічні Сім Подихів Дракона Мудрості, у свою чергу, породжують своїм Священним Кружно-Спиральним Подихом Вогневий Вихор.

2. Вони роблять його Вісником своєї Волі. Дзью стає Фохатом; стрімкий Син Божественних Синів, чий Сини – Ліпіки, спрямовується у вихорі спіральному. Фохат є Кінь, а Думка – Вершник. Подібно блискавці пронизує він хмари вогняні. Робить Три, П'ять і Сім Просувань через Сім Областей угорі й Сім унизу. Він здіймає Голос свій і скликає незліченні Іскри, з'єднуючи їх разом.

3. Він їхній напрямний дух і водій. Починаючи роботу, він відокремлює Іскри Нижчого Царства у радості, що носить і тріпотить у своїх світозорих житлах, і творить із них Зачатки Коліс. Він поміщає їх у Шести Напрямках Простору і Одне посередині – Колесо Серединне.

4. Фохат накреслює спіральні лінії для з'єднання Шостого із Сьомим – Вінцем. Воїнство Синів Світла стоїть на кожному куті; Ліпіки в Колесі Серединному. Вони говорять: «Це добре». Перший Божественний Світ готовий; Перший; Другий. Потім «Божественний Арупа» відбиває себе в Чайя-Лока, Першому Вбранні Анупадака.

5. Фохат робить п'ять Просувань і будує крилате колесо на кожному куті квадрата для Чотирьох Пресвятих ... і для Воїнств їхніх.

6. Ліпіки окреслюють Трикутник, Перший Єдиний, Куб, Другий Єдиний, і Пентаграму в Яйці. Це Кільце, назване «Не переступи» для тих, хто спускається і сходить; хто протягом Кальпи просувається до Великого Дня «Будь із Нами»... Так були створені Арупа й Рупа; від Єдиного Світла Сім Світочів; від кожного із Семи сім по Сім Світочів. Колеса охороняють Кільце...

Станца VI.

1. Міццю Матері Милосердя і Знання, Гуань-Інь – Троїстість Гуань-Ши-Інь, що перебуває у Гуань-Інь-Тянь – Фохат, Подих їхнього Породження, Син Синів, викликав з нижчої Безодні Примарну Форму Сянь-Чан і Сім Початків (Елементів).

2. Стрімкий і Промененосний породжує Сім Лайя Центрів, яких ніхто не здолає до Великого Дня «Будь із Нами»; і затверджує Всесвіт на цих Вічних Основах, оточуючи Сянь-Чан Зародками Первинними.

3. Із Семи – Перший виявлений, Шість приховані; Два виявлені, П'ять приховані; Три виявлені, Чотири приховані; Чотири виявлені, Три приховані; Чотири й Один Цзан виявлені, Два й Половина Одного приховані; Шість повинні бути виявлені, Один залишений осторонь. Нарешті, Сім Малих обертових Коліс: одне, що народжує інше.

4. Він складає їх на подобу старших Коліс, затверджуючи їх на Незламних Центрах. Фохат, як же творить їх? Він збирає Вогняний Пил, він складає Вогняні Кулі, спрямовується через них і навколо них, даючи їм життя й потім, приводячи їх у рух; одних в одному напрямку, інших в іншому. Вони холодні, він робить їх жаркими. Вони сухі, він робить їх вологими. Вони палають, він обвіває та охолоджує їх. Так діє Фохат від одних Сутінків до наступних протягом Семи Вічностей.

5. Біля Порогу Четвертої, Синам зазначено створити свої Подоби. Одна Третина відмовляється. Дві коряться.

Прокляття вимовлено: вони будуть породжені в Четвертій, страждати й заподіювати страждання. Перша Війна зародилася.

6. Старші Колеса оберталися зверху вниз і знизу вгору... Зародки Матері наповнювали все суще. Битви виникли між Творцями та Руйнівниками, і Битви велися за Простір; Насіння народжувалося і знову з'являлося, безупинно.

7. Розрахуй, о Лану, якщо хочеш пізнати точний вік твого Малого Колеса. Його Четверта Спиця – Наша Матір. Досягни Четвертого Плоду Четвертої Стежки Знання, що веде до Нірвани, і пізнаєш, бо ти побачиш...

Станца VII.

1. Пізнай початок Життя, яке відчуває, і поза формою.

Спочатку, Божественний, Єдиний від Матері-Духу; потім, Духовний; Три від Одного, Чотири від Одного і П'ять, з яких Три, П'ять і Сім. Ці суть Троїсті та Четвіркові у спадному порядку; Першого Володаря породжені Розумом Сини, Блискучі Семеро. Вони і є Ти, Я, Він, о Лану; вони доглядають тебе і твою Матір-Бгумі.

2. Єдиний Промінь розмножує малі Промені. Життя переує Формі, і Життя переживає останній Атом. Через незліченні Промені, Промінь-Життя, Єдиний, подібно Нитці в Намисті.

3. Коли Єдиний стає Двома, Троїстий проявляється і Троє Єдині; це наша Нитка, о Лану, Серце Людини-Рослини, названої Саптапарна.

4. Це є Корінь, що ніколи не вмирає; Триязиковий Пломінь Чотирьох Гнотів. Гноти – Іскри, які витягають із Триязикового Пломню, спрямованого Сімома, – їхній Пломінь – Промені та Іскри єдиного Місяця, відбитого в струмливих Хвилях усіх Рік Землі.

5. Іскра, Фохату Ниткою найтоншою з Пломнем з'єднана. Вона мандрує через Сім Світів Майї. Вона зупиняється в Першому, стаючи Металом і Каменем; проходить у Другий, і узрїй – Рослину; Рослина обертається в Семи Змінах і стає Священною Твариною. Із цих властивостей сполучень Ману-Мислитель створюється. Хто створює його? Сім Життів і Єдине Життя. Хто завершує його? П'ятірковий Лха. Хто вдосконалює останнє Тіло? Риба, Гріх, Сома...

6. Від Первонародженого Нитка між Мовчазним Свідком і його Тінню стає усе міцнішою й усе осяйніше з кожною Зміною... Ранкове сонячне Світло перетворилося на саяво Полудня...

7. «Нині, це твоє Колесо», сказав Пломінь Іскрі. «Ти – Я, моя Подоба і моя Тінь. Я Сам огорнувся тобою і ти Мій Вахана, до Дня «Будь із Нами», коли ти знову станеш мною та іншими, собою і мною». Після цього Будівельники, огорнувшись у свою першу Оболонку, спускаються на блискучу Землю, і очолюють людей – будучі ними самими...

(Так закінчується ця частина архаїчного Манускрипту, туманного, плутаного, майже незрозумілого. Спроба буде зроблена тепер освітити цю плутаність і виявити сенс цього гаданого безглуздя).

КОМЕНТАРІ НА СІМ СТАНЦІ І НА ЇХНІ ТЕРМІНИ В ПОРЯДКУ ЇХНЬОЇ НУМЕРАЦІЇ У СТАНЦАХ І ВІРШАХ

СТАНЦА І.

1. ПЕРЕДВІЧНА МАТІР-РОЖДЕНИЦЯ⁵⁴, ПРИХОВАНА У СВОЇХ ПОКРИВАХ, ВІЧНО-НЕВИДИМИХ, ЩЕ РАЗ ДРІМАЛА ПРОТЯГОМ СЕМИ ВІЧНОСТЕЙ.

«Матір-Рождениця», Простір, є вічна, завжди-суцця Причина всього – Незбагненне БОЖЕСТВО, чий «Невидимі Покриви» є містичним Коренем усієї Матерії та Всесвіту. Простір є те єдине, вічне, що нам легше за все уявити непорушним у його абстрагованості й поза впливом та залежністю від присутності або відсутності в ньому об'єктивного Всесвіту. Він поза виміром у всіх сенсах і самосущий. Дух є перша диференціація від «ТОГО», Безпричинної Причини, як Духу, так і Матерії. Як учить нас Езотеричний Катехізис – «він, ні «безмежна Порожнеча», ні «умовна Повнота», але і те й інше. Воно було і завжди буде».

Так «Покриви» означають нумен недиференційованої Космічної Матерії. Це не матерія, як ми знаємо її, але духовна сутність матерії, що співвічна й навіть єдина із Простором у його абстрактному сенсі. Корінь-Природа є також джерелом найтонших, невидимих властивостей у видимій матерії. Це, ніби Душа Єдиного і Нескінченного Духу. Індуси іменують це Мулапракриті – Корінь-Матерія і стверджують, що це є Первовічна Субстанція, яка є основою, Упадхі, або Провідником кожного феномену, фізичного, психічного або розумового. Це є Джерело, з якого випромінюється Акаша.

Під «Сімома Вічностями» маються на увазі еони або періоди. Слово Вічність, як воно розуміється в християнському Богослов'ї, не має сенсу для східного вуха, крім у застосуванні його до Єдиного Існування; так само, як і термін «повік», вічний тільки в майбутньому, є ніщо інше, як помилкове найменування⁵⁵. Такі слова не існують і не можуть існувати у філософській метафізиці, і були невідомі до виникнення церковного християнства. Сім Вічностей означають сім періодів, або ж період часу рівний семи періодам однієї Манвантари протягом Магакальпи або «Великого Століття» (100 Років Брахми), що становить підсумок у 311 040 000 000 000 років; кожен рік Брахми складається з 360 Днів і такого ж числа Ночей Брахми (обчислюючи по Чандраяна або Місячному року). День же Брахми обчислюється у 4 320 000 000 років смертних. Ці Вічності належать до найбільш таємних обчислень, у яких для того, щоб прийти до істинного підсумку, кожна цифра повинна бути 7^x, причому x відрізняється згідно із природою циклу в суб'єктивному або реальному світі; і кожна цифра, що стосується або представляє різні цикли – від найбільшого до найменшого – в об'єктивному або нереальному світі, повинна бути неминуче кратною семи. Ключ до цього не може бути даний, адже в цьому полягає таємниця езотеричних обчислень, а для цілей звичайних обчислень це не має сенсу. «Число Сім», говорить *Кабала*, «є велике число Божественних Таємниць»; число десять є число загальнолюдського знання (Декада Піфагора). 1000 є третя величина числа десяти, тому й число 7000 так само символічне. У Таємній Доктрині цифра 4 є чоловічим символом лише на найвищому плані абстракції; на матеріальному плані число 3 є чоловічий, а 4 жіночий символ – вертикальний і горизонтальний у четвертій стадії символізму, коли символи стають гліфами сил, які зароджують, на фізичному плані.

СТАНЦА І. – Продовження.

2. ЧАСУ НЕ БУЛО, ВІН СПОЧИВАВ У НЕСКІНЧЕННИХ НАДРАХ ТРИВАЛОСТІ.

«Час» є лише ілюзія, створювана послідовними чергуваннями наших станів свідомості протягом наших мандрів у Вічності, і він не існує, але «спочиває уві сні» там, де немає свідомості, в якій може виникнути Ілюзія. Сьогодні є лише математична лінія, що відокремлює ту частину Вічної Тривалості, яку ми називаємо Майбутнім, від частини іменованої нами Минулим. Ніщо на Землі не має істинної, реальної тривалості, бо ніщо не залишається без зміни – або тим же самим – на більйонну частину секунди; і відчуття, що ми отримуємо від очевидності поділу часу, відомого, як Сьогодні, походить від неясності скороминущих сприйнятів або ряду сприйнятів предметів, переданих нам нашими почуттями, у міру того, як ці предмети з області ідеальних уявлень, названих нами Майбутнім, переходять в область спогадів, іменованих нами Минулим. Цілковито так само маємо ми враження тривалості від дії миттєвої електричної іскри, внаслідок туманного і тривалого відбитка її на сітківці ока. Дійсно, людина або предмет не складається тільки з того, що очевидно в ній у якусь дану мить, але є сукупністю всіх своїх різних і змінних станів, з моменту

⁵⁴ Простір.

⁵⁵ У Другій Книзі *Вішну Пурани*, в розд. VIII. сказано: «Під Безсмертям розуміється існування до кінця Кальпи»; перекладач п. Вільсон вказує у примітці: «Згідно *Вед*, це все, що слід розуміти під безсмертям (або вічністю) богів; вони гинуть наприкінці всесвітнього розчинення (або Пралайі)». Але Езотерична філософія говорить: «Вони не гинуть, але знову поглинаються».

свої появи в матеріальній формі, аж до свого зникнення з нашої Землі. Саме «ці сукупності», що існують споконвіку в Майбутньому, і проходять поступово через матерію, щоб вічно існувати в Минулому. Ніхто не скаже, що брус заліза, кинутий у море, почав своє існування покинувши повітря, і припинив існування увійшовши у воду, і що сам брус складався лише з цього перетинання площини, що збіглася в цю мить із математичним планом, який розділяє і, в той же час, який з'єднує атмосферу з океаном. Те ж відбувається і з людьми та предметами, які, випадаючи з «буде» в «було», з Майбутнього в Минуле, виявляють миттєво нашим почуттям, ніби перетинання своєї цілості у міру їхнього просування в Часі та Просторі (як матерія) від однієї Вічності до іншої. І ці дві вічності і становлять ту Тривалість, в одній лише якій усе має істинне існування, якби тільки наші почуття були здатні сприйняти це.

СТАНЦА I. – Продовження.

3. ВСЕСВІТНЬОГО РОЗУМУ НЕ БУЛО, БО НЕ БУЛО АХ-ХІ⁵⁶, ЩОБ УМІСТИТИ ЙОГО⁵⁷.

«Розум» є найменування дане сукупності станів Свідомості згрупованих під означальними – Думка, Воля і Почуття. Під час глибокого сну мислення припиняється на фізичному плані і пам'ять припиняється; таким чином, на цей час «Розум не існує», бо орган, через який «Его» проявляє своє мислення і пам'ять на матеріальному плані, тимчасово припинив діяти. Нумен може стати феноменом на будь-якому плані існування, проявляючись на цьому плані через підходжу основу або провідника. І в продовженні довгої Ночі відпочинку, названої Пралайєю, коли всі життя розчинилися, «Всесвітній Розум» залишається, як постійна можливість розумової діяльності або ж як та, абстрактна і абсолютна Думка, конкретним і відносним проявом якої є Розум. Ах-хі (Дхіані-Когани) суть сонми духовних Істот – Янгольські Чини християнства, Елохіми й «Вісники» євреїв – які є Провідниками для прояву Божественної або Всесвітньої Думки й Волі. Вони суть Розумні Сили, які дають і встановлюють у Природі її «Закони» і, в той же час, самі вони діють згідно Законів покладених на них аналогічним чином ще більш Високими Силами; але вони не є «уособленнями» Сил Природи, як це часто помилково думають. Ця Ієрархія духовних Істот, через яких проявляється Всесвітній Розум, подібна армії – Воїнство, воїстину, за допомогою якого проявляє себе войовнича міць народу; вона складається з корпусів, дивізій, бригад, полків і т.д.; кожна має свою індивідуальність або своє особливе життя, з відомою часткою волі в діях і відповідною відповідальністю; кожна включена у ще більш велику Індивідуальність, якій підлегли її особисті інтереси й кожна містить у собі ще менші індивідуальності.

СТАНЦА I. – Продовження.

4. СЕМИ ШЛЯХІВ ДО БЛАЖЕНСТВА⁵⁸ НЕ БУЛО (а). НЕ БУЛО Й ВЕЛИКИХ ПРИЧИН СТРАЖДАННЯ⁵⁹, БО НЕ БУЛО НІКОГО ДЛЯ ПОРОДЖЕННЯ ЇХ І ЗВАБИ НИМИ (b).

a) Існує «Сім Стежин» або «Шляхів» до «Блаженства» Не-Буття, котре є Абсолютне Буття, Існування і Свідомість. Вони не існували, бо Всесвіт не був виявлений і мав буття лише в Божественній Думці.

b) Бо це є ... Дванадцять Нідан або Причин Буття. Кожна є наслідок попередньої причини і, в свою чергу, причина наступної. Сукупність усіх Нідан ґрунтується на Чотирьох Істинах, доктрина ця особливо характерна для Системи Хінаяни⁶⁰. Вони належать теорії потоку, закону зчеплення, що породжує заслуги і провини, і, що приводить, врешті, Карму на повну силу. Ця система заснована на великій істині, що варто страшитися втілення, бо існування в цьому світі приносить людині лише страждання, нещастя й біль; і сама смерть не в змозі звільнити людину від цього, бо смерть є лише двері, через які вона проходить до наступного життя на Землі після короткого відпочинку в її присінку – Девачані. Система Хінаяни або ж Школа Малої Колісниці дуже древнього походження; тоді як Магаяна або Школа Великої Колісниці стосується пізнішого періоду, бо вона виникла після смерті Будди. Проте, основи останньої так само старі, як гори, що прихистили подібні школи з незапам'ятних часів; і школи Хінаяни та Магаяни, обидві, насправді, учать тій же самій Доктрині. Яна або Колісниця є містичне вираження, й обидві «Колісниці» намагаються запам'ятати доктрину, що людина може звільнитися від страждань народження та навіть від помилкового блаженства Девачани, шляхом досягнення Мудрості та Знання, котре одне лише може розсіяти плоди Ілюзії та Невідання.

Майя або Ілюзія є елементом, що входить у всі минуці речі, бо все, що існує, має не абсолютну, але лише відносну реальність, адже видимість у яку наділяється схований нумен для даного спостерігача, залежить від пізнавальних здатностей останнього. Для нерозвиненого ока дикуна будь-яка картина здається спершу безглуздим хаосом смуг і мазків фарб, тоді як треноване око негайно ж побачить обличчя або пейзаж. Ніщо не постійне, за винятком єдиного, схованого, абсолютного Буття, що містить у собі нумени всіх реальностей.

56 Небесні Істоти.

57 І відповідно проявить його.

58 Нірвана. Китайською мовою Не-пань. Нейббан на бурмійській. Мокша в Індії.

59 Нідана і Майя. Дванадцять Нідан (тибетською Тен-дель-чуг-нь) суть головні причини існування, наслідки, породжені зчепленням закладених причин.

60 Див. – «Буддизм», Васильєва, стор. 97-128.

Існування, що належать до кожного плану буття, аж до найвищих Дхіані-Коганів, є наче аналогічними тіням, відкинутим чарівним ліхтарем на безбарвному екрані. Проте, всі речі відносно реальні, бо той хто пізнає, також є відбиттям і тому всі речі, що досягаються ним, є для нього такими ж реальними, як і він сам. Якою б реальністю не володіли речі, реальність ця повинна бути знайдена в них до або після того, як вони промайнуть, подібно блискавичному спалаху в нашому матеріальному світі; бо ж ми не можемо пізнати подібне існування безпосередньо, поки наявні в нас почуття-інструменти можуть передавати лише матеріальне існування в полі нашої свідомості. На якому би плані наша свідомість не діяла, ми й предмети, що належать цьому плану, є на цей час єдиними нашими реальностями. Але, в міру нашого просування в розвитку, ми досягаємо, що в стадіях, через які ми пройшли, ми прийняли тіні за реальності й, що висхідний процес Его складається із цілого ряду прогресивних пробуджень, і кожне просування приносить із собою переконання, що, нарешті тепер ми досягли «реальності». Але тільки, коли ми досягнемо абсолютної Свідомості та зіллємо з нею нашу свідомість, тільки тоді будемо ми звільнені від оман, породжених Майєю.

СТАНЦА І. – Продовження.

5. ЄДИНА ПІТЬМА НАПОВНЮВАЛА БЕЗМЕЖНЕ ВСЕ (а), БО БАТЬКО-МАТІР І СИН ЩЕ РАЗ БУЛИ ЄДИНІ, І СИН НЕ ПРОБУДИВСЯ ЩЕ ДЛЯ НОВОГО КОЛЕСА⁶¹ ТА МАНДРІВОК НА НЬОМУ (b).

а) «Пітьма є Батько-Матір: Світло їхній Син», говорить древній східний вираз. Світло незбагненне інакше, ніж як вихідне з якого-небудь джерела, що є його причиною; і позаяк у випадку Первинного Світла, це джерело непізнаване, хоча розум і логіка наполегливо вимагають такого, то, з погляду розуму, ми називаємо його «Пітьмою». Що ж стосується запозиченого або другорядного Світла, яким би не було його джерело, воно може бути лише тимчасовим та ілюзорним. Тому «Пітьма» є Вічне Вмістище, в якому Джерела Світла з'являються і зникають. Ніщо не додається до пітьми, щоб добути з неї світло, або ж до світла, щоб зробити його пітьмою на нашому плані. Вони взаємно змінюються; і науково Світло є лише вид пітьми й навпаки. І, проте, обоє вони феномени того самого нумену, що є абсолютною пітьмою для розуму вченого і лише сірими сутінками для пізнання звичайного містика, але абсолютним Світлом для духовного ока Присвяченого. Ступінь світла, яке розрізняється нами, що сяє у пітьмі, залежить від нашої сили зору. Те, що світло для нас, є пітьма для деяких комах, а око ясновидця бачить саяво там, де нормальне око вбачає лише морок. Коли весь Всесвіт був занурений у сон – тобто, повернувся до свого первинного елементу – не було ні центру світла, ні ока, щоб сприймати світло; і пітьма неминуче наповнювало «Безмежне Все».

б) «Батько» й «Матір» – чоловічий і жіночий початок у Корені-Природі, протилежні полюси, що проявляються у всьому на кожному плані Космосу – або Дух і Субстанція у менш алегоричному аспекті, результатом яких є Всесвіт або ж «Син». Вони «ще раз злиті воедино», коли в Ніч Брахми, під час Пралайї, усе в об'єктивному Всесвіті повертається до своєї єдиної, первинної та вічної причини, щоб знову виявитися при настанні наступної Зорі – як це відбувається періодично. Карана – Вічна Причина – була одна. Простіше говорячи: лише Карана перебуває під час Ночей Брахми. Попередній об'єктивний Всесвіт розчинився у свою єдину, первинну й вічну Причину і, так би мовити, зберігається в стані розчинення в Просторі, щоб знову диференціюватися і викристалізуватися заново до наступної Зорі Манвантари, що є початком Нового Дня або діяльності Брахми – символу Всесвіту. В езотеричній фразеології Брахма є Батько-Матір-Син або Дух, Душа й Тіло одночасно. Кожний аспект є символом одного атрибуту й кожен атрибут або якість є послідовний вихід Божественного Подиху в його циклічній, інволюційній та еволюційній диференціації. В космофізичному сенсі це є Всесвіт, Планетарний Ланцюг і Земля; у чисто духовному – Непізнаване Божество, Планетний Дух і Людина – син обох, істота з Духу та Матерії і прояв їх у її періодичних проявах на Землі під час «Коліс» або Манвантар.

СТАНЦА І. – Продовження.

6. СІМ ПРЕВИШНІХ ВОЛОДАРІВ І СІМ ІСТИН ПРИПИНИЛИ ІСНУВАТИ (а), І ВСЕСВІТ – НЕОБХІДНОСТІ СИН – БУВ ЗАНУРЕНИЙ У ПАРАНІШПАННА⁶² (b), ЩОБ БУТИ ВИДИХНУТИМ ТИМ, ЩО Є І В ТОЙ ЖЕ ЧАС НЕМАЄ. НЕ БУЛО НІЧОГО (c).

а) «Сім Превішніх Володарів» суть Сім Духів – Творців або Дхіані-Когани, які відповідають Елохім'ам євреїв. Це та ж Ієрархія Архангелів, до якої в християнській Теогонії належать Св. Михайло, Св. Гавриїл та інші. У той час, як у догматичному, латинському Богослов'ї тільки Св. Михайлу дозволено пильнувати над усіма вершинами та безоднями, в Езотеричній Системі Дхіани пильнують послідовно над одним із Кіл і

⁶¹ Термін «Колесо» є символічним вираженням світу або кулі, яке свідчить, що древні знали – наша Земля була кулею, що оберталася, а не нерухомим квадратом, як учили декотрі християнські батьки. «Велике Колесо» є закінчений період нашого Циклу Буття або Магакальпа, тобто, повний оберт нашого особливого ланцюга семи Глобусів чи Сфер від початку до кінця. «Малі колеса» означають Кола, котрих також Сім.

⁶² Абсолютна Довершеність, Паранірвана; тибетською Іонг-Груб (yoñs-grub).

великих Корінних Рас нашого Планетного Ланцюга. Крім того, сказано, що вони посилають своїх Бодхисаттв, які відповідають їхнім людським заступникам, Дхіані-Будд протягом кожного Кола й Раси З «Семи Істин» і Одкровенень або, вірніше викритих таємниць, лише чотири передані нам, бо ми усе ще в Четвертому Колі, і світ теж мав дотепер лише чотирьох Будд. Це дуже складне питання й надалі воно буде повніше обговорене.

Дотепер «є лише Чотири Істини й Чотири *Веди*» – говорять буддисти та індуїсти. На цій підставі Іринею наполягав на необхідності Чотирьох Євангелій. Але позаяк кожна Нова Корінна Раса, при початку Кола, повинна мати своє, їй належне Одкровення, також і носіїв його, то найближче Коло принесе П'яте, наступне за ним Шосте і так далі.

b) «Паранішпанна» є Абсолютна Досконалість, що досягається всіма Життями, при завершенні великого періоду діяльності або Магаманвантари, в якому вони відпочивають протягом наступного періоду Спокою. У Тибеті воно називається «Йонг-Груб» (Yöng-grub). До виникнення школи Йогачарья, істинна природа Паранішпани викладалася відкрито, але потім це поняття стало цілком езотеричним; завдяки цьому виникло стільки суперечливих тлумачень. Лише справжній ідеаліст може зрозуміти це. Все повинно бути розглянуте в ідеальному аспекті, за винятком Паранішпани, тим, хто хотів би зрозуміти цей стан і засвоїти, яким чином Небуття, Порожнеча та Пільма суть Троє в Єдиному й лише одні самосущі й досконалі. Паранішпана абсолютна, однак, лише у відносному сенсі, бо повинна бути залишена можливість для подальшого абсолютного вдосконалення, відповідно до вищого рівня переваги наступного періоду діяльності – саме, як довершена квітка повинна припинити існувати як прекрасна квітка, щоб вирости в довершений плід, якщо тільки подібний спосіб вираження припустимий.

Таємне Знання учить постійному розвитку всього суцього, як світів, так і атомів, і цей чудесний розвиток не має ні збагненого початку, ні уявленого кінця. Наш «Всесвіт» є лише одним із нескінченних, незліченних Всесвітів, і всі вони «Сини Необхідності», бо вони ланки у великому космічному ланцюзі Всесвітів, причому кожний є наслідком попереднього і причиною стосовно наступного.

Поява і зникнення Всесвіту зображуються, як видихання і вдихання «Великого Подиху», котре вічне, й будучи Рухом, є одним із трьох символів Абсолюту, інші два – Абстрактний Простір і Тривалість. Коли Великий Подих спрямований, він називається Божественним Подихом і розглядається, як Подих Непізнаваного Божества – Єдиного Буття, що наче видихає думку, яка стає Космосом. Також, коли Божественний Подих вдихається, Всесвіт зникає в Лоні Великої Матері, котра тоді дримає «прихована у своїх Покривах, Вічно-Невидимих».

(c) «Те, що є і в той же час немає», означає сам Великий Подих, про який ми можемо лише говорити, як про Абсолютне Буття, але не можемо уявити в нашій уяві, яку-небудь форму Існування, що ми могли б відрізнити від Небуття. Три періоди – Сьогодні, Минуле та Майбутнє – є в Езотеричній Філософії складним часом; бо всі три виявляють складене число тільки стосовно феноменального плану, але в області нумерів вони не мають абстрактного значення. Як сказано у Писаннях: «Час Минулий є Час Сьогодні, також і Майбутнє, котре, хоча ще й не виявилось, проте існує», відповідно до наставляння у вченні Прасанга-Мадьяміка, догми якого були відомі з самого часу його відділення від чисто езотеричних шкіл⁶³. Зрештою, всі наші поняття про тривалість і час відбулися з наших відчуттів, відповідно до законів асоціації. Будучи безвихідно зв'язаними відносністю людського знання, поняття ці, проте, не можуть мати іншого існування, крім як у переживаннях індивідуального Его, і вони зникають, коли його еволюційне просування розсіює Майю феноменального існування. Що є час, наприклад, як не панорамна послідовність станів нашої свідомості! За словами одного із Учителів: «Я відчуваю збурення, будучи змушений вживати ці три незграбні слова – Минуле, Сьогодні і Майбутнє – жалюгідні уявлення об'єктивних фаз суб'єктивного цілого; вони так само мало пристосовані до призначення, як сокира до тонкого різьблення». Потрібно знайти Парамартха, щоб не стати занадто легкою здобиччю Самвриті, це – філософська аксіома⁶⁴.

СТАНЦІА І. – Продовження.

7. ПРИЧИНИ ІСНУВАННЯ ЗНИКЛИ (a); КОЛИШНІ ВИДИМЕ Й СУЩЕ НЕВИДИМЕ СПОЧИВАЛИ У ВІЧНОМУ НЕБУТТІ – ЄДИНОМУ БУТТІ (b).

(a) «Причини Існування» означають не лише фізичні причини відомі науці, але й метафізичні причини, з яких головною є бажання існувати, наслідок Нідан і Майї. Бажання свідомого життя виявляється у всьому від атома до сонця, і є відбиттям Божественної Думки, спрямованої до об'єктивного існування, до закону, щоб Всесвіт існував. Згідно Езотеричному Вченню, істинна причина цього передбачуваного бажання, так само як і всього існування, залишиться назавжди схованою, і її перші еманції є найбільш досконалими абстракціями, які тільки може уявити собі розум. Ці абстракції, внаслідок необхідності, повинні бути подані, як причина Матеріального Всесвіту, котрий представляється почуттям і розуму, і повинні лежати в основі другорядних і

63 Див. Джунгарський «Мані Канбум», Книга 100 000 настанов. Також «Буддизм», Васильєва, стор. 327 і 357, і т.д.

64 Простіше кажучи: необхідно придбати істинну самосвідомість, щоб зрозуміти самвриті або «початок зваби». Парамартха є синонімом терміну свасамведана чи «роздум, який аналізує сам себе». Є різниця у тлумаченні сенсу Парамартха між послідовниками шкіл Йогачарья та Мадьяміка, хоча ніхто з них не пояснює справжнього, істинного сенсу цього вираження.

підлеглих сил Природи, олюднених і шанованих, як то – «Бог» і «Боги» народними масами всіх часів. Неможливо уявити собі що-небудь, що не має причини; подібна спроба приводить розум до межі свідомості. Насправді, це і є стан, до якого розум повинен, зрештою, прийти, коли ми намагаємося простежити у зворотному порядку ланцюг причин і наслідків; але наука та релігія, обидві приходять скоріше, ніж треба, до цієї межі свідомості, бо вони не відають метафізичних абстракцій, що є єдино можливими для уявлення причинами фізичних конкретностей. Ці абстракції стають усе більш і більш конкретними, в міру їхнього наближення до нашого плану існування, поки вони, нарешті, не виявляться у форму матеріального Всесвіту, за допомогою процесу перетворення метафізики у фізику, аналогічного тому, за яким пара може бути згущена у воду, а вода заморожена у кригу.

(b) Уявлення «Вічного Небуття», що є «Єдине Буття», здається парадоксом кожному, хто не пам'ятає, що ми обмежуємо наші думки про Буття нашою нинішньою свідомістю Існування, роблячи його специфічним терміном замість універсального. Ненароджена дитина, якби вона могла думати в нашому розумінні цього терміну, неминуче і подібним же чином обмежила би своє уявлення про Буття лише одним відомим їй життям в утробі матері; і якби вона спробувала виразити у своїй свідомості уявлення про життя після народження (смерті для неї), то за браком даних для цього, також і здібностей осягнення подібних даних, вона, цілком імовірно, виразила б це життя, як «Небуття, котре є Істинне Буття». У нашому випадку Єдине Буття є нуменом усіх нуменів, що мусять, як ми це знаємо, лежати в основі феноменів і забезпечувати їх тією тінню реальності, що вони мають, але для усвідомлення якої ми не маємо зараз ні належних почуттів, ні пізнавальних здібностей. Невловимі атоми золота, розсіяні в тонні золотоносного кварцу, можуть бути непримітні неозброєному оку рудокопа, однак, він знає, що вони не тільки містяться там, але саме лише вони надають його кварцу цінність; і це відношення золота до кварцу може слабко відтінити відношення нумену до феномену. Але рудокоп знає як буде виглядати золото опісля того як буде витягнуте із кварцу, тоді як простий смертний не може оформити уявлення про реальність речей відділених від Майї, яка затемнює їх і в якій вони сховані. Тільки Присвячений, збагачений знаннями придбаними незліченними поколіннями його попередників, направляє «Око Дангми» у сутність речей, на яку ніяка Майя не може впливати. Саме тут вчення Езотеричної Філософії, у зв'язку з Ніданами й чотирма Істинами, здобувають найбільше значення, але вони зберігаються потай.

СТАНЦЯ I. – *Продовження.*

8. ЛИШЕ ЄДИНА ФОРМА ІСНУВАННЯ (a), БЕЗМЕЖНА, НЕСКІНЧЕННА, БЕЗПРИЧИННА, ПРОСТЯГАЛАСЯ, СПОЧИВАЮЧИ УВІ СНІ ПОЗБАВЛЕНОМУ СНОВИДІНЬ (b); ЖИТТЯ НЕСВІДОМЕ ТРІПОТІЛО У ПРОСТОРІ ВСЕСВІТНІМ У ВСЕСУТНОСТІ ТІЙ, ЩО ВІДЧУВАЄТЬСЯ ВІДКРИТИМ ОКОМ ДАНГМА⁶⁵.

(a) Сучасна думка має схильність повернутися до архаїчної ідеї однорідної основи для широко відмінних по виду речей, – тобто, різнорідності, що розвинулася з однорідності. Біологи шукають зараз свою однорідну протоплазму, і хіміки свій протіл, у той час, як наука шукає силу, диференціаціями якої є електрика, магнетизм, тепло й так далі. Таємна Доктрина відносить цю ідею в область метафізики і подає «Єдину Форму Буття», як основу та джерело всіх речей. Але, можливо, фраза – «Єдина Форма Буття» не цілком точна. Санскритське слово для цього – Прабгавапья, «місце (або, вірніше, план), звідки все почалося і куди розчиняються всі речі», як говорить один із коментаторів. Це не є «Матір Світу», як перекладає Вільсон⁶⁶; бо Джагат Йоні, як зазначено Фітцедуард-Холл'ом, не стільки «Матір Світу» або «Утроба Світу», як «Матеріальна Причина Світу». Коментатори Пуран пояснюють це Караною, «Причиною», але Езотерична Філософія називає це *ідеальним духом цієї причини*. У її вторинній стадії це є Свабгават буддійського філософа, Вічна Причина й Наслідок, всюдисущий, проте, абстрактна, самосуца пластична Субстанція і Корінь усього сущого, розглянута у тому ж двоїстому світлі, як ведантист розглядає своє Парабрахмо і Мулапракріті, єдине у двох аспектах. Дійсно, незвичайно бачити великих учених, які обговорюють можливість, що Веданта і, особливо Уттара Міманса, «були викликані вченнями буддистів»; тоді як, навпаки, саме Буддизм, Вчення Готами, було «викликане» і виращено на догмах Таємної Доктрини, частковий виклад

⁶⁵ В Індії це називається «Оком Шиви», але за межами великого гірського ланцюга, в езотеричній фразеології, воно відоме як «Відкрите Око Дангми». Дангма означає очищена душа того, хто став Дживанмукту, найвищим Адептом, чи, точніше, Магатмою. Його «Відкрите Око» є внутрішнє духовне око ясновидця; і здатність, яка проявляється через нього, не є ясновидіння, як воно зазвичай розуміється, тобто, сила видіння на відстані, але скоріше здатність духовної інтуїції, через котру отримується безпосереднє і певне знання. Ця здатність тісно пов'язана з «Третім Оком», яким міфологічні традиції наділяють декотрі людські раси.

⁶⁶ *Вішну Пурана*, I, 21.

якої ми намагаємося тут дати і на яку спираються також і *Упанішади*⁶⁷. Із Вчень Шрі Шанкарачарьї зрозуміло, що наше твердження незаперечне⁶⁸.

(b) «Сон позбавлений Сновидінь», є одним із семи станів свідомості, відомих у Східному Езотеризмі. У кожному із цих станів особлива частина розуму задіюється; або, як це висловив би ведантист, – людина стає свідомою на іншому плані своєї істоти. Термін – «Сон позбавлений Сновидінь», у цьому випадку, застосований алегорично до Всесвіту, щоб висловити стан, трохи аналогічний тому стану в людині, що, не будучи утримано пам'яттю в не сплячому стані, здається пробілом, точно так само, як сон загіпнотизованого суб'єкта, здається йому пробілом свідомості, коли він вертається до свого нормального стану, незважаючи на те, що він щойно говорив і діяв, як цілком свідомою людиною.

СТАНЦА I. – Продовження.

9. АЛЕ ДЕ БУЛА ДАНГМА, КОЛИ АЛАЙЯ ВСЕСВІТУ*⁶⁹ БУЛА В ПАРАМАРТХА, (a)⁷⁰ І ВЕЛИКЕ КОЛЕСО БУЛО АНУПАДАКА (b)?

(a) Тут перед нами тема вікових схоластичних дебатів. Обидва терміни «Алайя» і «Парамартха» були причинами поділів шкіл і розколу Істини на більше число різних аспектів, ніж інші містичні слова. Алайя є Душа Світу або *Anima Mundi* – Над-Душа Емерсона, яка за езотеричним вченням періодично змінює свою природу. Алайя, хоча вічна і незмінна у своїй внутрішній сутності на планах, недосяжних ні людині, ні космічним богам (Дхіані-Буддам), змінюється протягом активного періоду – життя стосовно нижчих планів, включаючи і наш. Протягом цього часу не тільки Дхіані-Будди душею й сутністю своєю єдині з Алайєю, але навіть людина, сильна у Йозі (містичному спогляданні), «здатна злити з нею свою душу», як говорить Арьясанга школи Йогачарьї. Це не Нірвана, але стан близький цьому; звідси й розбіжності. Таким чином, у той час, як послідовники Йогачарьї, школи Магаяни, говорять, що Алайя (Нїнг-по і Цанг тибетською), є уособлення Порожнечі і, тим не менше, Алайя є основою кожної видимої і невидимої речі й, хоча вона вічна і незмінна в сутності своїй, вона відбивається в кожному об'єкті Всесвіту «мов місяць у чистих, спокійних водах»; інші школи заперечують це твердження. Те ж саме і стосовно Парамартхи. Послідовники Йогачарьї тлумачать цей термін як те, що також залежить від інших речей (*паратантра*); а мадхьяміки говорять, що Парамартха стосується лише Паранішпани або Абсолютної Досконалої, тобто, у викладі цих «Двох Істин» із Чотирьох, перші вірять і стверджують, що, у всякому разі, на цьому плані існує лише Самвритісатья або відносна Істина; останні ж учать існуванню Парамартхасатї, Абсолютної Істини⁷¹. «Жоден Архат, о бікшу, не може досягти абсолютного знання перш, ніж він не поєднається в Паранірвані. Парікальпіта і Паратантра його два великих ворога»⁷². Парікальпіта (Кун-Таг тибетською) є оманю, породженою тими, хто не може усвідомити порожнечу та ілюзорну природу всього сущого; хто вірить в існування того, що не існує, тобто *Non-Ego*. А Паратантра є те, що існує лише завдяки залежному або причинному відношенню і, яке повинне зникнути, щойно причина з якої воно відбулося, буде вилучена – як полум'я відносно гноту. Зниште або загасить його і світло зникне.

Езотерична Філософія учить, що усе живе та має свідомість, але не стверджує, що все життя й свідомість тотожні зі свідомістю людини або навіть тваринних сутностей. Ми розглядаємо життя, як Єдину Форму Існування, що проявляється в тому, що йменується Матерією; або в тому, що, неправильно розділяючи, ми називаємо в людині Дух, Душа і Матерія. Матерія є Провідником для прояву Душі на цьому плані існування. Душа ж є Провідник на вищому плані для прояву Духу, і ці троє є Трійця, синтезована Життям, що насичує їх усіх. Уявлення про Всесвітнє Життя є одним із тих древніх концепцій, до яких вертається людський розум у

67 Тим не менше, особа, яка претендує на авторитет, а саме, сер Моньє Вільямс, проф. Санскриту (Boden endowment) в Оксфорді, щойно відкинув цей факт. Ось що він повідомив своїй аудиторії 4-го червня 1883 р. у своєму щорічному докладі Інституту Вікторії у Великобританії: «Спершу Буддизм висловився проти всякого аскетизму пустельництва ... для досягнення найвищої вершини Знання. Це вчення не мало ні окультної, ні езотеричної системи доктрини ... прихованої від звичайних людей.» (!!) Далі... «Коли Готама Будда почав свою діяльність, то пізніша і нижча форма Йоги, либонь, була мало відома». І потім, суперечачи собі, обізнаний лектор повідомляє своїй аудиторії: «... ми дізнаємося з *Лаліта-Вістара*, що різноманітні види тілесного катування, самознесилення та утримання, були звичними явищами у дні Готами». Але доповідач, здається, цілком не обізнаний, що цей вид катування та самовиснаження і є, власне, нижча форма Йоги, так звана *Хатха-Йога*, котра була «мало відома», і, однак, така «звичайна» в часи Готами.

68 Стверджується навіть, що всі шість Даршана, або шкіл Філософії знаходять сліди впливу Будди, будучи запозичені або з Буддизму, або з ученя Греції! (Див. праці Вебера, Макса Мюллера тощо). Але ми згадуємо що Кольбрук, «вищий авторитет» у подібних питаннях, давно вирішив це питання, довівши, що «і в цьому випадку індуї були вчителями, але не учнями».

69 Душа, як основа всього, *Anima Mundi*.

70 Абсолютне Буття і Свідомість, котра є Абсолютне Небуття і Несвідомість.

71 «Парамартхасатья» є самосвідомість; Свасамведана, аби само-аналізуючий роздум. *Парама*, вище всього і *артха* – розуміння; *сатья* означає абсолютне, істинне буття або *esse*. Тибетською Парамартхасатья є *Don-dam-pei-bden-pa*. Протипоставленням цієї абсолютної реальності, чи дійсності, є Самвритісатья – лише відносна істина – Самвриті, означає «облудне уявлення» і зародження Ілюзії, Майї. Тибетською *Kun-rdzob-bden-pa* – Ілюзія, що створює видимість».

72 «Афоризми Бодхісаттв».

цьому сторіччі, як наслідок звільнення його від антропоморфічної Теології. Наука, щоправда, задовольняється, намацуючи або припускаючи ознаки Всесвітнього Життя, але ще не виявила себе настільки сміливою, щоб хоча би тільки шепнути – «*Anima Mundi*!» «Думка про життя кристалів», прийнята тепер наукою, була би осміяна піввіку тому. Ботаніки шукають зараз нерви у рослин; не тому, що вони припускають, що рослини можуть відчувати, або думати подібно тварині, але тому, що вони гадають, що для пояснення росту і живлення рослинного світу, цілком необхідна якась будова, що має у своїх функціях таке ж відношення до життя рослин, як і нерви до тваринного життя. Представляється майже неможливим, щоб наука, тільки простим уживанням таких термінів, як «Сила» і «Енергія», могла би продовжувати приховувати від себе той факт, що речі, які володіють життям, є живими предметами, чи то атоми, чи ж планета.

Але читач може запитати – яке ж вірування внутрішніх Езотеричних Шкіл? Які доктрини, викладені з цього питання езотеричними «буддистами»? Разом із ними ми відповідаємо – Алайя має двоякий і навіть троякий зміст. У системі Йогачарья, споглядальної школи Магаяни, Алайя є одночасно Світовою Душею – *Anima Mundi*, і Вищим я (Его), просунутого Адепта. «Той, хто сильний у Йозі, може за бажанням, шляхом медитації, ввести свою Алайю в істинну сутність Буття». «Алайя має абсолютне вічне існування», говорить Арьясанга, суперник Нагарджуни⁷³. В одному сенсі вона Прадхана, що пояснена у *Вішну Пурані*, як «те», що є причина сама по собі, виразно названа найбільшими мудрецами Прадханою, початковою основою, що є найтоншою Пракриті, тобто, те, що вічно і, що одночасно є (або вміщає те, що є) і, (що) не є або ж є простий процес⁷⁴. «Неподільна Причина, будучи однаковою і в той же час будучи причиною та наслідком і, яку ті, хто знайомі з першими принципами, називають Прадхана та Пракриті, є непізнаваний Брахма, котрий був раніше усього суцього⁷⁵, тобто, Брахма не починає сам еволюцію і не створює, але лише виявляє свої різні аспекти, один із яких є Пракриті, аспект Прадхани. Проте, «Пракриті» неправильне слово, і Алайя, у цьому випадку, була би доречніше; адже Пракриті не є «Непізнаваний Брахма». Це помилка тих, хто нічого не знає про універсальність Окултних Доктрин із самої коліски людських рас, і особливо тих учених, які відкидають саму думку про «Первісне Одкровення», щоб учити, що *Anima Mundi*, Єдине Життя, або Світова Душа, була сповіщена тільки Анаксагором або в його часи. Цей філософ висунув це вчення просто щоб протиставити його занадто матеріалістичним уявленням Демокрита про Космогонію, засноване на екзотеричній теорії про сліпоспрямовані атоми. Анаксагор Клазоменський, однак, не був винахідником вчення, а лише його розповсюджувачем, як і Платон. Те, що він називав Світовим Розумом (*Nous*), принцип, котрий згідно його погляду, абсолютно відділений і звільнений від матерії і діє навмисно, називався Рухом, Єдиним Життям або Дживатма в Індії, століття до 500 р. до Р.Хр. Однак філософи арії ніколи не наділяли цей принцип, що є для них безмежним, минулим «атрибутом мислення»⁷⁶. Це природно приводить до «Всевишнього Духу» Гегеля та німецьких трансценденталістів – контраст, який, можливо, корисно вказати. Школи Шеллінга та Фіхте далеко відійшли від примітивного, архаїчного уявлення Абсолютного Принципу і відбили лише аспект основної думки Веданти. Навіть «*Absoluter Geist*», намічений фон Гартманом у його песимістичній філософії «Несвідоме», хоча, можливо, і є щонайближчим до індуських Доктрин Адвайти, досягнутим європейським умоглядом, однак, також далекий від дійсності.

За Гегелем «Несвідоме» ніколи не почало би грандіозне і важке завдання розвитку Всесвіту, якби не надія досягти чіткої Самосвідомості. У зв'язку із цим потрібно мати на увазі, що визначаючи Дух, термін, вживаний європейськими пантеїстами, як еквівалент Парабрахмо, як Несвідоме, вони не приписують цьому вираженню значення, що воно зазвичай подає. Воно вживається за відсутністю кращого терміну для символу глибокої Таємниці.

«Абсолютна Свідомість позаду феноменів», кажуть вони, «іменована Несвідомим лише через відсутність в ній усякого елементу особистості, перевищує людське уявлення. Людина, будучи не в змозі оформити жодного уявлення інакше, як у термінах емпіричних феноменів, не має змоги, в силу самої будови своєї істоти, підняти покрив, що огортає велич Абсолюту. Лише звільнений Дух може слабко осягти природу джерела, звідки він відбувся і куди він повинен, зрештою, повернутися. Якщо навіть найвищий Дхіан-Коган може лише схилитися в невіданні перед страшною Таємницею Абсолютного Буття; і якщо навіть у цьому завершенні свідомого існування – «занурення індивідуальної свідомості у Всесвітню Свідомість», вживаючи фразу Фіхте, – минуше не тільки не може осягти Нескінченне, але й прикласти до нього свою міру пізнавальних досвідів, то як же можна сказати, що Несвідоме і Абсолют можуть мати інстинктивний імпульс або надію досягти чіткої Самосвідомості⁷⁷? Ведантист, крім того, ніколи не допустив би цю думку Гегеля. Окултист же сказав би, що вона цілком застосовна до пробудженого Магат'у, Світовому Розуму, уже виявленому у феноменальний світ, як до першого аспекту незмінного Абсолюту, але ніколи не до останнього. «Дух і Матерія або Пуруша та Пракриті суть два первинних аспекти Єдиного, що не має Другого», так учать нас.

73 Арьясанга був Адептом дохристиянської ери і засновником буддійської езотеричної школи, хоча Ксома-де-Керез ставить його, за своїми міркуваннями, у сьоме століття після Р. Хр. Був ще другий Арьясанга, який жив у часи перших сторіч нашої ери, і вельми ймовірно, що угорський вчений плутає їх.

74 *Ваю Пурана*.

75 *Вішну Пурана*, пр. Вільсона, I, 20.

76 Я маю на увазі тут минущу самосвідомість. Бо, як може *Абсолют* досягти цього інакше, ніж просто, як *аспект*, вищий з відомих нам аспектів, котрого, є людська свідомість?

77 Див. *Schwegler. «Handbook of the History of Philosophy»* – переклад Стерлінга, стор. 28.

Nous, що рухає Матерією, животворна Душа, властива кожному атому, виявлена в людині, латентна в камені, має різні ступені потуги. Це пантеїстичне уявлення загального Духу-Душі, що проникає всю Природу, є найдавнішим серед усіх філософських понять. Також Архей не був відкритий Парацельсом або його учнем Ван Гельмонтом, бо цей самий Архей є локалізований «Батько-Ефір» – виявлена основа і джерело незліченних феноменів життя. Всі серії незліченних теорій цього роду є лише варіаціями на ту ж тему, основна нота якої була дана в «Первісному Одкровенні».

b) Термін «Анупадака», без батьків, або без предків, є містичне визначення, що має в нашій філософії кілька значень. Під цим найменуванням зазвичай маються на увазі небесні Істоти, Дхіані-Когани або Дхіані-Будди. Ці Істоти містично відповідають людським Буддам і Бодхісаттвам, відомим як Мануши (людські) Будди, які пізніше позначалися так само, як Анупадака, з моменту занурення їхньої особистості в їх об'єднані Шостий і Сьомий принципи, або Атма-Буддхі, коли вони ставали «Алмазною Душею» (Ваджра-Саттва)⁷⁸ або повними Магатмами. «Прихований Владика» (Сангбей Даг-по), «Злитий з Абсолютом», не може мати батьків, позаяк він Самосуций і єдиний зі Світовим Духом (Сваямбгу)⁷⁹, Свабгават у його найвищому аспекті. Таємниця Ієрархії Анупадака велика, її вершина – Всесвітній Дух-Душа, а нижчий щабель Мануши-Будда; але навіть кожна духовна людина є також Анупадака в латентному стані. Звідси – говорячи про Всесвіт у його безформному вічному або абсолютному стані, до того, як він був складений Будівельниками – вислів: «Велике Колесо (Всесвіт) було Анупадака».

СТАНЦЯ II.

1. ...ДЕ БУЛИ БУДІВЕЛЬНИКИ, ПРОМЕНИСТІ СИНИ ЗОРІ МАНВАНТАРИ? (a)... У НЕПІЗНАВАНІЙ ПІТЬМІ, У ЇХНІЙ АХ-ХІ⁸⁰ ПАРАНІШПАННА. ТВОРЦІ ФОРМ⁸¹ ІЗ НЕ-ФОРМИ⁸² – КОРИННЯ СВІТУ – ДЕВАМАТРИ⁸³ ТА СВАБГАВАТ СПОЧИВАЛИ В БЛАЖЕНСТВІ НЕ-БУТТЯ (b).

a) «Будівельники», «Сини Зорі Манвантари», є істинні творці Всесвіту; і в цій доктрині, що стосується лише нашої планетної системи, вони, як зодчі останньої, іменуються також «Сторожами» семи сфер, які екзотерично є сімома планетами, і езотерично сімома землями або сферами (Глобусами) також нашого ланцюга. У заголовній фразі Станци I, згадування «Семи Вічностей» застосовано, як до Магакальпи, або (Великого) «Століття Брахми», так і до Сонячної Пралаїї та до наступного відродження нашої планетної системи на вищому плані. Існує багато видів Пралаїї (розчинення видимої речі), як це буде показано надалі.

b) «Паранішпанна» варто запам'ятати є *suttim bonim*, Абсолют, отже, те саме що й Паранірвана. Крім того що Паранірвана є станом завершення, вона є станом суб'єктивності, що має відношення лише до Єдиної Абсолютної Істини (Парамартхасатя) на її плані. Це стан, що приводить до правильної оцінки повного значення Не-Буття, який, як уже пояснено, є Абсолютним Буттям. Рано чи пізно, але все, що зараз здається існує, буде перебувати, воістину й насправді, у стані Паранішпанни. Але існує величезна різниця між *свідомим* і *несвідомим* Буттям. Стан Паранішпанни без Парамартха, Самосвідомості, Само-аналізуючої Свідомості (Свасамведана), не є блаженство, а лише затухання (завмирання) протягом Семи Вічностей. Так залізна куля поміщена під розпечені промені сонця буде розжарена наскрізь, але не відчує або не оцінить їхнє тепло, тоді як людина відчує всю їхню силу. Лише – «ясним розумом, не затемненим Особистістю, і нагромадженням заслуг численними Існуваннями, присвяченими Буттю у всій його сукупності (весь живий і свідомий Всесвіт)»,

78 Ваджрапані або Ваджрадхара означає Тримач Алмазу; тибетською Дордже-сем-па. *Семпа* означає душу; її якість адаманту стосується її непорушності в наступних світах. Пояснення стосовно Анупадака дане в *Кала-Чакрі*, в першому відділі *Rgyud Kанджура*, наполовину езотеричне. Воно ввело в оману багатьох сходознавців стосовно Дхіані-Будд і їхніх земних відповідностей Мануши-Будд. На істинне значення їх буде дано натяк у наступному томі, й ще повніше пояснено в належному місці.

79 Цитуючи Гегеля, котрий разом із Шеллінгом майже сприйняв пантеїстичне уявлення періодичних Аватарів (особливих втілень Світового-Духу в людині, як це явно у випадку всіх великих релігійних реформаторів): «Сутність людини є дух ... і лише звільнившись від свого минушого стану і віддавшись чистій самосвідомості, може вона досягти істини. Людина-Христос, як людина в котрій виявилася Єдність Боголюдини (тотожність індивідуальності з космічною Свідомістю, як це учать ведантисти і декотрі адвайтисти), явив своєю смертю та історією, взагалі, вічну історію Духу – історію, яку кожна людина мусить зробити в собі самій, щоб існувати як Дух». «*Philosophy of History*», *Sibree*, англ. перекл., стор. 340.

80 Коганічному, Дхіан-Буддичному.

81 Рупа.

82 Арупа.

83 «Матір Богів», «Адіті» або Космічний Простір. В *Зохарі* вона іменується Сефіра, Матір Сефіротів, і Шекіна в її передвічній формі, *in abscondito*.

людина звільняється від особистого існування і поринаючи та стаючи єдиною з Абсолютом⁸⁴, продовжує існувати у повному володінні Парамартха.

СТАНЦА II. – Продовження.

2. ...ДЕ БУЛА БЕЗМОВНІСТЬ? ДЕ СЛУХ, ЩОБ ВІДЧУТИ ЇЇ? НІ, НЕ БУЛО НІ БЕЗМОВНОСТІ, НІ ЗВУКУ (а); НІЧОГО КРІМ НЕРУШИМОГО ВІЧНОГО ПОДИХУ⁸⁵, ЩО НЕ ЗНАЄ СЕБЕ (b).

а) Думка, що речі можуть припинити існувати і однак бути, є основною у Східній Психології. У цьому очевидному протиріччі термінів, полягає факт Природи, осягти який розумом набагато важливіше, ніж обговорювати слова. Близький приклад подібного парадоксу дається хімічною комбінацією. Питання – чи припиняють існувати водень і кисень, коли вони з'єднуються, щоб утворити воду, є спірним і донині. Деякі заперечують, що, позаяк вони знову виявляються після розкладання води, то вони повинні перебувати в ній увесь час. Інші заперечують говорячи, що, позаяк вони насправді перетворюються в щось зовсім інше, то на цей час вони повинні припинити існувати, як такі; але жодна сторона не в змозі скласти собі, хоча б найбільш слабе уявлення про істинний стан того, що стало чимось іншим і, однак, залишилося самим собою. Існування кисню і водню у вигляді води, може бути названо станом Не-Буття, що є більш реальним Буттям, ніж їхнє існування у вигляді газів; і може слабо символізувати стан Всесвіту, коли він поринає в Сон або припиняє існувати під час Ночей Брахми, щоб пробудитися або знову проявитися, коли Зоря Нової Манвантари викличе його до того, що ми називаємо існуванням.

б) «Подих» Єдиного Існування – вислів вживаний Архаїчним Езотеризмом лише в додаванні до духовного аспекту Космогонії; в інших випадках він замінений на матеріальному плані його еквівалентом – Рухом. Єдиний Вічний Елемент або Вмістище, що містить Елемент, є Простір, поза вимірами у всіх сенсах; співіснуючими з яким є Нескінченна Тривалість, Споконвічна (отже Непорушна) Матерія та Рух – Абсолютний, «Безперервний Рух», що є «Подихом» Єдиного Елементу. Цей Подих, як це видно, ніколи не може припинитися, навіть під час Вічностей Пралай.

Але Подих Єдиного Існування, однак, не стосується Єдиної, Безпричинної Причини або Все-Буття в протилежність до Все-Суцього, котре є Брахма або Всесвіт. Брахма, чотириликий Бог, котрий після підняття Землі з Вод «закінчив утвір», розглядається, як це чітко зазначено, лише як причина, що сприяє, але аж ніяк не Ідеальна Причина. Поки що жоден зі сходознавців не зрозумів цілком істинного змісту віршів у *Пуранах*, що трактують про «утвір». В них Брахма є причиною сил, які повинні бути породжені послідовно для праці «утвору». Наприклад, у перекладі *Вішну Пурані*⁸⁶, ту частину, де говориться: «І від НЬОГО походять сили, які повинні бути створені, після того, як вони стали реальною причиною», можливо було би вірніше передати так: «І від ЦЬОГО походять сили, які будуть створювати, бо вони стають реальною причиною (на матеріальному плані)». За винятком цієї Єдиної, Безпричинної, Ідеальної Причини, не існує іншої, до якої Всесвіт може бути віднесений. «Найгідніший із подвижників! Через міць цього – тобто, через міць цієї причини – кожна створена річ виявляється в силу притаманної або ж властивої їй природи». Якщо «у Веданті і в Ньяя, *Німітта* є діюча причина в протилежність *Упадані*, причині матеріальній, то у філософії Санкхья, *Прадхана* вміщає функції обох». В Езотеричній філософії, що примиряє всі ці системи, найближчою представницею якої є Веданта в тлумаченні ведантистів Адвайти, ніщо інше, крім *Упадані*, не може бути обговорюване. Те, що приймається вайшнавами (Вісіштадвайта), як ідеальне, на відміну від реального – або Парабрахмо та Ішвара – не може бути знайдено в опублікованих теоріях, бо навіть термін – ідеальне – є помилковим найменуванням, коли він застосований до того, що ніякий людський розум, навіть розум Архата, не може уявити собі.

Для пізнання самого себе або самопізнання, потрібно, щоб свідомість і розпізнавання були би усвідомлені – обидві ці здатності є обмеженими стосовно будь-якого предмета, крім Парабрахмо. Звідси «Вічний Подих, що не відає сам себе». Нескінченність не може зрозуміти Закінчення. Безмежне не може мати стосунку до Обмеженого і Умовного. В Окултних Вченнях Невідоме та Невідомий Двигун або Самосуше є Абсолютна Божественна Сутність. Отже, будучи Абсолютною Свідомістю і Абсолютним Рухом – для обмежених почуттів тих, хто описують це невимовне – воно є несвідомість і нерухомість. Конкретна свідомість також не може бути атрибутом абстрактної свідомості, як і властивість вологості не може бути атрибутом води – вологість, будучи самостійним атрибутом і причиною вологої якості в інших речах. Свідомість подає обмеження та визначення; щось, щоб бути усвідомленим, і когось, щоб усвідомити це щось. Але Абсолютна Свідомість уміщає того, хто пізнає, пізнавану річ і самопізнання, всі три в ній, і всі три єдині. Жодна людина не може усвідомлювати більше тієї частини свого знання, яка викликана її розумом у будь-який певний момент, але,

84 Отже, Не-Буття є «Абсолютне Буття» в Езотеричній Філософії. В догмах останньої навіть Аді-Будда (Первинна або Первозданна Мудрість) у час свого прояву є в одному сенсі Ілюзією, Майєю, бо всі боги, включно із Брахмою, повинні померти наприкінці Століття Брахми; Абстракція, названа Парабрахмо, чи назвемо ми її Ейн-Софом, чи разом із Гербертом Спенсером, Невідомим – лише вона одна є Єдиною Абсолютною Реальністю. Єдине Існування «Що не має Другого», є Адвайта, все ж інше Майя, так учить філософія Адвайти.

85 Рух.

86 Вільсон, I, IV.

така ось бідність мови, що ми не маємо терміну, щоб відрізнити знання, про яке ми зараз не думаємо, від того знання, яке ми не можемо викликати в пам'яті. Забути є синонімом не пам'ятати. Наскільки ж більшими повинні бути труднощі в знаходженні термінів для опису та розпізнання абстрактних і метафізичних фактів або розходжень! Також не слід забувати, що ми даємо найменування речам, згідно тій видимості, яку вони приймають для нас. Ми називаємо Абсолютну Свідомість «несвідомістю», бо нам здається, що це неминуче має бути так, точно так само, як ми називаємо Абсолют «Пітьмою», бо для нашого обмеженого розуміння, він уявляється зовсім непроникним; проте, ми цілком визнаємо, що наше пізнання подібних речей не відповідає дійсності. Наприклад, ми мимоволі робимо розходження в нашому розумі між несвідомою Абсолютною Свідомістю і несвідомістю, таємно наділяючи перше якоюсь невизначеною властивістю, що відповідає на вищому плані, недоступному нашим думкам, тому, яке ми знаємо, як свідомість в нас самих. Але це не є вид свідомості, яку ми в змозі відрізнити від того, що уявляється нам, як несвідомість.

СТАНЦА II. – Продовження.

3. ЧАС ЩЕ НЕ НАСТАВ; ПРОМІНЬ ЩЕ НЕ ПРОНИКНУВ У ЗАРОДОК (a); МАТРІПАДМА⁸⁷ ЩЕ НЕ НАБРЯКЛА⁸⁸(b).

a) «Промінь» «Вічної Пітьми» стає, після свого виходу, Променем блискучого Світла або Життя, і простролює «Зародок» – Цятку у Світовому Яйці, що представляє Матерію в її абстрактному сенсі. Але термін «Цятка» не повинен бути зрозумілий, як застосовний до якоїсь певної точки у Просторі, бо в центрі кожного атома є зародок, і всі вони в сукупності своїй творять «Зародок»; або, вірніше, позаяк жоден атом не може бути побачений нашим фізичним оком, сукупність їх (якщо тільки термін цей може бути застосований до того, що безмежне і нескінченне) творить Нумен вічної і непорушної Матерії.

b) Одним із символів Двоякої, Творчої Потуги в Природі (матерія і сила на матеріальному плані) є «Падма», латаття Індії. Лотос є продукт тепла (вогню) і води (пари або ефіру); у кожній філософській і релігійній системі, навіть у християнстві, вогонь представляє собою Божественний Дух, активний чоловічий початок зародження; а ефір або душа матерії, світло вогню – пасивний жіночий початок, від якого все в цьому Всесвіті відбулося. Тому Ефір або Вода є Матір, а Вогонь є Батько. Сер Вільям Джонс – а до нього архаїчна ботаніка – показав, що насіння Лотосу містять, навіть до їхнього проростання, цілком сформовані листки та мініатюрний вигляд майбутньої, закінченої рослини; так природа дає нам зразок попереднього оформлення її витворів ... насіння всіх зав'язкових рослин, що дають квіти, містять ембріон – рослинка вже готової форми⁸⁹. Це пояснює фразу «Матріпадама ще не набрякла», бо в архаїчній символіці, форма зазвичай приноситься в жертву внутрішній або основній думці.

Крім того, Лотос або Падма дуже древній і улюблений символ самого Космосу, так само і людини. Причина популярності полягає, по-перше, у вищезгаданому факті, що насіння Лотосу містить у собі закінчену, мініатюрну, майбутню рослину, котра є символом того факту, що духовні прототипи всіх речей існують у світі нематеріальному раніше, ніж ці речі стають матеріальними на Землі; по-друге, у тому факті, що рослина Лотосу росте у воді, маючи свій корінь у мулі або бруді, а розпускає свою квітку поверх води в повітрі. Таким чином, Лотос символізує життя людини так само, як і Космосу. Адже Таємна Доктрина учить, що елементи обох однакові і обоє розвиваються в тому ж напрямку. Корінь Лотосу, занурений в мул, виявляє матеріальне життя, стебло, що тягнеться через воду вгору, символізує існування в астральному світі, а сама квітка, що ширяє над водою і відкрита небу, емблематична для духовного буття.

СТАНЦА II. – Продовження.

4. СЕРЦЕ ЇЇ ЩЕ НЕ РОЗКРИЛОСЯ ДЛЯ ВХОДЖЕННЯ ЄДИНОГО ПРОМЕНЯ, ЩОБ ПОТІМ СКИНУТИ ЙОГО, ЯК ТРИ В ЧОТИРИ, У НАДРА МАЙЇ.

Споконвічна Субстанція ще не перейшла зі свого докосмічного невиявлення у диференційовану об'єктивність, або навіть не стала (поки що для людини) невидимим Протілом (*прим. перекл.: гіпотетична первинна матерія, з якої складалася маса світу*) Науки. Але коли «час настав», і вона стає сприйнятливою до фохатичних відбитків Божественної Думки – Логосу або ж чоловічого аспекту *Anima Mundi*, Алайї, – її «Серце» розкривається. Вона диференціюється і Троє (Батько, Матір, Син) перетворюються на Чотири. У цьому лежить початок двоякої Таємниці – Трійці та Непорочного Зачаття. Всесвітня Єдність (або Односутність) під трьома аспектами, є перша й основна догма Окультизму. Це дає можливість уявлення Божества, що, як Абсолютна Єдність, повинне назавжди залишитися недосяжним для обмеженого розуму.

87 Матір-Лотос.

88 Термін не поетичний але, однак, вельми показовий.

89 Gross – «*The Heathen Religion*» – стор. 195.

«Якби ти захотів упевнитися в Потузі, яка діє усередині кореня рослини, або уявити собі корінь, схований під землею, ти повинен був би думати про його стебло або стовбур і про його листя та квіти. Ти не можеш уявити цю Потугу незалежно від цих речей. Життя може бути пізнане лише за Деревом Життя»⁹⁰.

Думка про Абсолютну Єдність була би цілком розбита в нашій уявленні, якби ми не мали перед нашими очима щось конкретне, що вмішало би цю Єдність. Божество, будучи Абсолютним, повинне бути Всюдисущим; отже немає жодного атома, що не містив би Його в собі. Корінь, стовбур і його численні гілки, є трьома різними речами, проте, вони становлять єдине дерево. Кабалісти кажуть: «Божество єдине, тому що Воно безмежне. Воно троїсте, бо Воно вічно проявляється». Це прояв троїстий у своїх аспектах, бо, як говорить Арістотель, кожне тіло природи має потребу в трьох принципах щоб стати об'єктивним: сутність таємну, форму та матерію⁹¹. Сутність таємна (*privation*) означала у розумі великого філософа те, що окультисти називають прототипами відбитими в Астральному Світлі – на нижчому плані та у світі *Anima Mundi*. З'єднання цих трьох принципів залежить від четвертого – ЖИТТЯ – яке випромінюється від вершин Недосяжного, щоб стати розлитою у всьому Субстанцією, на всіх виявлених планах Буття.

І ця Четвірка (Батько, Матір, Син, як Єдність, і Четвірка, як живий прояв), з'явилася причиною, яка привела до найдавнішого поняття Непорочного Зачаття, котре кристалізувалося згодом у догму християнської церкви, що всупереч усякому здоровому глузду, втілила це метафізичне поняття.

Потрібно лише прочитати *Кабалу* і вивчити її методи тлумачення чисел, щоб знайти походження цієї догми. Це поняття є чисто астрономічним, математичним і, насамперед, метафізичним. Чоловічий Елемент у Природі (уособлений чоловічими Божествами і Логосами – Вірадж або Брахма, Гор або Осіріс і т.д., й т.д.), народжується за допомогою, але не з непорочного джерела, уособленого «Матір'ю», бо – Абстрактне Божество, будучи безстатевим і навіть не Сутністю, але Буттям або самим Життям – це Чоловіче Божество, маючи «Матір», не може мати «Батька». Наводимо пояснення цьому математичною мовою автора «*The Source of Measures*». Говорячи про «Вимір Людини» і її чисельне (кабалістичне) значення, він пише, що в Книзі «Буття» IV, 1:

Воно називається Виміром «Людина дорівнює *Jehovah*», виходить він у такий спосіб: $113 \times 5 = 565$; і число 565 може бути виражено $56'5 \times 10 = 565$. Тут число Людини 113 стає фактором $56'5 \times 10$, і пояснення (кабалістичне) цього останнього чисельного вираження є *Jod, Hé, Vau, Hé* або *Jehovah...* Розвиток 565 в $56'5 \times 10$ зроблено навмисно, щоб показати еманацию чоловічого принципу *Jod* від жіночого (*Eva*); або, так би мовити, народження чоловічого елемента від непорочного джерела; інакше кажучи, від непорочного зачаття.

Так повторюється на Землі Таїнство, затверджене, за свідченням Ясновидців, на Божественному Плані. Син Непорочної Диви (або Недиференційований Протіл, Матерія в її Безмежності) знову народжується на Землі, як Син земний Єви, нашої матері Землі й стає Людством у його сукупності – минулим, сьогоденним і майбутнім – бо Єгова або *Jod-Hé-Vau-Hé*, – андрогін або двостатевий. Нагорі Син являє собою весь Космос; унизу він – Людство. Тріада або Трикутник стає Чотирикутником, таємним числом Піфагора, досконалим Квадратом, і на Землі шестигранним Кубом. Макропросопус (Великий Лик) стає тепер Мікропросопусом (Малим Ликом); або, як говорять кабалісти: Старий Деньмі, сходячи на Адама Кадмона, яким він користується, як Носієм для прояву, перетворюється на Тетраграматон. Він зараз у «Лоні Майї», Великої Ілюзії, і має між собою та Реальністю Астральне Світло, Великого Звабника обмежених відчужань людини, якщо тільки Знання через Парамартхасатью не прийде їй на допомогу.

СТАНЦА II. – Продовження.

5. СЕМЕРО⁹² ЩЕ НЕ НАРОДИЛИСЯ ІЗ ТКАНИНИ СВІТЛА. ЄДИНА ПІТЬМА БУЛА БАТЬКОМ-МАТІР'Ю, СВАБГАВАТ; І СВАБГАВАТ БУЛА У ПІТЬМІ.

Таємна Доктрина в даних Станцах займається, головним чином, якщо тільки не цілком, нашою Сонячною Системою і особливо нашим планетним ланцюгом. Тому «Сім Синів» є творцями останнього. Це вчення надалі буде пояснено повніше.

Свабгават «Пластична Субстанція», що наповнює Всесвіт, є корінь усього сущого. Свабгават є, так би мовити, буддійський конкретний аспект абстракції, іменованої в індуській філософії Мулапракріті. Це є тіло Душі й те, чим був би Ефір для Акаші; остання є принципом, що одушевляє першого. Китайські містики зробили із цього синонім «Буття». У китайському перекладі *Ekaśloka-Śāstra* Нагарджуни (китайського Луньшан), названої *І-шу-лу-цзя-лунь*, сказано, що термін «Буття» або «Субгава» (*Yeu* китайською), означає

⁹⁰ «*Precepts for Yoga*».

⁹¹ Ведантист філософії Вісіштадвайти сказав би, що, хоча й будучи єдиною незалежною Реальністю, Парабрахмо неподільне в своїй Трійці; що Воно троїсте – «Парабрахмо, Чит і Ачит», останні два – залежні Реальності, що не можуть існувати окремо; або, зрозуміліше, – Парабрахмо є Сутність – незмінна, вічна і непізнана – Чит (Атма) і Ачит (Анатма) та його властивості, як форма і колір, є властивостями кожної речі. Обидва вони є одягом або тілом, чи скоріше, аспектом (шаріра) Парабрахмо. Але окультист знайде багато чого сказати проти цього твердження, так само як і ведантист Адвайти.

⁹² Синів.

«Сутність, самодайна сутність»; також це пояснено ним, як і те, що означає «без дії і в дії», «природа, що не має своєї природи». Субгава, від якого походить Свабгават⁹³, складається із двох слів: су – прекрасний, гарний і сва – самість і бгава – буття або ж стан буття.

СТАНЦА II. – Продовження.

6. ЦІ ДВОЄ І Є ЗАРОДОК, І ЗАРОДОК ЄДИНИЙ. ВСЕСВІТ БУВ ЩЕ ПРИХОВАНИЙ У БОЖЕСТВЕННІЙ ДУМЦІ Й ЛОНІ БОЖЕСТВЕННОМУ.

«Божественна Думка» не подає ідею Божественного Мислителя. Всесвіт не лише минулий, теперішній і майбутній – уявлення людське й минуше, висловлене минушою думкою – але Всесвіт у всій своїй цілісності, як *Sat* (неперекладний термін), Абсолютне Буття з минулим і майбутнім, кристалізованими у вічному Сьогодні, є цією Думкою, відбитою, у свою чергу, у вторинній або виявленій причині. Брахмо (невиявлене), так само, як *Mysterium Magnum* Парацельса, абсолютна таємниця для людського розуму. Брахма, чоловічо-жіночий аспект і антропоморфічне Відбиття Брахмо, збагненний сприйняттям сліпої віри, але відкидається людським розумом, який досяг своєї зрілості.

Звідси твердження, що під час, так би мовити, прологу драми утвору або початку космічної еволюції, Всесвіт або Син лежить ще прихований у «Божественній Думці», котра ще не проникнула в «Божественне Лоно». Варто звернути увагу, що ця думка лежить в основі та дає початок усім алегоріям про «Синів Бога», народжених від Непорочних Дів.

СТАНЦА III.

1. ... ОСТАННЄ ТРІПОТІННЯ СЬОМОЇ ВІЧНОСТІ ТРЕМТИТЬ У НЕСКІНЧЕННОСТІ (а). МАТІР НАБРЯКАЄ, ПОШИРЮЮЧИСЬ ЗСЕРЕДИНИ НАЗОВНІ, ПОДІБНО БРУНЬЦІ ЛОТОСУ (b).

a) Гадане парадоксальним уживання терміну «Сьома Вічність», що розділяє таким чином неподільне, затверджено в Езотеричній Філософії. Остання розділяє безмежну Тривалість на безумовний вічний і всесвітній Час (Кала), та на умовний Час (Кхандакала). Одне є абстракція або нумен нескінченного Часу, інше його феномен, що проявляється періодично, як наслідок Магата-Всесвітнього Розуму, обмеженого тривалістю Манвантари. У деяких школах Магат є Первородним від Прадхани (недиференційованої Сутності або періодичного аспекту Мулапракриті, Кореня Природи), котра (Прадхана) називається Майя, Ілюзія. Щодо цього, як мені здається, Езотеричне Вчення відрізняється від Доктрин Веданти, її обох шкіл – Адвайти та Вісіштадвайти. Адже воно говорить, що в той час як Мулапракриті, нумен, самосуца і без початку – коротше кажучи, Анупадака, яка не має батьків, будучи єдиною із Брахмо, – Пракриті її феномен, періодична і не більше, ніж примара першої; так і Магат, первородний від Джнана (Гнозис), Знання, Мудрість або Логос – є примара відображена Абсолютним Ніргуна (Парабрахмо), Єдиною Реальністю, «яка не має ні атрибутів, ні якостей», тоді як для деяких ведантистів Магат є прояв Пракриті або ж Матерії.

b) Тому «Остання Вібрація Сьомої Вічності» не була «присуджена» якимось особливим Богом, але виникла внаслідок вічного й непорушного Закону, що творить великі періоди Діяльності та Спокою, так митецьки і в той же час так поетично названі Днями й Ночами Брахми. Розгортання Матері «зсередини назовні», названої в іншому місці «Водами Простору», «Великою Утровою» і т.д., не має на увазі поширення з малого центру або фокусу, але означає розвиток безмежної суб'єктивності в таку ж безмежну об'єктивність, поза всяким стосунком до розміру або обмеження, або простору.

«Це вічно невидима (для нас) і нематеріальна Сутність, суца у Вічності, відкинула свою періодичну тінь зі свого власного плану в Лоно Майї». Це означає, що це розгортання, не будучи збільшенням у розмірі, (бо нескінченна протяжність не допускає збільшення) було лише зміною стану. Воно розгорнулося «подібно бруньці Лотосу»; адже рослина Лотоса існує не лише як мініатюрний ембріон у своєму насінні (фізична особливість), але й прототип його існує в ідеальній формі в Астральному Світлі, від «Зорі» до «Ночі» на всьому протязі періоду Манвантари, як, насправді, існує й усе інше в цьому об'єктивному Всесвіті, від людини до комахи, від гігантських дерев до стеблинки.

Але все це, учить нас Таємна Наука, є лише тимчасове відбиття, тінь вічного ідеального прототипу в Божественній Думці; слово «Вічність», зауважте знову, дано тут лише в сенсі «Еону», що триває протяжністю, котра здається нескінченною, але, проте, обмежений цикл діяльності, названий нами Манвантара. Бо, що є істинне езотеричне значення Манвантари або вірніше, Ману-антари? Буквально воно означає – «Між двома Ману», яких 14 у кожному Дні Брахми, і подібний День складається з 1000 сукупностей чотирьох Віків, 1000 «Великих Епох або Мага-Юг». Тепер, проаналізуємо слово або найменування Ману. Сходознавці у своїх словниках кажуть нам, що термін «Ману» походить від кореня «*man*», «мислити», звідси «мисляча людина».

⁹³ Примітка перекладача. При виданні рукопису О.П. Бл., певно вкралася помилка. Свабгавата є похідним від Свабгава, а не від Субгава (?), як указано в тексті. Зрозуміло, що малося на увазі свабгава, позаяк говориться про дві складові частини слова свабгавата. Китайською свабгава – цзи-сін.

Але езотерично кожний Ману, як олюднений заступник свого особливого циклу (або Кола), є лише уособлена думка «Божественної Думки» (як Герметичний Пемандр); тому кожний Ману є особливим богом, творцем і формувальником усього того, що є упродовж його відповідного циклу буття або Манвантари. Фохат виконує доручення Ману (або Дхіані-Коганів) і спонукує ідеальні прототипи розгортатися зсередини, тобто пройти поступово, по спадній шкалі, всі плани від нуменів до нижчого феноменального, щоб, нарешті, розцвісти на останньому в повну об'єктивність, – у вищій ступінь Ілюзії, або найгрубішу матерію.

СТАНЦА III. – Продовження.

2. ТРІПОТІННЯ ПОШИРЮЄТЬСЯ, ТОРКАЮЧИСЬ⁹⁴ СВОЇМ СТРИМКИМ КРИЛОМ УСЬОГО ВСЕСВІТУ Й ЗАРОДКА, ЩО ПЕРЕБУВАЄ У ПІТЬМІ, ТЕМРЯВІ, ЩО ДИХАЄ⁹⁵ НАД ДРІМАЮЧИМИ ВОДАМИ ЖИТТЯ.

Монах Піфагора, як сказано, також перебуває на самоті та «Пітьмі», подібно «Зародку». Ідея Подиху Пітьми, що рухається над «дрімаючими Водами Життя», що є Споконвічною Матерією з невиявленим у ній Духом, викликає в пам'яті перший розділ Книги «Буття». Оригіналом цьому послужив Брахманічний Нараяна (Який ширяє над Водами), котрий є уособленням Вічного Подиху Несвідомого Всього (або Парабрахмо) східних окультистів. Води Життя або Хаос – жіночий початок у символізмі – є Порожнеча (для нашого умогляду), в якій вкладені невиявлені Дух і Матерія. Це й було те, що змусило Демокрита стверджувати, після його наставника Левкіппа, що первинними початками усього були атоми й порожнеча, у сенсі простору, але не в сенсі порожнього простору, бо, згідно перипатетиків і кожного древнього філософа, «Природа відкидає порожнечу».

В усіх Космогоніях «Вода» грає ту ж значну роль, вона є основою і джерелом матеріального існування. Учені, приймаючи слово замість речі, розуміють під цим певну комбінацію кисню й водню, надаючи таким чином специфічний зміст терміну, уживаному окультистами в розумінні родовому і, який має в Космогонії метафізичне й містичне значення. Лід, так само як і пара, не вода, хоча всі три мають, як раз, той самий хімічний склад.

СТАНЦА III. – Продовження.

3. ПІТЬМА ВИПРОМІНЮЄ СВІТЛО, І СВІТЛО РОНИТЬ САМОТНІЙ ПРОМІНЬ У ВОДИ, У ГЛИБИНУ ЛОНА МАТЕРІ. ПРОМІНЬ ПРОНИЗУЄ НЕЗАЙМАНЕ ЯЙЦЕ, ПРОМІНЬ БУДИТЬ ТРЕМТІННЯ У ВІЧНОМУ ЯЙЦІ Й РОНИТЬ ЗАРОДОК⁹⁶, НЕВІЧНИЙ, І ВІН ЗГУЩАЄТЬСЯ В СВІТОВЕ ЯЙЦЕ.

«Самотній Промінь», що падає в «Глибину Лона Матері», може бути прийнятий, як такий, що означає Божественну Думку або Розум, який запліднює Хаос. Але це відбувається на плані метафізичної абстракції або, вірніше, на плані, на якому те, що ми називаємо метафізичною абстракцією, є реальністю. «Незаймане Яйце», будучи в одному сенсі абстракцією всіх *ova* або міццю, що розвивається через запліднення, вічно й завжди те ж саме. І подібно тому як запліднення яйця відбувається до його випадання, так і не вічний, періодичний Зародок, що стає пізніше в символізмі Світовим Яйцем, містить у собі, коли він виникає із зазначеного символу, «Надію та Потугу» всього Всесвіту. Хоча ідея *per se*, звичайно, є абстракція, символічний спосіб вираження, проте, вона є істинний символ, бо вона подає думку про Безмежність, як про нескінченне коло. Вона виявляє перед розумовим поглядом картину Космосу, який виникає з, та всередині безмежного Простору, Всесвіт, такий же безмежний у його величі, якщо й не нескінченний у його об'єктивному прояві. Символ Яйця також виражає факт, який викладають в Окультизмі, що первинна форма всього виявленого, від атома до глобуса, від людини до янгола, сферична; сфера у всіх народів є емблемою вічності й безмежності – змії, який кусає свій хвіст. Але, щоб зрозуміти сенс, сфера повинна бути уявлена подумки, ніби видима з її центру. Поле зору або думки подібні до сфери, радіуси якої спрямовані від мислителя в усі боки і, простираючись у простір, приховують безмежні обрії навколо. Це є символічне коло Паскаля й кабалістів – «центр якого скрізь, а окружність ніде» – поняття, що входить у складну ідею цієї емблеми.

«Світове Яйце» є, можливо, одним із найбільш загальноприйнятих символів, будучи однаково високо образотворчим, як у духовному, так і у фізіологічному та космологічному сенсі. Тому, воно зустрічається в кожній Світовій Теогонії, де воно широко асоціюється із символом змія, останній усяди є, як у філософії, так і в релігійному символізмі, емблемою вічності, нескінченності, відродження й омолодження, також і мудрості. Таємниця очевидного самозародження та еволюція за допомогою своєї власної творчої сили, повторюють у мініатюрі, у яйці, процес космічної еволюції – обидва процеси відбуваються завдяки теплу та волозі, під впливом невидимого творчого духу – і цілком виправдують вибір цього образотворчого символу. «Незаймане

94 Одночасно.

95 Рухається.

96 Періодичний.

Яйце» є мікрокосмічний символ макрокосмічного прототипу «Незайманой Матері» – Хаосу або Передвічної Глибини. Творець Чоловічого Початку (під будь-яким найменуванням) походить від незайманого Жіночого Початку, Бездоганного Кореня, заплідненого Променем. Хто з обізнаних в астрономії і природничих науках не узріє цієї мальовничості? Космос, як сприймаюча Природа, є запліднене Яйце, але, яке залишається непорочним; бо, позаяк він розглядається, як безмежний, він не може мати іншого зображення, ніж сферичне. Золоте Яйце було оточено сімома елементами, з яких «Чотири вже виявлені (ефір, вогонь, повітря, вода), три приховані». Це може бути знайдено у твердженнях *Вішну Пурани*, де елементи перекладено «оболонками» і доданий один із *прихованих* – Ахамкара⁹⁷. Оригінальний текст не містить Ахамкари; у ньому згадані сім Елементів без докладного визначення останніх трьох.

СТАНЦА ІІІ. – Продовження.

4. ТРОЄ⁹⁸ ВПАДАЮТЬ У ЧОТИРИ⁹⁹. ПРОМЕНЕНОСНЕ ЄСТВО СЕМЕРИТЬСЯ, СІМ УСЕРЕДИНІ, СІМ НАЗОВНІ (а). СЯЮЧЕ ЯЙЦЕ¹⁰⁰, У СОБІ¹⁰¹ ТРОЇСТЕ, ЗГОРТАЄТЬСЯ, ПОШИРЮЮЧИСЬ МОЛОЧНО-БІЛИМИ ЗГУСТКАМИ У ГЛИБИНАХ МАТЕРІ, КОРЕНІ, ЩО РОСТЕ В НАДРАХ ОКЕАНУ ЖИТТЯ (b).

а) Використання геометричних фігур і часті посилання на цифри в древніх писаннях, як у *Пуранах*, у єгипетській «*Книзі Мертвих*» і навіть у «*Біблії*», слід пояснити. У *Книзі Дзіан*, як і в *Кабалі*, є два види чисел для вивчення – Цифри, часто прості завіси, і Священні Числа, значення яких відомо окультистам через присвяту. Перші є лише умовні гліфи; останні є основними символами всього. Тобто, одні суть чисто фізичні, інші чисто метафізичні, і ті й інші стоять стосовно одна одної, як Матерія до Духу – крайні полюси Єдиної Сутності.

Як десь говорить Бальзак, несвідомий окультист французької літератури: Число для Розуму є тим же, чим і для Матерії – «незбагненим посередником». Можливо для профана, але не для розуму присвяченого. Число, як думав великий письменник, є Сутність і в той же час Подих, що виходить від того, що він називав Богом, і що ми називаємо «ВСІМ». Подих, що лише один міг утворити фізичний Космос, «де ніщо не знаходить свою форму інакше, як тільки з Божества, котре є наслідок Числа». Повчально навести слова Бальзака на цю тему:

«Найменші, як і найбільші творіння, чи ж не повинні вони розрізнятися між собою своїми кількостями, своїми якими, своїми вимірами, своїми силами та атрибутами, будучі всі породженнями Числа? Нескінченність Чисел є факт доведений нашому розуму, але фізичного доказу якого не може бути дано. Математик скаже нам, що нескінченність Чисел існує, але це не може бути виявлено. Бог є Число обдароване рухом, яке відчутне, але неувяне. Як Одиниця Він починає Числа, але не має з ними нічого спільного...

Існування Числа залежить від Одиниці, що без єдиного Числа породжує їх усіх... Як! нездатні ні виміряти першу абстракцію, пропоновану Божеством, ні навіть зрозуміти її, ви усе ще сподіваєтеся підкорити вашим вимірам таємницю Таємних Наук, яка виникає від цього Божества?... Що відчули би ви, якби я занурив вас у безодню Руху, Силу, що зачинає Числа? Що подумали би ви, якби я додав, що *Рух і Число*¹⁰² породжені Словом, Найвищим Розумом, в уявленні Мудреців і Пророків, які в найвіддаленіші часи відчули потужний Подих Бога, як це свідчить Апокаліпсис?».

б) «Промененосне Єство» згортається і поширюється в «Глибинах» Простору. З астрономічної точки зору це легко пояснити: це є Чумацький Шлях, Світова Речовина або Первозданна Матерія в її первинній формі. Однак, сутужніше пояснити це кількома словами або навіть рядками з основної точки зору Окултної Науки та Символізму, бо це найбільш складний гліф. У ньому вкладено більше дюжини символів. Починаючи з того, що він містить весь пантеон таємничих предметів¹⁰³, з яких кожен має певне окултне значення, запозичене з індуського алегоричного «Збивання Океану» Богами. Крім Амрити, води життя або безсмертя, з цього «Моря Молока» була витягнута Сурабгі, «корова достатку», названа «фонтаном молока і згустків». Звідси загальне шанування корови й бика, однієї, як виробляючої, іншого, як потуги зародження в Природі. Ці символи пов'язані як із сонячними, так і з місячними божествами. Специфічні властивості «чотирнадцяти коштовностей» для окултних цілей пояснюються лише при Четвертій Присвяті і не можуть бути дані тут; але може бути відзначено наступне. У *Шатанатха Брахмана* стверджується, що Збивання Океану Молока відбулося в Сатья-Югу, в Перше Століття, що безпосередньо йшло за «Потопом». Але, позаяк, ні *Pig-Veda*, ні *Ману* – попередні «Потопу» Вайвасвата, потопу всієї маси Четвертої Раси – не згадують цей Потоп, то очевидно тут мається на увазі не Великий Потоп і не той, котрий забрав Атлантиду, ні навіть Потоп Ноя. Це «Збивання» стосується періоду, який передував утворенню Землі, і перебуває в прямому зв'язку з іншою всесвітньою легендою, різні й суперечливі версії якої завершилися в християнській догмі – «Війни в Небесах»

97 Вільсон, *Вішну Пурана*, I, 40.

98 Трикутник.

99 Четвірка.

100 Хіранья-гарбха.

101 Три Іпостасі Брахми або Вішну, Три *Аваста*.

102 Правильно що число, але в жодному разі не рух. В Окултизмі саме Рух породжує Логоса.

103 «Чотирнадцять коштовних речей». Оповідь або алегорія, яку знаходимо в *Шатанатха Брахмана* та інших працях. Японська Таємна Наука буддійських містиків Ямабуші має «сім коштовних речей». Про них ми скажемо далі.

і в «Падінні Янголів». «Брахмани», яким дорікають сходознавці за їхні часто неузгоджені між собою тлумачення цих же тем, є переважно окультними працями, тому ними користуються, як прихованням. Вони залишені на загальне користування і володіння лише тому, що вони були, і по цей час ще є, незрозумілі масам. Інакше вони зникли б з обігу ще із часу Акбара.

СТАНЦА III. – Продовження.

5. КОРИНЬ ЗАЛИШАЄТЬСЯ, СВІТЛО ЗАЛИШАЄТЬСЯ, ЗГУСТКИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ І, ПРОТЕ, ОЕАОНОО ЄДИНИЙ.

У Коментарях «*Oeaohoo*» переданий, як «Батько-Матір Богів», або, як «Шість в Одному» або *Семериковий Корінь*, від якого все відбувається. Все залежить від наголосу даного цим семи голосним, які можуть бути вимовлені як одне, три або навіть сім складів, додаючи *e* (англійське *i*) після останнього *o*. Це містичне слово видається, позаяк без досконалого оволодіння його потрібною вимовою, воно залишається назавжди недійсним.

«Єдиний» означає Неподільність усього живого і того, що має буття в активному або у пасивному стані. В одному сенсі *Oeaohoo* є Безкорінний Корінь Усього, отже він єдиний з Парабрахмо; в іншому, це є найменування виявленого Єдиного Життя, вічно-сущої Єдності. «Корінь» означає, як уже пояснено, Чисте Знання (Саттва)¹⁰⁴, вічну (*Nitya*) безумовну Реальність або Сат (*Satya*), чи назвемо ми це Парабрахмо, чи ж Мулапракриті, адже обоє вони є лише двома символами Єдиного. «Світло» є той же Всюдисущий, Духовний Промінь, який проникнув і запліднив тепер Божественне Яйце, викликавши Космічну Матерію до початку довжелезних серій її диференціацій. «Згустки» є первинна диференціація і, ймовірно, стосуються тієї космічної матерії, що передбачається початком Чумацького Шляху – і яка відома нам. Ця «матерія», згідно одкровенень отриманих від первісних Дхіан-Будд, перебуває протягом періодичного Сну Всесвіту в такій ультимативній розрідженості, що доступне лише оку досконалого Бодхісаттви – ця матерія, промененосна і охолоджена, при першому пробудженні космічного руху розсіюється в Просторі; і, якщо дивитися з Землі, вона представляється в згустках і грудках, на взір сирування в рідкому молоці. Це і є насіння майбутніх світів – «Зоряна Речовина».

СТАНЦА III. – Продовження.

6. КОРИНЬ ЖИТТЯ БУВ У КОЖНІЙ КРАПЛІ ОКЕАНУ БЕЗСМЕРТЯ¹⁰⁵, І ОКЕАН БУВ СВІТЛОМ ПРОМЕНИСТИМ, КОТРИЙ БУВ ВОГОНЬ, І ТЕПЛО, І РУХ. ПІТЬМА ЗНИКЛА Й БІЛЬШЕ НЕ ІСНУВАЛА; ВОНА ЗНИКЛА У СВОЄМУ ЄСТВІ, У ТІЛІ ВОГНЮ ТА ВОДИ, БАТЬКА Й МАТЕРІ.

Єство Пітьми є Абсолютне Світло, тому Пітьма взята, як підхоже алегоричне уявлення стану Всесвіту під час Пралайї або ж періоду Абсолютного Спокою, чи Небуття, яким воно уявляється нашому обмеженому розуму. «Вогонь, Тепло і Рух» про які тут іде мова, звичайно, не є вогонь, тепло і рух фізичної науки, але абстрактні принципи, нумени або душа єства цих матеріальних проявів – «речей у самих собі» – і, які, за визнанням сучасної науки, цілком вислизують від лабораторних інструментів та незбагненні навіть розуму, хоча навряд чи й розум може уникнути висновку, що ці субстратури речей повинні існувати. «Вогонь і Вода або Батько й Матір» можуть бути зрозумілі, як такі, що означають божественний Промінь і Хаос. «Хаос», одержавши від злиття з Духом свідомість, сяяв радістю, і так був породжений Протогонос (первородне Світло), говорить фрагмент Гермеса. Дамасцій називає це «*Dis*», «Розподільником усіх Речей»¹⁰⁶.

Згідно догм Розенкрейцерів, як цього разу правильно, хоча й частково, пояснено непосвяченими, «Світло й Пітьма самі по собі тотожні, вони розділені лише в людському розумі»; і як говорить Роберт Флудд: «Пітьма сприйняла Осаяння, щоб стати видимою»¹⁰⁷. У положеннях Східного Окультизму – Пітьма є єдина, істинна дійсність, основа та корінь Світла, без якої останнє ніколи не могло би проявитися, ні навіть існувати. Світло є Матерія, а Пітьма – чистий Дух. Пітьма, у її корінній метафізичній основі, є суб'єктивне та абсолютне Світло; тоді як останнє у всій його гаданій променистості та сьйві, є лише маса тіней, бо воно ніколи не може бути вічне та є лише проста Ілюзія або Майя.

104 «Достеменний термін, що означає Розуміння, є Саттва, котру Шанкара передає як Антакарана – «Стоншене, говорить він, жертвами й іншими очисними діями». В *Катха*, на стор. 148, Саттва перекладається ним, як те що означає Буддхі – звичайне використання цього слова». (*Бгагават Гіта* і т. д., перекладена Кашинатх Тримбак Телангом; видана Максом Мюллером, стор. 193). Яке б значення не приписували різні школи цьому терміну, Саттва є назва дана учнями Окультизму школи Арьясанги, двопочатковій Монаді або Атма-Буддхі; та Атма-Буддхі на цьому плані відповідає Парабрахмо і Мулапракриті на вищому плані.

105 Амріта.

106 *Cory's «Ancient Fragments»* стор. 314.

107 Про Розенкранца.

Навіть в тій науці, що зводить на манівці та досаждає, книзі «Буття¹⁰⁸», Світло створене з Птьми – і «Птьма була на Поверхні Безодні», а не зворотно. «У Ній (у птьмі) було життя; й життя було світло людей¹⁰⁹». Прийде день, коли очі людей розкриються й тоді вони краще ніж тепер зрозуміють вірш у Євангелії від Іоанна, який говорить: «І Світло в птьмі світить; і птьма не осягла його». Вони побачать тоді, що слово «Птьма» не застосовується до духовного зору людини, але, воістину, до Птьми, Абсолюту, що не знає (не може уявити) минушого Світла, хоча він і трансцендентальний для людського ока. «*Demon est Deus inversus*», Диявол нині йменується церквою «Птьмою», тоді як у *Біблії* та в *Книзі Іова* він названий «Сином Бога», яскравою зіркою раннього Ранку, Люцифером. Існує ціла філософія догматичного мистецтва для пояснення причини, чому перший Архангел, породжений із безодні Хаосу, був названий *Лух* (Люцифер), блискучим «Сином Ранку» або Зорі Манвантари. Він був перетворений церквою на Люцифера або Сатану, бо він вище й старше Іегови та повинен був бути принесений у жертву Новій Догмі.

СТАНЦА III. – Продовження.

7. УЗРІЙ, О ЛАНУ¹¹⁰, ДИТЯ ПРОМЕНИСТЕ ТИХ ДВОХ, НЕЗРІВНЯННУ, БЛИСКУЧУ ВЕЛИЧ – ПРОСТІР СВІТЛА, СИНА ПРОСТОРУ ПТЬМИ, ЩО ВИНИКАЄ ІЗ ГЛИБИН ВЕЛИКИХ ТЕМНИХ ВОД. ЦЕ *ОЕАОНОО МОЛОДШИЙ****¹¹¹(a). ВІН СЯЄ МОВ СОНЦЕ, ВІН ПОЛУМ'ЯНИЙ, БОЖЕСТВЕННИЙ ДРАКОН МУДРОСТІ; ЕКА¹¹² (ОДИН) Є ЧАТУР (ЧЕТВЕРО), І ЧАТУР БЕРЕ СОБІ ТРИ, І СОЮЗ ПОРОДЖУЄ САПТА (СІМ), В НЬОМУ СЕМЕРО, ЯКІ СТАЮТЬ ТРИДАША¹¹³, СОНМИ Й БЕЗЛІЧІ (b). УЗРІЙ ЙОГО, ЯКИЙ ПІДІЙМАЄ ТРОХИ ПОКРИВ І РОЗГОРТАЄ ЙОГО ЗІ СХОДУ НА ЗАХІД. ВІН ПРИХОВУЄ ВИШНЄ І ЗАЛИШАЄ ПІДНІЖЖЯ, ВИЯВЛЕНЕ, ЯК ВЕЛИКА ІЛЮЗІЯ. ВІН НАМІЧАЄ МІСЦЯ ДЛЯ БЛИСКУЧИХ¹¹⁴ І РОЗВЕРТАЄ ВИШНЄ¹¹⁵ В БЕЗКРАС МОРЕ ВОГНЮ (c) І ЄДИНЕ ВИЯВЛЕНЕ¹¹⁶ У ВЕЛИКІ ВОДИ.

a) «Простір Світла, Син Простору Птьми» відповідає Променю, зароненому при першому тремтінні Нової Зорі у великі космічні Глибини, звідки він знову виникає диференційований як «*Оеаоноо Молодший*» (Нове Життя), щоб до кінця Циклу Життя бути Зародком усього суцього. Він є «Безтілесна Людина, яка містить у собі Божественну Думку», зароджувач Світла і Життя, за висловом Філона Іудея. Він названий «Полум'яниучим Драконом Мудрості», бо, по-перше, він є те, що грецькі філософи називали Логосом, Промовлянням Божественної Думки; і по-друге, тому, що в Езотеричній Філософії цей первинний прояв, будучи синтезом або сукупністю Всесвітньої Мудрості, *Оеаоноо*, «Син Сонця» містить у собі Сім Творчих Воїнств (Сефіроти) і, таким чином, є сутністю виявленої Мудрості. «*Той, хто купається у Світлі Оеаоноо, ніколи не буде спокушений Покривом Майї*».

«Гуань-Ши-Інь» тотожний та еквівалентний Санскритському Авалокітешварі, і як такий, є двостатевим Божеством, подібно Тетраграматону й усім Логосам стародавності. Лише деякими сектами в Китаї він олюднений і зображується з жіночими атрибутами, стаючи у своєму жіночому аспекті Гуань-Інь, Богинею Милосердя, іменованою «Божественним Голосом»¹¹⁷. Остання є Божеством-Заступником Тибету й острова Путо в Китаї, де обидва Божества мають багато монастирів¹¹⁸.

Всі Вищі Боги давнини є «Синами Матері», перш ніж вони стають «Синами Батька». Логоси, подібні до Юпітера або Зевса, сина Кроноса-Сатурна, «Нескінченного Часу» (Кала), при їхньому виникненні, зображувалися двостатевими. Про Зевса говорилося, як про «Прекрасну Діву», а Венера зображувалася з бородою. Спочатку й Аполлон був двостатевим, так само як і Брахма-Вак у *Ману* і *Пуранах*. Осіріс змінювався Ісідою, і Гор був двостатевим. Нарешті, в *Одкровенні*, у видінні Св. Іоанна, Логос, зв'язаний нині з Ісусом, є гермафродитом, бо він описується з жіночими грудьми; так само як і Тетраграматон або Іегова. Але в Езотеризмі є два Авалокітешвари: Перший і Другий Логоси.

108 1. 2.

109 Єванг. від Іоанна, I. 4.

110 Лану – учень. Чела, який вивчає практичний Езотеризм.

111 «Кого ти знаєш нині, як Гуань-Ши-Інь». – Комент.

112 Ека – Один; Чатур – Чотири; Три – Три і Сапта – Сім.

113 «Тридаша» або Тридцять; три помножене на десять, натяк на число Ведичних Божеств у круглих числах, чи більш точно 33 – сокровенне число. Вони суть Дванадцять Адітьїв, вісім Васу, одинадцять Рудр і Два Ашвіна – сини-близнюки Сонця й Неба. Це кореневе число індуського Пантеону, котре налічує 33 *crores* або триста тридцять мільйонів богів та богинь.

114 Зірки.

115 Верхній Простір.

116 Елемент.

117 Софія – «Мудрість» гностиків, «Матір» Огдоад'а (в якомусь сенсі Адіті з її вісьмома синами) в древніх системах є Святим Духом і Творцем усього суцього. «Батько» набагато більш пізня вигадка. Найбільш ранній проявлений Логос всюди був Жіночого Початку – Матір'ю семи планетних сил.

118 Див. «*Chinese Buddhism*», Йосифа Едкінса, який дає завжди точні факти, хоча висновки його дуже часто помилкові.

Жоден релігійний символ не може уникнути профанації та навіть осміяння в наші дні політики й науки. У Південній Індії автор цих рядків бачила новонаверненого тубільця, який робив пуджу із приношеннями перед статуєю Ісуса одягненого в жіночий одяг і з кільцем у носі. На питання про значення такого маскараду нам відповіли, що це Ісус-Марія злиті воедино, і, що це було зроблено з дозволу падре, бо ревний новонавернений не мав грошей купити дві статуї або «Ідолів», як вони були дуже доречно названі свідком, іншим, не наверненим індузом. Християнинові-Догматикові це здається святотатством, але теософ і окультист віддадуть пальму логіки наверненому індусові. Езотеричний Христос у Гнозисі, звичайно, позбавлений статі, але в екзотеричній Теології він Двостатевий.

b) «Дракон Мудрості» є Єдиний, «Ека» або Сака. Цікаво, що ім'я Іегови єврейською теж Єдиний, Ахад. «Його ім'я Ахад», говорять рабини. Філологи повинні би вирішити, що з двох походить від іншого лінгвістично і символічно; звичайно ж, не санскритське. «Єдиний» і «Дракон» вислови, що вживалися древніми у зв'язку з відповідними ім Логосами. Іегова – езотерично Елохім – є також Змієм або Драконом, що звабив Єву; Дракон також древній гліф Астрального Світла (Первозданного Початку), «який є Мудрість Хаосу». Архаїчна філософія, не визнаючи ні Добра, ні Зла, як основну або незалежну міць, але виходячи від Абсолютного Всього (Вічна Всесвітня Досконалість), вбачає і те, й інше, протягом природної еволюції до чистого Світла, що поступово конденсуються у форму й, отже, стають Матерією або Злом. Ранні неосвічені Батьки Християнства принизили філософську і високо-наукову ідею цієї емблеми, й зробили з неї безглуздий забобон, названий «Дияволом». Вони запозичили це від пізніших послідовників Зороастра, які вбачали дияволів або Зло в Девах індусів; і слово Зло стало в кожній мові, завдяки подвійній трансформації *D'Evil* (*Diabolos. Diable, Diavolo, Teufel*). Але язичники завжди виявляли філософське розпізнавання у своїх символах. Примітивний Змій символізував Божественну Мудрість і Досконалість, та завжди означав психічне Відродження й Безсмертя. Тому Гермес називав Змія найбільш духовною з усіх істот. І Мойсей, присвячений у Мудрість Гермеса, говорить те ж саме в Книзі *Буття*: Змій гностиків, з сімома голосними над головою, був емблемою Семи Ієрархій, Семикратних або Планетарних Творців. Звідси також Змій індусів – Шеша або Ананта, Нескінченний, одне з імен Вішну та його перший Вахана або Носій над Передвічними Водами. Подібно Логосам та Ієрархіям Сил, ці змії повинні бути, однак, відрізані один від одного. Шеша або Ананта, «Ложе Вішну», є алегорична абстракція, що символізує нескінченний Час у Просторі, який містить Зародок і скидає періодично цвітіння цього Зародку, проявлений Всесвіт; тоді як *Ophis* гностиків містить той же потрійний символізм у його семи голосних, як одноголосний, триголосний і семиголосний *Oeaoho* архаїчної доктрини, тобто – Перший Невиявлений Логос, Другий Виявлений Логос, Трикутник, що конкретизовано в Чотирикутник або Тетраграматон і Промені останнього на матеріальному плані.

Проте, всі вони розрізняли доброго і злого Змія (Астральне Світло кабалістів) – між першим, втіленням Божественної Мудрості в області Духовного й останнім – Злом, на плані Матерії. Бо Астральне Світло або Ефір древніх язичників – найменовано Астральним Світлом цілком сучасно – є Дух-Матерія. Виходячи із чисто духовного плану, воно ущільнюється в міру свого сходження, поки не стає Майєю, Змієм звабником і спокусником на нашому плані.

Ісус прийняв змія, як синонім Мудрості, і це ввійшло в Його Вчення: «Будьте мудрі, як змії», говорить Він. «Спочатку, перш ніж Матір стала Батьком-Матір'ю, Вогняний Дракон носився на самоті в Безмежності»¹¹⁹ Айтарейя Брахмана називає Землю Сарпараджні, «Царицею Зміїв» і «Матір'ю всього рухомого». Перш ніж наша сфера стала яйцеподібною (як і Всесвіт), «довгий хвіст космічного пилу (вогняного туману) рухався та звивався подібно Змієві у Просторі». «Дух Бога, котрий ширяє над Хаосом» зображувався кожним народом в образі Вогняного Змія, який видихає вогонь і світло на передвічні Води доти, доки він не приведе космічну матерію у стан інкубації та не додасть їй кільцеподібної форми змія, який кусає свій хвіст – що символізує не тільки вічність і нескінченність, але також кулясту форму всіх тіл, утворених у межах Всесвіту з цього вогняного туману. Всесвіт, так само як і Земля та Людина, подібно змієві, періодично скидає стару шкіру, щоб одягтися в нову після деякого періоду відпочинку. Звичайно, змії не більш потворний і анти-поетичний образ, ніж гусениця чи лялечка, з якої вилітає метелик, грецька емблема Психеї, людської душі! У єгиптян Дракон був теж символом Логосу, як і у гностиків. У Книзі Гермеса «Пемандр» найдавніший і найбільш духовний з Логосів західного континенту, з'являється Гермесу у вигляді Вогняного Дракона зі «Світла, Вогню й Полум'я». Пемандр, уособлена «Божественна Думка», говорить:

«Світло – це Я; Я єсмь *Nous* (Розум або Ману); Я твій Бог, Я набагато древніше людського початку, що виходить від тіні (Пітьми або покритого Божества); Я єсмь зародок думки, блискуче Слово, Син Бога. Усе, що так бачить і чує в тобі, є Мовою Вчителя. Це – Думка (Магат), котра є Бог-Батько.¹²⁰ Небесний Океан, Ефір ... є Подих Батька – животворний Початок, Матір – Святий Дух ... бо вони нероздільні і їхнє злиття є Життям».

Тут ми знаходимо безсумнівний відгомін архаїчної Таємної Доктрини, що викладається нині. Тільки Таємне Вчення не ставить на чолі Еволюції Життя «Батька», котрий стоїть третім і є «Син Матері», але «Вічний і Безперервний Подих Усього Суцього». Магат (Пізнання, Всесвітній Розум, Думка і т.д.), перш ніж

119 Книга «*Sarparajni*».

120 Під терміном «Бог-Батько» тут, безперечно, мається на увазі сьомий принцип в Людині та Космосі. Цей принцип невід'ємний у своїй Сутності та Природі від Космічного принципу. В одному сенсі він Логос греків і Авалокітешвара езотеричних «буддистів».

виявитися, як Брахма або Шива, виявляється, як Вішну, говорить *Санкхья Сара*¹²¹. Тому він, так само як і Логос, має кілька аспектів. Магат іменується Владикою в *Первинному* Утворі й у цьому сенсі він є Всесвітне Пізнання або Божественна Думка; але «той Магат, який був породжений першим, називається (згодом) *Егоїзм*», коли він народжується, як (саме почуття) «Я», що є, як сказано, *Вторинним* Утвором¹²². І перекладач (талановитий і освічений брахман, не європеєць-сходознавець) пояснює в примітці: «тобто, коли Магат розвивається у відчутті Самосвідомості – Я, – тоді він приймає назву «Егоїзм», що, перекладаючи на нашу езотеричну мову, означає – коли Магат перетворюється на людський Манас (або навіть у Манас минутих богів) і стає *Самістю*. Чому це називається Магат'ом *Вторинного* Утвору (або *Дев'ятим*; *Kaumâra* у *Вішну Пурані*), буде пояснено далі.

с) «Море Вогню» є, таким чином, Вищим-Астральним (тобто Нуменальним) Світлом, первинним випромінюванням з Кореня Мулапракриті Недиференційованої Космічної Субстанції, що стає Астральною Матерією. Воно також іменується «Вогняним Змієм», як це описано вище. Якщо вивчаючий запам'ятає, що існує лише Єдиний Всесвітній Елемент, нескінченний, ненароджений і безсмертний, і, що все інше – у феноменальному світі – є лише незліченними та різноманітними диференційованими аспектами і перетвореннями (нині їх називають кореляціями) цього Єдиного, від макрокосмічних до мікрокосмічних наслідків по спадній, від надлюдських аж до людських і суб-людських істот, коротше кажучи, сукупності об'єктивного існування, то перші й головні труднощі зникнуть і Окультизм Космологія може бути засвоєна. Так у єгипетській та індуській Теогонії існувало *Приховане* Божество, ЄДИНЕ, і андрогінний бог, який творить; так Шу, бог, який творить, і Осіріс, у його справжній і первинній формі, бог, «ім'я якого Невідомо»¹²³.

Всі кабалісти та окультисти, східні й західні, визнають (а) тотожність «Батька-Матері» з Первинним Ефіром або Акашею (Астральне Світло); і (b) його єдиносущність до еволюції «Сина», космічно Фохата, бо це є Космічна Електрика. «*Фохат робить твердим і розкидає Сім Братів*»¹²⁴; це означає, що Первинна Електрична Сутність – бо східні окультисти стверджують, що електрика є Сутність – електризує до життя й розділяє первинну речовину або прегенетичну матерію на атоми, які самі є джерелом всього життя й свідомості». Існує всесвітній *agent unique* (єдиний посередник) всіх форм і життя, названий Од, Об і Аур¹²⁵, активний і пасивний, позитивний і негативний, подібно дню й ночі; це є первинне світло в Утворі (Еліфас Леві) – «Первинне світло» споконвічного Елохіма, Адам, «чоловічо-жіночний» або (говорячи науково) Електрика й Життя.

Древні зображували його змієм, бо «*Фохат сичить, коли він зигзагами ковзає в усіх напрямках*». Кабала зображує його єврейською буквою *Teth*, що є символом змія, який грав таку видатну роль у Містеріях. Його всесвітнє значення рівняється числу Дев'ять, бо *Teth* є дев'ята буква єврейського алфавіту й дев'яті двері з п'ятдесятьох воріт або шляхів, що ведуть до заповітних таємниць Буття. Це є посередник магії *par excellence*, і в герметичній філософії означає «Життя, влите в Споконвічну Матерію», сутність, яка утворює всі речі, й дух, який визначає їхні форми. Але існують дві таємні герметичні операції, одна духовна, інша матеріальна, що співвідносяться й назавжди об'єднані. Як говорить Гермес:

«Ти відокремиш землю від вогню, найтонше від твердого ... те, що сходить від землі до небес і спускається знову з небес на землю. Воно (найтонше Світло) є велика сила кожної сили, бо воно скоряє кожну найтоншу річ і проникає в кожне тверде тіло. Так світ був створений».

Зенон, засновник стоїків, не був єдиним, хто вчив, що Всесвіт еволюціонує і, що його первинна субстанція перетворюється зі стану вогню в повітря, потім у стан води й т.д. Геракліт з Ефесу стверджував, що єдиний початок, який лежить в основі всіх феноменів у Природі, є вогонь. Розум, який рухає Всесвітом, є Вогонь і вогонь є розум. І тоді як Анаксимен говорив те ж саме про повітря, а Фалес із Мілета (600 р. до Р.Хр.) про воду, Езотерична Доктрина примирює всіх цих філософів, доводячи, що, хоча кожний був правий, але жодна з їхніх систем не була повною.

СТАНЦЯ III. – Продовження.

8. ДЕ БУВ ЗАРОДОК? І ДЕ НИНІ БУЛА ПІТЬМА? ДЕ ДУХ ПОЛУМ'Я, ЩО ГОРИТЬ У ТВОЄМУ СВІТИЛЬНИКУ, О ЛАНУ? ЗАРОДОК Є ТЕ, І ТЕ Є СВІТЛО, БІЛЕ, БЛИСКУЧИЙ СИН БАТЬКА, У ПІТЬМІ ПРИХОВАНОГО.

121 Видання Фітцедуарда Холла в «*Bibliotheca Indica*», стор. 16.

122 «*Анугіта*», розд. XXVI, переклад К.Т. Теланга, стор. 333.

123 Див. *Mariette's «Abydos»* – II-63 та III – 413-414. № 1, 122.

124 *Книга Дзіан*, III.

125 Од є чисте Світло, що дає життя або магнетичний флюїд. Об, посланець смерті, котрим користуються чаклуни, є згубний, шкідливий флюїд. Аур – синтез обох, Астральне Світло. Чи можуть пояснити філологи, чому *Од*, термін, використовуваний Рейхенбахом для визначення життєвого флюїду, є також тибетське слово, що означає світло, ясність, променистість? Також воно означає «небо» в окультичному значенні. Звідки корінь цього слова? Але Акаша, точно кажучи, не є ефір, але набагато вище нього, як це буде пояснено.

Відповідь на перше питання підказане другим, котре є відповіддю Вчителя учневі й містить в одній фразі одну з найбільш істотних істин Окультичної Філософії. Він указує на існування речей нерозрізнених нашими фізичними почуттями, але які мають набагато більше значення і є незрівнянно більш реальними та більш постійними, ніж ті, які сприймаються цими самими почуттями. Перш ніж учень може сподіватися зрозуміти трансцендентальну метафізичну проблему, вкладену в першому питанні, він повинен спромогтися відповісти на друге питання; бо саме відповідь дана ним на друге, забезпечить його ключем для правильної відповіді на перше.

У санскритських коментарях на цю Станцу, терміни, вживані для прихованого і неувявленого Принципу, численні. У найраніших манускриптах індуської літератури, це Неувявленне, Абстрактне Божество не має імені. Зазвичай воно називається «ТЕ» (Тат на санскриті) і означає все, що є, було й буде, або те, що може бути так досягнуто людським розумом.

Серед таких даних найменувань – звичайно, тільки в Езотеричній Філософії – як «Непізнана Питьма», «Вихор» і т.д., воно також іменується «Воно від Калаханси», «Калахам-са» і навіть «Калі Хамса» (чорний лебідь). Тут букви *м* та *н* переходять одна в іншу й обидві звучать як носові французькі *am* або *an*. Як у єврейській мові, так і в санскриті, багато з таємних, священних імен звучать на слух профана, як найзвичайнісіньке і часто простонародне слово, бо воно приховано анаграматично або іншим способом. Саме, слово Ханса або Хамса представляє собою подібний випадок. Хамса еквівалент «А-хам-са» – три слова, що означають – «Я єсмь Він»; розділене ж іншим способом, воно буде прочитано як «Со-хам» – «Він (є) Я»; У цьому одному слові, для того хто розуміє мову мудрості, вкладена Світова Таємниця, доктрина тотожності єства людини з Божественним Єством. Звідси гліф і алегорія про Кала Ханса (або Хамса) і найменування, дане Брахмо (невиявленому), а пізніше Брахмі чоловічого початку, «Хамса-вахана», «той хто користується Хамса, як своїм візком». Те ж слово може читатися, як «Калахам-са» або «Я єсмь Я у вічності часів», відповідаючи Біблійному вислову або, вірніше, Зороастра – «Я єсмь те, що Я єсмь». Та ж Доктрина зустрічається в *Кабалі*, як свідчить наступна виписка з неопублікованого манускрипту *S. Liddell McGregor Mathers*, вченого кабаліста:

«У єврейській Кабалі три займенники יבא, הרה, הרה, Ата, Ані – Він, Ти, Я – вживаються для символізування ідей Макропросопусу і Мікропросопусу. Ху – «Він» застосовується до таємного і прихованого Макропросопусу; Ата – «Ти» до Мікропросопусу; Ані – «Я» до останнього, коли він представлений мовцем. (Див. *Lesser Holy Assembly 204 et seq.*) Слід зазначити, що кожне із цих імен складається із трьох букв, з яких буква Алеф א становить закінчення першого слова Ху і початок Ата й Ані, будучі наче сполучною ланкою між ними. Але א є символом Єдності й, отже, незмінної Ідеї Божественності, яка діє за допомогою їх усіх. Але за א в імені Ху стоять букви תта ה, символи чисел Шість і П'ять, Чоловічого Початку та Жіночого Початку, Шестигранник і Пентаграма. Й числа цих трьох слів Ху, Ата й Ані суть 12,406 і 61, які знову ж з'являються в основних числах 3, 10 і 7 у Кабалі Дев'яти Світлиць, що є формою пояснювального правила Темура.

Даремно намагатися пояснити таємницю в усій її повноті. Матеріалісти й сучасні вчені ніколи не зрозуміють це, бо для того, щоб отримати чітке уявлення цього, потрібно, насамперед, припустити передумову всепроникного, всюдисущого, вічного Божества в Природі; по-друге, проникнути в таємницю електрики, у її істинну сутність; і по-третє, припустити, що людина є семирічний символ на земному плані Єдиної, Великої Одиниці, Логосу, що Сам є семиголосний знак, Подих, кристалізований у Слово¹²⁶. Той, хто вірить в усе це, повинен також вірити в численні комбінації семи планет Окультизму і *Кабал* з дванадцятьма знаками Зодіаку; і приписувати, як це робимо ми, кожній планеті й кожному сузір'ю вплив, що, за словами Елі Стар (французького астронома), «властиве їм, і воно або цілюще, або шкідливе, відповідно до планетного духу, який керує ними, що, у свою чергу, здатне впливати на людей і речі, які перебувають у гармонії з ним і з якими він має спорідненість». Внаслідок цих причин, а також внаслідок нечисленності віруючих у вищевикладене, усе, що може бути тепер сказано, це, що в обох випадках символ Хамса (чи то Я, Він, Гусак чи ж Лебідь), – важливий символ, який зображує, серед інших речей, Божественну Мудрість, Мудрість у Питьмі, за межами людської досяжності. Для всіх екзотеричних цілей Хамса, як це відомо кожному індусові, є легендарний птах, який, коли йому дали (в алегорії) для їжі молоко змішане з водою, роз'єднав їх, випивши молоко й залишивши воду, виявивши тим властиву йому мудрість – молоко, будучи символом духу, а вода матерії.

Що ця алегорія дуже древня і стосується найбільш раннього, архаїчного періоду, доводиться згадуванням у Бгагавата Пурані про якусь касту, що називалася Хамса або Ханса, яка була «єдиною кастою», *par excellence*, коли в далекі часи, в тумані забутого минулого, серед індусів була лише «Одна Веда, Одне Божество, Одна Каста». Є також гірський ланцюг у Гімалаях, описаний у старих книгах, як розташований на північ від Вершини Меру, названий Хамса і пов'язаний з епізодами, які стосуються історії релігійних містерій і присвят. Що ж стосується Калахамси, як передбачуваного Носія Брахми-Праджапаті в екзотеричних текстах і перекладах сходознавців, то це помилка. Брахмо (невиявлене) іменується ними Кала-Хамса, а Брахма

¹²⁶ Це знову тотожне доктрині Фіхте й німецьких пантеїстів. Перший шанує Ісуса, як великого Вчителя, який стверджував єдність духу людини з Богом-Духом або Світовим Принципом (доктрина Адвайти). У Західній Метафізиці важко знайти якість уявлення, яке не було б уже передбачене Східною Філософією. Від Канта до Герберта Спенсера все є лише більш-менш спотворений відгомін Двайти, Адвайти і Ведантичних Доктрин узагалі.

Чоловічого Початку, Хамса-Вахана, бо, воістину, «Його Носій є Лебідь або Гусак»¹²⁷. Це чисто екзотеричне тлумачення. Якщо Езотерично і логічно Брахмо-Нескінченне є все те, що описується сходознавцями, згідно ж Ведантичних текстів він є абстрактним Божеством, без приписування йому яких-небудь людських властивостей, і в той же час стверджується, що він або воно називається Калахамса – то як же може він стати Ваханом Брахми, виявленим і минушим Богом? Саме навпаки. «Лебідь або Гусак» (Хамса) є символ чоловічого або тимчасового Божества, Брахми, еманції споконвічного Променя, що служить носієм або Вахан'ом для Божественного Променю і, який інакше не міг би виявитися у Всесвіт, будучи, приповідно, сам по собі еманцією Питьми – в усякому разі, для нашого людського розуміння. Отже, саме Брахма є Калахамса, а Промінь – Хамса-вахана.

Що стосується обрання такого дивного символу, то він дуже показний; істинне містичне значення його є уявлення Всесвітньої Утроби зображуваної Передвічними Водами Безодні, або розкриття для прийняття й потім для послідовного сходження Єдиного Променя (Логосу), що містить у собі сім інших Променів або творчих Сил (Логоси або Будівельники).

Звідси обрання розенкрейцерами своїм символом водяного птаха – лебедя або пелікана¹²⁸ – із сімома пташенятами; символ, змінений і прийнятий у релігії кожної країни. Ейн-Соф іменується «Вогняною Душею Пелікана» у *Книзі Чисел*¹²⁹. Проявляючись із кожною Манвантарою, як Нараяна або Сваямбгува, Самосущий, він проникає у Світове Яйце і при закінченні божественної інкубації виходить із нього як Брахма або Праджапаті, прабатько майбутнього Всесвіту, в який він розгортається. Він є Пуруша (Дух), але він також Пракриті (Матерія). Тому, тільки після поділу його на дві половини, – на Брахма-Вак (Жіночий початок) і Брахма-Вірадж (Чоловічий початок) – Праджапаті стає Брахмою чоловічої статі.

СТАНЦА ІІІ. – Продовження.

9. СВІТЛО – ХОЛОДНИЙ ПЛОМІНЬ, І ПЛОМІНЬ – ВОГОНЬ, І ВОГОНЬ НАРОДЖУЄ ТЕПЛО, ЩО ВОДУ ТВОРИТЬ – ВОДУ ЖИТТЯ В МАТЕРІ ВЕЛИКІЙ¹³⁰.

Варто пам'ятати, що слова «Світло», «Пломінь» і «Вогонь» були взяті перекладачами зі словника старих «Філософів Вогню»¹³¹ для того, щоб передати чітко значення архаїчних термінів і символів, використаних в оригіналі. Інакше вони залишилися би цілком незрозумілими європейському читачеві. Але для вивчаючого Окультизм вищевказані терміни будуть достатньо зрозумілі.

Всі ці – «Світло», «Пломінь», «Холод», «Вогонь», «Тепло», «Вода» і «Вода Життя» – є на нашому плані потомством або, як висловився б сучасний фізик, корелятами Електрики. Потужне слово й ще більш потужний символ! Потаємний прабатько не менш потаємного потомства: Вогню – творця, охоронця і руйнівника; Світла – ества наших божественних предків; Пломню – Душі речей. Електрика – Єдине Життя на верхньому щаблі сходів, і Астральний флюїд, Атанор алхіміків, на нижчій; Бог і Диявол, Добро і Зло.

Тепер, чому Світло назване «Холодний Пломінь»? У порядку космічної еволюції (як стверджується окультистом), енергія, що спонукає матерію до руху, після її первинного утворення в атоми, народжується на нашому плані внаслідок космічного тепла; до цього періоду Космос, у сенсі роз'єднаної матерії, не існував. Первинна, Споконвічна Матерія, вічна й співіснуюча із Простором, «яка не має ні початку, ні кінця, (будучи) ні тепла, ні холодна, але має особливу, властиву їй природу», так говорить коментар. Тепло й холод відносні якості й належать до області виявлених світів, які всі походять від виявленого *Hyle*, названого «Холодною Дівою» в його абсолютно латентному аспекті, і «Матір'ю», коли він пробуджений до життя.

Древні, західні космогонічні міфи стверджують, що спочатку був лише холодний туман (Батько) і плодоносний мул (Матір *Ilus* або *Hyle*), з якого виповз Світовий Змій (Матерія)¹³². Таким чином, Передвічна Матерія, перш ніж вона виявляється із плану, що не проявляється ніколи, і пробуджується до трепету дії під імпульсом Фохату, є лише «холодне сяйво, безбарвне, що не має ні форми, ні смаку й позбавлене усякої якості та аспекту». Такі навіть її Первородні «Чотири Сини», які «Єдині й стають Сімома» – Сутності, якостями й

127 Порівняй *Dowson's «Dictionary of Hindu Mythology»* р. 57.

128 Справа не в тому, яким буде рід птаха – лебідь, гусак або пелікан, бо ця водяна птаха, подібно Духу, ширяє або рухається над водами, й потім проявляється з цих вод, щоб дати народження інших істот. Істинне значення символу вісімнадцятого ступеня розенкрейцерів означає саме це, хоча пізніше воно було опоетизоване в материнське почуття пелікана, що розриває груди, аби нагодувати своєю кров'ю своїх сімох пташенят.

129 Причина, чому Мойсей забороняє вживати в їжу пелікана і лебедя (*Второзаконня* XIV, 16, 17.), розташовуючи обох серед нечистих птахів, і дозволяє – «сарану, жуків та бабок усякого роду» (*Левит* – XI, 22.), чисто фізіологічна і має стосунок до містичної символіки лише в тому, що слово «нечисте», так само, як і будь-яке інше, не повинне розумітися буквально, бо воно езотеричне, як і все інше, й може також означати «священний», як і зворотне. Це дуже показове маскування у зв'язку з деякими забобонами – так, наприклад, серед російського народу, який не вживає в їжу голубів, не тому, що вони нечисті, але тому, що за писанням «Святий Дух» з'явився у вигляді голуба.

130 Хаос.

131 Не середньовічні алхіміки, але Маги та Вогнепоклонники, від котрих розенкрейцери або філософи *per ignem*, нащадки теургістів, запозичили всі їхні ідеї про Вогонь, як про містичний божественний елемент.

132 «*Викрита Ісіда*», I, 146.

іменами яких східні окультисти позначили чотири із семи космічних первинних «Центрів Сили» або Атомів, що розвинулися згодом у великі Космічні «Елементи», нині розділені на відомі науці сімдесят або біля того суб-елементи. Чотири «Первинні Природи», перших Дхіані-Коганів, суть так звані (за браком кращих термінів) «Акашна», «Ефірна», «Водна» і «Вогняна». Вони відповідають у термінології практичного Окультизму науковим визначенням газів, які – щоб чіткіше передати думку, як окультистам, так і непосвяченим – можуть бути визначені, як паро-водень¹³³, паро-кисень, киснево-водневий, озонний або, можливо, азотно-озонний; ці сили або гази (надчутливі, але, проте, атомістичні субстанції в Окультизмі) стають особливо дієвими і активними, діючи на плані більш грубо-диференційованої матерії. Ці елементи одночасно електропозитивні та електронегативні. Ці й багато інших, імовірно, і є відсутні ланки хімії. В алхімії та у практичному окультизмі вони відомі під іншими назвами. Комбінаціями та новими сполученнями або розкладанням «Елементів» відомим способом за допомогою Астрального Вогню створюються найбільші феномени.

СТАНЦА III. – Продовження.

10. БАТЬКО-МАТІР ПРЯДЕ ТКАНИНУ, ВЕРХНІЙ КРАЙ ЇЇ ПРИКРІПЛЕНИЙ ДО ДУХУ¹³⁴, СВІТЛА ЄДИНОЇ ПІТЬМИ, А НИЖНІЙ ДО ТІНЬОВОГО КРАЮ, ДО МАТЕРІЇ¹³⁵; І ТКАНИНА ЦЯ Є ВСЕСВІТ, ВИТКАНИЙ ІЗ ДВОХ СУТНОСТЕЙ, ВОЄДИНО ЗЛИТИХ, ЩО Є СВАБГАВАТ.

В *Мандукья Упанішаді*¹³⁶ написано: «Як павук викидає і втягує свою павутину, як трави виростають із землі ... так Всесвіт походить від непорушного Брахми, бо «Зародок Невідомої Пітьми» є той матеріал, з якого все еволюціонує і розвивається, «як павутина з павука, як піна з води» і т.д. Це показово і вірно лише якщо термін Брахма – «Творець» буде виведений від кореня *brih* – збільшуватися або поширюватися. Брахма «поширюється» і стає Всесвітом, витканим із його власної сутності.

Ту ж думку прекрасно висловив Гете:

*Біля гримливого верстату часу, труджуся я,
І одяг Богу тчу, і ти у ньому зриш Його.*

СТАНЦА III. – Продовження.

11. ВІН¹³⁷ ПОШИРЮЄТЬСЯ, КОЛИ ПОДИХ ВОГНЮ¹³⁸ НАД НИМ; ВІН СКОРОЧУЄТЬСЯ, КОЛИ ПОДИХ МАТЕРІЇ¹³⁹ ТОРКАЄТЬСЯ ЙОГО. ТОДІ СИНИ¹⁴⁰ РОЗ'ЄДНУЮТЬСЯ І РОЗСИПАЮТЬСЯ, ЩОБ ПОВЕРНУТИСЯ В ЛОНО МАТЕРІ ДО КІНЦЯ ВЕЛИКОГО ДНЯ, ЩОБ ЗНОВУ З'ЄДНАТИСЯ З НЕЮ. КОЛИ ВОНА¹⁴¹ ОХОЛОДЖУЄТЬСЯ, ВОНА СТАЄ СЯЮЧОЮ. СИНИ ЇЇ РОЗВЕРТАЮТЬСЯ І СКОРОЧУЮТЬСЯ САМІ СОБОЮ ТА СВОЇМИ СЕРЦЯМИ; ВОНИ ВМІЩУЮТЬ БЕЗМЕЖНІСТЬ.

Поширення Всесвіту під «Подихом Вогню» дуже показове, якщо розглядати це, як період вогняної туманності, про яку сучасна наука так багато говорить і, насправді, так мало знає.

Великий Жар розбиває складені елементи і розчиняє небесні тіла в їх Первинний Єдиний Елемент, так пояснюють Коментарі.

«Після розкладання тіла в його первинну сутність, будучи залученим у поле тяжіння до фокусу або центру тепла (енергії), які в безлічі носяться в просторі в усіх напрямках, це тіло, живе або мертво, перетворюється на пару і зберігається в «Лоні Матері» доти, доки Фохат, зібравши кілька згустків Космічної Матерії (Туманності), не пустить його знову в рух, давши йому імпульс, і, розвинувши необхідну теплоту, надасть йому йти за його новим зростанням».

Поширення і скорочення «Тканини» – тобто, світової речовини або атомів – виражає тут пульс руху; бо це є правильне скорочення і поширення нескінченного та безбережного Океану, того, що ми можемо назвати нуменом Матерії, який виходить зі Свабгават, котрий породжує всесвітню пульсацію атомів. Але це показує ще щось інше. Це показує, що древні були знайомі з тим, що викликає зараз здивування багатьох учених і, особливо астрономів – із причиною першого розпечення матерії або світової речовини, парадоксом теплоти, створеної охолоджувальним стисканням та іншими подібними космічними загадками – бо це безпомилково

133 *Пара* дає силу позамежну, ззовні.

134 Пуруша.

135 Пракриті.

136 1, 1, 7.

137 Тканина.

138 Батько.

139 Корінь Матерії.

140 Елементи з їх відповідними Силами чи Розумами.

141 Тканина.

вказує на знання древніми подібних феноменів. «Існує теплота, внутрішня і зовнішня, в кожному атомі», говорять Манускрипти Коментарів, до яких письменниця мала доступ. «Подих Батька (Духу) і Подих (або теплота) Матері (Матерії)»; і вони дають пояснення, яке доводить, що сучасна теорія вгасання сонячних вогнів внаслідок втрати тепла через випромінювання, помилкова. Припущення це облудне, навіть за визнанням самих учених. Бо, як указує проф. Ньюкомб¹⁴² – «втрачаючи теплоту газоподібне тіло стискається, і кількість тепла, породжена стисканням, перевищує ту кількість, що воно повинне було втратити, щоб створити стискання». Цей парадокс, що тіло стає тим гарячіше, чим сильніше стискання створене його охолодженням, повело до тривалих дебатів. Надлишок теплоти, такі заперечення, губиться випромінюванням, і припустити, що температура не знижується *pari passu* зі зменшенням обсягу під постійним тиском, означає мати за ніщо закон Шарля. Стискання розвиває тепло, це вірно; але стискання (від охолодження) не здатне розвинути повну кількість тепла, що існує тепер у масі, або навіть підтримати тіло в постійній температурі й т.д. Проф. Вінчель намагається примирити цей парадокс – насправді тільки гаданий, як довів це *J. Homer Lane*¹⁴³ – припустивши, що існує «щось крім тепла». «Чи не може це бути», питає він, «просто взаємне відштовхування молекул, що змінюється відповідно до якогось¹⁴⁴ закону відстані? Але навіть це не примирить нікого, якщо тільки це «щось, крім тепла» не буде позначено як «Безпричинне Тепло», «Подих Вогню», Всетворча Сила *plus* Абсолютний Розум, що навряд чи буде допущено фізичною наукою!

Але, в усякому разі, читання цієї Станці, незважаючи на її архаїчну фразеологію, вказує, що вона більш наукова, ніж навіть сучасна наука.

СТАНЦА III. – Продовження.

12. ТОДІ СВАБГАВАТ ПОСИЛАЄ ФОХАТ, ЩОБ УЩІЛЬНИТИ АТОМИ. КОЖЕН¹⁴⁵ Є ЧАСТИНА ТКАНИНИ¹⁴⁶. ВІДБИВАЮЧИ, ПОДІБНО ДЗЕРКАЛУ, «САМОСУЩОГО ВЛАДИКУ»¹⁴⁷, КОЖЕН, У СВОЮ ЧЕРГУ, СТАЄ СВІТОМ¹⁴⁸.

Фохат робить атоми твердими; тобто, даючи їм енергію, він розкидає «Атоми» або Споконвічну Матерію. «Він розкидає себе, розкидаючи Матерію на Атоми».

Завдяки Фохату, ідеї Всесвітнього Розуму запам'ятовуються на Матерії. Слабку ідею про природу Фохату можна вивести з іноді застосовуваного до нього найменування «Космічної Електрики». Але в такому випадку, до загальновідомих властивостей електрики, повинні бути додані інші, включаючи розум. Цікаво зауважити, що сучасна наука дійшла висновку, що всі мозкові явища і вся мозкова діяльність супроводжуються електричними феноменами.

СТАНЦА IV.

1. ... СЛУХАЙТЕ, ВИ, СИНІ ЗЕМЛІ, ВАШИХ НАСТАВНИКІВ – СИНІВ ВОГНЮ (*a*)! ПІЗНАЙТЕ, НЕМАЄ НІ ПЕРШОГО, НІ ОСТАНЬОГО; БО ВСЕ Є ЄДИНЕ ЧИСЛО, ЩО ВИЙШЛО З НЕ-ЧИСЛА (*b*).

a) Терміни: «Сини Вогню», «Сини Вогняного Туману» і тому подібні, вимагають пояснення. Вони пов'язані з великою споконвічною і всесвітньою таємницею, й не легко пояснити це. У *Бгагават Гіті* є місце, де Крішна, говорячи символічно та езотерично, висловлюється в такий спосіб:

Я вкажу часи (умови) ... коли і за яких, благочестиві люди, ідучи (з цього життя), ніколи більше не повертаються (щоб знову втілитися), або ж повертаються (щоб знову втілитися). Вогонь, полум'я, день, зростаючий місяць, світлі (щасливі) два тижні, шість місяців північного сонцестояння, ідучи (помираючи) ... у цей час ті, хто знають Брахмо (Йогу), ідуть до Брахмо. Дим, ніч, збиток місяця (похмурі два тижні), шість місяців південного сонцестояння, (умираючи), у ці дні благочестиві йдуть до місячного світла (або оселю, також Астральне Світло) і вертаються (знову народжуються). Ці два шляхи, світлий і темний, як сказано, вічні в цьому світі (або Великій Кальпі-Добі). Одним шляхом (людина) іде, щоб ніколи більше не повернутися, а іншим, вона вертається.¹⁴⁹

Терміни «вогонь», «полум'я», «день», «світлі два тижні» і т.д.; «дим», «ніч» і т.д., які ведуть лише до кінця Місячної Стежки, незрозумілі без знання Езотеризму. Всі вони є іменами різних Божеств керуючих космопсихічними Силами. Ми часто говоримо про Ієрархію «Пломенів», про «Синів Вогню» тощо. Шанкарачарья,

142 «Популярна Астрономія», стор. 507-508.

143 «*American Journal of Science*», Липень, 1870.

144 *Winchell*. «*World-Life*», стор. 83-5.

145 Атоми.

146 Всесвіт.

147 Передвічне Світло.

148 Це сказано з огляду на факт, що племін вогню невичерпний, і що вогні усього Всесвіту могли би бути запалені від одного мимовільного вогню, без зменшення його пломеню.

149 Розділ VIII, стор. 80, переклад Теланга.

найбільший із Езотеричних Учителів Індії, каже, що Вогонь означає Божество, яке керує часом (Кала). Талановитий перекладач *Бгагават Гіти*, Кашинат Тримбак Теланг із Бомбея, зізнається, що він «не має виразної уяви про значення цих віршів!» Тоді, як вони здаються цілком зрозумілими тому, хто знає Окультну Доктрину. В цих рядках вкладений містичний сенс сонячних і місячних символів. Пітри є Місячними Божествами й нашими Пращурами, бо вони *створили фізичну людину*. Агнішватта, Кумари, (Сім містичних Мудреців) – Сонячні Божества, хоча вони теж Пітри, але є «Творцями *Внутрішньої Людини*». Вони – «Сини Вогню», бо вони перші Істоти, які вийшли і розвинулися від Споконвічного Вогню, названі «Розумами» у Таємній Доктрині. «Адже Господь Бог ... є Вогонь поглинаючий»¹⁵⁰. «Поява Господа ... з Янголами сили Його в полум'яніючому Вогні»¹⁵¹. Святий дух зійшов на Апостолів ... «і з'явилися їм розділені пломені, ніби вогняні...»¹⁵². Вішну повернеться на *Kalki*, Білому Коні, як останній Аватар, серед Вогню й Полум'я; і *Sosiosh* так само зійде на Білому Коні «у вихорі Вогню». «І побачив я розкрите небо і ось кінь білий, і вершника на ньому ... ім'я Йому: Слово Боже»¹⁵³ серед полум'я Вогню». Вогонь є Ефір у своєму найчистішому вигляді, й тому не розглядається, як матерія, але є єдність Ефіру – вторинне виявлене божество – в його всемірності (всюдисущності). Але існують два «Вогні»; і в Окультних Вченнях показують різницю між ними. Про перший, або чисто *безформний і незримий* Вогонь, прихований у *Центральному, Духовному Сонці*, говориться, як про Троїстий (метафізично); тоді як Вогонь Виявленого Космосу є Семериковим у всьому Всесвіті й у нашій Сонячній Системі. «Вогонь знання спалює всі діяння на плані ілюзії», говорять Коментарі... «Тому ти, хто придбали його та звільнилися, іменуються «Вогнями». Говорячи про сім відчужень, символізованих, як *Hotri* або священнослужителі, Нарада говорить в *Анугіті*: «Так ці сім (почуттів: запах і смак, колір і звук тощо) суть причини звільнення»; і перекладач додає: «Саме від цих семи, Вище Я мусить бути звільнено». «Я» (у фразі – «Я єсмь ... позбавлений якостей») має означати Вище Я, але не брахмана, який говорить»¹⁵⁴.

b) Вислів – «Все є Єдине Число, що вийшло з Не-Числа», знов-таки стосується цієї універсальної і філософської догми, щойно поясненої в коментарях на Вірш 4 у Третій Станці. Те, що абсолютне, звичайно, є Не-Число; але у своєму пізнішому значенні воно має застосування, як у Просторі, так і в Часі. Воно означає, що не тільки кожне наростання часу є частина більшого наростання до самої нескінченно-продовженої тривалості, яка вміщається у людський розум, але також, що жодна виявлена річ не може бути розглянута інакше як частина цілого; вся сукупність, будучи Єдиним, Проявленим Всесвітом, вихідним з Невиявленого або Абсолюту – названого Не-Буттям або «Не-Числом» для відмінності його від Буття або «Єдиного Числа».

СТАНЦА IV. – Продовження.

2. ПІЗНАЙТЕ ТЕ, ЩО МИ, ЯКІ ВИЙШЛИ ВІД ПЕРВОЗДАННИХ СЕМИ, МИ, ПОРОДЖЕНІ ПЕРЕДВІЧНИМ ПОЛУМ'ЯМ, ДОВІДАЛИСЯ ВІД НАШИХ БАТЬКІВ...

Це пояснено в другому Томі й Термін «Передвічне Полум'я» підтверджує те, що сказано в першому параграфі попередніх коментарів на Станці IV.

Розходження між «Первозданими» і наступними Сімома Будівельниками, полягає в тому, що перші є Променем і безпосередньою еманациєю від перших «Пресвятих Чотирьох», Тетрактису, тобто, вічно Самосущого Єдиного – вічного в естві своєму, зауважте це, але не в прояві та відмінного від Всесвітнього Єдиного. Приховані (латентні) під час Пралаїї і діяльні протягом Манвантари «Первозданні» походять від «Батька-Матері» (Духа-*Hyle* або *Ilus*'а), тоді, як інша виявлена Четвірка й Семеро, виходять від однієї лише Матері. Ця остання і є Непорочна Діва – Матір, осінена, але не запліднена Всесвітньою Таємницею – коли вона виявляється зі стану Лайя або стану недиференційованого. Насправді ж, усі вони, звичайно, єдині; але аспекти їх на різних планах Буття різні.

Перші Первозданні суть найвищі Істоти на сходах Буття. Вони Архангели Християнства, ті, хто відмовилися творити або, вірніше, розмножуватися – як вчинив Михайло в останній системі і, як зробили найстарші, «Породжені Розумом Сини» Брахми (*Vedhâs*).

СТАНЦА IV. – Продовження.

3. З ПРОМЕНИСТОСТІ СВІТЛА – ПРОМЕНЯ ВІЧНОЇ ПІТЬМИ – ПОЛИНУЛИ В ПРОСТОРІ ЕНЕРГІЇ¹⁵⁵, ЗНОВУ ПРОБУДЖЕНІ; ЄДИНИЙ ІЗ ЯЙЦЯ, ШІСТЬ І П'ЯТЬ (a). ПОТІМ ТРИ, ОДИН, ЧОТИРИ, ОДИН, П'ЯТЬ – ДВІЧІ СІМ, СУМА УСЬОГО (b), І ЦІ, СУТЬ ЄСТВА, ПЛОМЕНІ, ПОЧАТКИ, БУДІВЕЛЬНИКИ,

150 «Второзаконня», IV – 24.

151 Послання до фессал. – I, 7-8.

152 Діяння Ап., II – 3.

153 Одкровення, XIX, 11, 13.

154 Переклад Теланга, «Священні книги Сходу», VIII, – 278.

155 Дх'іані-Когани.

ЧИСЛА (с), АРУПА¹⁵⁶, РУПА¹⁵⁷ Й СИЛА АБО Ж БОЖЕСТВЕННА ЛЮДИНА – СУМА УСЬОГО. І ВІД БОЖЕСТВЕННОЇ ЛЮДИНИ ВІДБУЛИСЯ ФОРМИ, ІСКРИ, СВЯЩЕННІ ТВАРИНИ (d) Й ВІСНИКИ ТАЄМНИХ БАТЬКІВ¹⁵⁸, УКЛАДЕНИХ У ПРЕСВЯТІЙ ЧЕТВІРЦІ¹⁵⁹.

a) Це стосується священної науки чисел; воістину, такій заповітній і такій значній у вивченні Окультизму, що тема ця може бути ледь позначена навіть у такій великій праці, як ця. Адже, на Ієрархіях і на точних числах цих Істот – незримих (нам), за винятком дуже рідкісних випадків – ґрунтується таємниця всього Всесвіту. Так Кумари, наприклад, іменуються «Чотирма» – хоча насправді число їх сім – бо Санака, Сананда, Санатана і Санаткумар є головними Вайдхатра (їхнє родове ім'я), які походять від «четверикової таємниці». Для пояснення цього, ми повинні звернутися до прикладів догм, більш знайомих нашим читачам, а саме, брахманських.

Згідно Ману, Хіранья-гарбха є Брахма, перша чоловіча сутність, створена неосяжною розумом Безпричинною Причиною в «Золотому Яйці, сяйливому наче Сонце», як говорить «*Hindu Classical Dictionary*»; Хіранья-гарбха означає Золоту або, скоріше, Променисту Утробу або Яйце. Сєнс погано узгоджується з епітетом «чоловіча сутність». Звичайно, езотеричний сєнс фрази досить ясний. У *Piz-Vedi* сказано: «ТЄ, Єдиний Володар усіх істот ... єдиний, животворний принцип богів і людей», виникло спочатку в Золотій Утробі, Хіранья-гарбха – яке є Світлове Яйце або Сфера нашого Всесвіту. Ця Сутність, звичайно, містить у собі обидва початки і алегорія роздвоєного Брахми й відновленого самим собою з однієї половини, як Вірадж, а з іншої Жіночий Початок Вак, є доказом цього.

«Єдиний з Яйця, Шість і П'ять» дають число 1065, що є виміром Первонародженого (пізніше чоловічо-жіночого Брахма-Праджапаті), який відповідає числам 7 і 14, та 21 відповідно. Праджапаті, як і Сефіротів, тільки сім, включаючи синтетичну Сефіру Тріади, від якої вони походять. Так від Хіранья-гарбха або Троїстого Праджапаті (первинної Ведичної Тримурті – Агні, Вайю та Сурья) походять інші сім, або ж десять, якщо ми відокремимо перші три, які існують в одному й один у трьох; крім того, всі вони входять у єдине «Найвище» Парам, названому Гухья або «Таємним», «Сарватман», «Над-Душею». «Сім Владик Буття лежать прихованими в Сарватман'ї, як думки в єдиному мозку». Так само і зі Сефіротами. Їх або сім, рахуючи від верхньої Тріади, очолованої Кетер, або десять – екзотерично. У *Магабгарамі* Праджапаті обчислюються числом 21 або 10, 6 і 5 (1065), тричі сім¹⁶⁰.

b) «Три, Один, Чотири, Один, П'ять», у сукупності своїй – Двічі Сім являють 31415 – числову Ієрархію Дхіан-Коганів, різних ступенів і внутрішнього або світу означеного¹⁶¹. Число це, поміщене на межі великого Кола «Не переступи» – також названого Дхіаніпаша, «Мотузкою Янголів», «Мотузкою», яка відокремлює феноменальний Космос від нуменального, що не входить у межі нашого теперішнього активного стану – це число, коли воно не збільшено алгебраїчною перестановкою, завжди залишиться 31415, анаграматично і кабалістично, будучи одночасно числом Кола і містичної Свастики, «Двічі Сімома» ще раз. Бо, яким би способом не обчислювати ці два ряди чисел, додаючи окремо одне число за іншим, або ж навхрест праворуч або ліворуч, підсумок буде завжди чотирнадцять. В математиці вони дають добре відому формулу, що відношення діаметра кола до окружності дорівнює 1 до 3,1415 або сумі π (пі), як це називається. Цей ряд чисел повинен мати те ж значення, якщо 1:314,159 і далі 1:3,1415927, вироблені в потаємних обчисленнях для вираження різних циклів і століть «Первонародженого», або 311 040 000 000 000 із дробами, і яке дає ті ж 13415 за допомогою процесу, яким ми зараз не зацікавлені. Також може бути зазначено, що Ральстон Скіннер, автор «*The Source of Measures*» читає єврейське слово Алхім у тих же числових даних – відкидаючи, як уже сказано, нулі і використовуючи перестановку – 13514; бо א(a) є 1; ל(л) є 3 (30); ח(x) є 5; י(i) є 1 (10); і מ(m) – 4 (40); анаграматично – 31415, як це й пояснено ним.

Таким чином, тоді як у метафізичному світі Коло, з єдиною центральною Точкою в ньому, не має числа й називається Анупадака – без батьків і без ліку, бо воно не підлягає вирахуванню; у світі виявленому, Світлове Яйце або Коло обмежене групами, названими – Лінія, Трикутник, Пентаграма, друга Лінія й Квадрат або (13514); і коли Точка народжує Лінію, стаючи, таким чином, діаметром, що представляє андрогенного Логоса, тоді числа стають 31415 або ж – трикутник, лінія, квадрат і друга лінія, та пентаграма. «Коли Син відділяється від Матері, він стає Батьком», діаметр представляє Природу або Жіночий Початок. Тому сказано: «У Світі

156 Безформні.

157 Які мають Тіла.

158 Пітри.

159 Чотири, представлене в окультній лічбі Тетрактисом, Священним чи Досконалим Квадратом, є Священне Число всіх мистиків усіх народів та рас. Воно має те ж значення в Брахманізмі, Буддизмі, в Кабалі та в єгипетській, халдейській, та інших системах чисел.

160 В Кабалі ті ж числа, тобто 1065 є значення Ієгови, бо числове значення трьох букв, що складають його ім'я – Jod, Vau і двічі Hé – відповідають 10 (י) (י) 6 і 5 (ה); або ж тричі сім – 21. «Десять є Матір Душі, бо Життя і Світло в ньому з'єднані», каже Гермес. «Бо число 1 пішло від Духа, а число десять від Матері (Хаосу, Жіночого Початку). Одиниця створила десять, і десять Єдність». («Книга Ключів»). За посередництва Темура, анаграматичного метода Кабали і знання 1065 (21), можна оволодіти всесвітньою наукою про Космос і його таємницями (Рабин Йогель). Числа 10, 6 і 5 вважаються рабинами найбільш священними.

161 Американський кабаліст відкрив зараз тож саме число для Елохіма. Воно перейшло до єврейства від халдеїв. Див. «*Hebrew Metrology*» в «*The Masonic Review*», Липень – 1885, *McMillan Lodge* N. 141.

Буття Єдина Точка запліднює Лінію, Незайману Утробу Космосу, (яйцеподібний нуль) і непорочна Матір дає народження Формі, що містить усі форми». Праджapati іменується первородним Чоловічим Початком і «Чоловіком своєї Матері»¹⁶². Це дає основний ключ до всіх наступних «Божественних Синів» від «Непорочних Матерів». Це уявлення підтверджується значним фактом, що Анна, ім'я Матері Діви Марії, нині представленої римо-католицькою церквою, як ту, яка дала життя своїй дочці непорочним зачаттям («Марія, зачата без гріха»), запозичене від халдейського слова «Ана», що означає Небеса або Астральне Світло, *Anima Mundi*, звідси Анаїтіа, Деві-Дурга, дружина Шиви, також іменується Аннапурна і Канья, Незаймана; Ума-Канья її езотеричне ім'я і означає «Діва Світла», «Астральне Світло» в одному з його численних аспектів.

с) Деві, Пітри, Ріши; Сури та Асури; Дайтьї і Адитьї; Данави і Гандхарви й т.д., і т.д., всі вони мають свої синоніми в нашій Таємній Доктрині, так само як і в *Кабалі* та у єврейській Янгелології; але дарма наводити їхні древні імена, бо це лише може створити плутанину. Багато хто з них можуть бути знайдені зараз, навіть у християнській Ієрархії божественних і небесних Сил. Всі ці Янголи Престолу і Володарювання, Початки й Сили, Херувими та Серафіми, і Демони, різноманітні Мешканці Небесного Світу, є сучасними копіями архаїчних прототипів. Сам символізм у їхніх іменах, перекладений і перенесений на грецьку і латинську мови достатньо свідчить про це, як це буде доведено в багатьох випадках надалі.

д) «Священні Тварини» зустрічаються в *Біблії*, так само як і в *Кабалі*, на сторінці, що трактує про початки Життя, і мають своє значення й дуже глибоке. У *Сефер Ієцирі* стверджується, що: «Бог накреслив на «Пресвятих Чотирьох» Престол Своєї Слави; Офаніми (Колеса або Сфери-Світи), Серафіми, Священні Тварини й Янголи Помічники, і з цих (Повітря, Вода і Вогонь або Ефір) Він створив свою Оселю».

Нижченаведене є буквальним перекладом з 9-го і 10-го Відділів:

«Десять чисел без чого? Один: Дух Бога Живого ... який живе у Вічностях! Голос і Дух, і Слово, і це є Дух Святий. Два: Повітря з Духа. Він накреслив і вирубав з ним двадцять дві букви основи, три матері, подвійне сім і одне дванадцять, та єдиний Дух із них. Три: Води з Духу; Він накреслив і утворив з ними пустку і порожнечу, мул і землю. Він накреслив їх, як квітник, побудував їх, як стіну, вистелив їх, як бруківку. Чотири: Вогонь з Води; Він накреслив і спорудив ними престол Слави, і Колеса, і Серафимів, і священних Тварин, і Янголів Помічників; і з трьох Він заснував свою оселю, як сказано, Він робить своїми Янголами Духів і своїми слугами палаючі вогні».

Слова – «створив свою Оселю» ясно вказують, що в *Кабалі*, як і в Індії, Божество розглядалося, як Всесвіт, і не було на початку тим поза-космічним Богом, яким він є тепер.

Отже, Світ був створений «Трьома Серафимами – Сефер, Сафар і Сіпур» або «Числом, Числами і Перерахованими». В астрономічному ключі «Священні Тварини» стають знаками Зодіаку.

СТДНЦА IV. – Продовження.

4. ТО БУЛО ВОЇНСТВО ГОЛОСУ, БОЖЕСТВЕННОЇ МАТЕРІ СІМОХ. ІСКРИ СІМОХ ПІДВЛАДНІ Й СЛУГИ ПЕРШОМУ, ДРУГОМУ, ТРЕТЬОМУ, ЧЕТВЕРТОМУ, П'ЯТОМУ, ШОСТОМУ Й СЬОМОМУ ІЗ СЕМИ (а). ВОНИ¹⁶³ ІМЕНУЮТЬСЯ СФЕРАМИ, ТРИКУТНИКАМИ, КУБАМИ, ЛІНІЯМИ ТА ФОРМУВАЛЬНИКАМИ; БО ТАК ТРИМАЄТЬСЯ ВІЧНА НІДАНА – ОI-НА-НОU (b)¹⁶⁴.

а) Цей Вірш знову дає короткий аналіз Ієрархій Дхіані-Коганів, названих Девями (богами) в Індії або ж Свідомими, Розумними Силами в Природі. Цій Ієрархії відповідають певні типи, на які людство може бути розділено, бо людство у своїй цілісності, насправді, є матеріалізованим, хоча ще й недосконалим, вираженням її. «Воїнство Голосу», термін тісно пов'язаний з таємницею Звуку й Мови, як наслідок і результат Причини – Божественної Думки. Як це прекрасно висловлено *P. Christian*, ученим автором «*Histoire de la Magie і L'Homme Rouge des Tuilleries*», слова, вимовлені, так само, як і ім'я кожного індивідуума, у значній мірі визначають його майбутню долю. Чому? Тому що:

«Коли наша душа (розум) створює або викликає якусь думку, то образотворчий знак цієї думки запам'ятовується на астральному флюїді, що є приймачем, і, так би мовити, дзеркалом усіх проявів Буття.

Знак виражає річ; річ є (схована або окультна) властивість знаку. Вимовити слово, значить викликати думку і зробити її існуючою. Магнетична потенційність людської мови є початком кожного прояву в Окультному Світі. Проголошення Імені не є лише визначення Істоти (сутності), але значить засудити й піддати її, внаслідок вимови Слова (Промова), впливу однієї або декількох Окультних Сил. Речі для кожного з нас є тим, чим Слово робить їх, називаючи їх. Слово (Промова) або мова

162 Той же вислів ми знаходимо в Єгипті. *Mout* означає в одному сенсі «Матір» і вказує на характер, приписаний їй в Тριάді цієї країни. Вона була одночасно матір'ю і дружиною Аммона. Одним із головних титулів бога був: «Чоловік своєї Матері». Богиня *Mout* або *Mût* закликається, як «Наша Володарка», «Цариця Небес» і «Землі», розділяючи ці титули з іншими богинями – матерями: Ісідою, Хатор і т.д.» (Масперо).

163 Іскри.

164 Перетворення *Oeahoo*. Буквальне значення цього слова, серед східних окультистів Півночі, є спіральний вітер, вихор, але в цьому випадку, цей термін узято для визначення безперестанного й вічного космічного руху або точніше Сили, котра рухає ним; Сила, котра мовчазно приймається, як Божество, але ніколи не вимовляється. Це вічна Карана, вічно-діюча Причина.

кожної людини, цілком несвідомо для неї, є *благословенням* або ж *прокльоном*; ось чому наше справжнє нещасття щодо властивостей і атрибутів *думки*, так само як і про атрибути і властивості *матерії*, часто згубне для нас.

Так, імена (і слова) або *благодійні*, або *злобливі*. Вони в деякому сенсі є або *отруйними*, або *оздоровчими*, відповідно до схованих впливів, даних Найвищою Мудрістю їхнім елементам, тобто, *буквам*, що складають їх, і числам, що відповідають цим буквам».

Це чітко вірно і як езотеричне Вчення, прийнято всіма Східними Школами Окультизму. У санскриті, так само як і в єврейському та в усіх інших алфавітах, кожна буква має своє окультне значення і свою *розумну* основу; кожна є причина й наслідок попередньої причини, і комбінація їх дуже часто чинить найсильніші магичні впливи. Голосні, особливо, містять у собі найбільш окультні й грізні сили. *Мантри* (езотерично скоріше магичні, ніж релігійні викликання) вимовляються брахманами співучо, так само як і інші *Веди* та інші Писання.

«Воїнство Голосу» є прототип «Воїнства Логосу» або «Слово» у *Сефер Ісцири*, назване в Таємній Доктрині «Єдиним Числом, що виходить із Не-Числа» – Єдиного Вічного Принципу. Езотерична Теогонія починає з Єдиного Виявленого (тому не вічного, як присутність і буття, хоча й вічного у своєму естві), Числа, Чисел і Перерахованих – останні походять від Голосу, Вак (жіночого початку) «при Ста Формах», Шатарупа, або Природи. Від цього Числа 10 або Творчої Природи, Матері (Окультний знак або «○»), вічно-породжуючий і помножуючий у поєднанні з одиницею – «1» або Духом Життя), відбувся весь Всесвіт.

В *Анугіті*¹⁶⁵ наведена бесіда між брахманом і його дружиною про походження Мови і її окультних властивостей. Дружина запитує як утворилася мова і, що виникло раніше – Мова чи Розум? Брахман каже їй, що Апана (*надихаючий Подих*), стаючи володарем, змінює ту свідомість, що не розуміє Мови або Слова, у стан Апана і, таким чином, розкриває Розум. І на це він розповідає їй історію, діалог між Мовою і Розумом. «Обоє відправилися до «Я» – Суцього (тобто, до індивідуального Вищого Я, як думає Нілакантха; і до Праджапаті – відповідно до коментатора Арджуни Мішра) і просили його розвіяти їхній сумнів і вирішити, хто з них був вище та передував іншому? На це Владика відповідав, сказавши: «Розум (вище)». Але Мова заперечила, говорячи: «Істинно, я уступаю Твоїм бажанням», маючи на увазі, що через Мову він отримує те, чого бажає. На що Я Суцього сказав їй: «існують два Розуми, «рухомий» і «нерухомий». «Нерухомий перебуває при мені», сказав він, «Рухомий перебуває у твоєму володінні» (тобто, Мови), на плані матерії. «На цьому ти вище».

«Але, о прекрасне створіння, позаяк ти особисто звернулася до мене (і з такою гордістю), тому, о Сарасваті! ти ніколи не будеш говорити після (посиленого) видихання. Богиня Мови (Сарасваті, пізніша форма або аспект Вак, також богиня таємного вчення або Езотеричної Мудрості), істинно, завжди перебувала між Праною і Апаною. Але, о найшановніший, супроводжуючи вихор Апани (життєве повітря), хоча й спонукувана ... без Прани (подиху видихання), вона побігла до Праджапаті (Брахми), говорячи: «Змилистовся, о Шанований Владико!» Тоді Прана з'явилася знову, питаючи Мову. І тому Мова завжди мовчить після (сильного) видихання. Вона завжди гучна або безшумна. Із цих двох безшумна вище гучної (Мови)... Мова, викликувана в тілі за допомогою Прани і потім перетворена в Апана ... й потім асимілюється з Удана («фізичними органами» Мови) ... прибуває, нарешті, у Самана («у пупку в формі звуку, як матеріальна причина всіх слів», говорить Арджуна Мішра). Так колись говорила Мова. Таким чином, Розум відрізняється своєю нерухомістю, а Богиня (Мова) своєю рухливістю».

Вищенаведена алегорія лежить в основі Окультного закону, що пропонує мовчання при знанні деяких таємних і невидимих речей, пізнаваних лише духовним розумінням (шостим чуттям), і які не можуть бути виражені «гучною» або голосною мовою. Цей розділ з *Анугіти*, говорить Арджуна Мішра, пояснює Пранаяму або врегулювання подиху при вправах у Йозі. Але цей спосіб без попередніх досягнень або, принаймні, повного розуміння двох вищих почуттів (яких, у загальному, сім, як це буде зазначено) підлягає скоріше нижчій Йозі, так званій Хатха-йозі, що ніколи не схвалювалася і по цей час не схвалюється Архатами. Вона шкодить здоров'ю й ніколи не може самостійно розвинути в Раджа-йогу. Ця розповідь наведена, щоб показати, як неподільно зв'язані в древній метафізиці розумні істоти або, скоріше, «розуми» з кожним почуттям або функцією, фізичними або розумовими. Окультизм учить, що є сім почуттів у людини і в природі, так само як існують сім станів свідомості, й це підтверджується в тій же праці в розділі сьомому про Пратіахару (Приборкання і врегулювання почуттів, Пранаяма ж стосується «життєвих вітрів» або подиху). *Брахмана*, затверджуючи сім священнослужителів, що приносять жертву (*Hotri*), говорить: «Ніс і око, та мова, шкіра й вухо, як п'яте (або нюх, зір, смак, дотик і слух), розум і розуміння, суть сім священнослужителів, що приносять жертву, які окремо стоять», й котрі, «перебуваючи на малому просторі, (все ж) не бачать один одного», на цьому почуттєвому плані, за винятком розуму. Тому що розум говорить: «Ніс не відчуває запаху без мене, око не сприймає кольору і т.д., і т.д. Я – вічний голова над усіма елементами (тобто, почуттями). Без мене почуття ніколи не світять, подібно порожньому житлу або ж вогням, полум'я яких згасло. Без мене всі істоти подібні наполовину сухому або наполовину сирому паливу, вони не здатні осягти якостей або предметів навіть при самодіяльності всіх почуттів»¹⁶⁶.

165 1,15. *Анугіта* складає частину Ашвамедха Парван в *Магабгараті*. Перекладач *Бгагават Гіти*, виданої Максом Мюллером, розглядає це як продовження *Бгагават Гіти*. Оригінал її є одна з найдревніших *Упанішад*.

166 Це доводить, що сучасні метафізики, на додачу до усіх минулих і теперішніх уявлень її, як Гегель, Берклей, Шопенгауер, Гартманн, Герберт Спенсер і навіть сучасні *гіло-ідеалісти*, не більше, ніж слабкі копії сивої давнини.

Це, звичайно, стосується тільки *розуму на почуттєвому плані* (п'яти почуттів). Духовний Розум, вища частина або аспект *безособового* Манасу, не усвідомлює почуттів у фізичній людині. Наскільки добре інформовані були древні про співвідношення сил і з усіма недавно відкритими феноменами розумових і фізичних здібностей та функцій, та з багатьма іншими таємницями – можна переконатися, прочитавши сьомий і восьмий розділи цієї неоціненної праці з філософії та містичного знання. Зверніть увагу на суперечку почуттів щодо їхньої відповідної переваги і обрання ними Брахмана, Володаря всіх тварин, своїм Суддею, «Ви всі найвеличніші і не найвеличніші (або вище речей, як говорить Арджуна Мішра, жодне не будучи незалежним від іншого). Ви всі маєте обопільні якості. Усі є найвеличнішими у властивих їм сферах і всі підтримуєте одне одного. Існує лише єдиний нерухоми (подув-життя або подих, так званий *подих-йоги*, і, який є подих *Єдиного* або Вищого Я); цей єдиний єсмь Я Сам, зібраний у численні (форми)».

Це Подих, Голос, Самість або Вітер (*Рпеута?*) є синтез Семи Почуттів, *нуменально* всі менші божества, і езотерично – *Семериковість* і «Воїнство Голосу».

b) Далі ми бачимо як Космічна Матерія розкидається і утворюється в елементи; згруповані в містичних Чотирьох, вкладених у п'ятому елементі – Ефірі, «підкладці» Акаші, *Anima Mundi* або Матері Космосу. «Точки, Лінії, Трикутники, Куби, Кола» і, нарешті, «Сфери» – чому або яким чином? Тому, говорять Коментарі, що такий первинний закон Природи і тому, що Природа у всіх своїх проявах застосовує закони геометрії. Існує вроджений закон – не тільки в споконвічній, але й у виявленій матерії нашого феноменального плану – внаслідок якого Природа сполучає свої геометричні форми, а пізніше також і свої складові елементи, і в чому також немає місця для несподіванки або випадковості. Основний закон в Окультизмі говорить, що немає відпочинку або припинення руху в Природі¹⁶⁷. Те, що здається відпочинком, є лише зміна однієї форми на іншу, зміна сутності, що йде рука в руку зі зміною форми, так, принаймні, учить нас окультна фізика, яка, таким чином, ніби передбачила, на значний час, відкриття «збереження матерії». Так говорять древні Коментарі¹⁶⁸ на Станці IV.

«Матір є вогняна Риба Життя. Вона мече ікру й Подих (Рух) нагріває та розвиває її. Зерна (Ікра) незабаром притягуються друг до друга, створюючи згустки в Океані (Просторі). Більші шматки з'єднуються і отримують нові зерна ікри, – у вигляді вогняних Цятки, Трикутників і Кубів, які зріють; і в призначений час деякі шматки відриваються й приймають кулясті форми, процес, чинений ними, якщо тільки інші не заважають йому. Після чого Закон № *** задіяний. Рух (Подих) стає Вихором і запускає їх обертання».¹⁶⁹

СТАНЦА IV. – Продовження.

5. ОI-НА-НОУ Є ПІТЬМА, БЕЗМЕЖНІСТЬ АБО Ж НЕ-ЧИСЛО, АДІ-НІДАНА, СВАБГАВАТ – ○¹⁷⁰.

I. АДІ-САНАТ, ЧИСЛО, БО ВІН ОДИН (a).

II. ГОЛОС СЛОВА, СВАБГАВАТ ЧИСЛА, БО ВІН ОДИН І ДЕВ'ЯТЬ¹⁷¹.

III. «КВАДРАТ БЕЗ ФОРМИ»¹⁷².

167 Саме знання цього закону дозволяє і допомагає Архату здійснювати його Сіддхи або різноманітні феномени, такі як дезінтеграція матерії, перенесення предметів з одного місця в інше тощо.

168 Ці дрєві Коментарі присдані до Станц разом із сучасними тлумаченнями, бо Коментарі, на своїй мові символів, зазвичай так само малодоступні розумінню, як і самі Станци.

169 В полемічній науковій праці «Сучасна Генеза» (стор. 48) священик *W.B. Slaughter*, критикуючи астрономів, говорить: «Сумно, що прихильники цієї теорії (небули) не розширили свої міркування про початок обертання. Ніхто не вшанував дати нам розумну причину цього. Яким чином процес охолодження і зменшення маси надає їй обертового руху?» (Наведено Вінчеллем у «*World-Life*», стор. 94). Звичайно, не матеріалістична наука зможе колись вирішити цю задачу. «Рух вічний у не проявленому і періодично в проявленому», каже Окультне Вчення. «Коли тепло, викликане сходженням Полум'я у Передвічну Матерію, змушує рухатися її частки, то рух цей стає вихором». Крапля рідини приймає сферичну форму завдяки тому, що атоми її обертаються навколо себе, в їх ультимативній, нерозчинній та нуменальній сутності; нерозчинній, в усякому разі, для фізичної науки. Це питання обговорено повніше далі.

170 X, невідома кількість.

171 Що становить Десять або довершене число, яке додається до «Творця», найменування, дане сукупності Творців злитих монотейстами в Єдиного, так само як і «Елохім» Адам Кадмон або Сефіра, Вінець – всі вони являють андрогінний Синтез десяти Сефіротів, які стоять символом проявленого Всесвіту, в популярній *Кабалі*. Однак, езотеричні кабалісти, слідуючи за східними окультистами, відділяють верхній трикутник Сефіротів (або Сефіру, Хокма і Біна) від інших семи Сефіротів. Що ж стосується Свабгават, то сходознавці пояснюють цей термін як такий, що означає всесвітню пластичну матерію, розсіяну в просторі, маючи намір, можливо, ототожнити її з Ефіром науки. Але окультисти ототожнюють це з «Батьком-Матір'ю» на містичному плані.

172 Арупа.

І ЦІ ТРИ, УКЛАДЕНІ УСЕРЕДИНИ \bigcirc ¹⁷³, СУТЬ ТАЄМНА ЧЕТВІРКА; І ДЕСЯТЬ СУТЬ АРУПА¹⁷⁴ ВСЕСВІТ (b). ПОТІМ ІДУТЬ СИНИ, СІМ ВОЇНІВ, ОДИН – ВОСЬМИЙ ЗАЛИШЕНИЙ ОСТОРОНЬ, І ПОДИХ ЙОГО Є СВІТО-ДАВЕЦЬ (c)¹⁷⁵.

а) «Аді-Санат, перекладене, буквально, означає «Перший» або «Передвічний Древній», «найменування, яке ототожнює кабалістичного «Древнього Деньмі» і «Святого Старця» (Сефіра і Адам Кадмон) із Брахмою-Творцем, також названим Санат, серед його інших імен та титулів.

«Свабгават» є містична Субстанція, пластичний Корінь фізичної Природи – «Числа» під час прояву; «Число» у Єдності його Сутності на вищому Плані. Це найменування є буддійський термін і є синонімом четверикової *Anima Mundi* кабалістичного Світу Прообразів, від якого походять Творчі Сформовані й матеріальні світи; Блискіт же або Іскри – різноманітні інші світи, вкладені в останніх трьох. Усі Світи підлеглі Правителям або Регентам, названим в Індії Ріши й Пітри, Янголами серед євреїв і християн, та Богами взагалі, у древніх.

б) « \bigcirc » Це означає, що «Безмежне Коло», нуль, стає числом, тільки коли одна з інших дев'яти цифр передує йому, виявляючи, таким чином, його суму й міць. «Слово» або Логос у сполученні з «Голосом» і Духом¹⁷⁶ (вираження і джерело Свідомості) являють дев'ять цифр, утворюючи, таким чином, з нулем, Декаду, що вміщає в собі весь Всесвіт. Тріада утворює Тетрактис (чотирикутник) або «Таємну Четвірку» усередині Кола; Квадрат у Колі найпотужніша з магічних фігур.

с) «Один залишений осторонь» є Сонце нашої Системи. Езотеричне тлумачення може бути знайдено в найдавніших Санскритських Писаннях. У *Pis-Vedi* «Адіті», Безмежність або Нескінченний Простір – перекладено проф. Максом Мюллером, як «видима нескінченність, видима незброєним оком (!!!); нескінченна довжина за межами землі, хмар і неба» – є еквівалентом «Матері-Простору», що співіснує з «Пітьмою». Вона дуже справедливо названа «Матір'ю Богів», «Дева-Матрі», бо з її космічної утробы були породжені всі небесні тіла нашої системи – сонце й планети. Алегорично вона описана в такий спосіб: «*Вісім синів були породжені з тіла Адіті; вона наблизилася до богів із сімома, але відкинула восьмого, Мартанду*», наше сонце. Сім синів, іменовані Адітья, космічно й астрономічно суть сім планет; і сонце, будучи виключеним з їхнього числа, указує виразно, що індуси могли знати й, дійсно, знали про сьому планету, не називаючи її Ураном¹⁷⁷. Але езотерично і теологічно, так би мовити, Адітья, у їх примітивному, найдавнішому сенсі, є вісьмома і дванадцятьма великими богами індуського Пантеону, «Сім дозволяють смертним бачити їхні оселі, але самі показуються лише Архатам», так говорить старе прислів'я; «Оселі їхні» потрібно розуміти, як планети. Древні коментарі наводять наступну алегорію й пояснюють її:

«Вісім будинків були побудовані Матір'ю; вісім будинків для восьми Божественних Синів: Чотири більших і чотири менших. Вісім Блискучих Сонець, згідно їхньому віку і чесноті. Бал-і-лу (Мартанда) був незадоволений, хоча його будинок був найбільшим. Він почав (працювати), як це роблять величезні слони. Він вдихнув (втягнув) у черево своє життєві подуви своїх братів. Він намагався поглинути їх. Чотири більших перебували далеко; далеко на крайній межі свого царства¹⁷⁸. Вони не були пограбовані (не були порушені) і сміялися. «Роби все, що в силах твоїх, Володарю, ти не можеш досягти нас». Але менші плакали. Вони поскаржилися Матері. Вона заслала Бал-і-лу в центр свого царства, звідки він не міг зрушитися. (З тих пір) він (лише) сторожить і загрожує. Він переслідує їх, повільно обертаючись навколо себе; вони стрімко відвертаються від нього, і він здаля стежить за напрямком, в якому рухаються брати його уздовж стежки, що оточує житла їх¹⁷⁹. Від цього дня він живиться потом тіла Матері. Він наповнює себе її подихом і покидьками. Тому вона відкинула його».

173 Безмежне Коло.

174 Суб'єктивне, позбавлене форми.

175 Бгаскара.

176 Це стосується Абстрактної Думки і конкретного Голосу, або до їхнього прояву, наслідку Причини. Адам Кадмон або Тетраграматон є Логос у *Кабалі*. Тому ця Тріада відповідає в останній найвищому Трикутнику – Кетер, Хокма і Біна, остання є міццю Жіночого Початку, і в той же час Іеговою Чоловічого початку, як така що розділяє природу Хокма або ж Чоловічої Мудрості.

177 Таємна Доктрина учить, що Сонце є центральна зірка, але не планета. І, тим не менше, древні знали і шанували сім великих богів, виключаючи Сонце і Землю. Хто був цей «Таємничий Бог», котрого вони виділяли так? Звичайно, не Уран, шойно відкритий Гершелем у 1781-му році; але, чи не міг він бути відомим під другим іменем? – питає Рагон. «Окультні Науки відкрили, за допомоги астрономічних вирахувань, що число планет повинно бути сім, і древні повинні були ввести Сонце у шкалу небесних гармоній і надати йому зайняти незайняте місце. Таким чином, кожного разу, коли вони зауважували вплив, непритаманний жодній із шести планет, вони приписували його Сонцю... Помилка здається важливою, але вона не була такою в практичних наслідках, якщо астрологи заміняли Уран Сонцем, котре ... є Центральна Зірка відносної нерухливості і, яка обертається лише навколо своєї осі, і, яка регулює час та виміри, та котра не може бути відсторонена від її істинних функцій. («*Maconnerie Occulte*», стор. 447). Найменування днів тижня також невірне – «Неділя» (*Sun – day*) мусило би бути Днем Урану (*Urani dies*)», додає вчений письменник.

178 Планетна Система.

179 «Сонце обертається навколо своєї осі у тому ж напрямку, що й планети у «своїх відповідних орбітах», так учать нас астрономи.

Так «Відкинутий Син», будучи, мабуть, нашим Сонцем, як вищезазначено, то «Сини-Сонця» стосується не лише до наших планет, але й узагалі до небесних тіл. Сам Сурья, будучи лише відбиттям Центрального Духовного Сонця, є прообразом усіх цих тіл, що розвинулися після нього. У *Ведах* він названий Лока-Чакшу, «Око Світу» (нашого планетного світу), і є одним із трьох головних божеств. Його однаково називають Сином *Dyaus* або Сином Адіті, бо немає розходжень і немає посилянь на езотеричне значення. Так він описаний, як тягнутий сімома кінцями і одним семиголовим конем; перші стосуються його семи планет, останній до їхнього загального початку від Єдиного Космічного Елементу. Цей «Єдиний Елемент» названий дуже показово «Вогнем». *Веди* учать, що «Вогонь, воістину, містить у собі всі божества»¹⁸⁰.

Сенс алегорії ясний, бо ми маємо Коментарі Дзіан і Сучасну Науку, щоб пояснити це, хоча вони й розходяться в декількох подробицях. Окултна Доктрина, в усякому разі, відкидає гіпотезу породжену з теорії Небули, що (сім) великих планет еволюціонували із центральної сонячної маси цього нашого видимого Сонця. Звичайно, перше конденсування космічної матерії почалося навколо центрального нуклеусу, свого Сонця-Батька; але наше Сонце, як учать нас, просто відділилося раніше, ніж усі інші, під час стискання обертової маси й тому є їх старшим і більшим «братом», але не їх «батьком». Вісім Адітья, «богів», усі створені з вічної субстанції (кометної матерії¹⁸¹ – Матері) або зі «світової речовини», що становить як п'ятий, так і шостий космічний Принцип, Упадхі або основу Світової Душі, так само як Манас¹⁸² в людині – Мікрокосмі є Упадхі для Буддхі¹⁸³.

Існує ціла поема, що описує прегенетичні битви між планетами, що розвиваються, перед завершальною формацією Космосу, пояснюючи, таким чином, гадане порушення положення систем деяких планет. Так план супутників Нептуна й Урана, наприклад, (про які, як говорять, древні нічого не знали), будучи сильно нахиленим, дає їм через це видимість зворотного руху. Ці планети називаються Воїнами, Зодчими й прийняті Римською Церквою, як Ватажки Небесних Воїнств, виявляючи таким чином, ті ж традиції. Розвинувшись із Космічного Простору, Сонце, як нам говорять – перед остаточним утворенням планет, що обертаються навколо Сонця, і знищенням кільцеподібних планетарних туманностей – перш ніж закон тяжіння й відштовхування був, нарешті, врівноважений, втягло у глибини своєї маси всю космічну життєздатність, яку тільки могло, загрожуючи поглинанням і своїм слабшим «Братам». Після чого воно почало житися «потом і покидьками Матері», інакше кажучи, тими частинами Ефіру (Подиху Світової Душі), про існування й склад якого наука й зараз перебуває в повному невіданні. Позаяк сер Вільям Гров¹⁸⁴ висловив подібну ж теорію, говорячи, що системи «поступово змінюються внаслідок атмосферичних додавань або убувань, або від збільшень і зменшень, що виникають із небулозної речовини», і далі, що «сонце може конденсувати газоподібну матерію, коли вона проходить у просторі й, таким чином, може бути породжуване тепло» – то архаїчне Вчення здається досить науковим навіть у наше століття¹⁸⁵. *W. Mattieu Williams* подав думку, що розсіяна матерія або ж Ефір, який є приймачем теплової радіації Всесвіту, втягується через це у глибини сонячної маси; викидаючи звідти раніше конденсований і термічно виснажений Ефір, вона скорочується й віддає своє тепло, щоб, у свою чергу, бути викинутою, в розрідженому й охолодженому стані, для нового поглинання тепла, що, як думає цей вчений, поглинається, таким чином, Ефіром і знову конденсується та розподіляється Сонцями Всесвіту.

Ця теорія є найбільшим наближенням до Окултних Учень, яке наука коли-небудь уявляла собі; бо Окултизм пояснює це «Мертвим Подихом», що викидається Мартанд'юю і його живленням «потом і покидьками» «Матері-Простору». Те, що могло зробити слабкий вплив на Нептун¹⁸⁶, Сатурн і Юпітер, знищило б такі порівняно малі «Оселі», як Меркурій, Венера й Марс. Позаяк Уран не був відомий до кінця вісімнадцятого сторіччя, то ім'я четвертої планети, згаданої в алегорії, мусить залишитися для нас поки таємницею.

«Подих» усіх «Семи» є, як говориться, Бгаскара – Світлодавець, бо вони (планети) всі були кометами й сонцями при своєму зародженні. Вони розвиваються для манвантаричного життя з Первинного Хаосу (нині нумен нерозчинної туманності) через збирання й нагромадження первинних диференціацій вічної Матерії, відповідно до прекрасного вислову в Коментарях: «Так Сини Світла одягнулись у тканину П'тьми».

180 Див. «*Anugīta*», пер. Теланга, X, 9; і «*Аїтарейя Брахмана*», Гауг, стор. 1.

181 Окултна Наука каже, що субстанція кометної матерії абсолютно відмінна від будь-якої хімічної або фізичної властивості, відомої науці. Вона однорідна у її первинному аспекті за межами Сонячних Систем і цілком диференціюється після того, як вона переступає межі нашої земної сфери; будучи зміненою атмосферами планет та вже складною матерією міжпланетної речовини; вона різнорідна лише в нашому виявленому світі.

182 Манас – Принцип Розуму чи Людська Душа.

183 Буддхі – Божественна Душа.

184 Див. «*Correlation of Physical Forces*», – 1843, стор. 81; і «*Address to the British Association*», – 1866.

185 Ті ж думки зустрічаються в «*The Fuel of the Sun*» – *W. Mattieu Williams*, також в «*On the Conservation of Solar Energy*» (*Nature* – XXV, 440-444. Березень – 9, 1882) д-ра *C. William Siemens*: і в «Зверненні» д-ра *P. Мартина Дункана*, Президента Геологічного Товариства в Лондоне, Травень, 1877 р. Див. також «*World-Life*» *Alexander Winchell L.L.D.*, стор. 53 – *et seq.*

186 Коли ми говоримо про Нептун, то не як окультисти, а як європейці. Істинний східний окультист буде стверджувати, що хоча є ще багато невідкритих планет у нашій системі, але Нептун, насправді, не належить до неї, незважаючи на його видимий зв'язок із нашим Сонцем і вплив останнього на нього. Цей зв'язок ілюзорний, уявний, кажуть вони.

Алегорично вони називаються «Небесними Равликами», бо безтілесні (для нас) Розуми, що невидимо живуть у своїх зоряних і планетних житлах, у їхньому обертанні, носять їх, так би мовити, із собою, подібно равликам. Доктрина загального початку для всіх небесних тіл і планет була, як ми бачимо, відбита архаїчними астрономами ще до Кеплера, Ньютона, Лейбніца, Канта, Гершеля та Лапласа. Тепло (Подих), Тяжіння та Відштовхування – Три великих фактори Руху – суть умови, в яких усі члени цієї первинної родини народжуються, розвиваються і помирають; щоб знову відродитися після Ночі Брахми, протягом якої Вічна Матерія періодично вертається у свій первинний недиференційований стан. Найбільш розріджені гази не можуть дати сучасному фізику уявлення про природу Вічної Матерії. Спочатку Центри Сил, невидимі Іскри або первинні Атоми, диференціюються в молекули і стають Сонцями – поступово переходячи в об'єктивність – газоподібними, променистими, космічними й нарешті, «єдиний Вихор» (або Рух) дає їм імпульс устремління до форми й початковий рух, регульований і підтримуваний ніколи не відпочиваючими «Подихами» – Дхіані-Коганами.

СТАНЦА IV. – Продовження.

6. ... ПОТІМ ДРУГІ СЕМЕРО, ЯКІ Є ЛІПКИ, ПОРОДЖЕНІ ТРЬОМА¹⁸⁷. ВІДКИНУТИЙ СИН ОДИН. «СИНИ-СОНЦЯ» НЕЗЛІЧЕННІ.

«Ліпіка» від слова *lipi* «писання» буквально означає «Писар»¹⁸⁸. Містично ці Божественні Істоти пов'язані з Кармою, Законом Відплати, бо вони Писарі й Літописці, котрі запам'ятовують на невидимих (нам) скрижалях Астрального Світла «велику галерею картин вічності» – точне відбиття кожного діяння й навіть думки людини; і всього того, що було, є або буде у виявленому Всесвіті. Як сказано у «*Викритій Ісіді*», ця божественна й невидима канва є Книга Життя. Позаяк, саме Ліпіки з пасивного Космічного Розуму проєктують в об'єктивність ідеальний план Всесвіту, за яким «Будівельники» відтворюють Космос після кожної Пралайї, то вони й відповідають Семи Янголам Присутності, яких християни вшановують у Семи «Планетарних Духах» або «Духах Зірок»; таким чином, вони є безпосередніми секретарями Вічного Уявлення – або, як називає це Платон, «Божественної Думки». Вічний Літопис не є фантастична мрія, бо ми зустрічаємося з подібними ж літописами у світі грубої матерії. Як говорить д-р Дрепер:

«Тінь ніколи не падає на стіну, не залишивши на ній постійного сліду, і слід цей може стати видимим, якщо вдатися до належного процесу... Портрети наших друзів або ландшафти на чутливій поверхні можуть бути схованими від очей, але вони готові виявитися, щойно будуть застосовані відповідні проявники. Присутність примар приховано на срібній або дзеркальній поверхні, поки ми не викличемо їх у видимий світ, за допомогою нашої некромантії. На стінах наших найбільш інтимних приміщень, де ми гадаємо, що нескромне око цілком відсутнє і наша самота ніколи не може бути порушена, існують сліди наших діянь і відбитки всього того, що було зроблено нами».¹⁸⁹

Д-ра Жевонс і Баббаж гадають, що кожна думка переміщує частки мозку й, надаючи їм руху, розкидає їх у просторі; вони також думають, що «кожна частка існуючої матерії повинна бути записом усього, що трапилося»¹⁹⁰. Так древня доктрина почала набувати прав громадянства серед теорій наукового світу.

«Сорок Присяжних», які стоять у володіннях Аменті, як обвинувачі Душі перед Осірісом, належать до того ж класу божеств, що й Ліпіки, і могли би відповідати їм, якби єгипетські боги були більш зрозумілі у їх езотеричному сенсі. Індуський Читрагупта, який читає у своєму записі, названому Агра-Самдхані, звіт кожної Душі; Присяжні, які читають, у свою чергу, в серці Покійного, який стає відкритою книгою для Ями або Мінос'а, Осіріса або Карми – все це є лише багато повторень і варіацій Ліпиків та їхніх Астральних Літописів. Проте, Ліпіки не є Божествами пов'язаними зі Смертю, але з Життям Вічним.

будучі пов'язаними із долею кожної людини і народженням кожної дитини, життя якої вже намічено в Астральному Світлі – не з волі Долі, але тому що Майбутнє, так само як і Минуле, завжди живе в Сьогодні – Ліпіки також впливають на науку Астрології. Ми повинні визнати істину Астрології, чи хочемо ми цього, чи ні. Бо як зауважено одним із сучасних професорів Астрології:

Тепер, коли фотографія відкрила нам хімічний вплив зоряної системи, закріплюючи на чутливій пластинці апарату мільярди зірок і планет, що вислизали дотепер від найбільш потужних телескопів, легше зрозуміти, яким чином наша сонячна система може при народженні дитини впливати певним робом на її мозок – незайманий від усяких відбитків, – відповідно до знаходження в зеніті того або іншого сузір'я Зодіаку.¹⁹¹

187 Слово, Голос і Дух.

188 Четверо «Безсмертних», згадані в *Атхарва Веді*, як «Сторожі» або Охоронці Чотирьох сторін Неба. (Див. Розд. 1, XXVI – 1-4, et seq.)

189 «*Conflict between Religion and Science*» – стор. 132-133.

190 «*Principles of Science*» – II. 455.

191 «*Les Mysteres de l'Horoscope*» – *Ely Star*, стор. XI.

СТАНЦА V.

1. ПЕРВОЗДАННІ СІМ, СПОКОНВІЧНІ СІМ ПОДИХІВ ДРАКОНА МУДРОСТІ, У СВОЮ ЧЕРГУ, ПОРОДЖУЮТЬ СВОЇМ СВЯЩЕННИМ КРУЖНО-СПІРАЛЬНИМ ПОДИХОМ ВОГНЕВИЙ ВИХОР.

Ця Станца, мабуть одна із найважчих для пояснення. Її мова зрозуміла лише тому, хто цілком обізнаний зі східною алегорією і її навмисно затемненою фразеологією. Імовірно буде задане питання: «Чи вірять окультисти в усіх цих «Будівельників», «Ліпків» і «Синів Світла», як в Істот, або ж вони суть лише приміряне уявлення»? На це так само просто дається відповідь: допускаючи деяку частку уяви в уособленні Сил, ми повинні визнати існування цих Істот, якщо не хочемо відкинути існування Духовного Людства усередині фізичного людства. Адже воїнства цих Синів Світла, Синів, Розумом Породжених від первинного виявленого Променя Невідомого Всього, є самим коренем Духовної Людини. Якщо тільки ми не побажаємо повірити в анти-філософську догму про особливо створену душу для кожного людського народження – масове постачання якими відбувається щодня із часів «Адама» – ми повинні допустити Окультне Вчення. Це буде пояснено у відповідному місці. Подивимося тепер, який сенс цієї Окультної Станці.

Доктрина учить, що для того, щоб стати божественним, цілком свідомим Богом – так! навіть найвищі – Духовні, Первозданні Розуми, повинні були пройти через людський щабель. І коли ми говоримо людський, то це застосовано не лише до нашого земного людства, але й до смертних, які живуть в інших світах, тобто, до тих розумів, які досягли належної рівноваги між матерією та духом (досягнутого тепер і нами), коли серединна точка Четвертої Корінної Раси Четвертого Кола була пройдена. Кожна істота повинна завоювати собі право стати богоподібною через особистий досвід. Гегель, великий мислитель Німеччини, повинен був знати або інтуїтивно відчувати цю істину, коли він сказав, що Несвідоме розвинуло Всесвіт лише «у надії досягти ясної самосвідомості», інакше кажучи, стати Людиною; бо той же таємний сенс вкладено у часто повторюваній фразі в *Пуранах* про те, що Брахма постійно «спонукуваний бажанням створювати». Це також пояснює схований кабалістичний сенс виречення: «Подих стає каменем; камінь рослиною; рослина твариною; тварина людиною; людина духом і дух богом». Розумом породжені Сини, Ріши, Будівельники й т.д., всі були людьми – різних форм і образів – в інших світах і в попередніх Манвантарах.

Ця тема настільки містична, що важко пояснити її у всіх її деталях і співвідношеннях; бо вся таємниця еволюційної творчості укладена в цьому. Одна або дві фрази у Вірші яскраво викликають у пам'яті подібні ж фрази в *Кабалі* та у висловах Царя Псалмоспівака¹⁹². Як в одному випадку, так і в іншому, при згадуванні про Бога, він виявлений, як такий, який творить вихор своїм вісником і «Полум'яніючий Вогонь» своїм священнослужителем. Але в Езотеричній Доктрині цим твердженням користуються образно. «Вогняний Вихор» є розпечений космічний пил, що лише магнетично слідує, подібно залізній стружці, що притягається магнітом, за прямою думкою «Творчих Сил». Однак, цей космічний пил є щось більше, бо кожен атом Всесвіту має в собі потенційність самосвідомості, й подібно Монадам Лейбніца, є Всесвітом у собі самому і для себе. *Це атом і разом із тим Янгол.*

У зв'язку із цим варто зауважити, що один зі світил сучасної Еволюціоністичної Школи, *A.R. Wallace*, обговорюючи неслухняність «природного відбору», як єдиного фактору в розвитку фізичної людини, уже тим самим допускає обговорюване тут питання. Він стверджує, що еволюція людини була спрямована і просунута вищими Розумами, чиє посередництво є необхідним чинником у схемі Природи. Але, позаяк вплив цих Розумів допущений в одному місці, то подальший розвиток його буде лише логічним висновком. Неможливо провести різку й тверду межу.

СТАНЦА V. – Продовження.

2. ВОНИ РОБЛЯТЬ ЙОГО ВІСНИКОМ СВОЄЇ ВОЛІ (а). ДЖЬЮ СТАЄ ФОХАТОМ; СТРИМКИЙ СИН БОЖЕСТВЕННИХ СИНІВ, ЧИЇ СИНІ – ЛІПКИ¹⁹³, СПРЯМОВУЄТЬСЯ У ВИХОРИ СПІРАЛЬНОМУ. ФОХАТ Є КІНЬ, А ДУМКА – ВЕРШНИК¹⁹⁴. ПОДІБНО БЛИСКАВЦІ ПРОНИЗУЄ ВІН ХМАРИ ВОГНЯНІ¹⁹⁵(b). РОБИТЬ ТРИ, П'ЯТЬ І СІМ ПРОСУВАНЬ ЧЕРЕЗ СІМ ОБЛАСТЕЙ УГОРІ Й СІМ УНИЗУ¹⁹⁶. ВІН ЗДІЙМАЄ ГОЛОС СВІЙ І СКЛИКАЄ НЕЗЛІЧЕННІ ІСКРИ¹⁹⁷, З'ЄДНУЮЧИ ЇХ РАЗОМ (с).

a) Це вказує на «Сім Споконвічних», які користуються, як колісницею (Вахана або виявленою сутністю, що стає Символом Потуги, скеровуючи її) Фохатом, названим через це «Вісником Їхньої Волі» – «Вогняним Вихором».

192 Псалтир – с. IV, 4.

193 Не можна втрачати з виду різницю між Будівельниками, Планетними Духами та Ліпками. (Див. 5 і 6-ий вірші цих Коментарів).

194 Тобто, він знаходиться під впливом їх керівної думки.

195 Космічні тумани.

196 Світ у створенні.

197 Атоми.

b) «Джью стає Фохатом» – самий вислів вказує на це. Джью є єдине Істинне (Магічне) Знання або Окультна Мудрість, що, стикаючись і діючи вічними істинами й первісними причинами, стає майже всемогутньою, коли вона застосована в правильному напрямку. Її антитезою є Джью-ма, що має справу тільки з ілюзіями і помилковими видимостями, подібно нашим екзотеричним сучасним наукам. У цьому випадку Джью є вираженням колективної Мудрості Дхіан-Будд.

Адже передбачається, що читач не знайомий із Дхіані-Буддами, то краще тепер же сказати, що, згідно зі сходознавцями, існують п'ять Дхіані-Будд або Небесних Будд, проявами яких у світі форм і матерії є Будди людські. Проте, езотерично, Дхіані-Будд – Сім, з яких поки що виявилися лише п'ять¹⁹⁸, двоє інших повинні з'явитися в Шостій і Сьомій Корінних Расах. Вони, ніби вічні прообрази Будд, які проявляються на Землі, до того ж кожен із них має свій особливий божественний прототип. Так наприклад – Амітаба є Дхіан-Будда Готами Шакіамуні і проявляється через нього, коли ця Велика Душа втілюється на Землі, як у випадку Цон-к'а-па¹⁹⁹. Авалокітешвара, як синтез семи Дхіані-Будд, був першим Буддою (Логосом); так і Амітаба, названий у Китаї²⁰⁰ Аміда (Будда), є внутрішній «Бог» Готами. Вони, Дхіан-Будди, як правильно стверджує проф. Ріс Девіс, суть «Уславлені Відповідності в містичному світі кожного земного і смертного Будди, звільнені від припинюючих умов матеріального життя» – звільнені Мануши-Будди, призначені керувати Землею протягом цього Кола. Вони – «Будди Споглядання» і всі вони Анупадака (без батьків), тобто, самонароджені з божественної сутності. Езотеричне вчення, – що стверджує, ніби кожний Дхіан-Будда має здатність створювати від себе такого ж небесного сина, Дхіані-Бодхісаттву, який після смерті Мануши-Будди повинен продовжувати роботу останнього – засновано на факті, що завдяки вищій Присвяті, отриманій від осіненого «Духом Будди» (хто, згідно сходознавців, створив п'ять Дхіан-Будд) – кандидат стає дійсно Бодхісаттвою, створеним міццю Великого Святителя.

c) Фохат, будучи одним із важливих, якщо не найважливішим фактором в Езотеричній Космогонії, повинен бути ретельно описаний. Як у найдавнішій, грецькій космогонії, що сильно відрізняється від пізнішої міфології, Ерос є третьою особою в Первісній Трійці: Хаос, Геа, Ерос і відповідає кабалістичній Трійці – Ейн-Соф, Безмежному Всьому (бо хаос є простір від $\chi\alpha\iota\omega\varsigma$, широко відкривати, бути порожнім), Шекіна й Старому Денюмі або Святому Духу – так і Фохат, одна річ у ще невиявленому Всесвіті й інша у феноменальному та Космічному Світі. В останньому він є тією окультною, електричною, життєвою міццю, що Волею Творця-Логосу поєднує і збирає всі форми, даючи їм перший імпульс, який згодом стає законом. Але в Невиявленому Всесвіті Фохат не є це, так само як і Ерос не є пізніший, блискучий, крилатий Купідон або Любов. Фохат ще не має стосунку до Космосу, бо Космос ще не породжений, і Боги ще сплять у Лоні «Батька-Матері». Він є абстрактне, філософське уявлення. Він ще нічого не створює сам по собі; він просто потенційна творча Міць, за допомогою якої Нумен усіх майбутніх феноменів розділяється, так би мовити, щоб знову об'єднатися в містичній, надчуттєвій дії, і спрямувати творчий Промінь. Коли «Божественний Син» виявляється, Фохат стає напрямною силою; активною Міццю, яка змушує Єдине стати Двома й Трьома на космічному плані прояву. Троїстий Єдиний диференціюється в «Безліч», і тоді Фохат перетворюється на ту силу, що залучає основні атоми та змушує їх збиратися і сполучатися. Ми знаходимо відзвук цього первісного вчення у ранній грецькій міфології. Ереб і Нукс народжуються з Хаосу і під впливом Еросу породжують, у свою чергу, Ефір та Химеру, світло Вищих планів і світло нижче, або ж земної області. Питьма породжує Світло. Порівняйте в *Пуранах* Волю або «Бажання» Брахми творити; і у фінікійській космогонії Санхуніафона Доктрину, що Бажання – $\lambda\acute{o}\theta\omicron\varsigma$ є принцип творчості.

Фохат тісно пов'язаний з «Єдиним Життям». Від Єдиного Невідомого, Безмежної Сукупності, виходить Єдиний Виявлений або періодичне Манвантарне Божество; і це є Світовий Розум, який, будучи відділений від свого Джерела, є Деміургом або Творчим Логосом західних кабалістів і також Чотири-Ликим Брахмою індуської релігії. Розглянутий у своїй сукупності в Езотеричній Доктрині з погляду виявленої Божественної Думки, він є Воїнством Найвищих Творців – Дхіані-Коганів. Одночасно з еволюцією Всесвітнього Розуму, Прихована Мудрість Аді-Будди – Єдиного Найвищого й Вічного – проявляється як Авалокітешвара (або Виявлений Ішвара), що і є Осіріс єгиптян, Ахура-Мазда Зороастра, Небесна Людина герметичної філософії, Логос платоніків і Атман ведантистів²⁰¹. При впливі Виявленої Мудрості або Магата – представленій цими незліченними центрами духовної енергії в Космосі – Відбиття Всесвітнього Розуму, що є Космічна Уява (мислеоснова) і Розумна Сила, яка супроводжує подібне Уявлення, стає об'єктивно Фохатом буддійського езотеричного філософа. Фохат, який проходить через усі сім принципів Акаші, діє, як сказано вище, на виявлену Субстанцію або Єдиний Елемент і диференціюючи його на різні центри енергії, пускає в хід закон Космічної Еволюції, який у покорі Уявленню Всесвітнього Розуму, викликає до життя всі різноманітні стани буття у виявленій Сонячній Системі.

198 Див. «Езотеричний Буддизм» А.П. Сіннетта, п'яте видання з примітками, стор. 171-172.

199 Перший і найбільш великий реформатор Тибету, який заснував секту Гелугпа – «Жовті Шапки». Він народився в 1355 році після Р. Хр. в області Амдо і був Аватаром Амітаби, небесне ім'я Готами Будди. (Прим. перекл. Цон-к'а-па народився у 1357 р. по Р. Хр., помер у 1419 р. Він вважається втіленням Бодхісаттви Манджушрі).

200 (Прим. перекладача – не в Китаї, а в Японії.)

201 Т. Субба Роу наче ототожнює і називає його Логосом (див. «Лекції про *Bhagavat Gītu*» в «*Theosophist'e*», том IX).

Сонячна Система, викликана до життя цим посередництвом, складається із Семи Принципів, як і все інше в межах цих центрів. Таке Вчення Транс-Гімалайського Езотеризму. Проте, кожна філософія має свої методи поділу цих принципів.

Отже, Фохат є уособлена електрична, життєва сила, трансцендентальна об'єднуюча єдність усіх космічних енергій, як на невидимому, так і на виявлених планах, дія якої вподібнюється – у неосяжному масштабі – дії живої Сили, створеної Волею, у тих феноменах, де гадане суб'єктивним впливає на гадане об'єктивним і спрямовує його до дії. Фохат не тільки живий Символ і Укладальник цієї Сили, але розглядається окултистами, як Сутність, бо Сили, на які він впливає, є космічними, людськими та земними, і відповідно, чинять свій вплив на всіх цих планах. На земному плані його вплив відчувається в магнітній і активній силі, породженій сильною волею магнетизера. На космічному, він властивий творчій силі, що при формуванні речей – від планетної системи до світляка й польової маргаритки – виконує план, який зберігається в Розумі Природи або в Божественній Думці, для розвитку й росту кожної особливої речі. Метафізично він є об'єктивована Думка Богів, «Слово, що стало плоттю» на нижчому щаблі, й посланцем космічного та людського Уявлення; активна, діюча сила в житті Всесвіту. У своєму другому аспекті, Фохат є Сонячна Енергія, електричний, життєвий флюїд і охоронний Четвертий Принцип, Тваринна Душа Природи, так би мовити, або – Електрика.

У 1882-му році Президент Теософічного Товариства, полковник Олькотт зазнав осуду за твердження в одній зі своїх лекцій, що Електрика є матерія. Проте, таке вчення Окултної Доктрини. Можливо «Сила», «Енергія» будуть кращими найменуваннями для неї, поки європейська наука не довідається щось більше про її істинну природу; проте, вона є матерія, так само як і Ефір є матерія, бо вона атомічна, хоча, насправді, кілька стадій відокремлюють її від Ефіру. Здавалося б смішно стверджувати, що, позаяк річ є невагомою для науки, то вона не може бути названа матерією. Електрика «не матеріальна» у тому розумінні, що її молекули не підлягають уловленню та дослідженню; все ж, вона може бути – Окултизм стверджує, що вона є – атомічною; отже, вона є матерія. Але навіть, припустивши, що не науково говорити про неї у подібних термінах, позаяк Електрика називається наукою джерелом Енергії, просто Енергією і Силою, то де та Сила або та Енергія, яку можна уявити собі, не думаючи про матерію? *Максуель*, математик і один із найбільших авторитетів в Електриці і її проявах, сказав роки тому, що Електрика є матерія, не лише простий рух. «Якщо ми приймемо гіпотезу, що основні субстанції складаються з атомів, ми не можемо уникнути висновку, що й електрика, позитивна як і негативна, ділиться на певні основні частки, які діють подібно атомам електрики»²⁰². Ми підемо далі за це і підтвердимо, що Електрика не тільки Субстанція, але вона є еманация Сутності, яка є ні Богом, ні Дияволом, але однією з незліченних Сутностей, котра управляє і правує нашим світом, відповідно до вічного Закону Карми.

Повернемося до Фохату. Він пов'язаний з Вішну і Сурью в ранньому аспекті першого бога; бо в *Pig-Vedi* Вішну не є найвищим Богом. Ім'я Вішну походить від кореня *vish* – «всепроникати», і Фохат також називається «Всепроникаючим» і Формувальником, бо він формує атоми із сирого матеріалу²⁰³. У священних текстах *Pig-Vedi* Вішну також є «прояв Сонячної Енергії» і описаний, як такий, хто пробігає трьома просуваннями через сім областей Світу; але Ведичний Бог має мало спільного з Вішну пізніших часів. Відтак, обоє вони тотожні в цьому особливому аспекті й один є копією іншого.

Три й Сім «Просувань» стосуються в Езотеричній Доктрині семи сфер населених людиною, так само як і до семи областей Землі. Незважаючи на часті заперечення, які роблять так звані сходознавці, Сім Світів або сфер нашої планетної системи виразно згадуються в езотеричних індуських Писаннях. Але наскільки дивовижно всі ці числа пов'язані з подібними ж числами в інших космогоніях та з їхніми символами, можна бачити з порівнянь і паралелей зроблених вивчаючими древні релігії. У *Pig-Vedi* «три просування Вішну» через «сім областей Всесвіту» були по-різному пояснені коментаторами, як – космічно означають вогонь, блискавку й сонце, або ж – землю, атмосферу і небеса; але більш філософськи – і дуже правильно астрономічно – пояснює їх Аурнавабга, як різні положення сонця – схід, полудень і захід. Одна лише Езотерична Філософія дає цьому чітке пояснення, хоча *Зохар* тлумачить це також досить філософськи та зрозуміло. *Зохар* просто вказує, що спочатку Елохім (Алхім) називався Ахад, «Єдиний» або «Божество, Єдине в Безлічі», дуже просте уявлення в пантеїстичному розумінні – пантеїстичному, звичайно, у його філософському сенсі. Потім прийшла зміна – «Іегова є Елохім», таким чином, поєднуючи безліч і роблячи перший крок до Монотеїзму. Тепер на питання: «Яким чином Іегова є Елохім?» – Відповідь: ««Трьома Просуваннями» знизу». Сенс зрозумілий. Просування суть символи і взаємно алегоричні, та відповідають Духу, Душі й Тілу (людини); колу, перетвореному на Дух, Душу Світу і його Тіло (або Землю). Виходячи з Кола Безмежності, котре жодна людина не може досягнути, Ейн-Соф – кабалістичний синонім Парабрахмо, також Зерван-Акарана маздейців або будь-якого іншого «Невідомого» – стає «Єдиним» (Ахад, Ека, Аху); потім він (або воно) перетворюється еволюцією в «Один у Безлічі», в Дхіані-Будд або Елохіма або ж в Амешаспент'ів, і його третє просування відбувається при народженні плоті або «Людини». І від Людини або *Jah-Novah*, «чоловічо-жіночного», *внутрішня*, божественна сутність стає на метафізичному плані ще раз Елохімом.

202 Гельмгольц – «Лекція про Фарадея», 1881.

203 Всім відомо, що пісок, розсипаний на вібруючій металічній пластині, приймає обриси деяких фігур різного вигляду. Чи може наука дати вичерпне пояснення цьому факту?

Числа 3, 5 і 7 стоять у перших рядах у теоретичному масонстві, як це показано у «*Викрутій Ісіді*». Один масон пише:

«3, 5 і 7 кроків указують на кругове ходіння. Три види 3,3; 5,3; і 7,3; і т.д., і т.д.

Іноді це є в наступній формі: $753/2=376,5$ і $7635/2=3817,5$, і пропорція 20612/6561 футів для кубічного виміру дає вимір Великої Піраміди».

Три, П'ять і Сім суть містичні числа, і останнє і перше дуже шануються, як масонами, так і парсійцями; трикутник, будучи всюди символом Божества²⁰⁴. Звичайно, доктори Богослов'я – наприклад, Кассель – указують, що *Зохар* пояснює й підтверджує Християнську Трійцю (!). Проте, саме ця християнська догма одержала свій початок від \triangle в архаїчному Окультизмі й Символізмі язичників. Метафізично Три Просування стосуються до сходження Духа в матерію, до Логосу, що сходить мов Промінь у дух, потім у душу й, нарешті, у фізичну форму людини, в якій він стає Життям.

Кабалістичне уявлення тотожне з Езотеризмом архаїчного періоду. Цей Езотеризм є загальним надбанням і не належить ні Арійській П'ятій Расі, ні одній із її численних під-рас. Він не може бути привласнений ні так званими туранцями, єгиптянами, китайцями, халдеями, ні якими-небудь іншими із семи підрозділів П'ятої Корінної Раси, але, насправді, належить Третій і Четвертій Корінним Расам, нащадків яких ми знаходимо в Насінні П'ятої Раси, ранніх арійцях. Коло у кожного народу було символом Невідомого – «Безмежного Простору», абстрактне вбрання вічно суцільної абстракції – Непізнаваного Божества. Коло представляє нескінченний Час у Вічності.

Зерван Акарана також є «Безмежне Коло Невідомого Часу», від цього Кола виходить променисте Світло – Світове Сонце або Ормазд²⁰⁵ – і останній тотожний Кроносу в його еоліанській формі – формі Кола. Позаяк Коло є Сар і Сарос, або цикл. Це було зображенням вавилонського Бога, горизонт окружності якого був видимим символом невидимого, тоді як Сонце було Єдиним Колом від якого відбулися космічні сфери, водієм яких воно вважалося. Зерван є Чакра або Коло Вішну, таємнича емблема, що відповідно до визначення одного містика: «Крива лінія такої властивості, що мінімальна частина її, якщо крива буде продовжена в тому або іншому напрямку, нарешті зайде на себе і утворить ту саму криву – або те, що ми називаємо колом». Кращого визначення не могло бути дано природному символу і очевидній природі Божества, яка, маючи свою окружність скрізь (безмежну), має тому й свою центральну точку також скрізь; інакше кажучи, у кожній точці Всесвіту. Невидиме Божество, таким чином, є також Дхіані-Коганами або Ріши, Первісними Сімома й Дев'ятьма без синтетичної одиниці і Десятьма, включаючи її, звідки Воно вступає в Людину.

Вертаючись до Коментарів № 4, до Станці Четвертої, читач тепер зрозуміє, чому, тоді як Транс-Гімалайська Чакра включає в себе \triangle | \square | \star — трикутник, першу лінію, квадрат, другу лінію і пентаграму з цяткою в центрі, або так \star або іншу варіацію, – кабалістичне Коло Елохіма виявляє, при числовому читанні букв слова $\aleph \lambda \eta \iota \mu$ (Алхім або Елохім), знамениті числа 13514 або анаграматично 31415 – астрономічне π (пі) або сховане значення Дхіані-Будд, Гебер, Гібборім, Каббірім і Елохім, які всі означають – «Великі Люди», «Титани», «Небесні Люди», і на Землі «Велетні».

Сім було Священним Числом у всіх народів; але жоден з них не скористався ним для такого фізіологічного матеріалістичного застосування, як євреї. Число Сім було в них переважно числом зародження, а Дев'ять стосувалося Чоловічого – причинного початку, поясненого кабалістами, як *etz*(70 ,90) $\zeta \eta$ або «Дерево Саду Раю», «подвійний гермафродитний жезл» Четвертої Раси. Це було символом «Святая Святих», Три й Чотири числа статевого поділу. Майже кожна із двадцяти двох букв єврейського алфавіту є просто фалічним символом. Із двох вищевказаних букв одна *ayin* є негативною, буквою Жіночого Початку, символічно – оком; інша, чоловічого початку *tzá*, риб'ячий-гачок або дротик. Тоді як у індуців та арійців узагалі, значення було багатообразне і стосувалося майже повністю до чисто метафізичних і астрономічних істин. Їхні Ріши й Боги, їхні Демони та Герої мають історичні й етичні значення.

Однак один кабаліст, який, у ще неопублікованій праці, зіставляє *Кабалу* і *Зохар* з Арійським Езотеризмом, говорить нам, що:

«Ясні, короткі, суворі й точні вислови євреїв багато в чому й далеко перевершують плутану балаканину індуців – а саме, ніби на підтвердження такого порівняння, говорить Псалмоспівак: «Мої вуста говорять моєю мовою, я не знаю твоїх чисел...» (LXXI, 15) ...

Індуський гліф за своєю убогістю вказує на більшу домішку випадкових аспектів і на ті ж запозичені розцвічення, які були у греків (греків брехунів) і є зараз у масонів; тоді як груба односкладова (і очевидна) бідність єврейської мови вказує, що остання набагато древніше, ніж інші мови, і тому вона і була джерелом (!?) або була ближче до древнього первісного джерела, ніж усі інші».

Це цілком помилково. Наш учений брат і кореспондент судить індуські релігійні системи, мабуть, по їх *Шастрам* і *Пуранам*, імовірно, по останнім і до того ж у їхньому сучасному перекладі, що спотворює їх до невпізнанності. Якщо ми хочемо виявити порівняння, ми повинні звернутися до їхніх філософських систем і

204 Див. «*The Masonic Cyclopoedia*» – Маккензі; та «*Pythagorean Triangle*» – («*Трикутник Піфагора*») – *Oliwer'a*.

205 Ормазд є Логос, «Первородний», також Сонце.

до їх Езотеричних Учень. Без сумніву символізм *П'ятикнижжя* або навіть *Нового Завіту* походить із того самого джерела. Але також вірно, що Піраміда Хеопса, всі виміри якої знайдені проф. Піацці Смітом повтореними в міфічному і, приписуваному Соломонові, Храмі, не може бути пізніше за часом, ніж книги Мойсея! Отже, якщо існує подібна велика тотожність, як це стверджується, то вона повинна бути зобов'язана рабській копії з боку євреїв, але не єгиптян. Гліфи євреїв – і навіть їхня мова – не оригінальні. Вони запозичені від єгиптян, від яких Мойсей отримав свою Мудрість; від коптів, імовірно, родинного племені, якщо й не предків древніх фінікійців і від гіксосів, яких Йосип Флавій²⁰⁶ вважає їхніми предками. Але хто ж ці пастухи гіксоси? І хто – єгиптяни? Історія нічого не знає з цього питання і приймає спекуляції та теорії, що виникають у глибинах відповідних свідомостей її істориків²⁰⁷. «Хаміти або древні копти походять із західної Азії і містять деяку частку семітизму, свідчачи в такий спосіб про первинну родинну єдність арійських і семітських рас», говорить Бунзен, який відносить великі події в Єгипті до 9000 років до Р. Хр. Факт той, що в архаїчному Езотеризмі та арійській думці ми знаходимо величну філософію, тоді як у єврейських записках ми зустрічаємо лише найбільш разючу винахідливість у вигадництві апофеозу для фалічного шанування і статевої теогонії.

Можна переконалися, на підставі Езотеричних Писань індусів, що арійці ніколи не засновували свою релігію на тільки фізіологічних символах, як це робили древні євреї. Що ці тексти є теж затемненими, доводить їхня суперечливість; різне тлумачення зустрічається майже в кожній *Пурани* й епічній поемі. Але будучи прочитані езотерично, всі вони виявляють тотожний зміст. Так один опис перераховує сім світів, крім нижчих світів, яких також сім. Ці чотирнадцять вищих і нижчих світів не мають нічого спільного з класифікацією Семерикового Ланцюга й належать до чисто ефірних, невидимих світів. Це буде відзначено в іншому місці. Тепер же досить показати, що вони навмисно згадані належними до Ланцюга. «Інше перерахування називає сім світів – землею, небесним склепінням, небесами, серединною областю, місцем народження. Оселею Блаженства і Оселею Істини – поміщаючи Синів Браhma в шостий відділ і стверджуючи, що п'ятий або Джана-Лока, є той, у якому тварини, знищені в загальній пожежі, народжуються знову»²⁰⁸. Декілька істинно Езотеричних Учень дані в наступних розділах про Символізм. Той, хто підготовлений до цього, зрозуміє прихований зміст...

СТАНЦА V. – Продовження.

3. ВІН ЇХНІЙ НАПРЯМНИЙ ДУХ І ВОДІЙ. ПОЧИНАЮЧИ РОБОТУ, ВІН ВІДОКРЕМЛЮЄ ІСКРИ НИЖЧОГО ЦАРСТВА²⁰⁹, У РАДОСТІ, ЩО НОСИТЬСЯ І ТРІПОТИТЬ У СВОЇХ СВІТОЗОРИХ ЖИТЛАХ²¹⁰, І ТВОРИТЬ ІЗ НИХ ЗАЧАТКИ КОЛІС. ВІН ПОМІЩАЄ ЇХ У ШЕСТИ НАПРЯМКАХ ПРОСТОРУ І ОДНЕ ПОСЕРЕДИНІ – КОЛЕСО СЕРЕДИННЕ.

«Колеса», як уже пояснено, є центрами сили, навколо яких космічна матерія наростає і, проходячи через усі шість стадій затвердіння, стає сфероїдальною та закінчує перетворюючись на глобуси або сфери. Одна з основних Езотеричних догм говорить, що під час Кальп (або Еонів) Життя, Рух, що у періоди Спокою «пульсує і тріпотить у кожному дримаючому атомі», виявляє зростаючу тенденцію до обертового руху з першого пробудження Космосу до «Нового Дня». «Божество стає Вихором». Можуть запитати, як не минула це зробити й авторка цих рядків: хто ж може засвідчити різницю в цьому русі, коли вся Природа вертається до її первинної сутності й ніхто не може бути свідком цього – навіть Дхіані-Когани, бо всі вони перебувають у Нірвані? Відповідь на це: усе в Природі мусить судитися за аналогією. Хоча найвищі Божества (Архангели або Дхіані-Будди) не в змозі проникнути в таємниці, що лежать занадто далеко за межами нашої Планетної Системи й видимого Космосу, проте, в древні часи були великі ясновидці й пророки, які мали можливість ретроспективно проникнути в таємницю Подиху та Руху, коли системи світів спочивали й були занурені у свій періодичний сон.

Колеса також називаються *Rotae* – обертові колеса небесних тіл, що приймають участь у світовій творчості – коли сенс стосується до животворчого принципу зірок і планет; бо в *Кабалі* вони представлені, як Офаніми, Янголи Сфер і Зірок, надихаючими Душами яких вони є»²¹¹.

Цей закон спірального руху в первинній матерії є найдавніше уявлення грецької Філософії, перші історичні мудреці якої майже всі були Присвяченими в Містерії. Греки сприйняли це від єгиптян, а останні від халдеїв, які були учнями брахманів Езотеричної Школи. Левкіпп і Демокрит з Абдери – учень Магів – учили, що цей обертовий рух атомів і сфер існував від Вічності²¹². Гісет, Геракліт, Екфант, Піфагор і всі його учні вчили

206 «*Contra Apionem libri*», 1, 25.

207 Див. «*Викриту Ісиду*», т. II, 430-438.

208 Див. «*Hindu Classical Dictionary*» – Dowson.

209 Мінеральні Атоми.

210 Газоподібні Хмари.

211 Див. *Kabbalah Denudata*, «*De Anima*» – стор. 113.

212 Доктрина про обертання Землі навколо своєї осі викладалася піфагорійцем Гісетом, здається, за п'ять віків до Р. Хр. Також вона стверджувалась його учнем Екфантом і Гераклітом, учнем Платона. Нерухливість Сонця і орбітальне обертання Землі були вказані Аристархом Самоським у 281-му році до Р.Хр., як здогади, що відповідають фактам спостереження. Геліоцентрична теорія була також затверджена близько 150 року до Р.Хр. Селевком із Селевкії на Тигрі.

обертання Землі; Арьябгата з Індії, Аристарх, Селевк і Архімед вираховували її обертання так само науково, як це роблять і нинішні астрономи; тоді як теорія Початкових Вихрових Кілець була відома Анаксагору й підтримувалася ним за 500 років до Р. Хр. або майже за 2000 років, перш ніж вона знову була прийнята Галілеєм, Декартом, Сведенборгом і, нарешті, з малими змінами, сером В. Томсоном²¹³. Все подібне знання, правду кажучи, є відзвуком архаїчної доктрини, спроба пояснити яку робиться тепер. Яким чином люди останніх декількох століть прийшли до тих же уявлень і висновків, які викладалися, як аксіомні істини, у потаємності *Adyta* багато тисячоріч тому, є питанням, що підлягає особливому обговоренню. Деякі прийшли до нього шляхом природного просування у фізичній науці та на самостійних спостереженнях; інші, як Коперник, Сведенборг і ще декілька інших, незважаючи на їхню велику вченість, зобов'язані своїм знанням набагато більше інтуїції, ніж придбаним уявленнями, розвиненим звичайним шляхом вивчення. Що Сведенборг, який не мав можливості знати що-небудь про езотеричні уявлення Буддизму, цілком самостійно підійшов до Окультного Вчення у своїх загальних поняттях, доведено його заміткою про Теорію Вихрового Обертання. У цій замітці, яку цитує проф. Вінчелл²¹⁴ у перекладі Кліссольда, ми знаходимо наступне резюме:

«Перша причина є нескінченне або безмежне. Це дає буття першому минущому або обмеженому. (Логос у його проявах і Всесвіті). Те, що творить межу, аналогічно руху. (Див. Станца I., *Supra*). Проведена межа є точка, сутність якої є рух; але, будучи без частин, ця сутність не є справжній рух, але лише прагнення до нього. (У нашій Доктрині це не є «прагнення», але зміна Вічної Вібрації у невиявленому в Спиральний Рух у феноменальному або виявленому Світі.) Від цього спочатку походить довжина, простір, форма та послідовність, або час. Як у геометрії точка породжує лінію, лінія – площину, і площина – тіло, то й тут прагнення точки спрямовується до ліній, площин і тіл. Інакше кажучи, Всесвіт міститься *in ovo*, у першій природній точці.

Рух, до якого прагнення направляється, є круговий, бо коло є найбільш досконала форма... «Найбільш досконала, вищеописана форма руху повинна бути постійно круговою; тобто, він повинен виходити від центру до периферії, і від периферії до центру»²¹⁵.

Це є Окультизм у всій його чистоті й простоті.

«Шість Напрямків Простору» означають тут «Подвійний Трикутник», з'єднання і злиття чистого Духу та Матерії, Арупа й Рупа, символами яких є Трикутники. Цей подвійний Трикутник є знак Вішну; це є Соломонова Печатка та Шрі-Антара брахманів.

СТАНЦА V. – Продовження.

4. ФОХАТ НАКРЕСЛЮЄ СПРАЛЬНІ ЛІНІЇ ДЛЯ З'ЄДНАННЯ ШОСТОГО ІЗ СЬОМИМ – ВІНЦЕМ (a). ВОЇНСТВО СИНІВ СВІТЛА СТОЇТЬ НА КОЖНОМУ КУТІ; ЛІПІКІ В КОЛЕСІ СЕРЕДИННОМУ (b). ВОНИ²¹⁶ ГОВОРЯТЬ: «ЦЕ ДОБРЕ». ПЕРШИЙ БОЖЕСТВЕННИЙ СВІТ ГОТОВИЙ; ПЕРШИЙ; ДРУГИЙ²¹⁷. ПОТІМ «БОЖЕСТВЕННИЙ АРУПА»²¹⁸ ВІДБИВАЄ СЕБЕ В ЧАЙЯ-ЛОКА²¹⁹, ПЕРШОМУ ВБРАННІ АНУПАДАКА (c).

a) Це накреслення «спиральних ліній» стосується еволюції Людини, так само як і до еволюції Принципів Природи; еволюції, що відбувається поступово, як і все у Природі. Шостий Принцип в Людині (Буддхі, Божественна Душа), хоча і є лише Подих у нашому розумінні, проте, це щось матеріальне у порівнянні з Божественним Духом (Атма), носієм або провідником якого він є. Фохат, у його якості Божественної Любові (Ерос), електрична міць спорідненості та симпатії, показаний, як такий, що алегорично намагається привести чистий Дух, неподільний Промінь від Єдиного Абсолюту, у єднання з Душею, що разом утворюють в людині Монаду, а в Природі перша ланка між вічно-необмеженим і виявленим. «Перший тепер є Другим (Світом)» – Ліпиків – стосується цієї ж ідеї.

b) «Воїнство» на кожному куті є Воїнство Янгольських Істот (Дхіані-Когани), призначених керувати і охороняти кожен відповідну область від початку до кінця Манвантари. Вони є «Містичні Охоронці» християнських кабалістів та алхіміків, і стосуються, символічно так само як і космогонічно, до числової системи Всесвіту. Числа, з якими ці Небесні Істоти пов'язані, надзвичайно важко пояснити, бо кожне число стосується декількох груп певних уявлень, відповідно до особливої групи «Янголів», котру воно повинно

(Вона викладалась за 500 р. до Р. Хр. Піфагором. – О.П. Б.). Також вказується, що Архімед у своїй праці «*Psammities*» вводив Геліоцентричну теорію. Сферичність Землі безумовно стверджувалась Аристотелем, котрий наводив, як доказ цього, форму тіні Землі на Місяці під час затемнень. (*Aristoteles, De Coelo, lib. II. cap. XIV*). Та сама думка захищалася Плінієм (*Nat. Hist., II, 65*). Ці погляди були наче втрачені для знання більш, ніж на тисячу років...» (*Winchell «World-Life», 551-2*).

²¹³ Про Вихрові Атоми.

²¹⁴ *Op.cit.*, 567.

²¹⁵ Скорочена виписка з «*Principia Rerum Naturalium*».

²¹⁶ Ліпикі.

²¹⁷ Тобто: Перший тепер є Другим Світом.

²¹⁸ Всесвіт Думки, позбавлений форми.

²¹⁹ Світ Тіней Первинних Форм, або Розумовий.

представляти. У цьому полягає важкий вузол при вивченні символіки, з яким багато вчених, не в змозі розв'язати його, зволили вчинити, як Олександр вчинив із Гордієвим вузлом; звідси, як безпосередній результат, помилкові уявлення та вчення.

с) «Перший є Другий», бо «Перший» не може насправді значитися або розглядатися, як такий, бо Перший є область Нумену в його первинному прояві, поріг до Світу Істини або *Сат*, через який досягає нас безпосередня енергія, випромінювана Єдиною Реальністю – Безіменним Божеством. Тут знову неперекладний термін *Сат* (Буття) може привести до помилкового поняття, бо те, що виявлено, не може бути *Сат*, але є щось феноменальне, непостійне й навіть, насправді, невічне. Воно сучасне й співіснуюче з Єдиним Життям, «Без Другого», але, як прояв, воно все ж Майя, як і все інше. Цей «Світ Істини», за словами Коментарів, може бути описаний лише як: «*Блискуча зірка, що впала із Серця Вічності; маяк надії, на Семи Променях якого висять Сім Світів Буття*». Істинно так: бо вони є Сім Світочів, відбиттями яких є людські безсмертні Монади – Атма або Променистий Дух кожної істоти людської родини. Спочатку, – це Семерикове Світло; потім, «Божественний Світ» – незліченні світочі, запалені від первинного Світла – Буддхі, або Божественні, Безформні Душі останнього Арупа (Безформного) Світу: «Сукупність» таємною мовою древньої Станці.

У Катехізисі Вчитель запитує учня:

«Підними голову твою, о Лану: один або незліченні світочі бачиш ти блискучими над собою, на темному опівнічному небі?».

«Я чую єдине Полум'я, о Гурудево, Я бачу незліченну безліч невідокремлених іскор, що блищать у ньому».

«Ти добре сказав. Тепер, поглянь навколо і в самого себе. Те Світло, що горить у тобі, чи чуєш ти його хоча б трохи відмінним від світла, що горить у твоїх братах-людях?».

«Воно нічим не відрізняється від них, хоча в'язень перебуває у путах Карми і хоча його зовнішній одяг обманює невігласів, змушуючи їх говорити в омані: «Твоя Душа і Моя Душа».

Корінна єдність ультимативного ества кожної частини, що входить у складі Природи – від зірок до мінерального атома, від найвищого Дхіані-Когана до найменшої інфузорії, у повнім прийнятті цього терміну, і чи буде воно застосовано до духовного, чи розумового або фізичного світу – ця єдність є єдиний, основний закон в Окультній Науці. «Божество є безмежне і нескінченне поширення», каже Окультна аксіома: звідси ім'я Брахма, уже раніше пояснене²²⁰.

Глибока філософія лежить в основі найбільш раннього шанування у світі, шанування Сонця та Вогню. З усіх елементів відомих фізичній науці, Вогонь завжди був недоступний точному аналізу. З більшою впевненістю стверджується, що повітря є суміш газів кисню та азоту. Ми розглядаємо Всесвіт і Землю, як матерію, що складається з певних хімічних молекул. Ми говоримо про первинні десять земель, даючи кожній із них грецьке, або латинське найменування. Ми говоримо, що вода хімічно є склад кисню та водню. Але що є Вогонь? Це є наслідок горіння, суворо відповідають нам. Він є тепло й світло, і рух, і кореляція фізичних та хімічних сил взагалі. І це наукове визначення філософськи доповнене в словнику Вебстера визначенням теологічним, яке пояснює Вогонь, як «знаряддя кари або кару нерозкаяного в іншому стані», до того ж «стан» цей, передбачається духовним; але, на жаль, наявність вогню, здається, є досить переконливим доказом його матеріальної природи. Проте, говорячи про ілюзію, що розглядає всі феномени як прості, бо вони є звичайними фактами, проф. *Vain* говорить:

«Найзвичайніші факти, здається нам, не мають потреби в поясненні й навіть здатні служити поясненням тому, що може бути уподібнено їм. Таким чином, кипіння і випар рідини представляється дуже простим феноменом, що не вимагає пояснення й дає задовільне пояснення й іншим, більш спорадичним феноменам. Що вода висихає, є для неосвіченого розуму річчю цілком зрозумілою; тоді як для людини, ознайомленої з фізичною наукою, рідкий стан є аномальним і непоясненим. Запалювання вогню від полум'я є великі наукові труднощі, проте, мало людей усвідомлюють це»²²¹.

Що говорить Езотеричне Вчення щодо Вогню? *«Вогонь є найбільш довершене й чисте відбиття Єдиного Полум'я, як на Небі, так і на Землі. Це є Життя і Смерть, початок і кінець кожної матеріальної речі. Це є Божественна Сутність».* Таким чином, не тільки Вогнепоклонники парсійці, але навіть бродячі, дикі племена Америки, що проголошують себе «породженими Вогнем», виявляють більше науковості у своїх віруваннях та істини в своїх марновірствах, ніж усі теорії сучасної фізики та науки. Християнин, який стверджує – «Бог є Живий Вогонь» і котрий говорить про «Вогняні Язики» у День Св. Духу і про «Палаючу Купину» Мойсея, є таким же вогнепоклонником, як і будь-який «поганин». Серед містиків і кабалістів, розенкрейцери вірніше інших визначили Вогонь. «Візьми просту лампаду, тримай її наповненою олією, і ти зможеш запалити її полум'ям і лампади, і свічі, й вогні всього світу, не зменшивши цього полум'я...». Якщо основне Божество є вічна і нескінченна Сутність, ніколи незнищенна («Господь Бог Твій є Вогонь поглинаючий»), тоді нерозумно, щоб Окультне Вчення розглядалося, як нефілософське, коли воно говорить: «Так були створені Арупа й Рупа (Світи): від Одного Світла Сім Світочів; від кожного із Семи сім по сім» і т.д., і т.д.».

220 В *Rig-Vedі* ми знаходимо імена Брахманаспаті та Бріхаспаті, які чергуються та еквівалентні друг другу. Також див. *Бріхадараньяка Упанішада*: Бріхаспаті є Божество, назване «Батьком Богів».

221 «*Logic*» – II, – 125.

СТАНЦА V. – Продовження.

5. ФОХАТ РОБИТЬ П'ЯТЬ ПРОСУВАНЬ^{222(a)} І БУДУЄ КРИЛАТЕ КОЛЕСО НА КОЖНОМУ КУТІ КВАДРАТА ДЛЯ ЧОТИРЬОХ ПРЕСВЯТИХ ... І ДЛЯ ВОЇНСТВ ЇХНІХ^{223(b)}.

a) «Просування», як уже пояснено в останніх коментарях, стосуються як космічних, так і людських принципів – з яких останні, в езотеричному розрізі, складаються із трьох (Духа, Душі й Тіла), а в езотеричному вирахованні із семи принципів – Трьох Променів Сутності й чотирьох аспектів²²⁴. Ті, хто вивчали «Езотеричний Буддизм» Сіннетта, легко впораються з цією номенклатурою. За межами Гімалаїв існують дві Езотеричні Школи або, скоріше одна школа розділена на два відділи – одна для внутрішніх учнів, інша для зовнішніх, напівсвітських учнів. Перше вчення встановлює семериковий поділ людських принципів, інше – шестириковий.

З космічної точки зору, Фохат, який робить «П'ять Просувань», стосується тут п'яти вищих планів Свідомості й Буття, шостий і сьомий (у спадному порядку) будуть астральними та земним, або двома нижчими планами.

b) Чотири «Крилатих Колеса на кожному куті ... для Чотирьох Пресвятих Воїнств їх» суть «Чотири Магараджі» або Великі Царі із Дхіані-Коганів, Деви, які очолюють кожен одну із чотирьох частин Світу. Вони Володарі або Янголи, які керують Космічними Силами Півночі, Півдня, Сходу й Заходу, Силами, з яких кожна має певну окультну властивість. Ці Істоти також пов'язані з Кармою, бо Карма потребує для виконання її указів у фізичних та матеріальних посередниках, подібних, наприклад, чотирьом вітрам, відкрито визнаним наукою, як такі, що мають свої відповідні згубні та благодійні впливи на здоров'я людей і кожної живої тварини. У римо-католицькій доктрині зустрічається Окультна філософія, що відносить різні суспільні нещастя, подібні до епідемій хвороб і війни тощо, до невидимих «Вісників» з Півночі й Заходу. «Слава Господня приходить шляхом Сходу», говорить Єзекїїл; тоді як Ієремія, Ісайя та Псалмоспівак запевняють читачів своїх, що все зло під Сонцем приходить із Півночі й Заходу – ця формула, стосовно єврейського народу, звучить, як незаперечне пророцтво. І це також пояснює оповіщення Св. Амбросія²²⁵, який говорить, що саме з цієї причини «ми проклинаємо Північний Вітер, і під час обряду Водохрещення ми починаємо, повернувшись до Заходу (Небесного), щоб краще відкинути того, хто населяє його; після чого ми звертаємося до Сходу».

Вірування в Чотирьох Магарадж – Правителів чотирьох сторін Світу – було загальним і тепер находимо серед християн, які, слідуючи за Св. Августином, іменують їх «Янгольськими Силами» і «Духами», коли вони самі волають до них, але «Дияволами», коли їм моляться язичники. Але де ж різниця, у цьому випадку, між язичниками та християнами? Учений Воссій каже:

«Хоча Св. Августин сказав, що кожна видима річ у цьому світі має поблизу себе янгольську силу, як охоронця, проте, під цим варто розуміти не окремі, але цілі види речей, бо насправді кожний подібний вид має свого особливого янгола, який охороняє його. У цьому він у повній згоді з усіма філософами... Для нас ці янголи є духами, окремими від об'єктів ... тоді як для (язичницьких) філософів вони були богами»²²⁶.

Розглядаючи ритуал в ім'я «Духів Зірок», встановлений римо-католицькою церквою, можна переконатися, що духи ці підозріло нагадують «богів», але у давнину вони шанувалися й обожнювалися поганським простолюдом не більше, ніж нині високо-культурними католицькими християнами в Римі.

Наслідуючи Платонові, Арістотель пояснив, що термін *οτοιχητα* розумівся лише як означаючий безтілесні принципи, поміщені на кожному із чотирьох великих розподілів нашого космічного світу для охорони їх. Таким чином, погани, так само як і християни, шанують і поклоняються не стихіям та (уявлюваним) частинам Світу, але «богам», які, відповідно, керують ними. Для церкви існують два види Сидеральних Істот – Янголи й Дияволи. Для кабаліста та окультиста є лише один клас, і ні окультист, ні кабаліст не творить ніякого розрізнення між «Владиками Світла» і «*Rectores Tenebrarum*» або Космократорами, яких католицька церква уявляє собі й виявляє у «Владиках Світла», щойно хто-небудь із них названий іншим ім'ям, ніж тим, яким вона іменує його. Не Владика і не Магараджа карає або нагороджує з призволення або указу «Бога», чи без нього, але сама людина – її діяння або Карма, залучаючи індивідуально або колективно (як іноді у випадку цілих націй) усяке зло та нещастя. Ми породжуємо *Причини* і вони будять відповідні сили в Сидеральному Світі, які магнетично й непереборно притягнуті до тих – і впливають на тих – хто породив подібні причини; байдуже, чи будуть подібні особи дійсно лиходіями, чи ж просто «мислителями», які замишляють зло. Бо думка є матерія, так нас учить сучасна наука; і «кожна частка існуючої матерії повинна бути записом усього того, що трапилось», як стверджують це *Jevons* і *Babbage* в їхніх «*Принципах Науки*». Сучасна наука з кожним днем усе більше втягується в Мальстрем Окультизму; несвідомо, без сумніву, але все ж доволі сильно.

222 Зробив уже перші три.

223 Воїнства.

224 Чотири Аспекти суть тіло, його життя або життєздатність, і «двійник» тіла – тріада, що зникає зі смертю особистості – та Кама-Рупа, що розкладається в Кама-Лока.

225 «*On Amos*», IV.

226 «*Theol. Cir.*», I, VII.

«Думка є Матерія»; але, звичайно, не в сенсі, що надається цьому німецьким матеріалістом Молешоттом, який стверджує, що «Думка є рух матерії» – твердження майже безприкладного безглуздя. Розумові стани й тілесні стани цілком протилежні, як такі. Але це не впливає на положення, що кожна думка, крім її фізичного додавання (зміни в мозку), виявляє об'єктивний – хоча для нас надчуттєво об'єктивний – аспект на астральному плані²²⁷.

Дві головні теорії науки, що стосуються відносин між розумом і матерією, суть Монізм і Матеріалізм. Обидві ці теорії покривають усе поле негативної психології, за винятком квазі-окультних поглядів німецьких Пантеїстичних Шкіл. Погляди наших сучасних учених мислителів, що стосуються відносин між розумом і матерією, можуть бути зведені до наступних двох гіпотез. Ці гіпотези показують, що обидва погляди однаково виключають можливість незалежної душі, відмінної від фізичного мозку, через який вона діє. Вони суть наступні:

1) *Матеріалізм*, теорія, що розглядає розумові феномени, як продукт молекулярної зміни в мозку; тобто, як результат трансформації руху у відчуття(!). Більш примітивна школа зайшла, одного разу, так далеко, що ототожнила розум із «особливим видом руху»(!), але, на щастя, ця точка зору розглядається зараз більшістю людей науки, як безглуздя.

2) *Монізм* або доктрина Єдиної Сутності є найбільш витонченою формою негативної психології, котру один із її прихильників, проф. *Vain* дотепно називає – «матеріалізм, що захищається». Ця доктрина дуже широко поширена й нараховує серед своїх прихильників таких мислителів, як Леві, Спенсер, Феррієр та ін.; встановлюючи думку й розумові феномени як такі, що взагалі радикально контрастують із матерією, вона розглядає їх, як дві сторони або два аспекти однієї і тієї ж субстанції в деяких з її станів. Думка, як Думка, говорять вони, цілком протилежна матеріальним феноменам, але вона також повинна бути розглянута, як лише «суб'єктивна сторона руху нервів» – але, що можуть припускати наші знаючі вчені під цим?

Вертаючись до коментарів про Чотирьох Магарадж, згідно Климента Олександрійського, у єгипетських храмах величезна завеса відокремлювала святилище від місця зборів. Так само було і у євреїв. Як у тих, так і в інших Завіса була протягнута над п'ятьма стовпами (Пентаграма), що символізують езотерично наші п'ять почуттів і п'ять корінних рас, тоді як чотири кольори Завіси зображували чотири частини Світу і чотири земні стихії. Усе ціле було алегоричним символом. За посередництва цих чотирьох високих Правителів над чотирма частинами Світу і стихіями, наші п'ять почуттів можуть досягти сховані істини Природи; але зовсім не як стверджував це Климент, що саме стихії *per se* давали язичникам Божественне Знання або знання Бога²²⁸. Тоді як єгипетська емблема була духовна, єврейська була чисто матеріалістична, і, дійсно, шанувала лише сліпі стихії та уявлені «точки». Адже, який був сенс чотирикутної Скинії, спорудженої Мойсеєм у Пустелі, якщо вона не мала того ж космічного значення? «Зроби завісу ... із блакитної, пурпурової і червленої ... і зроби для завіси п'ять стовпів із сіттим дерева ... і зроби ... на чотирьох кутах ... чотири кільця мідних ... бруси з дорогоцінного дерева на чотири сторони. Північ, Південь, Захід і Схід ... Скинії ... і Херувимів ... митецькою роботою»²²⁹. Скинія і квадратний двір, Херувими та все інше було точно таким же, як і в єгипетських храмах. Чотирикутна форма скинії означала те ж саме, що вона означає й зараз в екзотеричному шануванні китайців і тибетців – а саме чотири кардинальні точки виражені в чотирьох сторонах пірамід, обелісків та інших подібних будов. Йосип Флавій намагається пояснити це. Він заявляє, що стовпи Скинії були тотожні стовпам, поставленим у Тирі на честь чотирьох стихій, і піднятим на п'єдесталах чотирьом янголам, які були повернуті обличчям до кардинальних точок; додаючи, що «Янголи на п'єдесталах мали чотири знаки Зодіаку» на собі, що виявляло те ж позначення сторін Світу²³⁰.

Це ж уявлення можна знайти і в печерах послідовників Зороастра, у храмах Індії, вирубаних у скелях, і в усіх священних, квадратних будівлях давнини, що дожили до наших днів. Це виразно доведено Лайярдом, котрий знаходить ці чотири кардинальні точки і чотири первинні елементи в релігії кожної країни, у формі квадратних обелісків, у чотирьох сторонах пірамід і т.д. Чотири Магараджі були Правителями і Керівниками цих стихій та їхніх точок.

Якби учень захотів більше знати про них, йому варто лише порівняти бачення Єзекїїла (розд.: 1) з тим, що відомо про китайський Буддизм, навіть у його екзотеричних вченнях, і обстежити зовнішню форму цих «Великих Царів Девів». На думку о. Йосипа Едкінса: «Кожний з них очолює один із чотирьох континентів, на які індуси ділять Світ... Кожний керує армією духовних істот, для охорони людства та Буддизму»²³¹. За винятком пристрасті до Буддизму, ці Чотири Небесні Істоти і є саме це. Індуси, однак, розділяють світ на сім континентів екзотерично, так само як і езотерично; і їх чотири Космічні Деви, насправді, є вісьмома й керують усіма точками компасу, а не континентами.

«Четверо» є Охоронцями людства і також посередниками Карми на Землі, тоді як Ліпіки піклуються про посмертне майбутнє Людства. У той же час вони є чотирма живучими Істотами, «які мають подобу людини» у

227 Див. «Окультний Світ», стор. 89, 90.

228 Так фразу: «*Natura Elementorum obtinet revelationem Dei*» (*Clemens, Stromata, IV-6*) – можна прикласти як до тих, так і до інших, або ж ні до кого. Дивись у «*Zends*». II – 228, і «*De Iside*» Плутарха, в порівнянні Лайярда в «*Academie des Inscriptions*», 1854, vol. XV.

229 *Vuxid*, XXVI, XXVII.

230 «*Antiquitates*», I, VIII, розд. XXII.

231 «*Chinese Buddhism*», стор. 216.

баченні Єзеїїла, і перекладачами *Біблії* іменуються – Херувимами, Серафимами» і т.д.; і «Крилатими Сферами», «Вогняними Колісьми», Окультистами; також і в індуському Пантеоні вони мають багато різних найменувань. Всі ці Гандхарви, «Солодкоспіваки», Асури, Кіннари й Наги, всі вони є алегоричні описи Чотирьох Магарадж. Серафими, Вогняні Змії Небес, яких ми зустрічаємо в параграфі, що описує Гору Світу, як «Піднесене Громаддя Слави, шанований Притулок Богів і небесних псалмоспіваків ... недосяжне для грішних людей ... бо воно стережеться Зміями». Вони так само іменуються Месниками і «Крилатими Колісьми».

Пояснивши їхню місію і характер, подивимося, що говорять християнські тлумачі Біблії про Херувимів. Єврейською мовою слово це означає повноту Знання; ці Янголи названі так через їхнє чудове Знання і тому вони призначалися для «покарання людей, які претендували на володіння божественним Знанням». (Тлумачення Крюдена розд. III, 24, *Книги «Буття»* в його «*Concordance*» [Покажчик Біблійних Виречень]). Чудово; яким би не було туманним це повідомлення, воно показує, що Керуб, поставлений біля Воріт Саду Раю після «Падіння», вселив шановним тлумачам думку про покарання пов'язане із забороненим Знанням або Божественним Знанням – знання, яке у людській оцінці, звичайно ж, веде до іншого «Падіння», падіння богів або «Бога». Але, позаяк добрий старий Крюден нічого не знав про Карму, він може бути прощений. Але алегорія, проте, дуже показова. Від Світу – Оселі Богів до Раю, відстань вельми невелика, і від індуських Зміїв до офічного Херувиму, із семи яких третім був Драконом, розходження ще менше, бо обоє охороняли вхід в область Таємного Знання. Крім того, Єзеїїл ясно описує чотирьох Космічних Янголів:

«І бачив я ... буйний вітер ... велику хмару і вогонь у звоях ... і з середини його видно було подобу чотирьох тварин ... вигляд їхній був, як у людини. І в кожній чотири обличчя й ... чотири крила ... обличчя людини²³² й обличчя лева ... обличчя тельця й ... обличчя орла... І дивився я на тварин ... і ось, на землі ... по одному колесу перед чотирма обличчями їхніми ... здавалося, начебто колесо перебувало в колесі ... бо дух тварин був у колесах»²³³.

Існують три головні групи Будівельників і стільки ж Планетних Духів та Ліпиків, і кожна група знову ділиться на сім підгруп. Навіть у такій великій праці, як ця, неможливо вдаватися в найдокладніше дослідження навіть трьох головних груп, бо це зажадало б ще зайвого тому. Ці Будівельники є представниками перших «Розумом Породжених» Істот, отже й первозданних Ріши-Праджапати; також вони суть Сім Великих Богів Єгипту з їх головним Осірісом; Сім Амешаспент'ів Зороастра з Ормаздом на чолі; «Сім Духів Лику»; Сім Сефіротів, відділених від першої Тріади і т.д., й т.д.²³⁴. Вони творять або, скоріше, відбудовують кожну «Систему» після «Ночі». Друга Група Будівельників є Зодчим нашої Планетної системи, винятково. І Третя – Прабатьком нашого Людства – макрокосмічним прообразом мікрокосму. Планетні Духи є надихаючими духами Зірок і особливо Планет. Вони керують долями людей, які всі народжуються під тим або іншим сузір'ям їхнім. Друга й Третя Група, належачи до інших систем, несуть ті ж функції й усі вони керують різними відділами Природи; в індуському екзотеричному Пантеоні вони є божествами-охоронцями, які очолюють усі точки компасу – чотири головні й чотири проміжні точки – та іменуються Докапала, «Тримачами або Охоронцями Світу» (у нашому видимому Космосі), з яких Індра (Схід), Яма (Південь), Варуна (Захід) і Кубера (Північ) є головними. Їхні слони й дружини, звичайно, належать до фантазії та пізніших вигадницьтв, хоча всі вони мають окультне значення.

Ліпіки, опис яких дано в Коментарях № 6, на Станці IV, суть Духи Всесвіту, тоді як Будівельники лише наші планетні Божества. Перші належать до найбільш Окультної частини космогонії, що не може бути видана тут. Чи знають Адепти – навіть найвищі – цей янгольський чин у закінченості його потрійних ступенів або лише нижчий, пов'язаний із записами нашого світу, це щось, що авторка не може сказати, і вона скоріше схиляється до останнього припущення. Про їхній вищий ступінь викладається лише одне: Ліпіки пов'язані з Кармою – будучи її безпосередніми Літописцями. Символом Священного й Таємного Знання у давнину всюди було Дерево, що позначало те ж Писання або Запис. Звідси слово Ліпіка, Письменник або Переписувач; Дракони – символи Мудрості, що стережуть Дерево Знання; «Яблуня, що приносить золоті плоди, древо Гесперид», «Розкішні Древа» і рослинність Вершини Меру, охоронюваної Зміями; Юнона, яка дає Юпітерові в день весілля Дерево із золотими плодами, є інший аспект Єви, яка пропонує Адамові яблуко з Дерева Знання.

232 «Людина заміняє тут «Дракона»». Порівняй Духів офітів. Янголи, визнані римо-католицькою церквою, і відповідні цим «Особам», у офітів йменувалися: Дракон – Рафайл; Лев – Михайло; Бик – Уріель; і Орел – Гавриїл. Ці Четверо співпрацюють з чотирма євангелістами й, відтак, передіснували Євангеліям.

233 *Єзеїїл*, I.

234 Євреї, виключаючи кабалістів, не маючи найменувань для Сходу, Заходу, Півдня та Півночі, виражали це уявлення словами: попереду, позаду, направо і наліво, й дуже часто змішували терміни екзотерично, роблячи, таким чином, втаємничення в *Біблії* ще більш важким для тлумачення. Додайте до цього ще факт, що з сорока семи перекладачів *Біблії* часу короля Якова, лише троє розуміли єврейську мову, та й з них двоє померли перш, ніж було перекладено Псалтир («*Royal Masonic Cyclopaedia*»); легко уявити собі, наскільки можна покласти на англійський переклад *Біблії*. В цій праці ми слідуємо за римо-католицьким тлумаченням.

СТАНЦА V. – Продовження.

6. ЛІПКИ ОКРЕСЛЮЮТЬ ТРИКУТНИК, ПЕРШИЙ ЄДИНИЙ²³⁵, КУБ, ДРУГИЙ ЄДИНИЙ, І ПЕНТАГРАМУ В ЯЙЦІ²³⁶ (а). ЦЕ КІЛЬЦЕ, НАЗВАНЕ «НЕ ПЕРЕСТУПИ» ДЛЯ ТИХ, ХТО СПУСКАЄТЬСЯ І СХОДИТЬ²³⁷; ХТО ПРОТЯГОМ КАЛЬПИ ПРОСУВАЄТЬСЯ ДО ВЕЛИКОГО ДНЯ «БУДЬ ІЗ НАМИ» (b) ... ТАК БУЛИ СТВОРЕНІ АРУПА Й РУПА²³⁸; ВІД ЄДИНОГО СВІТЛА СІМ СВІТОЧІВ; ВІД КОЖНОГО ІЗ СЕМИ СІМ ПО СІМ СВІТОЧІВ. КОЛЕСА ОХОРОНЯЮТЬ КІЛЬЦЕ...

Станца ця продовжує класифікацію ступенів Янгольських Ієрархій до дрібних подробиць. Від групи Чотирьох і Семи походять «Розумом-Породжені» групи Десяти, Дванадцяти, Двадцяти Одного й т.д.; всі вони знову підрозділені на підгрупи – Семи, Дев'яти й Дванадцяти тощо, поки розум не загубиться у нескінченному перерахуванні небесних Воїнств та Істот, з яких кожне має своє певне завдання в керуванні видимим Космосом протягом його існування.

а) Езотеричне значення першої фрази вірша полягає в тому, що ті хто були названі Ліпиками, Літописцями Кармічної Книги Запису, встановлюють непрохідну перешкоду між особистим Я і безособовим Его, Нуменом і Джерелом першого. Звідси й алегорія. Вони окреслюють виявлений світ матерії усередині Кільця «Не переступи». Цей світ є об'єктивний символ Єдиного, розділеного на Безлічі на планах Ілюзії, Аді («Перший») або Ека («Єдиний»); і цей Єдиний є колективний агрегат або сукупність головних Творців або Зодчих видимого Всесвіту. У єврейському Окультизмі вони іменуються одночасно *Achath* – «Єдиний» жіночого початку, і *Achad* – «Єдиний» чоловічого початку. Монотеїсти скористалися й зараз ще користуються глибоким езотеризмом *Кабали*, щоб застосувати ім'я, під яким відомо Єдине Найвище Суцце, до його прояву Сефіротам-Елохіму, і називають його Іеговою, роблячи це цілком свавільно і проти всякого сенсу та логіки, бо термін Елохім є множинний іменник, тотожний із множинним словом *Chiim*, яке часто змішується з ним. Фраза в Сефер Ієцира – «*Achath-Ruah-Elohim-Chiim*» виявляє Елохіма, у найкращому разі Андрогіном, до того ж, жіночий початок майже переважає, бо фраза ця читається: «ЄДИНИЙ є Вона, Дух Елохіма Життя». Як сказано, Ахат (або Ехат) жіночого початку, і Ахад (або Ехад) чоловічого, обоє означають Єдиного.

Крім того, в Окультній Метафізиці існують насправді двоє «Єдиних» – Один на недосяжному плані Абсолюту й Безмежності, про який ніякі умовиводи неможливі; і другий Єдиний на плані Сходжень. Перший не може ні виходити, ні бути діленим, бо він вічний, абсолютний і непорушний. Але другий, будучи, так би мовити, відбиттям першого Єдиного (бо він є Логос або Ішвара в ілюзорному Всесвіті), може. Він випромінює від себе – так само як вища Тріада Сефіротів, випромінює сім нижчих Сефіротів – сім Променів або Дхіані-Коганів; іншими словами Односуцце стає Різносущим, Протіл диференціюється на Елементи. Але ці, якщо тільки вони не повернуться у свій первинний елемент, ніколи не зможуть переступити межі Лайя або нульової точки. Це метафізичне положення навряд чи може бути краще описане, ніж у лекціях Т. Субба Роу на *Бгагават Гіту*:

«Мулапракріті (Покрив Парабрахмо) діє, як єдина енергія, через Логос (або Ішвару). Тепер Парабрахмо ... є єдина сутність, від якої виходить і починає існування центр енергії, що я назву поки Логосом... Він називається Словом ... християнами, і він є божественний Христос, який вічний у лоні Батька свого. Він називається Авалокітешварою буддистами... Майже в кожній доктрині було формульоване існування центру духовної енергії, який не породжений і вічний, та існує в лоні Парабрахмо під час Пралаїї, і виникає як центр свідомої енергії під час космічної діяльності...»²³⁹.

Адже, як лектор подав це, сказавши – Парабрахмо не є це або те й навіть не свідомість, бо воно не може бути віднесене ні до матерії, ні до чого-небудь умовного. Він не Его, так само він не Не-Его, ні навіть Атма, але, істинно, єдине джерело всіх проявів і видів існування.

Так в алегорії, Ліпіки відокремлюють світ (або план) чистого Духу від плану Матерії. «Ті», хто «спускаються і сходять» – втілені Монади й люди, спрямовані до очищення та «сходження», але, які усе ще не цілком досягли цілі – можуть переступити за Кільце «Не Переступи» тільки в День «Будь із Нами»; у той день, коли людина, звільнившись від пут неучтва та усвідомивши цілком неподільність Его усередині її Особистості – помилково прийнятого за своє власне – від Всесвітнього Его (*Anima Supra-Mundi*) поринає в Єдине Суцце, щоб стати не тільки воєдино з «Нами», виявленими Життями, які є Єдине Життя, але самим цим Життям.

Астрономічне Кільце «Не Переступи», котре Ліпіки окреслюють навколо «Трикутника, Першого Єдиного, Куба, Другого Єдиного і Пентаграми», щоб укласти ці фігури в Коло, таким чином, знову виявляє символи 31415 або ж коефіцієнт, постійно вживаний у математичних таблицях π (пі); геометричні фігури замінюють тут цифри. Відповідно до загальних філософських учень, це Кільце перебуває за межами того, що називають туманностями в астрономії. Але це є таким же помилковим уявленням, як і топографія та описи дані в Пуранічних та інших езотеричних Писаннях про 1008 світів, небеса й світи Дева-Лока. Звичайно, в езотеричних вченнях, так само як і за мирськими науковими даними, існують світи на таких незлічимо відстанях, що світло від найближчого з них, хоча воно лише зараз досягло наших сучасних «халдеїв», могло

235 Вертикальна лінія чи цифра 1.

236 Коло.

237 Також для тих, хто, і т.д.

238 Світ, позбавлений Форм, і Світ Форм.

239 «*Theosophist*». Лют. 1877, стор. 303.

залишити своє світило задовго до дня, в який слова: «Хай буде Світло» були вимовлені. Але світи ці не на плані Дева-Лока, але в нашому Космосі.

Хімік доходить до лайя або нульової точки плану матерії, з котрим він має справу, і потім заходить у тупик. Фізик або астроном рахує більйони миль за туманностями і потім також зупиняється в тупику. Напівприсвячений окультист також уявить собі цю лайя точку, як існуючу на якому-небудь плані, якщо й не на фізичному, то, однак, на плані доступному людському розуму. Але цілковито Присвячений *знає*, що Кільце «Не Переступи» не є місцевість, також воно не може бути обміряне відстанню, але воно існує в абсолютності – Безмежності. У цій «Безмежності» цілковито Присвяченого не існує ні висоти, ні широти, ні товщини, але все є невимірна глибина, що простирається знизу від фізичного до «параметафізичного». Вживанням слова «знизу» мається на увазі не глибина фізичної матерії, але основна глибина – «Ніде й Скрізь».

Якщо ретельно досліджувати екзотеричні й грубо-антропоморфічні алегорії народних релігій, то навіть в них можна знайти слабкі сліди доктрини, уособленої в Кільці «Не Переступи», охоронюваної Ліпіками. Так ці ж сліди зустрічаються навіть у вченнях секти Веданта Вісіштадвайти, найбільш антропоморфічної у всій Індії. Адже ми читаємо, що звільнена душа після досягнення нею Мокша – стану блаженства, який означає «звільнення від Бандха» або рабства – відчуває блаженство у місці, названому Парамапада, місці не матеріальному, але складеному із Суддасаттва, ества з якого створене тіло Ішвари – «Господа». Там Мукти Дживатми, (Монади), які досягли Мокша, більше не піддаються ні якостям матерії, ні Кармі. «Але якщо вони оберуть, вони можуть втілитися на Землі²⁴⁰ заради принесення добра світу». Шлях до Парамапада або до нематеріальних світів із цього світу, називається Давайяна. Коли людина досягає Мокша і тіло вмирає, то:

«Джива (Душа) разом із Сукшма Шаріра²⁴¹ йде із серця тіла до Брахмарандра, центру, що перебуває в тімені, проходячи по Сушумна, нерву, які з'єднує серце із Брахмарандра. Джива пробивається через Брахмарандра і йде в область Сонця (Сурьямандала), тримаючись сонячних променів. Потім вона входить через темну пляму у Сонце в Парамапада... Джива керується на своєму шляху ... найвищою Мудрістю, надбаною Його²⁴²».

«Так Джива йде в Парамапада за допомогою Атхівахіка (Носіїв у переході), відомих під назвами Арчи Аха ... Адітья ... Праджапаті ... і т.д., і т.д. Арчи, і т.д., згадані тут, є відомими чистими Душами тощо...»²⁴³.

Ніхто з Духів, за винятком «Літописців» (Ліпіки), ніколи не переступив забороненої лінії цього Кільця, також ніхто не переступить її до дня наступної Пралайї, бо це є межа, що відокремлює Минуще – ніби не було воно нескінченним для людського ока – від істинно Нескінченного. Тому Духи згадані, як ті, хто «спускаються і сходять», суть «Воїнства», неточно названі «Небесними Істотами». Але насправді, вони щось зовсім інше. Вони істоти Вищих Світів в Ієрархії Буття і настільки незмірно високі вони, що нам вони повинні здаватися Богами і колективно – *Богом*. Але такими ж і ми, смертні люди, повинні здаватися мурасі, яка судить мірилом своїх особливих здібностей. Можливо, що мураха також вбачає перст відплати Особистого Бога в руці хлопчиська, який під імпульсом злого жарту знищує, за мить, її мурашник, працю багатьох тижнів, – довгих років у хронології комах. Мураха, почувавши це гостро, може, так само як і людина, приписати незаслужене нещастя комбінації провидіння із гріхом і побачити в цьому результат гріха її першого предка. Хто знає і хто може стверджувати або заперечувати? Відмова допустити в усій Сонячній Системі існування інших розумних і мислячих людських істот, крім нас самих, є найбільша зарозумілість нашого століття. Усе, що наука має право стверджувати, це, що немає невидимих, розумних Свідомостей, які живуть у *тих же* умовах, що й ми. Але вона взагалі не може заперечувати можливість існування світів усередині світів, в умовах цілком відмінних від тих, які становлять природу нашого світу. Також не може вона заперечувати, що може існувати деякий зв'язок між деякими із цих світів і нашим світом. Найбільший філософ, європейського походження, Еммануїл Кант, запевняє нас, що подібний зв'язок, у жодному разі, не є неймовірним:

«Зізнаюся, що я вельми схильний стверджувати існування нематеріальних істот у світі й помістити мою душу в категорію цих істот. Згодом, не знаю, де або коли, але буде доведено, що людська душа, навіть у цьому житті, перебуває в нерозривному зв'язку з усіма нематеріальними сутностями у Світі–Духа і, що вона діє на них і одержує вплив від них.»²⁴⁴.

До найвищого із цих світів, учать нас, належать Сім Ступенів, чисто Божественних Духів; до шести нижчого належать Ієрархії, які можуть іноді бути видимі й чутні людьми та, які зв'язуються зі своїми земними нащадками. Потомством, нерозривно пов'язаним із ними, бо кожен принцип в людині має своє безпосереднє джерело в природі цих великих Істот, які відповідно постачають нас невидимими елементами в нас. Фізична наука вільна обговорювати фізіологічний механізм живих істот і продовжувати свої марні зусилля, намагаючись розкласти наші почуття, відчуття, розумові й духовні, на функції їхніх органів – провідників.

240 Ці добровільні втілення називаються в нашій Доктрині Нірманака – переживальні духовні принципи людини.

241 Сукшма Шаріра – ілюзорне тіло, ніби «тіло сновидінь», в котре вдягнуті нижчі Дхіані небесної Ієрархії.

242 Порівняй це езотеричне положення з доктриною гностиків, знайденою в «*Pistis – Sophia*» (Знання – Мудрість), в трактаті, котрий Софія (Ашамот) представлена, як загублена у водах Хаосу (Матерії) на її шляху до Найвищого Світла; і Христос, який звільняє і допомагає їй на праведному Шляху. Зауважте, що «Христос» у гностиків означав Безособовий принцип, Атмана Всесвіту і Атму кожної людської душі, але не Ісуса. Хоча в старих коптських манускриптах, у Британському Музеї, «Христос» замінений «Ісусом» та іншими термінами.

243 *Catechism of the Visishtadvaita Philosophy – N. Bhāshyacharya*, члена Теос. Тов., нещодавно померлого пандита бібліотеки Адіара.

244 «*Träume eines Geistersehers*», наведені *C.C. Massey* в його передмові до «*Spiritismus*» фон Гартмана.

Незважаючи на це, все, що можливо було зробити в цьому напрямку, уже зроблено, і наука не може йти далі. Вона стоїть перед глухою стіною, на поверхні якої вона накреслює, як уявляє вона, великі фізіологічні та психічні відкриття, з яких кожне згодом виявиться не більше, ніж павутина, сплетена її науковими фантазіями та ілюзіями. Лише тканини нашого фізичного тіла підлягають аналізу й дослідженням фізіології. Шість вищих Принципів, укладених в них, завжди будуть ухилятися від руки, керованої «*animus* 'om», котрий, навмисно, не відає і відкидає Окултні Науки. Усе, що сучасне, фізіологічне дослідження зробило й могло зробити внаслідок природи речей стосовно психологічних проблем, це показати, що кожна думка, відчуття й емоція супроводжується особливою координацією молекул деяких нервів. Висновок, виведений ученими типу Бюхнера, Фогта й іншими, що думка є молекулярний рух, ставить у необхідність визнати нашу суб'єктивну свідомість цілковитою абстракцією.

b) Таким чином, Великий День «Будь із Нами» є вислів, єдиний сенс якого полягає в його буквальному перекладі. Його значення не так легко розкривається для тих, хто не знайомий з містичними догмами Окультизму або, вірніше, з Езотеричною Мудрістю або «Будизмом» (з одним д). Цей вислів, властивий останньому й так само туманний для профана, як і вислів єгиптян, які називали той же День – «Прийди до Нас», що є тотожним із першим – хоча слово «Будь», у цьому випадку, могло бути ще краще замінене одним із термінів – «залишися» або «відпочивай з Нами», бо це стосується довгого періоду Спокою, названого Паранірованою. День – «Прийди до Нас!»... Це день, коли Осіріс сказав Сонцю: «Прийди, Я бачу його, який зустрічає Сонце в Аменті»²⁴⁵. Тут Сонце означає Логос (або Христа або Гора), як центральну синтетичну Сутність і, як розлита сутність променистих Істот, різна в субстанції, але не в сутності. Як це висловлено лектором про «*Бхагават Гіту*», не слід припускати, що Логос є лише єдиний центр енергії, виявлений Парабрахмо. Існують незліченні інші. Число їх майже нескінченно в лоні Парабрахмо. Звідси й вислів – «День – Прийди до Нас» і «День Будь із Нами» й т.д. Так само як квадрат є символом чотирьох Священних Сил – Тетрактис, – так Коло виявляє межу усередині Безмежності, яку жодна людина, навіть у душі, чи Дева, чи Дх'яні-Коган, не може переступити. Духи тих, хто «спускається і сходить» протягом еволюції циклу, переступлять «залізом оперезаний світ» лише в день їхнього наближення до порогу Паранірани. Якщо вони досягнуть його, вони будуть спочивати в лоні Парабрахмо або в «Невідомій Пітьмі», що тоді стане для них Світлом протягом усього періоду Магапралаї – «Великої Ночі», а саме, 311 040 000 000 000 років занурення в Брахмо. День «Будь із Нами» і є цей період Спокою або Паранірани. Він відповідає Дню Останнього Суду християн, так грубо матеріалізованому в їхній релігії²⁴⁶.

В езотеричних тлумаченнях єгипетських обрядів, душа померлої особи – від Іерофанта до священного бика Апіса – ставала Осірісом, була осіріфірована (однак Таємна доктрина вчила, що дійсне осіріфіювання досягалося кожною Монадою лише після 3000 циклів існування); так і в цьому випадку. Монада, породжена від природи і самої Сутності «Семи» (її найвищий принцип стає негайно ж ув'язненим у Сьомому Космічному Елементі), повинна виконати своє семерикове обертання через весь Цикл Буття і Форм, від найвищої і до нижчої; а потім знову від людини до Бога. На порозі Паранірани вона знову приймає свою первинну Сутність і стає ще раз Абсолютом.

СТАНЦА VI.

1. МІЦЦЮ МАТЕРІ МИЛОСЕРДЯ І ЗНАННЯ (a), ГУАНЬ-ІНЬ – ТРОЇСТІСТЬ ГУАНЬ-ШИ-ІНЬ, ЩО ПЕРЕБУВАЄ В ГУАНЬ-ІНЬ-ТЯНЬ (b) – ФОХАТ, ПОДИХ ЇХНЬОГО ПОРОДЖЕННЯ, СИН СИНІВ, ВИКЛИКАВ З НИЖЧОЇ БЕЗОДНІ²⁴⁷ ПРИМАРНУ ФОРМУ СЯНЬ-ЧАН²⁴⁸ І СІМ ПОЧАТКІВ.

Ця Станца перекладена з китайського тексту й імена, дані, як еквіваленти оригінальних термінів, збережені. Істинна езотерична номенклатура не може бути дана, бо це лише заплутає читача. Доктрина брахманів не має еквівалентів для цих термінів. Вак у багатьох аспектах ніби наближається до китайського Гуань-Інь, але не має того поклоніння Вак під цим ім'ям в Індії, яке є стосовно Гуань-Інь в Китаї. Жодна езотерична релігійна система ніколи ще не визнавала Жіночного Творця, і тому від першої зорі народних релігій, жінка завжди вважалася істотою нижчою, ніж чоловік, і так з нею і поводитися. Лише в Китаї і в Єгипті, Гуань-Інь та Ісіда були рівношанованими з богами чоловічого початку. Езотеризм не відає статі. Його Вище Божество так само поза статтю, як і поза формою; ні Батько, ні Матір. І його перші виявлені істоти, як небесні, так і земні, тільки поступово стають андрогінами, щоб, нарешті, роз'єднатися на два початки.

a) «Матір Милосердя і Знання» називається «Троїстою» Гуань-Ши-Інь, бо в її корелятах, метафізичних і космічних, вона є «Матір, Дружина й Дочка» Логосу, так само як у пізніших теологічних перекладах вона стала – «Батько, Син і Святий Дух (жіночого початку)» – Шакті або Енергія – Єством цієї Трійці. Так в

245 «Книга Мертвих», Поль Пьерре, розд. XVII, стор. 61.

246 Див. також інші дані з приводу цього особливого вислову – День «Прийди до Нас»; напр. «Погребальні Обряди Єгиптян», твір віконта де Руже.

247 Хаос.

248 Наш Всесвіт.

Езотеризмі ведантистів Дайвіпракріті, Світло, виявлене через Ішвару-Логосу²⁴⁹, є одночасно Матір'ю і також Дочкою Логосу або Промови Парабрахмо. Тоді як у Транс-Гімалайських Вченнях – в Ієрархії їх алегоричної і метафізичної Теогонії – це є «Матір» або абстрактна, ідеальна Матерія, Мулапракріті, Корінь Природи; з метафізичної точки зору корелят Аді-Будха, виявлений у Логосі-Авалокітешвара; і з чисто окультної та космічної точки – Фохат, «Син Синів», двопочаткова енергія, вихідна із цього «Світла Логосу», яка проявляється на плані об'єктивного Всесвіту, як схована, так і виявлена Електрика – яка є Життя. Так говорить Т. Субба Роу:

«Еволюція зачинається мислячою енергією Логосу ... не тільки внаслідок можливостей, вкладених у Мулапракріті. Це Світло Логосу є ланка ... між об'єктивною матерією і суб'єктивною думкою Ішвари (або Логосу). В деяких буддійських книгах він називається – Фохат. Він є єдиний інструмент, яким працює Логос»²⁵⁰.

b) «Гуань-Інь-Тянь» означає «Солодкозвучні Небеса Звуку», Оселя Гуань-Інь або «Божественного Голосу». Цей «Голос» є синонім Промови або Слова, «Мови», як вираження Думки. Так може бути знайдений зв'язок і навіть походження єврейської Бат-Кол, «Дочки Божественного Голосу» або Промови, або ж чоловічо-жіночого Логосу, Небесної Людини», або Адама Кадмона, що є одночасно і Сефірою. Остання, звичайно, була передбачена в індуській Вак, богині Мови й Слова. Тому що Вак – дочка й жіночна половина, як це стверджується, Брахми, «породжена богами» – разом із Гуань-Інь, з Ісідою (також дочкою, дружиною і сестрою Осіріса) та з іншими богинями є, так би мовити, жіночним Логосом, богинею *активних* сил у Природі – Слово або Звук і Мова. Якщо Гуань-Інь є «Солодкозвучний Голос», то точно так і Вак «Солодкозвучна королева», що дала живлення та воду (жіночий принцип) ... яка, як Матір-Природа, надає нам живлення та підтримку». У творчому утворенні вона поєднується із Праджapati. Вона є Чоловічим і Жіночим Початками *ad libitum*, так само як Єва і Адам. Вона ж форма Адіті – принципу вище Ефіру – Акаші, синтезу всіх сил Природи. У такий спосіб Вак і Гуань-Інь, обидві є магічною міццю Окультного Звуку в Природі та Ефірі; «Голос», що викликає Сянь-Чан, ілюзорну форму Всесвіту з Хаосу і Сім Початків (Елементів).

Так в «Ману» Брахма (також Логос) виявлений, як ділячий своє тіло на дві частини чоловічого і жіночого початку та, який створює в останньому, саме у Вак, Вірадж, котрий є він сам або той же Брахма. Учений окультист Веданти, пояснюючи причину, чому Ішвара (або Брахма) іменується Словом або Логосом, чому, насправді, він називається Шабда-Брахмо, говорить наступне:

«Пояснення, яке я збираюся дати, здасться вам зовсім містичним, але якщо воно містичне, то, все ж, воно має величезне значення, коли зрозуміле точно. Наші древні письменники говорили про чотири аспекти Вак. (Див. *Pig-Vedu* і *Упанішади*), Вайкхарі Вак є те, що ми вимовляємо. Кожний вид Вайкхарі Вак існує в її Мадхьяма формі, потім у її Пашьянті формі й, нарешті, у її Пара формі²⁵¹. Причина, чому ця Пранава називається Вак, полягає в тому, що чотири принципи великого Космосу відповідають цим чотирьом формам Вак. Вся виявлена сонячна система існує у своїй Сукшма формі, у світлі або енергії Логосу, бо його енергія вловлена і передана космічній матерії... Весь Космос у його об'єктивній формі є Вайкхарі-Вак, Світло Логосу є форма Мадхьями, і Сам Логос – форма Пашьянті; і Парабрахмо є Пара аспект цієї Вак. У світлі цього пояснення ми повинні намагатися зрозуміти деякі твердження, зроблені різними філософами, що виявлений Космос є Слово, виявлене як Космос»²⁵².

СТАНЦА VI. – Продовження.

2. СТРИМКИЙ І ПРОМЕНЕНОСНИЙ ПОРОДЖУЄ СІМ ЛАЙЯ²⁵³ ЦЕНТРІВ (a), ЯКИХ НІХТО НЕ ЗДОЛАЄ ДО ВЕЛИКОГО ДНЯ «БУДЬ ІЗ НАМИ»; І ЗАТВЕРДЖУЄ ВСЕСВІТ НА ЦИХ ВІЧНИХ ОСНОВАХ, ОТОЧУЮЧИ СЯНЬ-ЧАН ЗАРОДКАМИ ПЕРВИННИМИ (b).

a) Сім Лайя Центрив є сім нульових точок, використовуючи термін нуль у тому ж сенсі, як він використовується в хімії. В Езотеризмі термін цей вказує точку, з якої починається вирахування диференціації. Виходячи із цих центрів – за межами яких Езотерична Філософія дозволяє нам вбачати неясні метафізичні обриси «Семи Синів» Життя й Світла, Семи Логосів герметистів і всіх інших філософів – починається диференціація Елементів, що входять у будову нашої Сонячної Системи. Часто запитували, яке точне визначення Фохату, його сил і функцій, бо він виявлений ніби виконуючим функції Особистого Бога в розумінні народних релігій? Відповідь була щойно наведена в коментарях на Станці V. Як прекрасно сказано в Лекціях на *Бгагават Гіту*: «Весь Космос повинен неминуче існувати в єдиному джерелі енергії, з якого виходить це Світло (Фохат)». Чи будемо ми рахувати сім принципів у Космосі й людині, або ж тільки чотири, але Сил у фізичній Природі Сім, і той же авторитет стверджує, що «Праджна або здатність пізнання існує в

249 «The Theosophist», Лют. 1887, стор 305

250 *Op. cit.*, стор. 306.

251 Називають Мадхья те, початок і кінець чого невідомі; Пара ж означає нескінченний. Всі ці вирази стосуються Нескінченності та поділу часу.

252 *Op. cit.*, стор. 307.

253 Від санскритського Лайя, точка матерії, де усяка диференціація припинилася.

семи різних аспектах, що відповідають семи станам матерії». Адже, як людська істота складається із семи принципів, так і диференційована матерія в сонячній системі існує в семи різних станах»²⁵⁴. Так само і Фохат. Фохат має кілька значень, як це вже було показано. Він іменується «Будівельником Будівельників», бо Сила, яку він персоніфікує, створила наш Семериковий Ланцюг. Він Один і Сім, і на космічному плані він за всіма подібними проявами, як: світло, тепло, звук, зчеплення й т.д., і т.д.; і він є «дух» електрики, який є Життя Всесвіту. Як абстракцію, ми називаємо його Єдиним Життям; говорячи як про об'єктивну та очевидну Реальність, ми скажемо про семерикову шкалу прояву, що, починаючись на верхньому щаблі від Єдиної неосяжної Причинності, закінчується як Всюдисущий Розум і Життя, властиве кожному атому Матерії. Отже, у той час, як наука говорить про еволюцію через грубу матерію, сліпу силу та несвідомий рух, Окультисти вказують на *Розумний Закон* і *Свідоме Життя* й додають, що Фохат є керівним Духом усього цього. Однак, він зовсім не особистий бог, а лише еманация всіх цих Сил за ним, які християни називають «Вісниками» свого Бога (насправді Елохіма або, радше, одного із Семи Творців, іменованих Елохім), ми ж називаємо його «Вісником» Первісних Синів Життя й Світла.

b) «Первинні Зародки», якими він наповнює Сянь-Чан (Всесвіт) з Тянь-Сін («Неба Розуму» або того, що є Абсолют), суть атоми науки і монади Лейбніца.

СТАНЦА VI. – Продовження.

3. ІЗ СЕМИ²⁵⁵ – ПЕРШИЙ ВИЯВЛЕНИЙ, ШІСТЬ ПРИХОВАНІ; ДВА ВИЯВЛЕНІ, П'ЯТЬ ПРИХОВАНІ; ТРИ ВИЯВЛЕНІ, ЧОТИРИ ПРИХОВАНІ; ЧОТИРИ ВИЯВЛЕНІ, ТРИ ПРИХОВАНІ; ЧОТИРИ Й ОДИН ЦЗАН²⁵⁶ ВИЯВЛЕНІ, ДВА Й ПОЛОВИНА ОДНОГО ПРИХОВАНІ; ШІСТЬ ПОВИННІ БУТИ ВИЯВЛЕНІ, ОДИН ЗАЛИШЕНИЙ ОСТОРОНЬ (a). НАРЕШТІ, СІМ МАЛИХ ОБЕРТОВИХ КОЛІС: ОДНЕ, ЩО НАРОДЖУЄ ІНШЕ (b).

a) Хоча ця Станца стосується всього Всесвіту після Магапралайї (всесвітнього розкладання), проте, ця фраза, як кожен учень Окультизму може це бачити, за аналогією, стосується також еволюції і кінцевого утворення первинних (хоча й складових) семи Елементів на нашій Землі. Із цих елементів, чотири в цей час цілком виявлені, тоді як п'ятий – Ефір – лише частково, бо ми перебуваємо тільки-но в другій половині Четвертого Кола, і отже, п'ятий елемент виявиться цілком лише в П'ятому Колі. Світи, включаючи нашу Землю, як зародки, звичайно, розвинулися спочатку з Одного Елементу в його другій стадії – «Батька-Матері», «Диференційованої Світової Душі», але не з того, що Емерсон іменує «Над-Душею» – чи назвемо ми це, разом із сучасною наукою, космічним пилом і вогняним туманом або ж, згідно Окультизму, Акашею, Дживатмою, Божественним Астральним Світлом або «Душею Всесвіту». Але за цією першою стадією Еволюції, в належний час пішла інша. Ні Світ, ні жодне небесне тіло, не могли би бути створені на об'єктивному плані, якби Елементи не були вже досить диференційовані – з їх первинного *Plus 'a*, який спочиває в Лайя. Останній термін синонім Нірвани. Це, насправді, є Нірванічне розкладання всіх субстанцій, занурених після Життєвого Циклу в латентність своїх первинних станів. Це є блискача, але безформна тінь Матерії *колишньої*, область заперечення – у якій під час спокою лежать латентними активні Сили Всесвіту.

Говорячи про Елементи, завжди дорікають древнім за те, що вони «припускали, що їхні елементи були простими і нерозкладними». Тіні наших доісторичних предків можуть повернути комплімент сучасним фізикам тепер, коли нові відкриття в хімії примусили В. Крукса (чл. Корол. Тов.) визнати, що наука ще на тисячу ліг (протяг у три географічні лінії) від знання складної природи найпростішої молекули. Цей учений говорить нам, що така річ, як дійсно проста, зовсім однорідна молекула, є *terra incognita* в хімії. «Де повинні ми провести лінію?» – запитує він. «Хіба немає виходу із цього недомислу? Чи повинні ми встановити випробування елементів настільки негнучкими, щоб тільки 60 або 70 кандидатів могли пройти, або ж ми повинні розкрити двері випробування настільки широко, щоб число прийнятих обмежувалося лише числом претендентів?». І потім учений хімік дає разючі приклади. Він говорить:

«Візьмемо приклад ітрію. Він має свою певну атомічну вагу, вона має всі ознаки простого тіла, елемента, до якого ми дійсно можемо додавати, але від якого ми не можемо відняти. Проте, цей ітрій, це однорідне ціле, як передбачалося, якщо його піддати відомому способу дроблення, розкладається на частки, які, не будучи абсолютно тотожними між собою, виявляють градацію властивостей. Або візьмемо приклад дідиму. Тут, ми мали тіло, що виявляло всі характерні ознаки елемента. Воно було відділено з великими труднощами від інших тіл, які тісно наближались до нього своїми властивостями й протягом цього критичного процесу, воно піддалося дуже суворій дії і надзвичайно ретельному дослідженню. Але потім прийшов інший хімік, що, піддавши це, передбачуване однорідне тіло, особливому процесу дроблення, розклав його на два тіла – празеодим і неодим, між якими вбачаються деякі відмінності. Більше того, навіть зараз немає впевненості, що неодим і празеодим є простими тілами. Навпаки, вони також виявляють ознаки дроблення. Тепер, якщо один передбачуваний елемент, підданий належному процесу, містить у собі несхожі молекули, то ми, звичайно, маємо право запитати, чи не можуть подібні ж результати вийти і в інших елементах, можливо, в усіх елементах, якщо тільки вони будуть

²⁵⁴ «П'ять років Теософії», стаття «Особистий та Безособовий Бог», стор. 200.

²⁵⁵ Елементи (стихії).

²⁵⁶ Дріб.

правильно випробувані? Ми навіть можемо запитати, де повинен зупинитися процес відбору, процес, що, звичайно, припускає різновиди між індивідуальними молекулами кожного виду? І в цих послідовних дробленнях ми, природно, знаходимо тіла, усе більш і більш наближені друг до друга.»²⁵⁷.

Ще раз цей докір стосовно древніх є невинуваченням. У всякому разі, їхні присвячені філософи навряд чи можуть підійти під таке обвинувачення, бо спочатку, саме вони створили алегорії та релігійні міфи. Якби вони перебували в невіданні щодо різноманітності своїх Елементів, вони не мали б уособлень Вогню, Повітря, Води, Землі та Ефіру; їхні космічні боги й богині ніколи не були би благословенні таким потомством, такою кількістю синів і дочок, які є лише елементи породжені від і всередині кожного відповідного Елемента. Алхімія та Окультизм феномени були би обманом і пасткою навіть у теорії, якби древні не відали потенційності та співвідношень властивостей і функцій кожного елемента, що входить до складу Повітря, Води, Землі й навіть Вогню – останній до цього дня *terra incognita* для сучасної науки, змушеної називати його рухом, еволюцією світла й тепла, станом займання визначаючи його лише за його зовнішніми аспектами, коротше кажучи, будучи в невіданні про його природу.

Але, що сучасна наука очевидно цілком втрачає з виду це, що якими б не були диференційованими ці прості хімічні атоми, котрі архаїчна філософія називала «творцями своїх відповідних батьків», батьками, братами, чоловіками своїх матерів, і цих матерів дочками своїх власних синів, як наприклад, Адіті й Дакша – якими б не були спочатку диференційованими ці елементи, проте, вони не були тими складними складовими тілами, якими вони зараз відомі науці. Ні Вода, ні Повітря, ні Земля (синонім для всіх твердих тіл) взагалі не існували у своїх теперішніх станах, що представляють єдині три стани матерії, визнані наукою. Бо всі вони й навіть Вогонь, є лише продукти в нових атмосферних сполученнях, уже цілком оформлених сфер, таким чином, у перші періоди формації Землі вони були чимось зовсім *sui generis*. Тепер же, коли умови і закони, що керують нашою Сонячною Системою, цілком розвинені, і атмосфера нашої Землі, так само як і всякого іншого небесного тіла, стала, так би мовити, своїм власним плавильним тиглем, Окултизм наука вчить, що в просторі існує постійний обмін молекул або, вірніше, атомів, що сполучаються, котрі, таким чином, змінюють сполучення своїх еквівалентів на кожній планеті. Деякі вчені, а саме, серед найбільш видатних фізиків і хіміків, починають підозрювати цей факт, відомий окультистам століття тому. Спектроскоп показує лише ймовірну тотожність (на підставі зовнішньої видимості) земної та сидеральної субстанції, але не може йти далі, ні показати, тяжіють чи ні атоми друг до друга тим же способом і в тих же умовах, як передбачається, як вони роблять це фізично та хімічно на нашій планеті. Шкала температури від вищого до нижчого градуса, доступна нашому уявленню, може бути допущена як та сама у всьому і для всього Всесвіту; проте, властивості його, крім властивостей роз'єднання і возз'єднання, розрізняються на кожній планеті; і таким чином, атоми входять у нові форми існування, поза межею уяви і пізнання фізичної науки. Як уже викладено в «*Five Years of Theosophy*»²⁵⁸. Субстанція кометної матерії, наприклад, «цілковито відмінна від хімічних або фізичних властивостей, з якими знайомі найбільші хіміки й фізики Землі». І навіть ця матерія, під час стрімкого проходження через нашу атмосферу, піддається деякій зміні у своїй природі.

Таким чином, не тільки елементи нашої планети, але навіть елементи всіх її сестер у Сонячній Системі, відрізняються у своїх комбінаціях друг від друга так само широко, як і від космічних елементів за межами нашої сонячної системи. Це, знову таки, підтверджується тим же вченим у вище наведеній лекції, коли він, цитуючи *Clerk Maxwell'a*, говорить, «що елементи не абсолютно однорідні». Він пише:

«Важко уявити собі відбір і знищення проміжних різновидів, бо, куди могли би зникнути ці знищені молекули, якщо, як ми маємо підставу думати, водень та ін. елементи нерухомих зірок, складаються з молекул, тотожних у всіх відносинах з нашими... Насамперед, ми можемо поставити під сумнів цю абсолютну молекулярну тотожність, бо дотепер ми не мали інших способів, щоб дійти якого-небудь висновку, крім способів, наданих спектроскопом; але визнано, що для точного порівняння та розпізнавання спектра двох тіл, вони повинні бути досліджені в тотожних станах температури, тиску й усіх інших фізичних умовах. Ми, звичайно, бачили в спектрі сонця промені, які ми не змогли ототожнити».

Тому, елементи нашої планети й не можуть бути прийняті за стандарт для порівняння з елементами в інший світах. Насправді, кожен світ має свій Фохат, котрий всюдисущий у своїй сфері дії. Але існують стільки ж Фохатів, як і світів, і кожен відрізняється силою і ступенем прояву. Індивідуальні Фохати утворюють один всесвітній, колективний Фохат – видиму сутність єдиної абсолютної Не-Сутності, що є абсолютне Буття, Сат. «Мільйони й більйони Світів створюються в кожному Манвантару», – так сказано. Тому мусить бути безліч Фохатів, які ми розглядаємо, як свідомі й розумні Сили. Це, звичайно, обурить розуми науки. Проте, окультисти, які мають ґрунтовні причини для цього, розглядають усі Сили Природи, як реальні, хоча понадчуттєві стани Матерії та, як об'єкти, доступні пізнанню істот, обдарованих необхідними для цього почуттями.

Ув'язнений у своєму первинному, незайманому стані в Лоні Вічної Матері, кожен атом, породжений за межами порогу її Царства, засуджений до постійної диференціації. «*Матір спить, але дихає постійно*». І кожен подих її висилає у виявлений план продукти, Протею подібні, котрі, несені хвилею витікання, розкидаються Фохатом і спрямовуються ним у межі й за межі тієї або іншої планетної атмосфери. будучи вловлений однією із цих атмосфер, атом загублений; його первинна чистота загублена назавжди, якщо тільки

257 *Presidential Address before the Royal Society of Chemists*, – Березень, 1888.

258 Стр. 242.

доля не роз'єднає його, скерувавши до «струму витікання» (окультний термін, що означає зовсім інший процес, ніж який зазвичай мається на увазі під цим словом), що може ще раз принести його до межі, де він раніше загинув і, кинувшись не в Простір *угорі*, але в Простір *усередині*, він буде приведений у стан диференційованої рівноваги й щасливо поглинений назад. Якби істинно вчений окультист-алхімік написав «Життя й Пригоди Атома», він забезпечив би собі найбільше презирство сучасного хіміка, хоча згодом, можливо, також і його подяку. Дійсно, якби подібний уявлюваний хімік мав достатню інтуїцію і на одну мить вийшов би зі звичної колії «Точної Науки», як це зробили алхіміки минулих днів, він міг би бути нагороджений за свою звагу. Як би не було, але коментарі говорять: «*Подих Батька-Матері виходить холодним і блискучим, та стає гарячим і зараженим, щоб знову остудитися й очиститися у вічному лоні внутрішнього Простору*». Людина поглинає холодне чисте повітря на вершинах гір і видихає його нечистим, жарким і зміненим. Таким чином, вища атмосфера кожного небесного тіла є його вустами, а нижча, його легенями й тому людина нашої планети вдихає лише «Викиди Матері», і тим самим вона «засуджена померти на ній». Той, хто перетворив би неповороткий кисень в озон до ступеня алхімічної активності, привівши його до його чистої сутності (на що є способи), тим самим відкрив би заступника «Еліксиру Життя», і приготував би його для практичного вживання.

b) Процес, позначений, як «Малі Колеса, одне, що народжує інше», відбувається в шостій області, рахуючи зверху і на плані самого матеріального світу у Виявленому Космосі – нашому земному плані. Ці «Сім Коліс» становлять наш Планетний Ланцюг. Під «Колісьми» маютьесь на увазі взагалі різні сфери й центри сил; але, у цьому випадку, вони стосуються нашого семерикового Кільця.

СТАНЦА VI. – Продовження.

4. ВІН СКЛАДАЄ ЇХ НА ПОДОБУ СТАРШИХ КОЛІС²⁵⁹, ЗАТВЕРДЖУЮЧИ ЇХ НА НЕЗЛАМНИХ ЦЕНТРАХ (a). ФОХАТ, ЯК ЖЕ ТВОРИТЬ ЇХ? ВІН ЗБИРАЄ ВОГНЯНИЙ ПИЛ, ВІН СКЛАДАЄ ВОГНЯНІ КУЛІ, СПРЯМОВУЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ НИХ І НАВКОЛО НИХ, ДАЮЧИ ЇМ ЖИТТЯ Й ПОТІМ, ПРИВОДЯЧИ ЇХ У РУХ; ОДНИХ В ОДНОМУ НАПРЯМКУ, ІНШИХ В ІНШОМУ. ВОНИ ХОЛОДНІ, ВІН РОБИТЬ ЇХ ЖАРКИМИ. ВОНИ СУХІ, ВІН РОБИТЬ ЇХ ВОЛОГИМИ. ВОНИ ПАЛАЮТЬ, ВІН ОБВІВАЄ ТА ОХОЛОДЖУЄ ЇХ (b). ТАК ДІЄ ФОХАТ ВІД ОДНИХ СУТІНКІВ ДО НАСТУПНИХ ПРОТЯГОМ СЕМИ ВІЧНОСТЕЙ²⁶⁰.

a) Світи створюються «на подобу старших Коліс», тобто, тих, які існували в попередніх Манвантарах і вступили у Пралайю; бо Закон народження, зростання і руйнування всього в Космосі, від Сонця до плазуючого у траві світляка, Єдиний. Існує безперервна робота вдосконалення з кожним новим проявом, але Субстанція-Матерія та Сили ті самі. І цей Закон діє на кожній планеті, за допомогою менших і різноманітних законів.

«Незламні (Лайя) Центри» мають велике значення і це значення повинне бути цілком зрозуміло, якщо ми хочемо мати чітке уявлення Архаїчної Космогонії, теорії котрої перейшли нині в Окультизм. В цей час можна стверджувати одне. Світи творяться не в Лайя-Центрах і не *над* ними або *на* них, бо нульова точка є стан, але не математична точка.

b) Майте на увазі, що Фохат, творча Сила Космічної Електрики, виник, говорячи метафорично, подібно Рудрі з голови Брахми, «з Мозку Батька й Лона Матері», і потім сам перетворився на два початки, чоловічий і жіночий, тобто, у позитивну та негативну електрику. Він має *Сім Синів*, які є його *Братами*. Фохат змушений народжуватися час від часу, щораз, коли двоє з його «Синів-Братів» *занадто наближаться* друг до друга, чи то для обіймів чи ж для бою; щоб уникнути цього, він з'єднує і зв'язує разом тих, хто різний за природою, і роз'єднує тотожних за темпераментом. Це, як кожному ясно, стосується, звичайно, електрики, породженої від тертя, і до закону тяжіння між двома об'єктами різної полярності та відштовхування між приналежними до однакової полярності. Сім Синів-Братів представляють і уособлюють сім форм космічного магнетизму, іменовані в Практичному Окультизмі «Сімома Початками», активним і співробітницьким потомством яких, серед інших енергій, є електрика, магнетизм, звук, світло, тепло, зчеплення тощо. Окультна Наука визначає всі їх, як надчутливі наслідки в їхніх схованих впливах, і, як об'єктивні феномени для світу почуттів. Перші з них вимагають аномальних здібностей, щоб бути вловленими, останні сприймаються нашими звичайними фізичними почуттями. Всі вони належать і є еманациями ще більш надчутливих духовних якостей, не уособлених, але приналежних до істинних реальних і свідомих Причин. Намагатися описати подібні Сутності було би більше, ніж даремно. Читач повинен мати на увазі, що відповідно до нашого вчення, що розглядає цей феноменальний Всесвіт, як Велику Ілюзію, чим ближче тіло підходить до Неосяжної Сутності, тим ближче воно до Реальності, бо тим самим воно найбільш віддалено від цього Світу Майї. Тому, хоча й не можна вивести висновки про молекулярну будову цих тіл з їхніх проявів на цьому плані свідомості, проте, з погляду Адепта, вони мають певну об'єктивну, якщо й не матеріальну будову, у відносно нумеральному Світі – на протизвагу феноменальному. Люди науки, якщо хочуть, можуть називати їх силою або силами, породженими

259 Світи.

260 Період у 311 040 000 000 000 років за Брахманським численням.

матерією або «видами її руху». Окультист бачить у цих наслідках Елементалів (Сили), а в безпосередніх причинах, що творять їх, розумних, Божественних Працівників. Тісний зв'язок цих Елементалів, які направляються безпомилковою Рукою Владик, з елементами чистої Матерії – їхнім корелятом, могли б ми сказати – виявляється в наших земних феноменах, як світло, тепло, магнетизм і т.д. Звичайно, ми ніколи не погодимося з американськими субстанціалістами²⁶¹, які називають кожен силу та енергію – чи то світло, тепло, електрика або зчеплення – «істотою»; бо це було б рівно тому, що назвати шум, створений колісьми візка в русі, істотою – змішуючи й ототожнюючи цей «шум» з «візником», який перебуває *поза*, і спрямовуючим «Розумом» *усередині* візка. Але, звичайно, ми даємо це найменування «візникам» і тим напрямним «Розумам», тобто, панівним Дхіані-Коганам, як це було вже сказано.

Елементали, Сили-Природи, є діючі, хоча й невидимі або, вірніше, неловимі вторинні причини й, самі по собі лише наслідки первинних причин, за покривом усіх земних феноменів. Електрика, світло, тепло й т.д., були дотепно названі, як «Примари або Тіні Матерії в Русі», тобто надчутливими станами Матерії, лише наслідки яких ми можемо осягти. Щоб розширити вищенаведене уподібнення, скажемо, що відчуття світла, подібно шуму коліс, що котяться, – чисто феноменальний наслідок, не існуючий поза спостереженням. Безпосередня причина, яка викликає відчуття, порівнянна з візником – і є надчутливий стан матерії в русі, Сила-Природи або Елементал. Але позад цього – подібно тому, як власник візка направляє візника зсередини – стоїть вища, *нуменальна* причина, *Розум*, із сутності якого виходять ці Стани «Матерії», які породжують незліченні мільярди елементалів або Психічних Духів Природи, подібно тому, як кожна крапля води народжує свої нескінченно малі інфузорії.

Саме Фохат направляє перенесення принципів з однієї планети на іншу, від однієї зірки до іншої зірки-дочки. Коли планета вмирає, її живильні принципи переносяться в лайя або сплячий центр, що має потенційну, але латентну енергію, яка, таким чином, пробуджується до життя і починає формуватися в нове зоряне тіло. Чудово, що фізики, визнаючи своє повне невідання щодо істинної природи навіть земної матерії – первісна субстанція розглядається ними скоріше, як сон, ніж, як здорова реальність – проте, вважають себе судьями цієї матерії і претендують знати на що вона здатна й не здатна в різних комбінаціях. Вчені ледве лише поверхово знають цю матерію і, проте, вони стверджують свої догми. Це лише ніщо інше, як «Вид Руху» і ніщо інше! Але «сила», яка властива подиху живої людини, яка здуває порошину зі столу, є теж, без сумніву, «вид руху». І, безсумнівно, вона не є якість матерії або часток порошину, але виходить від живої та мислячої істоти, яка дихнула, байдуже чи був цей імпульс свідомим чи несвідомим. Істинно, наділити матерію – про яку нічого дотепер невідомо – вродженою якістю, названою силою, про природу якої ще менше відомо, значить створити набагато більш серйозні труднощі, ніж ті, котрі лежать у прийнятті посередництва наших «Духів-Природи» у кожному природному феномені.

Окультисти, які, якби вони бажали висловитися точно, сказали б, що не матерія, але тільки *сутність* або *єство* матерії (тобто, Мулапракриті, Корінь усього) незнищенна й вічна – стверджують, що всі так звані Сили Природи: електрика, магнетизм, світло, тепло і т.д., й т.д., далеко не лише види руху матеріальних часток, але *in esse*, тобто, у своїй ультимативній будові, є диференційованими аспектами Світового Руху, що обговорений і пояснений на перших сторінках цього тому. Коли говориться, що Фохат творить «Сім Лайя-Центрів», це означає, що для формувальних або творчих цілей ВЕЛИКИЙ ЗАКОН – теїсти можуть назвати його Богом – затримує або, вірніше, змінює свій безперервний рух на семи невидимих точках усередині простору Виявленого Всесвіту. «*Великий Подих прориває протягом простору сім дір у Лайя, щоб змусити їх обертатися протягом Манвантари*», говорить Окультист Катехізіс. Ми вже казали, що Лайя є те, що наука може називати нульовою точкою або лінією; область абсолютної заперечності або єдина, істинна, абсолютна Сила, нумен Сьомого Стану того, що ми в невіданні називаємо і визнаємо, як «Силу»; або ж нумен Недиференційованої Космічної Субстанції, котра, сама по собі, є недосяжний і незбагнений об'єкт для кінцевого пізнання; корінь і основа всіх станів об'єктивності й також суб'єктивності; нейтральна вісь, не один із численних аспектів, але її центр. Можна допомогти зрозуміти сенс, якщо ми постараємося уявити «нейтральний центр» – мрію тих, хто хотів би відкрити вічний рух. «Нейтральний центр» в одному аспекті, є гранична точка будь-якої даної групи почуттів. Отже, уявіть собі два послідовних плани матерії; кожний належить відповідній йому групі пізнавальних органів. Ми змушені припустити, що між цими двома планами матерії відбувається постійне кругообертання; і якщо ми простежимо атоми й молекули, скажімо, нижчого плану, у їхньому висхідному перетворенні, то вони прийдуть до точки, де вони, взагалі, переходять за межі здібностей, якими ми володіємо на нижчому плані. Фактично, на цій точці, матерія нижчого плану зникає для нашого пізнання – або, либонь, вона переходить у вищий план, і стан матерії, відповідний цій точці переходу, повинен, звичайно, мати особливі властивості, які не легко виявити. Сім таких «Нейтральних Центрів»²⁶² створюються Фохатом, котрий, як говорить Мільтон, коли:

«Прекрасні основи закладені, щоб на них творити...»

261 Див. «*The Scientific Arena*», щомісячник, присвячений поточним філософським вченням та їхнім впливам на релігійну думку нашого століття, за Липень, Серпень та Вересень, 1886, Нью-Йорк, видавець А. Вілфорд Холл, д-р Філософії.

262 Це саме і є, здається нам, найменування, використане *J.W. Keely* з Філадельфії, до того, що він також називав «Ефірними Центрами». Він був винахідником відомого «двигуна», який повинен був, як сподівалися його прихильники, революціонувати російські сили світу.

спонукує матерію до діяльності та еволюції.

Первинний Атом (Ану) не може бути розмножений, ні в його передгенетичному стані, ні в його первородстві; тому він називається «Сума Всього», звичайно ж символічно, бо ця «Сума Всього» безмежна. Те, що є безоднею Порожнечі для фізика, який знає лише світ видимих причин і наслідків, є безмежний Простір Божественного Пленуму для окультиста. Серед багатьох заперечень проти Доктрини нескінченної еволюції та інволюції або чергового поглинання Космосу, процес, котрий згідно брахманської та Езотеричної Доктрини, без початку і кінця, окультисту говорять, що цього не може бути, бо «за всіма визнаннями сучасної вченої філософії, виснаження є необхідністю в природі». Якщо схильність природи до «виснаження» повинна вважатися таким сильним запереченням проти Окулярної Космогонії, то ми можемо запитати, – як пояснюють ваші позитивісти, вільнодумні та вчені, ці безлічі активних зоряних систем навколо нас? Вони мали вічність для свого виснаження, чому ж тоді Космос не являє інертне громаддя? Навіть місяць тільки гіпотетично вважається мертвою планетою, «вичерпаною» і, очевидно, не багато таких мертвих планет відомі астрономії²⁶³. На це питання відповіді немає. Але, крім цього, слід зазначити, що думка про те, що кількість «перетворюваної енергії» у нашій маленькій системі може дійти кінця, заснована на чисто помилковому понятті про «розпечене до білого сонце», яке постійно випромінює в простір своє тепло без відшкодування. На це ми відповідаємо, що природа виснажується і зникає з об'єктивного плану тільки для того, щоб після тимчасового відпочинку знову проявитися із суб'єктивного плану для нового сходження. Наш Космос і Природа руйнуються тільки щоб знову проявитися на більш досконалому плані після кожної Пралаїї. Матерія філософів Сходу не є «матерія» і Природа західних метафізиків. Адже, що є Матерія? І насамперед, що є наша наукова філософія, як не те, що справедливо й чемно було визначено Кантом, як «наука про *межі* нашого знання»? До чого привели всі численні спроби науки зв'язати, з'єднати і визначити всі феномени органічного життя лише простими фізичними і хімічними проявами? Звичайно ж до спекуляції – до простих мильних бульбашок, які лопалися одна за одною перш ніж учені мали можливість відкрити істинні факти. Всього цього можна було уникнути і прогрес знання просувався б гігантськими кроками, якби тільки наука та її філософія втрималися від прийняття гіпотез заснованих тільки на односторонньому знанні *їхньої* «Матерії». Поведінка Урана і Нептуна – відповідні супутники яких, числом чотири і один, оберталися, як передбачалося, у своїх орбітах зі Сходу на Захід, тоді як усі інші супутники оберталися із Заходу на Схід – є дуже гарним прикладом, який доводить, які непевні всі теорії *a priori* навіть тоді, коли вони засновані на найточнішому математичному аналізі. Знаменита гіпотеза утворення нашої Сонячної Системи з кілець туманностей, висунута Кантом і Лапласом, була, головним чином, заснована на прийнятому факті, що всі планети оберталися в тому самому напрямку. Лаплас, покладаючись на цей, математично доведений у його час, факт і, спекулюючи на теорії ймовірностей, запропонував парі на три мільярди проти одного, що наступна відкрита планета буде мати у своїй системі ту ж особливість руху до Сходу. Непорушні закони наукової математики виявилися «скинутими подальшими дослідженнями та спостереженнями». Це помилкове уявлення Лапласа переважає ще й до наших днів; і деяким астрономам удалося, нарешті, довести(?), що омана полягала саме в прийнятті твердження Лапласа за помилку; і зараз почато кроки, щоб виправити цю *хибу*, не залучаючи загальної уваги. Багато подібних неприємних сюрпризів є, на запас, для гіпотез, навіть чисто фізичного характеру. І які лиш подальші розчарування не виявляться в питаннях стосовно трансцендентальної окультної природи?! В усякому разі, Окультизм стверджує, що, так зване «зворотне обертання» є фактом. Якщо жоден фізичний інтелект не здатен порохувати піщини, що покривають кілька миль берега моря, або проникнути в ультимативну природу й сутність цих піщин, відчутних і видимих на долоні натураліста, то як же може матеріаліст обмежити закони, які управляють змінами в умовах та існуванні атомів у Первісному Хаосі, або знати що-небудь певне про здатності і потенцію атомів та молекул до й після їхнього утворення в світі? Ці незмінні й вічні молекули – набагато більш незліченні в Просторі, ніж піщини на берегах океану – можуть відрізнятись у своїй будові по лініях їхніх планів існування так само, як сутність-душі відрізняється від свого провідника тіла. Кожен атом має сім планів буття або існування, так учать нас; і кожний план керується своїми особливими законами еволюції та поглинання. Астрономи, геологи та фізики, у своєму невіданні про навіть приблизні хронологічні дані з яких їм варто почати в їхніх спробах визначити вік нашої планети або початок сонячної системи, з кожною новою гіпотезою несуться все далі й далі від берегів факту в бездонні глибини спекулятивної онтології²⁶⁴. Закон аналогії на плані будівництва між транс-сонячними системами та інтра-сонячними планетами, не повинен стосуватися неодмінно кінцевих умов, яким підлягає кожне видиме тіло на цьому нашому плані буття. В Окулярній Науці цей закон аналогії є перший і найважливіший ключ до космічної фізики; але він повинен бути вивчений у його дрібних подробицях і «повернутий сім разів», перш ніж він буде зрозумілий. Окулярна філософія – єдина наука, яка може цьому навчити. Як же можна заперечувати справедливість або помилковість передумови Окультистів, що «Космос вічний у своїй безумовній сукупності

263 Місяць мертвий лише стосовно його внутрішніх принципів, тобто, психічно і духовно, яким би недолугим не здавалося це твердження. Фізично він ніби напівпаралізоване тіло. Окультисти правильно визначають його, як «Безумна Матір», Великий Небесний Сновид.

264 Тим не менш, Окультисти цілком довіряючи своїм точним записам, астрономічним і математичним, рахують вік людства і стверджують, що людство (вже розділене на дві статі), існувало в цьому Колі саме 18 618 727 років, як це зауважено в брахманських вченнях і в деяких індуських календарях.

та минуший лише в своїх умовних проявах», опираючись лише на однобічну заяву фізиків, що «Виснаження Природи є необхідністю»^{265?}

ВІДБІГ

Цим Віршем закінчується частина Станц, які стосуються космогонії Всесвіту після останньої Магапралайї або Всесвітнього Розкладання, що, коли воно наступає, несе із Простору кожен диференційовану річ, богів так само як і атоми, подібно незліченним сухим листкам. Починаючи із цього параграфа й далі, Станци стосуються тільки нашої Сонячної Системи взагалі й, отже, планетних ланцюгів у ній укладених; і особливо історії нашої земної кулі (четвертої в її ланцюзі). Всі наступні параграфи в цьому томі стосуються лише еволюції Землі й на Землі. Що стосується останньої, то стверджується дивне положення – дивне звичайно лише з погляду сучасної науки – положення, що мусить бути сповіщене.

Але перш ніж зовсім нові й, до певної міри, вражаючі теорії будуть запропоновані читачеві, вони повинні бути подані декількома пояснювальними словами. Це абсолютно необхідно, бо теорії ці не тільки розходяться із сучасною наукою, але в деяких пунктах суперечать раннім твердженням²⁶⁶, зробленим іншими теософами, які претендують на те, що пояснення й передача їхніх вчень засновані на тому ж Авторитеті, на який спирається і письменниця цієї праці.

Це може подати думку, що існує певне протиріччя між тлумачами однієї і тієї ж Доктрини. Тоді як насправді, розходження це виникає внаслідок неповних відомостей, даних ранніми письменниками, які, таким чином, зробили деякі помилкові висновки і припустили передчасні умовиводи у своїх стараннях представити читачам закінчену систему. Так читач, якщо він учень Теософії, не повинен дивуватися, знайшовши на цих сторінках виправлення деяких тверджень, зроблених у різних теософічних працях, а також пояснення деяких пунктів, які залишилися неясними, бо вони, внаслідок необхідності, були залишені неповними. Є багато питань, яких не торкався навіть автор «*Езотеричного Буддизму*», кращої і найбільш точної з усіх подібних праць. З іншого боку, навіть він вніс кілька помилкових понять, які тепер повинні бути представлені в їх істинному містичному світлі, наскільки авторка цієї праці здатна це зробити.

Тому зробимо коротку перерву між Віршами, щойно поясненими й тими, які йдуть далі, бо космічні періоди, що розділяють їх, величезної тривалості. Це дасть нам доволі часу, щоб подивитися з пташиного польоту на деякі пункти, які стосуються Таємної Доктрини і, які раніше були представлені суспільству в більш-менш невизначеному й іноді навіть помилковому світлі.

ДЕЯКІ ПОМИЛКОВІ УЯВЛЕННЯ, РАНІШЕ ОПУБЛІКОВАНІ Й ДОТИЧНІ ДО ПЛАНЕТ, КІЛ І ЛЮДИНИ

Серед одинадцяти виданих Станц є одна, яка дає повний і послідовний опис утворення Планетних Ланцюгів після того як перша космічна й атомічна диференціація почалася в первісному Акосмізмі. Даремно говорити про «закони, які виникають, коли Божество готується творити, бо «закони» або, вірніше, ЗАКОН, вічні й нестворені, й Божество є Закон та *vice versa*. Крім того, єдиний вічний Закон розгортає в Природі (яка повинна бути виявленою), все суще на семериковому принципі; серед іншого й незліченні кола ланцюгів світів, складених із семи Сфер-Світів, у порядку поступовості, на чотирьох нижчих планах Світу Формування (три інші належать до Світу Прообразів). Із цих семи, лише одна, *найнижча й найматеріальніша з цих Сфер*, доступна нашому пізнанню; шість інших лежать поза ним і тому, невидимі земному оку. Кожний подібний Ланцюг Світів є породженням і Створенням іншого *нижчого і мертвого* Ланцюга – його *втіленням*, так би мовити. Для більшої ясності, нам говорять, що кожна з планет – із яких *тільки сім* було названо потаємними, як керовані найвищими Володарями або Богами, але зовсім не тому, що древні нічого не знали про інші²⁶⁷ – завжди семерикова, чи буде вона відома, чи ж невідома, так само як і Ланцюг до якого належить Земля. Наприклад, всі подібні планети, як Меркурій, Венера, Марс, Юпітер, Сатурн тощо, або наша Земля, так само видимі нам, як і наша Земна куля, ймовірно, видна жителям (у тому випадку, якщо такі є) інших названих планет, бо всі вони на тому ж плані; тоді як вищі супутники-сфери цих планет перебувають на інших планах, цілком поза нашими земними почуттями. Позаяк їхні відносні положення дано далі, а також у діаграмі прикладеної до коментарів Вірша № 6 Станци VI, то зараз потрібно лише кілька пояснювальних слів. Ці невидимі супутники цікаво відповідають тому, що ми називаємо «принципами» в людині. Ці Сім перебувають на трьох матеріальних планах і на одному духовному, й відповідають трьом Упадхі (Матеріальним Базам) і одному духовному Носію (Вахана) наших семи Принципів у людському розподілі.

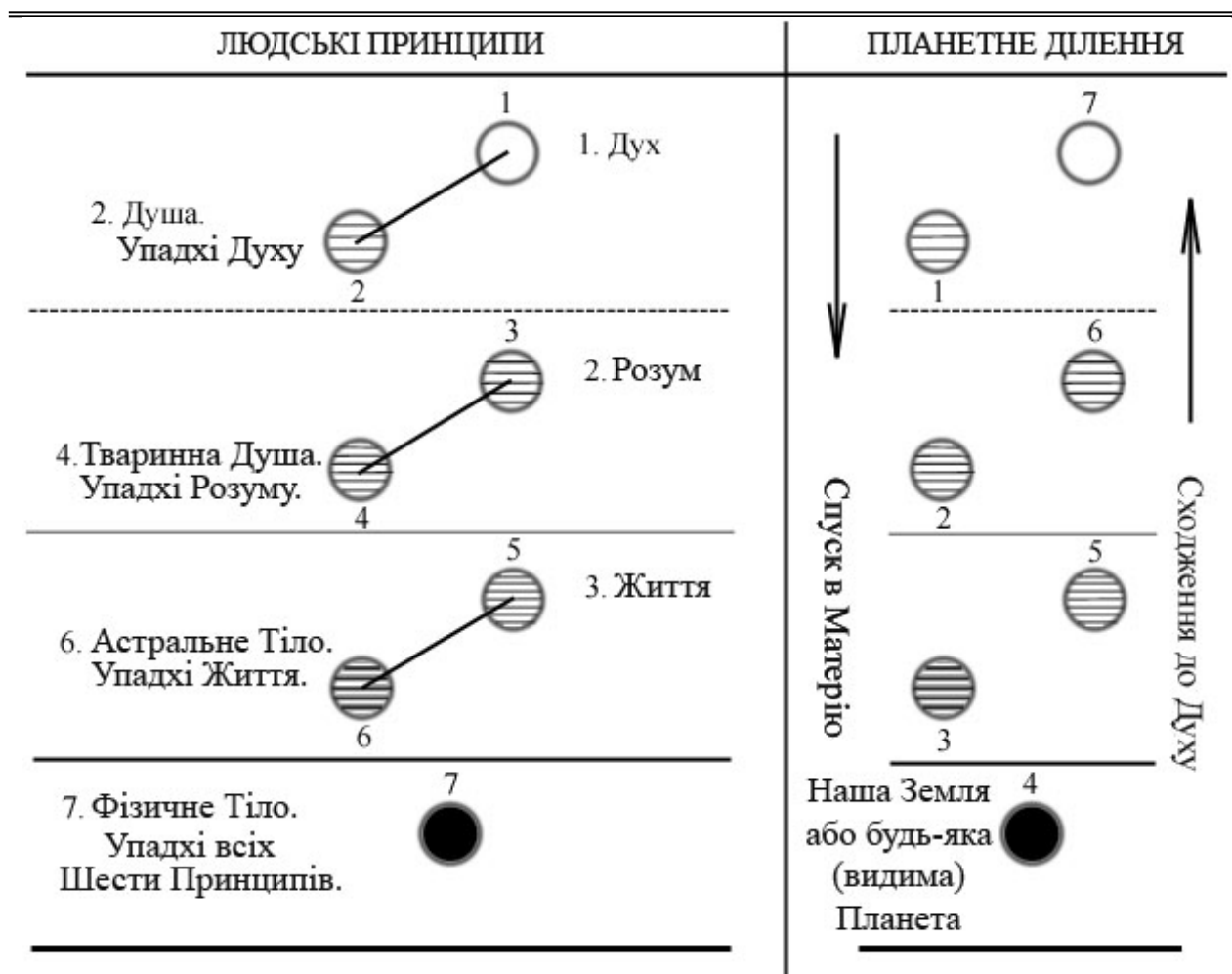
Якщо для більш ясного умоглядного уявлення ми уявимо собі людські Принципи розташованими як у нижчеподаній схемі, то ми отримаємо наступну діаграму відповідностей.

265 Коментарі на Станци перенесені на сторінку 105.

266 «*Esoteric Buddhism*» і «*Man: Fragments of Forgotten History*».

267 В Потаємних Книгах перелічено значно більше планет, ніж у сучасних астрономічних працях.

ДІАГРАМА І.

Позаяк ми йдемо тут від Загального до Окремого, замість того, щоб користуватися індуктивним або методом Арістотеля, то нумерація поставлена у зворотному порядку. Дух поставлений першим, а не сьомим, як це зазвичай робиться, але чого, насправді, *не варто було би робити*.

Принципи, як вони зазвичай іменуються за методом «Езотеричного Буддизму» та інших праць, наступні: 1. Атма; 2. Буддхі (Духовна Душа); 3. Манас (Людська Душа); 4. Кама Рупа (Провідник Бажань і Пристрастей); 5. Прана; 6. Лінга Шаріра; 7. Стхула Шаріра.

Темні горизонтальні лінії нижчих планів означають Упадхі, якщо вони розглядаються, як людські Принципи, й плани, у випадку Планетного Ланцюга. Звичайно, що стосується Людських Принципів, то діаграма не розташовує їх у цілком точному порядку, але, проте, показує відповідність і аналогію, до яких закликається зараз увага читача. Як читач побачить, це є спуск у матерію, пристосування – як у містичному, так і у фізичному сенсі – обох сутностей і їхнє переплетіння в очікуваній для них великій, прийдешній «боротьбі за існування». Можливо, термін «Сутність», вжитий для Небесного тіла є дивним, але древні філософи, які уявляли собі Землю, мов величезну «Тварину», були у свій час мудріше, ніж сучасні геологи; і Пліній, називаючи Землю нашою доброю годувальницею та матір'ю, єдиним Елементом не ворожим людині, був ближче до істини, ніж Ватс, який уявляв, що він бачить у ній підніжжя Бога. Бо Земля є лише підніжжя людини в її сходженні до вищих областей; Передпокій –

... до Чертогів сяючих,
де вічно тісниться схвильована юрба.

Але це тільки показує, як чудово відповідає Окультна Філософія всьому суцшому в Природі й наскільки її догми логічніше безжиттєвих, гіпотетичних спекуляцій фізичної науки.

Ознайомившись із цим, містик буде краще підготовлений до засвоєння Окультного Вчення, хоча кожен пересічний учень сучасної науки може і, ймовірно, буде розглядати це, як страшну безглуздість. Учень Окультизму, проте, стверджує, що теорія обговорювана зараз, набагато більш філософська та правдоподібна, ніж яка-небудь інша. В усякому разі, вона більш логічна, ніж теорія, недавно висунута і, яка робить із Місяця частину викинуту нашою Землею, коли остання була розпеченою кулею, розплавленою пластичною масою. Самуїл Ленг, автор книги «Сучасна Наука й Сучасна Думка», говорить:

«Астрономічні висновки є теоріями заснованими на таких непевних даних, що тоді, як у деяких випадках вони встановлюють такі неймовірно короткі періоди, як 15 мільйонів років для всього минулого процесу утворення сонячної системи, в інших вони роблять їх неймовірно тривалими, як, наприклад, коли висувається *припущення, що місяць був викинутий, коли обертання Землі відбуваючись протягом трьох годин*, тоді як найбільше дійсне запізнення, яке вдалося спостерегти, зажадало б 600 мільйонів років, щоб змусити її обертатися у двадцять три години, замість двадцяти чотирьох»²⁶⁸.

І якщо фізики затягі в таких спекуляціях, то чому хронологія індусів повинна бути осміяна, як перебільшена?

Крім того, стверджується, що Планетні Ланцюги, маючи свої Дні та Ночі – тобто, періоди діяльності або життя, та інерції або смерті – діють у небесах подібно людині на Землі; вони породжують собі подібних, старіють і затухають, і тільки духовні принципи їх живуть у їхніх породженнях, як пережиток їх самих.

Не зазіхаючи на надзвичайно важке завдання представити весь процес у всіх його космічних деталях, досить буде сказати, щоб дати приблизне уявлення про нього. Коли Планетний Ланцюг перебуває у своєму останньому Колі, його Сфера А, перш ніж остаточно *завмерти*, висилає всю свою енергію й усі принципи в нейтральний центр латентної сили, лайя центр, і тим самим оживлює новий нуклей недиференційованої субстанції або матерії, тобто, викликає його до діяльності або дає йому життя. Припустимо, що подібний процес мав місце в Місячному Планетному Ланцюзі; припустимо знову, заради доводу – хоча теорія Дарвіна, цитована нижче, недавно була перекинута, і навіть якщо факт цей не підтверджений ще математичними обчисленнями – що Місяць старше Землі. Уявіть собі *шість* Сфер-Сестер Місяця – еони до початку розвитку першого з наших семи Сфер-Світів –, що займають по відношенню друг до друга те саме положення, що й Сфери-Сестри нашого Ланцюга займають зараз стосовно нашої Землі²⁶⁹. Тепер буде легко уявити собі, як Сфера А Місячного Ланцюга оживляє Сферу А Земного Ланцюга й потім помирає; наступна Сфера В того ж Ланцюга посилає свою енергію Сфері В у новому Ланцюзі; потім Сфера С Місячного Ланцюга створює своє породження, Сферу С у Земного Ланцюга; і, нарешті, Місяць (наш супутник) виливає все своє життя, енергію й сили в нижчу Сферу нашого Планетного Ланцюга – Сферу D, і, передавши їх новому центру, вона стає, дійсно, *мертвою планетою*, в якій із часу народження нашої Сфери, обертання майже припинилося. Місяць, безсумнівно, є супутник нашої Землі, але це не шкодить теорії, що він передав Землі все, крім свого трупа. Для того, щоб теорія Дарвіна стверджувалася, окрім шойно перекинutoї гіпотези, інші, ще більш незгідні теорії, повинні були бути вигадані. Стверджується, що Місяць остудився в шість разів скоріше, ніж Земля²⁷⁰. «Якщо Земля покрилася корою 14 000 000 років тому, то Місяць нараховує лише одинадцять і дві третини мільйона років від подібної стадії ... і т.д.». І якщо наш Місяць є лише виплеском нашої Землі, то чому подібні висновки не можуть бути виведені про місяці інших планет? Астрономи «не знають». Чому Венера та Меркурій не мають супутників, і якщо такі існують, то як утворилися вони? Астрономи не знають, говоримо ми, бо наука має лише один ключ – ключ матерії – щоб відкрити таємниці Природи, тоді як Окултна Філософія має сім ключів і пояснює те, що наука не бачить. Венера і Меркурій не мають супутників, але вони мали «батьків» так само, як мала їх Земля. Обидві ці планети набагато старше Землі й, перш ніж остання досягне свого сьомого Кола, її матір Місяць розчиниться в найтоншу атмосферу, так само як це відбулося або не відбулося, дивлячись за потребою, з місяцями інших планет, бо існують планети, які мають *кілька* Місяців – ще одна таємниця, яку жоден Едіп астрономії не вирішив.

Місяць є зараз охолодженим покидьком, тінню, тягнутий новим тілом, якому передані його життєві сили й принципи. Він приречений тепер протягом довгих століть переслідувати Землю, тягнучи своє породження і будучи сам тягнутий ним. Постійно *вампірований* своїм породженням, він мститься йому, просочуючи його своїми згубними, невидимими та отруйними впливами, випромінюваними окултною стороною його природи. Адже, хоча він і *мертвий*, але, проте, ще *живе тіло*. Частки його трупа, що розкладається, сповнені діяльним і руйнівним життям, хоча створене ними тіло тепер позбавлене душі й мляве. Тому, його випромінювання одночасно благодійні та шкідливі, – обставина, яка знаходить на Землі паралель у факті, що трави і рослини ніде так не соковиті, ніде не ростуть із більшою силою, ніж на могилах; тоді, як, саме еманції цвинтарів або трупів приносять хвороби й убивають.

Подібно всім примарам або вампірам, Місяць – друг чаклунів і ворог необачних. Від архаїчних часів до пізніших чаклунок Фессалії та до сучасних тантриків Бенгалії, природа та властивості Місяця були відомі кожному окултисту, але залишилися закритою книгою для фізиків.

Такий ось Місяць, розглянутий з астрономічної, геологічної і фізичної точки зору. Що ж стосується його метафізичної і психічної природи, то це мусить залишитися такою ж окултною таємницею в цій праці, як це було і в томі, озаглавленому «*Езотеричний Буддизм*», незважаючи на трохи ризиковане твердження, зроблене в ньому, що «зараз залишилося мало нерозгаданого в таємниці восьмої сфери»²⁷¹. У відношенні подібних тем Адепти проявляють більшу стриманість у своїх повідомленнях непосвяченим учням і, позаяк вони не санкціонували і не дозволили опублікувати якісь теорії з цього питання, то, чим менше буде сказано, тим краще. Проте, не переступаючи забороненої області «восьмої сфери», корисно буде дати кілька додаткових

268 Стр. 37

269 Див. «*Esoteric Buddhism*» – «*The Constitution of Man*», and the «*Planetary Chain*».

270 Winchell – «*World-Life*».

271 Стр. 113. – (П'яте видання).

фактів стосовно екс-монад Місячного Ланцюга – «Місячних Предків» – бо вони відіграють значну роль в Антропогенезі, про яку ми будемо говорити. Це приводить нас безпосередньо до семерикової будови людини; і через те, що недавно виникли деякі розбіжності щодо кращої класифікації підрозділів мікрокосмічної сутності для прийняття її, то з метою полегшення порівняння, нами даються дві системи. Додана коротка замітка належить перу Т. Субба Роу, досить видатного вченого ведантиста. Він віддає перевагу брахманському підрозділу Раджа-Йоги і з метафізичної точки зору він цілком правий. Але, позаяк це лише питання простого вибору та зручності, то в цій праці ми дотримуємося класифікації, що мала повагу з давніх часів, а саме, класифікації Транс-Гімалайської, «Езотеричної Школи Архатів». Наступна таблиця і її пояснювальний текст передруковані з «*Theosophist'a*», так само вони є в книзі «*Five Years of Theosophy*»²⁷².

СЕМЕРИКОВИЙ ПОДІЛ У РІЗНИХ ІНДУСЬКИХ СИСТЕМАХ

Тут ми даємо у формі таблиці класифікацію принципів людини, прийняту вчителями Буддизму і Веданти.

ЕЗОТЕРИЧНИЙ БУДДИЗМ	ВЕДАНТА	ТАРАКА РАДЖА-ЙОГА
1. Стхула Шаріра	Аннамайякоша ²⁷³	} Стхулопадхі ²⁷⁶
2. Прана ²⁷⁴	} Пранамайякоша	
3. Провідник Прани ²⁷⁵		
4. Кама Рупа	} Маномайякоша	} Сукшмопадхі
5. Розум { а) Бажання й Почуття, та ін. b) Віджнанам		
6. Духовна Душа ²⁷⁷	Анандамайякоша	Каранопадхі
7. Атма	Атма	Атма

З вищенаведеної таблиці зрозуміло, що третій принцип буддійської класифікації не згаданий окремо в підрозділі Веданти, бо він лише провідник Прани. Також четвертий принцип включений у третю Коша (оболонка), бо той же принцип є лише провідником сили волі, що є лише енергія Розуму. Слід також зазначити, що Віджнанамайякоша розглядається, як відмінна від Маномайякоші, бо після смерті відбувається поділ між нижчою частиною розуму, що має більше спорідненості з четвертим принципом, ніж із шостим, і його вищою частиною, яка приєднується до останнього шостого, і, насправді, є основою вищої духовної індивідуальності в людині.

Ми також нагадаємо тут нашим читачам, що класифікація, зазначена в останньому стовпці, є найкраща і найпростіша для всіх практичних цілей, пов'язаних з Раджа-Йогою. Хоча в людині є сім принципів, але існують лише три відмінних і певних Упадхі (основ), в кожній з яких його Атма може працювати окремо від інших. Ці три Упадхі можуть бути роз'єднані Адептом, не вбиваючи себе. Але він не може роз'єднати всі сім принципів друг з другом, не зруйнувавши свого організму.

Учень тепер краще підготовлений зрозуміти, що між трьома Упадхі Раджа-Йоги і її Атмою, та нашими трьома Упадхі, Атмою і додатковими трьома підрозділами, насправді, дуже мало розходження. Крім того, позаяк в Індії у Гімалаях і Транс-Гімалаях, у школах Патанджалі, Арьясанга або Магаяна, кожний Адепт повинен стати Раджа Йогином, то він повинен прийняти класифікацію Тарака Раджа в принципі та теорії, до якої би іншої класифікації він не вдавався задля практичних і окультних цілей. Таким чином, дуже мале значення має – чи говорять про *три* Упадхі з їхніми *трьома* аспектами й Атмою, вічним і безсмертним синтезом, або ж називають їх «Сімома Принципами».

На допомогу тим, хто не читав, або ж якщо й читав, то не чітко зрозумів з теософічної літератури доктрину семерикових Ланцюгів Світів у Сонячному Космосі, ми даємо короткий виклад вчення.

1. Усе в метафізичному та у фізичному світі семерикове. Отже й кожне зоряне тіло, кожна планета, видима або невидима, має шість Сфер-Сестер. Еволюція життя відбувається на цих семи сферах або тілах, від Першої аж до Сьомої, впродовж семи Кіл або Семи Циклів.

2. Ці Сфери формуються процесом, названим окультистами «відродженням Планетних Ланцюгів (або Кілець)». Коли сьоме й останнє Коло одного з таких Кілець почалося, вища (або перша) Сфера А, і з нею всі інші в послідовності до останньої, замість того, щоб вступити у більш-менш тривалий період спокою або

272 Стор. 185-6.

273 Коша означає буквально – «оболонка». Оболонка кожного принципу.

274 Життя.

275 Астральне тіло або Лінга Шаріра.

276 Стхула Упадхі або основа принципу.

277 Буддхі.

«Обскурацію», як це було в попередніх Колах – починає вмирати. Планетне Розкладання (Пралайя) наближається, і час її настав; кожна Сфера повинна передати своє життя та енергію іншій планеті²⁷⁸.

3. Наша Земля, як видима представниця своїх невидимих, вищих Сфер-Сестер, її «Владик» або «Принципів», повинна існувати так само, як і інші, протягом семи Кіл. Протягом перших трьох вона формується і твердіє; протягом четвертого вона встановлюється і твердіє; протягом останніх трьох вона поступово вертається до своєї первинної форми; вона стає, так би мовити, одухотвореною.

4. Її людство цілком розвивається лише в Четвертому – нашому нинішньому Колі. До цього Четвертого Циклу-Життя це «людство» називається так лише внаслідок відсутності більш належного терміну. Подібно личинці, що стає лялечкою, потім метеликом, Людина або, вірніше, те, що стає Людиною, проходить через усі форми й царства впродовж Першого Кола, і через усі людські форми, протягом двох наступних Кіл. Досягши нашої Землі на початку Четвертого, у теперішніх серіях Життєвого Циклу й Рас, Людина з'являється, як перша форма на ній, якій передують лише мінеральне і рослинне царства – навіть останнє мусить *розвиватися і продовжувати* свою подальшу еволюцію *за посередництва людини*. Це буде пояснено в другому томі. Протягом майбутніх трьох Кіл, людство, подібно Земній кулі на якій воно живе, буде постійно прагнути знову прийняти свою первісну форму Воїнства Дх'яні-Коганів. Людина, як і кожен атом у Всесвіті, прагне стати Боголюдиною й потім – Богом.

«Починаючи з Другого Кола, Еволюція протікає вже на зовсім іншому плані. Тільки протягом Першого Кола (Небесного) Людина стає людською істотою на Сфері А, і (знову стає) мінералом, рослиною, твариною на Сфері В й С, і т.д. Процес цілком змінюється з Другого Кола; але ви вже навчилися обережності ... і я раджу вам нічого не говорити до настання строку для оприлюднення...»²⁷⁹.

5. Кожний Життєвий Цикл на Сфері D (нашої Землі)²⁸⁰ складається із семи Корінних Рас. Вони починаються з ефірної і закінчуються духовною, слідує подвійною лінією фізичної і моральної еволюції – від початку Земного Кола до його кінця. Одне Коло, від Сфери А до Сфери G, сьомої, називається «Планетарним Колом»; інше – «Колом Сфери» або Земним Колом.

Це прекрасно викладено в «Езотеричному Буддизмі» і поки що не має потреби подальшого роз'яснення.

6. Перша Корінна Раса, тобто, перші «Люди» на Землі (незалежно від форми), були потомством «Небесних Людей», правильно названих в індуській філософії «Місячними Предками» або ж Пітрі, яких є Сім Ступенів або Ієрархій.

Все це буде достатньо пояснено в наступних відділах і в другому томі, й тому про це зайве казати тут.

Але вже згадані дві праці, що обговорюють теми Окультної Доктрини, мають потребу в особливій увазі. «Езотеричний Буддизм» занадто добре відомий у Теософічних колах і навіть поза ними, щоб потрібно було розводитися тут про його чесноту. Це прекрасна книга, що виконала ще більш прекрасну роботу. Але це не змінює факту, що вона містить кілька помилкових понять і тим вселила багатьом теософам та читачам неправильні уявлення про східну Таємну Доктрину. Крім того, ця книга, можливо, трохи занадто матеріалістична.

«Людина» – праця, опублікована пізніше, стала спробою представити архаїчну доктрину з більш ідеальної точки зору, пояснити кілька бачень із Астрального Світу та передати деякі вчення, частково зібрані з думок Учителя, але, на жаль, помилково зрозумілі. Ця праця також говорить про еволюцію ранніх Рас людства на Землі й містить кілька прекрасних сторінок філософського характеру. Але це лише цікавий, невеликий, містичний роман. Він не досяг своєї мети, бо умови, необхідні для правильної передачі цих бачень, не були наявними. Тому читач не повинен дивуватися, якщо наші томи, в декількох пунктах, суперечать цим раннім описам.

Езотерична космогонія взагалі, й еволюція людської Монади особливо, настільки істотно розрізняються в цих двох книгах та в інших теософічних працях, самостійно написаних *початківцями*, що стає неможливим продовжувати цю працю без особливого згадування цих двох ранніх томів, бо обое мають значну кількість шанувальників – особливо «Езотеричний Буддизм». Прийшов час для пояснення деяких питань із цього приводу. Помилки повинні бути перевірені зі справжніми вченнями і виправлені. Якщо одна з названих праць має занадто виражену тенденцію до матеріалістичної науки, то інша, у свою чергу, занадто ідеалістична і часом фантастична.

Від Доктрини, – досить малозрозумілої західним розумам, – яка трактує про періодичні Обскурації і послідовні кола Сфер уздовж їхніх кругових Ланцюгів, відбулися перші непорозуміння й помилкові уявлення. Одне з них стосується тих, кого називали людьми «П'ятого» і навіть «Шостого Кола». Ті, хто знали, що кожному Колу передувала тривала Пралайя (тимчасовий відпочинок), що створює непрохідну прірву між двома Колами до настання часу для нового циклу життя, не могли зрозуміти «помилковості» вказівки на людей «П'ятого і Шостого Кола» у нашому «Четвертому Колі». Стверджувалося, що Готама Будда був людиною «Шостого Кола», тоді, як Платон і деякі інші з великих філософів та розумів належали до «П'ятого Кола». Як могло це бути? Один із Учителів учив і стверджував, що подібні люди «П'ятого Кола» існують навіть у наші дні на Землі; й хоча було дано зрозуміти, що людство перебувало ще в Четвертому Колі, в

278 Див. Діаграму II.

279 Виписки з Листів Учителя на різні теми.

280 В цій праці ми лише мимохідь торкаємось інших Сфер.

іншому місці, як би говорилося, що ми були в П'ятому. На це іншим Учителем був дана «апокаліпсична відповідь»: «Декілька крапель дощу не приносять мусону, хоча вони й передвіщають його...» «Ні, ми не в П'ятому Колі, але люди П'ятого Кола приходили в наше Коло за останні кілька тисячоріч». Це було гірше, ніж загадка Сфінкса! Учні Окультизму трудили свої мозки найдикішими спекуляціями. Значний час вони намагалися перевершити Едіпа і узгодити обидва твердження. А позаяк Вчителі зберігали мовчання, подібно самому кам'яному Сфінксові, то вони й були обвинувачені в «непослідовності», «протириччі» і «розбіжностях». Але вони просто надали спекуляціям і умовиводам іти своїм ходом, щоб дати урок, якого західний розум дуже потребує. У своїй зарозумілості й гордовитості, та в своїй звичці матеріалізувати кожне метафізичне поняття й термін, не приділяючи місця східній метафорі та алегорії, сходинка зробили мішанину з індуської екзотеричної філософії, а нині теософи чинять так само стосовно Езотеричних Вчень. До цього дня очевидно, що останні зовсім не зрозуміли змісту терміну «Люди П'ятого й Шостого Кола». Тоді як це просто означає, що кожне Коло приносить із собою новий розвиток і навіть повну зміну в розумовій, психічній і фізичній будові людини; всі ці принципи розвиваються уздовж постійно висхідної шкали. Звідси те, що ті особистості, які, подібно Конфуцію та Платонові, належали психічно, розумово й духовно до вищих планів еволюції, були в нашому Четвертому Колі тим, чим середня людина буде в П'ятому Колі, людство якого, слідує визначеній еволюції, буде незрівнянно вище, ніж наше нинішнє людство. Подібно ж, Готама Будда – Втілена Мудрість – був ще вище, ніж усі згадані люди, названі «Людьми П'ятого Кола». І так Будда та Шанкарачарья названі «Людьми Шостого Кола» алегорично. Звідси схована мудрість зауваження, проголошеного «ухильним» – «Декілька крапель дощу не приносять мусону, хоча вони передвіщають його».

Тепер і істина наступного зауваження в «*Езотеричному Буддизмі*» буде зрозуміла:

«Коли складні факти, цілком незнайомої науки, уперше даються непідготовленим розумам, то, звичайно, неможливо викласти їх з усіма належними означальним ... і аномальним розвитком... Спочатку ми повинні задовольнятися викладом широких правил, і вже після зайнятися виключеннями, особливо, коли це стосується вивчення, у зв'язку з яким зазвичай застосовувані традиційні методи навчання, мають на меті закарбувати в пам'яті кожну нову думку, викликаючи спочатку здивування, що розсіюється лише згодом.»

Позаяк автор цього зауваження був сам, як він зізнається, таким «непідготовленим розумом» в Окультизмі, то його власні висновки і його краще знання сучасних астрономічних теорій, ніж архаїчних доктрин, змусили його цілком природно і не усвідомлюючи, зробити кілька помилок, скоріше в деталях, ніж в «широкому правилі». Одна з таких помилок буде тепер відзначена. Вона незначна, але, однак, може ввести багатьох початківців у помилкові уявлення. Але, оскільки, помилкові поняття ранніх видань були виправлені в примітках п'ятого видання, то й шосте може бути переглянута і виправлена. Для подібних помилок було кілька причин. Вони виникли внаслідок необхідності, в яку були поставлені Вчителі, давати те, що вважалося «ухильними відповідями»; бо питання ставали занадто наполегливими, щоб бути залишеними непоміченими, з іншого боку, *відповідь на них могла бути лише частковою*. Це положення, незважаючи на визнання, що «півхліба краще, ніж нічого», було занадто часто не зрозуміле й навряд чи оцінене, як слід було б. У результаті чого, деякі світські, європейські учні вдалися у бездоказові спекуляції. Серед таких була «Таємниця Восьмої Сфери» у зв'язку з її дотичністю до Місяця, і помилкове твердження, що дві вищі Сфери Земного Ланцюга були двома, добре відомими нам, планетами: «крім Землі ... є лише два інших світи нашого ланцюга, які видимі ... Марс і Меркурій...»²⁸¹.

Це була велика помилка. Але осуд за це може бути віднесений, як за рахунок невизначеності й неповноти відповіді Вчителя, так і до питання самого учня, однаково невизначеного і неясного.

Питання було: «Які планети, з відомих звичайній науці, крім Меркурія, належать нашій системі світів?». Тепер, якщо під «системою світів» у розумі зацікавленого передбачався наш *Земний Ланцюг* або «Намисто», замість «Сонячної Системи Світів», як це слід було б, то, звичайно, відповідь була не зрозуміла. Адже, відповідь була: «*Марс і т.д., та чотири інші планети, про які астрономія нічого не знає. Ні А, В, ні Y, Z невідомі, також вони не можуть бути видимі фізичними засобами, як би не були вони вдосконалені.*» Це ясно: а) астрономія, насправді, ще нічого не знає про планети, ні про найдавніші, ні про ті, відкриті у наш час. б) Ніякі *сестри* – планети від А до Z, тобто, ніякі вищі Сфери, якого-небудь Ланцюга в Сонячній Системі, не можуть бути видимі; за винятком, звичайно, всіх тих планет, які займають *четвертий* ступінь у порядку чисел, як наша Земля, Місяць і т.д. Що ж стосується Марса і Меркурія, та «чотирьох інших планет», то вони мають стосунок до Землі, природу якого жоден Учитель або високий Окультист не тільки ніколи не пояснить, але й не буде говорити про нього. В тому ж листі неможливість ця виразно підтверджена одним із Учителів, авторові «*Езотеричного Буддизму*»: «*Постарайтеся зрозуміти, що ви задаєте мені питання, які стосуються найвищої Присвяти; що я можу дати вам (лише) загальний погляд, але не насмілююся, та й не хочу вдаватися в деталі...*». Копії всіх листів, які були колись отримані або послані, за винятком декількох особистих – в яких, говорить Учитель, *не було вчення*, – знаходяться у авторки цієї праці.

Позаяк спочатку її обов'язком було відповідати й пояснювати деякі пункти, ще не підняті, то більш, ніж імовірно, що, незважаючи на численні примітки на цих копіях, авторка цієї праці, при її поганому знанні англійської мови і зі страху сказати занадто багато, могла заплутати дане свідоцтво. *Весь осуд у будь-якому й*

кожному випадку вона приймає на себе. Але вона не може допустити, щоб учні залишалися довше під помилковим враженням або ж думали, що помилка лежить в Езотеричній Системі.

Скажемо тепер виразно, що висунута теорія неможлива, чи буде вона підтримана, чи ні, свідченням сучасної астрономії. Фізична наука може надати, хоча ще дуже непевне, свідчення, але лише того, що стосується небесних тіл на тому ж плані матеріальності, що й наш Об'єктивний Всесвіт. Марс і Меркурій, Венера і Юпітер, подібно кожній, дотепер відкритій планеті або тим, які ще повинні бути відкриті, всі вони *per se* є представниками на нашому плані подібних Ланцюгів. Як це виразно стверджується в одному із численних листів Учителя пана Сіннетта: «існують інші й незліченні Манвантаричні Ланцюги Сфер-Світів, на яких живуть розумні Істоти, як у нашій Сонячній Системі, так і поза нею». Але ні Марс, ні Меркурій не належать до нашого Ланцюга. Вони є нарівні з іншими семериковими Одиницями в безлічі Ланцюгів нашої Системи і всі вони настільки ж видимі, наскільки їхні вищі Сфери невидимі.

Якщо все ж будуть заперечувати, що деякі вислови в листах Учителя могли ввести в оману, ми відповімо: Амінь; воістину так. Автор «Езотеричного Буддизму» зрозумів це добре, коли він писав, що такі «традиційні методи вчення ... викликаючи здивування...» і вони розсіюють його чи ні, – відповідно випадку. В усякому разі, якщо скажуть, що це могло бути пояснено раніше, так само як і істинна природа планет, як це робиться тепер, на це йде відповідь: тоді не було потреби зробити це, бо це спричинило б ряд додаткових питань, на які ніколи не могло би бути відповіді, через їхню Езотеричну природу, і, таким чином, постали б зайві утруднення. Із самого початку було заявлено, й з тих пір повторно стверджувалося: 1) що жоден теософ, ні навіть прийнятий учень, уже не говорячи про світських учнів, не може очікувати, щоб таємне Вчення було цілком пояснене, перш ніж він безповоротно не віддасть себе Служінню Братству, і не пройде, хоча б через одну Присвяту, бо ніякі цифри й числа не можуть бути видані світу, бо цифри й числа є ключем до Езотеричної Системи. 2) Те, що було видано, була лише Езотерична підкладка того, що міститься майже в усіх екзотеричних Писаннях релігій усього світу – переважно в «Брахманах» та «Упанішадах» Вед, і навіть у Пуранах. Це була мала частина того, що розкривається повніше тепер у цих томах, але навіть і це дуже неповно й уривчасто.

Коли ця праця була почата, то письменниця її, будучи впевнена, що теорії відносно Марса і Меркурія були помилкові, звернулася до Вчителів письмово, за поясненням і авторитетним тлумаченням. Усе прийшло в належний час, і виписки з цих відповідей нижче додаються:

«...Цілком правильно, що Марс перебуває в цей час у стані обскурації, а Меркурій щойно починає виходити з неї. Ви можете додати, що Венера перебуває у своєму останньому Колі... Якщо ні Меркурій, ні Венера не мають супутників, то це через причини ... і також тому, що Марс має два супутники, на які він не має права... Феб, передбачуваний «внутрішній» супутник, зовсім не супутник. Отже, давнє зауваження Далласа, а тепер Файє, не сходяться, як бачите. (Прочитайте – «Comptes Rendus», том ХС, стор. 569.) Циклічний період, приписуваний наукою Фебу, занадто короткий і тому «повинен існувати якийсь недолік в основній ідеї цієї теорії», як це правильно зауважує Файє... Крім того, обоє (Марс і Меркурій) є семериковими Ланцюгами, такими ж незалежними від сидеральних владик і ієрархів нашої Землі, як і ви незалежні від «принципів» Деймлінга (Tom Thumb), – які, можливо, були його шістьма братами, у нічних ковпаках або без них... «Задоволення цікавості є кінець знання для деяких людей», так сказав Бекон, що був так само правий, висловивши цей трюїзм, як і ті, хто були знайомі із цим до нього, були праві, відгородивши МУДРІСТЬ від Знання, і накресливши межі тому, що може бути видано в певний час... Запам'ятаєте:

...Знання живе
У головах, наповнених думками інших людей,
Мудрість у розумах, уважних до своїх власних...

«Ніколи не зможете ви досить глибоко запам'ятати це в розумах тих, кому ви передаєте частину Езотеричних Вчень».

Наводимо ще кілька виписок із іншого листа, написаного тим же Авторитетом. Цього разу він є відповіддю на деякі заперечення, представлені Вчителям. Ці заперечення, засновані на надзвичайно наукових і настільки ж поверхневих міркуваннях, що доводять корисність примирення Езотеричних теорій з умоглядами сучасної науки, були написані молодим теософом, як застереження проти «Таємної Доктрини» і стосувалися цього питання. Він оголосив, що якби подібні супутниці – сестри Землі існували, то «вони повинні були би бути в дуже незначному ступені менш матеріальні, ніж наша Земна куля». Чому ж тоді вони не можуть бути видимі? Наводимо відповідь:

«...Якби психічні й духовні вчення були повніше засвоєні, то навіть уявити собі подібну незгоду було би майже неможливо. Якщо тільки не будуть залишені спроби примирити непримиренне – тобто, метафізичні й духовні науки з фізичною або природною філософією, слово «природною», будучи для них (учених) синонімом тієї матерії, що доступна пізнанню їхніх тілесних почуттів – ніяке просування не може бути, насправді, досягнуто. Наша Земна куля, як говорилося із самого початку, перебуває аж унизу спадної дуги, де матерія наших пізнань виявляється у своїй найгрубішій формі... Отже, здоровий розум вимагає, щоб Сфери, які окривають нашу Землю, перебували на інших і вищих планах. Коротше кажучи, як Сфери, вони З'ЄДНАНІ (в СОАДUNITIОН), але не єдиносущні з нашою Землею, й таким чином, належать до зовсім іншого стану

свідомості. Наша планета (так само як і всі видимі нами) пристосована до особливого стану її людства, стану, що дозволяє нам бачити неозброєним оком небесні тіла, єдиносущі з нашим земним планом і субстанцією, так само як їхні відповідні мешканці, мешканці Юпітера, Марса та інших, можуть бачити наш маленький світ; бо наші плани свідомості, хоча й розрізняються у ступені, але будучи однорідними, перебувають у тому ж шарі диференційованої матерії... Те, що я писав було наступне: «Менша Пралайя стосується лише наших маленьких Намист Сфер, (Ланцюги ми називали «Намистами» у ті дні плутанини в словах)... До подібного Намиста належить наша Земля». Це слід чітко показати, що інші планети були також «Намистами» або ж ЛАНЦЮГАМИ... Якби він (маючи на увазі суперечника) хотів побачити хоча б тьмяний силует однієї з таких «планет» на вищих планах, він повинен був би спочатку відкинути навіть найтонші хмари астральної матерії, що стоять між ним і наступним планом».

Таким чином стає зрозумілим, чому ми не можемо бачити, навіть за допомогою кращих телескопів, те, що перебуває поза нашим світом матерії. Тільки ті кого ми називаємо Адептами, які знають як спрямувати свій ментальний зір і перенести свою свідомість – фізичну та психічну – на інші плани існування, можуть говорити авторитетно на подібні теми. І вони говорять нам чітко:

«Додержуйтеся способу життя необхідного для придбання такого знання й сил, і Мудрість стане вашим природним надбанням. Коли ви зможете узгодити вашу свідомість із однією з семи струн «Світової Свідомості», струнами клавіатури Космосу, що вібрують від однієї Вічності до наступної; коли ви добре вивчите «Музику Сфер», тільки тоді ви станете цілком вільними поділитися вашим знанням із тими, кому безпечно довіритися. Доти ж будьте обережні. Не видавайте великих істин, які є спадщиною майбутніх Рас, нашому сьогоднішньому поколінню. Не намагайтеся розкрити таємницю Буття й Небуття тим, хто не в змозі бачити схований зміст семиструнної ліри Аполлона, ліри променистого бога, у кожній із семи струн якої перебуває Дух, Душа й Астральне Тіло Космосу, і лише оболонка якого перебуває зараз у руках сучасної науки... Будьте обережні, говоримо ми, обережні й мудрі, та насамперед, намагайтеся дізнатися у що вірять ті, хто вчать від вас; щоб упавши самі в оману, вони не звабили інших ... адже така доля кожної істини, що ще далека людям... Нехай краще Планетні Ланцюги й інші super- і sub-космічні таємниці залишаться країною мрій для тих, хто не може ні бачити, ні навіть вірити в те, що доступно іншим...».

Дуже сумно, що лише деякі з нас слідуєть цій мудрій пораді й, що багато безцінних перлин, багато коштовностей мудрості було видано ворогові, нездатному зрозуміти цінності її, і, який обернувся, щоб розтерзати нас.

«Уявимо собі», писав той же Вчитель-Магатма своїм двом «світським учням», як Він називав автора «Езотеричного Буддизму» та іншого джентльмена, його однокласника, протягом деякого часу – «уявимо собі, що наша Земля є однією із групи семи планет або населених світів... («сім планет» – священні планети давнини й усі вони семерикові). Тепер життєвий імпульс досягає А, або ж вірніше того, чому призначено стати А, і, що поки виявляє лише космічний пил (Лайя-Цетр)... і т.д.».

В цих ранніх листах, у яких терміни повинні були бути винайдені й нові слова викувані, «Кільця» дуже часто ставали «Колами» і «Кола» «Циклами Життя», й назад. Кореспондентові, котрий називав «Коло» «Світовим Кільцем», Учитель писав: «Вважаю, що це поведе до подальшої плутанини. Всюди ми погодилися називати перехід Монади від Сфери А до Сфери G або Z ... «Світове-Кільце» правильно... Рішуче порадьте пану ... погодитися на номенклатурі, перш ніж іти далі».

Незважаючи на цю угоду, багато помилок, завдяки цій плутанині, проникнули в найбільш ранні вчення. Навіть «Раси» іноді змішувалися з «Колами» й «Кільцями», і повели до подібних же помилок в «Map: Fragments of Forgotten Truth». Із самого початку Магатма писав:

«Позаяк мені не дозволено видати вам усю Істину або ж розкрити число окремих дробів ... я не в змозі задовольнити вас».

Це було сказано у відповідь на питання: «Якщо ми праві, то все існування, що передує людському періоду дорівнює 637 і т.д. На всі питання, що стосуються цифр, відповідь була: «Намагайтеся вирішити завдання 777 втілень... Хоча я змушений відмовити вам у сповіщенні ... проте, якщо ви вирішите завдання самостійно, моїм обов'язком буде підтвердити це».

Але завдання ніколи не було вирішено і результатом цього були – безперервні недомисли і помилки.

Навіть вчення про семерикову будову зоряних тіл і Макрокосму, – від якого походить семериковий поділ мікрокосму або людини – було дотепер серед найбільш езотеричних. У давні часи воно видавалося лише при Присвяті разом із найбільш таємними цифрами циклів. Як це зазначено в одному з теософічних журналів²⁸², викриття всієї системи космогонії не лише не було у припущенні, але навіть можливість цього ні на мить не допускалася в той час коли кілька уривчастих відомостей були скупно видані у відповідь на листи автора «Езотеричного Буддизму», в яких він висунув безліч питань. Серед них були питання, що зачіпають такі проблеми на які жоден МАГАТМА, яким би не був він високим і незалежним, не мав права дати відповідь і тим видати світу століттями найбільш шановані, архаїчні таємниці древніх храмів та шкіль. Тому, лише деякі з доктрин були відкриті в їхніх широких обрисах, тоді як подробиці були постійно замовчувані й усі

зусилля, спрямовані для витягнення подальших відомостей про них, із самого початку систематично усувалися. Це було цілком природно. Із чотирьох Відь із семи галузей Знання, згаданих у *Пуранах* – саме: Яджна-Відья, виконання релігійних обрядів для одержання деяких результатів; Мага-Відья, велике (магічне) знання, що виродилося в тантричні культури; Гухья-Відья, наука Мантрів і їхній істинний ритм або наспів містичних викликань тощо; Атма-Відья або істинна *духовна й божественна Мудрість* – лише остання може пролити кінцеве й абсолютне світло на навчання трьох, раніше названих. Без допомоги Атма-Відья, інші три залишаються не більше, ніж *поверхневими* науками, геометричними величинами, що мають довжину й ширину, але позбавлені глибини. Вони, ніби душа, кінцівки й розум сплячої людини, здатної на механічні рухи, хаотичні сні й навіть на ходіння уві сні, та які творять навіть видимі наслідки, але стимульовані лише інстинктивними, але не розумними причинами, і найменше, цілком свідомими духовними імпульсами. Багато чого може бути видано й пояснено із цих трьох раніше названих наук. Але якщо ключ до цих вчень не буде даний через Атма-Відью, вони назавжди залишаться уривками обрізаного підручника, подібно слабким відбиттям великих Істин, тьмяно видимих найбільш духовними, але спотворених поза всякою пропорцією тими, хто хотів би прибити до стіни кожну тінь. Далі ще інше, ще більше здивування було створено в розумах учнів неповним викладом доктрини еволюції Монад. Щоб цілком засвоїти цей процес, так само як і процес народження Сфер-Світів, обидві вони повинні бути розглянуті набагато більше у їхньому метафізичному аспекті, ніж з так званої статистичної точки зору, втягуючи цифри й числа, які не часто дозволяється видавати на широкий загал. На жаль, вельми небагато хто схильний до лише метафізичного вивчення цих доктрин. Навіть кращий із західних письменників про нашу доктрину, говорячи про еволюцію Монад, повідомляє у своїй праці, що «ми не займаємося зараз подібною чистою метафізикою»²⁸³. У такому випадку, як зауважує Вчитель у листі до нього ж: «До чого вся ця проповідь наших доктрин, до чого вся ця тяжка праця підйому й плавання *adversum flumen*? Нащо Заходу ... вчитися ... у Сходу ... тому, що ніколи не відповість вимогам особливого смаку естетиків?». І повертає увагу свого кореспондента на «жахливі утруднення, які зустрічаються нами (Адептами) при кожній спробі, що робиться нами, щоб пояснити нашу метафізику західному розуму».

І він правий, бо *поза* метафізикою, ніяка Окултна Філософія й ніякий Езотеризм не можливий. Це подібно спробі пояснити прагнення і прихильність, любов і ненависть, найбільш інтимні та таємні прояви душі й розуму живучої людини шляхом анатомічного опису грудної порожнини та мозку її мертвого тіла.

Розглянемо тепер два вищевказані положення, але лише ледь згадані в «*Езотеричному Буддизмі*», і додамо до них усе, що маємо в наших силах.

ДОДАТКОВІ ФАКТИ І ПОЯСНЕННЯ, СТОСОВНО СФЕР-СВІТІВ І МОНАД

Два твердження, зроблені у вищевказаній праці, в «*Езотеричному Буддизмі*», повинні бути відзначені, а думки автора наведені. Перша з них наступна:

«Духовні Монади ..., які не цілком закінчили своє мінеральне існування на Сфері А, закінчують його тоді на Сфері В, і так далі. Вони проходять кілька разів усе коло, як мінерали, і потім знову кілька разів, як рослини, і кілька разів, як тварини. Ми навмисно утримуємося зараз від видачі цифр ... і так далі...»²⁸⁴

Через велику потаємність, яка надається цифрам і числам, це було мудрою мірою. Зараз це замовчування частково скасоване. Але, можливо, було би краще, якщо істинні числа, що стосуються Кіл та еволюційних обертань, були б у той час видані повністю, або ж зовсім не видані. М. Сіннетт добре зрозумів ці труднощі, сказавши:

«Через причини, які не легко вгадати профанові, охоронці Окултного Знання особливо неохоче видають числові дані стосовно космогонії, хоча непосвяченому важко зрозуміти причину, чому вони не можуть бути видані»²⁸⁵.

Що подібні причини існували, це очевидно. Проте, більшість заплутаних уявлень, як східних, так і західних учнів, завдячує саме цьому замовчуванню. Труднощі в прийнятті цих, розглянутих тут, особливих положень, здавалися великими, саме внаслідок відсутності даних, на які можна було би обіпертися. Але так воно було. Бо, як Магатми багато разів заявляли, цифри, що належать до окултних обчислень, не можуть бути видані – поза колом учнів, які принесли присягу, й навіть вони не можуть порушити правил.

Щоб краще пояснити деякі речі, не торкаючись математичного аспекту Доктрини, дане вчення може бути розширене й деякі темні пункти освітлені. Через те, що еволюція Сфер і еволюція Монад так тісно переплетені між собою, ми зробимо із двох Вчень одне. Що стосується Монад, то ми просимо читача мати на увазі, що Східна Філософія відкидає теологічну догму Заходу про знову створену душу для кожної новонародженої дитини, бо ця догма настільки ж антифілософська, наскільки й неможлива в економії Природи. В кожній новій Манвантарі мусить бути обмежене число Монад, які розвиваються й стають усе більш і більш вдосконаленими через асиміляцію багатьох послідовних особистостей. Це абсолютно необхідно з огляду доктрини

283 «*Esoteric Buddhism*», (5-е вид.), стор. 46.

284 *Op.cit.*, стор. 49.

285 *Op.cit.*, стор. 140.

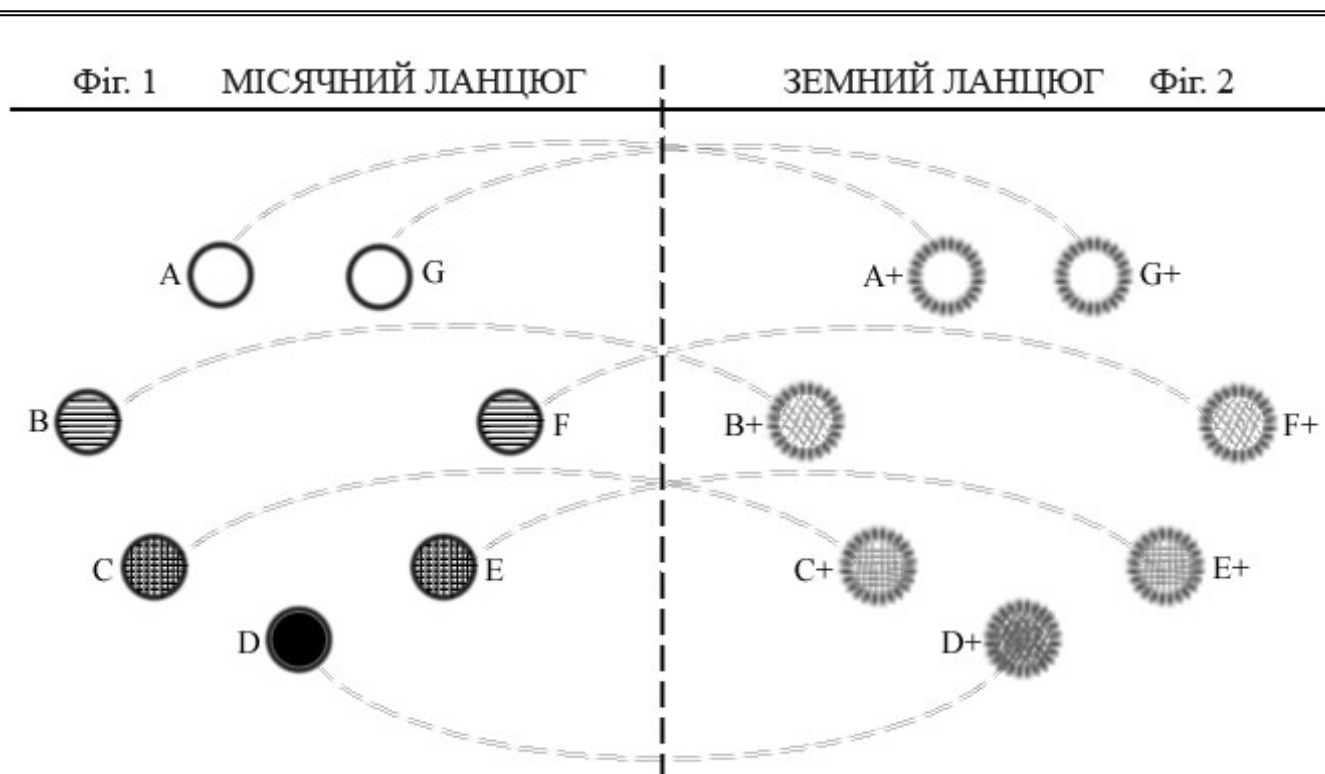
Перевтілення й Карми, і поступового повернення людської Монади до її джерела – Абсолютного Божества. Таким чином, хоча безлічі більш-менш просунутих Монад, майже незлічимі, однак, число їх обмежене, як і все в цьому Всесвіті диференціації і граничності.

Як це показано в подвійній Діаграмі людських Принципів і висхідних Сфер-Світів, Ланцюгів Світів²⁸⁶, існує вічне зчеплення причин і наслідків, і зроблена аналогія, що проходить через усе та зв'язує разом усі лінії еволюції. Одне породжує інше – як Сфери, так і особистості. Але почнемо з початку.

Загальний обрис процесу, за допомогою якого формуються в послідовному порядку Планетні Ланцюги, був щойно даний. Щоб запобігти майбутнім оманам, деякі подальші деталі можуть бути запропоновані, які теж кинуть світло на історію Людства на нашому власному Ланцюзі, потомстві ланцюга Місяця.

У запропонованій діаграмі, фігура 1 представляє Місячний Ланцюг із семи Сфер на початку її сьомого або останнього Кола; тоді як фігура 2 зображує майбутній Земний Ланцюг, що буде, але поки ще не існує. Сім Сфер кожного Ланцюга розрізняються у своєму циклічному порядку буквами від А до G, причому Сфери Земного Ланцюга, крім того, відзначені хрестом (+), символом Землі.

ДІАГРАМА П.

Тепер варто згадати, що Монади, які обертаються в колі семерикового Ланцюга, розділяються на сім Класів або Ієрархій, згідно їхніх відповідних стадій еволюції, свідомості та заслуг. Простежимо порядок їхньої появи на Сфері А в Першому Колі. Протяг часу між появами цих Ієрархій на будь-якій Сфері, так пристосовано, що, коли Клас 7, останній, з'являється на Сфері А, то Клас 1 тільки-но перейшов на Сферу В; і так далі, крок за кроком, протягом усього Ланцюга.

Також у Сьомому Колі Місячного Ланцюга, коли Клас 7, останній, залишає Сферу А, ця Сфера, замість того, щоб заснути, як вона робила це в попередніх Колах, починає вмирати (вступати у свою Планетну Пралайю)²⁸⁷; і, вмираючи, вона, як було сказано, передає в послідовності свої принципи або елементи життя й енергію та ін., новому лайя-центру, який починає формування Сфери А, Земного Ланцюга. Подібний же процес відбувається з кожною Сферою Місячного Ланцюга; одна за одною, кожна формує нову Сферу Земного Ланцюга. Наш Місяць був четвертою Сферою із серії і перебував на тому ж плані видимості, як і наша Земля. Але Сфера А Місячного Ланцюга не цілком «мертва», доти доки перші Монади першого Класу не перейдуть зі Сфери G або Z, останньої в Місячному Ланцюзі, у Нірвану, що очікує їх між двома Ланцюгами; те ж відбувається, як зазначено, і з усіма іншими Сферами, кожна з яких дає народження відповідній Сфері Земного Ланцюга.

²⁸⁶ Стор. 206 – *Supra*.

²⁸⁷ Окультизм розділяє періоди Спокою (Пралайї) на декілька видів: існує *Індивідуальна Пралайя* кожної Сфери, коли людство і життя переходять на наступну – сім малих Пралай в кожному Колі; *Планетна Пралайя*, коли сім Кіл закінчені; *Сонячна Пралайя*, коли вся система наближається до кінця і, врешті, *Всесвітня Пралайя*, Мага або Брахма Пралайя, при завершенні Віку Брахми. Це головні Пралайї або «Періоди Руйнування». Є багато інших малих, але ми зараз не можемо ними займатися.

Далі, коли Сфера А нового Ланцюга готова, перший Клас або Ієрархія Монад Місячного Ланцюга втілюється на ній у нижчому царстві й так далі в послідовності. Як наслідок, цей, лише перший Клас Монад, досягає розвитку людського стану протягом Першого Кола, бо другий Клас на кожній Сфері, прибуваючи пізніше, не має часу досягти цієї стадії. Таким чином, Монади Другого Класу досягають початкової людської стадії лише в Другому Колі і так далі, до середини Четвертого Кола. Але на цій точці та в цьому Четвертому Колі, в якому людська стадія буде *цілком* розвинена, «двері» у людське царство закриваються; і з цього моменту число «людських» Монад, тобто, Монад у людській стадії розвитку, закінчено. Оскільки Монади, які не дозріли до цього часу, будуть, внаслідок розвитку самого Людства, настільки позаду, що вони досягнуть людської стадії лише при кінці Сьомого і останнього Кола. Вони, тому, не будуть людьми в цьому Ланцюзі, але складуть Людство майбутньої Манвантари і будуть винагороджені тим, що стануть «людьми» на більш високому Ланцюзі, отримуючи, таким чином, кармічне відшкодування. Цьому є лише *одне єдине виключення* й заради прекрасних причин, про які ми скажемо пізніше. Але це стосується розходження в Расах.

Таким чином, стає очевидним, наскільки досконало аналогія між процесами Природи в Космосі та в індивідуальній людині. Остання живе свій життєвий цикл і вмирає. Її вищі принципи, що відповідають у розвитку Планетному Ланцюгу Монадам, які еволюціонують, переходять у Девачан, котрий відповідає Нірвані й станам спокою, що існують між двома Ланцюгами. Нижчі принципи людини розкладаються згодом і вживаються Природою для формації нових людських принципів; той же процес відбувається при розкладанні та формації світів. Таким чином, аналогія є найбільш вірним керівником для розуміння Окултних Вчень.

Це одна з «семи таємниць Місяця» і зараз вона видається. «Сім Таємниць», називаються японськими Ямбуши, містиками секти Лао-Цзи і ченцями – аскетами в Кіото, Дзеноду – «Сімома Коштовностями»; але японські та китайські буддійські аскети і присвячені ще більш стримані, якщо це можливо, у видачі свого «Знання», ніж наші індузи.

Але читач не повинен випустити з уваги Монад і повинен знати їхню природу, наскільки це дозволено, не переступаючи порогу вищих Містерій; на знання останнього або завершального слова котрих, авторка цих рядків, у жодному разі, не претендує.

Монадична Безліч може бути, грубо кажучи, розділена на три великих Класи.

1. Найбільш розвинені Монади – Місячні Боги або «Духи» – названі в Індії Пітри – призначення яких пройти в Першому Колі через весь потрійний цикл мінерального, рослинного і тваринного царств, у їх найбільш ефірних, флюїдних і рудиментарних формах, для того, щоб одягтися і пристосуватися до природи нового сформованого Ланцюга. Саме, вони перші досягають людської форми – якщо тільки може існувати яка-небудь форма в області майже досконалої суб'єктивності – на Сфері А в Першому Колі. Тому вони очолюють і представляють людський елемент протягом Другого й Третього Кола, та врешті, розвивають свої тіні при початку Четвертого Кола для другого Класу або для тих, хто йде за ними.

2. Ті Монади, котрі перші досягають людської стадії протягом Трьох з половиною Кіл і стають «людьми».

3. Відсталі Монади, запізнені й котрі не досягнуть, внаслідок кармічних утруднень, людської стадії протягом цього циклу або Кола, за одним виключенням, про який буде сказано в іншому місці, як уже було обіцяно. Ми змушені вживати слово, що вводить в оману, «люди», і це є ясным доказом, як мало пристосована будь-яка європейська мова для висловлення цих найтонших розходжень.

Здоровий глузд повинен підказати, що «ці люди» не схожі на людей наших днів, ні формою, ні природою. Навіщо ж тоді, можуть запитати, називати їх взагалі «Людьми»? Тому що немає іншого терміну на жодній із західних мов, який, хоча би приблизно, передавав бажане уявлення. Слово «Люди» (*men*), принаймні, вказує, що ці істоти були «ману», мислячими сутностями, як би не відрізнялися вони формою і розумом від нас самих. Але, насправді, відносно духовності та розуміння, вони були скоріше «Богами», ніж «Людьми».

Ті ж труднощі мови зустрічаються в описі «стадій», через які проходить Монада. Говорячи метафізично, звісно, безглуздо говорити про «розвиток» Монади або сказати, що вона стає «людиною». Але всяка спроба зберегти метафізичну точність мови, користуючись такою мовою, як англійська, зажадала б, принаймні, три додаткових томи для цієї праці, і спричинила б таку кількість повторень, що праця вийшла б стомливою до надзвичайності. Звісно, Монада не може ні просуватися або розвиватися, ні навіть піддаватися впливу змін станів, через які вона проходить. *Тому що вона не належить цьому світу або плану* і може бути порівнювана лише з непорушною зіркою божественного світла та вогню, скинутою на нашу Землю, як дошка порятунку для Особистостей, в яких вона живе. Саме ці останні, повинні вчепитися за неї і прилучившись, таким чином, до її божественної природи, досягти безсмертя. Залишена сама по собі, Монада не прикріпиться до жодної і подібно дощці, буде віднесена безустанним плином еволюції до іншого втілення.

Еволюція *зовнішньої* форми або тіла навколо астралу відбувається за допомогою земних сил так само, як і у випадку нижчих царств. Але еволюція *внутрішньої* або істинної *людини* чисто духовна. І тоді це не лише проходження безособової Монади через багато та різні форми матерії – обдарованої, у найкращому разі, інстинктом і свідомістю на зовсім іншому плані – як у випадку зовнішньої еволюції, але проходження «Душі-Мандрівниці» через різні *стани* не тільки матерії, але самосвідомості та самопізнання, або ж до *перцепції* через *анперцепцію*.

Монада виявляється зі свого духовного стану і розумової несвідомості; й, проскакуючи перші два плани – занадто близькі до Абсолюту, щоб допустити сполучення із чим-небудь на більш низькому плані – вона вступає безпосередньо на план розумовий. Але у всьому Всесвіті не існує плану з більш великими обр'ями або

широким полем дії, у його майже нескінченних градаціях, пізнавальних і самопізнавальних якостях, ніж цей план, який має, у свою чергу, відповідний менший план для кожної «форми», від Мінеральної Монади до часу, коли ця Монада розквітне, через еволюцію, в Божественну Монаду. Але протягом усього цього часу вона все та ж Монада, яка відрізняється лише своїми втіленнями через послідовні цикли часткової або повної обскурації духу, або ж часткової чи повної обскурації матерії – дві антитези полярності – згідно з тим чи піднімається вона в область розумової духовності або ж спускається в глибини матеріальності.

Повернемося до «Езотеричного Буддизму». Друге твердження стосується величезного проміжного періоду між мінеральною епохою на Сфері А та епохою людини; термін «людська епоха» вжитий, внаслідок необхідності дати найменування цьому четвертому царству, що слідує за тваринним, хоча, насправді, «людина» на Сфері А, протягом Першого Кола, не є людина, а лише її прототип чи образ поза вимірами з астральних областей. Наводимо це твердження:

«Повний розвиток мінеральної епохи на Сфері А готує шлях для розвитку рослинності і, як тільки він починається, мінеральний, життєвий імпульс переходить на Сферу В. Потім, коли розвиток рослинності на Сфері А закінчується і починається тваринний розвиток, рослинний життєвий імпульс переходить на Сферу В, а мінеральний імпульс переходить на Сферу С. І, нарешті, людський життєвий імпульс вступає на Сферу А»²⁸⁸.

Отже, це триває протягом Трьох Кіл, після чого відбувається уповільнення і, нарешті, зупинка на порозі нашої Земної сфери в Четвертому Колі; бо людський період (сьогодення фізичної людини), сьомий, досягнутий тепер. Це очевидно, бо як було сказано:

«... Існують процеси еволюції, що передують мінеральному царству і, таким чином, хвиля еволюції, насправді кілька хвиль еволюції, передують мінеральній хвилі в її розвитку навколо сфер»²⁸⁹.

Зараз ми повинні процитувати з іншої статті, «Мінеральна Монада» в «П'яти Роках Теософії»:

«Існують сім царств. Перша група включає три ступені елементалів або центрів сил, які народжуються, – від першої стадії диференціації (від Мулапракриті (або, радше, Прадхани, Передвічної Єдинородної Матерії) до її третього ступеня – тобто, від повної несвідомості до напіввідчутності; друга або вища група, охоплює царства від рослинного до людини; мінеральне царство, таким чином, утворить поворотний пункт у стадіях «Монадичного Єства», розглянутого як енергія, що еволюціонує. Три стадії (субфізичні) в елементалах; мінеральне царство; три стадії об'єктивно фізичні²⁹⁰ – є (першими або попередніми) сімома ланками еволюційного ланцюга»²⁹¹.

«Попередні», бо вони підготовчі й, хоча належать насправді до природної еволюції, було б вірніше описати їх як субприродну еволюцію. Цей процес припиняється у своїх стадіях в третій, біля порога четвертої стадії, коли він стає на плані природної еволюції, дійсно першим етапом до стадії людини, створюючи, таким чином, разом із трьома елементальними царствами, десять, Сефіротне число. І саме з цієї точки починається:

«Спуск духу в матерію еквівалентний сходженню в фізичній еволюції; сходження з найглибших глибин матеріальності (мінералу) до його *status quo ante* з відповідним стоншенням конкретного організму – аж до Нірвани, точки зникнення диференційованої матерії»²⁹².

Тому, стає очевидним чому те, що справедливо називається в «Езотеричному Буддизмі» «хвилею еволюції» і «мінеральним, рослинним, тваринним та людським імпульсами», зупиняється біля воріт нашої Земної кулі при Четвертому Циклі або Колі. На цій точці Космічна Монада (Буддхі) сполучається і стає провідником Променя Атмана; тобто, Буддхі буде пробуджено до апперцепції його (Атмана) і, таким чином, вступить на перший щабель нової семерикової драбини еволюції, що приведе його згодом до десятого, рахуючи від нижчої вгору, до Дерева Сефіротів, до Вінця.

Все у Всесвіті слідує аналогії. «Як угорі, так і внизу»; людина мікрокосм Всесвіту. Те, що відбувається на духовному плані, повторюється на космічному плані. Конкретність слідує лініям абстракції; нижчий повинен відповідати вищому, матеріальний духовному. Таким чином, відповідно до Вінця Сефіротів або Верхній Тріаді, є три елементальні царства, що передують мінеральному²⁹³ і, які, вживаючи мову кабалістів, відповідають у космічній диференціації Світам Форми і Матерій, від Наддуховного до світу Прообразів.

Тепер, що є Монада? І яке відношення має вона до Атома? Наступна відповідь заснована на поясненнях даних у відповідь на ці питання у вищенаведеній статті «Мінеральна Монада», написаної авторкою. На друге питання слідує відповідь:

«Ніякого, ні до атома, ні до молекули, як вони існують зараз у науковому уявленні. Вона ніколи не може бути порівнювана з мікрокосмічними організмами, які були зачислені колись, до полігастричних інфузорій, тепер же розглядаються як рослини і зачислені до (*algae*) водоростей; також вона не є цілком Монас перипатетиків. Фізично або в

288 Стор. 37-38.

289 *Ibid.*

290 «Фізичні» означає тут диференційовані для космічних цілей і робіт; ця «фізична сторона», не дивлячись на те, що вона доволі об'єктивна для пізнання істот на других планах, для нас, на нашому плані, вона цілком суб'єктивна.

291 Стор. 276 *et seq.*

292 Там само.

293 Див. Діаграму, *op. cit.*, стор. 277.

будові своїй, Мінеральна Монада відрізняється, звичайно, від Людської Монади, котра не є фізичною, і будова її не може бути передана хімічними символами та елементами»²⁹⁴.

Коротше кажучи, як Духовна Монада Єдина, Всесвітня і Безмежна, та Неподільна, Промені якої, проте, утворюють те, що ми в невіданні нашому називаємо «Індивідуальними Монадами» людей, так і Мінеральна Монада – будучи на протилежній дузі кола – також єдина і від неї походять незліченні фізичні атоми, які наука починає розглядати, як індивідуалізовані.

«Інакше як можна було би пояснити математично еволюційний і спіральний процес чотирьох царств? Монада є комбінацією останніх двох принципів в людині, шостого й сьомого; і точно кажучи, термін «Людська Монада» застосовується до Двоякої Душі (Атма-Буддхі), але не до її вищого, духовного, оживлюваного принципу Атма, взятого окремо. Але, позаяк Духовна Душа, у випадку відділення від останнього (Атма), не могла би існувати, мати буття, то вона була так названа...

Отже, Монадична, вірніше, Космічна Сутність, якщо подібний термін припустимий, у мінералі, рослині й тварині, хоча і є тим же самим протягом усіх серій циклів від елементарного царства аж до Царства Девів, проте, вона відрізняється в міру свого просування. Було б украй помилковим уявити собі Монаду, як окрему Сутність, яка прокладає свій повільний шлях визначеною стежкою через нижчі царства й після незліченних серій перетворень, розквітає в людську істоту; як, наприклад, сказати, що Монада Гумбольда відбулася від Монади атома рогової обманки. Замість того, щоб сказати «Мінеральна Монада», вірніше було б ужити у фізичній науці, котра диференціює кожен атом, наступний вислів – «Монада, яка проявляється в тій формі Пракриті, котра називається Мінеральним Царством».

Атом, як він представлений у звичайній науковій гіпотезі, не є частка чогось, оживленого психічним чимось і, якому, за витіканням еонів, визначено розквітнути в людину. Але це є конкретний прояв Всесвітньої Енергії, яка сама ще не індивідуалізувалася; послідовний прояв єдиного Всесвітнього Монаса. Океан Матерії не розділяється на свої потенційні і складові краплі доти доки хвиля життєвого імпульсу не досягає еволюційної стадії людського народження. Схильність до відділення в індивідуальні Монади відбувається поступово й у вищих тваринах досягає майже до точки. Перипатетики додавали слово Монас до всього Космосу в пантеїстичному сенсі; окультисти ж, хоча й приймають, заради зручності, цю думку, але відрізняють послідовні стадії еволюції конкретного від абстрактного за допомогою термінів, прикладом яких є «Мінеральна, Рослинна, Тваринна Монада тощо». Терміни ці просто означають, що хвиля припливу духовної еволюції проходить через ту або іншу дугу свого кругообертання. «Монадична Сутність» починає непомітно диференціюватися в напрямку індивідуальної свідомості в рослинному царстві. Позаяк Монади, як їх правильно визначив Лейбніц, суть речі нескладові, саме Духовне Їство, що оживляє їх у їхніх стадіях диференціації, говорячи точно, і становить Монаду – не атомічна агрегація, що є тільки провідником і субстанцією через яку вібрують нижчі й вищі ступені розуму»²⁹⁵.

Лейбніц уявляє собі Монади, як елементарні й незнищенні одиниці, обдаровані міццю *видачі й сприйняття* стосовно інших одиниць і, таким чином, які визначають усі духовні й фізичні феномени. Це він винайшов термін апперцепції, що разом із відчуттям (скоріше ніж пізнанням) нервів, виражає стан Монадичної свідомості протягом усього проходження через усі царства до Людини.

Таким чином, можливо, неправильно, з погляду метафізики, називати Атма-Буддхі Монадою, позаяк з матеріальної точки зору Атма-Буддхі є подвійною і, отже, складною. Але, позаяк Матерія є Дух і *vice versa*; і позаяк Всесвіт і Божество, яке одухотворює її, немислимі окремо одне від іншого, то й у випадку Атма-Буддхі відбувається те ж саме. Буддхі є провідником Атми, Буддхі перебуває в тому ж співвідношенні з Атмою, як Адам-Кадмон, кабалістичний Логос, з Ейн-Софо'м, або Мулапракриті з Парабрахмо.

Тепер ще кілька слів про Місяць. Можуть запитати, що є «Місячні Монади», про які щойно говорилося? Опис семи Класів Пітрі буде дано пізніше, але зараз кілька загальних пояснень може бути дано. Кожному має бути зрозуміло, що вони є Монадами, які, закінчивши свої Життєві Цикли на Місячному Ланцюзі, нижчому в порівнянні із Земним, втілилися на останній. Але є кілька подальших подробиць, які можуть бути додані, хоча вони занадто наближаються до забороненої межі, щоб цілком докладно обговорюватися. Останнє слово Таємниці розкривається тільки Адептам, але можна вказати, що наш супутник є лише грубе тіло своїх невидимих принципів. Позаяк є сім Земель, то також існують сім Місяців і лише останнє грубе тіло – видиме: те ж саме відносно Сонця, видиме тіло якого називається Майєю, відбиттям, так само як і людське тіло; *«Істинне Сонце й істинний Місяць так само невидимі, як і істинна людина»*, говорить Окултна догма.

І можна відзначити, *мимохідь*, що ті древні, які вперше подали думку про Сім Місяців, зрештою не такими вже були безрозсудними. Хоча це поняття приймається зараз лише як астрономічна міра часу, в дуже матеріалізованій формі, то, однак, під лушпинням можна ще побачити сліди глибокої філософської думки.

Насправді ж Місяць є супутником Землі лише в одному відношенні, і саме, що фізичний Місяць обертається навколо Землі. Але в усіх інших випадках, саме Земля є супутник Місяця, а не *навпаки*. Якою б не була вражаючою ця заява, вона не позбавлена підтвердження з боку наукового знання. Вона підтверджується припливами, періодичними змінами в багатьох формах хвороб, що збігаються з місячними фазами; вона може бути простежена в зростанні рослин і яскраво виражена у феномені людського зачаття та процесу вагітності. Значення Місяця і його вплив на Землю були визнані кожною релігією стародавності, особливо єврейською, і був відзначений багатьма спостерігачами психічних і фізичних феноменів. Але поки що наука лише знає, що

294 *Op.cit.*, 273-4.

295 *Op.cit.*, 274-5.

вплив Землі на Місяць обмежується фізичним тяжінням, що змушує його обертатися в її орбіті. І якби суперечник наполягав, що цей факт, сам по собі, достатній доказ, що Місяць дійсно є супутником Землі й на інших планах дії, можна відповісти, поставивши запитання – чи буде матір, яка ходить навколо колиски своєї дитини, охороняючи її, підлеглою своїй дитині або ж залежною від неї? Хоча, в одному сенсі, вона її супутник, проте, вона, звичайно ж, старше і повніше розвинена, ніж дитина, охоронювана нею.

Отже, саме Місяць грає найбільшу і значну роль, як в утворенні самої Землі, так і в населенні її людськими істотами. Місячні Монади або Пітри, предки людини, стають, насправді, самою людиною. Вони є Монадами, які вступили в цикл еволюції на Сфері А і, які протягом Кола Ланцюга Сфер розвивають людську форму, як це щойно було показано. На початку людської стадії Четвертого Кола нашої Землі, вони «виділяють» свої астральні двійники з «мавпоподібних» форм, які вони розвинули в Третім Колі. Саме, ця більш тонка форма, служить зразком навколо якої Природа будує фізичну людину. Ці Монади або Божественні Іскри, таким чином, і є Місячні Предки, самі Пітри; бо ці Місячні Духи повинні стати «Людьми», щоб їх Монади могли досягти більш високого плану діяльності та самосвідомості, тобто, плану Манаса-Путр, тих хто в пізнішій стадії Третьої Корінної Раси, у Четвертому Колі обдарували «розумом» несвідомі оболонки, створені й одушевлені Пітри.

У такий же спосіб Монади або людські «Его» Сьомого Кола нашої Землі, після того, як наші власні Сфери А, В, С, D, і т.д., розлучившись зі своєю життєвою енергією, одушевлять і тим викличуть до життя інші лайацентри, призначені жити й діяти на ще більш високому плані буття – таким же шляхом земні предки створять тих, хто перевершить їх.

Тепер стає ясно, що в Природі існує троїста еволюційна схема для утворення трьох *періодичних* Упадхі; або, скоріше, три окремі схеми еволюції, які в нашій системі сполучилися і переплелися у всьому, до повної неможливості розчленування. Це плани Монадичної (або духовної), Розумової і фізичної еволюції. Ці три еволюції суть кінцеві аспекти або відбиття Атми, сьомого принципу, Єдиної Реальності на плані Космічної Ілюзії.

1. Монадична еволюція, як це вказує найменування, стосується зростання і розвитку Монад у ще більш високі фази діяльності в поєднанні з:

2. Розумовою еволюцією, представленою Манаса-Дхіані (Сонячними Девами або Агнішватта Пітри), «подавцями розуму й свідомості» людині, і:

3. Фізичною, представленою Чайя (тінями) Місячних Пітри, навколо яких Природа оформила це фізичне тіло. Це тіло служить провідником для «зростання», вживаючи слово, що вводить в оману, і перетворень – за допомогою Манасу і завдяки нагромадженню досвіду – Кінцевого в Нескінченне, Минушого у Вічне й Абсолютне.

Кожна з цих трьох систем має свої закони і керується різними групами найвищих Дхіані або Логосів. Кожна представлена в будові людини, Мікрокосмі великого Макрокосму. І, саме зв'язок цих трьох течій і робить її тією складною істотою, якою вона є зараз.

Природа, фізична еволюційна міць ніколи не могла б розвинути Розум сама по собі без сприяння; вона може створювати лише «безглузді форми», як це буде видно в нашій Антропогенезі. Місячні Монади не могли прогресувати, бо вони не мали достатнього контакту з формами, створеними «Природою», щоб за допомогою цих форм нагромадити достатній досвід. І це Манаса-Дхіані, котрі заповнюють пробіл і є еволюційною Міццю Іглуду та Розуму, зв'язком між Духом і Матерією – у цьому Колі.

Також потрібно мати на увазі, що Монади, які вступають в еволюційний цикл на Сфері А, у Першому Колі, перебувають у дуже різних стадіях еволюції. Отже, положення стає трохи складним. Повторимо ще раз:

Найбільш розвинені Місячні Монади досягають людської зародкової стадії у Першому Колі; стають земними, хоча дуже ефірними людськими істотами до кінця Третього Кола, залишаючись на Сфері протягом періоду «обскурації», як насіння для майбутнього людства в Четвертому Колі й, таким чином, вони стають піонерами Людства на початку цього Четвертого Кола. Інші досягають людського стану лише в пізніших Колах, тобто, у другому, третьому або в першій половині Четвертого Кола. І, нарешті, найбільш запізнілі – тобто, ті, які ще перебувають у тваринних формах після серединного поворотного пункту Четвертого Кола – зовсім не стануть людьми протягом цієї Манвантари. Вони досягнуть межі Людства лише при завершенні Сьомого Кола, щоб, у свою чергу, бути переведеними, після Пралайї, на Новий Ланцюг старшими піонерами, праотцями Людства або названих Насінням Людства (Шишта) тобто, людьми, які будуть на чолі всіх наприкінці цих Кіл.

Читач навряд чи має потребу в подальших поясненнях тієї ролі, яку грає Четверта Сфера і Четверте Коло в схемі Еволюції.

З попередніх діаграм, які застосовні *mutatis mutandis*, до Кіл, Сфер або Рас, чітко видно, що четвертий член серії займає цілком відособлене положення. На противагу іншим «Четверта Сфера» не має Сфери «сестри» на тім же плані, як вона сама, і, таким чином, утворює точку опори «Рівноваги», виявленої всім Ланцюгом. Це є сфера кінцевого еволюційного пристосування, світ Кармічних Терезів, Зала Суду, де встановлюється рівновага, що визначає майбутній напрямок Монади протягом втілень, які залишилися їй у Циклі. Ось причина, чому після того, як центральний поворотний пункт був пройдений у Великому Циклі – тобто, після серединної точки Четвертої Раси в Четвертому Колі на нашій Земній кулі – жодна Монада не може більше вступити в людське царство. Двері замкнені на цей Цикл і рівновагу встановлено. Бо, якби це було інакше, –

якби створювалася нова душа для кожного з незліченних мільярдів померлих людських істот і, якби не було втілення – то дійсно було би важко знайти місце для розвтілених «духів»; також неможливо було би знайти пояснення початку і причині страждань. Саме, незнання Окультних Основ і насильницьке нав'язування брехливих понять, під маскою релігійної освіти, створили матеріалізм і атеїзм, як протест проти затвердженого божественного порядку речей.

Єдиними виключеннями до щойно зазначеного правила є «німі раси». Монади котрих уже в людській стадії, внаслідок того факту, що ці «тварини» з'явилися пізніше й навіть наполовину походять від людини. Їхніми останніми нащадками були антропоїдні й деякі інші мавпи. Ці «натяки на людину», насправді є лише перекручені копії раннього людства. Але це матиме висвітлення в наступному томі.

Як широко проголошують Коментарі:

1. *Кожна Форма на Землі й кожна крупинка (атом) у Просторі у своїх зусиллях до самооформлення прагне дотримуватися образу, даного для цього в «Небесній Людині»... Інволюція та еволюція (атома), його зовнішнє і внутрішнє зростання і розвиток, все має ту саму мету – досягти стану Людини; людини, як найвищої і найбільш завершені форми на цій Землі; «Монади», у її абсолютній повноті та пробудженому стані – як кульмінації завершення божественних втілень на Землі.*

2. *Дхіані (Пітри) є тими, хто розвинули свої Бзута (Двійники) із себе самих; Руна (форма) яких стала провідником для Монад (Сьомий і Шостий Принципи), які закінчили свій цикл перетворень у трьох попередніх Кальпах (Колах). Тоді вони (Астральні Двійники) стали людьми першої Людської Раси цього Кола. Але вони були не закінчені й не мали глузду».*

Це буде пояснено в порядку послідовності. Поки ж скажемо, що людина – або скоріше її Монада – існувала на Землі з самого початку цього Кола. Але аж до нашої П'ятої Раси, зовнішні обриси, що наділяли ці божественні Астральні Двійники, змінювалися й ущільнювалися з кожною суб-расою; одночасно змінювалася форма й фізична будова фауни, бо вони повинні були пристосовуватися до постійно змінних умов життя на цій Сфері, протягом геологічних періодів її циклу формування. І так ці зміни будуть тривати з кожною Корінною Расою й кожною головною суб-расою до останньої із Семи в цьому Колі.

3. *«Внутрішня, тепер прихована людина, була тоді (на початку) зовнішньою людиною. будучи породженням Дхіані (Пітри), вона була «сином по образу і подоби Батька свого». Подібно Лотосу, зовнішня форма якого поступово приймає форму зразка всередині нього, форма людини на початку, розвинулася зсередини назовні. Після циклу, в якому людина почала породжувати свій рід способом, подібним до сьогоденного тваринного царства, положення змінилося, стало зворотнім. Людський плід слідує нині у своїх перетвореннях всім формам, які приймалися людською фізичною будовою протягом трьох Кальп (Кіл), під час тих спроб і зусиль, які робилися безглуздою (через недосконалості) матерією в її сліпих блуканнях, щоб оточити і покрити Монаду. В цю епоху фізичний ембріон є послідовно рослиною, плазуном, твариною, перш ніж він стає, нарешті, людиною, яка розвиває, у свою чергу, усередині себе свій власний ефірний двійник. Спочатку, саме цей двійник (астральна людина), будучи нерозумною, заплуталася в тенетах матерії».*

Але ця «людина» належить Четвертому Колу. Як показано, Монада пройшла, мандрувала і була вкладена в кожну минущу форму, в усіх царствах Природи, протягом трьох попередніх Кіл. Але Монада, яка стає людською, не є людина. У цьому Колі – за винятком найвищих ссавців після людини, антропоїдів, призначених до вимирання в цій нашій расі, коли їхні Монади будуть звільнені й перейдуть в астральні людські форми або ж у найвищі елементали Шостої і Сьомої Раси, а потім у нижчі людські форми в П'ятому Колі – жодна одиниця, з якого б то не було царства, не оживляється більше Монадами, призначеними стати людиною в їхніх наступних стадіях, але лише нижчими елементами своїх відповідних царств. Ці «елементали» стануть, у свою чергу, людськими Монадами тільки при наступній планетній Манвантарі.

І, справді, остання людська Монада втілилася перед початком П'ятої Корінної Раси. Природа ніколи не повторюється; тому антропоїди наших днів, у всякому разі, не існували після середини Міоценового періоду, коли подібно всім схрещеним породам, вони почали виявляти із часом усе більш і більш виражену схильність до повернення до типу свого первинного прабатька, гігантського, чорного і жовтого Лемуру-Атланта. Даремно шукати «відсутню ланку». Через мільйони й мільйони років, наші сучасні раси або, вірніше, їхні рештки здадуться вченим кінця Шостої Корінної Раси, останками дрібних незначних мавп – звироднілого виду *genus homo*.

Подібні антропоїди є винятком, бо вони не входили в план Природи, але є безпосередній продукт і створення ще «нерозумної» людини. Індуси приписують мавпам і мартишкам божественне походження, бо люди Третьої Раси були богами іншого плану, які стали «нерозумними» смертними. Дванадцять років тому ця тема була піднята, наскільки це було можливо для того часу, у «Викритій Ісіді». У цій праці читачеві пропонувалося звернутися до брахманів, якби він захотів знати причину їхнього шанування мавп.

«Він (читач), можливо, довідався б – якби брахмани визначили його гідним отримати пояснення, – що індус бачить у мавпі лише те, що Ману бажав би, щоб він бачив; а саме, трансформацію видів, особливо тісно пов'язаних із сімейством людини – незаконнонароджену гілку, вкорінену на її власному роді до кінцевого вдосконалення останньої. Далі він міг би довідатися, що в очах освічених «язичників», духовна або внутрішня людина є одним, а її земний фізичний футляр іншим. Що фізична природа, ця велика комбінація співвідношень фізичних сил, постійно спрямованих до вдосконалення, змушена

користуватися матеріалом знайденим під рукою. Вона формує і перетворює, в міру свого просування, і, увінчавши свою працю людиною, вона надає лише їй одній бути гідним святилищем для осяяння Божественним Духом.»²⁹⁶.

Крім того, у примітці під тією ж сторінкою згадується німецька наукова праця, де сказано:

«Вчений із Ганноверу нещодавно опублікував працю, озаглавлену «*Ueber die Auflösung der Arten durch natürliche Zuchtwahl*», в якій він доводить, із великою дотепністю, що Дарвін впав у повну оману, породивши людину від мавпи. Навпаки, стверджує він, саме мавпа пішла від людини. Він доводить, що спочатку людство було і явилось морально та фізично типами і прототипами нашої теперішньої раси й нашої людської гідності, красою своїх форм, правильністю рис, розвитком черепа, шляхетністю почуттів, героїчними імпульсами та величчю мисленої уяви. Це є чисто брахманською, буддисткою і кабалістичною доктриною. Його книга багато ілюстрована діаграмами, таблицями й т.д. Вона стверджує, що поступове падіння й виродження людини, як моральне, так і фізичне, легко може бути простежене через усі етнологічні перетворення, аж до наших днів. І, подібно тому, як одна частина вже виродилася в мавп, цивілізована людина наших днів, через чинність неминучого закону необхідності, буде, врешті, замінена подібним же поколінням. Якщо судити про майбутнє по сьогоденню, то, звичайно, досить імовірно, що така не духовна й матеріалістична раса повинна завершитися скоріше мавпами, ніж Серафами».

Але, хоча мавпи походять від людини, все ж із цього не слід виводити висновку, що людська Монада, уже одного разу досягнувши людського рівня, знову втілюється у форму тварини.

Цикл «метампсихозису» для людської Монади закритий, бо ми перебуваємо в Четвертому Колі і в П'ятій Корінній Расі. Читач повинен мати на увазі – в усякому разі той, хто ознайомився з «*Езотеричним Буддизмом*», – що Станци в цьому томі та наступному говорять про еволюцію лише нашого Четвертого Кола. Останнє є циклом поворотного пункту, після якого матерія, яка досягла своєї граничної глибини, починає прагнути вгору і стає більш одухотвореною з кожною новою расою й кожним новим циклом. Тому читач повинен стежити, щоб не узріти протиріччя там, де його немає, бо в «*Езотеричному Буддизмі*» говориться взагалі про Кола, тоді як тут обговорюється лише Четверте, наше нинішнє Коло. У тій праці говорилося про утворення; тут же про перетворення та еволюційне вдосконалення.

Нарешті, щоб закрити цей відступ, відносно різних, але неминучих помилкових уявлень, ми повинні послатися на одне твердження в «*Езотеричному Буддизмі*», котре досить згубно запам'яталося в розумах багатьох теософів. Одна нещаслива фраза вищевказаної праці постійно наводиться, щоб довести матеріалізм доктрини. Автор, викладаючи прогрес організмів на Сферах-світах, говорить, що:

«Мінеральне Царство так само не може розвинути царства рослинного ... як і Земля не могла розвинути людину з мавпи, до отримання нею імпульсу»²⁹⁷.

Чи передає ця фраза думку автора буквально або ж є просто, як ми й припускаємо, *lapsus calami*, це може залишитися відкритим питанням.

З великим подивом встановили ми факт, що «*Езотеричний Буддизм*» був настільки мало зрозумілий деякими теософами, що ввів їх в оману у тому, що ця праця цілком підтримує Теорію Еволюції Дарвіна і, особливо, теорію походження людини від мавпячого предка. Як пише один із членів: «Я гадаю, ви усвідомлюєте, що три чверті теософів і багато хто інших уявляють, що відносно еволюції людини, Дарвінізм і Теософія перебувають у повній згоді». Нічого подібного не передбачалося, також немає достатнього доказу цьому, наскільки ми знаємо, в «*Езотеричному Буддизмі*». Повторно стверджувалося, що еволюція, викладена Ману та Капілою, була основою сучасних вчень, але ні Окультизм, ні Теософія ніколи не підтримували диких теорій сучасних дарвіністів – найменше, походження людини від мавпи. Про це ми скажемо докладніше надалі. Але читач повинен лише повернутися до сторінки 47-ої вищевказаної праці, щоб знайти твердження, що:

«Людина належить до царства, виразно відмінного від царства тварин».

Маючи таке чітке і недвозначне твердження перед собою, дуже дивно, щоб уважний читач міг бути введений в оману, якщо тільки він не має наміру обвинуватити автора в грубому протиріччі.

Кожне Коло повторює еволюційну роботу попереднього Кола на вищому щаблі. За винятком деяких вищих антропоїдів, як було щойно згадано, приплив Монад або внутрішня еволюція закінчилася аж до наступної Манвантари. Ніколи не зможемо ми достатньо повторити, що цілком розвинені людські Монади повинні бути розподілені до появи нового врожаю кандидатів на цій Земній кулі при початку наступного Циклу. Таким чином, тут виходить час затишку; і ось чому, як це буде описано, під час Четвертого Кола людина з'являється на Землі раніше, ніж інші тваринні істоти.

Але, проте, стверджується, що автор «*Езотеричного Буддизму*» скрізь «проповідував Дарвінізм». Безсумнівно деякі місця можуть здаватися, ніби підтверджують цей висновок. Крім того, самі окультисти готові припустити часткову правильність гіпотези Дарвіна в пізніших деталях, другорядних підрозділах еволюції і після серединного пункту Четвертої Раси. Про те, що було, фізична наука, воістину, нічого не може знати, бо подібні речі лежать цілком поза її сферою дослідження. Але, що окультисти ніколи не визнавали й

296 II – 278-9.

297 Стор. 37.

ніколи не допускають, це, що людина була *мавпою в цьому або ж у якому-небудь іншому Колі*; або ж, що вона колись могла нею бути, якою б не була вона колись «мавпоподібною». Це засвідчується тим же авторитетом, від якого автор *«Езотеричного Буддизму»* отримав свої відомості.

Отже, тим, хто виступають проти окультистів, базуючись на наступних рядках з вищезгаданого тому:

«Достатньо показати, що ми можемо також розумно – і ми повинні це, якщо бажаємо взагалі обговорювати цей предмет – уявити собі життєвий імпульс, який дає народження мінеральним формам, як однієї природи з імпульсом, що піднімає расу мавп до раси рудиментарної людини».

Тим, хто наводить це місце, як доказ «виразного Дарвінізму», окультисти відповідають, вказуючи на пояснення Магатми, Учителя містера Сіннетта, котре спростувало б ці рядки, якби вони були написані в душі приписуваному їм. Копія цього листа була послана письменниці цієї праці, разом з іншими, два роки тому (1886) з додатковими замітками на полях для цитування в *«Таємній Доктрині»*.

Він починається з урахування труднощів, які зустрічає учень Заходу у примиренні деяких, даних раніше фактів, з еволюцією людини від тварини, тобто, від мінерального, рослинного і тваринного царств, та радить учневі дотримуватися доктрини аналогії і відповідностей. Потім він стосується таємниці Девів і навіть Богів, примушених пройти через стани, які було домовлено іменувати «імметалізацією, інгербацією, інзоонізацією і, нарешті, інкарнацією», і пояснює це, натякаючи на неминучість невдач навіть серед ефірних рас Дхіан-Коганів. Із цього приводу він повідомляє:

«Ці «невдачі» занадто далеко просунуті й одухотворені, щоб насильно бути відкинутими назад із Дхіані-Коганів у коловорот нової первинної еволюції через нижчі царства...».

Потім лише натяк дається про таємницю, укладену в алегорії про занепалих Асурів, котра буде розширена і пояснена в другому томі. Коли Карма наздожене їх біля сходинки людської еволюції:

«Вони повинні будуть випити її, до останньої краплі, з гіркої чаші відплати. Потім вони стають діючою силою і з'єднуються з елементами, просунутими сутностями чистого тваринного світу, щоб поступово розвинути повний тип людства».

Ці Дхіані-Когани, як ми бачимо, не проходять через три царства, як це роблять нижчі Пітрі; також вони не втілюються в людину до Третьої Корінної Раси. Отже, згідно вчення:

Коло 1. Людина в Першому Колі і в Першій Расі на Сфері D, нашої Землі, була ефірною істотою (Місячний Дхіані, як людина) нерозумна, але наддуховна; і відповідно, за законом аналогії, вона була такою і в Першій Расі Четвертого Кола. У кожній з наступних рас і субрас ... вона розвивається в більш і більш ущільнену або втілену істоту, але усе це з перевагою ефірності... Вона не має статі й подібно тваринам та рослинам, вона розвиває дивовижні тіла, які відповідають грубезності навколишніх їй умов.

Коло 2. Вона (людина) усе це гігант і ефірна, але стає стійкою і більш щільною тілом; більше фізичною людиною, але, однак, менш розумною, ніж духовною (1), бо розум більш повільна і більш важка еволюція, ніж фізична форма...

Коло 3. Вона має тепер зовсім конкретне або щільне тіло, спочатку це форма гігантської мавпи і тепер вона більш розумна або, вірніше, хитра, ніж духовна. Бо по спадній дузі, вона досягла тепер точки, де її первісна духовність затемнена і осяяна зародженням глудом (2). В останній половині Третього Кола її гігантське тіло зменшується і поліпшується у своїх тканинах, і вона стає більш розумною істотою, хоча усе це більше мавпа, ніж Дева... (Усе це майже точно повторено в Третій Корінній Расі Четвертого Кола.)

Коло 4. Розум досягає величезного розвитку в цьому Колі. (Дотепер) німі раси здобувають нашу (справжню) людську мову на цій Земній кулі, на якій, починаючи з Четвертої Раси, мова вдосконалюється і знання збільшується. У цієї середньої точки Четвертого Кола (як і в Четвертій або Корінній Расі Атлантів) людство проходить точку осі малого манвантарного циклу ... світ насичений результатами розумової діяльності і зменшенням духовності...».

Це взято з автентичного листа й те, що йде наступним є пізнішими зауваженнями й додатковими поясненнями, написаними тією ж рукою, у вигляді підрядкових приміток.

1) ...Первісний лист містив загальне вчення – погляд, кинутий, ніби з пташиного польоту – і не вдавався у подробиці... Говорити про «фізичну людину», у той же час обмежуючи та відносячи це твердження до ранніх Кіл, означало би повернення до дивоподібного і раптового «одягу зі шкіри»... Перша «Природа», перше «тіло», перший «розум» на першому плані пізнання, на першій Сфері, у першому Колі, ось що малося на увазі. Бо Карма і еволюція ...

... зосередили в образі нашому, різні Природи²⁹⁸

Крайнощі дивні, чудово їх сполучивши ...

2) Відновіть (у пам'яті): Тепер вона досягла точки (за аналогією, як і в Третій Корінній Расі Четвертого Кола), де її (ягола-людини) духовність затемнюється і осяяна зародженням людським глудом, і ви маєте істинне пояснення перед собою на нігті вашого великого пальця...».

298 Тут розуміються Природи семи Ієрархій або Класів Пітрі і Дхіані-Коганів, які складають нашу природу й тіла.

Такі слова Вчителя: текст, слова і фрази в дужках та пояснювальні примітки. Певна річ, що повинна бути величезна різниця в таких термінах, як «об’єктивність» і «суб’єктивність», «матеріальність» і «духовність», коли ті ж терміни застосовуються до різних планів буття й пізнання. Все мусить братися у відносному сенсі. І тому, не слід дивуватися, що відданий своїм умовиводам автор, хоча й дуже спрямований до пізнання, але будучи ще зовсім недосвідченим у цих відсторонених вченнях, помилився. Також розходження між Расами й Колами не було достатньо встановлене в отриманих листах, бо нічого подібного ніколи раніше не було потрібно, адже найбільш пересічний східний учень негайно знайшов би різницю. Крім того, наводимо наступні рядки з листа Магатми:

«Вчення видавалося під протестом ... воно було, так би мовити, контрабандним товаром ... і коли я залишився віч-на-віч з одним лише кореспондентом, інший, пан ... настільки поплутав усі карти, що залишалось мало що сказати не переступаючи закону».

Теософи, «котрих це може стосуватися», зрозуміють, що тут мається на увазі. Як наслідок усього цього, ясно, що ніколи нічого не було сказано в листах, щоб затвердити переконання, що Окулътна Доктрина колись учила й, що хтось із Адептів допускав, крім як метафорою, безглузду сучасну теорію про походження людини від загального з мавпою предка, – від антропоїда справжнього тваринного вигляду. Донині світ більше наповнений мавпоподібними людьми, ніж ліси населені людиноподібними мавпами. Мавпа священна в Індії, бо її походження добре відомо Присвяченим, хоча воно й приховано під густим покривом алегорії. Хануман є сином Павана (Вайю, бога Вітру) і Анжани, дружини чудовиська на ім’я Кесарі, хоча генеалогія його варіюється.

Читач, який має це на увазі, знайде в другому томі *passim* повне пояснення цієї дотепної алегорії. «Люди» Третьої Раси (які роз’єдналися) були «Богами», в силу своєї духовності та чистоти, хоча й не володіли ще розумом, як люди.

«Люди» Третьої Раси, предки Атлантів, були саме такими ж мавпоподібними гігантами, які не володіли розумом, як і ті істоти, які протягом Третього Кола представляли людство. Будучи морально безвідповідальними, ці «люди» Третьої Раси, через безладні злягання із тваринними породами, на більш низькому щаблі, ніж вони самі, створили ту відсутню ланку, яка століттями пізніше (лише в Третинному Періоді) стала віддаленим предком справжньої мавпи, яку ми знаходимо в сімействі людиноподібних мавп.

І якщо буде визначено, наче це суперечить твердженню, що тварина з’явилася пізніше людини, то ми просимо читача мати на увазі, що розуміються лише *утробні ссавці*. У ті дні існували такі тварини, які ніколи навіть не снилися зоологам наших днів; і *способи розмноження не були тотожні* з тими уявленнями, які є у фізіологів, з цього предмету. Не зовсім зручно торкатися подібних питань у друці, але тут *немає* ніяких протиріч або неможливостей.

Таким чином, ранні Вчення, які б не були вони незадовільні, неясні й уривчасті, ніколи не стверджували еволюцію людини від «мавпи». Також автор *«Езотеричного Буддизму»* ніде не стверджує це в певних висловах у своїй праці; але завдяки своїй схильності до сучасної науки, він вживає мову, що може виправдовувати подібне тлумачення. Людина, яка передувала Четвертій Расі, Расі Атлантів, як би близько не схожа була вона фізично на гігантську мавпу – підробку людини, яка не має в собі життя людини – все-таки, була мислячою і вже людиною з мовою. Лемуру-Атланти були високоцивілізованою Расою і, якщо прийняти традиції, які є більш точною історією, ніж спекулятивна вигадка, що йде зараз під цією назвою, раса ця була вище нас, з усіма нашими науками й деградованою цивілізацією наших днів; у всякому разі, таким був Лемуру-Атлант наприкінці Третьої Раси.

Тепер ми можемо повернутися до Станц.

СТАНЦА VI. – Продовження.

5. БІЛЯ ПОРОГУ ЧЕТВЕРТОЇ²⁹⁹(a), СИНАМ ЗАЗНАЧЕНО СТВОРИТИ СВОЇ ПОДОБИ. ОДНА ТРЕТИНА ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ. ДВІ³⁰⁰ КОРЯТЬСЯ.

ПРОКЛЯТТЯ ВИМОВЛЕНО (b): ВОНИ БУДУТЬ ПОРОДЖЕНІ В ЧЕТВЕРТІЙ³⁰¹, СТРАЖДАТИ Й ЗАПОДІЮВАТИ СТРАЖДАННЯ. ПЕРША ВІЙНА ЗАРОДИЛАСЯ (c).

Повний сенс цього Вірша може бути цілком зрозумілий лише після прочитання додаткових і докладних пояснень в Антропогенезі та її Коментарях у другому томі. Між цим Віршем і Віршем 4 проходять довгі століття; і тепер можна вже бачити мерехтіння зорі й схід нового еону. Драма, що розгортається на нашій планеті, перебуває на початку її четвертого акту; але для більш ясного розуміння всього, що розігрується, читач повинен буде обернутися назад, перш ніж він зможе рушити вперед. Адже цей Вірш належить до загальної Космогонії, даної в архаїчних томах, тоді як том другий дасть докладний виклад «утвору» або вірніше формуванню перших людських істот, за яким пішло друге людство й потім третє або, як вони

299 Коло або оберт Життя і Буття навколо семи менших Коліс.

300 Дві третини.

301 Раса.

називаються, Перша, Друга й Третя Корінні Раси. Як тверда Земля була спочатку кулею рідкого вогню з вогняного пилу і своєю власною протоплазматичною примарою, подібний же процес пройшла і людина.

а) Під визначенням «Четвертого» мається на увазі Четверте Коло лише на підставі авторитету Коментарів. Воно однаково може означати Четверту Вічність, як і Четверте Коло або навіть нашу Четверту Сферу. Бо, як повторно буде показано, остання є четверта сфера на четвертому або нижчому плані матеріального життя. Таким чином, ми перебуваємо в Четвертому Колі, у серединній точці якого має відбутися досконале зрівноваження між Духом і Матерією.

Як ми побачимо, саме біля цього періоду – часу вищої точки цивілізації та знання, також розвитку людського розуму Четвертій Раси, Раси Атлантів – людство, внаслідок кінцевої кризи фізіологічно-духовного зрівноважування Рас, розділилося на дві діаметрально протилежні стежки: стежку *Праву* і стежку *Ліву* на шляху до знання або Віддя. За словами Коментарів:

«Так були посіяні в ті дні зерна Білої та Чорної Магії. Насіння це лежало якийсь час схованим (у латентному стані), щоб пустити паростки лише в ранній період П'ятої (нашої Раси).

Коментарі, що пояснюють цей Вірш, кажуть:

Пресвяті Юнаки (Боги) відмовилися розмножуватися і створювати види за своєю подобою, відповідні їхньому роду. «Ці Форми (Руна) не гідні нас. Вони повинні розвинутися». Вони відмовляються увійти в Чайя (тіні або обриси) нижчих. Так егоїстичне почуття переважало із самого початку навіть серед Богів і погляд Кармічних Лініка звернувся до них.

І вони повинні були постраждати за це в пізніших народженнях. Як покарання наздогнало Богів, буде викладено в другому томі.

Традиція, щодо фізіологічного «Падіння» розмноження виду, як людського, так і тваринного, творилася за допомогою *Волі* Творців або їхнього потомства, і є універсальною. Це було падіння Духу в зародження, але не падіння смертної Людини. Уже було сказано, що для того, щоб стати самоусвідомлюючим, Дух повинен пройти через кожний цикл буття, кульмінуючи у вищій точці на Землі, в Людині. Дух *per se* є несвідома, негативна абстракція. Чистота його властива йому, а не придбана заслугами; отже, як уже показано, щоб стати найвищим Дхіані-Коганом, необхідно для кожного Его досягти повного самоусвідомлення, як людської істоти, тобто, свідомої істоти, синтезованої для нас в людині. Єврейські кабалісти, які стверджують, що жоден Дух не може належати до божественної Ієрархії, якщо Руах (Дух) не сполучився з Нефеш (Живою Душею), повторюють лише східне Езотеричне Вчення:

«Дхіані повинен бути Атма-Буддхі; з моменту відділення Буддхі-Манас від безсмертного Атма, провідником якого є Буддхі, Атман переходить у Небуття, що є Абсолютне Буття».

Це означає, що чисто Нірванічний стан є поверненням Духу до ідеальної абстракції Буття, яка не має стосунку до плану на якому наш Всесвіт завершує свій цикл.

б) «Прокляття вимовлено», у цьому випадку не означає, що якась Особиста Істота, Бог або Вищий Дух, вимовило його, але просто, що причина, яка могла створити лише погані наслідки, була породжена; і, що наслідки цієї кармічної причини могли привести Істот, які повстали проти законів Природи і тим завадили її законному прогресу, лише до важких втілень, отже до страждання.

с) «Було багато Воєн», всі вони стосуються боротьби, пристосування, духовного, космічного і астрономічного, але головним чином, до таємниці еволюції людини, якою вона є зараз. Сили або чисті Сутності, яким було «наказано творити», стосуються таємниці поясненої, як уже сказано, в іншому місці. Це не тільки одна з найбільш прихованих таємниць Природи – таємниця зародження, над рішенням якої ембріологи марно ламали свої голови – але також божественна функція, яка породила велику релігійну або, скоріше, догматичну таємницю, так зване «Падіння Янголів». Коли сенс алегорії пояснено, зрозуміло, що Сатана і його повстале воїнство, відмовилися створити фізичну людину лише щоб стати безпосередніми рятівниками й творцями божественної Людини.

Символічне Вчення є більш, ніж містичним і релігійним, воно чисто наукове, як це буде очевидно надалі. Бо замість того, щоб залишатися просто сліпим, дієвим посередником, спрямованим і керованим Несповідимим Законом, «повсталий» Янгол пред'явив і затвердив своє право незалежного судження й волі, своє право вільної дії і відповідальності, бо Людина та Янгол однаково підлягають Кармічному Закону.

Пояснюючи міркування кабалістів, автор «*New Aspects of Life*» говорить про Занепалих Янголів наступне:

«Згідно символічного Вчення, Дух із простого посередника Бога став у своїй розвиненій і розвитковій дії, самовільним і, замінивши Божественне Бажання своєю волею, він упав. Тому царство духів і духовної дії, царство, що є результатом духовної сваволі, перебуває поза і протиставляється та протидіє царству душ і божественному впливу»³⁰².

Поки що, все доладно, але, що припускає автор говорячи:

«Коли людина була створена, вона була людиною в будові своїй, з людськими прихильностями, людськими надіями та прагненнями. Із цього стану вона впала – у стан тварини й дикуна».

Це діаметрально протилежно нашим Східним Вченням і навіть кабалістичним поняттям, наскільки ми це розуміємо, й навіть самій *Біблії*. Це схоже на Корпоралізм та Субстанціалізм, що забарвлюють Позитивну Філософію, хоча досить важко зрозуміти, що хотів сказати автор. Проте, *падіння* «із природного в надприродне і у тварину» – надприродне, що означає у цьому випадку, чисто духовне – має на увазі саме те, що ми стверджуємо.

Новий Завіт говорить про одну із цих «Воєн» у наступних словах:

«І відбулася на небі війна: Михайло та Янголи Його воювали проти Дракона, і Дракон та янголи його воювали проти них; але не встояли, і не нашлося вже для них місця на небі. І скинутий був великий Дракон, древній змії, названий Дияволом і Сатану, звабник усього Всесвіту скинутий на Землю і янголи його скинуті з ним»³⁰³.

Кабалістичний виклад тієї ж легенди дається в «*Codex Nazaraeus*», у священному Писанні назарейян, істинних містиків, християн Іоанна Хрестителя і присвячених у Христі. Бахак Зіво, «Батько Геніїв» одержує веління створити істот – «творити». Але позаяк він «не відає Оркуса», він не може виконати це й кличе на допомогу Фетахіла, ще більш чистого духа, котрий виявився ще менш успішним. Це є повторення невдачі «Батьків», Владик Світла, які були один за одним неуспішні³⁰⁴.

Зараз ми наведемо кілька виписок із наших ранніх праць:³⁰⁵

«Тоді на сцені утвору з'являється Дух³⁰⁶ (так званий Дух Землі або Душа, Психея, котру Св. Яків називає «диявольською»), нижча частина *Anima Mundi* або Астральне Світло. (Див. кінцівку цього Вірша.) У назарейян і гностиків цей Дух був жіночого початку. Отже, Дух Землі, бачачи, що у Фетахіла³⁰⁷, новітньої людини (найостаннішого) блиск «змінився» і замість блиску існували «спад і збиток», будить Карабтаноса³⁰⁸, «який був затягим і позбавленим глуду й судження», і говорить йому: «Встань, узри, Пишнота (Світло) Новітньої Людини (Фетахіл) не вдалася йому (зробити або створити людей), зменшення цього блиску очевидно. Встань, слідує за Матір'ю твоєю (*Spiritus*), і звільни себе з меж, які ув'язнюють тебе, також і з тих, які ширше всього світу». Після цього йде сполучення затятої і сліпої матерії, керованої навіюваннями Духу (не Божественним Подихом, але Астральним Духом, який, внаслідок своєї двоякої сутності, уже заражений матерією); і пропозиція Матері, будучи прийнятою, *Spiritus* зароджує «Сім Образів» і Сім Планет, які представляють також *сім головних гріхів*, породження Астральної Душі, розлученої з її божественним джерелом (Духом), і *матерії*, сліпого демона хіті. Бачачи це, Фетахіл простягає свою руку над безоднею матерії і говорить: «Нехай існує Земля так само, як існувала оселя Сил». І опустивши руку свою в хаос, він стискає його і створює нашу планету.

Далі «*Кодекс*» викладає, як Бахак Зіво був роз'єднаний зі *Spiritus'om* і Генії або Янголи відділені від Повсталих³⁰⁹. Тоді (найвеличнійший) Мано³¹⁰, який мешкав з найвеличнійшим Ферхо, закликає Кебар Зіво (відомого також під ім'ям *Nebal lavar bar lufin lfafin*), Кермо і Виноградна Лоза Їжі Життя³¹¹ – і він, будучи третім Життям і співчуваючи повсталим та нерозумним Геніям, через їхнє величезне честолюбство, каже: Володарю Геніїв³¹² (Еонів) поглянь, що роблять Генії (повсталі Янголи) і про що вони радяться³¹³. Вони говорять: «Викличемо світ і «Сили» до життя. Генії суть Володарі (*Principes*), Сини Світла, але Ти Посланець Життя».

І щоб протидіяти впливу семи «погано розташованих» принципів, породженню *Spiritus'a* Кебар Зіво (або Кабар Зіо), Могутній Володар Світла творить *сім інших життів* (головні чесноти), які «зверху»³¹⁴ сяють у своїх формах і світлі, й тим відновлюють рівновагу між добром і злом, світлом і п'янкою.

Тут ми знаходимо повторення ранніх *алегоричних* двоїстих систем, подібно системі Зороастра, і вбачаємо зародок догматичних та дуалістичних релігій майбутнього, зародок, що виріс у таке розкішне дерево в церковному християнстві. Це вже перше накреслення двох «Найвищих» – Бога й Сатани. Але в Станцах подібного уявлення не існує.

Більшість західних християнських кабалістів – особливо Еліфас Леві – у своєму бажанні примирити Окультні Науки з догмами церкви, додали всіх зусиль, щоб зробити з «Астрального Світла», переважно й тільки, Плерому батьків ранньої церкви, оселю Воїнства Занепалих Янголів, Архонів та Сил. Але Астральне Світло, хоча й будучи лише нижчим аспектом Абсолюту, все ж двоїсте. Це і є *Anima Mundi* й ніколи не повинен бути розглянутий в іншому світлі, крім кабалістичних цілей. Розходження, що існує між його

303 *Одкровення*, XII – 7-9.

304 Див. Том 2. Вірш 17.

305 «*Викрита Ісїда*», I. 299-300. Порівняй також *Dunlap – Sôd; The Son of the Man*», стор. 51 *et seq.*

306 На основі авторитету Іриней, Юстина Мученика й самого «*Кодексу*», Дунлап доводить, що назарейяни розглядали «Дух», у зв'язку з нашою Землею, як *жіночу і злу Силу*.

307 Фетахіл тотожний з воїнством Пітрі, «творців людини», але лише як «Оболонки». У назарейян він вважався Царем Світла і Творцем, але в даному випадку, він є безталанним Прометеєм, котрому не вдалося захопити Живий Вогонь, потрібний для утворення Божественної Душі, бо він не знав таємного Імені, Невиречене і Несказане Ім'я кабалістів.

308 Дух Матерії та хіті. Кама Рупа *мінус* Манас, Розум.

309 «*Codex Nazaraeus*», II. 233.

310 Цей Мано назарейян дивно схожий на індуського Ману, Небесну Людину в *Pig-Vedi*.

311 «Я єсмь істинна виноградна Лоза, а Батько Мій – Виноградар; від Іоанна. XV – 1.

312 У гностиків Христос, так само як і Михайло, котрий у деяких відносинах тотожний Йому, був «Володарем Еонів».

313 «*Codex Nazaraeus*», I. 135.

314 Див. «*The Cosmogony of Pherecydes*».

«Світлом» і його «Живим Вогнем», мусить завжди прийматися до уваги ясновидцем і психічно розвинутою людиною.

Вищий аспект цього «Світла», без якого лише створення матерії можуть бути породжені, і є цей Живий Вогонь та його Сьомий Принцип. У «*Викритій Ісиді*» дається повний опис його:

«Астральне Світло або *Anima Mundi* двоїсте й двостатеве (двопочаткове). (Ідеальний) Чоловічий Початок є чисто божественним і духовним, це є Мудрість, це Дух або Пуруша; тоді як частина Жіночого Початку (*Spiritus* назарейян) в одному сенсі заражений матерією, і насправді є матерія, й тому вже є злом. Це є життєвий принцип кожної живучої тварі та, який забезпечує астральною душею, флюїдичним *perisprit*, людину, тварин, птахів і все живе. Тварини мають лише латентний зародок найвищої безсмертної Душі. Ця остання розвив'ється лише після ряду незліченних еволюцій; Доктрина цих еволюцій полягає в кабалістичній аксіомі: «камінь стає рослиною; рослина твариною; тварина людиною; людина духом; і дух богом»³¹⁵.

Сім принципів східних присвячених не були пояснені, коли писалася «*Викрита Ісиді*», але дано було лише три кабалістичні аспекти напівекзотеричної Кабали³¹⁶. Але ці дані містять опис містичної природи першої Групи Дхіані-Коганів в *regimen Ignis*, області й «закоу (або керування) вогню», групи, розділеної на три класи, синтезованих першим, що становить чотири або «Тетрактис» (квадрати). Якщо уважно вивчати коментарі, можна знайти ту ж прогресію в янгольських ествах, тобто, від пасивних униз до активних; останні серед цих Істот, настільки ж близькі до елемента Ахамкара – області або плану, де Еготизм або почуття Самості починає визначатися – наскільки Перші близькі до недиференційованої Сутності. Перші – Арупа, безтілесні; останні – Рупа, у плоті.

Філософські системи гностиків і перших єврейських християн, назарейян і ебїонитів, цілком обговорені в другому томі тієї ж праці³¹⁷. В них зустрічаються погляди на Іегову тих, котрі дотримувалися в ті часи поза колом євреїв, послідовників Мойсея. Іегова був ототожнений усіма гностиками скоріше зі Злом, ніж із принципом Добра. Для них він був Ільда-Баоф, «Синоу Пітьми», чия Матір Софія Ашамот була дочкою Софії, Божественної Мудрості – Святого Духа, Жіночого Початку ранніх християн – Акаші; Софія Ашамот уособлювала нижче Астральне Світло або Ефір. Астральне Світло відноситься до Акаші й *Anima Mundi* так само, як Сатана до Божества. Вони єдині, але *видимі у двох аспектах*, духовному та психічному – наефірний або сполучна ланка між матерією та чистим духом – і фізичним³¹⁸. Ільда-Баоф – складене ім'я, складено з Ільда ילד, дитина і Баоф; останній від אב, яйця і אב, хаосу, порожнечі або спустошення; або Дитина, породжена в яйці Хаосу, подібно Брахмі – або Іегові, є просто одним із Елохімів або Семи Духів-Творців, і один із нижчих Сефіротів. Ільда-Баоф творить із себе сім інших Богів, «Зоряних Духів» або Місячних Предків³¹⁹, бо вони всі тотожні³²⁰. Всі вони за Подобою Його «Духи Лику» і відбиття один одного, які стають темніше й більш матеріальними в міру послідовного віддалення від свого родоначальника. Вони також заселяють сім областей, розташованих на подобі сходів, бо щаблі їх піднімаються і опускаються по шкалі Духу та Матерії³²¹. У язичників і християн, у індусів і халдеїв, у греків, так само як і у римо-католиків – тексти трохи відрізняються у своїх тлумаченнях – всі вони були Геніями семи планет і семи планетних сфер нашого семерикового Ланцюга, в якому наша Земля є нижчою. Це ставить «Зоряних» і «Місячних» Духів у зв'язок із вищими планетними Янголами і з Саптарши, індуськими Сімома Ріши Зірок – як підлеглих Янголів та Вісників цих Ріши, як їхні еманції по спадній шкалі. Такі були, на думку філософів-гностиків, Бог і Архангели, шановані тепер християнами! «Занепалі Янголи» і легенда про «Війну в Небі», таким чином, чисто язичницького походження і прийшли з Індії шляхом Персії та Халдеї. Єдине згадування про них у християнському каноні зустрічається в *Одкровенні* XII, як це наведено на попередніх сторінках.

Так «Сатана», коли його припиняють розглядати в марновірному, догматичному та позбавленому істинної філософії дусі церков, виростає у величній образ того, хто створює із земної – божественної Людини; хто дає їй, протягом довгого циклу Магакальпи, закон Духу Життя і звільняє її від Гріха Невідання, отже від Смерті.

315 І. 301, примітка.

316 Вони зустрічаються у халдейській *Книзі Чисел*.

317 *Op.cit.*, II. 183 *et seq.*

318 Про різницю між *Nous*, вищою Божественною Мудрістю, й *psyche*, нижчою, земною див. Св. Якова III. 15-17.

319 Зв'язок Іегови з Місяцем у *Кабалі* добре відома учням.

320 Про назарейян дивись «*Викриту Ісиду*», II. 131 й 132. Істинні послідовники істинного Христа всі були назарейянами й християнами та були супротивниками пізніших християн.

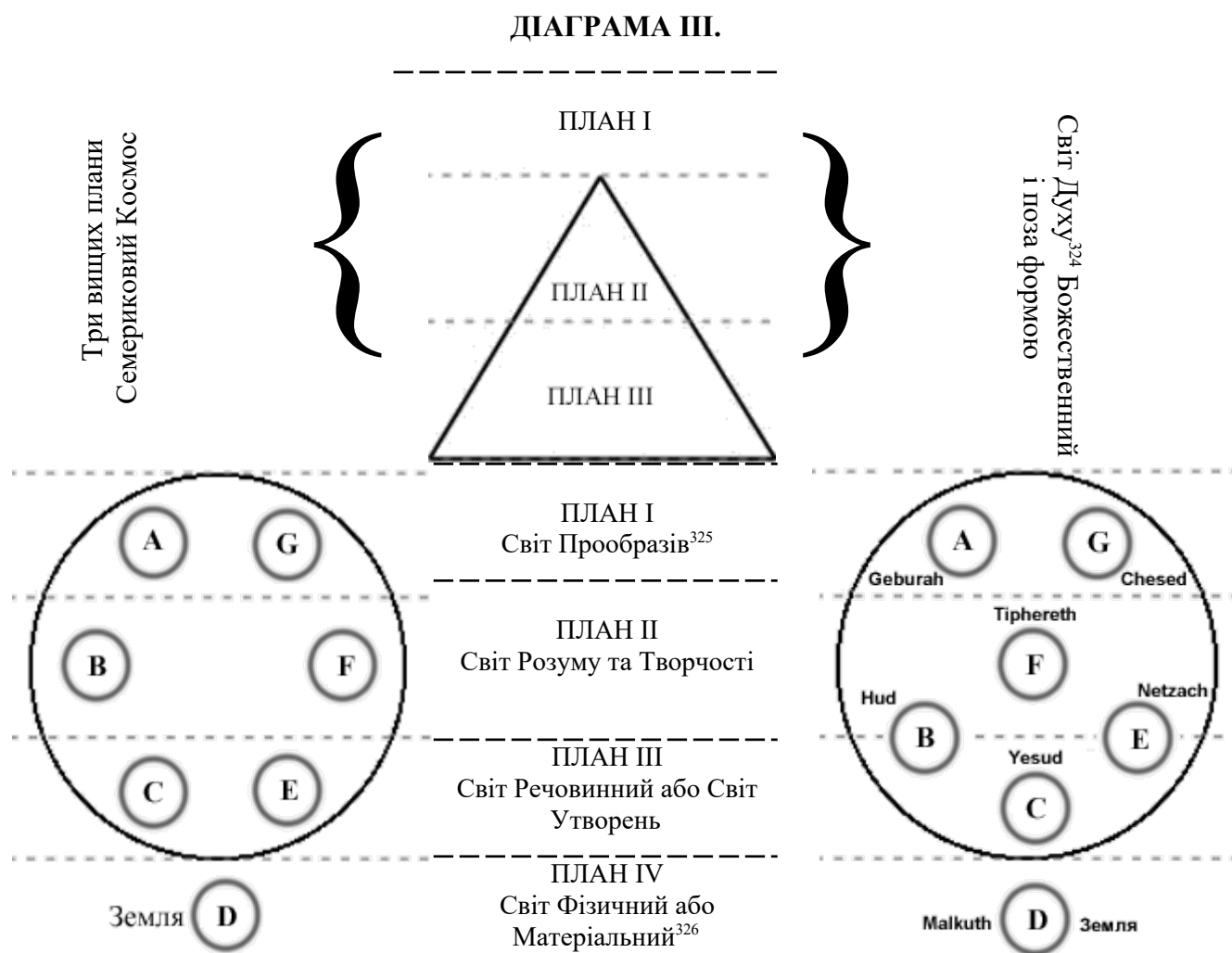
321 Див. Діаграму Місячного Ланцюга семи світів, де, як в нашому, так в будь-якому Ланцюзі, верхні світи духовні, тоді як нижчі – Місяць, Земля або інша планета, затемнені матерією.

СТАНЦА VI. – Продовження.

6. СТАРШІ КОЛЕСА ОБЕРТАЛИСЯ ЗВЕРХУ ВНИЗ І ЗНИЗУ ВГОРУ... (а) ЗАРОДКИ МАТЕРІ НАПОВНЮВАЛИ ВСЕ СУЩЕ³²². БИТВІ ВИНИКЛИ МІЖ ТВОРЦЯМИ ТА РУЙНІВНИКАМИ, І БИТВІ ВЕЛИСЯ ЗА ПРОСТІР; НАСІННЯ НАРОДЖУВАЛОСЯ І ЗНОВУ З'ЯВЛЯЛОСЯ, БЕЗУПИННО, (b)³²³.

(а) Закінчивши, на якийсь час, із нашими побічними поясненнями, які, хоча й порушують плин викладу, проте, необхідні для висвітлення всієї схеми – ми повинні повернутися ще раз до Космогонії. Фраза «Старші Колеса» стосується світів або глобусів нашого Ланцюга, якими вони були протягом попередніх Кіл. Ця Станца, коли вона пояснена езотерично, може бути визначена цілком у сенсі кабалістичних праць. Тут буде знайдена історія еволюції тих незліченних Небесних тіл, які розвиваються після періодичної Пралаїї, будучи перебудовані зі старого матеріалу в нові форми. Попередні Сфери-Світи розкладаються і знову з'являються перетвореними та вдосконаленими для нової фази життя. В *Кабалі* світи порівнюються з іскрами, що вилітають із під молота великого Зодчого – *Закону*, Закону, що править усіма меншими Творцями.

Наступна порівняльна діаграма показує тотожність двох систем – кабалістичної та Східної. Три верхні плани є три вищі плани свідомості, видані та пояснені в обох названих школах тільки Присвяченим. Нижчі зображують чотири нижчих плани – найнижчий є нашим планом або видимим Всесвітом.

Ці сім *планів* відповідають семи станам *свідомості* людини. Від неї самої залежить узгодити три вищі стани в ній самій із трьома вищими планами в Космосі. Але перш ніж приступити до цього узгодження, вона повинна пробудити три «основи» до життя й діяльності. Але, як мало людей можуть підійти навіть лише до поверхневого розуміння Атма-Відьа (Духорозуміння) або до того, що Суфи називають Рухані (Ruhānī)³²⁷.

322 Весь Космос. Нагадуємо читачеві, що в Станцах під Космосом часто передбачається не Безмежний Всесвіт, а лише наша Сонячна Система.

323 Це чисто астрономічно.

324 Арупа або «Безформне»: там, де форма припиняє існування на об'єктивному плані.

325 Слово «Прообраз» не повинно бути взято тут у сенсі, що дається йому платоністами, тобто, у сенсі Світу, як він існував у Розумі Божества, але у сенсі Світу, створеного, як перший зразок для відтворення та покращення його фізично, наступними за ним Світами – хоча при цьому погіршуючи чистоту.

326 Це чотири нижчі плани Космічної Свідомості, три вищі плани ще недоступні людському інтелекту в його теперішньому розвитку. Сім станів людської свідомості стосуються цілком іншого питання.

327 Для більш чіткого пояснення вищесказаного дивись «Саптапарна» у Вказівнику.

b) «Насіння народжувалося і знову з'явилося, безупинно». Тут «Насіння» означає «Світовий Зародок», розглянутий наукою, як матеріальні частки в сильно розрідженому стані, але в Окультній Фізиці, як «Духовні частки», тобто, як надчутлива матерія, яка існує у стані первинної диференціації. Щоб бачити та оцінити різницю – ту величезну безодню, що розділяє земну матерію від найтонших градацій надчутливої матерії – кожний астроном, кожний хімік і фізик повинен, щонайменше, бути *психометриком*; він повинен могти сам відчувати цю різницю, в яку він зараз відмовляється вірити. Пані Е. Дентон, одна з найбільш освічених і в той же час, одна з найбільш матеріалістичних і скептичних жінок сучасності – дружина проф. Дентона, відомого американського геолога й автора праці «*Душа Речей*» – була, незважаючи на її скептицизм, одним із найбільш чудових *психометриків*. Ось що вона описує при одному з її досвідів. Частка метеорита в конверті була покладена на її чоло й вона, не знаючи вмісту конверта, вимовила:

«Яка різниця між тим, що ми визнаємо матерією тут, і тим, що здається матерією там! Тут, *елементи такі грубі й такі кутасті*, що я дивуюся, як ми взагалі можемо терпіти їх; більше того, що ми можемо бажати продовжувати наші теперішні ставлення до них. Там же всі елементи такі стоншені й такі далекі від грубих кутастостей, які характеризують наші елементи, що я повинна розглядати саме *ті* елементи, як такі, що представляють умови істинного існування»³²⁸.

У Теогонії кожне Насіння являє ефірний організм з якого розвивається надалі небесна Істота, Бог.

«На «Початку» те, що в містичній фразеології називається «Космічним Бажанням», еволюціонує в Абсолютне Світло. Але Світло без тіні було б абсолютним світлом; інакше кажучи, абсолютною пільмою, як це намагається довести фізична наука. Ця «Тінь» з'являється під виглядом первісної матерії або алегорично – якщо ви хочете – в образі Духа Творчого Вогню, або Тепла. Якщо, відкинувши поетичну форму та алегорію, наука зволіє побачити в цьому первісну «Вогняну туманність», її можна лише привітати. Так чи інакше, чи буде це Фохат, чи знаменита Сила науки, безіменна й така ж важка для визначення, як і сам наш Фохат, це Щось «змусило Всесвіт рухатися в обертовому русі», як це сказав Платон, або як виражає це Окультне Вчення:

*«Центральне Сонце спонукує Фохат збирати первинний пил у форми куль, щоб змусити їх рухатися по збіжних лініях і, нарешті наблизитися одна до одної і возз'єднатися... будучі розкиданими в Просторі без порядку і системи, Зародки Світів піддаються частому зіткненню до їхнього кінцевого з'єднання, після якого вони стають Блукачами (Кометами). Тоді починаються битви й боротьба. Старші (тіла) притягають молодші, тоді як інші відштовхують їх. Багато хто гине, поглинені своїми найсильнішими товаришами. Ті, які вислизують, стають світами»*³²⁹.

Якщо ці рядки будуть із увагою проаналізовані та продумані, викладене буде визнано таким же науковим, як і те, що наука може сказати навіть у наш останній час.

Нас запевняють, що існують кілька сучасних праць фантастичного опису подібної боротьби за життя в зоряному просторі, особливо німецькою мовою. Ми раді почути це, бо наше Вчення є Вчення Окультне, яке губиться у пільмі архаїчних століть. Ми цілком обговорили це у «*Викритій Ісіді*»³³⁰, і ідея еволюції, аналогічної, якщо й не тотожної еволюції Дарвіна, ідея боротьби за існування й першість та «виживання найсильнішого» серед Безлічі вгорі, як і серед Безлічі внизу, проходить червоною ниткою через обидва томи нашої ранньої праці, написаної у 1876 році. Але ідея ця не наша, вона належить глибокій давнині. Навіть письменники Пуран дотепно переплели алегорію з космічними фактами й людськими подіями. І той хто вивчає символіку, може розрізнити їх астро-космічні натяки, навіть якщо він не здатен ухопити повний сенс. «Великі Війни в Небі» у Пуранах; «Війни Титанів» у Гесіода та інших класичних письменників; також «боротьба» між Осірісом та Тифоном у єгипетських міфах; і навіть битви в скандинавських легендах, всі вони стосуються тієї ж теми. Північна міфологія згадує про це, як про битву Пломнів, синів Муспел, які билися на полі Вігред. Всі вони стосуються Небес і Землі, та мають двоякий і часто навіть троякий сенс, і езотеричне застосування до того, що вгорі, так і до того, що внизу. Зокрема вони стосуються астрономічних, теогонічних і людських битв; до пристосування небесних тіл і першості серед націй і племен. «Боротьба за існування» і «виживання найсильнішого», владично царювали з моменту прояву Космосу в буття і, звичайно, ці факти не могли вислизнути з під спостережливого ока древніх Мудреців. Звідси безперестанні битви Індри, Бога Небесної Тверді з Асурами – розжалуваними з вищих космічних Богів у космічні Демони – і з Врітра або Ахі; битви між зірками та сузір'ями, між місяцями й планетами – пізніше втіленими в царів і смертних. Звідси ж Війна в Небі Михайла і його Воїнства проти Дракона – Юпітера й Люцифера-Венери – коли третина зірок повсталого Воїнства була скинута в Простір і «не найшлося вже для них місця на небі». Як ми вже давно писали:

«Це є основний і наріжний камінь таємних циклів. Воно доводить, що брахмани і танаїми ... міркували про утвір і розвиток світу цілком за дарвінівським методом, випередивши його і школу, що стосується природного підбору, поступового розвитку та трансформації видів»³³¹.

328 *Op.cit.*, III. 346.

329 *Книга Дзіан*.

330 Див. *Index* під словами: «еволюція», «Дарвін», «Капіла», «Боротьба за Існування» і т.д.

331 «*Викрита Ісіда*», II – 260.

Існували старі світи, які загинули, переможені новими й т.д., й т.д. Твердження, що усі світи (зірки, планети тощо) – щойно ядро первісної субстанції у стані Лайя (недиференційоване) поживається звільненими принципами щойно згаслого небесного тіла – стають спочатку кометами й потім сонцями, щоб остудитися до ступеня населених світів, є вченням таким же старим, як і самі Ріши.

Отже, Таємні Книги, як ми бачимо, виразно вчили астрономії, що не була би відкинута навіть сучасною науковою спекуляцією, якби тільки остання могла цілком зрозуміти їхні вчення.

Адже архаїчна астрономія та древні фізичні й математичні науки, висловлювали погляди тотожні сучасній науці й багато хто з них були набагато більшого значення. «Боротьба за існування» і «виживання найсильнішого» у світах вищих, так само як і на нашій планеті, ці принципи були виразно встановлені. Це вчення, хоча й не може бути цілком відкинута наукою, проте, досить імовірно, буде відкинута нею у всій своїй цілісності, бо воно стверджує, що існують лише сім самонароджених, первісних «Богів», які зійшли з Троїстого, Єдиного. Інакше кажучи, це означає, що усі світи або небесні тіла – завжди на підставі точної аналогії – утворюються один з одного після того, як первісний прояв при початку Великої Доби закінчився.

Народження небесних тіл у просторі порівнюється з безліччю мандрівників, присутніх на Святі Вогнів. Сім аскетів з'являються на порозі Храму із сімома запаленими паличками кадіння. Від їхнього світла перший ряд мандрівників запалює свої палички кадіння. Після чого кожен аскет починає обертати свою паличку навколо своєї голови в просторі і забезпечує інших вогнем. Подібне ж відбувається і з небесними тілами. Лайя-Центр запалений і пробуджений до життя вогнями іншого «мандрівника»; після чого новий «центр» спрямовується в простір і стає кометою. І лише після втрати своєї швидкості й, отже, свого вогняного хвоста, Вогняний Дракон осідає для спокійного та організованого життя, як шанований громадянин зоряної родини. Тому сказано:

«Породжене в невимірних глибинах Простору з однорідного Елементу, названого Світовою-Душею, кожне ядро космічної матерії, раптово виявлене до буття, починає життя при найбільш ворожих обставинах. Протягом ряду незліченних століть, воно мусить завоювати собі місце в Безмежності. Воно обертається між більш щільними і вже нерухливими тілами, рухаючись стрибками, і спрямовується до точки або центру, який приваблює його; і подібно кораблю, затягнутому в протоку всіяну рифами й підводними скелями, намагається уникнути інших тіл, які, у свою чергу, притягають і відштовхують його. Багато хто гине, їхня маса розкладається в більш сильних масах і коли вони народжуються усередині планетної системи, вони гинуть, головним чином, усередині ненаситних шлунків різних Сонць. Ті, які рухаються повільніше і спрямовані в еліптичному русі, рано чи пізно, засуджені до знищення. Інші, що рухаються параболічними дугами, зазвичай уникають загибелі, через свою швидкість».

Деякі читачі, схильні до критики, можливо заперечать, що це вчення, яке встановлює кометну стадію, прохідну для всіх небесних тіл, суперечить щойно згаданим твердженнями, що Місяць є матір'ю Землі. Вони, можливо, уявлять, що необхідна інтуїція, щоб узгодити ці дані. Але насправді, ніякої інтуїції не потрібно. Що знає наука про комети, їхнє зародження, розвиток і завершення? Нічого, абсолютно нічого! І що ж неможливого в тому, що Лайя-Центр, – згусток космічної протоплазми, однорідної і латентної – будучи раптово поживлений або запалений, кинеється зі свого ложа в простір і почне обертатися в глибинах безодні, щоб зміцнити свій однорідний організм за допомогою нагромадження й додавання диференційованих елементів? І чому б такій кометі не осісти для життя й не стати населеною сферою? «Оселі Фохату численні» – так сказано. «Він встановлює своїх Чотирьох Вогняних (електропозитивних) Синів у Чотирьох Колах»; ці Кола суть екватор, екліптика й дві паралелі відмінювання або тропіки, де містяться Чотири Містичних Істоти для керування їхніми кліматами. І далі: «Сім інших (Синів) призначаються керувати сімома жаркими й сімома холодними Лока'ми (Пекло – ортодоксальних брахманів) на двох кінцях Яйця Матерії (наша Земля та її полюси)». Сім Лока в іншому місці названі також «Кільцями» й «Колами». Древні нараховували сім полярних кіл замість двох, як це роблять європейці; бо Гора Меру, що є Північний Полюс, має, як говорять, сім золотих і сім срібних шаблів, що ведуть до неї.

Дивні твердження в одній зі Станц, що «Пісні Фохата і його Синів були також БЛИСКУЧІ, як з'єднане с'яйво полуденного Сонця й Місяця, і, що Чотири Сини в серединному Четвериковому Колі «БАЧИЛИ Пісні свого Батька й ЧУЛИ його сонце-місячне С'яйво», пояснені в Коментарях у наступних словах: «Колівання Фохатичних Сил біля двох холодних кінців (Північний і Південний полюси) Землі, що виявляє вночі багатобарвне с'яйво, містить у собі кілька властивостей Акаші (Ефіру), Колір так само як і Звук».

«Звук є властивість Акаші (Ефіру); він породжує Повітря, властивість якого є Дотик; який (через тертя) творить Колір і Світло»³³².

Можливо, вищесказане буде прийняте, як архаїчна нісенітниця, але воно стане зрозуміліше, якщо читач згадає Північне і Південне Полярне С'яйво, котре відбувається в самих центрах земних електричних і магнетичних сил. Обидва Полюси є складами, приймачами й визволителями одночасно Космічної та земної Життєвої Сили (Електрики), від надлишку якої Земля, без наявності цих двох природних рятівних клапанів, давно була би розірвана на частині. У той же час існує теорія, що стала з деяких пір аксіомою, що феномен полярних с'яїв супроводжується й творить сильні звуки на подібні свисту, шипіння та потріскування. Дивіться праці проф. Гумбольдта про Північне С'яйво і його листування з приводу цього спірного питання.

СТАНЦА VI. – Продовження.

7. РОЗРАХУЙ, О ЛАНУ, ЯКЩО ХОЧЕШ ПІЗНАТИ ТОЧНИЙ ВІК ТВОГО МАЛОГО КОЛЕСА³³³. ЙОГО ЧЕТВЕРТА СПИЦЯ – НАША МАТІР³³⁴(a). ДОСЯГНИ ЧЕТВЕРТОГО ПЛОДУ ЧЕТВЕРТОЇ СТЕЖКИ ЗНАННЯ, ЩО ВЕДЕ ДО НІРВАНИ, І ПІЗНАЄШ, БО ТИ ПОБАЧИШ (b)...

a) «Мале Колесо» є наш Ланцюг Сфер і «Четверта Спиця» наша Земля, четверта в Ланцюзі. Вона одна з тих, на яку «жаркий (позитивний) подих Сонця» впливає безпосередньо.

Сім основних перетворень Глобусів або небесних Сфер або, вірніше, складових їхніх часток матерії, описані в такий спосіб: 1) однорідне; 2) *повітроподібне і сяюче* – газоподібне; 3) *подібне до згустків* (туманності); 4) *атомічне, ефірне* – початок руху, отже, диференціації; 5) *зародкове, вогняне* – диференційоване, але ще складене лише із зерен елементів у їхніх ранніх станах, і, які мають сім станів, коли вони цілком розвинені на нашій Землі; 6) *четвертинне, пароподібне* – майбутня Земля; 7) *стан охолодження* – і залежний від Сонця для життя й Світла.

Обчислити його (нашого колеса) вік, як це пропонується учневі в Станці, є, однак, важким, бо нам не дані цифри Великої Кальпи й не дозволено опублікування цифр наших малих Юг, крім їхньої приблизної тривалості. «*Старші Колеса оберталися протягом однієї Вічності й однієї половини Вічності*». Сказано так. Ми знаємо, що під «Вічністю» мається на увазі сьома частина 311 040 000 000 000 років або ж один Вік Брахми. Але що ж від цього? Ми також знаємо, що якщо ми візьмемо за основу вищезазначені цифри, то насамперед, ми повинні будемо викреслити зі 100 Років Брахми або 311 040 000 000 000 років два Роки, що пішли на Сандхья (Сутінки), що складе 98, бо ми повинні підвести цю цифру до містичної комбінації 14x7. Але ми не знаємо, коли саме почалася еволюція і формування нашої маленької Землі. Тому неможливо обчислити її вік, якщо не буде дано час її зародження, але поки що Вчителі відмовляються видати це. Проте, при закінченні цього тому і в другому томі будуть дані кілька хронологічних натяків. Крім того, ми повинні пам'ятати, що закон аналогії поширюється на світи, так само, як і на людину; і, як «Єдиний (Божество) стає Двома (Дева або Янгол) і Двоє стають Трьома (або людиною)», і т.д., так нас учать, що й згустки (Світова Речовина) стають мандрівниками (Кометами); ці останні стають зірками; і зірки (центри обертання) *нашим сонцем і планетами* – коротше кажучи. Це не може бути так вже не науково, якщо Декарт теж припускав, що «планети обертаються на своїй осі, бо вони були колись світлоносними зірками, центрами спірального обертання».

b) Існують чотири ступені Присвяти, згадані в екзотеричних працях і відповідно, відомі в Санскриті, як Сротапанна, Сакрідагамін, Анагамін і Архат; Чотири Стежки до Нірвани в цьому нашому Четвертому Колі носять ті ж найменування. Архат, хоча він може бачити Минуле, Сьогодення і Майбутнє, не є ще вищий Присвячений; бо сам Адепт, *присвячений кандидат*, стає Челою (учнем) Вищого Присвяченого. Ще три вищі ступені повинні бути досягнуті Архатом, якщо він хоче досягти вершини сходів Архатства. Є такі, хто досяг цього навіть у цій нашій П'ятій Расі, але здібності, необхідні для досягнення цих вищих ступенів, будуть цілком розвинені в середньому спрямованому подвижнику лише наприкінці цієї Корінної Раси і особливо, в Шостій та Сьомій. Так завжди будуть існувати присвячені та профани до кінця цієї малої Манвантари, поточного Циклу Життя. Архати «Вогняного Туману», Сьомого Щабля, відділені лише одним щаблем від «Кореня-Основи» своєї Ієрархії, найвищої на Землі і в нашому Земному Ланцюзі. Цей Корінь-Основа має Ім'я, котре може бути перекладено на англійську мову лише декількома складеними словами – «Вічно-Живучий-Людський-Баніан». Ця «Чудова Істота» зійшла з «Вищої Області», так говорять вони, у ранню пору Третього Століття до поділу статей у Третій Расі.

Ця Третя Раса іноді називається колективно «Синами Пасивної Йоги, бо вона була породжена несвідомо Другою Расою, котра, будучи розумово бездіяльною, розглядалася, як така, що перебуває постійно у свого роду абстрактному спогляданні, яке вимагається умовами Йогічного стану. У першій або ранній порі існування цієї Третьої Раси, коли вона ще перебувала в стані чистоти, «Сини Мудрості», які, як буде видно, втілилися в цій Корінній Расі, породили за допомогою Крішакті потомство, назване «Синами Пекла» або «Вогняного Туману», «Синами Волі та Йоги» і т.д. Вони були свідомим творінням, бо частина цієї Раси була вже одушевлена божественною іскрою духовного, вищого розуму. Це потомство не було Расою. Спочатку, це була Чудесна Істота, названа «Ініціатором», а після неї група напівбожественних, напівлюдських Істот. «Відділені» в архаїчній *генезі* для певних цілей, вони є тими, в яких, як сказано, втілилися вищі Дх'яни – «Муні та Ріши попередніх Манвантар» – *щоб створити розплідник для майбутніх людських Адептів на цій Землі і протягом поточного Циклу*. Ці «Сини Волі та Йоги», породжені, так би мовити, непорочним шляхом, залишилися, як це пояснено, цілком відділеними від іншого людства. «Істота», щойно згадана, котра повинна залишитися неназваною, є *Дерево*, від якого в наступні століття відгалузилися всі великі, *історично* відомі Мудреці та Ієрофанти, подібні Ріши Капілі, Гермесу, Еноху, Орфею та ін. Як об'єктивна людина, вона є таємнича (для профана – вічно невидима), але завжди присутня Особистість, про яку говорять усі легенди Сходу, особливо серед окультистів та учнів Таємної Науки. Ця Істота змінює форму, залишаючись вічно тією

333 Ланцюг.

334 Земля.

ж. Вона є духовний Авторитет усіх присвячених Адептів у всьому світі. Її називають «Безіменною», яка має стільки імен і, проте, імена й сама сутність якої невідомі. Вона є «Ініціатор», іменованій «ВЕЛИКА ЖЕРТВА». Бо перебуваючи біля порогу *Світла*, Вона дивиться на нього зсередини Кола Питьми, який Вона не переступить; і до останнього Дня цього Циклу Життя, не покине Вона свій пост. Чому Самотній Вартовий залишається на вибраному ним самим посту? Чому сидить Він біля Фонтану Передвічної Мудрості, з якого Він більше не п'є, бо Йому нема чого дізнаватися, чого б він уже не знав – ні на цій Землі, ні в її Небесах? – Тому, що самотні, втомлені подорожани, вертаючись додому, ніколи не впевнені, навіть до останньої хвилини, що не втратять своєї стежки у цій безмежній пустелі Ілюзії та Матерії, названої Земним Життям. Бо Він жадає показати кожному в'язневі, якому вдалося звільнитися від пут плоті та ілюзії, шлях до тієї області волі й Світла, з якої Сам Він добровільний вигнанець. Бо, коротше кажучи, Він пожертвував собою заради Порятунку Людства, хоча лише деякі обрані можуть скористатися цією ВЕЛИКОЮ ЖЕРТВОЮ.

Під безпосереднім мовчазним керівництвом цього МАГАГУРУ, із часу першого пробудження людської свідомості, всі інші, менш божественні Вчителі й Наставники Людства, зробилися керівниками раннього Людства. За посередництвом цих «Синів Бога», дитяче Людство одержало свої перші поняття про всі мистецтва й науки, так само як і про духовне знання. Саме Вони поклали перший камінь основи тих древніх цивілізацій, які так справедливо викликають подив нашого сучасного покоління вчених і дослідників.

Нехай той, хто сумнівається в цьому твердженні, пояснить на однаково розумній підставі, таємницю дивного знання, яким володіли древні і які, як це стверджується деякими, розвинулися з нижчих і твариноподібних дикунів, «печерних людей» палеолітичного періоду! Нехай вони звернуться до таких праць, як праці Вітрувія Полліо, століття Августа, про архітектуру, в яких усі правила пропорцій є тими, *які в давнину викладалися при Присвяті*, якщо вони хочуть ознайомитися із цим істинно божественним мистецтвом і зрозуміти *глибоке езотеричне значення, сховане в кожному правилі та законі пропорцій*. Жодна людина, нащадок палеолітичного печерного жителя, не могла би розвинути подібну науку без особливої допомоги навіть по закінченню тисячоріч присвячених думці та еволюції розуму. Саме учні цих втілених Ріши і Дев Третьої Корінної Раси, передавали своє знання від одного покоління до іншого в Єгипті та Греції, що нині загубила свій *канон пропорцій*, так само як учні Присвячених Четвертої Раси, Раси Атлантів, передали його своїм циклопам, «Синам Циклів» або Безмежності, від яких найменування перейшло до пізніших поколінь священнослужителів гностиків.

«Завдяки божественній досконалості цих архітектурних пропорцій, древні могли спорудити пам'ятники мистецтва, розглянуті, як дива, всіма наступними століттями, свої Храми, Піраміди, Печерні Святилиця, Кромлехи, Надгробні Камені, Престоли, які доводять, що вони мали знання механіки, у порівнянні з яким сучасне мистецтво є дитячою грою і говорячи про ці роботи, наше мистецтво називає їх «працею сторуких велетнів»³³⁵.

Можливо, сучасні архітектори й не зовсім зневажили цими правилами, але вони достатньо додали емпіричних нововведень, щоб знищити точні пропорції. Вітрувій передав наступним поколінням правила побудови грецьких Храмів, споруджених безсмертним Богом. І десять книг *Marcus Vitruvius Pollio* з Архітектури, який *був одним із Присвячених*, можуть бути досліджувані лише езотерично. Друїдичні Кола, Дольмени, Храми Індії, Єгипту та Греції, Башти і 127 міст Європи, за якими Французький Інститут визнав «Циклопічне Походження», усі є працями присвячених Священнослужителів-Архітекторів, нащадків тих, спочатку навчених «Синами Бога» і справедливо названих «Будівельниками». Ось що говорить вдячне покоління про цих нащадків:

«Вони не використовували ні вапна, ні цементу, ні сталі, ні заліза, щоб розрізати камені, й проте, вони були так мистецьки оброблені, що в багатьох місцях з'єднання ледь помітні, хоча багато каменів, як наприклад, у Перу мають 38 футів у довжину, 18 футів ширини і 6 футів товщини, а в стінах фортеці *Suzco*, є камені ще більшого розміру»³³⁶.

І далі:

«Водоймище *Syene*, прорите 5400 років тому, коли це місце перебувало в точності під тропіком, що зараз змінилося ... було ... так споруджено, що опівдні, у точний момент сонячного стояння, весь диск сонця відбивався на його поверхні – праця, що не могла би бути виконана зараз об'єднаним мистецтвом усіх астрономів Європи»³³⁷.

Хоча ці теми були ледь намічені у «*Викритій Ісиді*», однак, було б не погано нагадати читачеві, що було сказано в цій праці³³⁸ щодо Священного Острова у Центральній Азії, і спрямувати його за подальшими подробицями до відділу, озаглавленому «Сини Бога і Священний Острів», приєднаному до Станції IX, у другому томі. Однак, кілька додаткових пояснень, хоча б і накиданих в уривчастій формі, можуть допомогти учневі заглянути в таємницю наших днів.

Щоб установити, принаймні одну подробицю, яка стосується цих таємничих «Синів Бога», скажемо: що високі Двіджа, присвячені брахмани стародавності, претендували на походження саме від них, від цих Брахмапутра, тоді як сучасний брахман хотів би змусити нижчі касти вірити буквально, що вони (брахмани)

335 *Kenealy: «Book of God»* – стор. 118.

336 *Acosta*, VI, 14.

337 *Kenealy, ibid.*

338 I, 587-93.

походять безпосередньо з вуст самого Брахми. Таке Езотеричне Вчення; і крім того воно додає, що хоча ці нащадки (духовно, звичайно) «Синів Волі та Йоги» розділилися згодом на дві статі, так само як і їхні «Кріашакті» – прабатьки, самі зробили це пізніше, проте, навіть їхні звироднілі нащадки до теперішніх днів зберегли шанування і повагу до творчої функції, і все ще розглядають її у світлі релігійного обряду, тоді як більш цивілізовані народи розглядають це просто як тваринну функцію. Порівняйте погляди і ставлення Заходу до цих питань зі Статутами Ману, що стосується законів Гріхаста або шлюбного співжиття. Істинний брахман, отже, є той, «сім праотців якого випили сік Місячної Рослини (Сома), і хто є «Трисупарна», бо він зрозумів таємницю *Вед*».

І донині подібні брахмани знають, що при самому початку цієї земної Раси, психічний і фізичний розум перебував у ще сплячому стані, і свідомість була ще не розвинена, тому й духовні уявлення його були зовсім не пов'язані з навколишніми їм фізичними обставинами; що *божественна* людина жила у своїй тваринній – хоча зовні людській – формі; і, що якщо в ній і був інстинкт, то не було самосвідомості, щоб освітити темряву латентного п'ятого принципу. Коли Володарі Мудрості, спонукувані законом еволюції, вселили в нього іскру свідомості, то перше почуття, яке воно розбудило до життя й діяльності, було почуття солідарності, єдності з її духовними творцями. Подібно тому, як перше почуття дитини належить його матері й годувальниці, так і перші прагнення свідомості, що пробуджується, у примітивній людині були до тих, чий елемент вона почувала в собі, і, які були, проте, поза нею й незалежні від неї. *Благоговіння* виросло саме з цього почуття і зробилося першим та найголовнішим двигуном у її природі; бо це єдине почуття, що є природним у її серці, вродженим у ній і, яке ми однаково зустрічаємо, як у дитині, так і в дитинчатах тварин. Це почуття нестримного, інстинктивного прагнення в примітивній людині, прекрасно й, можна сказати, інтуїтивно описано Карлейлем у наступних словах:

«Велике, древнє серце – як близько воно у своїй простоті серцю дитини й серцю мужа в його суворій урочистості й глибині! Небеса супроводжують його на його шляху або перебуванні на Землі, перетворюючи всю землю на містичний храм для нього, а земні справи на шанування. Видіння блискучих Істот миготять у звичайному сонячному світлі; Янголи ще носяться Божественними Вісниками серед людей... Диво, чудеса оточують людину, вона живе серед елемента дива...³³⁹. Великий закон обов'язку, великий, як ці дві безмежності (небо й пекло), применшуючи все інше, знищуючи все інше ... це була дійсність, і вона є така; лише вбрання її мертво, але сутність її живе за всіх часів і від усієї Вічності!».

Вона живе, безсумнівно, і живе у всій своїй непорушній силі й моці в азійському, арійському серці, від Третьої Раси, безпосередньо через її перших Синів, «Розумом Породжених» плодів Кріашакті. Після закінчення часу, священна каста Присвячених почала лише зрідка, від століття до століття, творити подібні довершені суті: істоти, внутрішньо різні, хоча й подібні тим, хто породив їхню зовнішню оболонку.

У дитинстві Третьої, примітивної Раси:

Бракувало ще Істоти виду вищого,
І задуманий був вигляд її, – свідомий думкою і
Серцем здатний умістити, він, створений для царства,
І над усім володар суджений.

Ця істота була покликана до життя, як готовий і довершений провідник для мешканців вищих сфер, які втілюються, і, які вселилися в ці форми, *породжені Духовною Волею* і природною божественною міццю в людині. Це було дитя чистого духу, розумово без домішки якого-небудь земного елемента. Лише його фізична форма підлягала часу та життю, бо свій розум воно черпало безпосередньо згори. Це було Живе Дерево Божественної Мудрості; тому, може бути уподібноє Світовому Дереву легенд Півночі, що не може засохнути і померти до кінця останньої битви життя, хоча його корінь увесь час гризе Дракон Нідхог. Також і тіло першого та священного Сина Кріашакті було згризене зубом часу, але корінь його внутрішньої істоти залишився вічно незнищеним і потужними, бо вони росли й поширювалися в Небі, а не на Землі. Він був першим від *Першого* і він був Насінням усіх інших. Були й інші Сини Кріашакті, породжені другим духовним прагненням, але перший залишився до цього дня Насінням Божественного Знання, Єдиний і Найвищий серед земних «Синів Мудрості». На цю тему ми не можемо більше поширюватися, крім як додати, що в кожне століття – навіть у наше – були великі розуми, які правильно зрозуміли цю проблему.

Але яким чином наше фізичне тіло досягає цього вдосконаленого стану, в якому воно перебуває зараз? Звичайно, шляхом мільйонів років еволюції, але ніколи ні через тварин, ні від тварин, як це вчить матеріалізм. Бо, як говорить Карлейль:

«...Сутність нашої істоти, таємниця в нас, що називає себе «Я» – які слова маємо ми для подібних речей? – є Подих Неба; Найвища Істота виявляє себе в Людині. Це тіло, ці здатності, це життя наше, чи не є все це одягом для того Невиреченого?».

«Подих Неба» або скоріше подих Життя, названий в *Біблії* Нефеш, укладено в кожній тварині, в кожній існуючій билині й у кожному мінеральному атомі. Але жодне з них не має, подібно людині, свідомості

³³⁹ Те, що було природним в очах примітивної людини, тепер лише стало дивом для нас; і те, що було дивом для неї, ніколи не може бути висловлено нашим язиком.

природи цієї «Найвищої Істоти»³⁴⁰, так само як жодне не має тієї божественної гармонії у своїй формі, яка властива людині. Як висловив це Новаліс і з тих пір ніхто не повторив це краще, ніж Карлейль:

«У Всесвіті існує лише один Храм, і це Тіло Людини. Нічого немає святіше цієї високої форми... Ми торкаємося Неба, коли ми покладемо нашу руку на людське тіло! Це звучить подібно квітам риторики, але це не так. Якщо це буде добре продумано, воно буде виявлено, як науковий факт; вираження ... дійсної істини речей. Ми є диво з див – велика, несповідима Таємниця...»³⁴¹.

СТАНЦА VII.

1. ПІЗНАЙ ПОЧАТОК ЖИТТЯ, ЯКЕ ПОЧУВАЄ, І ПОЗА ФОРМОЮ (a). СПОЧАТКУ, БОЖЕСТВЕННИЙ³⁴²(b), ЄДИНИЙ ВІД МАТЕРІ-ДУХУ³⁴³; ПОТІМ, ДУХОВНИЙ³⁴⁴(c),³⁴⁵ ТРИ ВІД ОДНОГО (d), ЧОТИРИ ВІД ОДНОГО (e) І П'ЯТЬ (f), З ЯКИХ ТРИ, П'ЯТЬ І СІМ (g). ЦІ СУТЬ ТРОЇСТІ ТА ЧЕТВІРКОВІ У СПАДНОМУ ПОРЯДКУ; ПЕРШОГО ВОЛОДАРЯ³⁴⁶ ПОРОДЖЕНІ РОЗУМОМ СИНИ, БЛИСКУЧІ СЕМЕРО³⁴⁷. ВОНИ І Є ТИ, Я, ВІН, О ЛАНУ; ВОНИ ДОГЛЯДАЮТЬ ТЕБЕ І ТВОЮ МАТЕРЬ-БГУМІ³⁴⁸.

a) Ієрархія Твірних Сил розділяється езотерично на Сім (чотири й три), вкладених у Дванадцяти великих Ступенях, символізованих дванадцятьма знаками Зодіаку. Сім з виявленої шкали пов'язані крім того із Сімома Планетами. Всі вони підрозділені на незліченні Групи божественних, духовних і напівдуховних та ефірних Істот.

Натяк на Головні Ієрархії серед цих груп даних у великій Четвірці, або екзотерично в чотирьох тілах і трьох здібностях Брахми і Панчасья, п'яти Брахм, або п'яти Дхіані-Будд у буддійській системі.

Найвища Група складається з Божественних Полум'їв, названих «Вогняними Левами» і «Левами Життя», езотеризм котрих надійно схований у знаку Лева Зодіаку. Це *nucleole* Вищого Божественного Світу. Вони є Вогняні Подихи, Без Форми, і в одному аспекті вони тотожні з Верхньою Тріадою Сефіротів, яка поміщається кабалістами у Світі Прообразів.

Та ж Ієрархія, з тими ж числами, зустрічається в японській системі, в «Початках» викладених Шинто і буддійськими сектами. У цій системі Антропогенеза передує Космогенезі, бо Божественне поринає в людське і створює – на півшляху свого сходження в матерію – видимий Всесвіт. «Легендарні особистості», благоговійно зауважує Омойє – «повинні бути зрозумілі, як стереотипне втілення вищої (таємної) доктрини та її вищих істин». Виклад цієї древньої системи, в усій її повноті, займе занадто багато місця, але сказати кілька слів про неї буде доречно. Наступне є коротким конспектом цієї Антропо-Космогенези і показує наскільки найбільш роз'єднані народності повторюють одне й те саме архаїчне вчення.

Коли все було ще Хаосом (Кон-тон) Три духовні Істоти з'явилися на арені майбутнього утвору: 1) «Аме но ані нака нуши но Камі», «Божественний Монарх Центрального Неба»; 2) «Така мі оносубі но Камі», Найвищий, Верховний Божественний Нащадок Неба і Землі; та 3) «Каму мі мусубі но Камі», просто «Нащадок Богів».

Всі вони не мали ні форми, ні субстанції – наша Арупа-Тріада – бо ні небесна, ні земна субстанція ще не диференціювалася, «також і сутність речей ще не оформилася».

b) У *Зохарі* – який у справжньому своєму вигляді зібраний і перекладений, та перевиданий Мойсеєм де Леоне, за допомогою сирійських та халдейських християнських гностиків у XIII сторіччі, і виправлений та переглянутий ще пізніше багатьма християнськими руками, є лише трохи менш екзотеричним, ніж сама *Біблія* – цей «Божественний (Провідник)» більше не є вже тим, чим він був у *Книзі Чисел* халдеїв. Правда, що Ейн-Соф, Абсолютне Нескінченне Ніщо, також користується формою Єдиної, виявленої «Божественної Людини» (Первопричина), як своєю колісницею (Меркаба єврейською; Вахана санскритом) або Провідником, щоб спуститися і виявитися у феноменальному світі. Але кабалісти не пояснюють, як може Абсолют користуватися чимось або виявляти якийсь атрибут, коли він, як Абсолют, позбавлений атрибутів; також вони не пояснюють, що насправді, саме Первопричина (Логос Платона), споконвічна й вічна Ідея, та проявляється через Адама Кадмона, Другого Логоса, так би мовити. У *Книзі Чисел* пояснюється, що Ейн (Ен або Айор) є єдиний самосущий, тоді як його «Глибина», Бітос гностиків, названий Пропатором, є лише періодичним.

340 Немає іншої нації в світі, в котрій почуття благоговіння або релігійного містицизму було би більш розвинуте і настільки переважає, ніж серед індусів. Див., що говорить Макс Мюллер про цю ідіосинкразію та національну рису в своїх працях. Це почуття є безпосереднім спадком первісних *свідомих* людей Третьої Раси.

341 «Лекції про Героїв».

342 Провідник.

343 Атман.

344 Атма-Буддхі, Дух-Душа. Це стосується космічних принципів.

345 Також.

346 Авалокітешвара.

347 Будівельники. Сім Твірних Ріши, пов'язані тепер із сузір'ям Великої Ведмедиці.

348 Земля.

Останній є Брахма, диференційований від Брахмо або Парабрахмо. Саме – Глибина, Джерело Світла або Пропатор і є Невиявлений Логос або ж абстрактна Ідея, а не Ейн-Соф, Промені якого користуються Адамом Кадмоном – «чоловічо-жіночним» – або Виявленим Логосом, об'єктивного Всесвіту, як Колісницею для прояву. Але в Зохарі ми читаємо наступну непослідовність: «*Senior occultatus est, et absconditus; Microprosopus manifestus est, et non manifestus (Головний прихований і скритий; Мікропросопус очевидний і неочевидний)*»³⁴⁹.

Це помилково, бо Мікропросопус або Мікрокосмос може існувати тільки протягом своїх проявів і руйнується під час Магапралай. *Кабала* Розенрота є частіше загадкою, ніж посібником.

Перший Ступінь уміщає Божественних. Як у системі японській і в єгипетській, так і в кожній древній космогонії – від цього божественного Полум'я «Єдиного» запалюються Три спадні Групи. Маючи своє потенційне буття у Вищій Групі, вони стають тепер виразно відмінними й окремими Сутностями. Вони йменуються Дівичами Життя, Великої Ілюзії й т.д., і шестикінцевою зіркою у своїй сукупності. Остання майже в усіх релігіях є символом Логосу, як перший прояв. В Індії це є знак Вішну, Чакра або Колесо; і в *Кабалі* – гліф Тетраграматона, «Він у Чотирьох Буквах» або метафорично «Члени Мікропросопуса», яких десять і шість відповідно.

Однак, пізніші кабалісти, особливо християнські містики, спотворили цей прекрасний символ. Дійсно, Мікропросопус – який, філософськи кажучи, зовсім відмінний від невиявленого вічного Логосу, «Єдиного з Батьком» – став, нарешті, після століть безперестанних зусиль софістики й парадоксів, розглядатися, як єдиний з Іеговою, або *єдиним* Богом Живим (!), тоді як Іегова є лише Біна, Сефіра Жіночого Початку. Цей факт повинен бути особливо яскраво відбитий у пам'яті читача. Бо «Десять Членів» Небесної Людини означають десять Сефіротів; але перша Небесна Людина є невиявлений Дух Всесвіту й ніколи не повинен бути зведений до Мікропросопусу, до Малого Лику або Вигляду, прообразу людини на земному плані. Мікропросопус, як щойно сказано, є виявленим Логосом і таких Логосів багато. Але про це надалі. Шестикінечна зірка стосується шести Сил або Потенцій Природи, до шести планів, принципів і т.д., синтезованих у сьомому або центральній точці зірки. В усіх релігіях, всі вони, включаючи вищі й нижчі Ієрархії, виходять від Божественної або Небесної Диви, Великої Матері, Андрогіни, Сефіри Адам Кадмон. Сефіра є Вінець, Кетер, тільки в абстрактному принципі, як математичний *x*, невідома кількість. На плані диференційованої природи вона є жіночою відповідністю Адама Кадмона, першої Андрогіни. *Кабала* учить, що слова «*Fiat Lux*»³⁵⁰ стосуються формування та еволюції Сефіротів, а не Світла, як до протиставлення п'яті. Рабин Семеон говорить:

«О супутники, супутники, людина, як еманация, була одночасно чоловіком і дружиною, істинно, Адамом Кадмоном, і такий сенс слів: «Хай буде Світло, і було світло». Це і є двоєдина людина»³⁵¹.

У своїй Єдності, Первісне Світло є сьомий або вищий принцип Дайвіпракріті, Світло Невиявленого Логосу. Але у своїй диференціації воно стає Фохатом або «Сімома Синами». Перший символізовано центральною п'яткою у Подвійному Трикутнику: останні самим шестикутником або «Шістьма Членами» Мікропросопусу; Сьомий – Малкут, «Наречена» християнських кабалістів, або наша Земля. Звідси й вислів:

«Перший після Єдиного є Божественний Вогонь; другий – Вогонь та Ефір; третій складений з Вогню, Ефіру та Води; четвертий з Вогню, Ефіру, Води й Повітря. Єдиний не стосується Сфер, що несуть Людину, але внутрішніх невидимих Сфер. Первонароджені суть ЖИТТЯ, Серце й Пульс Всесвіту; другі – його РОЗУМ або Свідомість».

Ці Елементи Вогню, Повітря й т.д., не є наші складні елементи, і ця «Свідомість» не має стосунку до нашої свідомості. Свідомість «Єдиного Проявленого», якщо й не абсолютно, то все ж не обмежена. Магат, Світовий Розум, є першим утвором Брахми-Творця, але також і Прадхани, Недиференційованої Матерії.

с) *Другий Ступінь* Небесних Істот Вогню та Ефіру, що відповідають Духу й Душі або Атма-Буддхі, ім'я яких легіон, ще позбавлені форми, але вже більш виразно «субстанціальні». Вони є першою диференціацією в Другій Еволюції або «Утворі» – слово, що вводить в оману. Як свідчить їхнє найменування, вони є Прообразами втілюваних Джива або Монад, ество їх від Вогняного Духу Життя. Через них, подібно сонячному променю, проходить Промінь, який вони забезпечують його майбутнім Провідником, Божественною Душею, Буддхі. Саме вони мають безпосереднє відношення до Воїнства вищого Світу *нашої* Системи. Від цих подвійних Одиниць виходять «Потрійні».

В японській космогонії, коли з хаотичної маси з'являється яйцеподібне ядро, маючи в собі зародок і потенціал усього світового, так само як і земного життя, а саме, ці, щойно названі, «Потрійні» й диференціюються. Чоловічий, ефірний принцип (*Ян*) підноситься, а жіночий, більш важкий або більш матеріальний принцип (*Інь*) падає у світ субстанції, після того як відбулося роз'єднання між небесним і земним. Від цього Жіночого Початку, Матері, народжується перша рудиментарна об'єктивна істота. Вона ефірна і не має ні форми, ні статі, але, проте, від неї та від Матері народжуються Сім Божественних Духів, від яких відбудеться сім «створінь», так само як в *Codex Nazaraeus* від Карабаноса та Матері *Spiritus*

349 *Rosenroth* – «*Liber Mysterii*», IV – 1.

350 Книга Буття.

351 «*Auszüge aus dem Zohar*», стор. 13-15.

народжуються сім, «до зла схильних» (матеріальних) духів. Занадто довго було б наводити тут японські найменування, але в перекладі вони стоять у наступному порядку:

1) «Невидимий Безшлюбний», який є Твірним Логосом Нетворчого «Батька» або виявленою творчою потенційністю останнього.

2) «Дух (або Бог) Глибин, позбавлених Променів (Хаос)», що стає диференційованою матерією або світовою речовиною; також мінеральне царство.

3) «Дух Рослинного Царства», «Рясної Рослинності».

4) «Дух Землі» і «Дух Пісків»; Істота двоїстої природи; перша містить потенційність чоловічого елемента, остання жіночого елемента. Ці двоє були єдині, які ще не усвідомили, що вони двоє.

В цій двоїстості були вкладені (a) *Isu no gai no Kami*. Істота чоловічого початку, темна і м'язиста та (b) *Eku gai no Kami* світла, більш слабка або ніжна Істота жіночого початку. Потім:

5) і 6) Духи – андрогіни або двостатеві.

7) Сьомий Дух, останній хто зійшов від «Матері», з'являється, як перша божественна людська форма, виразно чоловіча та жіноча. Це було сьомим «утвором», згідно *Пуран*, де людина є сьомим утвором Брахми.

Ці Цзанагі-Цзанами спустилися у Всесвіт Небесним Мостом, Чумацьким Шляхом і «Цзанагі, помітивши далеко внизу хаотичну масу хмар і води, кинув у безодню свій, оздоблений дорогоцінними каменями, спис, і з'явилася твердінь. Тоді ці двоє роз'єдналися, щоб досліджувати Онокоро, знову створений острів-світ». (Омоїє).

Такі японські екзотеричні сказання, шарлупа приховує ядро тієї ж єдиної істини Таємного Вчення.

d) *Третій Ступінь* відповідає Аتما-Буддхі-Манас, Духу, Душі й Розуму; і називається «Троїстими» («Тріадами»).

e) *Четвертий Ступінь* уже субстанціальні Істоти. Він є Найвищою Групою серед Рупа (Атомічних Форм). Це розплідник людських, свідомих, духовних Душ. Вони називаються «Непорушними Дживами» і утворюють, за посередництва більш низького Ступеня, ніж вони самі, першу Групу Семерикового Воїнства – велику таємницю людської, свідомої і розумної істоти. Бо остання виявляє поле у якому лежить схованим у його невиявленій потузі Зародок, що повинен впасти у зародження. Цей Зародок стане духовною міццю у фізичній клітинці, що направляє розвиток ембріона і є причиною спадкоємної передачі здібностей та всіх уроджених якостей в людині. Проте, теорія Дарвіна про передачу придбаних здібностей не тільки не викладається, але й не приймається Окультизмом. Згідно останнього вчення, еволюція просувається по зовсім іншим лініям: фізична еволюція, за Езотеричним Вченням, розвивається поступово з духовної, розумової і психічної. Саме ця внутрішня душа фізичної клітинки – «духовна плазма» і домінує насінну плазму – і є ключем, який мусить згодом відкрити браму *terra incognita* біолога, названу зараз глибокою таємницею ембріології. Варто зауважити, що в той час як сучасна хімія відкинула, як марновірство Окультизму і Релігії, теорію субстанціальних і невидимих Істот, названих Янголами, Елементалами тощо, звісно, ніколи не намагаючись проникнути у філософію цих безтілесних істот або ж хоча б задуматися над ними – вона була змушена, завдяки спостереженням і відкриттям, несвідомо визнати та прийняти ту ж пропорцію прогресії і порядку в еволюції хімічних атомів, як приймає це Окультизм для своїх Дхіані та Атомів – аналогія є перший закон Окультизму. Як видно з вищенаведеного, найперша Група Рупа-Янголів четвіркова, бо до кожної Групи в спадному порядку додається один елемент. Те ж саме бачимо ми і відносно атомів, які підрозділяються, в міру їхнього сходження, на монатомічні, діатомічні, триатомічні, тетратомічні й т.д., за прийнятою в хімії фразеологією.

Пригадаємо, що Вогонь, Вода й Повітря Окультизму або ж так звані «Елементи Первинного Утвору», не є тими складними елементами, якими ми знаємо їх на Землі, але є нумеральні, однорідні елементи – Духи земних елементів. Потім ідуть Семерикові Групи або Безлічі. Природи цих Істот поміщені в діаграмі на паралельних лініях з атомами у своїй спадній шкалі прогресії, будуть, що стосується аналогії, відповідати складеним елементам математично тотожні. Звісно це стосується лише діаграм, складених окультистами; бо якби шкала Янгольських Істот була поміщена на паралельних лініях шкалі хімічних атомів науки – від гіпотетичного Гелію до Уранію – звичайно, різниця була би виявлена. Бо останні мають як свої відповідності на Астральному плані, лише чотири нижчих ступені – три вищих принципи в атомі або, вірніше, у молекулі або в хімічному елементі, вловимі лише присвяченим оком Дангми. Але, якби хімія побажала вступити на правильний шлях, вона повинна була би виправити свої розподіли на таблицях, за таблицями окультистів, що, звичайно, вона відмовиться зробити. В Езотеричній Філософії кожна частка відповідає і залежить від свого вищого нумера – Істоти, до ества якої вона належить: і, як угорі, так і внизу, Духовне еволюціонує з Божественного, Психо-ментальне від Духовного – зараженого в його нижчому плані Астралом – вся одушевлена і (гадана) не одушевлена Природа розвивається уздовж паралельних ліній і витягає свої властивості, як зверху, так і низу.

Число Сім, застосоване до терміну вищезгаданої Семерикової Безлічі, означає не тільки Сім Істот, але Сім Груп або Безлічей, як було вже пояснено. Вища Група Асурів, породжена в першому тілі Брахми, перетвореного на «Ніч», семерикова, тобто, вона розділена подібно Пітрі, на Сім Класів, три з яких не мають тіл (арупа) і чотири в тілах³⁵². Насправді, більш справедливо розглядати їх як наших Пітрі (предків), ніж Пітрі, котрі створили першу фізичну людину.

352 Дивись *Вішну-Пурана*. Книга I.

ф) *П'ятий Ступінь* дуже таємний, бо він пов'язаний з мікрокосмічним п'ятикутником, п'ятикутною зіркою, що представляє людину. В Індії та Єгипті ці Дх'яни були пов'язані із Крокодилем і їхня оселя перебуває в Козорозі. Але в індуській Астрології ці терміни легко перетворюються, бо десятий знак Зодіаку, названий Макара, вільно перекладено, як «Крокодил». Саме слово окультне і тлумачиться по-різному, як це буде показано надалі. В Єгипті померлий – символом якого була Пентаграма або П'ятикутна зірка, кінці якої представляли людину – емблемно перетворювалася на крокодила. Себекх або Севекх (або Сьомий), як говорить Джеральд Мессі, виявляючи його типом розуму, насправді, дракон, а не крокодил. Він – «Дракон Мудрості» або Манас, Людська Душа, Розум, Розумний Принцип, названий у нашій Езотеричній Філософії *П'ятим Принципом*. В *«Книзі Мертвих»* або в книзі *Обрядів* осіріфіційований померлий, зображений у вигляді мумії Бога з головою крокодила, говорить:

«Я – крокодил, головуючий над страхом. Я Бог – крокодил при прибутті його Душі серед людей. Я – Бог-крокодил, виявлений на знищення».

Натяк на знищення божественної духовної чистоти, коли людина здобуває знання добра і зла; також і на «Занепалих» Богів або Янголів усіх теогоній.

«Я – риба великого Гора (бо Макара є «Крокодил», провідник Варуни). Я занурений у Секхем»³⁵³.

Ця остання фраза підтверджує і повторює доктрину езотеричного «Буддизму», бо вона прямо натякає на П'ятий Принцип (Манас) або, вірніше, на найбільш духовну частину його ества, яка, після смерті людини, поринає і возз'єднується з Атма-Буддхі. Бо Секхем є оселя або *Лока* Бога Кхем (Гор-Осіріс або Батько-Син); звідси Девачан Атма-Буддхі: в *«Книзі Мертвих»* померлий зображується таким, що входить у Секхем з Гор'ом-Тот'ом і «виходить звідти у вигляді чистого духу». Так померлий говорить:

«Я бачу форми (самого себе у вигляді різних) людей, які вічно перетворюються... Я знаю цей (розділ). Той, хто знає це ... приймає різноманітні живі форми»³⁵⁴.

І звертаючись у магичній формулі до того, що в Езотеризмі Єгипту називається «серцем предка», або до втілюваного принципу, постійного Его, померлий говорить:

«О моє серце, серце предка, необхідне для мого перетворення ... не роз'єднайся зі мною перед стражем терезів. Ти моє Я усередині моїх грудей, божественний супутник, який *спостерігає за моїми тілами*»³⁵⁵.

Саме у Секхемі лежить прихованим «Таємничий Лик» або справжня людина, схована під оманною особистістю, троїстий крокодил Єгипту, символ вищої Трійці або людської Тріади – Атма, Буддхі і Манас.

Одне з пояснень істинного, хоча й схованого сенсу цього єгипетського релігійного гліфу дуже просте. Крокодил перший пробуджується до очікування і зустрічі пожираючих вогнів ранкового Сонця й тому він незабаром почав уособлювати сонячне тепло. Коли сонце сходило, це було ніби прибуттям на Землю, у середовище людей, «Божественної Душі, яка надихає Богів». Звідси дивний символ. Мумії одягали голову крокодила, щоб показати, що це була душа, яка прибуває з Землі.

В усіх древніх папірусах крокодил називається Себекх (Сьомим); також вода езотерично символізує п'ятий принцип; і як уже було сказано, Джеральд Мессі пояснює, що крокодил був «Сьомою Душею, вищим із семи – Невидимим Ясновидцем».

Навіть екзотерично Секхем є оселя Бога Кхем, а Кхем є Гор, який мститься за смерть свого Батька Осіріса, отже караючий гріхи людини, коли він стає розвтіленою Душею. Таким чином, осіріфікований померлий стає богом Кхем, «який збирає жнива з поля Анару»; тобто, він збирає свою нагороду або покарання, бо поле це є небесна оселя (Девачан), де померлому дається *пшениця*, їжа Божественної Справедливості. П'ята Група Небесних Істот містить у собі двоякі властивості, як духовного, так і фізичного аспекту Всесвіту. Два полюси, так би мовити, Магата, Світового Розуму та двоїстої природи людини, духовної і фізичної. Звідси її число П'ять, подвоєне в Десять, з'єднує цю Групу з Макара, десятим знаком Зодіаку.

г) *Шостий і Сьомий Ступінь* розділяють нижчі якості Четвірки. Вони свідомі ефірні Сутності, такі ж незримі, як і Ефір, які, подібно гілкам дерев, виростають із першої центральної Групи Чотирьох і, в свою чергу, дають паростки нескінченних бічних Груп, нижчими серед яких є Духи-Природи або елементи нескінченних родів і різновидів; від безформних та несубстанціональних – ідеальні Думки їхніх творців – аж до атомічних, хоча і невловимих зором людини, організмів. Останні розглядаються, як «духи атомів», бо вони перший щабель, що передує фізичному атому – чутливі, якщо й нерозумні сутності. Вони всі підлягають Кармі й повинні зживати її в кожному циклі. Бо, як учить Таємне Вчення, немає таких привілейованих Істот у Всесвіті, у нашій або в інших Системах, у зовнішньому або ж у внутрішньому Світі³⁵⁶, подібних до Янголів західної і єврейської релігій. Кожний Дх'яні-Коган повинен був стати ним: він не може народитися або

353 Розд. LXXXVIII.

354 Розд. LXIV. 29-30.

355 Там само, 34-35.

356 Світ, коли він названий «Світом Вищим», є вищим не через своє місцезнаходження, але тому, що він вищий за якість або ество. Проте такий Світ зазвичай розуміється необізнаними, як «Небеса», і поміщається ними над нашими головами.

раптово з'явиться на плані життя, як цілком розвинений Янгол. Небесна Ієрархія цієї Манвантари, в наступному Циклі життя, буде переведена на вищі Світи і поступиться своїм місцем новій Ієрархії з обраних серед нашого людства. Буття є нескінченний цикл усередині Єдиної Абсолютної Вічності, у якому просуваються нескінченні внутрішні цикли, обумовлені й минуці. Боги, створені такими, не виявили б особистої заслуги, будучи Богами. Подібні Істоти – досконалі лише через особливу непорочну природу, властиву їм – постали би перед обличчям стражденного і битого людства, й навіть перед нижчими тваринами, символом вічної несправедливості, цілковито демонічною за природою, і вічно-сущим злочином. Це є аномалія й неможливість у Природі. Тому «Четверо» і «Троє» повинні втілюватися, як і всі інші істоти. Ця шоста Група, крім того, залишається майже нерозлучною з людиною, яка витягає з неї все, крім свого вищого і нижчого принципу або свого духу й тіла; позаяк п'ять серединних людських принципів є самою сутністю цих Дхіані. Парацельс називає їх *Flagae*, християни – Янголами Охоронцями; окультисти – Предками, Пітрі. Вони є Шестерикові Дхіані-Когани, які мають шість духовних елементів у складі своїх тіл – насправді вони люди мінус фізичне тіло.

Лише Божественний Промінь, Атман, виходить безпосередньо від Єдиного. Якщо запитують – як може це бути? Як можна уявити, що ці «Боги» або Янголи можуть одночасно бути своїми власними еманациями і своїми особистими Его? Чи не в тому сенсі, як і в матеріальному світі, де син є в одному відношенні своїм же батьком, будучи його кров'ю, кісткою від кістки його, і плоттю від плоті його? На це Вчитель відповідає: «Воістину так». Але потрібно глибоко проникнути в таємницю Буття, перш ніж можна цілком досягнути цю істину.

СТАНЦА VII. – Продовження.

2. ЄДИНИЙ ПРОМІНЬ РОЗМНОЖУЄ МАЛІ ПРОМЕНІ. ЖИТТЯ ПЕРЕДУЄ ФОРМИ, І ЖИТТЯ ПЕРЕЖИВАЄ ОСТАННІЙ АТОМ³⁵⁷. ЧЕРЕЗ НЕЗЛІЧЕННІ ПРОМЕНІ, ПРОМІНЬ-ЖИТТЯ, ЄДИНИЙ, ПОДІБНО НИТЦІ В НАМИСТІ³⁵⁸.

Цей Вірш висловлює чисто Ведантичне поняття, уже пояснене в іншому місці, про Нитку-Життя, Сутратму, що проходить через послідовні народження. Як може це бути пояснено? Вдаючись до порівняння, до звичної ілюстрації, хоча неминуче недосконалої, як і всі доступні нам аналогії. Однак, перш ніж вдатися до неї, я хотіла б запитати, коли ми спостерігаємо процес росту й розвитку в утробі плоду в здорову дитину, яка важить кілька фунтів, чи здається це комусь неприродним або надприродним? Розвинену із чого? Від сегментації нескінченно малого *ovum'a* та сперми (*spermatozoön*)! І після цього ми бачимо дитину, яка розвивається в шести-футову людину! Це стосується атомічного і фізичного розгортання з мікроскопічно малого в щось надзвичайно велике; з невидимого незброєному ока у видиме й об'єктивне. Все це встановлено наукою і я наважуюся сказати, що її теорії, ембріологічні, біологічні та фізіологічні, досить правильні, що стосується точного спостереження над матеріальною стороною. Проте, дві головні труднощі науки ембріології – а саме, які сили беруть участь у формуванні плоду і причина «спадкоємної передачі» подібності, фізичної, моральної або розумової – ніколи не були вирішені задовільно й ніколи не будуть вирішені до того дня, коли вчені зволюють прийняти окультні теорії. Але якщо цей фізичний феномен нікого не дивує, за винятком того, що він викликає здивування ембріологів, то, чому наше розумове і внутрішнє зростання, еволюція Людино-Духовного до Божественно-Духовного повинна розглядатися і здаватися більш неможливою, ніж інше?

Погана порада буде дана матеріалістам і еволюціоністам школи Дарвіна, прийняти недавно створені теорії проф. Вейссмана, автора праці «*Beiträge zur Descendenzlehre*», щодо однієї із двох вищевказаних таємниць ембріології, котру автор гадає він вирішив. Але коли вона буде цілком вирішена, наука вступить в область істинно окультного і відмовиться назавжди від системи трансформацій у тому вигляді, як вона стверджується Дарвіном. Ці дві теорії неузгоджені з погляду матеріалізму. Проте, нова теорія, будучи розглянута з погляду окультистів, вирішує всі ці таємниці. Ті, хто не ознайомлені з відкриттям проф. Вейссмана – свого часу ревного дарвініста – повинні поспішити заповнити цей пробіл. Німецький ембріолог-філософ – переступивши через голови греків – Гіпократа і Арістотеля, прямо у глиб вчень древніх аріїв – вказує на одну нескінченно малу клітинку з мільйонів інших, що працює над оформленням організму, котра самотійно, без якої-небудь допомоги, визначає, через постійну сегментацію і множення, правильний вигляд майбутньої людини або тварини у її фізичних, розумових і психічних властивостях. Саме ця клітинка відбиває на обличчі та формі нового індивідуума риси батьків або ж одного з далеких предків; ця ж клітинка передає йому глузд та розумові особливості його прадітів і так далі. Ця Плазма є безсмертна частка наших тіл, що розвивається через процес послідовних асиміляцій. Теорія Дарвіна, що розглядає ембріологічну клітинку, як сутність або екстракт з усіх інших клітин, відставлена; бо вона не в змозі пояснити спадкоємну передачу. Є лише два способи пояснення таємниці спадкоємної передачі: або, що субстанція зародкової клітинки обдарована здатністю проходити весь цикл трансформацій, що веде до побудови окремого організму й потім до відтворення тотожних зародкових клітин; або ж, що ці зародкові клітини зовсім не мають свого зародження (*генези*) у тілі індивідуума, але

357 Форми, Стхула Шаріра, Зовнішнє тіло.

358 Перлини.

походять безпосередньо від зародкової клітини предків, переданої від батька до сина протягом довгих поколінь. Остання гіпотеза прийнята Вейсманом і розроблена ним, і в цій клітині він вбачає безсмертну частину людини. Поки що добре, але, коли ця майже правильна теорія буде прийнята, як пояснить біолог першу появу цієї постійної клітини? Якщо тільки не допустити, що людина «виросла» подібно безсмертному «Topsy» і зовсім не була породжена, але впала з хмар, неможливо пояснити, як була зароджена в ній ця ембріологічна клітинка?

Доповніть вищевказану Фізичну Плазму, «Зародкову Клітину» людини з усіма її матеріальними потенційностями, «Духовною Плазмою», так би мовити, або ж флюїдом, що містить п'ять нижчих принципів шести-принципового Дхіані – і ви маєте таємницю, якщо ви досить духовні, щоб зрозуміти це.

Повернемося тепер до обіцяного порівняння.

Коли насіння тваринної людини кинуть в ґрунт тваринної жінки, насіння це не може рости, якщо воно не було запліднено п'ятьма властивостями (флюїдом або еманациєю від принципів) Шестерикової Небесної Людини. Тому Мікрокосм зображується, як П'ятикутник у Шестикутній Зірці Макрокосму³⁵⁹.

Функції Дживи на цій Землі п'ятерикової властивості. У мінеральному атомі вона пов'язана з нижчими принципами Духів Землі (Шестерикові Дхіані); у рослинній частці вона пов'язана з їхнім другим принципом – Праною (Життя); у тварині з усіма цими, плюс із третім і четвертим; в людині зародок повинен отримати плід усіх п'яти, інакше вона буде породжена не вище тварини³⁶⁰.

Отже Джива завершена лише в людині. Що ж стосується її сьомого принципу, то це лише один із Променів Всесвітнього Сонця, бо кожне розумне створіння одержує тимчасову позику лише того, що мусить повернутися до свого джерела. Що ж стосується її фізичного тіла, то воно оформлено нижчими земними Життями через фізичну, хімічну та фізіологічну еволюцію; «Благословенні не мають ніякого стосунку до очищення матерії», говорить *Кабала* в халдейській «Книзі Чисел».

Отже, ми приходимо до наступного: Людство, у своїй першій, прототипній ефірній формі, є нащадок Елохіма Життя або Пітрі; у своєму якісному та фізичному аспекті воно є пряме потомство «Предків», нижчих Дхіан або Духів Землі; але своєю моральною, психічною та духовною природою воно зобов'язано Групі божественних Істот, ім'я та характеристика яких будуть дані в другому томі. Колективно люди є створінням Безлічі різних Духів; порізно, житлами цієї Безлічі; іноді ж і індивідуально вони є провідниками деяких із них. У нашій нинішній і такій матеріальній П'ятій Расі, земний Дух Четвертої Раси усе ще сильний, але ми наближаємося до часу, коли маятник еволюції спрямує свій розмах виразно вгору, щоб привести Людство на лінію, паралельну із примітивною Третьою Корінною Расою відносно духовності. Протягом свого дитинства людство було цілком складено з тієї янгольської безлічі, Духи якої жили й оживляли дивовижні та гігантські житла Четвертої Раси, побудовані й складені з незліченних міриад Життів, так само як тепер і наші тіла. Ця фраза буде пояснена пізніше в цих Коментарях. Наука, тямно вловлюючи істину, може знайти бактерії та інші нескінченно малі життя в людському тілі й побачити в них лише випадкових і ненормальних відвідувачів, яким приписуються хвороби. Окультизм – який розглядає Життя в кожному атомі та молекулі, чи то в мінералі, чи людському тілі, у повітрі, вогні або воді – стверджує, що все наше тіло побудоване з таких Життів; найменша бактерія під мікроскопом у порівнянні з ними така велика, як слон стосовно найменшої інфузорії.

Вищезгадані «житла» поліпшувалися в тканинах і симетрії форм, у міру свого спільного зростання і розвитку зі Сферою, що носить їх. Але фізичне поліпшення відбулося за рахунок духовної, Внутрішньої Людини та Природи. Три серединних принципи в Землі та людині з кожною Расою ставали більш матеріальними; Душа відступала назад, поступаючись місцем Фізичному Розуму; сутність Елементів перетворилася на матеріальні й складні елементи, відомі нам зараз.

Людина не є і ніколи не могла бути завершеним творінням «Господа Бога», але вона *дитя* Елохіма, так свавільно перетвореного на єдиного числом і чоловічого початку. Перші Дхіані, яким було доручено «створити» людину за їхньою подобою, могли тільки відкинути свої Тіні, як тонкий зразок для обробки Духами Природи – матерії. Людина, поза всяким сумнівом, створена фізично з пороку Землі, але її творці та формувальники були численними. Також не може бути сказано, що «Бог вдихнув у ніздрі її Подих Життя», якщо ми не ототожнимо цього Бога з «Єдиним Життям», всюдисущим, хоча й невидимим, і, якщо подібна операція не буде приписана «Богові» стосовно кожної «Живої Душі», котра є *Житте*-Душа (Нефеш), а не Божественний Дух (Руах), який лише один забезпечує людині божественну ступінь безсмертя, якого жодна тварина, як така, не може досягти в цьому циклі втілення.

Саме завдяки цим неточним розходженням, зробленим євреями і тепер нашими західними метафізиками, не здатними зрозуміти й, отже, прийняти більш, ніж потрійну людину – Дух, Душа й Тіло – «Подих Життя» був змішаний з безсмертним «Духом». Це застосовано також безпосередньо до протестантських богословів, які, перекладаючи відомий вірш у Четвертому Євангелії³⁶¹, цілковито спотворили сенс його. Це перекручування

359 "Ανθροπος" – праця про Окультну Ембріологію, книга I.

360 Same, вроджений ідіот.

361 Євангеліє від Іоанна, III, 8.

говорить: «*Viter* дме, де він хоче» замість «дух дихає, де він хоче», як стоїть в оригіналі, також і в перекладі грецької східної церкви.

Вчений і великий філософ, автор «*New Aspects of Life*», хотів би нав'язати своєму читачеві, що згідно євреїв:

«Нефеш Хіа (Жива Душа) відбулася або виникла через впровадження Духу або Подиху Життя в оживлене тіло людини, і вона повинна була замінити й зайняти місце цього Духа в складеній, таким чином, Самості, так, що вхідний Дух зникав із виду і поглинався Живою Душею».

Людське тіло, гадає він, слід розглядати, як утробу, де й звідки розвивається Душа, яку він ставить, як би вище Духу. Розглянута з боку *функцій* і з погляду діяльності Душа, безсумнівно стоїть вище в цьому минушому та умовному світі Ілюзії. Душа, говорить він, «ультимативно породжена із оживленого тіла людини», таким чином, автор просто ототожнює «Дух» (Атма) з «Подихом Життя». Східні окультисти заперечать на це твердження, бо воно засновано на помилковому уявленні, що Прана й Атма або Дживатма є те саме. Автор підтримує своє твердження, вказуючи, що у древніх євреїв, греків і навіть латинян, *Ruach*, *Pneuma* і *Spiritus* означали Вітер – у євреїв – безсумнівно, і досить імовірно, і в греків, та римлян; грецьке слово *Anemos* (Вітер) і латинське *Animus* (Душа) мають підозрілий зв'язок.

Все це притягнуто за волосся. Але навряд чи можливо знайти підхоже бойовище для рішення цього питання, бо д-р Пратт є, очевидно, практичним і педантичним метафізиком, свого роду кабалістом-позитивістом, тоді як східні метафізики, особливо ведантисти – всі ідеалісти. Окультисти також належать до крайньої Езотеричної Школи Веданти й, хоча вони називають Єдине Життя (Парабрахмо) Великим Подихом і Вихором, вони зовсім відокремлюють сьомий принцип від матерії та заперечують, що він має який-небудь стосунок або зв'язок із нею.

Таким чином, філософія психічних, духовних і розумових співвідношень людини з її фізичними функціями, перебуває майже в безвихідній плутанині. Ні древня арійська, ні єгипетська психологія не зрозумілі зараз належним чином; також не можуть вони бути засвоєні без прийняття езотеричного семерикового підрозділу або ж, хоча б ведантичного п'ятерикового розподілу людських внутрішніх принципів. Без цього назавжди неможливо буде зрозуміти метафізичні й чисто психічні та навіть фізіологічні відносини між Дхіані-Коганами або Янголами на одному плані та людством на іншому. Поки що жодна зі східних (Арійських) езотеричних праць не опублікована, але ми маємо єгипетські Папіруси, що ясно говорять про сім принципів або «Сім Душ Людини». «*Книга Мертвих*» дає повний список «Перетворень», яким піддається кожен померлий, послідовно скидаючи із себе всі ці принципи – матеріалізовані заради ясності в ефірні сутності або тіла. Крім того, тим хто намагаються довести, що древні єгиптяни не вчили перевтіленню, ми повинні нагадати, що про «Душу» (Его або вищу Самість) померлого говорилося, що вона живе у Вічності; що вона безсмертна, «співіснуюча із Сонячним Човном і зникає з ним», тобто, протягом Циклу Необхідності. Ця «Душа» *виникає* з Тіау, Области *Причини Життя* й *удень* приєднується до живучих на Землі, щоби щонаочі вертатися в Тіау. Цим висловлюються періодичні існування Его³⁶².

Тінь, астральна форма, знищується, «поглинена Уреєм»³⁶³; Манас буде знищений; Двоє Близнюків (Четвертий і П'ятий Принципи) будуть розсіяні; але Душа-Птах, «Божественна Ластівка та Урей Полум'я» (Манас і Атма-Буддхі) будуть жити у Вічності, бо вони чоловіки своєї матерії.

Ще одна показова аналогія між арійським або брахманічним і єгипетським Езотеризмом. Перші називають Пітрі «Місячними Предками» людей, єгиптяни ж бачать у Місячному Богові Тот-Ешмун, першого людського предка.

«Цей Місячний Бог» виражав Сім Сил Природи, які передували йому й були зібрані в ньому, як його сім душ, виразником яких він був, як Восьмий (звідси восьма сфера)... Сім променів халдеїв... Гептакіс або Іао на каменях гностиків указують ту ж семериковість душ... Первинна форма містичних Семи була виявлена в небесах сімома великими зірками Великої Ведмедиці, сузір'я, що пов'язується єгиптянами з Матір'ю Часу і сімома Духами Стихій»³⁶⁴.

Як це добре відомо кожному індусові, це ж саме сузір'я в Індії зображує Сім Ріши й називається Рікша та Читрашикандіна.

Лише подібне породжує подібне. Земля дає людині її тіло, Боги (Дхіані) дають їй її п'ять внутрішніх принципів, психічну Тінь, одушевленим принципом якої часто є саме ці самі Боги. Дух (Атман) Єдиний і неподільний. Його не знайти в Тіау.

Бо, що є Тіау? Частий натяк на це в «*Книзі Мертвих*» містить таємницю. Тіау – стежка Нічного Сонця, нижча півкуля або пекельна область єгиптян, поміщена ними на *схованій від нас стороні Місяця*. В їх Езотеризмі людська істота прийшла з Місяця – це потрійна таємниця, астрономічна, фізіологічна і психічна одночасно; вона пройшла весь цикл існування й потім повернулася до свого місця народження, перш ніж знову вийти з нього. Так померлий зображується таким, який іде на Захід, отримує свій суд перед Осірісом, який воскрешає, як Бог Гор і обертається навколо зоряних небес, що є алегоричним уподібненням Ра, Сонцю; потім, пройшовши Нут, Небесну Безодню, знову вертається в Тіау. Це є уподібнення Осірісу, котрий, як Бог

362 Розд. CXLVIII.

363 Там само, CXLIX – 51.

364 «*The Seven Souls of Man*», стор. 2; лекція Джеральда Мессі.

Життя й розмноження, живе в Місяці. Плутарх³⁶⁵ говорить про врочисте свято єгиптян, назване «Вступом Осіріса в Місяць». В «Ритуалі»³⁶⁶ життя обіцяне після смерті і оновлення життя перебувало під заступництвом Осіріса-Місячного, бо Місяць був символом відновлення життя або перевтілень через його зростання, убування та вмирання, й нової появи щомісяця. В «Dankmoe»³⁶⁷ говориться: «О Осірісе-Місячний, ти, котрий відновлюєш собі своє оновлення». І Сабекхт говорить Сеті I³⁶⁸: «Ти оновлюєш себе, як Бог Місячний, коли він у дитинстві». Ще краще пояснено це в папірусі з колекції Лувру³⁶⁹: «Сполучення і зачаття множаться, коли він (Осіріс-Місячний) видний у небесах в цей день». Каже Осіріс: «О єдиний блискучій променю Місяця! Я походжу з обертової безлічі (зірок)... Відкрий мені Тіау для Осіріса Н. Я вийду вдень виконати те, що я повинен зробити серед живих³⁷⁰ – тобто, зробити зачаття.

Осіріс був «Богом виявленим у зародженні», бо древні знали набагато краще наших сучасників, істинні окультні впливи місячного тіла на таємниці зародження.

У найдавніших системах Місяць завжди був чоловічого початку. Так Сома у індусів – свого роду небесний дон Жуан, «король» і батько, хоча й незаконний, Будха-Мудрості³⁷¹. Це стосується Окультного Знання, мудрості зібраної через ґрунтовне ознайомлення з місячними таємницями, включаючи й таємниці статевого зачаття. У пізніші часи, коли Місяць почав пов'язуватися з Жіночим Початком, з богинями Діаною, Ісідою, Артемідою, Юноною тощо, цей зв'язок теж з'явився внаслідок ґрунтового знання фізіології і жіночої природи, як фізичної, так і психічної.

Якби замість марних уроків з *Біблії*, викладених у недільних школах, армії бідних та нещасних були б ознайомлені з астрологією – хоча б тільки, що стосується властивостей Місяця і його прихованих впливів на зачаття – то не потрібно було би побоюватися збільшення населення або ж вдаватися до Мальтузіанської літератури для припинення його. Бо, саме Місяць і його сполучення регулюють зачаття, і кожний астролог в Індії знає це. У часи колишніх Рас і, принаймні, на початку цієї, ті, хто віддавалися шлюбним любовцям під час деяких місячних фаз, які робили ці любовці марними, вважалися чаклунами й грішниками. Але, тепер, навіть ці гріхи стародавності, що виникли внаслідок зловживання Окультним Знанням, були б переважніше, ніж злочини наших днів, які помножуються через повне невідання про такі окультні впливи.

Але спочатку Сонце й Місяць були єдиними видимими і через свої впливи, так би мовити, *відчутними*, психічними та фізіологічними божествами – Батько й Син – тоді як Простір або Повітря взагалі або ж та частина неба, що називалася єгиптянами «Нут», була їх схованим Духом або ж Подихом обох. Батько й Син заміняли один одного у своїх функціях і працювали спільно та гармонійно у своїх впливах на земну природу й людство; тому їх розглядали *воєдино*, хоча, як уособлені Сутності, вони були *Двоє*. Обоє були чоловічого початку і кожен мав свою певну, хоча й у повному співробітництві, роботу в справі зародження людства. Таким чином, поняття розглянуті з погляду астрономічного й космічного, та виражені символічною мовою, перетворилися в нашій останній расі в поняття теологічні й догматичні. Але за покривом космічних і астрологічних символів існували окультні таємниці антропографії та первинної генези людини. І в цьому ніяке знання символів, ні навіть ключ до післяпотопної символічної мови євреїв не допоможе, за винятком лише того, що стосується виданого у священних, національних писаннях для екзотеричного вживання; і сума цих писань, якою б не була вона мистецьки затемненою, була лише малою частиною істинної, примітивної історії кожного народу й, крім того, часто, як наприклад, у єврейських Писаннях, стосувалася лише земної людини, а не божественного життя цього народу. Цей психічний і духовний елемент належав МІСТЕРІЯМ і ПРИСВЯТІ. Були речі, які ніколи не записувалися на сувоях, але, як у Центральній Азії, вирізалися на скелях і на стінах підземних святилищ.

Проте, були часи, коли увесь світ мав «одну мову й одне знання», і людина знала про своє походження більше, ніж зараз; коли вона знала, що Сонце й Місяць, незважаючи на ту велику роль, яку вони грали в складенні, зростанні й розвитку людського тіла, все ж не були безпосередніми, причинними посередниками її появи на Землі; бо цими посередниками насправді, є живі й розумні Сили, яких окультисти називають Дхіан-Коганами.

З цього приводу один дуже обізнаний шанувальник єврейського Езотеризму каже:

Кабала чітко викладає, що Елохім є «загальна абстракція», те, що ми називаємо в математиці «постійний коефіцієнт» або «загальна функція», що входить не в яке-небудь особливе, але в усі побудови, тобто, як загальне відношення 1 до 31415 (Астро-Дхіанічні та Елохічні цифри).

На що Східний Окультизм відповідає: Цілком правильно; вони є абстракцією для наших фізичних почуттів, але для наших духовних пізнавань і для нашого внутрішнього духовного погляду, Елохім або Дхіані не більша абстракція, ніж наша душа і дух для нас. Відкиньте одне і ви відкинете інше, бо те, що становить Сутність, *яка переживає, в нас*, є частиною безпосередньої еманції цих небесних Істот, частиною ж, *самі* ці Істоти. Одне

365 «De Iside et Osiride» – XLIII.

366 Розд. XII.

367 IV, 5.

368 Marriette – «Abydos», таблиця 51.

369 P. Pierret – «Etudes Egyptologiques».

370 «Ritual» – розд. II.

371 Примітка перекл. Будха означає мудрий. Бодхі – мудрість.

вірно, що євреї були цілком ознайомлені із чаклунством і різними злобливими силами; але за винятком деяких великих пророків і ясновидців, як Данило та Єзекіль – Енох належав до найвіддаленішої раси, як родовий характер, і не до одної якої-небудь народності, але як загальний усім їм – вони знали мало і не хотіли мати справи з істинним Окультизмом; їхній національний характер протиставився всьому, що не мало прямого стосунку до їх етнографічних расових, племінних і особистих інтересів – свідками цьому явилися їхні власні пророки й ті прокльони, якими вони громили цю «кріпковийну расу». Але навіть *Кабала* ясно вказує на прямий зв'язок між Сефіротами або Елохімом і людьми.

Тому, коли нам доведуть, що кабалістичне ототожнення Іегови з Біна, Сефірою Жіночого Початку, має ще інше значення, субокультне, тоді й тільки тоді окультисти будуть готові простягнути пальму досконалості кабалістам. А поки стверджується, що позаяк Іегова, в абстрактному сенсі «Єдиного Живого Бога», є одиничне число, метафізична фікція і стає реальністю тільки, коли поставлений у належне йому місце, як еманція й Сефіра – ми маємо право стверджувати, що в *Зохарі*, як це свідчить «*Книга Чисел*», була викладена (в усякому разі, до його перекручування кабалістами-християнами) і зараз ще викладається, та ж наша доктрина, яка стверджує, що людина виходить не від однієї Небесної Людини, але від Семерикової Групи Небесного Людства або Янголів. Те ж твердження знаходимо ми і в «*Пемандрі, Божественній Думці*».

СТАНЦА VII. – Продовження.

3. КОЛИ ЄДИНИЙ СТАЄ ДВОМА, ТРОЇСТИЙ ПРОЯВЛЯЄТЬСЯ (а) І ТРОЄ ЄДИНІ³⁷²; ЦЕ НАША НИТКА, О ЛАНУ, СЕРЦЕ ЛЮДИНИ-РОСЛИНИ, НАЗВАНОЇ САПТАПАРНА (b).

а) «Коли Єдиний стає Двома, Троїстий проявляється», тобто, коли Єдиний Вічний роняє своє відображення в область Прояву, то це відображення, Промінь, диференціює Води Простору; або, говорячи словами, «*Книги Мертвих*»: «Хаос припиняється через сяйво Променя Споконвічного Світла, що розсіює повну Птьму за допомогою великої магічної сили Слова (Центрального) Сонця». Хаос стає двочатковим, чоловічо-жіночим, і Вода запліднюється Світлом, і Троїста Істота виходить, як Первонароджений; «Ра (або Осіріс Пта) створює свої Кінцівки (подібно Брахмі), створюючи Богів, призначених персоніфікувати його фази «протягом усього Циклу». Єгипетський Ра, який виникає із Глибини, є Божественна Світова Душа в її виявленому аспекті, так само як і Нараяна, Пуруша, «прихований в Акаші та явлений в Ефірі».

Це є метафізичним поясненням і стосується до самого початку еволюції або, як сказали б ми, до Теогонії. Сенс цієї Станци, пояснений з іншого погляду стосовно таємниці людини і її походження, ще важче зрозуміти.

Щоб скласти чітке уявлення того, що означає, що Єдиний стає Двома, а потім перетворює на Троїстість, учень повинен цілком ознайомитися з тим, що ми називаємо Колами. Якщо він звернеться до «*Езотеричного Буддизму*» – першій спробі накидати приблизну схему архаїчної космогонії – він побачить, що під Колом розуміється періодична еволюція матеріальної народжуваної Природи семи Сфер-Світів нашого³⁷³ Ланцюга, з їх мінеральним, рослинним і тваринним царствами; людина включається в останнє і стоїть на чолі його протягом усього періоду Циклу-Життя; останній був би названий брахманами «День Брахми». Коротше кажучи, це є один оберт «Колеса» (наш Планетний Ланцюг), що складається із Семи Сфер або семи окремих «Коліс», цього разу в іншому сенсі. Коли еволюція пройшла, в спадному порядку, в матерію від Сфери А до Сфери G, цим закінчилося одне Коло. У середині четвертого кругообертання, що є нашим теперішнім Колом, «Еволюція» досягла своєї кульмінаційної точки фізичного розвитку й увінчала свою працю досконалою фізичною людиною й, від цієї точки вона починає свою роботу в духовному напрямку». Все це не має потреби в повторенні, бо це добре пояснено в «*Езотеричному Буддизмі*». Однак те, що було тільки-но піднято, саме походження людини й те мале, що було сказано про це, ввело в оману багатьох, тому питання це повинне бути зараз трохи більше освітлене, але лише настільки, щоб зробити цю Станцу більш зрозумілою, бо процес цей буде повніше пояснений лише в його законному місці, у другому томі.

Отже, кожне Коло, по спадній шкалі є лише повторення в більш конкретній формі попереднього Кола, так само як кожна Сфера, по спадній дузі аж до нашої Четвертої Сфери, нинішньої Землі, є більш груба й більш матеріальна копія більш ефірної, попередньої їй сфери, відповідно до встановленого порядку на трьох вищих

372 Злиті в Єдине.

373 Деякі ворожі критики намагаються довести, що в наших ранніх працях, у «*Викрутій Ісіді*», не говорилося ні про Сім Принципів Людини, ні про семерикову Будову Нашого Ланцюга. Хоча в тій праці доктрина могла бути дана лише в натяках, проте, там є багато місць, в яких відкрито згадана семерикова Будова, як Людини, так і Ланцюга. Говорячи про Елохіма (II, 420), сказано: «Вони залишаються над Сьомим небом (або духовним світом), бо, саме вони, згідно кабалістів, утворили шість матеріальних світів у їх послідовності, або скоріше спроби світів, що передували нашому, який, кажуть вони, є сьомим». Наша Земна куля на діаграмі, що представляє Ланцюг, звичайно, сьома і нижча; хоча, позаяк еволюція на цих Сферах циклічна, вона є четвертою на низхідній дузі матерії. Далі сказано (II, 367): «В уявленнях Єгипту, так само, як і в усіх інших віруваннях, заснованих на філософії, людина була не просто лише ... поєднанням душі й тіла; вона була троїстою, коли дух був приєднаний до неї. Крім того, ця доктрина вчила, що вона мала ... тіло ... астральну форму або тінь ... тваринну душу ... вищу душу і ... земний розум ... (і) шостий принцип і т.д. – сьомий – ДУХ». Так чітко згадані ці принципи, що навіть у *Вказівнику* (II, 683) можна знайти «Шість Принципів Людини», сьомий, будучи, точно кажучи, синтезом шести і не принципом, але лише Променем Абсолютного ВСЬОГО.

планах³⁷⁴. На своєму шляху вгору, по висхідній дузі, еволюція одухотворяє і робить, так би мовити, більш ефірною загальну природу всього, доводячи її до рівня плану близнюка Сфери, поміщеної на протилежній дузі: в результаті, коли досягається Сьома Сфера в якому-небудь Колі, природа всього, що еволюціонує, вертається до стану, в якому вона перебувала при її точці відправлення – при цьому щораз досягається нова й вища стадія в станах свідомості. Таким чином стає зрозумілим, що так зване «походження людини» в цьому нашому нинішньому Колі або Циклі Життя, на цій планеті, повинне займати те ж місце, в тому ж порядку – як і в попереднім Колі, за винятком деталей, заснованих на місцевих умовах і часі. Знову мусить бути пояснено і запам'ятоване, що робота кожного Кола поручається різній Групі так званих Творців або Зодчих, те ж саме можна сказати про кожен Сферу; тобто, вона перебуває під спостереженням і проводом особливих Будівельників і Охоронців – різних Дхіані-Коганів.

«Творці» є неправильно використане слово, бо жодна релігія, ні навіть секта Вісіштадвайта в Індії, що олюдноє навіть Парабрахмо, не вірить в утвір *ex nihilo*, як це роблять християни і євреї, але лише в еволюцію з попередніх матеріалів.

Група Ієрархії, якій доручено «творити» людей, є особлива Група; вона розвинула людину-тінь у цьому Циклі, точно так само, як вища й ще більш духовна Група розвинула її у Третім Колі. Але позаяк ця Група Шоста по спадній шкалі Духовності – остання Сьома вже духи Землі (Елементали), які поступово формують, складають і ущільнюють її фізичне тіло – то ця Шоста Група розвиває лише форму-тінь майбутньої людини, тонку оболонку, лишень вловиму зором, прозору копію себе самих. Завдання П'ятої Ієрархії – таємничих Істот, котрі очолюють сузір'я Козорога, Макара або «Крокодила» в Індії та Єгипті – складаються в одушевленні: порожньої та ефірної, тваринної форми і створенні з неї Розумної Людини. Це одна з тем про які дуже мало може бути сказано привселюдно.

Істинно, це таємниця, але тільки для того, хто відкидає існування розумних і свідомих Духовних Істот у Всесвіті й наділяє повною свідомістю лише людину, і то лише, як «функцію мозку». Багато хто із цих Духовних Істот втілювалися тілесно в людині з часу її першої появи і незважаючи на це, усе ще існують так само незалежно, як і раніше, у безмежності Простору.

Точніше сказати, подібна невидима Сутність може тілесно бути присутньою на Землі, не залишаючи свого положення та функцій у надчуттєвих областях. Якщо це вимагає пояснення, то ми можемо лише нагадати читачеві аналогічні випадки в так званому «Спіритуалізмі»; хоча подібні випадки вельми не часті, принаймні, що стосується природи сутності, яка втілюється або тимчасово опановує медіумом. Бо так звані «духи», які можуть іноді опановувати тілами медіумів, не є монади або вищі принципи розвтілених індивідуальностей. Такі духи можуть бути тільки елементаріями або – Нірманакая. Саме, подібно тому, як деякі люди, внаслідок особливої організації або через придбану міць містичного знання, можуть бути видимі у своїх «двійниках» в одному місці, тоді як їхнє тіло перебуває на відстані багатьох миль, такі ж аналогічні прояви можуть мати місце у випадку Вищих Істот.

Людина, розглянута філософськи у своїй зовнішній формі, є просто тварина, лише трохи досконаліше свого мавпо-подібного пращура Третього Кола. Вона живе тіло, але не жива істота, бо усвідомлення існування «*Ego Sum*» вимагає самосвідомості; тварина ж може мати лише безпосередню свідомість або інстинкт. Це було настільки добре зрозуміле древніми, що навіть кабалісти зробили з душі й тіла два Життя, незалежні одне від іншого. В «*New Aspects of Life*», автор викладає кабалістичне Вчення:

«Вони стверджували, що внаслідок своїх функцій, Дух і Матерія, що відповідає непрозорості й щільності, прагнули до сполучення; і, що створені таким сполученням Духи, у своєму розвтіленому стані, будувалися по шкалі, по якій відтворювалися різні непрозорості й прозорості елементарного або нествореного Духа. І що ці Духи, у розвтіленому стані, залучали, заволодівали, перетворювали і асимілювали початковий Дух і початкову Матерію, стан яких відповідав їх власному... Тому вони вчили, що існувала велика різниця у станах створених Духів; і, що в тісному співробітництві між світом Духу і світом Матерії, більш ущільнені Духи у своєму розвтіленому стані залучалися до більш щільних частин матеріального світу і тому прагнули до центру Землі, де вони знаходили умови більш підхожі їхньому стану; тоді як більш прозорі Духи переходили в навколишню ауру планети; і найбільш розріджені знаходили своє місце на її супутнику»³⁷⁵.

Це стосується винятково наших елементарних (початкових) духів і не має нічого спільного з Планетарними, Небесними Космічними або Між-Ефірними Розумними Силами або «Янголами», як їх іменує римська церква. Єврейські кабалісти й особливо окультисти-практики, які займалися церемоніальною магією, мали справу винятково лише з Духами Планет і так званими «Елементалами». Тому, вищесказане покриває лише одну частину Езотеричного Вчення.

Душа, тілесним провідником якої є астральна, ефіро-субстанціальна оболонка, могла вмерти, а людина могла ще продовжувати жити на Землі. Тобто, Душа могла звільнитися й покинути своє житло через різні причини, подібні до божевілля, духовної та фізичної розбещеності тощо. Можливість для Душі – тобто, для вічного Духовного Его – жити в невидимих світах у той час, коли її тіло продовжує жити на Землі, є переважно Окультною Доктриною, особливо в китайській і буддійській філософії. Багато навколо нас *бездушних* людей, бо подібні випадки зустрічаються як серед злісних матеріалістів, так і серед осіб, «які, просуваючись у святості, ніколи не повертаються назад».

374 Див. Діаграму – III, стор. 256.

375 «*Genesis of the Soul*» стор. 340-351.

Ось тому те, що можуть робити живі (Присвячені), ще краще можуть виконати Дх'яни, які не мають фізичних тіл, що зв'язують їх. Таке було вірування допотопних мешканців і воно невдовзі буде належати сучасному інтелектуальному суспільству в «спіритуалізмі», так само як грецькій та римській церквам, що вчить всюдисущності своїх Янголів. Послідовники Зороастра розглядали своїх Амешаспентів як двояких сутностей (Феруери), застосовуючи цю двоїстість – у всякому разі в езотеричній філософії – до всіх духовних і невидимих мешканців незліченних і видимих нам світів у просторі. У замітках Дамасція (Шосте століття) про халдейських оракулів, ми маємо доволі доказів про всесвітність цієї доктрини, бо він говорить: «В цих Оракулах, Сім Космократорів Світу («Стовпи Світу»), також згадані Св. Павлом, є двоякими. Одна Група призначається керувати вищими світами, духовними й небесними, а інша керувати і доглядати світи матерії». Така також думка і Ямвліха, який робить явне розходження між Архангелами та Архонтами³⁷⁶.

Вищесказане може бути застосовано, звичайно, до розходження, що робиться між ступенями або класами Духовних Істот, саме в цьому сенсі римо-католицька церква намагається витлумачити і викладати це розходження, бо тоді як у її вченні Архангели є божественними і священними, їх «Двійники» оголошуються Дияволами. Але слово Феруер не слід розуміти в цьому сенсі, бо воно просто означає протилежність або зворотну сторону будь-якого атрибуту або якості. Так, коли окультист говорить, що «Демон є зворотна сторона Бога» – зло, зворотна сторона медалі – він не припускає дві окремі дійсності, але два аспекти або грані тієї ж самої Єдності. Але найкраща жива людина, поставлена пліч-о-пліч із Архангелом – яким описує його теологія – здасться сатанинським виплодком. Звідси деяка підстава в применшенні нижчого «Двійника», зануреного набагато глибше в матерію, ніж його Зразок. Але, однак, також мало є причин розглядати їх як дияволів; але саме це стверджують римо-католики, всупереч усякому сенсу й логіці.

Ця тотожність між Духом і його матеріальним «Двійником» – в людині це навпаки – ще краще пояснює плутанину, на яку вже натякали були в цій праці, в іменах та індивідуальностях, так само як і в чисельності Ріши та Праджапаті; особливо тих, які стосувалися до Сат'я-Юги і Періоду Магабгарати. Це також лле додаткове Світло на те, чому учить Таємна Доктрина про Корінні або Ману-Насіння. Не тільки ці прабатьки нашого людства, але кожна людська істота, так учать нас, має свій прототип у духовних сферах і цей прототип є вища сутність її сьомого принципу. Таким чином, сім Ману стають чотирнадцятьма, Корінний Ману, будучи Первопричиною, а Ману-Насіння її наслідком; і від Сат'я-Юги (першої стадії) до Героїчного Періоду, ці Ману або Ріши досягають числа двадцяти одного.

b) Заключна фраза цього Вірша вказує наскільки архаїчні вірування й доктрина про семериковість людської будови. «Нитка» Буття, яка оживлює людину і проходить через усі її особистості або народження на цій Землі – натяк на Сутратма – Нитка на якій, крім того, нанизані всі її «Духи», виткана з ества Троїстих, Четвіркових і П'ятіркових, які містять всі попередні. Панчашикха, згідно *Падма Пурани*³⁷⁷, є один із семи *Кумарів*, які відправляються у Швета-Двіпа для шанування Вішну. Далі ми побачимо, який зв'язок існує між «безшлюбними» і непорочними Синами Брахми, які відмовилися «розмножуватися», та земними смертними. Поки що очевидно, що «Людина-Рослина Саптапарна» стосується, таким чином, семи принципів і, що людина уподібнюється цій семилистовій рослині, такій священній серед буддистів. Єгипетська алегорія в *«Книзі Мертвих»*, яка стосується «винагороди Душі», настільки ж показова для нашої семерикової доктрини, як і поетична. Померлому виділяється шматок землі на полі Анару, де *Manes*, обожнені тіні померлих, збирають, як жнива, посіяне їхніми діяннями в житті, жито семи кубів висоти, що росте в місцевості, розділений на сім і чотирнадцять частин. Це жито є та їжа, завдяки якій вони будуть жити і гараздувати або ж, яка вб'є їх в Аменті, в царстві, де поле Анару є лише областю. Бо, як сказано в гімні³⁷⁸, померлий або знищується там, або стає чистим духом на Вічність, внаслідок «семи разів по сімдесят сім життів», проведених або, які будуть проведені ним на Землі. Це уявлення про жнива жита, як «плоду діянь», досить показове.

СТАНЦА VII. – Продовження

4. ЦЕ Є КОРИНЬ, ЩО НІКОЛИ НЕ ВМИРАЄ; ТРИАЗИКИЙ ПЛОМІНЬ ЧОТИРЬОХ ГНОТІВ (a). ГНОТИ – ІСКРИ, ЯКІ ВИТЯГАЮТЬ ІЗ ТРИАЗИКОГО ПЛОМЕНЮ³⁷⁹, СПРЯМОВАНОГО СІМОМА, – ЇХНІЙ ПЛОМІНЬ – ПРОМЕНІ ТА ІСКРИ ЄДИНОГО МІСЯЦЯ, ВІДБИТОГО В СТРУМЛИВИХ ХВИЛЯХ УСІХ РІК ЗЕМЛІ (b)³⁸⁰.

a) «Триязикий Пломінь, що ніколи не вмирає», є безсмертна духовна тріада – Атма, Буддхі та Манас або, вірніше, плід останнього асимільований першими двома після кожного земного життя. «Чотири Гноти», які виходять і гаснуть, суть чотири нижчих принципи, включаючи тіло.

376 «*De Mysteriis*» – II – 3.

377 «*Asiatic Researches*» – XI, 99-100.

378 Розд. XXXII, 9.

379 Їхня Верхня Тріада.

380 Бгумі або Прітхиві.

«Я єсмь Тригнотовий Пломінь і мої Гноти безсмертні», говорить Померлий. «Я вхожу в область Секхем (Бог, чия рука сіє насіння дії, зробленого розвітленою душею) і Я вступаю в Область Пломнів, які знищили своїх супротивників, (тобто звільнилися від Чотирьох Гнотів³⁸¹, що породжували гріх)».

«Триязика Пломні Чотирьох Гнотів» відповідають чотирьом Одиницям і трьом Двійкам Дерева Сефіротів.

b) Подібно мільярдам блискучих іскор, що танцюють на водах океану, над яким світить той самий Місяць, наші скороминуші, ефемерні Особистості – примарні оболонки безсмертної Монади-Его – мерехтять і танцюють на хвилях Майї. Вони з'являються і так само, як тисячі іскор, породжені променями Місяця, живуть лише поки Цариця Ночі випромінює своє світло на «стрімкі хвилі» Життя, протягом періоду Манвантари; а потім вони зникають і «Промені» – символи наших вічних Духовних Его – одні лише переживають, поринаючи назад і співіснуючи, як і раніше, воедино з Матір'ю-Джерелом.

СТАНЦА VII. – Продовження.

5. ІСКРА, ФОХАТУ НИТКОЮ НАЙТОНШОЇ З ПЛОМЕНЕМ З'ЄДНАНА. ВОНА МАНДРУЄ ЧЕРЕЗ СІМ СВІТІВ МАЙЇ (a). ВОНА ЗУПИНЯЄТЬСЯ В ПЕРШОМУ³⁸², СТАЮЧИ МЕТАЛОМ І КАМЕНЕМ; ПРОХОДИТЬ У ДРУГИЙ³⁸³, І УЗРІЙ – РОСЛИНУ; РОСЛИНА ОБЕРТАЄТЬСЯ В СЕМИ ЗМІНАХ І СТАЄ СВЯЩЕННОЮ ТВАРИНОЮ³⁸⁴(b). ІЗ ЦИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ СПОЛУЧЕНЬ МАНУ³⁸⁵-МИСЛИТЕЛЬ СТВОРЮЄТЬСЯ. ХТО СТВОРЮЄ ЙОГО? СІМ ЖИТТІВ І ЄДИНЕ ЖИТТЯ (c). ХТО ЗАВЕРШУЄ ЙОГО? П'ЯТІРКОВИЙ ЛХА. ХТО ВДОСКОНАЛЮЄ ОСТАННЄ ТІЛО? РИБА, ГРІХ, СОМА³⁸⁶(d)...

a) Фраза «Через Сім Світів Майї» стосується тут семи Сфер Планетного Ланцюга і Семи Кіл або сорока дев'яти місцеперебувань діяльного існування, які призначені «Іскрі» або Монаді на початку кожного Великого Циклу-Життя або Манвантари. «Нитка Фохату» є раніше згадана Нитка Життя.

Це стосується найбільшої проблеми філософії – фізичної і субстанціональної природи Життя, незалежна, самостійна природа якої заперечується сучасною наукою, бо ця наука не в змозі зрозуміти цього.

Тільки віруючі в перевтілення та Карму смутно прозрівають, що вся Таємниця Життя полягає в серіях, які не припиняються, його проявів у фізичному тілі або ж поза ним. Бо якщо навіть:

Життя, подібно куполу скла багатобарвного,
Забарвлює Вічності блискучу білизну...

проте, вона сама є частина і частка цієї Вічності; бо лише Життя може зрозуміти Життя.

Що є ця «Іскра, з'єднана з Пломнем»? Це Джива, Монада у сполученні з Манасом, або, вірніше, його аромат – те, що залишається від кожної Особистості, якщо вона гідна і з'єднана з Атма-Буддхі, Пломнем, за допомогою Нитки Життя. У якому б сенсі це не було витлумачено і на скільки принципів не була би розділена людина, легко може бути доведено, що ця доктрина підтверджується всіма древніми релігіями, від ведичної до єгипетської, від релігії Зороастра до єврейської. Що стосується останньої згаданої, то кабалістичні праці дають численні докази цьому твердженню. Вся система кабалістичних чисел заснована на Божественній Семериковості, що виходить із Тріади, утворюючи, таким чином, Декаду і її перетворення 7, 5, 4 і 3, які, зрештою, усі поринають у Єдиного; у нескінченне і безмежне Коло.

Як говорить Зохар:

«Божество (вічно невидима Присутність) проявляється за допомоги десяти Сефіротів, які є його променистими свідками. Божество, подібно Морю, з якого витікає ріка названа Мудрістю, води якої впадають в озеро іменоване Розумом. З басейну, на подобу семи каналам, виходять Сім Сефіротів ... бо десять рівняються семи: Декада містить чотири Одиниці й Три Двійки».

Десять Сефіротів відповідають Членам Людини.

«Коли Я (Елохім) створив Адама Кадмона, Дух Вічний блиснув з його Тіла подібно блискавці, що негайно засяяла на хвилях семи мільйонів небес і мої десять Сефіротів були його Членами».

Але ні Голова, ні Плечі Адама Кадмона не можуть бути видимі, тому ми читаємо в Сіфра ді-Ценіута, «Книзі Прихованої Мудрості»:

«Від початку часу, після того, як Елохім («Сини Світла й Життя» або Будівельники) сформували з вічної Субстанції Небеса і Землю, вони створили світи шість по шість».

381 «Книга Мертвих», I, 7. Порівняй також «Містерії Ростана».

382 Царство.

383 Царство.

384 Перша Тінь Фізичної Людини.

385 Людина.

386 Місяць.

Сьомий – Малкут, наша Земля³⁸⁷, на її плані і нижча на всіх інших планах свідомого існування. Халдейська *Книга Чисел* містить докладне пояснення всього цього.

«Перша Тріада Тіла Адама Кадмона (три вищі плани із семи)³⁸⁸ не може бути видима, перш ніж Душа не стане перед Ликом Старого Деня».

Сефіроти цієї вищої Тріади наступні: «1) Кетер (Вінець), представлений чолом Макропросопуса; 2) Хокма (Мудрість, чоловічий принцип) його правим плечем; і 3) Біна (Розум, жіночий принцип) лівим плечем». Потім ідуть сім Членів або Сефіротів на планах прояву; сукупність цих чотирьох планів представлена Мікропросопусом, Меншим Ликом або Тетраграматоном. Таїною «Чотирьох Букв». «Сім виявлених і Три прихованих Члени суть Тіло Божества».

Таким чином, наша Земля Малкут одночасно сьомий і четвертий Світ; Сьомий, якщо рахувати від першої верхньої Сфери, четвертий, якщо рахувати за планами. Вона зароджена шостою Сферою або Сефірою, названою Ієсод, «Основою» або, як сказано в *Книзі Чисел*: «За допомогою Ієсод Він (Адам Кадмон) запліднює первинну Нева (Єва або наша Земля)». будучи передане містичною мовою, це пояснює, чому Малкут, названа Нижчою Матір'ю, Матроною, Царицею і Царством Основи, є Невісткою Тетраграматона або Мікропросопуса (Другого Логосу) Небесної Людини. Коли вона звільниться від усякої нечистоти, вона з'єднується з Духовним Логосом, тобто у Сьомій Расі Сьомого Кола – після відродження в день «Саббат». Адже «Сьомий День» також має окультне значення, що не снилося нашим теологам.

«Коли Матроніта, Матір, розлучена й поставлена віч-на-віч із Царем у величі Саббат, усе стає єдиним Тілом»³⁸⁹.

«Стає єдиним Тілом» означає, що все знову поглинається ще раз Єдиним Елементом, духи людей стають Нірвані, а всі інші елементи знову стають тим, чим вони були раніше – Протілом або Недиференційованою Субстанцією. «Саббат» означає Спокій або Нірвану. Це не є «сьомий день» після шести днів, а період, рівний семи «дням» або будь-якому періоду складеному із семи частин. Так Пралайя у своїй тривалості дорівнює Манвантарі, або Ніч Брахми дорівнює Його Дню. Якщо християни додержуються звичаїв євреїв, то вони повинні були би прийняти дух, а не їхню мертву букву. Вони повинні були би працювати один тиждень із семи днів і відпочивати сім днів. Що слово «Саббат» мало містичне значення, виявляється в тій малій увазі, яку було виявлено Ісусом Христом відносно дня Саббат і тим, що сказано в Євангелії від Луки³⁹⁰. Саббат означає там *цілий тиждень*. Порівняйте грецький текст, де тиждень називається «Саббат». Буквально: «Я пощуся двічі протягом «Саббат». Павло, будучи Присвяченим, знав це добре, коли маючи на увазі вічний спокій і блаженство на Небесах, як Саббат³⁹¹, він говорив: «і щастя їх буде вічним, бо вони завжди будуть (єдині) з Господом і будуть насолоджуватися вічним Саббат»³⁹².

Розходження між Кабалою і архаїчною Езотеричною Відьма – беручи *Кабалу* не в її нині перевернутій копії, *Кабалу* християнських містиків, але, як вона викладена в халдейській «Книзі Чисел» – дуже незначне і обмежується несуттєвими розбіжностями у формі й вираженні. Так Східний Окультизм відносить нашу Землю до Четвертого Світу, нижчого в Ланцюзі, вище якого, по обох висхідних дугах, містяться шість глобусів-сфер, по три з кожної сторони. З іншої сторони *Зохар* називає Землю нижчим або сьомим світом, додаючи, що від шести залежать усі речі, які містяться в ній (Мікропросопус). «Менший Лик (бо виявлений і минуций) складається із шести Сефіротів», говорить в тій же праці. «Сім королів приходять і *вмирають у трічі зруйнованому Світі*, (Малкут, наша Земля, зруйнована після кожного із Трьох Кіл, через які вона вже пройшла). І царство їх (Семи Царів) буде зруйноване»³⁹³. Це стосується Семи Рас, *п'ять* із яких уже виявилися і *дві* інші повинні ще виявитися у цьому Колі.

В Японії, алегоричні описи Шинто, які стосуються Космогонії і походження людини, натякають на те ж саме вірування.

Капітан С. Пфундес, що вивчав близько дев'яти років у монастирях Японії основну релігію в різних сектах країни, говорить:

«Шинтоїстичне уявлення про утворення наступне: з хаосу (Контон) Земля (Інь) була осілим осадом, а Небеса (Ян) були ефірними субстанціями, які піднялися: людина (Джин) з'явилася між двома. Перша людина іменувалася Купі-то ко тачіно-мікото і п'ять інших імен були дані їй, і тоді з'явилася людська раса, чоловічого і жіночого початку. Ізанагі та Ізанами породили Tenschoko doijin першого з п'яти Богів Землі».

Ці «Богів» просто наші П'ять Рас, Ізанагі та Ізанами суть два роди «Предків», дві попередні Раси, що дали народження, як тварині, так і розумній людині.

387 Див. «Codex Mantuanus».

388 Утворення «Живої Душі» або Людини, ясніше передало би думку. «Жива Душа» є синонімом Людини у Біблії. Це наші сім «Принципів».

389 «Ha Idra Zuta Kadisha». XXII, 746.

390 XVIII, 12.

391 Послання до Євреїв, IV.

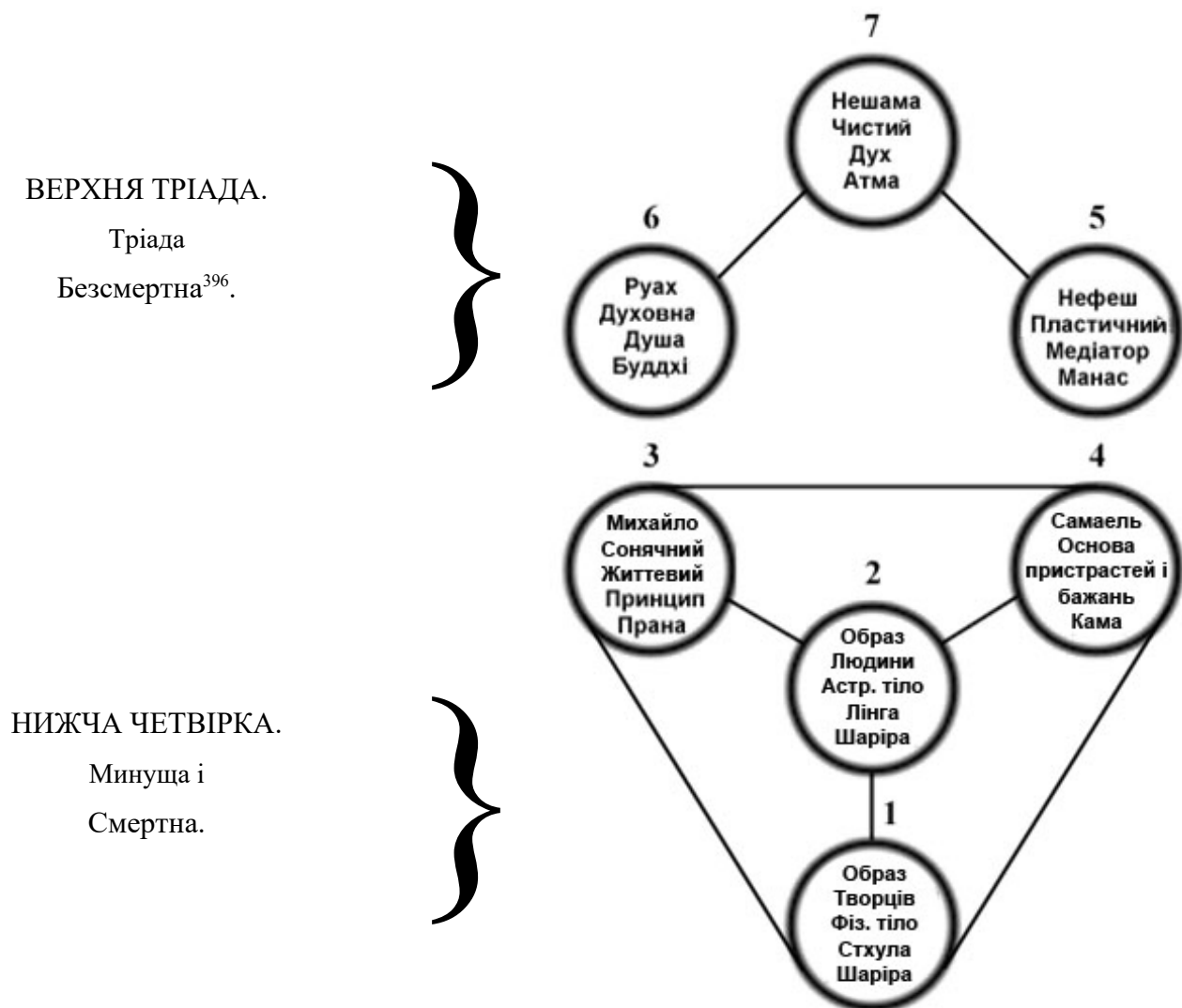
392 Cruden, sub voce.

393 Книга Чисел. I, VIII, 3.

У другому томі буде показано, що число сім, так само як і доктрина семерикової будови людини, була головною в усіх таємних системах. Число це грає таку ж важливу роль у Західній Кабалі, як і в Східному Окультизмі. Еліфас Леві називає число сім «Ключем до Мойсеєвого творіння і до символів кожної релігії». Він доводить, що Кабала точно слідує навіть семериковому поділу людини, бо діаграма, яку він додає у своїй праці «*La Clef des Grands Mystères*»³⁹⁴, семерикова. Це може бути виявлено при першому погляді, як би мистецьки не була прихована точна думка. Також досить лише глянути на діаграму «Формації Душі» у «*Викритій Кабалі*» Матерса³⁹⁵, узятую з вищевказаної праці Еліфаса Леві, щоб знайти те ж саме, хоча й у іншому тлумаченні.

Наводимо цю діаграму з кабалістичними та окультними найменуваннями.

ДІАГРАМА IV

Леві називає Нефеш те, що ми називаємо Манасом і *vice versa*. Нефеш є Подих (тваринного) Життя в людині – Подих Життя, *інстинктивний* в тварині; Манас є Третя Душа – людська в її світлому аспекті і тваринна у зв'язку із Самаелем або Камою. Нефеш дійсно є «Подих (тваринного) Життя», котрий був вдутий в Адама, людину з порохи; отже це є Життєва Іскра, яка одушевляє Елемент. Без Манасу, «Розумної Душі» або Розуму, що в діаграмі Леві неправильно названий Нефеш, Атма-Буддхі нерозумна на цьому плані і не може виявлятися. Саме Буддхі є Пластичний Медіатор, не Манас, що є розумним посередником між верхньою Тріадою і нижчою Четвіркою. Але багато таких дивних і цікавих перетворень зустрічається в кабалістичних працях – переконливий доказ тому, що ця література стала сумною плутаниною. Ми приймаємо класифікацію цю лише в цьому особливому пункті, щоб показати схожі точки.

Тепер, ми представимо у формі таблиці те, що обережний Еліфас Леві пише, щоб пояснити свою діаграму й те, чому вчить Таємна Доктрина – і порівняємо те й інше. Еліфас Леві створює також розходження між кабалістичними та окультними вченнями про Дух.

394 Стр. 389.

395 Таблиця VII, стор. 37.

396 Ця Тріада роз'єднана з нижчою Четвіркою, бо вона завжди роз'єднується після смерті.

Еліфас Леві, кабаліст, говорить:

ПНЕВМАТИКА КАБАЛІСТІВ.

1. Душа (або Его) є Світло одягнуте; і Світло це троїсте.
2. Нешама – чистий Дух.
3. Руах – Душа або Дух.
4. Нефеш – Пластичний Медіатор³⁹⁸.
5. Одяг Душі є оболонка (тіло) Образу (Астральна Душа).
6. Вигляд двоїстий, бо він відбиває добре і зло.
7. (Вигляд – Тіло).

ОКУЛЬТНА ПНЕВМАТИКА.

(Згідно Ел. Леві).

1. Нефеш безсмертна, бо вона оновлює своє життя через руйнування форм.
(Але Нефеш, «Подих Життя» є помилкове найменування і марна загадка для учня).
2. Руах просувається еволюцією ідей (!?).
3. Нешама прогресує без забуття і руйнування.
4. Душа має три житла.
5. Ці житла наступні: План Смертних; Вищий Едем і нижчий Едем (Рай).
6. Образ (людина) є Сфінкс, який представляє загадку народження.
7. Фатальний Образ (Астральний) обдаровує Нефеш своїми схильностями, але Руах може замінити його Виглядом, завойованим відповідно до натхнень Нешама.

Теософи стверджують:

ЕЗОТЕРИЧНА ПНЕВМАТИКА.

1. Те ж саме; бо це є Атма-Буддхі-Манас.
2. Те ж саме³⁹⁷.
3. Духовна Душа.
4. Медіатор між Духом і Людиною, оселя Розуму, Розум в людині.
5. Правильно.
6. Занадто марно апокаліптично. Чому не сказати, що астральне тіло людини так само відбиває добру людину, як і злу; людину, яка вічно прагне до вищої Тріади, бо інакше вона зникає разом із Четвіркою.
7. Земний Вигляд.

ОКУЛЬТНА ПНЕВМАТИКА.

(Згідно Окультистів).

1. Манас безсмертний, бо після кожного нового втілення він приєднує до Атма-Буддхі щось від себе й, таким чином, асимілюючись із Монадою, розділяє її безсмертя.
2. Буддхі стає свідомим через наростання, одержувані ним від Манасу, при смерті людини після кожного нового втілення.
3. Атма не прогресує, не забуває, не пам'ятає. Вона не належить цьому плану. Вона лише Промінь Світла Вічного, що світить через темряву матерії – коли остання бажає цього.
4. Душа – колективно, як Вища Тріада, живе на трьох планах, крім свого четвертого, земної сфери; але вона вічно перебуває на вищому із трьох.
5. Ці житла суть: Земля для фізичної людини або Тваринної Душі; Кама Лока (Гадес, Лімбо-передпокій пекла) для розвтіленої людини або її Оболонки; Девачан для вищої Тріади.
6. Правильно.
7. Астрал, за допомогою Кама(бажання), постійно захоплює Манас униз, у сферу матеріальних пристрастей і бажань. Але якщо *краща* Людина або Манас намагається уникнути цього фатального, згубного притягання і повернути свої прагнення до Атма (Нешама), тоді Буддхі (Руах) перемагає і підносить Манас із собою в область вічного Духу.

Цілком зрозуміло, що французький кабаліст або недостатньо знав істинну догму, або ж спотворив її навмисно, щоб пристосувати до своїх цілей. Так він продовжує розводитися з цього питання у наступних словах, на які ми, окультисти, відповідаємо недавно померлому кабалісту і його шанувальникам у такий спосіб:

397 Еліфас Леві навмисно, чи ж ні, сплутав числа; так його номер – 2 у нас є номером 1-им (Духом); зробивши ж із Нефеш одночасно Пластичного Медіатора і Життя, він тим самим дає лише шість принципів, бо він повторює перші два.

398 Езотеризм учить тому ж. Але Манас не є Нефеш, також останнє не Астрал, але Четвертий Принцип й також і Другий, Прана, бо Нефеш є «Подих Життя» в людині, як і в тварині або комасі; фізичного, матеріального життя, що не має в собі духовності.

1. Тіло є форма Нефеш; Нефеш форма Руах; Руах форма *вбрання* Нешама.

2. Світло (Душа) уособлює себе, одягаючись (у тіло); і особистість живе тільки, якщо одяг довершений.

3. Янголи прагнуть стати людиною. Досконала Людина, Боголюдина, вище всіх Янголів.

4. Кожні 14 000 років душа оновлюється і відпочиває в урочистому сні забуття.

1. Тіло слідує за примхами Манаса, гарними або поганими; Манас намагається слідувати за Світлом Буддхі, але часто безуспішно. Буддхі є форма «вбрання» Атми, бо Атма ні тіло, ні форма, ні що-небудь інше, і Буддхі її Провідник лише *приповідно*.

2. Монада стає особистим Его, коли вона втілюється, і щось від цієї Особистості залишається через Манас, якщо останній досить досконалий, щоб асимілювати Буддхі.

3. Правильно.

4. Протягом періоду Великого Століття або Дня Брахми царюють 14 Ману. Після чого наступає Пралайя, коли всі Душі (Его) перебувають у Нірвані.

Такі перекручені копії Езотеричної Доктрини в *Кабалі*. Тепер повернемося до Вірша 5 Станці Сьомої.

b) Добре відомий кабалістичний афоризм говорить: «Камінь стає рослиною; рослина твариною; тварина людиною; людина духом; і дух богом». «Іскра» одушевляє, по-черзі, всі царства, перш ніж вона входить і одухотворяє Божественну Людину, між якою і її попередником, тваринною людиною, всі розходження світу. Книга *Буття* починає свою антропологію з неправильного кінця – очевидно для приховання – і нікуди не приводить. Вступні розділи Книги *Буття* ніколи не припускали представити хоча б навіть найвіддаленішу алегорію створення нашої Землі. Вони охоплюють метафізичне уявлення невизначеного періоду у Вічності, коли законом еволюції були зроблені спроби оформлення світів. Ця думка ясно виражена в *Зохарі*:

«Були старі світи, які гинули щойно вони народжувалися, вони не мали форм і називалися іскрами. Так коваль, ударяючи молотом по залізу, бризкає іскрами в усіх напрямках. Іскри, первісні Світи, які не могли існувати, бо Древня Священна (Сефіра) не прийняла ще своєї форми (Андрогіни або протилежних статей) Царя і Цариці (Сефіра і Кадмон), і Майстер ще не почав своєї роботи»³⁹⁹.

Якби Книга *Буття* починалася так, як слід, то в ній знайдений був би спочатку Небесний Логос, «Небесна Людина», яка розвивається, як Складова Одиниця Логосів, з котрої, після їх пралайїчного сну – сну, що збирає воедино Числа, розкидані на майявічному плані, подібно тому, як окремі кульки ртуті на тарілці зливаються в одну загальну масу – Логоси, як ми вже бачили це, є у своїй сукупності, як перші «Чоловік і Дружина» або Адам Кадмон, «*Fiat Lux*» у *Біблії*. Але це перетворення не мало місця ні на нашій Землі, ні на якому-небудь іншому матеріальному плані, а в Глибинах Простору, при першій диференціації вічного Кореня-Матерії. На нашій, щойно породженій Земній кулі, речі відбуваються інакше. Монада або Джива, як сказано у «*Викритій Ісиді*»⁴⁰⁰, насамперед спрямовується Законом Еволюції в нижчу форму матерії – у мінерали. Після семерикового кругообертання, вкладає в камені або в тому, що стане мінералом і каменем у Четвертому Колі, вона виходить з нього, скажімо, як лишайник. Пройшовши потім через усі форми рослинної матерії в те, що називається тваринною матерією, вона тепер досягла точки, в якій вона стає, так би мовити, зародком тварини, що стане людиною. Все це, аж до Третього Кола, позбавлено форми, як матерія, і безглузде відносно свідомості. Бо Монада або Джива *per se* навіть не може бути названа Духом; це є Промінь, Подих Абсолюту або скоріше, сама АБСОЛЮТНІСТЬ. Абсолютна Однорідність, не маючи стосунку до умовної та відносної закінченості, несвідома на нашому плані. Тому, крім матеріалу, що їй буде потрібно для її майбутньої людської форми, Монада має потребу в (а) зразку або духовному прообразі для оформлення цього матеріалу і (b) в розумній свідомості, щоб направити її еволюцію й просування; але ні тим і ні іншим не володіє ні однорідна Монада, ні безчуттєва, хоча й жива матерія. Адам із порошу потребує, щоб Душа Життя була вдута в нього: тобто, два серединних принципи, які суть Життя, *що відчуває*, нерозумної тварини і людська душа, бо перша нерозумна без останньої. Тільки, коли з потенційної Андрогіни людина роз'єдналася на чоловіка й жінку, вона може бути обдарована свідомою, розумною й індивідуальною Душею (Манас), «Принципом або Розумом Елохіма», але, щоб отримати його, вона повинна скуштувати плід Знання від Древа Добра і Зла. Як досягне вона усього цього? Окултна Доктрина учить, що тоді як Монада робить свій цикл сходження в матерію, ці самі Елохіми або Пітрі – нижчі Дх'ані-Когани – розвиваються *pari passu* разом із нею на більш високому і духовному плані, спускаючись так само відносно в матерію на своєму плані свідомості; і коли, досягши відомої точки, вони зустрічають (несвідому) Монаду, що втілюється, укладену в нижчу матерію, то ці дві потенції Духу та Матерії сполучаються, і союз цей породжує земний символ «Небесної Людини» у Просторі – ДОСКОНАЛУ ЛЮДИНУ. В філософії Санкх'я говориться про Пурушу (Дух), як про щось імпотентне, поки він не встане на плечі Пракриті (Матерії), котра, будучи залишена одна – несвідома. Але в

399 *Zohar – «Idra Zuta»*, кн. III, стор. 292-b.
400 I – 302.

Таємній Філософії вони розглядаються, як перетворювані потенції. Дух і Матерія, хоча й виявляють єдність у своєму початку, але, з'являючись на плані диференціації, кожний з них починає свій еволюційний прогрес у протилежних напрямках – Дух поступово падає в Матерію, а остання сходиться до свого первісного стану, тобто, до чисто духовної Субстанції. Обоє нерозлучні, проте, завжди розлучені. На фізичному плані два однакових полюси завжди будуть відштовхувати один одного, тоді як негативний та позитивний – взаємно притягаються. Точно так само стоять стосовно один одного Дух і Матерія, – два полюси однієї і тієї ж однорідної Субстанції, Корінного Принципу Всесвіту.

Тому, коли настає час для Пуруші встати на плечі Пракриті для оформлення Досконалої Людини – рудиментарна людина Перших Двох Рас і половини наступної, будучи лише *першим* серед ссавців, що поступово розвинувся у *найбільш досконалий вид* – Небесні Предки (Істоти попередніх світів, іменовані в Індії Шишта), вступають на цей наш план і втілюються у фізичну або тваринну людину, подібно тому, як Пітрі вступили раніше них для оформлення останньої. Таким чином, обидва процеси двох «створінь» – тваринної і божественної людини – дуже сильно розрізняються. Пітрі виділили зі своїх ефірних тіл ще більш ефірні та бляклі подоби самих себе, або те, що ми назвали б тепер «двійниками» або «астральними формами», створеними за їхньою подобою⁴⁰¹. Це забезпечує Монаду її першим житлом і дає сліпій матерії зразок, навколо якого вона може відтепер будувати. Але *Людина усе ще не закінчена*. Від Сваямбгува Ману⁴⁰², від якого відбулися сім примітивних Ману або Праджапаті, з яких кожен дав народження примітивній Расі людей, аж до часу «*Codex Nazaraeus*», де Карабтанос або Фетахіл, сліпа і хтива Матерія, породжує від своєї Матері-*Spiritus* сім Фігур, з яких кожна є прабатьком однієї із семи первинних Рас – ця доктрина запам'яталася в кожному архаїчному писанні.

«Хто формує Ману (Людину) і хто формує тіло її? Життя й Житті, Гріх⁴⁰³ і Місяць». Тут Ману означає духовну, небесну Людину, істинне і невмируще Его в нас, що є безпосередньою еманациєю «Єдиного Життя» або Абсолютного Божества. Що ж стосується наших зовнішніх фізичних тіл, осель святилища Душі, то Доктрина викладає дивний урок; такий дивний, що, якщо він не буде цілком пояснений і також цілком зрозумілий, то лише точна наука майбутнього зможе цілком виправдати цю теорію.

Вже було сказано, що Окультизм не визнає нічого неорганічного в Космосі. Вислів уживаний наукою, «неорганічна субстанція», просто означає, що латентне життя, яке дримає в молекулах так званої «інертної матерії», непізнаване. УСЕ є ЖИТТЯ і кожен атом, навіть атом мінерального пилу, є ЖИТТЯМ, хоча й за межами нашого розуміння та помітності, бо воно поза порядком законів відомих тим, хто відкидає Окультизм. «Самі Атоми», говорить Тіндалль, «здаються обдарованими бажанням життя». Звідки ж тоді, запитаємо ми, приходить це прагнення «вливатися в органічні форми»? Чи може це бути пояснено інакше, ніж відповідно до вчень Окультної Науки?

«Світи для невігласів складені з відомих Елементів. Але в розумінні Архата ці Елементи самі колективно є Божественним Життям; порізно ж, на планах маніфестацій, вони суть незліченні сонми Життів. Лише Вогонь – ЄДИНИЙ – на плані Єдиної Реальності. На плані виявленого, отже примарного Буття, його частки – вогняні Життя живуть і затверджують своє буття за рахунок усякого іншого Життя, котре вони поглинають. Тому вони називаються «ПОЖИРАТЕЛЯМИ»... Кожна видима річ у цьому Всесвіті була складена подібними ЖИТТЯМИ, від свідомої і божественної первісної людини, по спадній шкалі, до несвідомих посередників, що складають матерію... Від ЄДИНОГО ЖИТТЯ, безформного і нествореного, відбувається Всесвіт усіх Життів. Спочатку із Глибини (Хаосу) був виявлений холодний світний Вогонь (газове світло?), котрий утворив Згустки в Просторі (можливо нерозчинні туманності?)... Ці боролися, і сильний жар був розвинений внаслідок зіткнень та ударів, що породили обертання. Потім з'явився перший проявлений МАТЕРІАЛЬНИЙ Вогонь, жаркі Пломені, Мандрівники в Небі (Комети). Жар породив вологу пару; що утворило тверду воду(?); потім сухий туман, потім рідкий туман, водянистий, котрий погашає яскраве блищання Мандрівників (Комет?) і утворює тверді водянисті Колеса (МАТЕРІАЛЬНІ Сфери). Бгумі (Земля) з'являється із шістьма сестрами; своїм постійним рухом вони творять нижчий вогонь, жар і водянистий туман, котрий виявляє третій Елемент Світу – ВОДУ. І від подиху всього народжується (атмосферне) ПОВІТРЯ. Ці четверо суть чотири Життя перших чотирьох Періодів (Кіл) Манвантари. Три останніх підуть».

Коментарі спочатку говорять про «незліченні мільярди сонмищ життів». Чи не зробив Пастер несвідомо перший крок до Окультної Науки, оголосивши, що якби він насмілювався повністю висловити свої думки з цього питання, він сказав би, що органічні клітини обдаровані життєвим потенціалом, який не припиняє своєї діяльності із припиненням струму кисню, спрямованого на них, і навіть, незважаючи на це, не розриває свого зв'язку із самим життям, що підтримується впливом цього газу? «Я додав би», продовжує Пастер, «що еволюція зародка відбувається за допомогою складних феноменів, серед яких ми повинні включити процеси ферментації». Життя, за Клодом Бернаром і Пастером, є ніщо інше, як процес ферментації. Те, що існують в

401 Прочитайте у «*Вукритій Ісіді*» (II, 297-303) доктрину «*Codex Nazaraeus*». Кожне положення твердження нашого Вчення зустрічається там в іншій формі та алегорії.

402 Ману – Книга I.

403 Слово «Гріх» вельми цікаве, але має особливо окультне ставлення до Місяця, окрім того, воно було його еквівалентом у халдеїв.

Природі Істоти або Життя, які можуть жити й розвиватися без повітря навіть на нашій Землі, було доведено тими ж ученими. Пастер відкрив, що багато з нижчих життів, подібні до вібріонів та інших мікробів і бактерій, можуть існувати без повітря, яке, навпаки, вбиває їх... Вони витягають кисень, потрібний їм для їхнього розмноження з різних речовин, що оточують їх. Він називає їх *аеробами*, що живуть на тканинах нашої матерії, коли остання перестала бути частиною живого цілого (дуже невдало названої тоді наукою «мертвою матерією»), і *анаеробами*. Один із цих видів поглинає кисень і сильно сприяє руйнуванню тваринного життя й рослинних тканин, доставляючи атмосфері матеріали, які пізніше входять у будову інших організмів; інший вид остаточно руйнує або скоріше знищує так звану органічну субстанцію; остаточно розкладання неможливе без їхньої участі. Деякі зародкові клітини, подібні до клітин дріжджів, розвиваються і множаться в повітрі, але, позбавлені його, вони пристосовуються до життя без повітря і стають закваскою, поглинаючи кисень із речовин, що стикаються з ними, і тим руйнуючи останні. Клітини в плодах, коли їм бракує вільного кисню, діють як дріжджі і викликають бродіння (ферментацію). «Тому, рослинна клітина в такому разі проявляє життя, як анаеробічна істота. Чому ж тоді органічна клітина, у цьому випадку, повинна виявити виключення?» – запитує професор Боголюбов. Пастер вказує, що в речовині наших тканин і органів, клітина, не знаходячи собі досить кисню, викликає бродіння тим же способом, як і плодова клітина. І Клод Бернар гадав, що ідея Пастера про утворення бродіння знаходить застосування та підтвердження в тому факті, що сечовина збільшується в крові при удусенні. Тому ЖИТТЯ всюдиусує в усім Всесвіті, й Окультизм учить нас, що воно міститься також і в атомі.

«Бгумі з'являється із шістьма сестрами», говорять Коментарі. Ведичне Вчення стверджує, що «існують три Землі, котрі відповідають трьом Небесам, і наша Земля (четверта) називається Бгумі». Таке пояснення, дане нашим екзотерикам західними сходознавцями. Але езотеричне значення цієї фрази і натяк на це у *Ведах* стосується нашого Планетного Ланцюга: «Три Землі» на спадній дузі й «Троє Небес» показують, що є також три Землі або Сфери, тільки набагато більш ефірні на висхідній або духовній дузі. Трьома першими ми спускаємося в матерію, трьома іншими ми сходимо до Духу. Нижча Бгумі, наша Земля, утворить поворотний пункт, так би мовити, і містить *потенційно* стільки ж Духу, скільки й Матерії. Але це ми обговоримо пізніше.

Отже, загальне вчення Коментарів зводиться до того, що кожне нове Коло розвиває один зі складних Елементів, як вони відомі зараз науці, яка відкидає примітивну номенклатуру, воліючи підрозділити їх на складові частини. Якщо Природа перебуває «у вічному становленні» на виявленому плані, то ці Елементи повинні бути розглянуті в тому ж світлі; вони повинні розвиватися, прогресувати і підсилитися до Манвантаричного кінця.

Таким чином, Перше Коло, як учать нас, розвинуло лише один Елемент і природу, та людство в тому, що може бути названо одним аспектом Природи – названому деякими дуже ненауково, хоча *фактично* це може бути й так, «простором одного виміру».

Друге Коло виявило і розвинуло два Елементи – Вогонь і Землю; і *його* людство, пристосоване до цієї умови Природи, якщо тільки можна дати найменування людства істотам, які живуть в умовах, нині незнайомих людям, було – знову вживаючи знайому фразу в точно фігуративному сенсі та у єдиному сенсі, в якому це може бути вжито – істотами «двох вимірів».

Процес природного розвитку, який ми зараз розглядаємо, одночасно пояснює і дискредитує звичку обговорень властивостей *двох, трьох і чотирьох* або більше просторових *вимірів*; але мимохідь варто вказати на істинне значення розумної, але неповної інтуїції, що підказала спіритуалістам і теософам, та декільком великим ученим⁴⁰⁴ – вживання для цього поняття сучасного вислову «четвертого виміру простору». По-перше, легковажна безглуздість припущення, що Простір, сам по собі, може бути вимірний у будь-якому напрямку, не має сенсу. Звичайна фраза може бути лише скороченням більш повної формули – «*четвертий вимір матерії в Просторі*»⁴⁰⁵. Але, навіть будучи так розширена, ця фраза, однак, невдала, бо, хоча й цілком правильно, що просування еволюції повинне виявити нам нові властивості матерії, але й ті, з якими ми вже ознайомлені, насправді більш численні, ніж три виміри. Властивості, або, що буде, мабуть, більш відповідним терміном – ознаки матерії, – повинні завжди мати пряме відношення до почуттів людини. Матерія має довжину, колір, рух (молекулярний рух), смак і запах, властивості, які відповідають відчуттям, що існують у людини; і наступна ознака, що буде розвинена в ній, назвемо її поки «Проникністю» – буде відповідати наступному почуттю людини, що ми можемо назвати «Нормальним Ясновидінням». Так, коли деякі сміливі мислителі жадали четвертого виміру для пояснення проходження матерії через матерію або зав'язування вузлів на нескінченній мотузці, їм бракувало знання *шостої властивості* матерії. Три виміри насправді належать лише одній властивості або ознаці матерії – довжині. Простий, здоровий глузд справедливо повстає проти ідеї, що при будь-якому стані речей може бути більше, ніж три подібні виміри, як довжина, ширина й товщина. Ці терміни й сам термін «вимір» належать до одного плану мислення, до однієї стадії еволюції, до однієї властивості матерії. Поки Космос буде мати у своєму розпорядженні встановлені фути для прикладення до матерії, доти вона буде вимірятися лише трьома способами й не більше; подібно тому, як і відтоді, коли

404 Теорія проф. Цельнера була більш, ніж радо прийнята багатьма вченими, які є, до того ж, спіритуалістами, як, наприклад, проф. Бутлеров і Вагнер у Петербурзі.

405 Надавати реальності абстракціям є помилкою Реалізму. Простір і час часто розглядаються ніби окремо від усіх конкретних розумових уявлень розуму, замість того щоби бути прийнятими, як узагальнення цих понять у визначених аспектах. (*Bain, «Logic»* частина II, стор. 389).

ідея виміру вперше впровадилася в людське розуміння, стало можливо прикладати вимір лише в трьох напрямках – не більше.

Але ці міркування, у жодному разі, не повстають проти безсумнівності, що із часом, коли здатності людства помножаться, також будуть помножені і властивості матерії. Поки цей спосіб вираження ще більш неправильний, ніж навіть звичайна фраза про «схід» і «захід» сонця.

Тепер ми повернемося до обговорення матеріальної еволюції протягом Кіл. Було сказано, що матерія в Другому Колі може бути приповідно названа такою, яка володіє двома вимірами. Але тут нове застереження слід зробити. Цей вільний і фігуральний вислів може бути розглянутий – на одному плані мислення, як ми це бачили – як еквівалентний другій властивості матерії, що відповідає другій пізнавальній здатності або почуттю людини. Але ці дві зв'язані шкали еволюції стосуються процесів, що відбуваються в межах одного Кола. Послідовність первинних аспектів Природи, з якими зв'язана послідовність Кіл, стосується, як було вже зазначено, розвитку елементів – в окультному сенсі – Вогню, Повітря, Води й Землі. Ми перебуваємо ще тільки в Четвертому Колі і наш список поки що обривається. Порядок, у якому ці елементи згадані в попередній фразі, правильний з погляду езотеричних цілей і Таємних Вчень. Мільтон був правий, коли він говорив про «Сили Вогню, Повітря, Води й Землі». Земля, така, як ми знаємо її зараз, не існувала до Четвертого Кола, сотні мільйонів років тому, часу початку нашої геологічної Землі. «*Земна куля*», говорять Коментарі, була «*вогняна, холодна і промениста*» так само, як і її ефірні люди та тварини протягом Першого Кола», – протиріччя або парадокс на думку нашої сучасної науки – «*світною, більш ущільненою і важкою протягом Другого Кола; водянистою протягом Третього*». Таким чином, ми бачимо тут зворотний порядок елементів.

Центри свідомості Третього Кола, призначені до розвитку в людство, яким ми його знаємо, досягли пізнання третього Елемента Води. Якби ми повинні були робити наші висновки на підставі даних, що доставляються нам геологами, то ми повинні були би сказати, що не було справжньої води навіть під час вугільного Періоду. Нам говорять, що гігантські маси вугілля, які раніше були розсіяні в атмосфері, як вугільна кислота, поглиналися рослинами, тоді як більша частина цього газу була домішана до води. Тепер, якби це було так і ми повинні повірити, що вся вугільна кислота, що ввійшла до складу тих рослин, які утворили смолисте вугілля, лігніт і т.д., та сприяли формації вапняку і т.д., що все це в той період перебувало в атмосфері, у газоподібному вигляді, то тоді повинні були б існувати моря й океани рідкої вугільної кислоти! Але тоді, яким чином, на підставі цього висновку, вугільний період міг передувати Девонському та Силурійському Періодам – періодам риб і молюсків? Крім того, барометричний тиск повинен був перевищувати в кілька сотень разів тиск теперішньої нашої атмосфери. Як могли організми, навіть такі прості, як організми деяких риб і молюсків, витримати його? Існує цікава праця Бланшара про «Походження Життя», у якій він указує на деякі дивні протиріччя і плутанину в теоріях своїх колег, та на яку ми звертаємо увагу читача.

Центри свідомості Четвертого Кола додали до свого запасу Землю, як стан матерії, так само як і три інших елементи в їхній справжній трансформації. Коротше кажучи, жоден із так званих Елементів у трьох попередніх Колах не був таким, як ми знаємо його зараз. Наскільки ми знаємо, ВОГОНЬ міг бути *чистою* Акашею – Первинною Матерією «*Magnum Opus*» Творців і Будівельників, тим Астральним Світлом, котрий парадоксальний Еліфас Леві називає то «Тілом Святого Духу, то «Бафомедом», Андрогінним Козлом Мендеса». ПОВІТРЯ – просто Азотом, «Подихом Власників Небесного Склепіння», як називають його магометанські містики. ВОДА – тим первісним флюїдом, що, відповідно до Мойсея, потрібна була для створення «Живої Душі». Це може пояснити жадливі протиріччя та ненаукові твердження, що знаходяться в «*Книзі Буття*». Відокремивши перший розділ від другого, прочитавши перший, як писання Елохістів, і другий, як писання багато пізніших Іеговістів, однак, якщо читати між рядками, ми знайдемо той же самий порядок, у якому з'являються утвори, а саме: Вогонь (Світло), Повітря, Вода й Людина (або Земля). Бо фраза першого розділу (Елохічного) – «На початку створив Бог небо і землю», є перекручений переклад: це означає не «небо і землю», а подвійність або двояке небо, *верхні й нижні* небеса, або ж роз'єднання Первісної Субстанції, що була світлом у своїй верхній частині та п'тьмою у її нижній (виявленого Всесвіту), у її подвійності *невидимого* (нашими почуттями) і видимого для нашого пізнання. «І відокремив Бог світло від п'тьми»; і потім створив твердь (повітря). «Хай буде твердь посеред води, і хай відокремлює вона води від вод», тобто, «і відокремив води, які під твердю (наш виявлений видимий Всесвіт) від вод, які *над* твердю (невидимі [для нас] плани Буття)». У другому розділі (Іеговічному) рослини і трави створені раніше води, так само як у першому розділі *Світло* виявлено раніше *сонця*. «Господь Бог створив землю й небо, і всякий польовий кущ, якого ще не було на землі й усякі польові трави, що ще не росли; бо Господь Бог (Елохім) не послав дощу на землю й т.д.» – це безглуздість, якщо не прийняти езотеричного пояснення. Рослини *були* створені, перш ніж вони були в землі – *бо тоді не було такої землі як зараз*; і польові трави існували перш, ніж вони вирости такими, якими вони є тепер, у Четвертому Колі.

Обговорюючи і пояснюючи природу невидимих Елементів та вищезгаданого «Споконвічного Вогню», Еліфас Леві незмінно називає його «Астральним Світлом»; для нього він є «Великий Посередник Магії». Безсумнівно це так, але лише оскільки це стосується *Чорної* Магії і на нижчих планах того, що ми називаємо Ефіром, нуменом якого є Акаша; але навіть це буде визнано помилковим ортодоксальними окультистами. «Астральне Світло» є просто більш древній «Небесний Вогонь» Парацельса; і сказати, що «усе, що існує,

відбулося з нього і, що він зберігає та відтворює всі форми», як це робить він, означає, сповістити істину тільки в другій половині речення. Перше помилкове, бо якби все, що існує, було виявлено *через* (або *via*) цього посередника, то це не буде Астральним Світлом, бо останній не є Вмістище *всіх* речей, але, в найкращому разі, тільки відбиття *всього цього*. Еліфас Леві дуже справедливо визначає його «Силою в Природі», за допомогою якої людина, яка може оволодіти нею ... одна могла би ввести світ у сум'яття і перетворити вигляд його»; бо це і є «Великий Аркан Трансцендентальної Магії». Наводячи слова великого західного кабаліста в їхній перекладеній формі⁴⁰⁶, можливо, ми зможемо краще пояснити їх шляхом додавання іноді одного або двох слів, щоб показати різницю між західними та східними поясненнями того ж самого питання. Автор із приводу великої діючої Магічної Сили говорить:

«Цей всеосяжний і всепроникний флюїд, цей промінь, відділений від (Центрального або Духовного) Сонячного Блиску ... встановленого вагою атмосфери (!) і міццю центрального тяжіння... Астральне Світло, цей електромагнітний ефір, цей життєвий і сяючий теплорід, представлений на древніх зображеннях поясом Ісиди, що обвиває два стовпи ... у древніх же теогоніях змієм, який проковтує свій хвіст, емблемою обережності, і Сатурна (емблемою Безмежності, безсмертя й Кроноса-Часу – не бога Сатурна або ж планети). Він є крилатий дракон Медеї, двоякий змії кадуцея і Звабник у *Книзі «Буття»*; але він же й мідний змії Мойсея, що обвиває Тау ... нарешті, це диявол екзотеричного догматизму і насправді сліпа сила (вона не сліпа і Леви знав це), котру душі повинні скорити, щоб звільнитися від пут Землі, бо, якщо вони не зроблять цього, вони будуть поглинені тією ж самою міццю, яка раніше породила їх і повернуться в центральний та вічний вогонь».

Цей великий Архей нині всенародно відкритий одним і тільки для однієї людини – *J.W. Keely* з Філадельфії. Для інших же, хоча він і *відкритий*, проте, він повинен залишитися майже марним. «До цієї межі ти дійдеш...».

Все вищесказане так само практично, як і вірно, за винятком однієї помилки, уже нами поясненої. Еліфас Леві робить велику помилку, постійно ототожнюючи Астральне Світло з тим, що ми називаємо Акаша. У другому томі буде пояснено, чим він є насправді. Далі Еліфас Леві пише:

«Велика Магічна Сила є четверта еманція життєвого принципу [ми ж говоримо – вона є перша у внутрішній і друга в зовнішній (нашого) Всесвіту], третьою формою, якої є Сонце ... бо денне світило [Сонце] є лише відбиття і матеріальна тінь Центрального Сонця Істини, що висвітлює розумний [невидимий] світ Духу і, який сам є лише запозичене світло від Абсолюту».

Дотепер він досить близький істині. Але коли великий авторитет західних кабалістів додає, що, проте, «це не є безсмертний Дух, як уявили це індуські Ієрофанті» – ми відповідаємо, що він обмовляє зазначених Ієрофантів, бо вони нічого подібного не говорили; адже навіть екзотеричні письменники *Пуран* чітко спростовують це твердження. Жоден індус ніколи не приймав Пракриті – Астральне Світло, лише вище нижчого плану Пракриті, тобто, Матеріального Космосу – за Безсмертного Духа. Пракриті завжди називається Майєю, Ілюзією і засуджена до зникнення з усім іншим, включаючи богів, у час Пралайї. Як зазначено, Акаша навіть не Ефір і менш за все може вона бути Астральним Світлом. Ті, хто не можуть проникнути за межі мертвої букви *Пуран*, іноді змішували Акашу із Пракриті, з Ефіром і навіть із видимим небом! Також вірно, що ті, хто незмінно перекладали термін Акаша терміном «Ефір» – наприклад Вільсон – знайшовши, що Акаша називалася «матеріальною причиною звуку» і, крім того, яка володіє лише цією *єдиною властивістю*, уявили її у своєму невіданні, як «матеріальну» у фізичному сенсі. Також вірно, якщо ці властивості будуть зрозумілі буквально, і позаяк ніщо матеріальне або фізичне, і відтак умовне та тимчасове, не може бути безсмертним – згідно метафізики та філософії – то з цього можна було би зробити висновок, що Акаша не безмежна і не безсмертна. Але все це помилково, якщо обидва слова Прадхана, Первинна Матерія, і Звук, як її властивість, були не зрозумілі; перший термін (Прадхана), зазвичай, синонім Мулапракриті та Акаші, а останній (Звук) Промови, Слова Логосу. Це легко довести: бо це зрозуміло з наступної фрази у *Вішну Пурані*⁴⁰⁷. «Не було ні дня, ні ночі, ні неба, ні землі, ні тьми, ні світла, нічого іншого, за винятком лише Одного, неосяжного розумом, або того, що є Брахмо і Пумс (Дух), і Прадхана (Споконвічна Матерія)».

Тепер, що є Прадхана, якщо не Мулапракриті, Корінь усього в іншому аспекті? Бо, хоча й говориться далі, що Прадхана поринає в Божество, як і все інше, щоб залишився лише Єдиний Абсолют протягом Пралайї, проте, вона розглядається, як безмежна й безсмертна. Буквальний переклад говорить: «Єдиний Прадханіка Брахма Дух! ТЕ було». І коментатор тлумачить складний термін, як іменник, але не як похідне слово, вжите, як означальне, тобто, як щось «об'єднане із Прадхана». Крім того, учень повинен відзначити собі, що система пуранічна є дуалістичною, що не еволюціонує і, що щодо цього, з езотеричної точки зору, буде знайдено набагато більше в Санкхья і навіть у *Манав-Дхарма-Шастра*, незважаючи на те, що остання дуже відрізняється від першої. Отже Прадхана, навіть у *Пуранах*, є аспектом Парабрахмо, не еволюцією його, і повинна бути тим же, що й Мулапракриті Веданти. «Пракриті у своєму *первинному* стані є Акаша», говорить один учений Веданти⁴⁰⁸. Це майже абстрактна Природа. Акаша, отже, є Прадхана в іншій формі і, як така, не може бути Ефіром, вічно-невидимим посередником, за яким упадає навіть фізична наука. Також вона не є

406 «*The Mysteries of Magic*», A.E. Waite.

407 Вільсон, I, 23-24.

408 «*Five Years of Theosophy*», стор. 169.

Астральне Світло. Як сказано, вона є *нумен* семерикової диференційованої Пракриті⁴⁰⁹ – вічно непорочна «Матір» Сина, який не має Батька, який стає «Батьком» на нижчому виявленому плані. Бо Магат є перший продукт Прадхани або Акаші; і Магат, Світовий Розум, «характерна властивість якого є Буддхі» – ніщо інше, як Логос, бо його називають Ішвара, Брахма, Бгава і так далі⁴¹⁰. Коротше кажучи, він є «Творець» або Божественний Розум у творчій діяльності, «Причина всіх речей». Він є «Первонароджений», про кого *Пурани* говорять нам, що «Земля і Магат суть внутрішні та зовнішні межі Всесвіту» або, на нашій мові, негативний і позитивний полюси дуалістичної Природи (абстрактної та конкретної), бо *Пурани* додають:

«У такий спосіб – так само, як і сім форм (принципів) Пракриті обчислювалися від Магата до Землі – так само й під час (елементного) розкладання (*пратьяхара*) ці сім послідовно знову вступають один в інший. Яйце Брахми (*Сарва-Манда*) розкладається з його сімома зонами (*Двіна*), сімома океанами, сімома областями й так далі...»⁴¹¹.

Ось причина, чому окультисти відмовляються іменувати Акашу Астральним Світлом або називати її Ефіром. «У Батька Мого багато Осель» може бути зіставлене з окультною приказкою – «У нашої Матері є сім осель» або планів, з яких нижчий – Астральне Світло, перебуває поверх і навколо нас.

Елементи, прості або складні, не могли залишатися тими ж самими із часу початку еволюції нашого Ланцюга. У Всесвіті все незмінно просувається у Великому Циклі й, у той же час, безперестану спускається і сходить у малих Циклах. Природа ніколи не статична протягом Манвантари⁴¹², але постійно перебуває в процесі становлення, не просто тільки *буття*; і мінеральне, і рослинне, і людське життя постійно пристосовують свої організми до пнівних тоді Елементів; і тому, саме *ті* Елементи були тоді пристосовані до них, як пристосовані вони тепер до життя теперішнього людства. Тільки в наступному або П'ятому Колі, п'ятий Елемент, Ефір – грубе тіло Акаші, якщо тільки він може бути названий навіть так – зробившись звичайним фактором Природи для всіх людей, так само як і Повітря тепер звичайне для нас, перестане бути, як зараз гіпотетичним і стане «посередником» для безлічі речей. І тільки в тому Колі, ті вищі почуття будуть здатні до повного розкриття, росту й розвитку яких сприяє Акаша. Як уже зазначено, *часткове* ознайомлення із властивістю матерії – Проникністю – яке повинне розвиватися разом із шостим чуттям, може отримати розвиток у належний період у цьому Колі. Але з наступним Елементом, доданим до наших можливостей у наступному Колі, Проникність стане настільки явною властивістю матерії, що найбільш щільні форми цього Кола здадуться людині, як перешкоджаючі їй не більше, ніж густий туман.

Повернемося до Циклу-життя. Не вдаючись до довгих описів, даних про Вищі ЖИТТЯ, ми повинні спрямувати тепер нашу увагу просто на земні Суті й на саму Землю. Остання, як нам сказано, складалася для *Першого* Кола «Пожирателями», які розкладають і диференціюють зародки інших життів в Елементах; і варто допустити, що процес цей був дуже близький тому, що у теперішній стадії світу відбувається аеробами, коли вони, підриваючи і звільняючи хімічні побудови в організмі, трансформують тваринну матерію і породжують субстанції, що відрізняються у своїх будовах. Таким чином, Окультизм відкидає, так зване, Азотичне Століття науки, бо він доводить, що ніколи не було часу, коли б Земля була позбавлена життя. Де тільки є атом матерії, частка або молекула, навіть у її найбільш газоподібному стані, там життя в наявності, хоча б і в латентному та несвідомому стані.

*«Усе, що залишає стан Лайя, стає діяльним Життям: воно притягається в круговерт РУХУ (Алхімічний Розчинник Життя); Дух і Матерія є два Стани ЄДИНОГО, що є ні Дух, ні Матерія, обоє будучи Абсолютним Життям, латентним... Дух є перша диференціація ПРОСТОРУ (і в ньому). Матерія ж є перша диференціація Духу. Те, що є ні Матерія, ні Дух, є ТЕ – Безпричинна ПРИЧИНА Духу і Матерії, які суть Причина Космосу. І ТЕ ми називаємо ЄДИНИМ ЖИТТЯМ або Інтра-Космічним Подихом»*⁴¹³.

Повторюємо ще раз – *подібне породжує подібне*. Абсолютне Життя не може породити неорганічний атом, чи буде він простим або складним, і життя властиве навіть стану Лайя, подібно тому, як воно триває в людині, зануреній у глибоку каталепсію – людина ця виявляє всі ознаки трупу і, однак, вона жива істота.

409 У філософії Санкхья сім Пракриті або «творчі творіння» суть Магат, Ахамкара і *п'ять* Танматра. Див. Санкхья Каріка, III, і коментарі до них.

410 Див. *Лінга Пурана*, перший відділ, LXX, 12 *et seq.*; також *Вайю Пурана*, розд. IV, але, перш за все, попередню *Пурану* – Перший Відділ, VIII, 67-74.

411 *Вішну Пурана*. Книга VI, розд. IV. Цілком зайве говорити це індусам, котрі знають свої *Пурани* напам'ять, але дуже корисно нагадати нашим сходознавцям і тим західникам, які вважають переклад Вільсона за авторитет, що в своєму англійському перекладі *Вішну Пурани*, він винен у найбільш забавних протиріччях та помилках. Так, стосовно цього питання про сім Пракриті або сім зон Яйця Брахми, ці два виклади цілковито розходяться. В томі 1, стор. 40, говориться, що Яйце огорнуте в сім зовнішніх оболонок. Вільсон коментує: «Водою, Повітрям, Вогнем, Ефіром та Ахамкара», – останнє ж слово взагалі не існує в санскритських текстах. І в Томі V, на стор. 198 тієї ж *Пурани* написано: «Таким способом рахувались сім форм Природи (Пракриті) від Магата до Землі (?). Між Магатом або Мага-Буддхі та «Водою», і т.д., різниця дуже значна.

412 Також, згідно Гегеля, великого метафізика. Для нього Природа була *постійним розгортанням*. Чисто езотеричне уявлення. Творіння або Початок у християнському сенсі цілком немислиме. Як висловився вищезгаданий мислитель: «Бог (Дух Всесвіту) проявляє себе, як *об'єктивна Природа*, і знову піднімається з неї».

413 *Book of Dzyan – Сомт*. III, *par.* 18.

Коли «Пожирателі» – у котрих, на підставі деякого здорового глузду, вченим пропонують побачити, якщо вони цього хочуть, атоми Вогняної Туманності, бо окультисти не будуть заперечувати проти цього – коли «Пожирателі», говоримо ми, створили диференціацію «Вогняних Атомів», шляхом особливого процесу сегментації, останні стають Зародками Життя, які збираються відповідно до законів зчеплення і спорідненості. Потім Зародки життя породжують Життя іншого виду, які працюють над будовою наших Глобусів-Сфер.

Так, у першому Колі, Земна куля, будучи складеною примітивними вогняними життями – тобто, будучи оформлена у сферу – не мала ні твердості, ні властивостей, за винятком холодного блиску, ні форми, ні кольору; і тільки до кінця Першого Кола був розвинений нею один Елемент, що зі своєї, так би мовити, неорганічної або простої Сутності, став тепер, у нашому Колі, тим вогнем, що відомий нам у всій Системі. Земля була у своїй першій Рупа, сутність якої є Принцип Акаші, названий***, те, що зараз відомо й дуже помилково названо Астральним Світлом, котрий Еліфас Леві визначає як «Уяву Природи», ймовірно, щоб уникнути дати йому його справжнє найменування, як це роблять і інші.

У своїй Передмові до «*Історії Магії*» Еліфас Леві говорить:

«Саме через цю Силу, всі нервові центри таємно єднаються один з одним; від неї – народжуються симпатії та антипатії; від неї – маємо ми наші сни, саме вона викликає феномени другого зору і надприродні видіння... Астральне Світло (діючі під імпульсом потужних Воль) ... руйнує, згущує, роз'єднує, розбиває і вбирає всі речі... Бог створив її в той день, коли він вимовив: «*Fiat Lux*»... Вона направляєється Егрегорами, тобто, Владиками Душ, Духами енергії та дії»⁴¹⁴.

Еліфас Леві повинен був би додати, що Астральне Світло або Первісна Субстанція, якщо тільки взагалі можна розглядати її як матерію, є те, що називають Світлом; *Lux* езотерично пояснений, є тіло самих цих Духів і їхнє єство. Наше фізичне світло є прояв на нашій плані, і відбита променистість Божественного Світла, що виходить із колективного Тіла тих, кого називають «Світочами» й «Пломенями». Але жоден кабаліст не виявив такого таланта в накопиченні одного протиріччя на інше й у карбуванні в одній фразі парадокса за парадоксом, і в такому красномовному стилі, як Еліфас Леві. Він веде свого читача через найпрекрасніші долини, щоб залишити його потім на пустельній і голій скелі. Коментарі говорять:

«Через і від випромінювань семи Тіл, семи Ступенів Дхіані, народжуються сім різних Величин (Елементів), рух і гармонійний Союз яких породжують виявлений Всесвіт Матерії».

Друге Коло проявляє другий Елемент – ПОВІТРЯ; елемент, чистота якого забезпечила би безперервне життя кожному, хто користувався б ним. У Європі було лише два окультиста, які відкрили його й навіть частково застосовували на практиці, хоча склад його завжди був відомий серед вищих Східних Присвячених. Озон сучасних хіміків є отрута в порівнянні з істинним Універсальним Розчинником, існування якого ніколи не могло би бути запідозрене, якби він не існував у Природі.

«Від Другого Кола, Земля, – яка була дотепер мов плід в утробі Простору, – почала своє реальне існування; вона розвинула індивідуальне, почуттєве Життя, її другий Принцип. Другий відповідає Шостому (Принципу); другий є Життя безперервне, інший – тимчасове».

Третє Коло розвинуло третій Принцип – ВОДУ; тоді як Четвертий перетворив газоподібні флюїди та пластичну форму нашої Земної кулі у тверду, покриту корою, грубо матеріальну сферу, на якій ми живемо. Бгумі досягла свого Четвертого Принципу. На це можуть заперечити, що закон аналогії, на якому так наполягають, тут порушується. Анітрохи. Земля досягне своєї істинної закінченої форми – оболонки її тіла – зворотно тому, що відбувається з людиною наприкінці Манвантари, після Сьомого Кола. Євгеній Філалет був правий, запевняючи своїх читачів і «даючи при цьому своє слово честі», що ніхто ніколи не бачив «Землю», тобто, Матерію в її основній формі. Наша Земна куля перебуває ще у своєму стані Кама Рупа – астральному тілі бажань Ахамкара, темного егоїзму, породження Магата на нижчому плані.

Не матерія, складена з молекул і найменше всього людське тіло, Стхула Шаріра, є найбільш грубим з наших «Принципів», але істинно середній Принцип є істинний Тваринний Центр, тоді як наше тіло лише його оболонка, безвідповідальний фактор і медіум, за допомогою якого діє в нас звір протягом усього свого життя. Кожний мислячий теософ зрозуміє, що я цим хочу сказати.

Так думка, що людська оселя складена незліченними Життями тим же способом, як і скеляста кора нашої Землі, не має нічого відразливого в собі для істинного містика. Також наука не може повставати проти Окултного Вчення, бо той факт, що мікроскоп ніколи не могоме відкрити ультимативний, живий атом або саме життя, недостатній для відкидання цієї доктрини.

с) Наука вчить нас, що, як живі, так і мертві організми людини та тварини кишать сотнями бактерій різних видів; що ззовні, з кожним нашим вдихом нам загрожує навала мікробів, а зсередини полчища лейкоцитів, аеробів, анаеробів і тому подібних... Але наука ніколи ще не доходила до спільного з Окултною Доктриною твердження, що наші тіла, так само як і тіла тварин, рослин і каменів, складені взагалі з подібних істот, яких, за винятком найбільших видів, жоден мікроскоп не може вловити. Що ж стосується чисто тваринної і матеріальної частини людини, то наука зараз на шляху до відкриттів, які в значній мірі підтвердять цю теорію. Хімія та фізіологія, два великих маги майбутнього, яким призначено розкрити очі людині на великі фізичні істини. З кожним днем усе ясніше виявляється тотожність між тваринною і фізичною людиною, між рослиною

та людиною, і навіть між плазуном і його гніздом, скелею і людиною. Позаяк тотожність фізичної та хімічної будови всіх істот встановлена, то наука хімія могла б справедливо сказати, що немає різниці між матерією, яка склала бика і тією, котра утворила людину. Але Окультна Доктрина набагато точніше, вона говорить: тотожні не лише хімічні склади, але ті ж самі найменші, невидимі *Життя* складають атоми тіл, гори та маргаритки, людину й мурашу, слона і дерево, що укриває його від сонця. Кожна частка – чи назвете ви її органічною, чи неорганічною – є *Життя*. Кожний атом і молекула у Всесвіті є одночасно *життєдавцем* і *носієм смерті* для подібних форм, бо вони складають, за допомогою агрегацій, світи та короткострокових провідників, готових прийняти душу, що перевтілюється. І далі так само вони вічно руйнують і змінюють *форми* та виганяють душі з їхніх тимчасових жител. Атом створює і вбиває, він самозароджуючий і самознищуючий, він зароджує і знищує щомиті, у часі та просторі, цю таємницю з таємниць, *живе тіло* людини, тварини або рослини. І він так само породжує життя, як і смерть, красу і неподобство, добро та зло, і навіть приємні й неприємні, корисні та зловісні відчуття. Він є те таємниче ЖИТТЯ, колективно представлене незліченними міриадами Життів, які слідує за властивим їм спорадичним ритмом, дотепер незрозумілим законом Атавізму; закон цей копіює фамільні подібності так само як і ті, які він знаходить відбитими в аурах батьків кожної майбутньої людської істоти; таємниця, що отримає надалі більш повну увагу. Поки що може бути наведений один приклад, як ілюстрація. Сучасна наука починає відкривати, що птомаїн, алкалоїдна отрута, породжена розкладаннями трупів та матерії (також свого роду життя), будучи витягнутий за допомогою летучого ефіру, дає запах такої ж сили, як запах найбільш свіжого апельсинного цвіту; але, звільнені від кисню, такі алкалоїди дають або найбільш нудотний, огидний запах або ж найприємніші пахощі, що нагадують найтонший аромат квітів; припускають, що подібні квіти зобов'язані своїм приємним запахом отрутному птомаїну. Також отрутна сутність деяких грибків майже тотожна з отрутою кобри Індії, найбільш смертоносною з усіх змій. Французькі вчені Арно Готьє і Віллє знайшли в слині живих людей той же отрунний алкалоїд, що й у слині жаб, саламандр, кобр і триноцефала португальського. Доведено, що найбільш смертельна отрута, чи буде вона названа птомаїном, чи лейкомаїном або алкалоїдом, породжується живими людьми, тваринами і рослинами. Готьє також відкрив, що алкалоїд у свіжому трупі й мозку бика, та отрута, яку він називає *xanthocreatinine*, тотожні із субстанцією, витягнутою з отрутною слиною плазунів. Підозрюється, що саме мускульні тканини, найбільш діяльні органи в тваринній економії, є батьками або факторами отрут, які мають те ж значення, як і вугільна кислота та сечовина у функціях життя і є ультимативними продуктами внутрішнього згоряння. І хоча ще не цілком з'ясовано чи можуть отрути породжуватися тваринною системою живих істот, без участі та входження мікробів, все-таки встановлено, що тварина породжує отруйні субстанції у своєму фізіологічному або живому стані.

Таким чином, наука, відкривши наслідки, повинна знайти тепер їхні *первинні* причини; але вона ніколи не зможе досягти цього без допомоги древніх наук, Алхімії, Окультної Ботаніки та Фізики. Нас учать, що кожна фізіологічна зміна в додаванні до патологічних феноменів, хвороб – ні, саме життя або вірніше, об'єктивний феномен життя, вироблений деякими умовами та змінами у тканинах тіла, що дозволяє і примушує життя діяти в даному тілі – все це завдячує тим невидимим «Творцям» і «Пожирачелям», які так неточно і узагальнено йменуються мікробами. Можливо хтось припустить, що ці Вогняні Життя й мікроби науки тотожні? Це буде невірно. Вогняні Життя є сьомий і вищий підрозділ плану матерії та відповідають в індивідуумі Єдиному Життю Всесвіту, хоча лише на цьому плані матерії. Мікроби науки є перші й нижчі підрозділи на другому плані – плані матеріальної Прани або Життя. Фізичне тіло людини піддається повній зміні в будові кожні сім років і його руйнування та збереження завдячує змінним функціям Вогняних Життів, як Руйнівників, так і Будівельників. Вони є Будівельниками, які, жертвуючи собою у вигляді життєздатності для приборкання руйнівного впливу мікробів, а також і постачаючи мікробів тим, що їм необхідно, таким чином стримують їх і примушують їх складати матеріальне тіло і його клітини. Вони ж є і Руйнівниками, коли це приборкання видалено і мікроби, не забезпечені більше життєвою будівельною енергією, впали у заколот, як посередники руйнування. Так, протягом першої половини людського життя перші *п'ять* періодів, по сім років кожний, Вогняні Життя побічно зайняті процесом побудови матеріального тіла людини; Життя протікає по висхідній шкалі й сила використовується на творення і посилення. По закінченні цього періоду, наступає час зворотного руху, і в той час, як робота Вогняних Життів виснажилася в силі своїй, починається також робота руйнування і убування.

Можна простежити тут аналогію між космічними подіями спуску Духу в матерію протягом першої половини Манвантари (планетної так само як і людської) і його сходження, за рахунок Матерії, у другій половині. Ці міркування стосуються лише плану матерії, але гамівний вплив Вогняних Життів на нижчий підрозділ другого плану, мікробів, підтверджується фактом згаданим у вищевказаній теорії Пастера, що клітини органів, коли вони не знаходять собі достатньо кисню, пристосовуються до цієї умови і *утворюють* ферменти, які, поглинаючи кисень із субстанцій речовин, що стикається з ними, спричиняють їх руйнування. Так процес починається однією клітиною, що обкрадає свого сусіда, позбавляючи його джерела його життєздатності, коли цього постачання недостатньо; і руйнування, почате у такий спосіб, триває безперервно.

Такі дослідники, як Пастер, є кращими друзями та помічниками Руйнівників, і гіршими ворогами Творців, – якби останні не були одночасно і руйнівниками. Однак, щоб то не було, але одне безсумнівно в цьому; а саме, що знання цих первинних причин і ультимативної сутності кожного Елементу, його Життів, їхніх функцій, властивостей і умов зміни – становить основу МАГІЇ. Можливо Парацельс був єдиним окультистом у

Європі, присвяченим у цю таємницю протягом останніх сторіч християнської ери. Якби злочинна рука не поклала кінець його життя до часу, призначеного йому Природою, фізіологічна Магія мала б менше таємниць для цивілізованого світу, ніж зараз.

d) Але яке відношення має Місяць до всього цього? – запитають нас. Що спільного мають «Риба, Гріх і Сома (Місяць)» в апокаліптичній фразі Станці, з мікробами життя? З останніми ніякого, крім того, що вони користуються житлом із глини, приготовленим ними, але з божественною досконалою Людиною відношення це велике. Бо «Риба, Гріх і Місяць» спільно становлять три символи безсмертної Істоти.

Ось усе, що може бути видано. Також авторка цієї праці не претендує на більше знання щодо цих дивних символів, ніж те, що може бути почерпнуто про них з екзотеричних релігій – можливо, з таємниці, що лежить в основі Матсья (Риба) Аватара Вішну, халдейського Оанн'а, Людини-Риби, відбитого в незламному знаку Зодіаку, Рибах, і прохідного через обидва *Завіти* в особистостях Іешуа, Сина Навина (Риба) та Ісуса; або з таємниці алегоричного «Гріха», або падіння Духу в Матерію; і Місяця – оскільки це стосується Місячних Предків, Пітрі. Поки що добре нагадати читачеві, що в той час, як Місячні Богині в кожній міфології, особливо в грецькій, були пов'язані з дітородінням, через вплив Місяця на жінок і зачаття, окультний і дієвий зв'язок нашого супутника із заплідненням до цього дня не відомий фізіології, що розглядає кожне народне знання щодо цього, як грубе марновірство. І позаяк марно обговорювати це в подробицях, ми можемо поки зупинитися, щоб лише коротко сказати про місячну символіку і показати, що зазначене марновірство належить до найдавніших вірувань і навіть до Іудаїзму – основи Християнства. У ізраїльтян головною функцією Іегови було дітородіння, і Езотеризм *Біблії*, витлумачений кабалістично, безсумнівно вказує, що Свята Святих у Храмі була просто символом утроби. Це зараз доведено поза всякими сумнівами, за допомогою *числового* читання *Біблії*, взагалі, і Книги *Буття* особливо. Ця ідея, звичайно, була запозичена євреями від єгиптян та індуців, Свята Святих котрих символізована Покоєм Царя у Великій Піраміді й у символах *Йони* екзотеричного Індуїзму. Для пояснення й у той же час, щоб показати величезну різницю в дусі тлумачення і в первісному сенсі цих же символів серед древніх східних окультистів і єврейських кабалістів, ми направляємо читача до відділу про «Свята Святих» у другому томі.

Фалічний культ розвинувся лише із втратою ключа до істинного значення символу. Це було останнє і найбільш фатальне відхилення зі шляху Істини та божественного знання на бічну стежку вигадки, зведеного в догму людськими підробками та ієрархічним честолюбством.

СТАНЦА VII. – Продовження.

6. ВІД ПЕРВОНАРОДЖЕНОГО⁴¹⁵ НИТКА МІЖ МОВЧАЗНИМ СВІДКОМ І ЙОГО ТІННЮ СТАЄ УСЕ МІЦНІШОЮ Й УСЕ ОСЯЙНІШЕ З КОЖНОЮ ЗМІНОЮ⁴¹⁶... РАНКОВЕ СОНЯЧНЕ СВІТЛО ПЕРЕТВОРИЛОСЯ НА СЯЙВО ПОЛУДНЯ...

Фраза – «Нитка між Мовчазним Свідком і його Тінню (Людиною) міцнішає і осяйніше з кожною Зміною», є ще одна психологічна таємниця, що знайде пояснення в другому томі. Зараз же достатньо сказати, що «Свідок» і його «Тіні» – останні обчислюються кількістю перевтілень Монади – єдині. Свідок або Божественний Прообраз перебуває на верхньому щаблі Сходів Буття; Тінь на нижчій. Також Монада кожної живої істоти, якщо тільки її моральна низькість не порве зв'язки з нею, і вона не відірветься, і не заблукає в «Місячній Стежці» – за окультним вираженням – *є індивідуальний Дхіан-Коган, відмінний від інших і з властивою йому свого роду духовною Індивідуальністю* протягом однієї спеціальної Манвантари. Його Принцип, Дух (Атман), звичайно, єдиний з Єдиним Всесвітнім Духом (Параматма), але Носій (Вахана), в якому він укладений, а саме, Буддхі, є частиною і часткою цієї Дхіан-Коганічної Єдності; і в цьому полягає таємниця *всюдисущності*, що обговорювалася на попередніх сторінках. «Я й Батько Мій, суций у Небесах, єдині», говорить Християнське Писання і в цьому випадку воно є вірним відзвуком езотеричної догми.

СТАНЦА VII. – Продовження.

7. «НИНІ, ЦЕ ТВОЄ КОЛЕСО», СКАЗАВ ПЛОМІНЬ ІСКРИ. «ТИ – Я, МОЯ ПОДОБА І МОЯ ТІНЬ. Я САМ ОГОРНУВСЯ ТОБОЮ І ТИ МІЙ ВАХАНА⁴¹⁷, ДО ДНЯ «БУДЬ ІЗ НАМИ», КОЛИ ТИ ЗНОВУ СТАНЕШ МНОЮ ТА ІНШИМИ, СОБОЮ І МНОЮ» (a). ПІСЛЯ ЦЬОГО БУДІВЕЛЬНИКИ, ОГОРНУВШИСЬ У СВОЮ ПЕРШУ ОБОЛОНКУ, СПУСКАЮТЬСЯ НА БЛИСКУЧУ ЗЕМЛЮ, І ОЧОЛЮЮТЬ ЛЮДЕЙ – БУДУЧІ НИМИ САМИМИ (b)...

a) День, коли Іскра знову стане Пломеним, коли Людина порине у свого Дхіан-Когана й стане «Мною та іншими, собою і Мною», як сказано в Станці, означає, що у Паранірвані – коли Пралайя приведе не тільки

415 Примітивна або Первинна Людина.

416 Перевтілення.

417 Носій.

матеріальні і психічні тіла, але навіть духовні Его, до їхнього основного принципу – Минуле, Сьогодні та навіть Майбутнє Людство, як і все створене, буде єдине. Все суще повернеться у Великий Подих. Інакше кажучи, усе буде «занурене в Брахмо» або в Божественну Єдність.

Чи не є це знищенням, як думає хтось? Або *атеїзм*, як схильні припускати інші критики, шанувальники *особистого* божества і віруючі в антифілософський рай? Ні те, ні інше. Більш, ніж марно вертатися до питання про розсуд атеїзму в тому, що є ознакою найбільш витонченої духовності. Вбачати у Нірвані знищення рівносильне тому, що сказати про людину занурену у здоровий, *позбавлений сновидінь, сон – який не запам'ятовується у фізичній пам'яті та мозку, бо вище Я сплячого перебуває тоді в його первісному стані Абсолютної Свідомості* – що він теж знищений. Останнє порівняння відповідає лише одній стороні питання, найбільш матеріальній; бо *поглинання* у жодному разі не є подібним «сном без сновидінь», але навпаки, *Абсолютним* Існуванням, безумовним єднанням або станом, описати яке людська мова цілком і безнадійно не здатна. Єдине наближення до того, що можна було б назвати зрозумілим уявленням цього стану, може бути виявлено тільки в панорамних видіннях Душі, викликаних за допомогою духовних уявлень божественної Монади. Також, ні Індивідуальність – *ні навіть сутність Особистості*, якщо така залишається, – не губиться внаслідок поглинання. Бо, яким би не був безмежним, з людської точки зору, паранірванічний стан, проте, він має межу у Вічності. Позаяк він досягнутий, то та ж Монада знову *виникне* з цього стану, як ще більш піднесена істота і на набагато більш високому плані, щоб знову почати свій цикл удосконаленої діяльності. Людський розум, у його теперішній стадії розвитку, не тільки не може переступити, але ледве навіть може досягти цього плану мислення. Розум коливається тут, на межі неосяжної Абсолютності й Вічності.

b) «Охоронці» царюють над людьми впродовж цілого періоду Сат'я-Юги і в малих наступних Югах, до початку Третьої Корінної Раси, після якої з'являються Патріархи, Герої і Предки (як наприклад у єгипетських династіях, перерахованих жерцями Солону), втілені Дх'яни нижчого ступеня, аж до царя Менеса та людських царів інших народів. Всі вони були ретельно записані. Згідно символістів, ця Міфічна Доба, звісно, розглядається лише, як казка. Але, позаяк традиції і навіть хроніки таких Династій *Божественних* Царів, Богів, котрі царювали над людьми, за якими ішли династії Героїв або Гігантів, існують у літописах кожного народу, то важко зрозуміти, як усі народи, що жили під сонцем, з яких деякі були роз'єднані величезними океанами і належали до різних півкуль, подібно древнім перуанцям і мексиканцям, так само, як і халдеї, могли створити ті ж «казки» у тому ж порядку подій?⁴¹⁸ Проте, позаяк Таємна Доктрина викладає *Історію* – яка, хоча й езотерична та традиційна, однак, більш достовірна, ніж неуцька історія – то ми маємо таке ж право дотримуватися наших вірувань, як і всякий інший, чи то релігійний фанатик, чи ж скептик. І Доктрина говорить, що Дх'яні-Будди двох вищих Груп, а саме, Охоронці або Зодчі, забезпечили численні й різні раси божественними Царями та Вождями. Останні учили людство мистецтвам і наукам, перші ж відкрили втіленим Монадам, які щойно скинули свої провідники нижчих царств і тому втратили всякий спогад про своє божественне походження, великі, духовні істини Трансцендентальних Світів.

Таким чином, Охоронці, як це висловлено в Станці, спускаються на сяючу Землю і головують над людьми, «будучі ними самими». Царі, які царюють, закінчили свій цикл на Землі та в інших Світах у попередніх Колах. У майбутніх Манвантарах вони піднімуться на більш високі системи, ніж наш планетний Світ; і вибрані з нашого людства піонери, на важкому й трудному шляху до просування, займуть місце своїх Попередників. Майбутня велика Манвантара з'явиться свідком, як люди нашого Життєвого Циклу стануть наставниками і керівниками людства, монади якого можуть зараз ще бути ув'язненими – у напівсвідомості – у найбільш розумних членах тваринного світу, в той час, як їхні нижчі принципи можуть одухотворяти, можливо, вищі види рослинного царства. Так проходять цикли семерикової еволюції в Семериковій Природі; природі духовній або божественній; психічній або напівбожественній, розумовій, пристрасній, інстинктивній або *пізнавальній*, напівматеріальній; і чисто матеріальній або фізичній природі. Всі вони розвиваються і прогресують циклами, переходячи з одного в інший, дотримуючись двоякого процесу, відцентрового й доцентрового, *єдині* у своїй ультимативній сутності, *семерикові* у своїх аспектах. Звичайно нижча та, котра залежить і підлягає нашим п'яти фізичним почуттям, яких насправді сім, як буде це показано надалі, на підставі авторитету найдавніших *Упанішад*. Все це застосовне як до індивідуального людського життя, що почуває свідомо, так і до тваринного або ж рослинного; кожне із цих життів є мікрокосмом свого вищого макрокосму; так і до проявленого Всесвіту, періодично для спільного просування незліченних життів, видихань Єдиного Життя; щоб шляхом, постійного розгортання кожний космічний атом у цьому безмежному Всесвіті пройшов би через безформність і невідчутність, через змішані напівземні природи і до матерії в повному зародженні, й потім, при кожному новому періоді, знову сходив би вище, наближаючись до кінцевої мети; щоб кожний атом, стверджуємо ми, міг через *особисті індивідуальні досягнення й зусилля*, досягти плану на якому він знову стає Єдиним Безумовним УСІМ. Але між Альфою і Омегою проходить важка «Стежка», облямована тернами, що спочатку йде униз, а потім:

Кружляє, безперестану сходячи,
Так, до самого кінця...

418 Див., наприклад, працю *Augustus le Plongeon – «Sacred Mysteries among the Mayas and the Quichés»*, де вказана тотожність вірувань і ритуалів серед єгиптян і майя. Древній священний алфавіт майя і єгиптян майже тотожний.

Почавши свій довгий шлях непорочним, Мандрівник усе більше й більше поринав у гріховну матерію, з'єднавши себе з кожним атомом у виявленому просторі – і, після боротьби та страждань у кожній формі Життя та Існування, коли він ототожнив себе з колективним людством, він опинявся лише на дні долини матерії, який пройшов лише половину свого циклу. Це людство він створив за своєю подобою. Для того, щоб просунути нагору і досягти своєї істинної оселі, «Бог» повинен тепер сходити крутим і тяжким шляхом Голгофи Життя. Це і є мучеництво самоусвідомленого існування. Подібно Вішвакарману він повинен принести себе в жертву самому собі, щоб спокутувати всі істоти й воскреснути з «Безлічі» у Єдине Життя. Тоді він, воістину, сходить на Небеса, де, занурений у незбагненне Абсолютне Буття і Блаженство Нірвани, він буде царювати безмежно, і звідки він знову зійде при наступному «Пришесті», котре частина людства очікує в розумінні мертвої букви, як «Друге Пришестя», інша ж, як останнього «Калкі Аватара».

ПІДСУМОК

«Історія Творення й Світу цього, від початку його до наших днів, містить сім розділів. Сьомий розділ ще не написаний».

Т. Субба Роу⁴¹⁹.

Зроблена була спроба написати перший із цих «семи розділів» і тепер вона закінчена. Яким би не був неповним і слабким цей виклад, однак, він є наближення – вживаючи слово в математичному сенсі – до того, що є найдавніша основа для всіх наступних космогоній. Спроба передати на європейську мову величну панораму закону, вічного періодичного прояву, відбитого на пластичних розумах перших рас, обдарованих свідомістю Тими, Хто відбивав його з Космічного Розуму, зухвала; бо жодна людська мова, за винятком санскриту – який є мовою Богів – не може виконати це, хоча б із деякою часткою точності. Але недоліки цієї праці повинні бути пробачені заради спонукальної причини, що надихнула її.

У своїй цілісності, ні попереднє, ні наступне, ніде не можна знайти повністю. Вчення це не викладається в жодній із шести шкіл філософії Індії, бо воно належить до їхнього синтезу, сьомого, котре є Окультна Доктрина. Вона не написана на порохнявих папірусах Єгипту, також не вирізана й на асирійських табличках або гранітних стінах. Книги Веданти – «останнє слово людського знання» – видають лише метафізичний аспект цієї світової космогонії, а їхній неоціненний скарб *Упанішади* – *Упа-ні-шад*, складене слово, що виражає перемогу над неуттвом за допомогою одкровення таємного, духовного знання – вимагає тепер додаткового володіння основним ключем, щоб дати можливість учневі проникнути в їхнє повне значення. Причину цього я наважуюся викласти тут, як я довідалася її від одного з Магатм.

Найменування *Упанішади* зазвичай перекладається, як «Езотерична Доктрина». Ці трактати становлять частину Шруті або «Викрите Знання», коротше кажучи, Одкровення, і звичайно вони приєднані до частини *Вед*, названої «Брахмана» і становлять їхній третій відділ.

«[Тепер] *Веди* мають певний двоякий сенс – один виражений буквальною значенням слів, інший, зазначеним розміром і *svara* (інтонацією), які і є, наче життя *Вед*... Учені пандити та філологи, звичайно, заперечують, що *svara* має що-небудь спільне з філософією або древніми езотеричними доктринами; але таємничий зв'язок між *svara* і світлом є одна з найбільш глибоких таємниць»⁴²⁰.

Існує більше 150-ти *Упанішад*, перерахованих сходознавцями, які вважають, що найдавніша була написана, імовірно, близько 600 років до Р. Хр.; але правдиві тексти не становлять і п'ятої частини всього числа. *Упанішади* для *Вед* є те ж, що й *Кабала* для єврейської Біблії. Вони тлумачать і викладають таємний і містичний сенс Ведичних текстів. Вони говорять про початок Всесвіту, про природу Божества і про Дух і Душу, так само як і про метафізичний зв'язок Розуму з Матерією. Коротенько: вони **МІСТЯТЬ початок і кінець усього людського знання, але вони перестали РОЗКРИВАТИ його із часів Будди**. Якби це було інакше, то *Упанішади* не могли би бути названі *езотеричними*, бо вони тепер відкрито приєднані до священних брахманських книг, які в цей час стали доступні навіть *Mlechchha'm* (варвари-іноземці) і європейським сходознавцям. Одна річ у них – і це в усіх *Упанішадах* – незмінно й постійно вказує на їхнє древнє походження й доводить (а), що вони були написані в деяких своїх частинах набагато *раніше*, ніж система каст стала тиранічним установленням, яким вона є й по цей час; і (б), що половина їхнього змісту була знищена, тоді як деякі інші були переписані й скорочені. «Великі Вчителі вищого Знання й брахмани постійно представлені в них, як такі, що йдуть до Кшатріїв (каста воїнів), царів, щоб стати їхніми учнями». Як справедливо зауважує проф. *Cowell*, *Упанішади* «дихають зовсім іншим духом (ніж інші брахманські писання), свободою думки, яку не знаходимо в жодній із ранніх праць, крім самих гімнів *Pig-Vedi*». Другий факт пояснюється традицією, записаною в одному з манускриптів про Життя Будди. У ньому говориться, що *Упанішади* спочатку були приєднані до їхнього *Брахмана*, після реформи, котра повела до винятковості справжньої системи каст серед брахманів, кілька сторіч після навали на Індію «Двічінароджених». Вони були закінчені в ці дні й ними користувалися для наставляння учнів, що готувалися до Присвяти.

419 В «*Theosophist'e*» – 1881.

420 Т. Субба Роу. «*П'ять Років Теософії*», стор. 154.

Це тривало доти, доки *Веди* і *Брахмана* залишалися у винятковому зберіганні брахманів при храмах – коли поза священною кастою ніхто не мав права вивчати або навіть читати їх. Потім з'явився Готама, Царевич із Капілавасту. *Вивчивши* всю брахманську Мудрість у *Рахасья* або в *Упанішадах*, і знайшовши, що вчення мало відрізнялися, якщо тільки взагалі відрізнялися від вчення «Учителів Життя», які живуть на сніжних вершинах ланцюга Гімалаїв⁴²¹, учень брахманів, обурившись, що Таємна Мудрість була так схована від усіх, крім брахманів, вирішив через оприлюднення її врятувати весь світ. Тоді й трапилося, що брахмани, бачачи, як їх Священне Знання й Окультина Мудрість переходять у руки *Mlechchha*, скоротили тексти *Упанішад*, зміст яких спочатку був у три рази більший *Вед* і *Брахмана* разом узятих, не змінивши, однак, жодного слова в текстах. Вони просто вилучили з Манускриптів найважливіші частини, що містять останнє слово Буття. З тих пір ключ до брахманського таємного коду залишився лише у Присвячених, і брахмани, таким чином, були в змозі відкрито заперечувати правильність Вчення Будди, вдаючись до своїх *Упанішад*, що назавжди замовкли про головні питання. Така езотерична традиція за межами Гімалаїв.

Шрі Шанкарачарья, цей найбільший Присвячений з тих, які жили в історичну епоху, написав багато *Бгашья* (Коментарів) на *Упанішади*. Але є причини припускати, що справжні трактати його ще не потрапили в руки філістимлян, бо вони занадто ревно охороняються в його монастирях (Матх). Є ще більш вагомими причини вірити, що безцінні Бгашья на Езотеричну Доктрину брахманів, складені їхнім тлумачем, залишаться, ще на протязі століть, мертвою буквою для більшості індусів, крім Смартава-брахманів. Ця секта, заснована Шанкарачарья, ще дуже сильна в Південній Індії і зараз майже єдина, котра випускає учнів, що зберегли достатньо знання, щоб зрозуміти мертвою буквою *Бгашья*. Причина в тому, що вони єдині, які мають іноді істинних Присвячених на чолі своїх *Math'*, як, наприклад, у Шрінга-гірі в західних Гхатах Майсора. З іншого боку, немає секти більш винятково замкнутої в безнадійно нетерпимій касті брахманів, ніж каста Смартава; і стриманість її послідовників у видачі того, що вони можуть знати про Окультині Науки та Езотеричну Доктрину, рівняється тільки їхній гордості та знанню.

Тому, та, яка пише це твердження, повинна бути задалегідь підготовленою зустріти велику протидію і навіть заперечення тверджень, подібно наведеному у цій праці. Не тому, що ми колись претендували на непогрішність або на досконалу точність кожної подробиці всього, що тут написано; але факти в наявності, і вони навряд чи можуть бути заперечені. І якщо, через труднощі, властиві обговорюванню тут темам, а також через майже непереборну обмеженість англійської мови, як і взагалі всіх європейських мов, висловити деякі поняття, більш, ніж імовірно, що авторка виявилася неуспішною у своїх спробах дати пояснення в найкращій і найбільш ясній формі, проте все, що могло бути зроблено при таких несприятливих обставинах, було виконано і це найбільше, що можна чекати від будь-якого письменника.

Тепер дамо коротке повторення і доведемо просторістю викладених тем, як важко, якщо тільки взагалі можливо, виявити їм повну справедливу оцінку.

1) Таємна Доктрина є накопичена Мудрість Століть, і вже одна її Космогонія є найбільш дивовижною і розробленою з усіх систем, навіть у такій затемненій формі, як в екзотеризмі *Пуран*. Але така таємнича міць окультиного символізму, що факти, які в дійсності зажадали незліченних поколінь присвячених ясновидців і пророків, які присвятили себе координуванню, записуванню і поясненню їх протягом приголомшливих серій еволюційного прогресу, всі ці факти відбиті на декількох сторінках геометричних знаків та гліфів. Палаючий погляд цих ясновидців проникав у саме ядро матерії і знаходив душу речей там, де звичайний непосвячений спостерігач, яким би не був він ученим, помітив би лише зовнішню роботу форми. Але сучасна наука не вірить у «душу речей» і, отже, відкине всю систему древньої космогонії. Даремно казати, що розглянута тут система не є вигадництво однієї або декількох окремих особистостей, але представляє із себе безперервний запис багатьох тисяч поколінь ясновидців, відповідні досвіди яких повинні були досліджувати і перевіряти традиції, передані усно від однієї ранньої Раси до іншої, традиції вчень дані вищими та найвищими Істотами, які охороняли дитинство людства; також, що протягом довгих століть «Мудрі Люди» П'ятої Раси – Мудреці, які перебували серед урятованих від останнього Катаклізму й зміни материків – проводили свої життя *не навчаючи, але навчаючись*. Як виконали вони це? Відповідь: звіряючи, досліджуючи й перевіряючи в усіх відділах Природи традиції стародавності шляхом безпосередніх видінь, прозрінь великих Адептів, тобто, людей, які розвинули й удосконалили свої фізичні, ментальні, психічні та духовні організми до крайніх меж. Жодне видіння лише одного якогось Адепта не приймалося, поки воно не було перевірено й підтверджено видіннями інших Адептів – отриманими так, щоб постати незалежним свідченням – і століттями досвідів.

2) Основний закон у цій системі, центральна точка з якої все виникає, навколо якої і до якої все тягнеться та на якій висить уся її філософія, є Єдина, Однорідна, Божественна **СУБСТАНЦІЯ-ПРИНЦИП**, Єдина Початкова Причина.

Ті, деякі, лампади яких сяяли сильніше, від Причини до причини
Спрямовані були до джерела Природи таємниць,
І знайшли вони, що Принцип Первинний, Єдиний, повинен мати буття.

421 Названі також «Синами Мудрості» й «Вогняного Туману», та «Братами Сонця» в китайських записках. Сі-цзан (Тибет) згадується в Манускриптах потаємної бібліотеки в провінції Фу-цзянь, як велике місцезнаходження Окультиного Знання споконвіку, століття до Будди. Імператор Юй-Великий (2207 р. до Р. Хр.), благочестивий містик і великий Адепт, як говорять, отримав своє знання від «Великих Учителів Сніжного Гірського Ланцюга» в Сі-цзан.

Він називається «Субстанція-Принцип», бо він стає «Субстанцією» на плані виявленого Всесвіту, Ілюзією, залишаючись «Принципом» у безпочатковому і в нескінченному абстрактному, видимому і невидимому ПРОСТОРИ. Це є Всюдисуша Реальність, безособова, бо вона містить геть усе. Її *невизначність* є *основним уявленням* Системи. Вона латентна в кожному атомі Всесвіту і є сам цей Всесвіт.

3) Всесвіт є періодичний прояв цієї невідомої Абсолютної Сутності. Назвати це «Сутністю» значить погрішити проти самого духу філософії. Бо хоча іменник може бути зроблений, у цьому випадку, від дієслова *esse* (існувати), однак, ВОНА не може бути ототожнена з якою-небудь «істотою» в уявленні доступному людському розуму. Найкраще це описано, як ні Дух, ні Матерія, але й те й інше одночасно. Парабрахмо і Мулапракріті єдині в дійсності й, однак, Двоє у всесвітнім уявленні Виявленого, навіть у понятті Єдиного Логосу, першого «Прояву», якому, як це доводить талановитий лектор в «*Замітках на Бхагават Гіту*», *ВОНО* з об'єктивної точки є, як Мулапракріті, а не як Парабрахмо; як його Покрив, а не як схована позаду Єдина Реальність, котра безмежна й абсолютна.

4) Всесвіт, з усім у ньому суцям, називається Майєю, бо все в ньому тимчасове, від скороминушого життя світляка до життя Сонця. У порівнянні з Непохитністю ЄДИНОГО і з незмінюваністю цього Принципу, Всесвіт, з його скороминушими, вічно мінливими формами, неминуче повинен уявлятися розуму філософа не більше, ніж блукаючим вогником. Проте, Всесвіт досить реальний для свідомих істот, які живуть у ньому, і, які так само не реальні, як і він сам.

5) Усе в цьому Всесвіті, в усіх його царствах, має *свідомість*; тобто, обдароване свідомістю, властивою його виду і на його плані пізнання. Ми, люди, повинні пам'ятати, що якщо ми не вловлюємо ознак свідомості, які ми могли б визнати як такі, скажімо в каменях, то, проте, ми не маємо права говорити, що *свідомість відсутня в них*. Немає такої речі, як «мертва» або «сліпа» матерія, бо не існує «сліпого» або «несвідомого» Закону. Подібні поняття не мають місця в уявленні Окультної Філософії. Остання ніколи не зупиняється на поверхневій очевидності і для неї нумеральні Єства більш реальні, ніж їхні об'єктивні відповідності; у цьому вона подібна із системою середньовічних номіналістів для яких спільності були реальностями, а частковості існували тільки номінально та в людській уяві.

6) Всесвіт виробляється і *спрямована зсередини назовні*. Як угорі, так і вниз, як на Небі, так і на Землі, і людина, мікрокосм і мініатюрна копія Макрокосму, є живий свідок цьому Всесвітньому Закону і його способу дії. Ми бачимо, що кожний *зовнішній рух*, дія або жест, чи то вольовий, чи механічний, органічний або розумовий, виробляється і випереджається *внутрішнім* почуттям або емоцією, волею або бажанням, думкою або розумом. Так само як ніякий зовнішній рух або зміна в людському зовнішньому тілі, коли воно нормальне, не може відбутися, якщо воно не викликано внутрішнім імпульсом, даним через одну із трьох названих функцій, точно так само і в зовнішньому або виявленому Всесвіті. Весь Космос керований, контрольований і одушевлений майже нескінченними серіями Ієрархій свідомих Істот, з яких кожна має призначену місію і хто – чи дамо ми їм те або інше найменування, чи назвемо ми їх Дхіані-Коганами або Янголами – суть «Вісники», лише в тому розумінні, що вони є посередниками Кармічних і Космічних Законів. Вони відрізняються нескінченно у своїх відповідних ступенях свідомості й розуму; і називати їх чистими Духами, без єдиної земної домішки, «яка одна лише стає здобиччю часу», значить тільки потурати поетичним фантазіям. Бо кожна із цих Істот або *була* людиною у попередній Манвантарі або готується стати нею, якщо не в цій, то в прийдешній Манвантарі. Вони є *вдосконалені* люди, коли вони не є людьми в *зародковому стані*; і в своїх вищих, менш матеріальних сферах, вони відрізняються морально від земних людських істот лише в тому, що вони позбавлені почуття самоті та *людської* емоційної природи – двох чисто земних характеристик. Перші або «удосконалені» звільнилися від цих почуттів, бо (а) вони більше не мають плотських тіл, – які постійно обтяжують Душу; і (b) чистий духовний елемент, не будучи більше утруднений, стає більш вільним; вони менш піддані впливу *Майї*, ніж це коли-небудь буде можливо для людини, якщо тільки вона не стане Адептом, який тримає свої дві особистості – духовну та фізичну – цілком роз'єднаними. Зародкові Монади, які ніколи ще не мали земних тіл, не можуть мати почуття особистості або самоті. Те, що мається на увазі під «особистістю», є обмеження і відношення, або, як це визначив *Coleridge*, «індивідуальність, яка існує сама по собі, але з особливою природою, як основа», цей термін, звісно, не може бути застосований до нелюдських істот; але як факт, на якому наполягають покоління ясновидців, ніхто із цих Істот, високий або низький, не має індивідуальності в сенсі, що надається цій людині, коли вона говорить: «Я есмь сам і ніхто інший»; інакше кажучи, вони не усвідомлюють такої певної роз'єднаності, яка існує серед людей і речей на Землі. Індивідуальність є характерна ознака їхніх відповідних Ієрархій, але не окремих одиниць; і ознаки ці відрізняються тільки зі ступенем плану, до якого ці Ієрархії належать; чим ближче до області Однорідності і Єдиного Божественного, тим чистіше й менш підкреслена індивідуальність в Ієрархії. Вони граничні в усіх відносинах, крім своїх вищих принципів – безсмертних Іскор, що відбивають космічне, всесвітнє, божественне Полум'я, індивідуалізоване і роз'єднане лише в сферах Ілюзії, через диференціацію таку ж ілюзорну, як і все інше. Вони суть «Живі Істоти», бо вони суть ріки, що течуть від Абсолютного Життя і відбиті на космічному екрані Ілюзії; Істоти, життя яких не може бути погашене доти, доки вогонь невідання не погашений в тих, хто відчувають ці «Життя». Виникнувши до життя під живлющим впливом нествореного Променя, відбиття великого Центрального Сонця, що сяє на берегах Ріки Життя, саме цей Внутрішній Принцип в них належить Водам Безсмертя, тоді як його диференційована оболонка так само гине, як і людське тіло. Тому *Young* був правий, сказавши:

і не більше. Вони не «помічники» й не «охоронці» Янголи, також вони не Заступники Найвищого; а ще менше «Вісники Гніву» якого-небудь Бога, створеного людською фантазією. Вдаватися до їхнього захисту так само нерозумно, як і вірити, що їхня симпатія може бути забезпечена якими-небудь жертвоприносинами, бо вони так само, як і сама людина, раби і творіння непорушного Кармічного й Космічного Закону. Причина цього очевидна. Не маючи елементу особистості в сутності своїй, вони не можуть мати особистих якостей, подібних тим, якими в езотеричних релігіях люди наділяють свого антропоморфічного Бога – Бога ревнивого і нетерпимого, котрий радується і відчуває гнів, прихильно приймає жертви й більш деспотичний у своєму марнославстві, ніж обмежена, нерозумна людина. Людина, будучи складена із сутностей всіх цих небесних Ієрархій, може стати в деякому відношенні, вище будь-якої Ієрархії або Ступеня, або навіть комбінації їх. Сказано: «що людина не може ні вмилювати, ні наказувати Девам». Але паралізуючи свою нижчу особистість і завдяки цьому досягаючи повного знання *невіддільності* свого Вищого Я від Єдиного Абсолютного Я, людина може, навіть протягом свого земного життя, стати, як «один із нас». Так, куштуючи плоди Знання, що розсіює нещасття, людина може стати одним із Елохімів або Дхіані; і раз досягнувши *їхнього* плану, Дух Солідарності та довершеної Гармонії, що царює в кожній Ієрархії, повинен поширитися на неї і охороняти її в усіх випадках.

Головними труднощами, що не допускають учених увірувати в божественних духів, так само як і в духів природи, є їхній матеріалізм. Головна перешкода, що встає перед спіритуалістом, яка заважає йому вірити в тих же духів, у той час, як він зберігає сліпу віру в «духів» померлих, є загальне нещасття – крім декількох окультистів і кабалістів – що стосується істинної сутності й природи Матерії. Від прийняття або відкидання теорії *Єдності всього суцього в Природі в її ультимативній Сутності*, і залежить, головним чином, віра або невір'я в існування навколо нас інших свідомих Істот, крім духів померлих. Саме на правильному розумінні споконвічної Еволюції Духу-Матерії і її істинної Сутності, ґрунтується подальше осяяння розуму вивчаючого Окултну Космогонію і знаходження ним вірного ключа для наступних пізнань.

Точно кажучи, як це щойно було доведено, кожний так званий «Дух» є *розетілена або майбутня людина*. Бо, від вищого Архангела (Дхіан-Когана) до останнього свідомого Будівельника (нижчого класу Духовних Сутностей), всі вони є *людьми*, що жили еони тому в інших Манвантарах, на цій або ж на інших сферах. Також і нижчі Елементали, напіврозумні й нерозумні, суть *майбутні* люди. Один той факт, що якийсь Дух, обдарований розумом, є доказом для окультиста, що подібна істота була *людиною* і придбала своє знання та розум протягом людського циклу. У Всесвіті є лише одне неподільне і абсолютне Всевідання й Розум, і воно тріпотить у кожному атомі, найменшій цятці Космосу, що не має меж і, який люди називають Простором, розглядаючи його незалежно від усього вмісту в ньому. Але перша диференціація його *відбиття* у Виявленому Світі чисто духовна, й Істоти зароджені в ньому, не обдаровані свідомістю, що має яке-небудь відношення до тієї свідомості, яку ми собі уявляємо. Вони не можуть мати людської свідомості або розуму, перш ніж вони не придбають його особисто та індивідуально. Це, може бути, таємниця, проте, це є факт в Езотеричній Філософії і навіть досить очевидний.

Весь порядок Природи свідчить про прогресивне просування в напрямку до вищого життя. План намічений у дії самих, здавалося б, сліпих сил. Весь процес еволюції з його нескінченними пристосовуваннями є доказом цьому. Непорушні закони, що винищують слабкі види для очищення місця сильним і тим стверджуючі «виживання найбільш пристосованого», хоча й жорстокі у їхній безпосередній дії, проте, всі вони працюють для великого завершення. Самий *факт*, що ці пристосовування *відбуваються* й, що найбільш пристосовані *виживають* у боротьбі за існування, вказує, що те, що називається «несвідомою Природою», насправді, є сукупність сил, якими орудують напіврозумні істоти (Елементали), скеровані Високими Планетарними Духами (Дхіані-Коганами), сукупність яких утворює Виявлене Слово Невиявленого Логосу і становить одночасно Розум Космосу і його Непорушний Закон.

Бо Природа, узята в її абстрактному сенсі, *не може бути* «Несвідомою», адже вона є еманція Абсолютної Свідомості й таким чином, є одним аспектом її на виявленому плані. Де та смілива людина, яка зважиться стверджувати, що рослини й навіть мінерали *не мають своєї особливої, властивої їм свідомості*? Усе, що вона може сказати, це, що свідомість ця перебуває поза межами її розуміння.

Три певні уявлення Всесвіту в його трьох певних аспектах, відбиті Езотеричною Філософією в нашому мисленні: *Перед-існуючий*, який еволюціонував з *Вічно-існуючого*, і *Феноменальний* – світ Ілюзій, відбиття або тінь перших. Протягом великої таємниці і драми життя, відомої за назвою Манвантара, істинний Космос подібний до предметів поміщених за білим екраном, на якому відображаються тіні. Справжні образи й речі залишаються невидимими, тоді як драти еволюції спонукувані незримими руками. Так люди й речі є лише відбиттями на білому полі реальностей за тенетами Магамайї або Великої Ілюзії. Це викладалося в кожній філософії, в кожній релігії, як у допотопних, так і в післяпотопних, в Індії та Халдеї, китайськими так само, як і грецькими Мудрецьми. У перших країнах ці три Всесвіти в екзотеричних вченнях були викладені приповідно в трьох Трійцях, що виходять із центрального вічного Зародку і утворюють із ним Вищу Єдність: Трійця *споконвічна*, Трійця *виявлена* та Трійця *творча* або всі Три в Одній. Остання є лише символ у її конкретному виявленні перших *ідеальних* двох. Тому Езотерична Філософія не зупиняється на необхідності цього чисто метафізичного уявлення й називає Вічносутою лише першу Трійцю або Всесвіт. Це і є точка зору кожної із

шести великих шкіл індуської філософії – шести принципів цього єдиного тіла Мудрості, сьомим принципом якого є Гнозис, *Таємне Знання*.

Авторка цих рядків сподівається, що якими б не були поверхово викладеними Коментарі на Сім Станц, однак, досить було видано в цій космогонічній частині праці, щоб показати архаїчні вчення більш явно *науковими* (у сучасному сенсі цього слова), ніж які-небудь інші древні Писання, представлені на суд у їхньому екзотеричному аспекті. Але, позаяк і раніше було сказано, що ця праця *містить набагато більше, ніж видає*, то учневі пропонується проявити свою інтуїцію. Наша головна турбота полягає в тому, щоб роз'яснити те, що було вже видане і, на наш жаль, іноді дуже не точно; також доповнити знання, що було дано лише в натяках – коли й де можливо – додатковим матеріалом; і відгородити наші доктрини супроти занадто сильних нападок сучасного сектаріанізму, особливо ж проти нападів сучасного матеріалізму, дуже часто помилково названого Наукою, тоді як насправді, слова «вчені» і «псевдовчені» повинні були б одні нести відповідальність за настільки багато позбавлених логіки теорій запропонованих світу. У той час, як суспільство, у своєму неуцтві сліпо приймає все, що виходить від «авторитетів» і вважає своїм обов'язком розглядати кожне *твердження*, що виходить від людини науки, як доведений факт – це суспільство, говоримо ми, привчено знущатися з усього, що виходить із «язичницьких» джерел. Тому, позаяк із матеріалістичними вченнями можна боротися лише їхньою власною зброєю – полемікою й доводами – то до кожного тому цієї праці прикладено відділ – Додатки (*Addenda*), де зіставляються відповідні погляди, що доводять, як, навіть великі авторитети, можуть часто помилятися. Ми гадаємо, що це може бути зроблено успішно, вказавши слабкі точки наших супротивників і довівши, що занадто часті софізми, що наводяться ними, як наукові *твердження*, не точні. Ми дотримуємося Гермеса і його «Мудрості» у її *всесвітньому* характері; вони ж – Арістотеля, як супротивники інтуїції і досвіду століть, уявляючи, що Істина є виняткове надбання західного світу. Звідси й походить розбіжність. Як говорить Гермес: «Знання вельми відрізняється від розуму; бо розум стосується речей, які перевищують його, але знання є кінець розуму», – тобто, ілюзії нашого фізичного мозку і його розуму, підкреслюючи, таким чином, протиставлення знання, важко придбаного за допомогою почуттів і Розуму (Манаса), інтуїтивному всевіданню Духовної Божественної Душі (Буддхі).

Яка б не була доля цих писань у далекому майбутньому, ми сподіваємося, що нам удалося довести наступні факти:

1) Таємна Доктрина не учить атеїзму, крім у сенсі, що лежить в основі санскритського слова Настіка, заперечення ідолів, включаючи кожного антропоморфічного Бога. У цьому сенсі кожен окультист є Настіка.

2) Вона визнає Логос або колективного «Творця» Всесвіту, Деміурга, у сенсі, вживаному, коли говориться про «Зодчого», як про «Творця» будинку, тоді як цей зодчий ніколи й не доторкнувся до жодного каменю його, але накресливши план, надав усю ручну роботу мулярам. У нашому випадку, план був даний Уявленням (мислеосною) Космосу, а будівельна праця була надана Безлічі Розумних Сил. Але цей Деміург не є *особисте* Божество – тобто, недосконалий, *поза-космічний* Бог, але лише сукупність Дхіан-Коганів та інших Сил.

3) Дхіані-Когани двоїсті за своєю природою; будучи складені з (а) нерозумної, *грубої енергії*, властивій Матерії і (б) розумної Душі або Космічної Свідомості, яка спрямовує і керує цією енергією, котра і є *Дхіан-Коганічна Думка, що відбиває Уявлення Космічного Розуму*. Результатом цього є постійні чергування фізичних проявів і *моральних наслідків* на Землі протягом манвантаричних періодів, причому все в цілому підлегле або підлягає Кармі. Бо процес цей не завжди досконалий і позаяк, незважаючи на численні докази, що свідчать про існування керівного Розуму за покривом, процес цей, проте, виявляє пробіли та недоліки й навіть досить часто закінчується невдачею – то з цього слідує, що ні колективна Безліч (Деміург), жодна з діяльних Сил узята індивідуально не можуть підлягати наданню їм божественних почесностей або обожнюванню. Проте, всі вони мають право на вдячну повагу і шанування людства; й людина повинна була би постійно спрямовуватися допомагати божественній еволюції Ідей, стаючи, у міру здібностей своїх, *співробітником Природи* в завданні Циклу. Лише вічно невідома й незбагненна Карана, Безпричинна Причина всіх причин, повинна була би мати свій Храм і Престол у таємному й недоторканому ґрунті нашого серця – невидима, невідчутна, несказанна інакше, як через «ще слабкий голос» нашої духовної свідомості. Ті, хто поклоняються їй, повинні робити це в мовчанні і в освяченій самотності своїх душ, роблячи свій дух єдиним посередником між ними й Світовим Духом, свої благі вчинки єдиними священнослужителями і свої гріховні наміри єдиними видимими й об'єктивними жертвами, принесеними цій *Присутності*.

«І коли молишся, не будь як лицеміри ... увійди в кімнату й зачини двері твої, помолись Батькові твоєму, котрий в тайні»⁴²². Наш Батько усередині нас і є наш Сьомий Принцип у «храміні нашій», нашого щиросердечного пізнання душі. «Царство Боже» і Небо *усередині нас*, сказав Ісус, а не *поза нами*. Чому християни такі абсолютно сліпі до самоочевидного сенсу слів мудрості, які вони так люблять механічно повторювати?

4) Матерія вічна. Це є Упадхі або Фізична Основа Єдиного Безмежного Космічного Розуму для побудови на ній своїх уявлень. Тому езотерики стверджують, що немає неорганічної або «мертвої» матерії в Природі, розходження, що робиться наукою між цими двома, так само безпідставне, як і свавільне, та позбавлене здорового глузду. Проте, щоб наука не подумала – а *точна* наука досить вітряна особа, як ми всі знаємо це на

422 Євангеліє від Матвія, VI, 5-6.

досвіді – Окультизм знає й учить іншому, як це робилося споконвіку, від Ману і Гермеса до Парацельса та його послідовників.

Так Гермес, Тричі Великий, говорить:

«О сину мій, матерія *стає*; споконвіку вона була; бо матерія є провідник того, що стає. Ставати (виявлення) є спосіб діяльності нествореного, всепередбачливого Бога. будучі обдарованою зародком становлення (об'єктивна) матерія зароджується, бо творча сила обробляє її *відповідно до ідеальних форм*. Матерія, ще не зачата, не мала форми; вона стає такою, коли вона приведена в дію»⁴²³.

На це покійна д-р Ганна Кінгсфорд, талановита перекладачка й компілятор Герметичних фрагментів, говорить у примітці:

«Д-р Менард зауважує, що в грецькій мові те саме слово означає бути породженим і ставати. Думка тут виражена та, що матеріал світу в сутності своїй вічний, але перед створенням, або перед тим, як «стати», він перебуває у пасивному, нерухливому стані. Так матерія «була», перш ніж вона була виявлена в дії; тепер вона стає, тобто, вона рухлива й прогресивна».

Далі вона додає чисто Ведантичну доктрину Герметичної Філософії, а саме, що:

«Утвір, таким чином, є період діяльності – Манвантара Бога, котрий, відповідно до герметичної думки або, що, згідно ведантистів, має два види – Діяльність або Існування, Бог еволюційний (*Deus explicitus*); і Пасивність Буття – Праляя, Бог інволюційний (*Deus implicitus*). Обидва види так само досконалі й завершені, як і стани пильнування та сну людини. Фіхте, німецький філософ, визначав Буття (*Sein*), як Єдність, яку ми осягаємо, як Різноманіття, лише через існування (*Dasein*). Це погляд цілком Герметичний. «Ідеальні Форми» ... є прототипами або пластичними ідеями неоплатоників; вічними уявленнями речей, що існують у Божественному Розумі до «Створення» або виявлення».

Або за філософією Парацельса:

«Усе є продукт єдиного, всесвітнього, творчого зусилля... Немає нічого *мертвого* у Природі. *Усе є органічним і живим* і тому весь світ є живий організм»⁴²⁴.

5) Всесвіт був виявлений з його ідеального плану, вкладеного протягом Вічності в Несвідомості того, що ведантисти називають Парабрахмо. Це, на ділі, тотожно з висновками вищої філософії Заходу; «вродженими, вічними й самосущими Ідеями» Платона, відбитими тепер фон Гартманном. «Непізнаване» Герберта Спенсера носить лише слабку подібність із трансцендентальною Реальністю, в яку вірять окультисти і, яка часто є лише просте уособлення «сили за феноменом» – нескінченна й вічна Енергія, від якої відбулися всі речі, тоді як автор «Філософії Несвідомого» підійшов (лише щодо цього) настільки близько до рішення великої Таємниці, наскільки це можливо для смертного. Нечисленні були ті, хто в древній або середньовічній філософії наважувалися наближатися до цієї теми або навіть натякати на неї. Парацельс згадує про це шляхом висновків, і його ідеї прекрасно синтезовані д-ром Францем Гартманном, членом Теософічного Товариства, в його праці «Парацельс», звідки ми тільки-но навели кілька виписок.

Всі християнські кабалісти добре розуміли східну, основну ідею. Діяльна Міць, «Безперестанний Рух великого Подиху» тільки будить Космос на зорі кожного нового Періоду, пускаючи його в рух за допомогою двох протилежних Сил, доцентрової та відцентрової, які суть чоловіча та жіноча, позитивна й негативна, фізична і духовна сили, обидві, будучі єдиною *Первозданною* Міццю і, таким чином, виявляючи її об'єктивно на плані Ілюзії. Інакше кажучи, цей двоякий рух переводить Космос із плану Вічного Ідеалу в план минушого прояву або ж з *нуменального* плану у *феноменальний*. Усе, що *є, було й буде*, вічно *Є*, навіть незліченні Форми, які минулі й знищені лише в їх об'єктивній, але не в їхній *ідеальній формі*. Вони існують, як ідеї, у Вічності й коли вони минуть, зникнуть, вони будуть існувати, як відбиття. Окультизм учить, що ніяка форма не може бути дана чому б то не було, Природою або людиною, ідеальний тип якої не існував би вже на суб'єктивному плані; більше того, жодна форма або обрис не можуть увійти в людську свідомість або виникнути в її уяві, що вже не існувала, хоча б як приблизний прототип. Ні форма людини, ні форма тварини, рослини або каменю ніколи не була «створена»; і тільки на нашому плані вона почала «ставати», тобто, об'єктивуватися в її нинішню матеріальність або ж розвиватися *зсередини назовні*, із найбільш піднесеної надчуттєвої сутності в її найгрубішу видимість. Тому, *наші* людські форми існували у Вічності, як астральні або ефірні прототипи; за цими зразками Духовні Істоти або Боги, в обов'язку яких було викликати їх до об'єктивного буття й до земного життя, виявили протоплазмичні форми майбутніх Его *зі своєї власної Сутності*. Після чого, коли це людське Упадхі або основна форма, була готова, земні Сили Природи почали працювати над цими надчуттєвими формами, що *містять, крім їхніх власних елементів, елементи минулих рослинних і майбутніх тваринних форм цієї Сфери*. Тому, *зовнішня* оболонка людини пройшла через кожне рослинне і тваринне тіло, перш ніж вона прийняла людський вигляд. Але, позаяк це буде повністю описано в другому томі, у Коментарях, то тут ми більше не будемо обговорювати це питання.

Згідно герметично-кабалістичної філософії Парацельса, саме *Yliaster* – предок немовляти Протілу, введеного в хімію Круксом – або споконвічна Протоматерія, виявила із себе Космос.

423 «*Diva Cvetu*», стор. 134-5.

424 «*Paracelsus*» – *Franz Hartmann, M.D.*, стор. 44.

«Коли утвір – еволюція почалася, *Yliaster* розділювався; він ніби розплавився і розчинився та виявив із себе зсередини *Ideos* або Хаос (*Mysterium Magnum*, *Iliados*, *Limbus Major*, або Передвічну Матерію). Ця Передвічна Сутність моністична за природою і проявляється не тільки як життєдайна, духовна сила, невидима, незбагненна і невимовна міць, але також як жива матерія, що становить субстанцію живих істот. У цьому *Limbus*'і або *Ideos*'і Передвічної Матерії ... у єдиній утробі всіх створених речей, міститься сутність усього суцього. Це описано древніми, як Хаос ... у якому зародився спочатку Макрокосм, а потім, через поділ та еволюцію в *Mysteria Specialia*⁴²⁵, кожна окрема істота отримала буття. Все суще й усі елементарні сутності були вкладені в ньому *in potentia*, але не *in actu*»⁴²⁶.

Це дає привід перекладачеві, д-ру Фр. Гартманну зробити справедливе зауваження – «очевидно Парацельс три сторіччя тому передбачив відкриття потенціалу матерії».

Отже, *Magnus*, *Limbus* або *Yliaster* Парацельса є просто наш старий друг «Батько-Матір», схований *усередині* до свого виявлення в Просторі. Це є всесвітня Утроба Космосу, уособлена у двоїстому аспекті Макрокосму й Мікрокосму, або Всесвіту та нашої земної Кулі⁴²⁷, як Адіті-Пракриті, Духовна й фізична Природа. Бо Парацельс пояснює це в такий спосіб:

Magnus Limbus є розплідник, з якого проросли всі тварини, у тому ж сенсі як дерево може вирости з малого насіння: з тією лише різницею, однак, що великий *Limbus* походить від Слова Бога, тоді як малий *Limbus* (земне насіння або сперма) походить від Землі. Великий *Limbus* є насіння з якого відбулися всі істоти, а малий *Limbus* є кожна завершена істота, котра відтворює його форму і, яка сама була зроблена великим *Limbus*'ом. Малий *Limbus* має всі властивості великого, у тому ж сенсі як син має організм, тотожний його батькові... Коли ... *Yliaster* розчинився, *Ares*, роз'єднувальна, диференціальна міць – Фохат, ще один старий друг ... почав діяти. Все творення з'явилося наслідком роз'єднання. З *ideos*'а були виявлені елементи Вогню, Води, Повітря та Землі, народження останньої не відбулося, однак, шляхом матеріальним або ж простим роз'єднанням, але духовно й динамічно, ні навіть шляхом складних комбінацій – тобто, механічного змішання, як протилежність хімічної комбінації, а саме, як вогонь може виявлятися із кременя, або дерево з насіння, хоча спочатку не було ні вогню в камені, ні дерева в насінні. «Дух живе й Життя є Дух, і Життя та Дух [Пракриті й Пуруша (?)] творять усі речі, але по суті вони єдині, не двоє...». Також серед елементів кожний має свого *Yliaster*'а, бо вся діяльність матерії, у кожній формі, є лише витікання з того самого Джерела. Але так само, як з насіння ростуть коріння з їхніми фібрами, а потім стовбур з його гілками та листям, і, нарешті, квіти й насіння, так і всі істоти були породжені з елементів та складаються з елементарних субстанцій, з яких інші форми можуть виникнути до життя, носячи характерні ознаки своїх батьків⁴²⁸. Елементи, як матері всіх створень, *мають невидиму й духовну природу і також душу*⁴²⁹. Всі вони виникають із *Mysterium Magnum*».

Порівняйте це з *Вішну Пураною*:

«Із Прадхани – Передвічної Субстанції, очолюваної Кшетраджна [«втілений Дух»(?)] відбувається нерівномірний розвиток, Еволюція цих властивостей... Від Великого Принципу (Магат) – Всесвітнього Розуму або Ума ... відбувається початок найтонших елементів і органів почуттів...»⁴³⁰.

Таким чином, може бути доведено, що у давнину всі основні істини Природи були загальними й, що основні ідеї про Дух, Матерію та Всесвіт, або про Бога, Субстанцію і Людину були тотожні. Взявши дві, найбільш древні, релігійні філософії, Індуїзм і Герметизм із Писань Індії та Єгипту, тотожність обох легко довести.

Це стає очевидним для того, хто читав щойно згаданий, останній переклад і тлумачення «Герметичних Фрагментів» нашого друга Ганни Кінгсфорд, втрату якої ми оплакуємо. Перекладачка дуже талановито та інтуїтивно вловила слабкі місця в перекручених і покалічених писаннях, що пройшли багато сектантських рук, як греків, так і християн, і намагалася виправити їх шляхом пояснень і приміток. Вона говорить:

«Створення видимого світу «працюючими богами» або Титанами, як посередниками Найвищого Бога⁴³¹, є цілком герметичною ідеєю, що зустрічається в *усіх релігійних системах* і перебуває у згоді із сучасними науковими дослідженнями(?), що вказують нам усюди на Божественну Міць, котра орудує за допомогою Сил Природи».

Виписка з перекладу:

425 Це слово пояснено д-ром Гартманном, на основі текстів Парацельса, наступним чином. Згідно цьому великому Розенкрейцеру: «*Mysterium*» є все те з чого може розвинути те, що міститься в ньому лише в зародковому стані. Насіння є «*Mysterium*» рослини, яйце «*Mysterium*» живої птахи і т.д...».

426 *Op.cit.*, стор. 41, 42.

427 Лише кабалісти середньовіччя, ті, які слідували євреям або одному чи двом неоплатонікам, використовували термін Мікрокосм до людини. Древня філософія називала Землю Мікрокосмом Макрокосму, людину ж результатом обох.

428 «Ця доктрина, яку викладали 300 років тому», зауважує перекладач, тотожна тій, яка революціонувала сучасну думку після того, як їй була дана нова форма, вироблена Дарвіном. Вона ще більш вироблена Капілою у філософії Санкхья.

429 Східні окультисти говорять, що вони скеровані і одушевлені Духовними Істотами, Робітниками в Невидимих Світах і позаду Покрову Окультної Природи або Природи *in abscondito*.

430 Вільсон, І. П., (том I, 35.)

431 Частий вислів в указаних «Фрагментах», з якими ми не згодні: *Всесвітній Розум не є Істота чи «Бог»*.

«Ця Всесвітня Істота, яка вміщає в собі все суще і є всім сущим, надає руху душі й світу, усьому, що містить у собі Природа. У різноманітній єдності всесвітнього Життя незліченні індивідуальності, які відрізняються своїми розходженнями, проте, об'єднані таким чином, що все суще єдине і все відбувається з Єдності»⁴³².

Ще з іншого перекладу:

«Бог не є Розум, але причина існування Розуму, не Дух, але причина існування Духу; не Світло, але причина існування Світла»⁴³³.

Вищесказане ясно вказує, що «Божественний Пемандр», яким би не був він перекрученим у деяких місцях християнською «обробкою», натомість, був написаний філософом, тоді як, так звані, «Герметичні Фрагменти» є добуток сектантських язичників зі схильністю до антропоморфічної Всевишньої Істоти. Проте, обидві праці є відзвуком Езотеричної Філософії та індуських *Пуран*.

Порівняєте дві відозви, одну до герметичного «Всевишнього», іншу до Всевишнього пізніших аріїв. Герметичний Фрагмент, що наводиться Суїдасом, говорить:

«Я заклинаю тебе, Небо, свята праця великого Бога; Я заклинаю тебе, Голосе Батька, спочатку виречений, коли Всесвіт був утворений. Я заклинаю тебе Словом єдиним, Сином Батька, що підтримує все суще. Будь милостивим, будь милостивим»⁴³⁴.

Цьому заклинанню передую наступне:

«Отже, Ідеальне Світло було раніше Ідеального Світла і Світлоносний Розум від Розуму існував завжди і його *єдність* була ніщо інше, як Дух, що огортає Всесвіт. Поза Яким (Чого) немає ні Бога, ні Янголів, ні яких-небудь інших початків, бо Він (Воно) є Владика всього сущого, і Міць, і Світло, і все залежить від Нього (Того), і все в Ньому (у Тому)...».

Це місце спростовується тим же Трисмегістом, що наче говорить:

«Говорити про Бога неможливо. Бо тілесне не може виразити Безтілесне... Те, що не має ні плоти, ні видимості, ні форми, ні матерії, не може бути досягнуте почуттями. Я розумію, Татію, Я розумію, що те, що неможливо визначити – є Бог»⁴³⁵.

Протиріччя між цими двома місцями очевидне: і це показує, а) що Гермес був загальним псевдонімом, уживаним цілим рядом поколінь містиків усіх відтінків, і б) що велике розпізнавання повинне бути застосоване перш, ніж прийняти Фрагмент, як Езотеричне Вчення, тільки тому, що він, безсумнівно, древній. Порівняємо тепер вищенаведене з подібним же заклинанням в індуських Писаннях – безсумнівно таких же старих, якщо лиш не значно більш древніх.

Ось воно: Парашара, «Гермес» аріїв, учить Майтрейю, індуського Асклепія, і благає до Вішну в його трьох Постасях:

«Слава незмінному, святому, вічному, найвищому Вішну, єдиний, всесвітній природі, наймогутнішому над усім; слава Йому, який є Хіранья-Гарбха, Харі та Шанкара, (Брахма, Вішну, Шива) творцю, охоронцю і руйнівникові світу; слава Васудеві, визволителю (його шанувальників); слава йому, чия сутність єдина та різноманітна; який одночасно і найтонший і плотьський, роз'єднаний і не роз'єднаний; слава Вішну, причині кінцевого звільнення; слава найвищому Вішну, причині створення, існування й кінця світу цього; котрий є корінь світу та, який складається зі світу»⁴³⁶.

Це найбільша відозва з глибоким філософським змістом у її основі. Але для неосвічених мас також мистецька, як і герметична молитва до антропоморфічної Істоти. Ми повинні поважати почуття, що продиктувало як те, так і інше, але ми не можемо не бачити її повної дисгармонії з її ж внутрішнім змістом, навіть із тим, що зустрічається в тих же герметичних трактатах, де говориться:

«Трисмегіст: Реальність не знайти на Землі, сину мій, і вона не може їй належати... Ніщо не реальне на Землі ... тут виявлені лише зовнішності... Вона (людина) не реальна, сину мій, як людина. Реальне полягає тільки в собі й залишається тим, що воно є... Людина ж минула, тому вона не реальна, вона є лише зовнішність, зовнішність же є найбільша ілюзія.

Татій: Тоді й самі небесні тіла не реальні, батьку мій, бо вони також змінюються?

Трисмегіст: Те, що підлягає народженню й зміні, не реально ... в них є деяка омана, через це вони також змінюються...

Татій: Що ж є тоді Споконвічна Реальність, о батьку Мій?

Трисмегіст: Він, Хто (Те, Що) є Єдиний і Один, о Татію. Він, Хто (Те, Що) не створено з матерії, не є в плоті. Хто (Що) не має ні кольору, ні форми. Хто (Що) незмінний і непередаваний, але Хто (Що) завжди Є»⁴³⁷.

Це цілком відповідає Вченню Веданти. Керівна думка окультна і багато місць у Герметичних Фрагментах належать Таємному Вченню.

432 «Діва Світу», стор. 47; «Асклепій», I.

433 «Божественний Пемандр», IX, 64.

434 «Діва Світу», – стор. 153.

435 *Op.cit.*, стор. 139, 140. Фрагменти з «Physical Eclogues» та «Florilegium» – Стобея.

436 Вішну Пурани, I, II; Вільсон, I, 13-15.

437 *Op.cit.*, стор. 135-138.

Вчення це стверджує, що весь Всесвіт керується розумними і напіврозумними Силами й Потенціями, як уже було сказано на самому початку. Християнська теологія допускає і навіть *насилно впроваджує* віру в такі, але встановлює довільний підрозділ, і говорить про них, як про «Янголів» і «Дияволів». Наука заперечує існування як тих, так і інших, та осміює саму ідею. Спіритуалісти вірять у «Духів Померлих» і поза цим цілком заперечують який-небудь інший вид або клас невидимих істот. Окультисти та кабалісти, таким чином, є єдиними розумними тлумачами древніх традицій, які зараз завершилися, з одного боку, догматичною вірою, а з іншого, догматичним запереченням. Бо як віра, так і невір'я, захоплюють лише один малий кут нескінченного обрію духовних і фізичних маніфестацій; і, таким чином, і ті, й інші праві з їхніх відповідних точок зору а, проте, вони помиляються, думаючи, що вони можуть вписати все усередині своїх певних і вузьких меж – бо вони ніколи не зможуть зробити цього. Щодо цього, Наука, Богослов'я та навіть Спіритуалізм виявляють не більше мудрості, ніж страус, коли він зариває свою голову в пісок біля своїх ніг, будучи впевнений, що таким чином ніщо не може існувати за межами його точки спостереження і обмеженої площі займаної його дурною головою.

Позаяк єдиними працями, які зараз існують на обговорювану нами тему і які доступні непосвяченими серед західних «цивілізованих» рас, є вищевказані Герметичні Книги або, скоріше, Герметичні Фрагменти, то ми можемо, у цьому випадку, зіставити їх зі вченнями Езотеричної Філософії. Виписки для цієї мети з інших праць будуть марні, бо більшість читачів нічого не знає про халдейські праці, перекладені на арабську мову і збережені у деяких Присвячених Суфі. Тому, ми повинні вдатися для порівняння до твору «*Визначення Асклепія Царю Амону*», нещодавно зібраному і поясненому д-ром Ганною Кінгсфорд, членом Теософ. Тов. Деякі виречення в цій праці перебувають у повній згоді з Езотеричною Доктриною. Хоча й не мало місць свідчать про сильні виправлення, внесені пізнішою християнською рукою, проте, узяті в цілому, характеристики Геніїв і Богів відповідають Езотеричним Вченням, але відносно інших речей, деякі місця сильно відрізняються від наших Доктрин.

Що ж стосується Геніїв, то герметичні філософи називали *Theoi* (Боги), Геніями і Демонами, тих Істот, яких ми йменуємо Девами (богами), Дхіані-Коганами, Читкала (Гуань-Інь буддистів) та іншими різними іменами. Демони, в сенсі сократичному і навіть у сенсі східної та латинської теології, – суть духи охоронці людської раси; «ті, які перебувають поблизу безсмертних і звідти стежать за справами людськими», як говорить Гермес. На Езотеричній мові вони йменуються Читкала, деякі з них забезпечили людину її четвертим і п'ятим Принципами із сутності своєї, інші ж суть так звані Пітрі. Це буде пояснено, коли ми підійдемо до побудови *закінченої людини*. Корінь імені є Чит, що означає «те, за допомогою чого відбираються наслідки дій і різні види знання для користування душі», або ж совість, *внутрішній голос* людини. Серед Йогинів Чит розглядається як синонім Магат'а, споконвічного й божественного Розуму, але в Езотеричній Філософії Магат є корінь Чит'а, його зародок; і Чит є властивість Манасу у сполученні з Буддхі; властивість, коли воно достатньо розвинене в людині, притягає до себе, в силу духовної спорідненості, Читкала. Ось чому сказано, що Чит є голос, що отримує містичне життя й стає Гуань-Інь.

КІЛЬКА ОКУЛЬТНИХ АФОРИЗМІВ

ВИПИСКИ ЗІ СХІДНИХ ПРИВАТНИХ КОМЕНТАРІВ, ЩО БУЛИ ДОТЕПЕР ТАЄМНИМИ⁴³⁸.

XVII. *Первісне Буття, при перших Сутінках Світанку Магаманвантари (після Магапралайї, що йде після кожної Доби Брахми) є СВІДОМА ДУХОВНА ВЛАСТИВІСТЬ. У Виявлених Світах (Сонячні Системи) воно, у своїй об'єктивній Суб'єктивності, подібно хмарі Божественного Подиху для ока ясновидця в стані екстазу. Виходячи з Лайя⁴³⁹, воно поширюється в Безмежності подібно безбарвному, духовному флюїду. Воно перебуває на Сьомому Плані й у своєму Сьомому Стані на нашому Планетному Світі⁴⁴⁰.*

XVIII. Для НАШОГО духовного зору воно є Субстанцією. Воно не може бути назване так людиною, в її Стані Пильнування; тому, у своєму невіданні вони назвали це – «БОГ-ДУХ».

XIX. *Субстанція ця існує скрізь і утворює перший Упадхі (Основу), на якій наш Світ (Сонячна Система) побудований. Поза останнім вона перебуває у своїй незайманій чистоті тільки між (Сонячними Системами або) Зірками Всесвіту, Світами, уже оформленими або ж, які формуються. Ті ж, які ще в Лайя, спочивають поки в лоні її. Позаяк субстанція ця іншого роду, ніж відома на Землі, то й мешканці останньої, бачачи ЧЕРЕЗ НЕЇ, думають в ілюзії і нецтві своєму, що Простір порожній. Але у всьому Безмежному Всесвіті не існує порожнього Простору і на товщину пальця (ангула)...*

XX. *Матерія або Субстанція семерикова усередині нашого Світу, так само як і за межами його. Більше того, кожний з її станів або принципів підрозділяється на сім ступенів щільності. Сурья (Сонце) у своєму видимому відбитті є перший або нижчий стан сьомого, вищого стану Всесвітньої ПРИСУТНОСТІ, найчистішого з найчистіших, первинно виявленого Подиху Вічно-Невиявленого Сат (Буття). Всі центральні, фізичні або об'єктивні Сонця, у своїй субстанції, виявляють нижчий стан первинного принципу Подиху. Так*

438 Це вчення не стосується Пракриті-Пуруша за межами нашого малого Всесвіту.

439 Кінцевий стан всеспокою; Нірванічний стан Сьомого Принципу.

440 Вчення дано з нашого плану свідомості.

само всі вони не більше, ніж Відбиття своїх Першооснов, прихованих від зору всіх, крім Дхіані-Коганів, субстанція тіл яких належить п'ятому підрозділу сьомого принципу Матері-Субстанції й тому, вона на чотири ступені вище, ніж відображена сонячна субстанція. Так само як існують сім Дхату (головні елементи в людському тілі), також є й сім Сил в Людині та у всій Природі.

XXI. Істинна субстанція Прихованого (Сонця) є ядро Субстанції-Матері⁴⁴¹. Це є Серце й Утроба всіх життєвих та існуючих Сил у нашому Сонячному Всесвіті. Це є ядро, звідки виходять для поширення у своїх обертових мандрах усі Сили, які, виконуючи свої функціональні обов'язки, спрямовують Атоми в рух, і це Фокус, у якому вони знову зустрічаються у своїй Сьомій Сутності кожний одинадцятий рік. Висмій того, хто скаже тобі, що він бачив Сонце⁴⁴², як, якби він сказав, що Сонце дійсно рухається вперед на своєму щоденному шляху...

XXIII. Саме через його семерикову природу, древні говорили про Сонце, як про тягнуте сімома кінцями, числом рівним розмірам віршів у Ведах; або, що хоча воно й тотожне семи Гана'м (Клас Істот) у своїй сфері, воно відрізняється від них⁴⁴³ – істинно так; також, що воно має Сім Променів, бо істинно воно має їх...

XXV. Сім Істот у Сонці суть Сім Пресвятих Самонароджених з сили властивої Утробі Матері-Субстанції. Саме вони посилають сім головних Сил, названих Променями, які на початку Пралаїї зосередяться в семи нових Сонцях для наступної Манвантари. Енергія, з якої вони виникають у свідоме існування у кожному Сонці є те, що декотрі люди називають Вішну, який є Подих АБСОЛЮТУ. Ми називаємо це Єдиним Виявленим Життям, яке саме є відображення Абсолюту...

XXVII. Останнє ніколи не повинне бути вимовлене в словах або у вислові, З ПОБОЮВАННЯ, ЩОБ ВОНО НЕ ВІДНЕСЛО ЧАСТИНУ НАШИХ ДУХОВНИХ ЕНЕРГІЙ, які спрямовуються до Його стану духовно, вічно тяжіючи до Того, так само як весь фізичний Всесвіт тяжіє до Його виявленого Центру – космічно.

XXVIII. Перше – Початкове Існування – яке, поки воно перебуває в цьому стані буття, може бути названо ЄДИНИМ ЖИТТЯМ, є, як уже пояснено, найтонша фільма для творчих і формувальних цілей. Вона проявляється в семи станах, які з їх семериковими підрозділами утворюють Сорок-дев'ять Вогнів, згаданих у священних книгах...

XXIX. Перша є... «Матір» (Prima Materia). Роз'єднавшись на свої первинні сім станів, вона продовжує спускатися циклами; коли ж вона ущільнилася у своєму ОСТАННЬОМУ принципі, як ГРУБА МАТЕРІЯ⁴⁴⁴, вона починає обертатися навколо себе і оживляє сьомою еманациєю останнього, перший і нижчий елемент (змій, що кусає свій хвіст). В Ієрархії або в порядку Буття, сьомою еманациєю її останнього принципу є:

a) В Мінералі Іскра, що прихована в ньому і викликається до скороминущого буття через Позитивне, пробуджуючи Негативне (і так далі)...

b) В Рослині, вона є та життєва й розумна Сила, що одушевляє насіння і розвиває його в травинку або ж у корінь і паросток. Саме зародок стає Упадхі семи принципів предмету, в якому він перебуває, виявляючи їх у міру того, як останній росте й розвивається.

c) В кожній тварині вона робить те ж саме. Вона є її Життєвий Принцип і життєва сила; її інстинкт і властивості; її характерні ознаки та особливі ідіосинкразії...

d) Людині вона дає все, чим обдаровує й усі інші виявлені одиниці в Природі. Але крім того, розвиває в ній відбиття всіх її «Сорока Дев'яти Вогнів». Кожний із семи принципів людини повний спадкоємець і співучасник семи принципів «ВЕЛИКОЇ МАТЕРІ». Подих її першого принципу є її (людини) Дух (Атма). Її другий принцип є Буддхі (Душа). Ми помилково називаємо його сьомим. Третій доставляє її Мозкову Речовину на фізичному плані й Розум, що рухає нею (який і є Людська Душа – О.П. Б.) – відповідно до її органічних здібностей.

e) Вона є напрямна Сила в космічних і земних Елементах. Вона перебуває у Вогні, викликаному з його схованого буття в діяльне існування; бо всі сім підрозділів ... принципу перебувають у земному Вогні. Вона обертається у вітрі, дме в урагані й надає рух повітрю, елемент якого бере участь також в одному з її принципів. Просуваючись у кругообертанні, вона регулює рух вод, притягає та відитовхує хвилі⁴⁴⁵, відповідно до точних законів, живлющою душею яких є її сьомий принцип.

f) Її Чотири вищих принципи містять зародок, що розвивається в Космічних Богів; її три нижчих народжують життя Елементів (Елементалів).

g) В нашому Сонячному Світі, Єдине Існування є Небо і Земля, Корінь та Квітка, Дія і Думка. Воно в Сонці, так само як і у світляку. Жоден атом не може уникнути його. Тому древні Мудреці мудро назвали це виявленим Богом у Природі...

441 Або ж «Мрія Науки», первинна, дійсно однорідна матерія, котру жоден смертний не може зробити об'єктивною у цій Расі, ні навіть у цьому Колі.

442 Вішну в аспекті своєї активної енергії ніколи не сходить і не заходить та є семериковим сонцем, будучи в той же час відмінним від нього, говорить Вішну Пурана, II, XI. (Вільсон, II, 296).

443 «Подібно тому, як людина, підходячи до дзеркала, бачить в ньому своє зображення, так і енергія (або відображення) Вішну (Сонця), ніколи не роз'єднується, але залишається ... в Сонці (як у дзеркалі), котре встановлено». (Ibid., loc. cit.)

444 Порівняй «Природу» Герметичну, спадну в кругообертанні у матерію, коли вона зустрічає «Небесну Людину».

445 Письменники вищенаведеного чудово знали фізичну причину припливів та відпливів, хвиль тощо. Тут мається на увазі живлющий дух усього космічного сонячного тіла і котрий згадується завжди, коли подібні вислови використовуються з містичної точки зору.

Можливо, у зв'язку із цим, цікаво буде нагадати читачеві, що сказав Субба Роу про Сили – містично визначені, як:

«Канья (шостий знак Зодіаку, або Діва) означає Діву і представляє Шакті або Магамайю. Цей Знак є шосте Раши або поділ, і вказує, що існують шість первинних сил у Природі (синтезовані Сьомим)...».

Ці Шакті стоять у наступному порядку:

1) *Парашакті* – буквально, велика або найвища сила, чи міць. Вона знаменує і включає *сили світла і тепла*.

2) *Джнанашакті* – буквально міць глуду, інтелекту-розуму, істинної мудрості або знання. Вона має два аспекти:

1. Нижченаведені суть деякі з її маніфестацій, коли вона поставлена під вплив або контроль матеріальних умов: а) Міць нашого розуму в тлумаченні наших відчужань; б) міць викликати минулі уявлення (пам'ять) і викликати майбутні очікування; с) міць, що проявляється в тому, що сучасні психологи називають «законами асоціації» і, що дозволяє встановлювати *постійний* зв'язок між різними групами відчужань і можливостями таких, і, таким чином, породжувати поняття або ідею про зовнішній предмет; d) міць у сполученні наших уявлень, за допомогою таємничої ланки пам'яті, і зароджуючи, таким чином, поняття самості або індивідуальності.

2. Подальше є перерахуванням деяких з її проявів при її звільненні з пут матерії:

а) Ясновидіння; б) Психометрія.

3) *Іччхашакті* – буквально *міць волі*. Самий звичайний прояв її є породження деяких нервових струмів, які задіюють м'язи необхідні для виконання бажаного наміру.

4) *Кріяшакті* – Таємнича міць думки, що дає їй можливість робити зовнішні, вловимі феноменальні наслідки за допомогою властивої їй енергії. Древні стверджували, що *кожна думка виявиться зовні, якщо увага буде сильно зосереджена на ній*. Також і *напружене бажання викличе бажаний наслідок*.

Йогин зазвичай чинить свої дива за допомогою Іччхашакті та Кріяшакті.

5) *Кундаліні Шакті* – Міць або сила, що рухається змієподібно або звиваючись. Це є *всесвітній життєвий принцип*, що всюди проявляється у Природі. Ця сила вміщає дві великі сили тяжіння та відштовхування. Електрика і Магнетизм є лише її прояви. Це є міць, що приносить те постійне пристосування *між внутрішніми та зовнішніми співвідношеннями*, що, за Гербертом Спенсером, є сутність життя й це «постійне пристосування між внутрішніми і зовнішніми співвідношеннями», є основою трансміграції душ, Пунарджанман (перевтілення) у доктринах древніх індуських філософів.

Йогин повинен цілком опанувати міццю цієї сили, перш ніж він досягне Мокша (звільнення)...

б) *Мантрікашакті* – буквально сила або міць букв, мови або музики. Всі древні *Мантра Шастра* містять цю силу або міць у всіх її проявах при впливах на матерію... Вплив музики є одним із її найбільш звичайних проявів. Міць чудотворного, невиреченого імені є вінцем цієї Шакті.

Сучасна наука лише частково досліджувала першу, другу і п'яту з вищезгаданих сил або здібностей, але перебуває у повній темряві відносно решти сил... Шість сил у своїй єдності представлені Астральним Світлом – Дайвіпракриті, сьоме ж, Світло Логосу⁴⁴⁶.

Вищесказане наводиться тут, щоб показати істинні індуські уявлення з цього питання. Все це езотерично, хоча й не охоплює і десятої частини того, *що могло би бути сказано*. Так шість найменувань згаданих шести сил належать шести Ієрархіям Дхіані-Коганів, синтезованих їх Споконвічною Сьомою, що уособлює П'ятий Принцип Космічної Природи або ж «Матері» у її містичному сенсі. Одне лише перерахування Сил Йоги зажадало б десяти томів. Кожна із цих Сил має на чолі живу й *Свідому Сутність*, еманациєю якої і є ця сила.

Але порівняємо з вищенаведеними Коментарями слова Гермеса Тричі Великого:

«Життєтворчість сонця так само безупинна, як і його світло; ніщо не зупиняє і не обмежує його. Довкола нього зібрані, на подобу армії супутників, незліченні БЕЗЛІЧІ ГЕНІЇВ. Вони живуть по-сусідству з Безсмертними й звідти доглядають за людськими справами. Вони виконують волю Богів (Карма) за допомогою бур, ураганів, передаванням вогнів і землетрусів; також голодом та війною, для покарання безбожництва...⁴⁴⁷».

Сонце зберігає і живить усі тварини й так само як Ідеальний Світ, що оточує світ, який відчуває, наповнює цей останній безліччю і *всесвітньою розмаїтістю форм*, так і сонце, охоплюючи все своїм світлом, затверджує скрізь народження й розвиток створінь... *Йому підлегла безліч Геніїв, або скоріше безлічі, бо вони численні й різноманітні, і число їх відповідає числу зірок. Кожна зірка має свого Генія, доброго і злого за природою або, вірніше, внаслідок дій їх, бо дія є сутність Генія... Всі ці Генії керують людськими справами*⁴⁴⁸, вони потрясають і скидають конституції, побудови держав та індивідів, вони *закарбовують свою подобу на наших душах*, вони перебувають у наших нервах, у нашому кістковому мозку, наших жилах, наших артеріях і в *самій нашій мозковій речовині*... В момент, коли кожен із нас отримує життя й буття, він вступає під охорону Геніїв (Елементалів), керуючих народженнями⁴⁴⁹ і, які класифікуються нижче астральних сил (надлюдські

446 «Five Years of Theosophy», стор. 110, 111, стаття «Дванадцять Знаків Зодіаку».

447 Див. Станці III і IV, також їх Коментарі й особливо порівняй тлумачення Станці I про Ліпик та Чотирьох Магараджів, посередників Карми.

448 Також і «Боги» або «Дхіані», не лише Генії або «керівні Сили».

449 Сенс цього, що людина складається з усіх Великих Елементів – Вогню, Повітря, Води, Землі та Ефіру – Елементали, відповідно належні цим Елементом, відчувають притягання до людини через свою співсутність із нею.

астральні Духи). Вони постійно міняються, не завжди однаково, але в круговому русі⁴⁵⁰. Вони проникають через тіло дві частини душі, щоб тіло могло від кожного отримати вплив його власної енергії. Але розумна частина душі не підлегла Геніям; вона призначена для прийняття Бога⁴⁵¹, що опромінює її сонячним променем. Ті, хто так осяяні, нечисленні й від них Генії віддаляються, бо ні Генії, ні Боги не мають влади при наявності єдиного променя Бога⁴⁵². Але всі інші люди, душею і тілом, спрямовуються Геніями до яких вони залучаються і чії дії вони виконують... Так Генії контролюють мирські справи і наші тіла служать їм інструментами»⁴⁵³.

Вищесказане, за винятком декількох особливих пунктів, представляє те, що було загальним віруванням, загальним для всіх народів, приблизно ще близько сторіччя тому. Воно усе ще також ортодоксально у своїх широких лініях і головних рисах, як серед язичників, так і серед християн, за винятком жмені матеріалістів і вчених.

Бо, чи назвемо ми Геніїв Гермеса і його «Богів» «Силами Питьми» та «Янголами», як це робиться в грецькій та латинських церквах, чи ж «Духами Померлих», як у Спіритуалізмі; або ж Бгугами і Девами, Шайтанами або Джинами, як їх ще називають в Індії та мусульманських країнах, – всі вони виявляють те саме – ІЛЮЗІЮ. Але нехай, однак, це не буде так само облудно витлумачено, як це було недавно зроблено Західними Школами з положеннями великої філософської доктрини ведантистів.

Усе, що має буття, виходить від АБСОЛЮТУ, що, в силу одного цього визначення, стоїть, як Одна і Єдина Реальність – отже все, далеке цьому Абсолюту, зароджувальному і причинному Елементу, безсумнівно, повинно бути Ілюзією. Але це так лише з чисто метафізичної точки зору. Людина, яка вважає себе розсудливою і розглядається як така своїми сусідами, називає видіння *божевільного* брата – галюцинаціями, що роблять свою жертву *щасливою або надзвичайно нещасною*, згідно випадку – також ілюзіями та вигадками, уявою. Але де ж той божевільний, для якого огидні, жакливі тіні в його мозку, його *ілюзії*, не є в дану хвилину такими ж дійсними та реальними, як і ті речі, які можуть бачити його доктор або доглядальниця? Все відносно в цьому Всесвіті, усе є Ілюзія. Але пізнане відчуття на кожному плані є дійсністю для істоти, яка пізнає, свідомість якої перебуває на даному плані, хоча зазначені відчуття, розглянуті із чисто метафізичної точки зору, можуть бути представлені як такі, що не мають об'єктивної реальності. Але Езотеричне Вчення повинне боротися не проти метафізиків, але проти фізиків і матеріалістів, та для останніх Життєва Сила, Світло, Звук, Електрика, навіть об'єктивна сила тяжіння Магнетизму, не мають об'єктивного існування і приймаються лише, як просто «види руху», «відчуття й афекції матерії».

Ні окультисти взагалі, ні теософи, не заперечують, як це помилково вбачається деякими, поглядів і теорій сучасних учених тільки тому, що ці погляди протилежні Теософії. Перше правило нашого Товариства віддати Кесарю кесарево. Тому, теософи перші визнають насущну цінність науки. Але коли її первосвященики зводять свідомість до секреції із сірої речовини мозку, а все інше в Природі до виду руху, то ми протестуємо проти такої доктрини, як антифілософської, самосуперечної, і просто безглуздої з наукового погляду, навіть більше, ніж з окультичного аспекту Езотеричного Знання.

Бо, воістину, Астральне Світло осміяних кабалістів має дивні й цікаві таємниці для того, хто може бачити в ньому; і таємниці ці, сховані в його безупинно коливних хвилях, *перебувають у ньому*, незважаючи на весь конклав матеріалістів і насмішників.

Астральне Світло кабалістів іноді дуже неправильно перекладається як «Ефір», останній змішується з гіпотетичним ефіром науки і обоє вони приймаються деякими теософами, як синоніми Акаші. Це величезна помилка!

Автор «*Раціонального Спростування*» пише, і тим несвідомо допомагаючи Окултизму:

«Характеристика Акаші послужить доказом, як неточно представлена вона «Ефіром». У вимірі вона ... безмежна; вона не складена із частин; і колір, смак, запах і відчутність не належать їй. Поки що вона відповідає точно часу, простору, Ішварі («Господь», але скоріше творча міць і душа – *Anima Mundi*) та душі. Її особливість, у порівнянні із цим, полягає в тому, що вона є *матеріальною причиною звуку*. За винятком цієї властивості, можна було б визнати її єдиною із порожнечою»⁴⁵⁴.

Це і є *порожнеча*, особливо для раціоналістів. У всякому разі, Акаша, безсумнівно, зробить порожнечу в мозку матеріаліста. Проте, хоча Акаша, звісно, не є ефір науки – ні навіть Ефір окультистів, які визначають

Елемент, який переважає в якомусь визначеному організмі, буде головним Елементом протягом усього життя. Наприклад, якщо людина має переважання земного гномічного елемента, то гноми поведуть її до збирання металів – до грошей та багатства тощо. «Тваринна людина є сином тваринних елементів, з котрих її Душа (Життя) була народжена, і тваринна сутність дзеркала людей», говорить Парацельс. («*De Fundamento Sapientiae*»). Парацельс був обережним і бажав узгодити *Біблію* з тим, що він говорив і тому не висловлювався повністю.

450 Циклічний процес у розвитку.

451 Бог в людині й часто втілення Бога, високого, Духовного Дхіан-Когана в ній, крім присутності її власного Сьомого Принципу.

452 Нині, що означає тут «Бог»? Не Бог-«Батько» антропоморфічного уявлення, бо цей Бог є Елохім, колективно, і не має буття поза всією Безліччю. Крім того, подібний Бог минутий і недосконалий. Під «малим числом» тут розуміються високі Присвячені та Адепти, саме подібні люди вірять у «Богів» і не знають «Бога», але лише єдине всесвітнє безвідносне і безумовне Божество.

453 «*Діва Світу*», стор. 104-5. «*Визначення Асклепія*».

454 Стор. 120.

останній лише як один із принципів Акаші – вона разом із її первонародженим, звичайно, є причина звуку, причина психічна й духовна, але в жодному разі не матеріальна. Стосунок Ефіру до Акаші може бути визначений додаючи до Акаші та Ефіру слова, які вживаються у *Vedax*, говорячи про Бога: «Так сам був, воістину, (своїм власним) Сином», один, будучи породженням іншого і проте, залишаючись самим собою. Це може бути важка загадка для непосвячених, однак, загадка дуже легко вирішується будь-яким індузом, навіть і не містиком.

Ці таємниці Астрального Світла, разом із багатьма іншими таємницями, залишаться неіснуючими для матеріалістів нашого століття, також як Америка була неіснуючим міфом для європейців протягом перших часів середньовіччя, тоді як скандинави та норвежці вже кілька сторіч тому досягли й оселилися в цьому дуже старому «Новому Світі». Але так само, як був народжений Колумб, щоб знову відкрити й змусити Старий Світ повірити в антиподні країни, так само будуть породжені вчені, які відкриють дива, що вже існують, відповідно до тверджень окультистів, у областях Ефіру, з їх різноманітними й різними мешканцями та свідомими Сутностями. Тоді *volens volens* наука повинна буде прийняти це старе «марновірство», так само як вона прийняла вже багато іншого. І позаяк вона буде змушена прийняти це, її вчені професори, цілком імовірно, – судячи з минулого досвіду, як у випадку месмеризму та магнетизму, перехрещених нині в гіпнотизм – визнають це, але відкинуть найменування. Вибір нового найменування, у свою чергу, буде залежати від «виду руху» – нове найменування для старого «автоматичного, фізичного процесу серед нервових волокон (наукового) мозку» Молешотта – і також, досить імовірно, і від останнього обіду цього ім'я-давця, бо – відповідно до засновника нової Гіло-Ідеалістичної схеми – «мозкова діяльність за своїм походженням однакова з виділеннями травних соків»⁴⁵⁵. Отже, якби допустити це безглузде припущення, то нове ім'я архаїчної істини залежало б від натхнення печінки ім'я-давця, й лише тоді істини ці одержали б можливість стати науковими!

Але ІСТИНА, якою б не була вона ворожою сліпій більшості, завжди мала своїх захисників, готових умерти за неї; і звичайно, не окультисти будуть заперечувати проти прийняття її наукою під будь-яким новим ім'ям. Але доти, доки вона не змусить звернути на себе увагу вчених і не буде прийнята ними, багато окультних істин залишаться забороненими, як це було з феноменами спиритизму та інших психічних проявів, щоб зрештою, бути привласненими своїми ексгудниками без найменшої вдячності або подяки. Азот дуже багато додав до хімічного знання, але Парацельс, який відкрив його, і по цей день називається «шарлатаном». Як глибоко справедливі слова М.Т. Бокля в його чудовій «Історії Цивілізації», коли він говорить:

«Внаслідок обставин, дотепер невідомих (Кармічне передбачення), час від часу з'являються великі мислителі, які, присвятивши свої життя одній меті, здатні передбачати прогрес людства і заснувати релігію або філософію, завдяки яким іноді виходять важливі наслідки. Але, якщо ми заглянемо в історію, ми ясно побачимо, що, хоча основа нового погляду може бути зобов'язана одній людині, але результат цього нового мислення буде залежати від стану людей серед яких воно поширюється. Якщо релігія, або філософія, занадто випередила які-небудь нації, вона не може послужити тепер корисну службу, але повинна буде зачекати на свій строк⁴⁵⁶, коли розуми людей дозріють для її сприйняття... Кожна наука, кожне вірування мало своїх мучеників. Згідно звичайного плину речей, кілька поколінь мусить минути, а потім настає період, коли ці самі істини розглядаються, як найзвичайніші факти, і ще трохи пізніше настає інший період, в який вони оголошуються необхідними й навіть найбільш тупий розум дивується, як могли вони колись заперечуватися?»⁴⁵⁷.

Цілком можливо, що розуми теперішнього покоління ще не зовсім дозріли для прийняття Окультних Істин. Можливо, що такий буде в майбутньому висновок, зроблений прогресивними мислителями Шостої Корінної Раси, при ретроспективному огляді історії прийняття Езотеричної Філософії, – повністю і безумовно. А поки що покоління нашої П'ятої Раси будуть продовжувати блукати в забобоні та упередженні. Окультні науки будуть усюди осміяні і презирство з усіх кутів буде спрямоване на них, кожен буде шукати нагоди висміяти і розчавити їх в ім'я й задля більшого звеличання матеріалізму та його так званої науки. Проте, томи цієї праці, у передбаченні незвичайності відповіді на деякі майбутні наукові заперечення, вказують на істинні та взаємні положення захисника і обвинувача. Теософи та окультисти обвинувачуються суспільною думкою, що ще високо тримає прапор індуктивних наук. Тому останні повинні бути обстежені; і мусить бути доведено наскільки їхні досягнення та відкриття в області природного закону суперечать не стільки нашим твердженням, скільки фактам у Природі. Час пробив для доказу, чи ж так непоручно стоять стіни сучасного Єрихона, щоб трубний глас Окультних Сурм ніколи не зміг зруйнувати їх?

Так звані «Сили» і головні ім Світло та Електрика, й будова сонячної кулі, повинні бути ретельно досліджені, так само як і Тяжіння та теорії Туманностей. Природа Ефіру й інших елементів повинна бути обговорена, і наукові дані зіставлені з вченнями Окультними, причому повинні бути видані й деякі, дотепер сховані, положення останніх.

Близько п'ятнадцяти років тому авторка цієї праці, перша після кабалістів, повторювала мудрі Заповіді Езотеричного Катехісису:

455 «*National Reformer*», Січ. 9-го, 1887 р. Стаття «*Phreno – Kosmo – Biology*», *Dr. Lewins*.

456 Це є закон циклів; але цей закон часто порушується людським завзяттям.

457 Том I – стор. 256.

«Зімкни вуста твої з побоювання вимовити це (Таємницю); і серце твоє з побоювання голосної думи; а якщо серце твоє вирвалося з-під контролю, поверни його на місце, бо така мета нашого союзу»⁴⁵⁸.

І ще із *Правил Присвяти*:

«Це є таємниця, що дає смерть. Зімкни вуста твої з побоювання, щоб не видати її невігласові; стисни мозок твій з побоювання, щоб що-небудь не вирвалося з нього і не проникнуло назовні».

Кілька років потому край Покрова Ісїди повинен був бути піднятий, тепер же робиться в ньому ще один і ще більш широкий розріз.

Але старі, освячені часом, омани – ті, які з кожним днем стають усе більш наочні й самоочевидні, – стоять вишикувані в бойові лави зараз, як і тоді. Керовані сліпим консерватизмом, зарозумілістю та забобоном, вони постійно в дозорі, готові задушити кожну істину, що прокидаючись після її вікового сну, стукає щоб бути допущеною. Таким був стан речей із самого часу, коли людина стала твариною. І що це в кожному випадку приносить *моральну смерть* тим, хто виводить на світло ці старі, древні істини, так само вірно, як і те, що це дає *життя та відродження* тим, хто здатні скористатися навіть тим малим, що зараз відкривається для них.
